МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАУКА І ВИЩА ОСВІТА

Тези доповідей XXXIII Міжнародної наукової конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених

Том 1. Частина 2

Запоріжжя
Класичний приватний університет
2024

Наука і вища освіта : тези доповідей XXXIII Міжнар. наук. конф. здобувачів вищої освіти і молодих учених, м. Запоріжжя, 13 листопада 2024 р. Класичний приватний університет. Ч. 2. Запоріжжя : КПУ, 2024. Т. 1. 224 с.

Редакційна колегія:
Огаренко В. М., д.держ.упр., професор (головний редактор)
Мащенко О. В., д.е.н., д.ю.н., професор (заст. голов. ред.)
Покатаєв П. С., д.держ.упр., професор
Білоусов С. А., к.політ.н., доцент
Трохимець О. І., д.е.н., професор
Боклаг В. А., д.держ.упр., професор
Абакумова Ю. В., д.ю.н., професор
Пенчук І. Л., д.соц.ком., професор
Зубов В. О., д.філос. н., професор
Кирпиченко О. Е., к.філол.н., доцент
Іноземні члени редакційної колегії:
Хамот М., д.н., професор, ректор Університету економіки в Бидгощі (Республіка Польща)
Собчик-Колбух А., д.н., професор, факультет менеджменту та маркетингу, декан з міжнародної роботи Університету бізнесу в Катовіце (Республіка Польща)

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПРІОРИТЕТИ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ В ГУМАНІТАРНОМУ, ДУХОВНОМУ ТА ПЕДАГОГІЧНОМУ ВИМІРАХ
ГУМАНІТАРНІ ПРОБЛЕМИ СУСПІЛЬСТВА ТА РОЛЬ ЦЕРКВИ І ДЕРЖАВИ У ЇХ ВИРІШЕННІ
ПЕРСПЕКТИВНІ КОНЦЕПТИ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОЇ ТА УПРАВЛІНСЬКОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ АВТОНОМІЇ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ
СУЧАСНИЙ ДИЗАЙН У СВІТОВОМУ КОНТЕКСТІ ХУДОЖНЬО-ПРОЕКТНОЇ КУЛЬТУРИ

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ У XXI СТ. : ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ, ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ
ЛІТЕРАТУРНІ СТУДІЇ XXI СТ.: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ В ГЛОБАЛЬНОМУ СВІТІ
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В СОЦІО-КОМУНІКАТИВНИХ ПРОЦЕСАХ
УКРАЇНСЬКА МОВА: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

© Класичний приватний університет, 2024

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПРІОРИТЕТИ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ В ГУМАНІТАРНОМУ, ДУХОВНОМУ ТА ПЕДАГОГІЧНОМУ ВИМІРАХ

ГУМАНІТАРНІ ПРОБЛЕМИ СУСПІЛЬСТВА ТА РОЛЬ ЦЕРКВИ І ДЕРЖАВИ У ЇХ ВИРІШЕННІ

Бердник Д. І.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – к.пед.н., старший викладач кафедри Трофімук К. В.

РОЗВИТОК ХРИСТИЯНСЬКОЇ МОРАЛІ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ ПАСТИРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ НАПРИКІНЦІ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Наприкінці ХХ століття в Україні відбулись значні соціальні та політичні зміни, що призвели до зростання ролі релігії в суспільстві та потреби в духовному вихованні як частині морального розвитку. Це сприяло відродженню християнських цінностей та інтеграції їх у виховний процес для формування моральних якостей у дітей.

Сучасне суспільство стикається з потребою духовного виховання, особливо серед дошкільників, коли закладаються основи особистості та моральні цінності.

Саме пастирська діяльність, допомагає дітям зрозуміти базові поняття добра і зла, любові та милосердя, справедливості і співчуття, що є основними у християнській моралі.

Використання таких засобів, як біблійні історії, притчі, ігри, полегшує процес навчання, та забезпечує практичне розуміння християнських моральних цінностей у повсякденному житті.

Через регулярну взаємодію з наставниками, які виступають як взірці моральної поведінки, дошкільники отримують наочні приклади християнської моралі та співчуття до інших.

У світському дошкільному вихованні важливо зберегти духовний зміст, уникаючи нав'язливого релігійного впливу, тому потрібен баланс між духовними цінностями та етичною нейтральністю навчання.

Інтеграція релігійного виховання потребує створення методичних розробок, зокрема програм для вихователів, які адаптують християнські моральні засади для легшого сприйняття дітьми та забезпечення їх застосування у повсякденному житті.

Підтримка морального виховання сім'єю та взаємодія з церковною громадою відіграють центральну роль у підтримці духовного розвитку дітей, доповнюючи зусилля вихователів і пастирів.

На основі сучасних соціокультурних умов розробка комплексних підходів до християнського виховання дозволить не лише покращити моральний рівень дітей, а й створити основу для суспільства з високими етичними цінностями.

Богатько З. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Облєс І. І.

ВПЛИВ ХРИСТИЯНСЬКОЇ МОРАЛІ ТА ЕТИКИ НА ВИХОВАННЯ ПАТРІОТИЗМУ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ МОЛОДОГО ПОКОЛІННЯ

Багатовікова історія нашої країни має різні періоди – від хрещення Київської Русі до періоду атеїзму в часи комунізму та повернення до відродження християнських духовно-моральних цінностей вже незалежної України.

Складно оцінити всіх втрат та руйнувань дій повномасштабного вторгнення росії в Україну з 2022 року. Беззаперечно цивілізований світ визнає українців як незалежну націю, що має мужніх і сильних людей з визначеною національною ідентичністю. Наша сила – в морально-духовних цінностях, заснованих на християнстві, що є культурним й історичним надбанням нашого народу.

Християнська етика – це християнсько-богословське вчення про мораль, яке засновано на моральних принципах й істинах Біблії, головним чином Нового Завіту. Християнська любов є головною моральною Заповіддю в системі християнської етики. Основа християнської моралі базується на вченні про добро і зло, гріх і каяття, Божу благодать, прощення та примирення. Біблія проголошує євангельські засади, як шлях до розуміння сенсу життя на землі через моральне вдосконалення особистості у відповідність образу Божому.

Основи християнської моралі та етики є «лакмусовим папірцем» при визначені моральних дороговказів молодої особистості. Совість, чесність, емпатія, любов та цінність людини, повага до батьків і сім'ї, своєї Батьківщини формує поняття гідності на основі відповідальності перед Богом, формує відповідальність до вибору громадянської позиції, визначаючи зрілість особистості та є центральним орієнтиром у вихованні соціально-активного національно-патріотичного молодого покоління. Сьогодні такі цінності мають бути інструментом в освіті та вихованні молоді, бути складовою для ефективного відновлення й відбудови країни, зміцнення її обороноздатності, подолання міграції та демографічної кризи України.

Етимологія поняття «Батьківщина» – «земля батьків» (грец. – πατρίς, лат. patria – батьківщина) дає нам розуміння походження поняття патріотизму. Святе Письмо говорить про патріотизм через п'яту Заповідь: «Шануй батька твого і матір твою…». Ми маємо дотримуватися обов'язку шанувати та любити батьків

та землю батьків, яку нам визначив Бог. Це означає – самому бути і виховувати своїх дітей патріотами рідного краю, Батьківщини.

В Біблії описані історії таких постатей як Неємія, Ісус Навін, Ісая, Давид. Вони були патріотами та будівничими своєї країни на основі любові до обітованої землі, до Господа, до свого народу. І наші воїни-захисники з першого дня повномасштабного вторгнення пішли на захист України, керуючись любов'ю до своїх дітей, сімей, батьків та краю, де живемо. Любов була посіяна з дитинства християнською мораллю, яка була, є і буде у природі українського народу.

Розвиток та формування загальнолюдських морально-етичних цінностей особистості та патріотизму були і є ключовими темами досліджень у богослов'ї, філософії, психології, педагогіці, історії. Велику науково-культурну спадщину залишили вітчизняні видатні діячі, такі як: Григорій Ващенко, митрополит Андрій Шептицький, Іван Огієнко, Михайло Драгоманов, Михайло Грушевський, Антон Макаренко, Василь Сухомлинський, Іван Власовський, Софія Русова та інші. Великий внесок у дослідженні даного питання належить сучасним дослідникам: Едуарду Помиткіну, Миколі Євтуху, Віктору Москальцю, Івану Беху та іншим.

У завданнях освіти елементами духовно-морального виховання має бути практичне застосування християнських цінностей у процесі морально-етичного та патріотичного виховання підростаючого покоління. Такі цінності, у поєднанні різних форм і методів освіти, сприятимуть розвитку та формуванню високоморальної, духовної особистості громадянина України.

Та прийняття і дотримання християнської моралі можливе лише при вірі у Боже одкровення, віри у Бога – як реальну істоту та Творця і посланого на Землю Його Сина – Ісуса Христа.

Християнство в освіті покликане не вчити моральності, а вказувати шлях до життя. Мета виховання національної свідомості – любов до Батьківщини, а результат – розвинена особистість з високою соціальною активністю, громадянською відповідальністю, духовністю, яка любить свій народ та дотримується основ християнської моралі, етики та гуманізму.

Галаченко В. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Облєс І. І.

МОДЕРУЮЧА РОЛЬ ДУХОВНОСТІ/РЕЛІГІЇ У МЕХАНІЗМІ РОЗВИТКУ ТА ПЕРЕБІГУ ЖІНОЧОГО АЛКОГОЛІЗМУ

Дослідження взаємозв'язку між релігійністю/духовністю та алкоголізмом набуває все більшої актуальності, оскільки ці чинники розглядаються як захисний фактор, що зменшує ризик розвитку алкогольної адикції. За даними опитування Центру з питань залежностей від психо-активних речовин (США), респонденти, які не ідентифікують себе з будь-якою релігією, демонструють втричі вищий рівень споживання спиртного. Особи, які взагалі не відвідують релігійні служби, практично у 7 разів частіше мають проблеми з алкоголем, порівняно з парафіянами, які регулярно беруть участь у житті Церкви.

Релігійність і духовність є важливими конструктами в житті людини, які структурують цінності, поведінку і звички щодо здоров'я. Менше з тим, необхідно проводити чітке розмежування між духовністю та релігією. Релігія, перш за все, розглядається як соціальний феномен, що характеризується визначеними доктринальними рамками – членством у релігійній спільноті, системою вірувань та нормами поведінки. Духовність же, хоча й є невід'ємною складовою релігії, не обмежується інституціоналізованими формами віри, являючи собою надрелігійне або метарелігійне поняття. Уникаючи заглиблення в деталі цієї дискусії, богослови пропонують використовувати обидва терміни як парні: «духовність/релігійність».

Екзистенційний вакуум, що виникає при дефіциті духовного досвіду, може стимулювати прийом алкоголю, як механізму компенсації. Замкнене коло деструктивних патернів закріплюється через руйнування духовної сфери, спричинене адикцією.

На противагу цьому, дослідники висвітлюють роль релігійності/духовності як превентивного механізму розвитку алкогольної залежності. Спостереження за понад 11000 жінок віком від 18 років виявило значне зниження споживання алкоголю релігійно активними жінками. Водночас, жінки з релігійними переконаннями демонструють достовірно вищий рівень психологічного благополуччя, меншу поширеність депресій, тривожності, панічних атак і суїцидальних думок.

Взаємодія духовності, генетичної схильності та макро- і мікросередовища має суттєвий вплив на формування й підтримання тверезого способу життя. Низкою досліджень показано, що не стільки релігійна приналежність, скільки віра в Бога та духовні цінності корелюють з кращими результатами лікування жіночого алкоголізму. За даними M. Aldiqs (2020), позитивний вплив релігійного залучення на психічне здоров'я жінок є результатом синергетичної дії таких факторів, як: 1. соціальна підтримка з боку релігійних груп; 2. система вірувань, котрі надають сенс життю і стражданням; 3. поведінка та заохочення до здорового способу життя.

Роль церковних громад і віри для алкозалежних жінок полягає у формуванні відчуття належності, позитивних механізмів копінгу й зниженні привабливості алкоголю як стратегії боротьби зі стресом.

Крім того, духовність виступає у ролі важливої соціальної детермінанти, що впливає на формування шкідливих звичок у жінок, особливо під час вагітності. Результати численних досліджень вказують на те, що релігійні жінки у пре- і постнатальний періоди мають нижчий рівень ($p \leq 0,05$) зловживання алкоголем та кращі показники психічного здоров'я.

Таким чином, духовність/релігійність відіграють значну роль у формуванні здорових поведінкових моделей, зокрема, у розвитку та прогресуванні алкогольної адикції у жінок. Релігійні переконання, участь у релігійних спільнотах та духовні практики допомагають жінкам розвинути внутрішні ресурси для подолання залежності. Інтеграція духовних аспектів у програми профілактики жіночого алкоголізму є невід'ємною частиною комплексного підходу, який враховує біологічні, психологічні та соціальні фактори ризику.

Галаченко О. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Облєс І. І.

ПРОГРАМА РЕАБІЛІТАЦІЇ «ПІЗНАЙ ІСТИНУ» ЯК ХРИСТИЯНСЬКА МОДЕЛЬ ПОДОЛАННЯ ЗАЛЕЖНОСТЕЙ

Проблема пошуку методів корекції адиктивної поведінки у сучасному суспільстві є надзвичайно актуальною через значне поширення цього явища. Однією з ефективних відповідей на цю проблему є християнсько-орієнтована програма «Пізнай істину», що використовується для реабілітації хімічно узалежнених осіб у Домах милосердя Церкви Ісуса Назарянина м. Вінниці. Дана програма отримала офіційне схвалення Міністерства України у справах молоді та спорту. Її розробка стала можливою завдяки багаторічному досвіду, накопиченому християнськими реабілітаційними центрами, що функціонують в Україні з 1994 року.

Філософія програми виходить з переконання, що залежність – це не лише психосоматична та соціальна, а, насамперед, духовна проблема, яка потребує глибокої внутрішньої трансформації особистості.

Програма відновлення «Пізнай істину» ґрунтується на біопсихосоціо-духовному підході, що передбачає: 1. духовне відродження через визнання гріховності адиктивної поведінки, каяття та прийняття Божої любові, як шляху до свободи: «Отож, коли Син вас визволить, то справді будете вільні» (Ів.8:36); 2. соціальну реабілітацію, засновану на принципі милосердного самарянина (Лк.10:30-37). Цей біблійний наратив слугує потужним інструментом мотивації для тих, хто шукає звільнення, адже демонструє модель безкорисливої любові та співчуття. Ідентифікуючись з Христом, який не пройшов повз страждаючу людину, реабілітанти набувають бажання служити, ділитися власним досвідом одужання від залежності. Перемога над проблемою та прагнення допомагати іншим роблять колишніх адиктів цінними членами спільноти реабілітаційного центру, надаючи їм можливість відігравати роль менторів та прикладу для нових учасників програми.

У межах «Пізнай істину» передбачено широкий спектр заходів, що включають як групові, так і індивідуальні заняття. До основних форм роботи належать: біблійні студії, групи молитовної підтримки, духовні співи, душеопікунство, духовне наставництво, бесіди, консультації, уроки, лекції.

Індивідуальний підхід до кожного учасника включає використання різноманітних методів, включаючи молитву, бібліотерапію, арт-терапію, музикотерапію та трудотерапію. Модель реабілітації базується на християнських принципах безумовного прийняття, любові, поваги та емпатії.

Програма має чітко структуровану систему, що складається з 8 кроків і 57 уроків, сфокусованих на відновленні стосунків з Богом, самим собою та іншими людьми. Містить кілька послідовних етапів, що забезпечують всебічну підтримку резидентів Домів милосердя на шляху до одужання:

– достаціонарний (1 тиждень–3 місяців) - передбачає початкову діагностику, мотиваційну роботу та підготовку до інтенсивної фази реабілітації;

– стаціонарний (2-18 місяців) є центральним і включає детоксикацію, духовні практики, психологічну корекцію, розвиток соціальних навичок, трудотерапію та арт-терапію;

– постстаціонарний (до 5 років) спрямований на соціально-психологічну адаптацію, підтримку в пошуку роботи та запобігання рецидивам.

Результати досліджень свідчать про високу ефективність програми: понад 85% реабілітантів досягають стійкої ремісії протягом щонайменше 5 років. При цьому, середня оцінка задоволеності учасників становить 4,4 з 5 балів.

Таким чином, духовно-орієнтована програма «Пізнай істину» є потужним інструментом християнської реабілітації алко- і наркоузалежнених осіб, який сприяє радикальній духовній трансформації учасників, допомагає їм знайти нові життєві пріоритети, засновані на християнських цінностях, відновлює їх духовне, фізичне і психологічне здоров'я, а також забезпечує успішну ресоціалізацію й інтеграцію у суспільство.

Жихарев В. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д.філос. (богослов'я) Капустін І. С.

ГЕРМЕНЕВТИЧНИЙ АНАЛІЗ, ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАПОБІГАННЯ СУБ'ЄКТИВНОГО ТЛУМАЧЕННЯ СВЯТОГО ПИСЬМА

Суб'єктивне тлумачення Святого Письма є серйозною проблемою, що виникає на перетині особистих поглядів, культурних контекстів та історичних умов. Це може спотворювати автентичний зміст текстів, викривляючи їх значення.

В сучасних дослідженнях текстів Святого Писання виникають проблеми, пов'язані з суб'єктивним тлумаченням. Суб'єктивне тлумачення може призвести до викривлень первісного змісту текстів, створення хибних доктрин та розколів у церкві. Наприклад, Мандель Б.Р. стверджує, що людина, по природі приречена на інтерпретацію, а це означає, що наш розум та сприйняття постійно активні, і ми намагаємося розуміти, сприймати і тлумачити світ навколо нас.

Актуальність проблеми суб'єктивного тлумачення текстів Святого Письма є надзвичайно високою, оскільки від цього залежить не лише правильне розуміння біблійного вчення, але й духовне життя віруючих та цілісність християнської спільноти, які є частиною соціуму у державі.

Історичний огляд історії церкви показує, що суб'єктивні тлумачення існують з давніх часів. Від коментарів отців Церкви до сучасних інтерпретацій. Тлумачення Біблії змінювалися під впливом соціальних, політичних та культурних обставин.

Культурні фактори, такі як соціальні зміни та глобалізація, впливають на те, як люди розуміють Біблію, формуючи нові підходи, які можуть не відповідати традиційним поглядам.

Історичні прецеденти, такі як реформація, демонструють, як суб'єктивні тлумачення можуть призводити до релігійних конфліктів і змін у суспільному житті. Уроки минулого вказують на важливість критичного аналізу текстів.

Ключові причини суб'єктивних тлумачень включають вплив постмодерністських ідей, які підкреслюють важливість особистого усвідомлення інформації та індивідуалізм у її застосуванні. Доступність інформації через соціальні медіа сприяє поширенню різноманітних інтерпретацій.

Основні виклики для Церкви полягають у необхідності використовувати такі інструменти для тлумачення Святого Письма, які б запобігали його суб'єктивному тлумаченню, щоб протистояти релятивізму та зберегти авторитет Святого Письма.

Одним з таких інструментів може бути герменевтичний аналіз. Генрі Верклер зазначив, що в своєму термінологічному значенні герменевтика часто визначається як наука та мистецтво біблійного тлумачення.

Співпраця між Церквою і державою є критично важливою для підтримки етичних норм, що ґрунтуються на Святому Письмі, та для запобігання спотворенню релігійних істин у суспільстві.

У цьому процесі біблійна герменевтика, як наука, слугує основою для критичного аналізу текстів Святого Письма, допомагає уникати спотворень та забезпечує більш точне і адекватне розуміння релігійних істин. Це важливо для формування етичних норм, які можуть бути використані як у релігійному, так і в світському контекстах, зокрема в політичних рішеннях.

Співпраця між Церквою і державою у політичних рішеннях може відбуватися через кілька ключових механізмів, у яких біблійна герменевтика відіграє важливу роль.

Церква і держава можуть спільно розробляти програми, які базуються на біблійних принципах, спрямовані на вирішення соціальних проблем (наприклад бідність, освіта, охорона здоров'я). Це дозволить впроваджувати такі етичні норми в галузях, які вирішують соціальні питання, засновані на вірному, методологічному тлумаченні Святого Письма.

Церква може також співпрацювати з державою у політичних рішеннях стосовно розвитку освітніх програм, що навчають основам Біблійної моралі.

Взаємодія між церковними лідерами та державними посадовцями може призводити до формування консультаційних груп, які розглядають етичні питання на основі біблійних принципів. Це забезпечить більш зважене прийняття рішень у суспільстві.

Церква і держава можуть видавати спільні декларації або звернення, які підкреслюють спільні цінності, основані на Біблії.

Заохочення відкритого діалогу між релігійними громадами може допомогти знайти спільну мову у спірних і зменшити напругу в суспільстві, де герменевтичний аналіз може допомогти зрозуміти різні погляди.

Підтримка наукових досліджень у галузі біблійної герменевтики може сприяти розвитку нових підходів до тлумачення текстів і їх впливу на сучасні етичні питання.

Зелінський С. П.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д.філос. (богослов'я) Капустін І. С.

ПРИЧИНИ ВПЛИВУ ЮДАЇЗМУ НА СУЧАСНЕ ХРИСТИЯНСТВО

Юдаїзм та християнство є двома з найбільш впливових релігій у світі з корінням, що сягають тисячоріч назад. З одного боку, юдаїзм вважається материнською релігією християнства, знаходячи своє походження у Святому Письмі і традиціях юдейського народу. З іншого боку, християнство виросло з юдаїзму як різновид месіанської інтерпретації юдейських пророцтв та зберегло численні елементи юдейської духовності та культури. Таким чином з'являється потреба у глибокому розумінні взаємозв'язків між цими двома релігіями та їх впливом на сучасну духовність та культуру.

Єврейський народ вважає себе обраним для особливої місії - збереження та передачі Божої істини світу. Він став носієм релігійного впливу на язичницький світ, розповсюджуючи світло тієї істини у дохристиянській період. У своїй історії народ Ізраїлю поступово усвідомлював своє покликання, зміцнюючи свою релігійну та національну свідомість перед викликами язичницького світу. Відповідно до цього, Боже провидіння весь період єврейської історії спрямовувало так, що разом з іншими цілями досягалася і головна з них – моральне та духовне оновлення всього людства.

В Ісусі Христі завершується підготовча історія до цієї цілі як божественна так і людська. У Ньому всі попередні одкровення Бога юдеям і язичникам досягають своєї найвищої точки, і в Ньому здійснюються найпотаємніші мрії юдеїв і язичників про моральне та духовне відродження.

Коли християнство почало поширюватися по всьому світу і багато язичників прийняли християнську віру, серед християн виникло непорозуміння про дотримання юдейських настанов. Християни з євреїв наполягали що новонавернені язичники повинні суворо дотримуватися обрядового закону Мойсея (зокрема, обрізання), тобто спершу приймати Юдейство і тільки після цього ставати повноцінним членами християнської спільноти. Це питання викликало гострі суперечки серед християн, але воно було вирішене на першому апостольському соборі, який описаний в книзі Дій Апостолів.

У наступні декілька сторіч, на тлі появи різноманітних єретичних юдео-християнських течій та загального ворожого ставлення християн до євреїв, поступово сформувалися антисемітські настрої у всьому християнському суспільстві. Це призвело до зникнення цих течій та розсіяння євреїв по всьому світу. Вони зникають майже на півтори тисячі років з поля зору і будь-який прояв асиміляції в суспільстві супроводжується пригніченням цих юдео-християнських течій.

З приходом реформації та епохи модернізму на тлі релігійного плюралізму, юдаїзм та його представники поступово набувають прийняття серед світового суспільства. В той час з'являються нові юдео-християнські течії. Після другої світової війни, коли світ зазнав страждань голокосту, суспільство нарешті приймає євреїв як окрему націю зі своєю культурою та релігією. Відродження держави Ізраїль дає поштовх у визнанні не тільки юдаїзму як державної релігії, а також і інших пов'язаних з нею течій.

З появою та стрімкою популярністю месіанського юдаїзму, деякі християнські громади починають повертатися до юдейських коренів. Причини цього феномену ґрунтуються на історичних, теологічних, культурних та духовних аспектах. Сам Ісус Христос та перші християни були євреями та дотримувались юдейських законів. У Новому Заповіті ми не бачимо заперечень не виконувати закон Мойсея для євреїв. Навпаки, ми бачимо у Євангелії від Матвія у розділі 5 з 17 по 20 вірші, як Христос у нагорній проповіді звертається до слухачів: «Не думайте, що Я прийшов знищити вчення Закону Мойсея чи пророків. Я прийшов не знищити його, але виконати...». Повернення до юдейських коренів може бути проявом прагнення до більш глибокої духовної практики і автентичності через вивчення біблійних текстів у єврейському контексті. Таким чином, ми маємо сьогодні юдео-християнський месіанський рух, котрий базується на ґрунтовному герменевтичному дослідженні текстів Святого Письма Старого та Нового Завітів.

Капустін І. С.
Класичний приватний університет
д.філос. (богослов'я), доцент

ПРАВДИВИЙ ШЛЯХ БОЖИЙ. ЯКИМ ЧИНОМ МОЖНА ЙОГО ВИЗНАЧИТИ

Не можна не радіти поширенню проповіді Євангелія у нашій країні. Завдяки технічному прогресу можна почути послання Ісуса Христа в будь-який зручний час і будь-яким зручним способом. Але дуже часто зацікавлена духовними питаннями людина стикається із різноматнітною інформацією на будь-яку тематику. І в цьому морі джерел дуже важко визначити що є саме шляхом Господнім. Які етапи проходження цього шляху точно є біблійними. І як можна не помилитися у виборі цих складових у власному духовному житті.

Весь об'єм духовної інформації можна поділити на три категорії. Першу категорію можна умовно назвати «Біблія мінус» Це доктринальні конструкції, які не враховують книги Святого Письма Старого і Нового Завітів як основу своєї догматики. Їх основу можна знайти і в іншій релігійній літературі, як стародавньої, так і сучасної. Іноді, замість того, щоб підтримати авторитет своїх небіблійних джерел, автори доктрини «Біблія мінус» можуть десь посилатися на Святе Письмо. Але цілком очевидно, що для цих людей Біблія зовсім не має доктринального авторитету. Зараз ми не будемо розглядати такі поняття через їх прямі розбіжності із вченням Ісуса Христа.

Наступну категорію концептуальних висновків можна умовно назвати «Біблія плюс». Це доктринальні концепції, де книги Святого Письма визнаються як авторитет, але цей авторитет не єдиний і до нього додаються інші джерела інформації, рівні за важливістю Священним книгам. Або цей авторитет настільки високий, що зрозуміти Святе Письмо без додаткових джерел інформації неможливо. Такі поняття дуже цікаві для дослідження. І виникає питання: невже Сам Бог настільки ускладнив пошук Свого шляху, що звичайна людина абсолютно не в змозі це зробити? Причому вся ця ситуація виникає лише через один маленький елемент вчення, що не тільки Біблія є джерелом істини, але існують і інші рівнозначні їй джерела. Найпростіша відповідь на таку ситуацію існує у тих людей, які її дотримуються. Вона звучить так: «Церква є еталоном істини, Церква вирішує, що є правдою, а що брехнею, що є правдою і що є єрессю».

На перший погляд, таке вирішення питання заспокоює багатьох людей, які довіряють церкві. Але, саме при такому підході до справи і виникають проблеми, виділені вище. На якій підставі людина повинення вірити і навіть віддавати своє життя, що саме ця церква абсолютно права у своїй догматиці? Яким чином це можна виміряти, щоб переконатися в його правильності? Де стандарт? Як правило, формальна відповідь на це питання вже давно готова. Звичайно, вимірювати потрібно за Святим Письмом. Але як це можна зробити, якщо догматика таких церков передбачає, що Святе Письмо є частиною Священного Передання? Саме Передання, в цій версії віровчення є вищим авторитетом, ніж Святе Письмо, оскільки останнє є лише його підпунктом. Природно, що розуміння окремих місць Святого Письма відбувається виключно через товсту призму матеріалу, який набагато більше визнається як авторитет. При цьому вплив людського фактора, як в письмових традиціях, так і в сучасних проявах подібних церков, просто не помічається. І якщо хтось щось помічає, то непохитний авторитет такої церкви знаходить спосіб визначити таку людину як єретика. Адже церква сама вирішує, що є правдою, а що єрессю. Колись єретиків навіть призначали на вогнище... Концептуальна позиція «Біблія плюс» в корені невірна. Основна проблема: немає гідного джерела правдивої інформації, доступної для наукової діяльності. Різноманіття матеріалу, що подається в основу віровчення, не дозволяє переконатися в істинності обраного шляху.

Останню категорію понять можна умовно назвати «тільки Біблією». Доктринальний матеріал таких понять у своїй основі походить із книг Святого Письма Старого і Нового Завітів як єдиного джерела інформації. У групі церков, які дотримуються таких поглядів при побудові свого віровчення, також є помилки, і проблеми, що випливають з них. Вони виникають під впливом наступних факторів впливу. А саме, відсутність екзегетичного аналізу текстів Святого Письма з подальшим герменевтичним підходом до їх застосування. А також обмежене або неправильне розуміння термінології Біблії, особливо Нового Завіту, внаслідок чого у богословських дослідженнях можна прийти до неправильного висновку. Але ця проблема вирішується богословською освітою, котра повністю базується на дослідженнях Святих текстів. Мова йде не про незнання самих текстів Біблії, а про незнання принципів, пріоритетів, системи цінностей, які закладені в текстах Святого Письма. Ця інформація не лежить на поверхні. Але її можна здобути завдяки вивченню не лише граматики представленого тексту, а й через спостереження за поведінкою та реакцією Бога на ситуації, описані у Священних текстах. Це дуже життєвий процес. Таким чином можна зрозуміти саме біблійний шлях, котрий по визначенню можна назвати Господнім і правдивим.

Кір'янова Г. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Облєс І. І.

ПРАКТИКА СЛУЖІННЯ ДОМАШНІХ ЦЕРКОВ ЯК ГАРМОНІЙНЕ ДОПОВНЕННЯ ДО ЗАГАЛЬНОГО ХРАМОВОГО СЛУЖІННЯ

Домашня церква під час повномасштабного вторгнення в Україні відіграє важливу роль у підтримці духовної стійкості та єдності вірян. Вона духовно підтримує: створює простір для молитви, обговорень і взаємної підтримки в умовах стресу і небезпеки. Вона має гнучкість и доступність: домашні зібрання можуть проводитись навіть під час обмежень на переміщення, в укриттях, що забезпечує безперервність духовного життя. Домашня церква сприяє згуртованості громад, коли доступ до храмів обмежений чи небезпечний. Зібрання об'єднує вірян для допомоги постраждалим, підтримки військових та гуманітарної діяльності.

Домашня церква є унікальним соціально-релігійним феноменом, що виникає в умовах інтенсивної соціальної взаємодії та прагнення до створення духовної спільноти поза традиційними стінами храмів. Вона має давні витоки, що сягають перших століть християнства, коли зібрання віруючих часто відбувалися у приватних оселях. У межах європейської культури домашня церква розвивалася на перетині трьох основних конфесій – православ'я, католицизму та протестантизму, кожна з яких вносила у її функціонування свої особливості та традиції.

Домашня церква є не лише релігійною практикою, а й соціальним феноменом, що реагує на потреби сучасних віруючих. Сучасні умови, зокрема урбанізація, соціальні зміни, політичні конфлікти, обмежений доступ до храмів, особливо в умовах військових дій, вимагають нових форм духовної підтримки. Домашні зібрання, які все частіше утворюються в Україні, відповідають на ці виклики, надаючи можливість вірянам знаходити духовну опору навіть у несприятливих обставинах.

Зародження домашньої церкви в України можна простежити ще з часів Радянського Союза, коли перші християнські спільноти збиралися у приватних домівках через загрозу переслідувань. Згодом, після здобуття незалежності Україною та легалізації християнства, традиція домашніх зібрань збереглася.

В українській культурі домашня церква мала свої особливості у різних конфесіях. У православ'ї вона часто зберігала форму родинного благочестя, акцентуючи увагу на молитвах, іконах, релігійних традиціях у сімейному колі. Католицька традиція підтримувала ідею домашньої церкви як місця, де сім'я спільно вшановує Бога, молиться за захист і милість. У протестантських громадах домашня церква здобула особливе значення в контексті реформаційних рухів, що сприяли розвитку малих груп та самостійних зібрань віруючих для вивчення Біблії.

Домашня церква також виконує важливу соціальну функцію, згуртовуючи різні соціальні групи, які в рамках домашнього богослужіння можуть обговорювати питання, важливі для своєї спільноти. Важливу роль у цьому контексті відіграє ієрархія соціальних ролей і статусів учасників, що допомагає зрозуміти, як особи виконують свої функції у групі та яким чином соціальна культура впливає на їхні взаємини.

Важливо відрізняти домашню церкву від деструктивних релігійних об'єднань, таких, як секти. Домашня церква характеризується етичною взаємодією, відкритістю до зовнішнього світу, готовністю до діалогу та підтримкою позитивних соціальних зв'язків. Вона сприяє духовному зростанню та формуванню відповідальності, тоді як секти зазвичай закриті для суспільства і прагнуть контролювати своїх учасників. Критерії оцінки відмінностей включають етичні підходи до спілкування, відкритість до зовнішнього середовища та готовність до соціальної відповідальності.

Домашня церква інтегрує християнську віру в повсякденність, роблячи духовне життя більш доступним і близьким для кожного віруючого. Вона збагачує традиційні церковні структури, об'єднуючи християнську громаду в її прагненнях до спільного духовного розвитку та створюючи нові можливості для обміну досвідом, співпраці та підтримки в складних умовах сучасного світу.

Домашні церкви відіграють важливу роль для українців, які перебувають за межами України, зокрема в Європі. В умовах вимушеного переселення через війну ці спільноти стають осередками духовної підтримки, національної ідентичності та єдності для українців у діаспорі. Домашні церкви допомагають підтримувати зв'язок із рідною культурою, мовою та вірою, що особливо важливо для тих, хто відчуває відірваність від своєї громади та звичного храмового служіння.

Збираючись у невеликих групах для спільних молитов, обговорень та духовної підтримки, українці можуть пережити разом складний період адаптації, поділитися викликами та надіями, зберігаючи відчуття спільності й національного духу. Домашні церкви, таким чином, допомагають українцям у Європі не лише зберегти свою релігійну та культурну ідентичність, а й бути морально та духовно готовими до повернення й відбудови України у майбутньому. Домашні церкви, особливо під час повномасштабного вторгнення в Україну, є важливим доповненням до загального храмового служіння, забезпечуючи вірянам можливість зібрань, духовної підтримки та спільної молитви, коли доступ до храмів може бути обмежений або небезпечний. Вони не протиставляються традиційним церковним структурам, а навпаки, зміцнюють громаду, допомагаючи зберігати віру, єдність та надавати взаємну підтримку в умовах кризи.

Коновалов Д. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д.філос. (богослов'я) Капустін І. С.

ПРОПОВІДЬ ЯК ЗБУДОВЧИЙ ЕЛЕМЕНТ СЛУЖІННЯ ЦЕРКВИ ПІД ЧАС ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ В УКРАЇНІ У XXI СТ.

Проповідь як форма передачі духовної істини відігравала і продовжує відігравати центральну роль у християнській традиції. Ісус Христос і апостоли заклали основи християнського проповідництва, яке стало інструментом поширення віри, формування моральних принципів і духовного відродження. Проповідницька

діяльність Христа мала унікальний характер – вона не лише спрямовувалася до народу Ізраїля, але й мала універсальне значення для всього людства. Ісус використовував прості, зрозумілі приповісті та образи, які залишили глибокий відбиток на свідомості Його слухачів і продовжують впливати на християнське богослов'я і сьогодні. Його проповіді стосувалися найглибших аспектів людського буття – спасіння, покаяння, віри, взаємин з Богом і ближнім.

Проповіді апостолів, своєю чергою, стали продовженням та розвитком цієї традиції, проте мали свою специфіку в контексті місіонерської діяльності серед різних народів. Апостоли пристосовували свою проповідь до культурних і релігійних контекстів, у яких перебували. Особливий інтерес викликають проповіді апостолів Петра і Павла, які стали одними з головних рушійних сил у поширенні християнства в Римській імперії та за її межами.

Дослідження проповідей Христа та апостолів є важливим не лише з точки зору історичного аналізу, але й для сучасного церковного життя. Проповідь залишається важливим елементом богослужіння та засобом духовного виховання вірян. Вивчення проповідницького служіння Христа і апостолів може дати цінні уроки для сучасних проповідників, які стикаються з новими викликами у світі, що швидко змінюється.

Проповідь на українських землях бере свій початок з християнізації Київської Русі, яка стала визначальною подією не тільки в релігійному, але й культурному житті держави. Після офіційного хрещення Русі в 988 році князем Володимиром, проповідницька діяльність набула особливого значення для утвердження християнства серед широких верств населення.

У контексті сучасного світу, який нерідко переповнений напруженими ситуаціями та конфліктами, церква виступає як важливий духовний орієнтир для людей, які потребують підтримки та надії. Збройні конфлікти не лише ставлять під загрозу фізичну безпеку, але й мають серйозний вплив на психологічний та духовний стан особистості.

Сучасний збройний конфлікт в Україні, який розпочався в 2014 році, значно вплинув на релігійне життя країни та зміст проповідей українських церков. В умовах війни змінюються пріоритети духовної діяльності, а проповідницька практика стає більш спрямованою на підтримку віруючих, які переживають труднощі військових дій.

У цих непростих умовах служителі церков мають важливе покликання – не лише проповідувати слово Боже, але й надавати духовну підтримку та допомогу тим, хто опинився у скрутному становищі. Вони допомагають орієнтуватися в питаннях віри, надаючи духовні поради та підтримку. Саме ці люди є тими, хто не лише пропонують богословські відповіді на складні питання життя, але й допомагають знайти сили та надію у важкі часи. Служителі церков також допомагають людям глибше зрозуміти значення християнської віри і жити у відповідності до її моральних принципів.

Основні теми, що обговорюються у проповідях під час конфлікту, включають питання миру, справедливості, надії на Божу допомогу, прощення та любов до ближнього. У проповідях багато говорять про Божий захист, підтримку для постраждалих, зцілення для поранених і внутрішній мир для тих, хто перебуває в зоні бойових дій або чиї близькі беруть участь у війні.

Крім служителів церков, піклуються про душі людей ще і військові капелани, які активно працюють на передовій і є ключовими постатями у проповідуванні під час конфлікту. Їхня роль полягає не тільки в читанні Слова Божого, але й у наданні духовної підтримки солдатам, допомозі в подоланні страху, тривоги та сумнівів, пов'язаних із бойовими діями. Проповіді, які вони виголошують, нерідко мають характер пастирської опіки, заспокоєння та нагадування про Божу присутність у будь-яких умовах.

Краснопьоров Р. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Облєс І. І.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВІЙСЬКОВИХ КАПЕЛАНІВ

У сучасних наукових дослідженнях взаємодія описується за допомогою таких феноменів, як взаємовплив, взаєморозуміння (адекватність, точність і об'єктивність відображення особистості партнера), взаємні дії (здійснюються у формі співдії (взаємодопомога), бездії і протидії), взаємовідносини (виражають готовність партнерів до певного типу переживань і дій), спілкування, комунікація.

Взаємодія – це взаємозалежний обмін діями, організація людьми взаємних дій, спрямованих на реалізацію спільної діяльності. Взаємодія є колективною діяльністю, що розглядається не в сенсі змісту чи продукту, а в плані її соціальної організації. Групова діяльність є моментом взаємодії, а сама взаємодія членів групи стає механізмом перетворення індивідуальних потреб на результат спільної діяльності.

Розглядаючи професійну взаємодію фахівців, виділяють декілька видів контексту: соціальний, професійний, родинний, психологічний, академічний (шкільний), релігійний, політичний. Особливості професійної взаємодії полягають у тому, що: партнер професійної взаємодії завжди виступає як особистість, значуща для суб'єкта; суб'єктів взаємодії відрізняє взаєморозуміння у практичних питаннях; основне завдання професійної взаємодії – продуктивна співпраця.

Для професійної взаємодії характерні наявність мети, предмета, способу здійснення, зворотного зв'язку. Професійна взаємодія виявляється у формі спільної діяльності, спілкування, співпереживання.

Інститут капеланства в Україні проходить тернистий шлях свого становлення. Нині існує багато спірних питань, породжених міжконфесійними та міжцерковними конфліктами. Робота капеланів, засади, на яких базуватиметься взаємодія Церкви та Збройних сил, вимагають кропіткої праці щодо чітко окреслених правил та законів.

Документи, що регламентують діяльність військових капеланів, передбачають активну участь у богослужіннях, хрещеннях, інших релігійних заходах та урочистостях, правильному підборі духовної літератури для військовиків, участь в організації індивідуальних та групових бесід релігійного спрямування, взаємодію з військовослужбовцями (у шпиталях, на гаупвахтах) та членами їх сімей.

Нормативно-правові акти регулюють взаємодію капеланів (Служба військового капеланства) з органами публічної адміністрації, забезпечують право українських військовослужбовців на свободу віросповідання та світогляду, визначають організаційно-правові засади діяльності Служби військового капеланства та принципи, на яких вона базується.

В Законі України «Про Службу військового капеланства» окреслено низку важливих зобов'язань капеланів, де, між іншим, зроблено наголос на взаємодію з іншими релігійними організаціями з метою задоволення духовних і релігійних потреб комбатантів, реабілітації військовослужбовців. Законодавча база регулює і взаємодію інституту капеланства з органами державної влади та спрямована на захист права українських вояків на свободу світогляду та віросповідання.

Також необхідною є взаємодія капеланів з військовими керівниками задля вчасного їх інформування щодо детермінант погано психічного чи фізичного здоров'я військовиків. Капелан мусить контролювати дотримання командиром головних правил при взаємодії з військовиками – вимогливість, принциповість, локалізація недоліків роботи, турбота про особовий склад.

Взаємодія капелана з військовослужбовцями-учасниками бойових дій вимагає опанування та вміле застосування низки психотерапевтичних методів. Психотерапевтична діяльність сприяє налагодженню взаємин людей зі схожими проблемами, дає можливість спостерігати, коригувати емоції та поведінкові прояви за необхідності.

Знання нормативно-правових актів, їх поглиблене опрацювання допомагатиме капеланам у визначенні щодо взаємодії з відповідним закладом чи установою соціального спрямування, вчасної передачі військових задля подолання або превенції потрапляння у важку ситуацію.

Отже, професійна взаємодія військових капеланів має достатньо розгалужений характер, відповідно їхньої діяльності, що включає три групи функціональних обов'язків: душпастирську опіку (передбачає богослужіння, молитви, святі таїнства); соціальне служіння (включає турботу соціального характеру, що дозволяє подолати чи запобігти посттравматичному стресовому розладу, посприяти реабілітації військовослужбовців, потурбуватися про членів їхніх родин); культурно-просвітницьку діяльність (спілкування з військовим колективом на теми ціннісної, патріотичної формації).

Линник О. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. філос. (богослов'я) Капустін І. С.

ТЕОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДУШЕОПІКИ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ В УКРАЇНУ

Протягом усієї історії свого існування, людство досить часто переживало періоди катаклізмів природного чи соціального характеру. Війни, епідемії, землетруси, пожежі, техногенні катастрофи тощо, надавали суттєвий вплив на ті чи інші народи в різні епохи в різних куточках Землі. Саме тому мудреці та філософи всіх народів намагалися осмислити природу страждань, здійснюючи причино-наслідковий аналіз трагічних подій, та способи подолання їх наслідків.

24 лютого 2022 року, почалося повномасштабне військове вторгнення російської федерації в Україну. Прийшов час страждань та горя для народу нашої країни. Багато громадян евакуювалися за кордон, хтось лишився житла, а деякі родини втратили рідних на фронті. Дехто з воїнів повернувся з фронту пораненим, інколи без очей та кінцівок. Руйнування осель, смерть близьких людей або втрата здоров'я практично завжди викликають психологічні травми різного ступеню важкості. Всі ці люди потребують допомоги. Допомоги не тільки видимої, фізичної, матеріальної, але перш за все духовної – того, що ми називаємо душеопікою. Лікування душевно травмованих людей та їх душеопіка стають пріоритетними напрямками діяльності не тільки медичних закладів, але й суспільства в цілому. Церква Христова також не має залишатися осторонь, оскільки саме їй Бог дав завдання займатися душеопікою людей, особливо тих, які зазнали душевних травм і потребують допомоги.

Душеопіка не замінює медичне лікування, а доповнює його, створюючи сприятливі умови для зцілення душевно травмованих.

Якщо зробити порівняльний аналіз будь якої фізичної рани з раною психологічною (воєнною травмою, ПТСР тощо), можна побачити, що вони мають дуже багато спільного між собою. Обидві рани болючі та чутливі, їх потрібно лікувати. При лікуванні фізичних ран видаляють бруд, зайві предмети, мікроорганізми тощо, чим в більшості випадків і займаються лікарі. При цьому починає діяти механізм загоєння ран, закладений Богом у природу людини.

Аналогічний процес відбувається під час лікування душевної травми. Також треба видалити все зайве, що заважає нормальному процесу зцілення та створити максимально сприятливі для цього умови для зцілення пораненої душі. Максимально сприятливим середовищем для зцілення людських душ є єднання з Богом. За вченням Біблії ця єдність колись була зруйнована через гріхопадіння Адама та Єви, але в наші часи може бути відновлена через покаяння та прийняття Ісуса Христа особистим Спасителем. А під зайвими речами, які заважають духовному зціленню, треба розуміти гріх, та його наслідки.

Ще одним із дуже розповсюджених аспектів у житті людей, який або заважає, або сприяє загоєнню серцевих ран, є прощення. Причому як його надання, так і отримання. Треба розуміти, що гіркий корінь непрощення та злоби, руйнує, в першу чергу, саму душевно травмовану людину, а не її кривдника, а акт прощення ворога є та «душевно-хірургічна операція» по видаленню з пораненого серця цього отруйного кореня. Також важливо пам'ятати, що під час проходження процесу лікування душевної травми, людина може бути не захищена від обвинувальних думок, які можуть серйозно докучати людині та привести її у стан безвиході, депресії, розчарування та апатії. Це так звана хибна провина на шталт синдрому провини військового за те, що вижив під час військових дій, коли побратими загинули.

Вивчаючи історію ранньої Церкви, можна побачити дієвий приклад збалансованого духовного життя перших християн, яке дало змогу їм перемогти різноманітні життєві випробовування через близьку повсякденну взаємодію з Богом у церковному середовищі, сутність якої описав апостол Лука у Діях Святих Апостолів: «І вони перебували у науці апостольській, та в спільноті братерській, і в ламанні хліба, та в молитвах» (Дії 2:42). Саме церковна спільнота створила необхідну атмосферу для лікування душевних травм. Душеопікуни сьогодні можуть допомогти душевно травмованим громадянам України вести збалансоване духовне життя, навчаючи науці апостольській, огортаючи їх теплом спільноти братерської. Саме така взаємодія буде запорукою успішного переходу від горювання до розглядання перспектив нового етапу життя.

Мельниченко В. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Облєс І. І.

ХРИСТИЯНСЬКИЙ ПОГЛЯД НА РОЗВИТОК ТА ВИХОВАННЯ ГАРМОНІЙНОЇ ОСОБИСТОСТІ

На сьогодні, в умовах повномасштабної війни, в українському соціумі по-новому оцінюється виховна роль християнства та поглиблюються дослідження його впливу на духовно-моральний розвиток людини. Виховання розглядається як цілеспрямована діяльність, орієнтована на створення умов для розвитку духовності особистості на основі загальнолюдських і національних цінностей; надання допомоги у життєвому самовизначенні, громадянському та професійному становленні; створення можливостей для самореалізації особистості у важких критичних умовах.

Проблема розвитку людини розглядається у християнській педагогіці, виходячи з розуміння природи особистості. Індивідуальність людини, як сукупність її суб'єктивних рис (що робить людину унікальним феноменом), є приналежність людського єства, тобто природи. А поняття особистості в контексті християнської традиції має перевагу над поняттям індивідуальності.

Особистість, включаючи в себе природу й індивідуальність, в той же час відноситься до вищої категорії. Вона передбачає наявність таких потенцій, як свобода волі, визначення мети, вибір мотивів, моральне почуття, словесність (розумність), творча спрямованість їх проявів, жертовна любов. Розвиток особистості означає для християнина наближення до ідеального зразка людини, який дав нам в своїй Особі Ісус Христос. Людина саме тому і особистість, що вона є образ особистого Бога в безособовому світі.

З погляду аксіологічного підходу до розвитку та виховання, ціннісні орієнтації є змістовною стороною спрямованості особистості і системо утворювальним компонентом її внутрішньої структури. Виховання – вирощування людини, яке враховує всі три сфери буття її особистості та визначається як певна допомога в живленні всіх складових сторін особистості. Виховання передбачає вплив на тілесну, душевну і духовну сферу буття людини. Створення сприятливих умов для формування особистості під благодатним лоном Церкви є однією з найважливіших завдань християнського виховання.

Спираючись на роздуми фахівців, слід зазначити, що виховання – це завжди виховання цінностей, виховання відношення людини до світу, до себе, до Бога. З категорією духовності співвідноситься потреба пізнання світу, себе, смислу і призначення свого життя. Людина духовна в тій мірі, в якій вона задумується над цими питаннями і прагне дістати на них відповідь. Втрата духовності рівнозначна втраті людяності. Формування духовних потреб особистості є найважливішим завданням виховання.

Кожна людина є образ своєї епохи. Р. Емерсон справедливо стверджував, що істинний показник цивілізації полягає у людині, яку виховує країна. У сучасній педагогіці процес виховання визначають як ефективну взаємодію (співробітництво) вихователів і вихованців, що веде до досягнення зазначеної мети. Як наслідок – ми маємо розвинуті якості особистості – стабільні внутрішні особливості людини, які визначаються складними, біологічними і соціально зумовленими компонентами особистості. Зібравши воєдино всі особистісні якості людини, можна отримати її повний психологічний портрет. Якості особистості висловлюють особливості психічних процесів, станів і властивостей індивіда, риси його характеру, особливості темпераменту, специфіку поведінки, взаємодії з іншими людьми, навколишнім середовищем, самим собою, тобто всі індивідуально-психологічні атрибути особистості. Крім того, особисті якості людини включають існуючі у неї знання, вміння і навички.

Прищеплення позитивних якостей у вихованні особистості властиво світській педагогіці. Викорінення гріховних пристрастей і набуття чеснот – глибокий сенс християнського виховання. Доброчесність є певний святим і благим Богом образ внутрішнього налаштування людини, що спонукає її до здійснення добра. Чесноти містять в собі як добрі справи людини, так і добрий настрій її душі, з якої відбуваються самі справи. Коротко можна сказати, що чеснота – це добро, яке увійшло в звичку. Доброчесна людина не думає, що їй треба робити добрі справи, добро для неї стало природним.

Досліджуючи проблеми духовного розвитку особистості, необхідно говорити про залежність процесу від внутрішніх психологічних умов і зовнішніх впливів. Внутрішні умови – це той потенціал, з яким людина приходить у світ і який проявляється з перших років життя у її природних нахилах, інтересах та надалі закріплюється в рисах характеру, цінностях, принципах і смислах життя. До зовнішніх умов відносяться: особливості сімейного виховання; події дитинства; вплив культури; специфіка спілкування з дорослими; діяльність та статус духовності у суспільстві.

Отже, духовний розвиток зумовлений не тільки соціалізацією та вихованням людини, а й пробудженням її вищої духовної природи, яка може виходити за межі та вступати у протиріччя з природою соціальною. І першою інстанцією – зовнішньою умовою розвитку та виховання гармонійної особистості – виступає сімейне виховання.

Облєс І. І.
Класичний приватний університет
к.пед.н., доцент, завідувач кафедри богослов'я та гуманітарних дисциплін

ЗБАГАЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ З БОГОСЛОВ'Я МОРАЛЬНО-ЕТИЧНИМ ЗМІСТОМ

Морально-етична складова завжди була невід'ємною частиною професійних якостей фахівця з богослов'я. Здатність застосовувати богословські знання в професійній діяльності та суспільному житті, відповідно до віроповчальних та морально-етичних засад і принципів, входить до спеціальних компетентностей, які набувають здобувачі спеціальності 041 Богослов'я.

На сьогодні, в період майже трьох років повномасштабної війни в Україні, фахівці з богослов'я виконують свої професійні та морально-духовні обов'язки і на передовій, і на окупованих територіях, стаючи не тільки провідниками віри та виконувачами священних обрядів релігії, а й психологами, душопікунами, волонтерами, вчителями й помічниками.

Переживаючи всі тяготи, страждання, горе, смерті, несправедливість, що несе із собою війна, священикам вкрай складно допомагати залишатися людьми та не втратити морально-етичні цінності нашим співвітчизникам. Ці реалії сьогодення необхідно враховувати та підсилити морально-етичну складову фахової підготовки майбутніх богословів.

Професійне навчання фахівців з богослов'я, спрямоване на підготовку духовно зрілих особистостей, здатних бути взірцем високо моральної людини для дітей та молоді, відповідно має містити такі змістовні складові:

– аксіологічну: звернення особистості до вищих духовних цінностей, до таких моральних феноменів як Віра, Добро, Свобода, Обов'язок, Честь, Совість, Гідність, Щастя, Любов, які співвідносяться не з нормою, а з уявленням про гуманістичний ідеал як сходження людини до себе кращої;

– гносеологічну: залучення особистості до процесу пізнання християнських цінностей, принципів гуманного співжиття, лояльності, терпимості до інших; оволодіння етичними знаннями, уміннями бачити кожну людину; засвоєння етичних правил у сфері спілкування та поведінки;

– когнітивну: пізнання особистістю крізь призму гуманістичних цінностей національної і загальнолюдської культур, самої себе як суб'єкта відносин, усвідомлення своїх можливостей;

– суб'єктно-особистісну: виявлення суті гуманістичного світогляду, усвідомлення своєї причетності до Бога, до світу в усіх його проявах, становлення особистості як суб'єкта соціальних відносин.

Залишатися взірцем високо моральної людини за сьогоднішніх обставин дуже складно. Все, з чим зіштовхнулися і продовжують жити українці, породжує суперечливий внутрішній стан, іноді зневіру, звинувачення Господа в смертях і бідах, озлобленість і ненависть. І з цим усім майбутнім фахівцям з богослов'я прийдеться працювати.

Між тим, у міжособистісному спілкуванні та сумісній діяльності завжди простежується міра подібності або розходження в системі цінностей людей. Зіткнення суперечливих цінностей лежить в основі так званих ціннісних конфліктів, які впливають на долю особистості та суспільства в цілому. Зв'язок конфлікту з основоположними цінностями має такі закономірності: чим більший конфлікт в групі пов'язаний з сутнісними цінностями та проблемами, тим він гостріший; чим більше жорсткою є структура, в якій відбувається конфлікт, тим ймовірно виникнення конфлікту пов'язане з основними цінностями та проблемами; чим більше емоцій викликає конфлікт, тим ймовірно його виникнення пов'язане з основними цінностями та проблемами.

Розрішення ціннісних конфліктів має велике значення як механізм формування особистості. Цей механізм виявляється у тому, що подолання ціннісний розходжень передбачає внутрішнє переструктурування образа ситуації на основі зміни внутрішньої системи цінностей та інтересів учасників міжособистісної взаємодії, внаслідок чого в їх очах переоцінюється об'єкт конфлікту. Цей шлях, таким чином, призводить до формування переконань, які відповідають критеріям гуманістичної спрямованості особистості.

Заклад вищої освіти, надаючи освітню послугу по підготовці фахівців зі спеціальності 041Богослов'я, повинен, по-перше, гарантувати усвідомлення специфіки даної спеціальності всіма учасниками навчального процесу, по-друге, залучати до нього викладачів, здатних забезпечити у світському закладі реалізацію взаємопов'язаних аспектів: оптимізацію предметного поля, пріоритет духовного виховання та розвитку, формування на основі принципів християнської педагогіки морально-етичної компетентності майбутніх фахівців з богослов'я.

Розширити і поглибити морально-етичний зміст підготовки можливо введенням наступних дисциплін: духовне лідерство, моральне богослов'я, сучасні питання морального богослов`я, пасторальне порадництво (психологія пасторального супроводу), християнська етика, актуальні питання морального богослов'я та біоетика тощо.

У свою чергу, споживачі освітніх послуг зі спеціальності 041 Богослов'я повинні нести персональну відповідальність за усвідомлений вибір майбутньої професії, готовність до навчальної діяльності та набуття відповідних особистісних і професійних компетенцій, за досягнення позитивного результату професійної підготовки, відповідальність за власний внесок у процес особистісного та суспільних перетворень.

Савін В. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Облєс І. І.

МОТИВАЦІЯ Й АКТУАЛІЗАЦІЯ ЖИТТЄВОГО ДОСВІДУ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ЗАЛУЧЕННЯ ХРИСТИЯН ДО ВОЛОНТЕРСТВА

Після початку повномасштабної війни в Україні у 2022 році, мотивація у всіх сферах діяльності зміцніла та набула яскравого емоційного забарвлення (оскільки зачіпає особисту свободу кожного), через те, що

всі знаходяться в ситуації ризику (мотивація виживання). На перший план вийшли цінності: патріотизм, згуртованість, жертовність. Головна мета – допомогти Україні перемогти.

Організація роботи церков в Україні, насамперед церкви Християн Віри Євангельської, побудована на заходах, спрямованих на мотивування, залучення та стимулювання людей до активної суспільно корисної добровільної волонтерської діяльності.

Діяльність – це функціонування структури. При розгляді будь-якої діяльності, необхідно враховувати систему чинників (детермінант), в яких вона реалізується. Для волонтерській діяльності це:

1) особистісні детермінанти (риси особистості: соціальна екстраверсія, емпатія, альтруїстична і творча спрямованість; система мотивів особистості, самооцінка, соціальна компетентність);

2) комунікативно-діяльнісні (успішність діяльності, зміст і процес навчання волонтерству, керівництво волонтерською діяльністю);

3) соціально-психологічні (система підкріплення, суспільне визнання, зміст і стратегічне планування волонтерської діяльності, соціально-психологічний клімат волонтерської організації).

Успішності діяльності залежить від рівня особистісної мотивації: чим вище рівень мотивів, тим ефективніше діяльність.

Особистісні мотиви характеризуються ставленням, а також інтересом до діяльності. Якщо людина має позитивне ставлення й інтерес, то діяльність стає для неї необхідною і органічно вписується в життя особистості. Тому, саме мотиви є дієвим поштовхом до волонтерства, як діяльнісного напряму соціального служіння.

Мотиваційні фактори залежать від багатьох змінних. Перш за все, у кожної людини є свої унікальні цінності, які не можуть повторюватися і діяти однаково для всіх. Події у країні чи родині, економічна ситуація, соціальний статус, навколишнє середовище, культура та рівень освіти, сповідування індивідом тої, чи іншої релігії можуть впливати на мотиваційні чинники та збільшувати або зменшувати їхнє значення. Крім того, мотиваційні фактори з часом можуть змінюватися.

Дослідження «Молодіжне волонтерство в Україні», проведене в рамках програми USAID «Мріємо та діємо» 22 вересня 2022, метою якого було зрозуміти чим є волонтерство для молоді, що мотивує та що створює бар'єри молодіжного волонтерства, а також як можна популяризувати волонтерство серед молодих українців та українок, показало, що війна суттєво трансформувала мотивацію молоді до волонтерства. Значення набула мотивація, заснована на цінностях і справжніх емоціях – патріотизм, громадянська позиція, прагнення до об'єднання.

Як свідчать інші дослідження (С. Андерсона, В. Дьюсера, Д. Майєрса, А. Барри), вплив на рішення людини займатися волонтерством має її відношення до релігії. Так, за дослідженням Інституту Геллапа (1984 р.), 46% людей, які вважають себе релігійними, систематично допомагають соціально незахищеним верствам населення (інвалідам, людям похилого віку, бідним). Це відбувається тому, що релігія проголошує такі цінності, як альтруїзм та допомогу іншим людям. Населення християнських країни, особливо з переважно протестантськими релігійними вподобаннями, частіше за інших схильні до прояву громадянських та волонтерських ініціатив, бо саме протестантизм проголошує благодійність як одне з основних Божих діянь.

Успішність будь-якої діяльності завжди залежить від рівня особистісної мотивації: чим вище рівень мотивів, тим ефективніше діяльність. Заохочення християн до волонтерства реалізується через здійснення формального та неформального визнання їхніх досягнень; використання різних форм мотивування та заохочення до волонтерської діяльності. У зв'язку з цим, важливим завданням підрозділів церкви ХВЄ, під час роботи з волонтерами, є фіксація дійсних мотивів готовності взаємодіяти з тими, хто опинився у складній життєвій ситуації. Слід акцентувати увагу на тому, що добровільність сприяє розвитку таких особистісних християнських якостей, як милосердя, співчуття, совість, почуття обов'язку, соціальна відповідальність, що спонукають використовувати знання, вміння, навички для покращення життя чи становища інших людей, а не власного.

Волонтерська діяльність Української церкви ХВЄ спрямована на розширення масштабів реалізації сутнісних сил людей у різних видах добровольчої діяльності, що дозволяє варіювати підбором мотивів і використовувати різний життєвий досвід для наближення нашої Перемоги.

Сидор О. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Облєс І. І.

ОРГАНІЗАЦІЯ МОЛОДІЖНОГО СЛУЖІННЯ ЯК ДІЄВИЙ ШЛЯХ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ РОБОТИ З МОЛОДДЮ

Робота з молоддю в будь-який історичний, політичний, економічний період розвитку країни була пріоритетною, носила суспільно-історичний характер і будувалася відповідно стратегічним планам розбудови суспільства майбутнього. Кожен соціальний інститут вирішує завдання організації роботи з молоддю як спільними, так і специфічно особливими стратегіями.

Сучасна християнська церква провідною стратегією роботи з молоддю обрала молодіжне служіння. У наш час молодіжне служіння у світовому контексті підпало під величезний вплив гуманізму, психології і ліберального богослов'я. Саме тому багато західних підходів і методики не цілком застосовні для нашої дійсності. При формуванні стратегії молодіжного служіння необхідно враховувати ряд важливих фактів: менталітет українського народу, політику держави, глобальну молодіжну культуру, сучасний воєнний стан в Україні тощо.

У зв'язку з цим виділяють два основні напрями служіння з молоддю: розвиток внутрішньоцерковного служіння та розширення справи проповіді Євангелія і впливу на сучасну невідроджену молодь.

Методологічно робота з молоддю може виражатися в трьох напрямах:

1. Молодь над церквою – молодь відірвалася від церкви, живе своїм життям, своїми інтересами, зі своїм керівництвом і організацією.

2. Молодь під церквою – молодь безініціативна, не має внутрішньої організації, стратегії і напряму свого служіння тощо.

3. Молодь у церкві – молодь здійснює служіння всередині церкви, будучи частиною церкви, але в той час молодіжне служіння має обкреслені межі та ясні орієнтири у своєму служінні.

У молоді завжди був і залишається великий потенціал. Його вивільнення розпочинається з біблейської стратегії роботи з молоддю. Розвиток більшості помісних церков і успіх служіння багато в чому залежить саме від того, якою буде робота серед молоді. Молодіжне служіння має майбутнє, та задля цього необхідно організувати відповідні заходи.

1. Пресвітери помісних церков мають вдосконалювати роботу з молоддю у своїх громадах. Потрібно усвідомлювати як важливість самої роботи з молоддю, так і правильність її проведення. Часто відсутність успіху в молодіжному служіння пов'язане з неправильним служінням самої церкви.

2. Необхідно підвищити роль і відповідальність молодіжних лідерів, яким потрібно розглядати себе лідерами не лише молоді, що вже є у церкві, а й розуміти відповідальність за молодь тієї місцевості, де знаходитися церква.

3. Проводити навчання молодіжних лідерів.

4. Бажано допомагати молодіжним керівникам складати річний план служіння і мати звітність перед церквою. Мати прозору програму роботи з молоддю в общині, затверджену церковною радою.

5. Молоді кожної церкви розробити програму благовістя, з використанням активних форм і творчих підходів у донесення Євангеліє. Проводити навчання і заохочувати молодь до особистого благовістя.

6. Зробити центром молодіжних спілкувань Біблію, а не конкурси, ігри і розваги. Учити молодь думати по-біблейські, формувати правильну систему цінностей. Організовувати малі групи для вивчення Писання, групи спілкування і молитви, тощо.

7. Розуміти світогляд сучасної нехристиянської молоді з метою ефективного донесення їй Євангелія.

8. Усебічно розвивати роботу з батьками, заохочувати їх залучення до молодіжного служіння.

9. Закінчувати навчання дітей в Недільній школі до 13 років і з цього віку починати служіння підліткової молоді, яке повинне будуватися на тих же принципах, що і служіння зі старшою молоддю.

Розглядаючи коло проблем роботи з молоддю у сучасній християнській общині та організаційні форми молодіжного служіння як найбільш дієвий шлях вирішення цих проблем, можна дійти висновку, що єдино правильний підхід і форма організації молодіжного служіння в помісній церкві – це створення чітко окресленого молодіжного служіння усередині церкви, де молодь активно бере участь у служінні, творчо розвиває його та має добрі відносини і взаємний діалог зі старшим поколінням.

Філімонов Д. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Облєс І. І.

ПРИНЦИПИ ХРИСТИЯНСЬКОГО ЛІДЕРСТВА, ЙОГО ВНУТРІШНЄ ТА ЗОВНІШНЄ КОЛО

У зв'язку з воєнними діями в Україні, при вирішенні найважливіших соціальних, політичних, економічних та духовних завдань, особлива роль покладається на людський потенціал, тому актуалізується проблема розвитку соціально активної молодої людини, здатної бути лідером, готової до самостійних рішень та дій, яка може взяти на себе відповідальність у різних соціальних ситуаціях, вміє визначати мету діяльності, здійснювати вибір шляху її досягнення в умовах динамічно змінних реалій воєнного життя.

Аналіз наукових досліджень дозволяє виділити три базових значення поняття «лідер»: по-перше, найбільш авторитетна особистість, яка регулює відносини у групі; по-друге, це особа, за якою певна соціальна група визнає право на прийняття найбільш важливих рішень, що відображають груповий інтерес; по-третє, це член групи, який найкраще може керувати групою у конкретній ситуації.

Лідер – це новатор, він надихає, працює за своїми цілями, його бачення – основа дій, він спирається на людей, використовує емоції, довіряє, надає імпульс руху, є ентузіастом, перетворює рішення, робить правильну справу. Відповідно, поняття особистості та лідерства неможливо розглядати окремо, бо лідер – не абстрактне суспільство, це – особистість та індивідуальність.

Лідер, як людина, виступає «елементом» різних систем, в яких він перебуває, і набуває різних якостей, властивих цим системам. Системний підхід допомагає відповісти на питання необхідності виникнення феномена лідерства у процесі сучасного розвитку суспільства, зокрема у християнстві; спонукає до пошуку підстав взаємодії особистості лідера із суспільством, своїми послідовниками, оточенням взагалі.

Християнське лідерство завжди здійснюється у контексті специфічного середовища, в якому взаємодіють Бог, церква (зібрання християн) і конкретна людина. Лідерство у церкві або у християнській місії потребує особливого усвідомлення спільної мети, досягненням якої і зайняті віруючі люди, осмислення власної ролі та відповідальності кожного віруючого. Ця «особливість» пояснюється тим, що лідер-християнин несе відповідальність за якість свого лідерства не лише перед людьми, а й перед Господом. При цьому не слід забувати про те, що християни є частиною не лише помісних церковних громад, а й соціуму загалом.

У біблійному духовному лідерстві виділяють внутрішнє та зовнішнє кола. Внутрішнє коло духовного лідерства – це послідовність подій, які неодмінно мають відбутися у душі людини, якщо вона хоче підійти до першого етапу шляху духовного лідера. Зовнішнє коло включає якості як духовних, так і «не духовних» лідерів і має на увазі нашу першість у вивченні Біблії та молитві – тільки тоді ми можемо вести за собою людей.

Кожна людина в церкві має духовний дар і повинна брати участь у служінні. Кожен повинен прагнути вести інших, щоб люди славили Бога своїми думками, почуттями та ділами. Господь наділив декого особливими лідерськими якостями, які завжди суто християнські, але коли Святий Дух приходить у життя людини,

всі ці характеристики перетворюються і починають працювати заради Божих цілей. Це: невгамовність, оптимізм, ревність, самовладання, енергійність, вдумливість, ясність мови, здатність вчити, проникливість щодо людей, тактовність, спокій, організованість та ефективність, рішучість, терпіння, любов, богословська орієнтація.

Справжнє лідерство – це спосіб духовного, морального та особистісно-професійного дорослішання як самого лідера, так і його послідовників. Лідерство – це завжди напруга, це виклик із боку конкретного сенсу, який має бути реалізований лише самою людиною. Для цього вона повинна зробити вибір – прийняти цей виклик, або не прийняти і, тим самим, взяти на себе відповідальність, або не взяти.

Лідерство виступає і як процес, і як здатність та готовність лідера вести своїх послідовників гідними способами до гідних цілей, які зрозумілі, прийняті послідовниками, пов'язані із завданнями організації (команди) та розвитком самого лідера і його послідовників, як духовно та професійно зрілих особистостей. У цьому сенсі, лідерство є способом служіння лідера іншим людям і, відповідно, служінням Богу.

Щербик В. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Облєс І. І.

ЩОДО ПРОБЛЕМ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ КАПЕЛАНІВ

Службу військового капелана можна розділити на три групи функціональних обов'язків. Це душпастирська опіка, яка передбачає богослужіння, молитви, святі таїнства. Це соціальне служіння, яке включає турботу соціального характеру, що дозволяє подолати чи запобігти посттравматичному стресовому розладу, посприяти реабілітації військовослужбовців, потурбуватися про членів їхніх родин, про вдів, сиріт. Третій – культурно-просвітницький вимір. Це спілкування з військовим колективом на теми ціннісної, патріотичної формації.

В сьогоднішніх мінливих умовах активних воєнних дій, які продовжує російський агресор на нашій землі, навіть досвід душпастирської діяльності не є достатнім для того, щоб військові капелани, які не мають спеціальної підготовки, змогли досягти високого рівня професіоналізму.

Результати здійсненого опитування військових капеланів, які отримують вищу богословську освіту за ОР магістр спеціальності 041 – Богослов'я у Класичному приватному університеті м. Запоріжжя у 2022-2023 роках та мають досвід служіння від одного року до трьох років, показало, що основними труднощами, з якими зіткнулися у реальних умовах професійної діяльності є: відсутність достатньої підготовки (знань, вмінь, навичок роботи в екстремальних умовах з представниками різних віросповідань чи атеїстами); необхідність перебудови усталеного ритму життя; недостатність знань зі специфіки надання психологічної допомоги тим, хто втратив, рідних друзів (що робити, чим і як утамувати біль?); великий обсяг і ненормована робота; відсутність допомоги чи поради колег; інколи, природній страх.

Саме підготовка військових капеланів в достатньому обсязі зможе реалізовувати ефективну професійну підготовку, – це магістратура або курси підвищення кваліфікації з питань військового капеланства ЗС України.

На сьогодні в контексті підготовки військових кадрів одним із оптимальних варіантів вважається магістратура за спеціальністю 041 – Богослов'я, яка, згідно з нормативно-законодавчою базою, є одним із основних місць у системі вищої освіти як спеціалізована частина підготовки з напряму, що має забезпечити підготовку кадрів.

Освітньо-професійна програма підготовки магістра має на меті: підготовку кваліфікованих фахівців у галузі богослов'я для професійної навчально-виховної, науково-дослідницької, культурно-масової й адміністративно-консультативної роботи, з глибокими знаннями християнського віровчення, церковно-історичних, релігійно-суспільних процесів та явищ, належними навичками до етичної рефлексії про політико-економічні та культурні явища через призму віри. Підготовка християнських лідерів, спроможних осмислювати роль релігії в суспільних трансформаціях, керувати суспільними змінами задля миру і суспільного поступу.

Необхідно підкреслити, що саме практична підготовка магістрантів у формі професійної практики є невід'ємною складовою процесу підготовки. Але невійськовим вишам вкрай складно надати базу практики для магістра – майбутнього військового капелана. В цьому питанні проходження курсів підвищення кваліфікації з питань військового капеланства ЗС України, які проводить, наприклад, Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка, є більш дієвими.

Військові капелани проходять спеціальні навчання в умовах, наближених до бойових. Навчання відбуваються на полігоні у Київській області. Оскільки капелани не мають права стріляти, вони вивчають загальноармійські поняття, виконання офіцерських обов'язків, тактичну медицину і види озброєнь.

Другий приклад, Головне управління морально-психологічного забезпечення ГШ ЗСУ, орган, який безпосередньо відповідальний за реалізацію капеланського служіння у війську, провів програму підготовки штатних капеланів спільно із канадськими колегами. Це курси були з кількох етапів і перший відбувся у листопаді 2017 року на базі Національної академії Сухопутних військ у Львові, де йшлось про ази військової культури – це лекції з основ військового зв'язку, захисту від зброї масового ураження, основ військової психології, правових засад військової служби тощо.

У 2021 році Капеланська Академія запустила програму «Капеланство для правоохоронців». Кожен кандидат в капелани має пройти базове навчання, скласти іспити та написати мотиваційний лист. Після проходження навчання студенти отримують посвідчення помічника капелана та направлення для проходження практики у місцевих правоохоронних підрозділах. Викладачі Академії – це діючи капелани та правоохоронці України, Канади та США.

Слід зазначити, що успіх підготовки військових капеланів буде за умов, коли: по-перше, професійна підготовка буде дійсно особистісно орієнтованою; по-друге, ґрунтуватиметься на контекстному підході; потретє, буде спрямована, між іншим, на формування психолого-педагогічної та медичної компетентності фахівця.

ПЕРСПЕКТИВНІ КОНЦЕПТИ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОЇ ТА УПРАВЛІНСЬКОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ АВТОНОМІЇ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Андрєєв Є. Ю.
Класичний приватний університет
здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
наук. кер. – д.пед.н., професор Атаманчук Ю.

SMART-ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Інформаційне суспільство характеризується високим рівнем розвитку інформаційних і телекомунікаційних технологій та їх інтенсивним використанням громадянами, бізнесом, органами державної влади. Серед сучасних концепцій інформаційного суспільства найбільш поширеними є такі [1, с. 107]: інформаційне суспільство як інформаційна економіка; інформаційне суспільство як постіндустріальне суспільство, інформаційне суспільство як суспільство знань, інформаційне суспільство як кінець суспільства масового виробництва. Водночас на початку XXI століття інформаційне суспільство уособлює вільний доступ будь-якої людини до будь-якої інформації, високий рівень розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, розвиненість інформаційної інфраструктури суспільства.

Надання кожній людині можливості для здобуття знань, умінь і навичок із використанням інформаційно-комунікативних технологій під час навчання, виховання, професійної підготовки і перепідготовки є одним з основних завдань розвитку інформаційного суспільства. Розв'язання цього завдання є актуальним і для національної медичної освіти. У зв'язку з цим особливої актуальності набувають Smart-технології як складові нової парадигми розвитку педагогічної освіти. Адже трансформаційні перетворення у суспільстві зумовлюють перехід інформаційного суспільства на новий щабель розвитку – Smart-суспільства, в якому візуалізується перехід від традиційної моделі навчання до e-learning, а у подальшому – до Smart-освіти [2, с. 27]. Останнім часом набувають поширення світові тренди у розвитку Smart: Smart-життя, Smart-країни, Smart-міста, Smart-екологія, Smart-транспорт, Smart-охорона здоров'я, Smart-енергетика та ін.

Як відомо, Smart-технології дозволяють створювати, редагувати та поширювати мультимедійні навчальні матеріали на заняттях та у позааудиторний час. Сутність освітнього процесу з використанням Smart-технологій полягає в тому, що процес навчання стає більш ефективним шляхом його перенесення до електронного освітнього середовища як сукупності інструментів, ресурсів і зв'язків, що уможливлюють постановку і розв'язання навчальних цілей і задач, пов'язаних із здобуттям знань, формуванням умінь і навичок студентів. Власне такий підхід уможливлює надання доступу до знань усім бажаючим, а також розширення меж навчання (збільшення кількісного складу тих, хто навчається; розширення часових, просторових показників, що уособлює доступність навчання без обмежень)[3].

Список використаних джерел

1. Бехманн Г. Сучасне суспільство: суспільство ризику, інформаційне суспільство, суспільство знань ; пер. з нім. А. Ю. Антоновского, Г. В. Горохової, Д. В. Ефременко та ін. Логос, 2010. 248 с.

2. Волосович С. Пріоритети розвитку смарт-технологій / Smart-освіта: ресурси та перспективи : матер. Міжнар. наук.-метод. конф., м. Київ, 16–17 жовтня 2014 р. : тези доповідей. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. С. 27–29. URL: https://www.knteu.kiev.ua/file/MTc=/27c76eed8882ee254a932fe741d16af7.pdf (дата звернення: 25.09.2024).

3. Аніщенко О. В. Smart-технології у підготовці майбутніх педагогів в умовах інформаційного суспільства. *Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи* : зб. наук. пр. 2017. Вип. 5. С. 184–186.

Андрєєв Є. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – Кирпиченко О. Є.

СТИМУЛЮВАННЯ ОСОБИСТІСНОГО ЗАГАЛЬНОКУЛЬТУРНОГО ЗРОСТАННЯ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

Сьогодні у професійній сфері фахівець - це не лише людина, яка володіє знаннями, уміннями і навичками, а й та людина, яка здатна наполегливо вирішувати складні, нестандартні ситуації, самостійно приймати рішення, творчо розвиватися, вміє аналізувати усі компоненти своєї діяльності. Тому перед вищими медичними закладами стоїть важливе завдання якнайкраще підготувати майбутніх лікарів завдяки створеним відповідним умовам для особистісного розвитку студентів. Реалізація цих завдань має неабиякого значення для перспективи розвитку освітнього простору і можлива за умови формування та впровадження нових технологічних моделей професійної підготовки фахівців.

Актуальність дослідження теми полягає у тому, що лікарська діяльність не лише вимагає високого рівня професійних знань і навичок, а й вміння взаємодіяти з пацієнтами та колегами, що потребує розвитку комунікативних і соціальних компетенцій.

Отже, актуальність цієї проблеми зумовлена необхідністю вирішення низки суперечностей, а саме:

– між теорією та практикою- часто навчальні програми зосереджуються на теоретичних знаннях, тоді як реальна практика вимагає застосування здоров'язбережувальних технологій у різних соціальних контекстах.;

– між стандартизацією та індивідуальним підходом - університети прагнуть до стандартизації навчання, що може обмежувати можливості для індивідуального розвитку та самовираження студентів.

– між фокусом професійних навичок та особистим розвитком- - асто навчання зосереджується на медичних знаннях і технічних навичках, нехтуючи аспектами емоційного інтелекту та культурної компетентності;

Ці суперечності підкреслюють важливість комплексного підходу до розуміння ціннісних засад діяльності українського вчительства. Вони свідчать про необхідність пошуку ефективних методів для досягнення цієї мети.

Таким чином, стимулювання особистісного загальнокультурного зростання в процесі професійної підготовки майбутніх лікарів є надзвичайно актуальним. Це забезпечує не лише високий рівень професійних знань і навичок, а й формує важливі соціальні та етичні компетенції, необхідні для успішної взаємодії з пацієнтами та колегами. Розвиток загальнокультурних цінностей допомагає лікарям адаптуватися до швидко змінюваного медичного середовища та працювати в умовах культурної різноманітності. Отже, цей аспект підготовки лікарів сприяє покращенню якості медичної допомоги та здоров'я населення в цілому.

Асаул М. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Кузьменко Ю. А.

ІНФОРМАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКА СИСТЕМА ПЛАНУВАННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У сучасних умовах цифровізації та глобалізації освіти виникає необхідність впровадження інформаційно-управлінських систем для ефективного планування та управління освітнім процесом. Такі системи забезпечують автоматизацію процесів планування, моніторингу та аналізу навчального процесу, сприяючи підвищенню якості управлінських рішень та оптимізації ресурсів закладів вищої освіти (ЗВО).

До складових інформаційно-управлінської системи можна віднести:

База даних освітнього процесу. Забезпечує зберігання та обробку даних про студентів, викладачів, навчальні дисципліни, розклад занять, результати атестацій тощо. Це створює можливість до оперативної роботи з різними категоріями користувачів.

Модуль планування навчального процесу. Спрямований на створення навчальних планів, розкладів занять та академічних календарів. Він дозволяє враховувати особливості навчальних програм, ресурси та навантаження викладачів.

Аналітичний модуль. Забезпечує збір, обробку та аналіз даних, що стосується результатів навчання, ефективності викладання та реалізації навчальних програм. Можливості цього модуля включають звітування, прогнозування та розробку рекомендацій.

Комунікаційний модуль. Забезпечує взаємодію між адміністрацією, викладачами та студентами. Він включає функції надсилання повідомлень, обговорення, а також доступу до персоналізованих даних через онлайн-платформи.

Серед переваг використання інформаційно-управлінської системи ми відзначили:

Ефективність управління. Автоматизація процесів дозволяє зменшити рутинну роботу, скоротити час на прийняття рішень та підвищити прозорість.

Підвищення якості навчального процесу. Системи дозволяють ефективно планувати навчальний процес, забезпечуючи складання зручних розкладів та оптимальне використання ресурсів.

Зручність для студентів та викладачів. Особисті кабінети з доступом до розкладу, результатів оцінювання, освітніх матеріалів сприяють зручності комунікації та прозорості навчального процесу.

Прозорість та відповідальність. Завдяки зберіганню та обробці даних, усі зацікавлені сторони мають можливість контролювати виконання планів, оцінювати результати та приймати обєктивні рішення.

Отже, інформаційно-управлінські системи планування освітнього процесу є необхідним інструментом для сучасних закладів вищої освіти. Вони сприяють підвищенню ефективності управління, оптимізації ресурсів та забезпечують прозорість навчального процесу. Запровадження таких систем дозволяє підвищити конкурентоспроможність ЗВО, створити комфортні умови для навчання та викладання, а також забезпечити оперативну адаптацію до змін у сфері освіти. Впровадження цих технологій сприяє реалізації стратегічних цілей розвитку освіти та формуванню сучасного освітнього середовища, яке відповідає викликам XXI століття.

Безручко М. І.
Класичний приватний університет
здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
наук. кер. – д.пед.н., професор Атаманчук Ю.

ПЕРСПЕКТИВА ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЇ В ОСВІТНІЙ ПРОСТІР УКРАЇНИ

Інформатизація освіти спрямовується на стимулювання освітніх закладів, педагогів і учнів до об'єднання сил для покращення якості навчання і, таким чином, прийняття інноваційних рішень у підготовці молоді до діяльності в глобалізованому просторі. Знаходячись на передовій лінії освітнього простору, освітня система України повинна забезпечувати рівні права всіх учасників освітнього процесу, які підтримує Конституція України. Однак занадто багато освітянських проблем залишаються без вирішення, а занадто мало інновацій упроваджується в систему освіти.

Досвід навчальних закладів різних країн, зокрема США, Німеччини та Японії, показує, що в цих країнах все більше авторів комерційних видань пропагують використання їхніх підручників без ліцензії. Компанії-розробники підручників протистоять цьому, заохочуючи навчальні заклади до використання підручників із додатками, якими, наприклад, можуть бути домашні завдання, що мають бути виконані на WEB-сайті видавництва. Тобто, якщо учень придбав новий підручник, для користування всіма додатками він повинен ввести код реєстрації на сайті, що міститься в підручнику. Однак, якщо учень отримав уже використану книгу, тоді він має внести плату видавництву, щоб отримати доступ до WEB-сайту.

Актуальність проблеми розроблення ВЕОР як електронного підручника нового покоління в Україні зумовлена потребою забезпечення навчальними засобами та підвищенням вимог до якості навчання, що, у свою чергу, обґрунтовує розширення педагогічної інноватики, котра потребує модернізації змісту, форм, методів і засобів організації освітнього процесу.

Методологічними і теоретичними засадами створення ВЕОР стали результати наукових пошуків вітчизняних дослідників В. Бикова, Р. Гуревича, А. Гуржія, Ю. Жука, В. Кухаренка, В. Лапінського, В. Олійника, С. Семерікова, О. Співаковського, О. Спіріна, П. Стефаненка, І. Теплицького та ін. Згідно з науковими концепціями дослідників, розроблення та використання ВЕОР відповідно до дидактичних завдань дозволяє здійснити і/або підтримати: збереження навчальних інформаційних об'єктів, інтерактивну взаємодію учасників освітнього процесу, предметно-образне відображення інформаційних об'єктів, управління зовнішніми типовими і спеціальними пристроями і приладами (комп'ютерно орієнтованими засобами навчання), що входять до складу лабораторних комплексів або комплектів тощо. Для підвищення дидактичної ефективності застосування ЕЕОР вони можуть застосовуватися в інтеграції (синхронно чи асинхронно) з іншими навчально-методичними матеріалами (наприклад, методичними рекомендаціями), утворюючи інтегровані програмно-методичні комплекси [1].

Список використаних джерел

1. Гуржій А. М., Карташова Л. А., Пліш І. В. Інновації в освітньому просторі України: відкритий електронний освітній ресурс – перспектива впровадження. *Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи :* зб. наук. пр. 2017. Вип. 5. С. 27–33.

Берестецький В. О.
Класичний приватний університет
здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
наук. кер. – д.пед.н., професор Атаманчук Ю.

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ЗАКЛАДІВ ІНТЕРНАТНОГО ТИПУ В ЗАКАРПАТТІ В ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТОЛІТТЯ: ІСТОРИЧНИЙ ЕПОС

Соціально-педагогічні основи становлення та розвитку закладів інтернатного типу в Закарпатті першої половини ХХ століття зумовлювалися сукупністю зовнішніх соціальних і педагогічних чинників, які призвели до змін освітнього простору Закарпатського регіону в залежності від привнесеної соціальної та освітньої політики державою-домінантом, до складу якої входило Закарпаття. Багатосторонній ретроспективно-оцінювальний аналіз педагогічних явищ дозволяє науковцям зосереджувати увагу на їхніх процесуальних та змістових характеристиках. У нашому дослідженні на основі аналізу соціально-економічних, політичних та культурно-освітніх аспектів, які мали місце в Закарпатті у 1919–1939 рр., визначимо ті соціально-педагогічні умови, які, на нашу думку, стали чинниками становлення та розвитку системи закладів соціальної опіки над дітьми-сиротами, дітьми, позбавленими батьківського піклування, а також закладів інтернатного типу для дітей, що мали вади фізичного та/або розумового розвитку й потребували спеціального догляду і спеціальних умов навчання та виховання.

Різні аспекти історичного розвитку Закарпаття між двома світовими війнами були предметом досліджень багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців. Зокрема, питанням історії розвитку Закарпаття присвячені праці вітчизняних дослідників: політичні аспекти процесу приєднання Закарпаття до складу Чехословаччини та його боротьбу за автономію досліджували М. Вегеш, С. Віднянський, В.Ганчин, І.Ліхтей та ін.; особливості соціальноекономічного розвитку Підкарпатської Русі чехословацького періоду М. Болдижар, І. Гранчак, В. Ілько, А. Олашин, В. Худанич та ін.; культурно-освітні проблеми русинів стали предметом для дискусій у працях П.-Р. Магочія, Ю. Думнича; розвиток освіти та шкільництва В. Гомоннай, Д. Данилюк, А. Ігнат, М. Кляп, О. Фізеші. У контексті нашого дослідження актуальними є наукові розвідки чеських істориків педагогіки Й. Пешини та Ф. Стояна та ін. Разом із тим слід зазначити, що наявні дослідження не дають системного бачення процесу становлення та розвитку закладів інтернатного типу в контексті взаємозалежностей соціально-економічних, суспільно-політичних та культурно-освітніх умов[1].

Список використаних джерел

1. Черепаня М. Т. Соціально-педагогічні основи становлення та розвитку закладів інтернатного типу в Закарпатті в 1919–1939 роках. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2019. № 69 (5). С. 272–276.

Бехтер Р. В.
Класичний приватний університет
здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
наук. кер. – д.пед.н., професор Атаманчук Ю.

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ГАЛУЗІ

Процес формування іншомовної професійної комунікативної компетентності майбутніх фахівців фінансово-економічного напрямку є складним і багатоетапним. На основі аналізу психолого-педагогічних досліджень проблеми, власного теоретичного пошуку виявлено, що іншомовні професійні комунікативні знання виступають основою для вищої форми професійного спілкування.

Високий рівень іншомовної професійної комунікативної компетентності випускників фінансово-економічних закладів освіти з орієнтиром на майбутню інтеграцію у міжнародний простір є кінцевим результатом наукового дослідження, який буде забезпечуватися підготовкою бакалаврів фінансово-економічного профілю.

Формування іншомовної професійної комунікативної компетентності студентів вищих фінансово-економічних закладів освіти детермінується загальнодидактичними принципами (інтерактивності, інтеграції, контекстуалізації, домінуючої ролі безперекладної семантизації) та конкретизуватися специфічними принципами навчання (міждисциплінарності, орієнтації на майбутню професійну діяльність). Крім того, для формування іншомовної професійної комунікативної компетентності майбутнього бакалавра фінансово-економічного напрямку необхідна відповідна організація навчального процесу та створення сприятливих педагогічних умов.

Сучасна професійна підготовка фахівців фінансово-економічного профілю характеризується удосконаленням навчальних планів, програм, кваліфікаційних стандартів і самої підготовки бакалаврів фінансово-економічних спеціальностей.

Стандартами на підготовку фінансистів передбачено низку умінь, які визначають рівень професійно-комунікативної компетентності випускника, зокрема: оволодіння понятійно-термінологічною підсистемою фахових дисциплін; сформованість професійно-термінологічної грамотності в усному і писемному мовленні; уміння вести бесіду (переговори) на діловому рівні, переконувати, доводити, захоплювати ідеями, тобто розв'язувати комунікативні завдання в ситуаціях професійного спілкування, уміння проводити презентації за допомогою самостійно опрацьованого, проаналізованого та візуально підготовленого іншомовного матеріалу, уміння оформляти, заповнювати та складати документацію іншомовного професійного спрямування та ділового писемного мовлення [1].

Список використаних джерел

1. Разенкова Н. В. Педагогічні умови формування іншомовної професійної комунікативної компетентності майбутніх бакалаврів фінансово-економічних спеціальностей. *Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи* : зб. наук. пр. 2017. Вип. 5. С. 77.

Бєлєв А. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Самодумська О. Л.

ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ТЬЮТОРСЬКИХ ПРАКТИК У СУЧАСНОМУ СТАНІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ РІЗНИХ ВІКОВИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

Актуальність дослідження. У сучасних умовах, коли фізична культура та спорт відіграють ключову роль у збереженні здоров'я та соціалізації населення, виникає необхідність у нових підходах до підтримки й розвитку різних вікових груп. Тьюторські практики стають ефективним інструментом індивідуалізації навчально-тренувального процесу, враховуючи специфічні потреби та можливості кожної вікової групи.

Поняття та сутність тьюторських практик у фізичній культурі та спорті. Тьюторство в контексті фізичної культури та спорту – це індивідуальний супровід учасника процесу з боку фахівця (тьютора), який орієнтований на розвиток особистісного потенціалу, мотивації до здорового способу життя та активної участі в заняттях фізичною культурою. Такий підхід сприяє формуванню сталого інтересу до фізичної активності у представників усіх вікових категорій.

Тьюторські практики для дітей та підлітків. Для молодших вікових груп (дітей і підлітків) тьюторські практики мають на меті формування базових знань про фізичну активність, розвиток мотивації до занять спортом, а також виховання дисципліни й командної роботи. Тьютори допомагають дітям не лише розвивати фізичні здібності, але й формувати цінності здорового способу життя та відповідального ставлення до свого здоров'я.

Тьюторство у фізичній культурі для дорослого населення. У роботі з дорослими тьютори концентруються на підвищенні рівня фізичної підготовленості, зниженні ризиків розвитку хронічних захворювань і підвищенні якості життя. Вони надають індивідуальні рекомендації, враховуючи особливості способу життя кожного учасника, та мотивують до регулярних занять фізичними вправами. Такий супровід дозволяє розробити персоналізовану програму, що сприяє досягненню оптимальних результатів.

Особливості тьюторських практик у роботі з людьми похилого віку. Для людей похилого віку тьюторські практики спрямовані на підтримку рухової активності, профілактику вікових змін в організмі та збереження психоемоційної стабільності. Тьютори здійснюють не лише фізичний, але й психологічний супровід, підтримують учасників у подоланні бар'єрів, пов'язаних з віковими обмеженнями, що позитивно впливає на загальний стан їх здоров'я.

Педагогічні основи тьюторських практик у фізичній культурі та спорті. Педагогічними основами тьюторських практик є індивідуальний підхід, орієнтація на особистісний розвиток, мотивація до самовдосконалення, а також підтримка внутрішньої мотивації до фізичної активності. Тьютор використовує методи заохочення, позитивного підкріплення і формування відповідальності за власний фізичний розвиток, що сприяє розвитку культури здорового способу життя.

Виклики та перспективи впровадження тьюторських практик у фізичну культуру та спорт. Основними викликами впровадження тьюторських практик є недостатня підготовка спеціалістів, які володіють тьюторськими навичками, та потреба у ресурсах для розробки індивідуальних програм. Проте, розвиток тьюторських практик у фізичній культурі та спорті має значний потенціал для покращення якості здоров'я населення та забезпечення інтегрованого підходу до виховання фізично активної нації.

Тьюторські практики є перспективним напрямком у фізичній культурі та спорті, що дозволяє ефективно адаптувати підхід до занять для різних вікових груп населення. Їх використання сприятиме не лише покращенню фізичної форми, але й загальному благополуччю та мотивації до активного способу життя серед усіх верств населення.

Бєлоусов О. Р.
Класичний приватний університет
здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
наук. кер. – д.пед.н., професор Атаманчук Ю.

ШЛЯХИ СПРЯМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ДОСВІДУ УЧНІВ СТАРШОГО ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ В УМОВАХ ПОЗАКЛАСНОЇ ВИХОВНОЇ РОБОТИ

Трансформація освітньої парадигми, яка наразі відбувається в Україні, не може не позначитися на соціокультурному просторі, в якому перебувають її громадяни, а особливо – підростаюче покоління. На навчання в закладах загальної середньої освіти припадає важкий, але вкрай важливий період розвитку дитини, який впливає на формування її світогляду, політичних і соціальних поглядів, духовних і моральних цінностей. Цілеспрямоване та систематичне формування особистості учня не є можливим без ефективного здійснення

ним позакласної виховної роботи. Проте неспроможність педагогічних працівників організувати позакласну виховну роботу так, щоб приділити достатню увагу соціальному контексту розвитку особистості учня, позбавляє його можливості повністю набути позитивного соціального досвіду. Тому виникає суперечність між необхідністю держави у соціалізованих громадянах та недостатньою спроможністю школи спрямувати виховний вплив на особистість у напрямі соціокультурного розвитку.

Суспільна свідомість формує ставлення до об'єктивної дійсності, що проявляється у системі цінностей, знань, адекватних поза межами культури. Самосвідомість допомагає усвідомити та оцінити адекватність внутрішньо-культурних процесів. Ці категорії розвиваються завдяки оновленню педагогічних знань, оскільки саме модернізація освіти та виховання постає найбільш можливим способом збереження культури.

Зміни в системі соціальних відносин нерозривно пов'язані з рівнем продуктивності відтворювальної діяльності. Через освоєння культури людина відтворює себе як суб'єкт соціального життя, адже розвиток структури суспільства, його інституцій упродовж століть супроводжувався також розвитком музики, живопису, літератури тощо. Зважаючи на це, соціокультурним можемо розглядати розвиток людської спільноти на основі культурних надбань, що визначає світоглядні орієнтири суспільства та, виходячи з них, моральні, політичні, етичні погляди особистості [1].

Список використаних джерел

1. Атрошенко Т. Ю. Шляхи спрямування позакласної виховної роботи з учнями підліткового віку в напрямі соціокультурного розвитку. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. пр. 2019. № 62. С. 90–93.

Боднарчук Т. Л.
аспірант
Класичний приватний університет
наук. кер. – Кравченко В. М.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВІ

Актуальність підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування правової культури у молодших школярів зумовлена кількома факторами.

Підготовка майбутніх учителів початкової школи до формування правової культури у молодших школярів є важливою складовою сучасної педагогічної освіти. В умовах соціальних і культурних змін, що відбуваються в суспільстві, питання правового виховання набуває особливої актуальності. Правова культура є важливим елементом загальної культури особистості, вона формує у дитини розуміння своїх прав та обов'язків, виховує повагу до законів і прав людини, а також сприяє розвитку соціальної відповідальності та взаємоповаги. Підготовка майбутніх педагогів до цієї діяльності стає важливою складовою їхньої професійної підготовки, оскільки учителі початкової школи відіграють важливу роль у формуванні правових основ поведінки дітей, які тільки починають освоювати соціальні норми та правила.

Формування правової культури у молодших школярів вимагає від педагогів знання не лише основ права, а й уміння застосовувати ці знання у повсякденній практиці, використовуючи доступні для дітей методи і форми навчання. Оскільки учителі початкової школи є першими наставниками для дітей у питаннях громадянських прав та обов'язків, від їхньої здатності організувати навчальний процес з урахуванням правового аспекту залежить формування у дітей основ правового мислення і поведінки. Важливими є також вміння педагогів створювати сприятливе середовище для розвитку правової культури через інтеграцію правових знань у різні навчальні предмети та позакласну діяльність.

Таким чином, підготовка майбутніх учителів початкової школи до формування правової культури у молодших школярів є важливим завданням сучасної педагогічної освіти, що сприяє формуванню свідомих, відповідальних та активних громадян. Враховуючи сучасні виклики та соціальні зміни, правове виховання має стати невід'ємною частиною навчального процесу, оскільки воно допомагає дітям розуміти свої права та обов'язки, виховує повагу до законів та сприяє розвитку етичних норм і громадянських цінностей.

Реалізація цієї мети потребує підготовлених педагогів, здатних ефективно організовувати навчання з правового виховання, застосовуючи доступні методи та форми роботи з дітьми. Таким чином, формування правової культури у молодших школярів є не лише важливим аспектом освіти, а й фундаментом для розвитку демократичних цінностей у суспільстві. Підготовка педагогів до цієї діяльності має стати пріоритетом у системі вищої освіти, адже саме вони, як перші наставники дітей, визначатимуть основу для їхнього подальшого розвитку як громадян, готових до активної участі у суспільному житті.

Болотін В. В.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – к.пед.н., доцент Трофімук К. В.

ПРО СУЧАСНІ МОВНІ ПРОБЛЕМИ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Зазначимо, що тему "Сучасні мовні проблеми у дітей дошкільного віку" ми вважаємо актуальною з низки наступних причин: значення раннього розвитку дітей, бо мовлення є важливим його аспектом, який впливає на соціальні, емоційні та когнітивні аспекти її життя. Взагалі, виявлення та корекція мовних проблем на ранніх етапах можуть запобігти подальшим труднощам у навчанні та соціалізації; зростання кількості мовних розладів. Сучасні дослідження доводять зростання кількості дітей з мовними розладами, такими як затримка мовного розвитку, дислалія, алалія, афазія тощо. Це може бути пов'язано з різними факторами, включаючи екологічні, соціальні та генетичні; технічний прогрес і цифрові технології. Вплив цифрових технологій на розвиток мовлення у дітей є предметом активного дослідження (використання планшетів, смартфонів та інших цифрових пристроїв може як сприяти, так і гальмувати мовний розвиток в залежності від

змісту та часу використання; багатомовність, бо у сучасному світі спостерігається зростання кількості дітей, які зростають у багатомовному середовищі. Це створює додаткові виклики для розвитку мовлення, але також відкриває нові можливості для дослідження та розвитку методик навчання; інклюзивна освіта). У зв'язку з розвитком інклюзивної освіти, важливо розуміти та враховувати мовні проблеми дітей з особливими освітніми потребами для забезпечення їх успішної інтеграції в освітній процес; підготовка фахівців. Потреба в кваліфікованих фахівцях, які можуть діагностувати та коригувати мовні проблеми у дітей дошкільного віку, постійно зростає.

Все це вимагає розробки нових програм підготовки та підвищення кваліфікації логопедів, педагогів та психологів. Враховуючи ці аспекти, дослідження сучасних мовних проблем у дітей дошкільного віку має велике значення для розвитку педагогічної науки та практики, а також для створення ефективних методик та програм корекції мовлення. Розвиток мовлення дуже важливо почати з найперших днів життя дитини і поступово ускладнювати завдання, відповідно до особливостей її розвитку. Але для того, щоб грамотною виховувати дитину, формувати її мовлення, як найважливіший чинник соціалізації, необхідно розуміти процеси, які відбуваються з дитиною в процесі її розвитку. Особливо важливо розпізнавати на найперших стадіях проблеми з мовленням, якщо вони є у дитини [1, с. 54-58]. Мовлення - не тільки засіб комунікації, але і спосіб розвитку мислення, оволодіння новими знаннями і уміннями. Але дитина не народжується з готовим мовленням, що склалося: воно формується в процесі її життя в суспільстві [10, с. 7-9]. Таким чином, розвиток мовлення, рання діагностика його порушень -завдання і батьків, і вихователів, і логопедів. Важливо точно знати ступінь розвитку дитини, а також причини недорозвинення її мовлення. Причинами можуть виявитися не тільки важкі розлади, але недолік в спілкуванні, недорозвинення дрібної моторики тощо. Ця тема залишається актуальною, не дивлячись на те, що про формування мовлення взагалі і порушеннях мовлення у дітей з різними патологіями написано достатньо багато літератури. Проблемою розвитку мовлення, причиною і формою його порушення, а також способами корекції займалися, і займаються багато відомих учених, наприклад, Н. С. Жукова, Е. М. Мастюкова, Л. Н. Ефіменкова, А. В. Ястребова, Г. В. Чиркина, Т. Б. Флеріна та ін. [3-4; 9]. Порушення мови - збірний термін для позначення відхилень від мовної норми, прийнятої в даній мовному середовищі, повністю або частково перешкоджають мовного спілкування і обмежують можливості соціальної адаптації людини. Як правило, вони обумовлені відхиленнями у психофізіологічному механізмі мови, не відповідають віковій нормі, самостійно не долаються і можуть впливати на психічний розвиток. Для їх позначення фахівцями використовуються різні, не завжди взаємозамінні терміни - розлади мови, дефекти мови, вади мовлення, недорозвинення мови, мовна патологія, мовні відхилення [2, с. 10]. Серед багатьох аспектів проблеми навчання мови, розвитку мовлення і мовленнєвого спілкування дитини привертають увагу не лише тільки теоретиків, але й практиків. У річищі цих проблем, що мають суттєвий вплив на підвищення ефективності й якості навчання мови дітей дошкільного віку, найголовніше місце посідає заняття як форма організації навчальної діяльності, а також побудова цього заняття, тобто його структурна організація. Ми пропонуємо побудувати модель логопедичного заняття для дитини з порушенням усного мовлення наступним чином [6, с. 38-52]. Щодо визначення характеристики дітей з порушеннями усного мовлення. Діти з порушенням усного мовлення - це діти з психофізичними відхиленнями різної вираженості, що викликають розлади комунікативної і узагальнюючої (пізнавальної) функції мови. Від інших категорій дітей з особливими потребами їх відрізняють нормальний біологічний слух, зір і повноцінні передумови інтелектуального розвитку. Виділення цих ознак необхідно для їх відмежування від мовних порушень, що відзначаються у дітей з олігофренією, затримкою психічного розвитку, сліпих і слабозорих, дітей з раннім дитячим аутизмом та ін. [7, с. 15]. Серед причин, що викликають порушення мови, розрізняють біологічні та соціальні фактори ризику. Біологічні причини розвитку мовленнєвих порушень є патогенні фактори, що впливають головним чином у період внутрішньоутробного розвитку та пологів (гіпоксія плоду, родові травми тощо), а також у перші місяці життя після народження (мозкові інфекції, травми тощо). Мовні порушення, виникнувши під впливом якого-небудь патогенного чинника, самі не зникають і без спеціально організованої корекційної логопедичної роботи можуть негативно позначитися на всьому подальшому розвитку дитини. У зв'язку з цим слід розрізняти патологічні мовні порушення і можливі мовні відхилення від норми, викликані віковими особливостями формування мови або умовами зовнішнього середовища (соціально-психологічні чинники) [5, с. 114]. Соціально-психологічні фактори ризику пов'язані головним чином з психічної депривації дітей. Негативний вплив на мовленнєвий розвиток можуть надавати необхідність засвоєння дитиною молодшого дошкільного віку одночасно двох мовних систем, зайва стимуляція мовного розвитку дитини, неадекватний тип виховання дитини, педагогічна занедбаність, тобто відсутність належної уваги до розвитку мовлення дитини, дефекти мови оточуючих. У результаті дії цих причин у дитини можуть спостерігатися порушення розвитку різних сторін мови [8, с. 44].

Таким чином, своєчасне виявлення мовних проблем у дітей дошкільного віку є критично важливим для успішної корекції та подальшого розвитку. Рання діагностика дозволяє вчасно розпочати відповідне лікування та навчання, що значно покращує прогнози для дитини; мультифакторність мовних розладів. Мовні проблеми у дітей дошкільного віку можуть бути викликані різними факторами, включаючи генетичні, екологічні, соціальні та психологічні. Комплексний підхід до дослідження та лікування цих проблем є найбільш ефективним; вплив цифрових технологій. Використання цифрових технологій у житті дітей має двоякий вплив на мовний розвиток, з одного боку, вони можуть стимулювати розвиток мовлення через освітні програми та ігри, з іншого боку, надмірне використання може призвести до затримки мовного розвитку та інших проблем. Необхідно встановлювати баланс та контролювати час, проведений дитиною з цифровими пристроями; багатомовність та мовні розлади. Виховання в багатомовному середовищі може сприяти загальному когнітивному розвитку дитини, але також може створювати додаткові виклики для мовного розвитку. Важливо розробляти спеціальні методики для роботи з дітьми з багатомовних родин, щоб підтримати їх мовний розвиток; роль інклюзивної освіти. Інклюзивна освіта має враховувати особливості мовного розвитку дітей з різними освітніми потребами. Підготовка вчителів та логопедів до роботи в інклюзивних умовах є необхідною для забезпечення рівних можливостей для всіх дітей; необхідність професійної підготовки фахівців. Зростання кількості дітей з мовними розладами підвищує потребу у кваліфікованих фахівцях. Розробка нових

програм підготовки та підвищення кваліфікації для логопедів, педагогів та психологів є критично важливою для ефективної роботи з дітьми; підтримка батьків. Батьки відіграють ключову роль у мовному розвитку дітей. Надання їм необхідної інформації, ресурсів та підтримки допоможе створити сприятливе середовище для розвитку мовлення у дитини. Ці висновки підкреслюють важливість комплексного та багатостороннього підходу до вирішення мовних проблем у дітей дошкільного віку, враховуючи сучасні виклики та можливості.

Список використаних джерел

1. Богомолова З. А. Формирование партнерских отношений педагогов и родителей в условиях сотрудничества в ДОУ. *Дошкольная педагогика*. 2010. № 2. С. 54–58.

2. Бондар В. І. Проблеми корекційного навчання у спеціальній педагогіці : навч. посіб. Київ : Наш час, 2005. 176 с.

3. Вайс М. Н., Пустякова Т. В. Партнерство ДОУ и семьи в логопедической работе. *Логопед.* 2010. № 3. С. 85–96.

4. Вершинина О. М. Формирование готовности родителей дошкольников с речевыми нарушениями к участию в коррекционной работе. *Логопед в детском саду*. 2010. № 2. С. 5–17.

5. Гаврилов О. В. Особливі діти в закладі і соціальному середовищі : навч. посіб. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. 308 с.

6. Глаголева Е. Школьный логопед – ребёнок – семья: помогаем стать успешным. *Воспитательная работа в школе*. 2009. № 8. С. 38–52.

7. Діагностика психічного розвитку дітей раннього віку : метод. рекомен. / уклад.: Н. В. Карпенко-Сашньова. Київ : ІЗМН, 1996. 60 с.

8. Довідник учителя-логопеда / авт.-упоряд.: С. М. Лупінович. Тернопіль : Мандрівець, 2008. 112 с.

9. Єфімова С. Налагодження партнерських стосунків з родинами. *Управління освітою*. 2008. № 2. С. 28–32.

10. Жукова Н. С., Мастюкова Е. М. Преодоление общего недоразвития речи. *Воспитание и обучение*. 2009. № 3. С. 7–9.

Бондар В. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – Кравченко В. М.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ У ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Управління проєктною діяльністю в закладі позашкільної освіти є важливим аспектом організації навчального процесу, спрямованого на розвиток творчих, інтелектуальних і соціальних здібностей дітей та молоді. Проєктна діяльність дозволяє позашкільним закладам надавати вихованцям додаткові можливості для особистісного розвитку, формування командної роботи, навичок лідерства та вирішення практичних завдань.

Проєктний підхід в освітньому процесі дозволяє створювати унікальні умови для навчання, де діти можуть застосовувати теоретичні знання на практиці, розвиваючи власні ініціативи та реалізуючи творчі ідеї. Для закладів позашкільної освіти проєктна діяльність є можливістю адаптуватися до потреб сучасної молоді, залучаючи до навчального процесу інноваційні методи, новітні технології та актуальні знання з різних галузей.

Одним із головних аспектів управління проєктною діяльністю є планування. Планування дозволяє чітко визначити цілі та завдання проєкту, необхідні ресурси, етапи реалізації та очікувані результати. Для цього важливо залучати як керівників проєкту, так і вихованців, адже участь дітей на етапі планування допомагає підвищити їхню мотивацію та залученість у проєкт.

Важливим кроком є формування команди, де кожен учасник матиме певну роль і відповідальність. Вихованці можуть займатися як дослідницькими, так і практичними завданнями, а педагоги – виступати в ролі наставників і координаторів. Співпраця в команді сприяє розвитку комунікативних навичок, навчає поважати думки інших, долати труднощі разом і працювати над спільними цілями.

Для ефективного управління проєктною діяльністю необхідно здійснювати моніторинг і оцінку. Регулярний контроль дозволяє вчасно виявляти проблеми, коригувати плани, підтримувати прогрес у досягненні цілей. Зокрема, важливо заохочувати обговорення досягнень, труднощів і шляхів їх вирішення, що сприяє відкритості та вдосконаленню роботи над проєктом.

Інноваційні технології також відіграють важливу роль в управлінні проєктами в позашкільних закладах. Сучасні цифрові інструменти допомагають оптимізувати планування, комунікацію та обмін інформацією між учасниками. Наприклад, онлайн-платформи дозволяють організовувати роботу команд, вести облік завдань, розподіляти ролі та фіксувати результати. Це не тільки спрощує організацію, але й робить процес проєктної діяльності більш зручним і прозорим для всіх учасників.

Фінансування проєктної діяльності також є важливим аспектом управління. Пошук додаткових джерел фінансування, таких як гранти, спонсорська підтримка або благодійні внески, дозволяє розширити можливості реалізації проєктів і підвищити їх якість. Додаткові ресурси можуть бути використані на закупівлю матеріалів, організацію заходів і заохочення учасників, що підвищує мотивацію та сприяє досягненню кращих результатів.

Проєктна діяльність вимагає особливої уваги до етапу завершення проєкту, який включає оцінку результатів та підведення підсумків, що не тільки дозволяє зрозуміти, чи досягнуто поставлених цілей, але й є цінним досвідом для учасників. Оцінка результатів допомагає вдосконалити майбутні проєкти, виявити сильні й слабкі сторони підходів, що використовувалися, та визначити перспективи розвитку.

Таким чином, управління проєктною діяльністю в закладі позашкільної освіти – це багатогранний процес, який включає планування, формування команди, моніторинг, використання інновацій, залучення додаткових ресурсів та оцінку результатів, що дає змогу створити сприятливе середовище для розвитку творчих і професійних здібностей молоді, сприяти їхній соціалізації та виховувати навички, необхідні в сучасному світі.

Боровик А. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н., професор Сущенко А. В.

ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧА У ПРОЦЕСІ МАГІСТЕРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ

У сучасних умовах підготовка висококваліфікованих викладачів є одним із ключових завдань системи освіти. Магістерська підготовка змінює особливу роль у цьому процесі, адже саме на цьому етапі формуються основи педагогічної майстерності майбутнього викладача, що забезпечує його професійну ефективність та здатність.

Формування педагогічної майстерності в процесі магістерської підготовки охоплює кілька важливих аспектів. Перш за все, це здобуття глибоких професійних знань та опанування сучасними методиками викладання. Вивчення дидактичних принципів, інноваційних освітніх технологій та новітніх педагогічних підходів дає можливість майбутнім викладачам ефективно адаптуватися до постійно змінених.

Особливе значення має практична підготовка, яка є невід'ємною частиною магістерських програм. Під час педагогічної практики студенти мають можливість отримати реальний досвід роботи зі студентською аудиторією, розвивати комунікативні навички, опановувати методи управління навчальним процесом та вдосконалювати організаційні можливості. Практичний компонент дозволяє не лише отримати отримані знання, а й закріпити впевненість у своїй професійній компетенції

Розвиток особистісних якостей є ще одним аспектом формування педагогічної майстерності. Викладачі повинні володіти високим рівнем рефлексивних здібностей, що дозволяє критично оцінювати власну діяльність, а також вмінням творчого підходу до вирішення педагогічних завдань. Креативність, емоційна стійкість, відповідальність і здатність до самовдосконалення є невід'ємними характеристиками сучасності.

Крім цього, значну увагу в магістерській підготовці при виділенні науково-дослідницької діяльності. Виконання наукових проектів, участь у конференціях, публікації результатів досліджень сприяють розвитку аналітичного мислення та вміння створювати нові педагогічні концепції. Цей досвід дозволяє майбутнім викладачам інтегруватися в академічну спільноту та забезпечує їхній професійний розвиток.

Магістерська підготовка є багатогранним процесом, що сприяє навчанню, практичній діяльності та науковим дослідженням. Вона сприяє формуванню всебічно розвинених фахівців, які здатні ефективно реалізовувати педагогічну діяльність і впливати на якість сучасної освіти. Таким чином, саме на цьому етапі закладається фундамент професійної майстерності.

Бровко А. І.
Класичний приватний університет
аспірант

ОСНОВНІ КОМПОНЕНТИ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМ СЕРЕДОВИЩЕМ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Пандемія коронавірусу, а потім повномасштабна війна значно обмежили можливість дітей відвідувати школу фізично і стали каталізаторами пошуку освітянами нових форм та форматів навчання.

Змішане навчання переважно трактують як навчання, при якому частина пізнавальної діяльності учнів відбувається на уроці під безпосереднім керівництвом учителя, а інша – у самостійній роботі з електронними ресурсами. Є кілька варіантів «змішування»:

– поєднання очної форми з дистанційною;

– поєднання різних форматів навчання у межах одного класу (основне очне навчання із використанням технологій дистанційного навчання та різних форм роботи з електронними ресурсами, онлайн-курсами тощо);

– поєднання самостійного навчання та співпраці в класі;

– змішування основного навчального контенту (підручників та навчальних матеріалів) із зовнішніми матеріалами (електронними ресурсами).

На сьогодні найбільш популярною в Україні є практика поєднання очної форми із дистанційною.

Управління освітнім середовищем закладу загальної середньої освіти в умовах змішаного навчання передбачає врахування кількох ключових складових. Ось основні компоненти, які слід враховувати:

1. Планування навчального процесу дуже важливе. Навчальні плани варто розробляти з урахуванням особливостей змішаного навчання. Для очного та дистанційного навчання треба визначити чіткі цілі. При цьому ключову роль відіграє раціональний розподіл часу між різними формами навчання.

2. Інформаційно-комунікаційні технології сьогодні вже активно використовуються в навчанні. У навчальний процес активно впроваджуються сучасні цифрові платформи (наприклад, Google Classroom, Moodle, Microsoft Teams). Важливо забезпечувати постійну технічну підтримку вчителів і учнів, а також навчання педагогів ефективному використанню ІКТ.

3. При організації освітнього процесу важливо забезпечити доступність навчальних матеріалів для всіх учнів, розподілити навчальне навантаження між офлайн та онлайн заняттями, а також створити ефективні механізми комунікації між учасниками освітнього процесу.

4. Контроль та моніторинг передбачають постійне відстеження прогресу учнів через електронні журнали та інші інструменти, оцінку ефективності змішаного навчання, проведення регулярного аналізу результатів навчання.

5. Психолого-педагогічна підтримка включає надання психологічної допомоги учням, які адаптуються до нових умов навчання, розробку рекомендацій для батьків та учнів щодо організації робочого місця вдома, забезпечення зворотного зв'язку з учнями.

6. У сфері управління кадровими ресурсами варто підвищувати кваліфікацію вчителів щодо змішаного навчання, створити умови для обміну досвідом між педагогами, а також мотивувати педагогічних працівників до використання нових методик.

7. Матеріально-технічне забезпечення передбачає забезпечення учнів і педагогів необхідними технічними засобами та облаштування шкільного середовища для комфортної роботи як онлайн, так і офлайн.

8. Комунікація з батьками – це інформування батьків про особливості змішаного навчання, включення батьків у процеси підтримки освітньої діяльності дітей, організація зустрічей для обговорення успіхів та викликів.

9. Створення інклюзивного середовища дуже важливе, бо включає адаптацію навчальних матеріалів для дітей з особливими освітніми потребами та інтеграцію інклюзивних практик у змішане навчання.

Таке системне управління забезпечує ефективне функціонування освітнього середовища і дає можливість максимально використовувати переваги змішаного навчання.

Булдигін Т.
Класичний приватний університет

ПОБУДОВА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ ТРАЄКТОРІЇ БАКАЛАВРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ З УРАХУВАННЯМ СПОРТИВНОЇ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ

Реформування системи вищої освіти, яке приділяє першочергову увагу формуванню індивідуальних освітніх траєкторій, зумовлює необхідність конструювання освітнього процесу майбутніх фахівців фізичної культури і спорту з максимальним урахуванням їх потреб і інтересів. Бакалаври фізичної культури та спорту мають здобувати знання і навички, які максимально відповідають їхній спортивній спеціалізації та майбутнім професійним завданням. Формування індивідуальних освітніх траєкторій дозволяє не тільки підвищити ефективність підготовки спортсменів і тренерів, але й сприяє розвитку їхніх особистих здібностей та професійних компетентностей.

Сказане вище вказує на актуальність проведення дослідження, спрямованого на розробку підходів до побудови таких освітніх траєкторій, які відповідатимуть специфіці кожної спортивної спеціалізації, інтересам студентів та вимогам ринку праці.

Об'єктом такого дослідження є процес професійної підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту. Предметом - методи та підходи до формування індивідуальних освітніх траєкторій бакалаврів фізичної культури і спорту з урахуванням їхньої спортивної спеціалізації.

Мета дослідження полягатиме в науковому обґрунтуванні методики формування індивідуальної освітньої траєкторії бакалаврів фізичної культури і спорту, яка враховує їхні спортивні спеціалізації та сприяє розвитку професійних компетентностей. Для досягнення цієї мети потрібно буде виконання таких завдань:

– проаналізувати наукові підходи до індивідуалізації освітнього процесу у вищих навчальних закладах фізичної культури і спорту;

– визначити особливості формування освітніх траєкторій у залежності від спортивної спеціалізації студентів;

– розробити методику формування індивідуальної освітньої траєкторії, яка враховує потреби та спортивні інтереси бакалаврів фізичної культури і спорту;

– оцінити ефективність запропонованої методики на основі її впровадження у навчальний процес;

– надати рекомендації щодо впровадження індивідуальних освітніх траєкторій у закладах вищої освіти фізичної культури і спорту.

Вважаємо, що формування індивідуальних освітніх траєкторій бакалаврів фізичної культури і спорту буде більш ефективним, якщо воно базуватиметься на поєднанні загальних навчальних програм з урахуванням спортивної спеціалізації та індивідуальних особливостей студентів, що дозволить підвищити якість професійної підготовки та рівень досягнень у спорті.

Очікуємо, що за результатами проведеної роботи буде розроблено методику формування індивідуальної освітньої траєкторії бакалаврів фізичної культури і спорту, яка враховує їхні спортивні спеціалізації та індивідуальні особливості; визначено основні чинники, що впливають на ефективність побудови індивідуальних освітніх траєкторій для студентів, зокрема з урахуванням спортивних досягнень і професійних цілей; уточнено педагогічні умови для оптимізації процесу індивідуалізації навчання у закладах вищої освіти фізичної культури і спорту.

Результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення освітнього процесу у закладах вищої освіти фізичної культури і спорту шляхом індивідуалізації підготовки студентів. Запропонована методика формування індивідуальних освітніх траєкторій сприятиме підвищенню якості професійної підготовки бакалаврів, а також ефективнішій підготовці майбутніх тренерів і спортсменів, відповідно до їхніх спортивних спеціалізацій.

Буній М. В.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Самодумська О. Л.

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНИМ РОЗВИТКОМ ВИКЛАДАЧІВ КАФЕДР МЕНЕДЖМЕНТУ

Управління в освіті є складним та багатогранним процесом, що потребує не лише глибоких теоретичних знань, але й здатності адаптуватися до швидко змінюваного середовища. Керівник в освітній сфері повинен

уміти оперативно приймати рішення, враховуючи конкретні умови, ресурси, а також потреби учасників освітнього процесу – студентів, викладачів та інших працівників організації. В умовах сучасного менеджменту важливо оптимізувати управлінські процеси для забезпечення ефективного використання матеріальних, кадрових, фінансових і технологічних ресурсів, що дозволяє досягти високих результатів з мінімальними витратами.

Професійний розвиток викладачів кафедр менеджменту є важливим аспектом забезпечення високої якості освіти та ефективності навчального процесу. В умовах постійних змін у сфері вищої освіти, технологій управління та економічних трансформацій, роль професійного розвитку стає ще більш значущою. Задля успішного управління професійним розвитком викладачів кафедр менеджменту необхідно створити цілісну систему, що охоплює організаційні, навчальні та мотиваційні аспекти.

Управління – складний процес, який вимагає не лише знань теоретичних основ, але й уміння адаптуватися до постійно змінюваного середовища. Керівник повинен бути здатним приймати рішення, враховуючи конкретні умови, ресурси та потреби організації. Менеджмент в сучасному світі ґрунтується на оптимізації управлінських процесів, що забезпечує ефективне використання різних ресурсів – матеріальних, кадрових, фінансових та технологічних. Це дозволяє досягти високих результатів при мінімальних витратах.

Однією з найважливіших задач сучасного керівника є управління професійним ростом працівників, що в контексті освіти стає надзвичайно актуальним. Для педагогів та працівників освітньої галузі професійний розвиток є не лише умовою підвищення кваліфікації, а й ключовим елементом їхнього особистісного розвитку. Важливим аспектом цього процесу є постійне підвищення рівня знань, умінь та компетенцій, що є невід'ємною частиною кар'єрного зростання.

Професійний розвиток педагогів пов'язаний з бажанням і здатністю постійно вдосконалюватися, здобувати нові знання та навички, що, у свою чергу, впливає на якість навчання та загальний рівень освіти. Для цього важливо створити відповідні умови, які б сприяли розвитку педагогічних кадрів на всіх етапах їх професійної діяльності, починаючи від підготовки в закладах вищої освіти та завершуючи безперервною освітою протягом кар'єри.

Таким чином**,** професійний розвиток педагогів є основою для забезпечення якісної освіти в сучасних умовах. Це не лише питання підвищення кваліфікації, а й важливий аспект особистісного розвитку, що в свою чергу впливає на кар'єрний ріст працівників освітньої галузі. Впровадження системи безперервної освіти є ключовим фактором у розвитку ефективної, гнучкої та конкурентоспроможної освітньої установи.

Васильченко А. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – Трофімук К. В.

ФОРМУВАННЯ МЕТОДОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДОСЛІДНИКА У ГАЛУЗІ ОСВІТНІХ НАУК

Розвиток методологічної культури дослідника у сфері наук про освіту є ключовим чинником забезпечення високої якості наукових досліджень і досягнення наукових результатів, які можуть сприяти розвитку освіти та її реформуванню. Методологічна культура – це система знань, навичок і цінностей, що формує дослідницьку позицію та підхід до розв'язання наукових завдань, допомагає в обранні методів дослідження, інтерпретації даних і обґрунтуванні результатів. Для дослідників у сфері освіти методологічна культура є також основою для інтеграції в світову наукову спільноту, оскільки забезпечує володіння сучасними підходами, прийнятими в міжнародному науковому середовищі.

Одним із перших завдань у формуванні методологічної культури є розвиток здатності критично мислити та аналізувати. Це допомагає досліднику об'єктивно підходити до власних і чужих наукових ідей, ставити під сумнів ідеї та концепції, знаходити в них слабкі місця або, навпаки, підтверджувати їхню обґрунтованість. Критичне мислення також сприяє розвитку аналітичного підходу до методів дослідження та інтерпретації результатів, допомагає досліднику оцінювати значення та важливість отриманих даних у контексті конкретної дослідницької проблеми.

Методологічна культура передбачає володіння широким спектром методів і методик дослідження, зокрема, якісними та кількісними методами. Знання та вміння застосовувати різні методи дослідження дозволяє глибше та повніше вивчати складні явища в освіті, розуміти їхні особливості та вплив на розвиток освітніх процесів. Наприклад, кількісні методи дозволяють дослідникам встановлювати закономірності та прогнозувати зміни на основі статистичних даних, а якісні методи – виявляти глибинні аспекти освітніх процесів, які неможливо описати кількісними показниками.

Важливим аспектом методологічної культури дослідника є здатність обирати відповідні методи та інструменти для розв'язання поставлених завдань, що включає вміння адаптувати методи під конкретні потреби дослідження, коригувати їх залежно від змін у процесі роботи, а також вміння комбінувати різні підходи для досягнення найточніших і найповніших результатів. Наприклад, змішаний підхід, що об'єднує як кількісні, так і якісні методи, дозволяє поглибити дослідження та розширити інтерпретацію результатів.

Для розвитку методологічної культури дослідника важливою є також навичка інтерпретації отриманих даних і результатів досліджень. Саме здатність робити обґрунтовані висновки на основі отриманих даних визначає наукову значимість роботи. Інтерпретація результатів також включає усвідомлення обмежень використаних методів, що дозволяє науковцю уникати хибних або надто загальних висновків.

Методологічна культура дослідника вимагає систематичного навчання і вдосконалення навичок, що є невід'ємною частиною професійного розвитку вченого, що означає, що дослідник повинен бути відкритим до нових знань, здатним до саморефлексії та готовим до перегляду власних підходів і методів у відповідь на нові наукові відкриття або зміни в галузі. Навчання новітнім методам дослідження, ознайомлення з сучасними досягненнями в освітніх науках та методології, участь у наукових конференціях і майстер-класах сприяють розвитку методологічної культури та розширенню професійного кругозору.

Таким чином, розвиток методологічної культури дослідника у сфері наук про освіту є необхідним для забезпечення високої якості наукових досліджень, які сприятимуть прогресу в освітній галузі. Завдяки постійному вдосконаленню методологічної підготовки, дослідники зможуть не лише досягати наукових результатів, а й зробити вагомий внесок у підвищення якості освіти, її доступності та ефективності.

Водоп'ян Я. А.
Класичний приватний університет
аспірант

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО АНАЛІЗУ ВПЛИВУ РІЗНИХ ТИПІВ СЕРЕДОВИЩА НА РОЗВИТОК ОСВІТНІХ СИСТЕМ

Соціально-педагогічний підхід є ключовим інструментом для аналізу взаємодії освітніх систем із середовищем, у якому вони функціонують. Середовище, як комплекс взаємопов'язаних соціальних, культурних, економічних та технологічних факторів, впливає на формування освітніх практик, видів освіти та їхній подальший розвиток. Цей підхід дозволяє глибше зрозуміти закономірності змін у освітніх системах та розробити ефективні моделі їхнього вдосконалення.

Різні типи середовища – соціальне, культурне, економічне, інформаційне, технологічне – формують специфічні умови для функціонування освітніх систем. Соціальне середовище визначає запити суспільства до освіти, формує ціннісні орієнтири та впливає на рівень доступності знань для різних груп населення. У культурному аспекті середовище впливає на зміст навчальних програм, методи викладання та інтеграцію національних і глобальних освітніх стандартів. Економічні умови визначають рівень фінансування освіти, доступ до інновацій та матеріально-технічну базу освітніх установ.

Інформаційне та технологічне середовище в сучасному світі мають особливе значення. Вони трансформують освітні системи, впроваджуючи нові форми навчання, такі як дистанційна освіта, онлайн-курси, змішане навчання та цифрові платформи. Ці зміни розширюють доступ до освіти, але водночас ставлять нові виклики, пов'язані з цифровою нерівністю, кібербезпекою та адаптацією викладачів і студентів до нових форматів навчання.

Соціально-педагогічний підхід дозволяє оцінити, як різні типи середовища впливають на розвиток конкретних освітніх практик. Наприклад, у соціально нестабільних умовах освіта часто виконує компенсаторну функцію, спрямовану на подолання соціальних нерівностей. У технологічно розвинених середовищах освіта фокусується на розвитку цифрових компетенцій, креативності та навичок вирішення проблем. Таким чином, освітні системи стають адаптивними до запитів і потреб конкретного середовища.

Важливим аспектом є аналіз впливу середовища на неформальні та інформальні освітні практики. Наприклад, культурні традиції та локальні ініціативи громад можуть стати джерелом інновацій в освіті. Інформаційне середовище, включаючи соціальні мережі та медіа, формує нові канали для неформального навчання, які можуть доповнювати або навіть замінювати традиційні форми освіти.

Соціально-педагогічний підхід також сприяє ідентифікації бар'єрів, які створюють різні типи середовища для розвитку освіти. Це можуть бути економічні обмеження, нерівний доступ до технологій, культурні упередження або інші перешкоди. Аналіз цих факторів дозволяє розробляти стратегії подолання нерівностей та забезпечення інклюзивності в освіті.

Таким чином, соціально-педагогічний підхід до аналізу впливу середовища на розвиток освітніх систем є ефективним інструментом для розуміння динаміки змін у освіті. Він дозволяє не лише адаптувати освітні практики до викликів сучасного світу, але й створювати умови для їхнього сталого розвитку, орієнтованого на потреби суспільства та особистості.

Воробйов Б. А.
Класичний приватний університет
здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
наук. кер. – д.пед.н., професор Атаманчук Ю.

СУТНІСТЬ НАУКОВИХ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Наукові знання про людину можуть бути результатами як окремої науки, так і мати інтегративний характер. Тому важливою проблемою залишається на сьогодні пошук методу одержання достовірних наукових знань про особистість як конкретний прояв сутності людини, певним чином реалізовану інтеграцію в індивіді соціально значущих рис та соціальних відносин даного суспільства. Основним в особистості виступає її соціальна якість як система певних елементів: соціально визначена мета діяльності особистості; соціальні ролі; норми і цінності; система знаків, що використовує людина для виконання ролей та орієнтації у довколишньому світі; рівень освіти та спеціальної підготовки; соціально-психологічні особливості: активність і самостійність у прийнятті рішень. Стійкий взаємозв'язок названих елементів утворює систему особистості.

Науково-педагогічне дослідження – особлива форма процесу пізнання педагогічної дійсності, систематичне цілеспрямоване вивчення її явищ і процесів, в якому використовуються засоби і методи науки і яке завершується формулюванням знання про досліджуваний об'єкт. Головною метою педагогічного дослідження є відкриття об'єктивних закономірностей навчання, виховання і розвитку особистості, свідоме і цілеспрямоване застосування вже відомих законів у практиці освітньої роботи.

Наукові дослідження поділяється на види:

а) фундаментальні дослідження, які мають на меті розкриття сутності педагогічних закономірностей та спрямовані на поглиблення наукового знання, розвиток методології науки, відкриття її нових галузей і які не переслідують безпосередньо практичних цілей;

б) прикладні дослідження, які розв'язують окремі теоретичні і практичні завдання, що пов'язані з формуванням змісту виховання і освіти, розробкою педагогічних технологій; поєднують науку з практикою, фундаментальні дослідження і розробки;

в) розробки, які мають на меті створення програм, підручників, посібників, інструктивно-методичних рекомендацій з питань організації процесів виховання і навчання, управління виховними системами [1,2].

Список використаних джерел

1. Архіпова С. П. Основи соціально-педагогічних досліджень. Черкаси, 2011. 239 с.
2. Філіпенко А. С. Основи наукових досліджень : конспект лекцій. Київ : Академвидав, 2004. 208 с.

Гальчук Т. П.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Трофімук К. В.

ВЗАЄМОДІЯ СІМ'Ї ТА ОСВІТНЬОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ НА РІЗНИХ ЕТАПАХ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Протягом історії України освітня система та роль сім'ї змінювались під впливом політичних, економічних і соціальних змін. Наприклад, за радянських часів сім'я і школа працювали в єдиному контексті ідеології, а після незалежності країни відбулося значне реформування освіти. Взаємодія сім'ї і школи стає важливою для забезпечення національної ідентичності, громадянської свідомості та соціальної мобільності.

Взаємодія сім'ї та освітньої організації є однією з найбільш актуальних тем у контексті розвитку сучасного суспільства. Особливо важливою вона стає в умовах змін, які відбуваються в Україні на різних етапах її історичного розвитку. Українська освіта пройшла численні трансформації під впливом соціальних, політичних і економічних змін, що супроводжували процеси відновлення незалежності країни, реформування системи освіти та інтеграції в європейське співтовариство. В цьому контексті взаємодія між сім'єю і школою набуває особливої значущості, адже саме сім'я є основним осередком соціалізації дитини, а школа – місцем, де відбувається її подальший розвиток і адаптація до соціуму.

Історично взаємодія сім'ї та освіти в Україні переживала різні етапи: від єдиної освітньої системи за радянських часів, до багатопартійного і культурного контексту, що сформувався після 1991 року. Сьогодні, в умовах глобалізації та розвитку технологій, освітні організації та сім'ї стикаються з новими викликами: необхідністю інтеграції інклюзивних практик, використанням цифрових технологій у навчанні та підтримкою учнів з різними потребами.

Успіх навчального процесу значною мірою залежить від того, наскільки тісно співпрацюють батьки та педагоги. Ця співпраця дозволяє створювати сприятливі умови для розвитку дитини, зокрема її соціальних навичок, інтелектуальних здібностей та моральних орієнтирів. Сучасне суспільство вимагає нових підходів до взаємодії освітніх установ та сімей, де важливими аспектами стають підтримка розвитку критичного мислення, формування громадянської свідомості та забезпечення емоційного благополуччя дітей.

Таким чином, дослідження теми взаємодії сім'ї та освітньої організації на різних етапах розвитку українського суспільства є важливим для розуміння механізмів соціалізації, освітнього процесу та взаємодії соціальних інститутів в умовах швидких змін, що відбуваються в сучасному світі. Це дозволяє не лише виявити проблеми, що виникають у взаєминах між сім'єю та освітньою організацією, але й сприяти розробці ефективних шляхів їх вирішення.

Гамов А. О.
Класичний приватний університет
здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
наук. кер. – д.пед.н., професор Атаманчук Ю.

ПЕДАГОГІЧНА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ XXI СТОЛІТТЯ ЯК ЧАСТИНКА ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ

Переконливим підтвердженням становлення, розвитку і формування системи педагогічних наук є «Педагогічна енциклопедія XXI століття» («Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku») у 7-ми томах (8-й том – suplement). Цей фундаментальний доробок польських учених є цінним узагальненням розвитку педагогіки як науки у світі на різних історичних етапах. У четвертому томі цього видання високого міжнародного рівня систематизовано й схарактеризовано сучасну систему педагогічних наук, що охоплює різні субдисципліни. Педагогіка розглядається як рефлексія філософська, як галузь знання про навчання і виховання, як предмет академічного і професійного навчання [1, с.100-101]. «Вона [педагогіка] є не лише наукою про виховання… Вона досліджує навчання і виховання людини не лише як процес історичний, психічний або соціальний, а також як процес культурний» [2, с.100].

Високо оцінюючи наукові статті, вміщені у цій енциклопедії, маємо визнати, що не всі презентовані в цьому унікальному виданні субдисципліни можна розглядати як субдисципліни педагогіки. Знову звернемося до методологічних роздумів С. Гончаренка, який пише: «Іноді термін «педагогіка» тлумачиться занадто широко. Тоді під назвою цього поняття з'являються методичні системи або просто методики здійснення якоїсь форми навчальної роботи. Такими є, наприклад, «музейна педагогіка», «педагогіка миру», «педагогіка ризику», «педагогіка ідентифікації» тощо. Таких новоутворень не будемо торкатися, оскільки більшість із них не є загальновизнаними і внесення їх до переліку трактування «педагогіки» лише заплутало б справу. Вкажемо лише на ті галузі застосування загальнопедагогічних знань з урахуванням особливостей кожної галузі, які більше чи менше визнані в науці, хоча основи для виділення тієї чи іншої «педагогіки» – різні. Наприклад, основою для виділення «дошкільної педагогіки», або педагогіки «третього віку», слугує вік, а для виділення виробничої чи військової педагогіки – вид діяльності, до якої треба підготувати людину» [3, с.637]. Напевно, було б доцільним окремі з них кваліфікувати як важливі й актуальні напрями педагогіки. Хоча, на нашу думку, нічого негативного в цьому немає. Це лише свідчить про прагнення засновників нових напрямів педагогічних досліджень звернути увагу на їх важливе значення і перспективність. Здійснення такого аналізу дає змогу

побачити глибину і багатство педагогіки, широку і багатобарвну палітру вікових пошуків у вихованні дитини, її підготовці до самостійного життя, а також розвитку дорослої людини на усіх її життєвих етапах.

Аналізуючи педагогіку як предмет академічної і професійної підготовки, до основних дисциплін педагогічного знання Б. Сліверський відносить: історію виховання і педагогічної думки; загальну педагогіку; дидактику; теорію виховання; соціальну педагогіку; порівняльну педагогіку; педагогіку опікунську; спеціальну педагогіку; педагогіку праці; педагогіку дорослих; педагогіку медіальну; педагогіку здоров'я; педагогічну діагностику; освітню політику [2, с.87].

Список використаних джерел

1. Kulbe A. Grundwissen psychologie, soziologie und padagogik: Lehrbuch fur pflegeberufe. Sttutgart : W. Kohlhammer Druckerei GmbH, 2009. 190 s.

2. Pedagogika / red. nauk.: B. Śliwerski. Gdańsk : Gdańskie Wydawnictwo Pedagogiczne, 2006. T. 1. Podstawy nauk o wychowaniu. 446 s.

3. Енциклопедія освіти / гол. ред. В. Г. Кремень ; АПН України. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.

Ганзійчук Т.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – д.пед.н., доцент Кравченко В. М.

ДОСЛІДЖЕННЯ НАПРЯМКІВ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ЗНАННЯ В РІЗНИХ ГАЛУЗЯХ ПЕДАГОГІКИ

Розвиток науково-педагогічного знання в різних галузях педагогіки має велике значення в умовах сучасної трансформації освітньої системи та пошуку нових підходів до навчання й виховання. Історія педагогічної думки, що включає ідеї таких видатних педагогів, як, В. Сухомлинський, та Г. Сковорода, містить важливий досвід та напрацювання, що залишаються актуальними і сьогодні. Так, у працях Сухомлинського висвітлено важливість виховання духовних цінностей у дітей [3]. Ідеї Г. Сковороди, які акцентують увагу на особистісно орієнтованому підході до навчання, стають все більш актуальними у контексті гуманізації сучасної освіти [4].

На думку сучасних дослідників, таких як В. Кремень, освіта потребує інноваційного підходу, що базується на глибокому розумінні історичного досвіду та інтеграції педагогічних традицій у сучасну наукову парадигму [2]. Ільїн у своїх роботах акцентує увагу на необхідності методологічного обґрунтування освітніх процесів, враховуючи досягнення минулого [1]. Цей аспект є особливо важливим у сучасному суспільстві, де зміни в соціальних і культурних умовах впливають на формування ціннісних орієнтацій та потребують адаптації освітніх підходів.

Дослідження педагогічної науки у різних галузях освіти – від дошкільної та шкільної до професійної та вищої – є також важливим для розробки нових освітніх стандартів і методик, орієнтованих на розвиток ключових компетентностей, як це зазначено в роботах В. Ткаченка та С. Гончаренка. [5],[7] Історико-педагогічні напрацювання слугують фундаментом для формування сучасних педагогічних технологій, що дозволяють ефективніше реалізувати освітні завдання в умовах мінливого суспільства [6].

З огляду на це важко переоцінити важливість даної теми та необхідність популяризації її серед студентів та педагогів. На мою думку, ось які аспекти можна покращити:

Удосконалення методів інтеграції історичних педагогічних надбань у сучасні освітні програми. Це дозволить студентам глибше розуміти витоки сучасних педагогічних концепцій.

Розширення курсу історії педагогіки у вищих навчальних закладах з акцентом на практичне застосування історичних підходів в сучасній освіті.

Підвищення зацікавленості серед студентів через використання інтерактивних методів для вивчення спадщини таких видатних педагогів, як В. Сухомлинський.

Створення спеціалізованих тренінгів для педагогів з метою вдосконалення знань про історичні підходи в педагогіці та їх адаптації до сучасних навчальних практик.

Очікується, що в результаті запровадження цих підходів призведе до глибшого усвідомлення студентами та педагогами цінності історичних педагогічних знань, формування в них критичного мислення щодо освітніх процесів та здатності адаптувати класичні ідеї до сучасних освітніх викликів. Це, своєю чергою, сприятиме створенню більш гармонійного, обґрунтованого та інноваційного освітнього середовища, яке відповідатиме як індивідуальним потребам учнів, так і сучасним вимогам суспільства.

Таким чином, актуальність цього дослідження визначається потребою у всебічному аналізі розвитку педагогічних знань, інтеграції історичних надбань у сучасну освітню практику, а також у пошуку нових підходів, що сприятимуть розвитку особистості на основі морально-ціннісних орієнтирів і науково обґрунтованих педагогічних методик.

Список використаних джерел

1. Ільїн В. О. Філософія освіти: історичні та методологічні аспекти. Київ : Вища школа, 2002.

2. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні: інноваційні аспекти. Стратегії, реалізація, результати. Київ : Грамота, 2005.

3. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Київ, 1974.

4. Сковорода Г. С. Повне зібрання творів. Київ : Наукова думка, 1973.

5. Ткаченко В. І. Педагогічна культура в Україні: історико-педагогічні аспекти розвитку. Київ : Освіта України, 2011.

6. Базель Н. М. Історія педагогіки: посібник для студентів педагогічних факультетів. Київ : Центр навчальної літератури, 2006.

7. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997.

Герус А. О.
Класичний приватний університет

РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ БІБЛІОТЕЧНОЇ СПРАВИ В ОСВІТІ

Бібліотечна справа є невід'ємною складовою системи освіти, яка сприяє розвитку освітнього процесу, формуванню інформаційної культури, саморозвитку та інтелектуальному збагаченню суспільства. У сучасному світі бібліотеки адаптуються до цифрових викликів, стаючи багатофункціональними інформаційними центрами.

Бібліотеки забезпечують доступ до книг, підручників, наукових статей, енциклопедій та електронних ресурсів, що є основою для навчання та досліджень. Вони виступають важливим джерелом як автентичних, так і сучасних матеріалів.

Навчальні заклади використовують бібліотеки як платформу для забезпечення учнів і студентів необхідною літературою та інформаційними ресурсами. Бібліотеки організовують тематичні виставки, лекції, семінари, що розширюють освітній процес.

Бібліотеки допомагають формувати навички пошуку, аналізу та критичного оцінювання інформації. В умовах інформаційного перевантаження бібліотекарі сприяють розумінню достовірності та якості джерел.

Важливість читання для розвитку мовних, когнітивних та творчих здібностей є незаперечною. Бібліотеки проводять заходи, які стимулюють інтерес до читання серед різних вікових груп.

Бібліотеки сприяють формуванню культурного середовища, підтримуючи розвиток національної ідентичності через доступ до літературної спадщини. Вони є місцем спілкування та обміну знаннями для спільнот.

Значення бібліотек у цифрову епоху:

– цифровізація ресурсів.Оцифрування книжок і створення електронних бібліотек дозволяє зберігати та поширювати знання в зручній формі.Онлайн-доступ до баз даних, електронних журналів і бібліотек розширює можливості користувачів;

– інноваційні освітні платформи.Бібліотеки стають центрами електронного навчання, де доступні інтернет-з'єднання, комп'ютери та інтерактивні платформи.Вони підтримують дистанційне навчання через надання доступу до онлайн-курсів і відео лекцій;

– підтримка досліджень.Сучасні бібліотеки пропонують спеціалізовані наукові бази даних, які є важливими для дослідників.Вони організовують доступ до світових ресурсів через міжбібліотечний обмін;

– інклюзія та доступність.Бібліотеки забезпечують рівний доступ до знань для всіх, включаючи людей з обмеженими можливостями завдяки спеціалізованим програмам і адаптованим форматам.

Але завжди існує проблема нестачі фінансування для оновлення фондів та впровадження цифрових технологій. Конкуренція з комерційними цифровими платформами. Потреба в підвищенні кваліфікації бібліотекарів для роботи в нових умовах.

Бібліотеки відіграють ключову роль у розвитку освіти, поєднуючи традиційні методи поширення знань із сучасними технологіями. Вони залишаються незамінним інструментом для формування освіченого суспільства, сприяючи інтелектуальному та культурному збагаченню людей.

Гирич О. В.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Атаманчук Ю. М.

СИСТЕМАТІЗАЦІЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УЧЕНЬ В ІСТОРИКО- ПЕДАГОГІЧНОМУ ПРОЦЕСІ

Систематизація та класифікація педагогічних учень є важливими етапами в історико-педагогічному процесі, оскільки вони дозволяють впорядкувати, аналізувати та оцінювати досягнення педагогічної думки на різних етапах розвитку суспільства. Історія педагогіки являє собою багатогранний процес, у якому розвивалися різні педагогічні ідеї, методи та концепції, що мали значний вплив на систему освіти в різних епохах. Розуміння історії педагогічних учень дає можливість краще оцінити сучасні педагогічні тенденції, визначити найбільш ефективні методи навчання та виховання, а також передбачити шляхи подальшого розвитку освіти.

У цьому контексті систематизація та класифікація педагогічних учень дозволяють структурувати педагогічну спадщину, виявити ключові напрямки розвитку педагогічної науки, а також визначити основні підходи до організації навчально-виховного процесу. Класифікація педагогічних учень вимагає від дослідника розподілу педагогічних ідей і теорій за різними критеріями: часом виникнення, соціально-культурним контекстом, впливом на освіту, а також напрямками педагогічної діяльності.

Педагогічні учення, які виникли в різні епохи та в різних культурах, суттєво вплинули на формування теоретичних і практичних основ освіти, починаючи від античності до сучасності. У цьому контексті важливим є дослідження та класифікація основних педагогічних течій, шкіл і напрямів, зокрема, гуманістичної педагогіки, прогресивних методів навчання, педагогіки особистісно орієнтованого підходу та інших.

Актуальність систематизації та класифікації педагогічних учень в історико-педагогічному процесі полягає в тому, що сучасний стан освіти потребує глибокого аналізу та переосмислення педагогічних теорій, методів і підходів, що були розроблені в минулому. Історія педагогіки містить безліч концепцій і ідей, які визначили розвиток освіти на різних етапах цивілізації. Вивчення педагогічної спадщини, її систематизація та класифікація дають можливість створити цілісну картину еволюції освітніх концепцій, а також зрозуміти, як ці ідеї взаємодіяли з соціально-культурним контекстом того часу.

Зміни в соціально-економічному і політичному житті, швидкий розвиток технологій, глобалізація та інші фактори ставлять нові вимоги до сучасної освітньої системи, що зумовлює необхідність звернення до минулого педагогічного досвіду для вивчення і адаптації найкращих практик. Тому важливо мати чітке уявлення про класифікацію педагогічних учень, їх зміст та специфіку, а також розуміти, які з них можуть бути використані для вирішення актуальних проблем сучасної освіти.

Систематизація педагогічних учень дозволяє не лише структурувати педагогічну спадщину, але й оцінити її вплив на розвиток сучасних педагогічних теорій і практик. Це, у свою чергу, дає можливість спрогнозувати майбутні тенденції в педагогічному процесі, що важливо для підготовки висококваліфікованих педагогів та вдосконалення освіти в цілому. Тому актуальність дослідження полягає в необхідності осмислення і класифікації педагогічних учень для того, щоб створити ефективні умови для розвитку системи освіти, спираючись на досягнення попередніх поколінь.

Таким чином, систематизація та класифікація педагогічних учень в історико-педагогічному процесі є важливим етапом у вивченні та аналізі педагогічної спадщини, що дозволяє зрозуміти еволюцію педагогічних теорій, методів та підходів у різні історичні періоди. Це не лише сприяє осмисленню розвитку педагогічної науки, але й допомагає виявити найефективніші практики, які можуть бути адаптовані до сучасних умов освіти. Враховуючи швидкі зміни в соціальному, культурному та технологічному середовищі, систематизація педагогічних учень дозволяє створити цілісне бачення педагогічного процесу, яке буде корисним для вдосконалення освіти, підготовки майбутніх педагогів і вирішення актуальних проблем сучасної освіти.

Гізенко О. Д.
Класичний приватний університет
здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
наук. кер. – д.пед.н., професор Дяченко М. Д.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ У СФЕРІ РЕКЛАМИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сфера реклами є динамічною та постійно розвивається, що висуває нові вимоги до підготовки майбутніх менеджерів у цій галузі, яка має відповідати сучасним, вимогам ринку та враховувати останні тренди. Сучасна професійна підготовка менеджерів з реклами має бути спрямована на формування всебічно розвинених фахівців, які володіють не тільки теоретичними знаннями, але й практичними навичками, креативним мисленням та готовністю до постійного навчання та професійного самовдосконалення. Окрім того, підготовка майбутніх менеджерів у цій галузі має відповідати сучасним вимогам ринку та враховувати останні тренди.

Проблема якісної підготовки фахівців у галузі менеджменту й формування відповідних цьому напрямків критеріїв професійної підготовки управлінських кадрів має безпосереднє відношення до сучасних умов функціонування всіх учасників соціального партнерства [1, с. 132–133].

Інтеграція теорії та практики, використання сучасних технологій та розвиток м'яких навичок є ключовими факторами успішної підготовки фахівців у цій галузі.

Ключові аспекти сучасної підготовки менеджерів з реклами: розвиток цифрової компетентності здобувачів, формування у них базових знань з веб-дизайну для розуміння процесу створення рекламних матеріалів, проходження стажування в рекламних агентствах для набуття практичних навичок, залучення студентів до розробки рекламних кампаній для реальних клієнтів, використання реальних кейсів з практики відомих рекламних агентств.

Надзвичайно важливим є заохочення студентів до генерації нових ідей та нестандартних рішень, розвитку навичок ефективної комунікації з клієнтами, колегами та партнерами, формування лідерських якостей для управління проєктами та командами, навчання ефективному управлінню стресом та прийняття рішень в умовах невизначеності.

З цією метою доцільно використовувати інноваційні освітні технології, зокрема інтерактивні лекції, презентації, відео, дискусії, онлайн-платформи, онлайн-курси, вебінари та інші цифрові інструменти, моделювання реальних ситуацій для відпрацювання навичок прийняття рішень, аналіз реальних кейсів з практики для розвитку аналітичних навичок.

Серед сучасних підходів до професійної підготовки майбутніх менеджерів у сфері реклами виокремлюють індивідуальний, технологічний, крос-дисциплінарний підходи; акцентування на «м'яких навичках»; проєктну діяльність; глобалізацію навчального контексту; постійну актуалізацію навчальних програм; інтеграцію теорії та практики; проблемно-орієнтоване навчання.

Проблемно-орієнтоване навчання – методика, що ставить студентів у центр процесу навчання, дозволяючи їм вирішувати практичні завдання, які максимально наближені до реальних умов роботи. В контексті підготовки менеджерів у сфері реклами, це означає навчання через активну участь у симуляції реальних бізнес-ситуацій, яке не лише забезпечує глибоке розуміння професії, але й формує впевненість у своїх силах, що є ключовою якістю успішного менеджера.

Перспективами розвитку професійної підготовки майбутніх менеджерів у сфері реклами є поєднання маркетингу, соціології, психології, дизайну для комплексного підходу до рекламної діяльності, розвиток штучного інтелекту в рекламі, вивчення можливостей його для створення та оптимізації рекламних кампаній, персоналізація навчання, розробка індивідуальних навчальних програм з урахуванням інтересів та потреб кожного студента.

Список використаних джерел

1. Влодарска-Зола Л. Професійна підготовка майбутніх менеджерів у вищих навчальних закладах : дис. … канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2003. 472 с.

Головатчук І. І.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Атаманчук Ю. М.

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В ІСТОРИЧНОМУ АСПЕКТІ

Тема теорії і практики виховання молодших школярів в історичному аспекті має надзвичайно важливе значення в сучасному освітньому процесі. Вона охоплює аналіз еволюції підходів до виховання дітей, враховуючи вплив соціально-економічних, політичних та культурних умов на формування освітньої системи, що реалізується в початковій школі.

Виховання молодших школярів завжди займало центральне місце в системі освіти, адже саме в цей період закладаються основи не лише знань, але й соціальних навичок, моральних цінностей і особистісного розвитку дітей. У сучасному світі, що швидко змінюється, важливо не лише спостерігати за актуальними трендами і методиками виховання, а й глибоко усвідомлювати їх історичний контекст.

Історичний аспект виховання young learners є багатошаровим та різноманітним. Протягом століть педагогічні підходи й концепції неодноразово трансформувалися в залежності від соціальних, економічних, культурних та політичних умов конкретної епохи. Аналіз цих змін дозволяє не лише з'ясувати, як і чому формувалися певні методи, але й виявити ефективні практики, які можуть бути корисними в сучасному освітньому контексті.

Проблематика виховання молодших школярів також набуває особливої актуальності в умовах нових викликів, що постають перед сучасною освітою: вплив глобалізації, розвиток інформаційних технологій, зміни в соціальному середовищі, потреба в інклюзії та диференціації навчання. Сучасні підходи до виховання повинні враховувати як традиційні цінності, так і нові вимоги сучасності, що зробить виховний процес більш відповідним до потреб сучасних дітей.

Таким чином, вивчення теорії і практики виховання молодших школярів в історичному аспекті є не лише важливою науковою проблемою, але й практичною необхідністю. Ця тема дозволяє зрозуміти, як минулий досвід може допомогти ефективно вирішувати нові освітні виклики, забезпечуючи всебічний розвиток дітей та формуючи сучасну систему виховання, яка відповідає потребам суспільства.

Голушков К.
Класичний приватний університет
наук. кер. – Атаманчук Ю. М.

ЦІННІСНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО ВЧИТЕЛЬСТВА В КОНТЕКСТІ ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИХ РЕАЛІЙ

Проблема регіонального виміру історико-педагогічного процесу має надзвичайно актуальне значення, особливо з огляду на тезу, що сьогодення визначається історією, що всі суспільні позитиви і негативи укорінені в нашому віддаленому й наближеному минулому. Перед тим, як перейти до аналізу розвитку історії педагогіки крізь призму регіональних вимірів, спинимось коротко на визначенні понять, якими оперуватимемо, через, звичайно, умовні координати абсолютизації.

Актуальність дослідження на тему ціннісні засади діяльності українського вчительства в контексті історико-педагогічних реалій є надзвичайно актуальною, оскільки вона дозволяє проаналізувати, як історичні та культурні чинники формують професійні цінності вчителів в Україні.

Таким чином, необхідність цілеспрямованого формування ціннісних орієнтацій під час занять викладання в закладах освіти стає важливим завданням для освітніх закладів, що зумовлює актуальність цієї теми дослідження.

Філософсько-культурологічне підґрунтя розуміння духовності, моралі, моральності та морального виховання особистості в різних соціально-педагогічних і освітньо-виховних середовищах здійснено у фундаментальних наукових працях В.Сухомлинського., А. Лавриновича., С. Белінська, О Левітас, Т. Романовата ін.

Отже, актуальність цієї проблеми зумовлена необхідністю вирішення низки суперечностей, а саме:

– між традиційними методами навчання та новими педагогічними підходами, що вимагають адаптації до сучасних реалій та технологій;

– між теоретичними знаннями про педагогіку та реальними практиками в класах, що може призводити до невідповідності ціннісних орієнтацій вчителів і очікувань суспільства.;

– між гуманістичними цінностями, які підтримують індивідуальний підхід до учня, і системними вимогами до освіти, що часто акцентують увагу на стандартах та результатах;

– професійною ідентичністю вчителя та суспільними очікуваннями щодо ролі вчителя, що може призводити до професійного вигорання та втрати мотивації;

Отже, ці суперечності підкреслюють важливість комплексного підходу до розуміння ціннісних засад діяльності українського вчительства. Вони свідчать про необхідність пошуку ефективних методів для досягнення цієї мети.

Горіна Ю. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н., професор Дяченко М. Д.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ЗВО ДО ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ МЕДІАГРАМОТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ

Розвиток медіаграмотності здобувачів освіти – це складний і багатогранний процес, адже сучасні учні та студенти постійно стикаються з величезним потоком інформації з різних джерел і саме тому навички критичного мислення та оцінки інформації стають життєво необхідними. Забезпечивши викладачів необхідними знаннями та навичками, ми зможемо підготувати нове покоління, здатне критично мислити, ефективно працювати з інформацією та успішно жити в цифровому світі.

Медіаосвіта навчає критично використовувати інформаційні ресурси, запропоновані мас-медіа; користуватися комунікаційними та комп'ютерними технологіями; виробити відповідні стратегії для підвищення власного освітнього рівня та застосовувати їх впродовж всього життя. Саме ці якості, з погляду науковців, характеризують окрему групу педагогічних (освітніх) технологій – інноваційні освітні технології [1, с. 5].

Оскільки медіаосвіта є надзвичайно важливим складником сучасної освіти, спрямованої на формування в людини здатності критично мислити, аналізувати інформацію, отриману з різних джерел, та ефективно взаємодіяти з медіасередовищем, то серед її основних завдань можна назвати:

– навчання учнів аналізувати інформацію, виявляти маніпуляції, дезінформацію та упередження, що містяться в медіатекстах;

– формування медіакультури у здобувачів, сприяння розвитку в них здатності розуміти мову медіа, оцінювати якість медіапродукції, виявляти її вплив на суспільство;

– розвиток медіаграмотності, надання учням знань і навичок для ефективного використання різних медіа (телебачення, радіо, інтернет, соціальні мережі тощо) як джерела інформації та інструменту самовираження;

– захист від інформаційної загрози, навчання здобувачів безпечно користуватися інтернетом, захищати свою особисту інформацію та уникати негативного впливу онлайн-контенту;

– сприяння розвитку творчості, заохочення здобувачів освіти до створення власного медіаконтенту, розвиток їхніх креативних здібностей;

– формування соціальної відповідальності у здобувачів освіти, виховання відповідального використання інформації та розуміння соціальних наслідків своїх дій в онлайн-просторі.

Як зауважує Г. Онкович, надання здобувачам вищої освіти знань з медіаінформаційної грамотності уможливлює формування медіакомпетентності майбутніх учителів з проєкцією на високий рівень майбутньої педагогічної діяльності в школі [2].

Інструментами, які можна використовувати для розвитку медіаграмотності студентів у процесі професійної підготовки, є онлайн-платформи та ресурси; модульні курси, що охоплюють різні аспекти медіаграмотності від основ критичного мислення до створення власного контенту; вебінари та онлайн-семінари; ресурси, які містять актуальну інформацію про медіа, тренди, інструменти та кейси; інтерактивні завдання та вправи, спрямовані на розвиток навичок аналізувати новини, статті, відео, рекламу та виявляти в них маніпуляції та упередження тощо.

Отже, розвиток медіаграмотності студентів – одне з завдань сучасної освіти, вона допомагає майбутнім фахівцям критично оцінювати інформацію, ефективно використовувати цифрові інструменти та успішно працювати в динамічному цифровому середовищі. Підготовка майбутніх викладачів до формування та розвитку медіаграмотності здобувачів освіти – це підготовка до організації медіаосвіти й до успішного життя в інформаційному суспільстві.

Список використаних джерел

1. Андрущенко В., Олійник А. Інформаційні технології в системі інноваційної освіти. *Вища освіта України*. 2008. № 3. С. 5–15.

2. Онкович Г. В. Медіапедагогіка. Медіаосвіта. Медіадидактика. *Вища освіта України*. 2007. № 2. С. 63–69.

Горкунов Є.
Класичний приватний університет

ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ЦІННОСТЕЙ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ У ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

У сучасному суспільстві фізична культура набуває дедалі більшої ваги як важливий фактор формування здорової, активної та свідомої молоді. Формування цінностей фізичної культури у учнівської молоді є критично важливим для розвитку їхньої особистості, оскільки це не лише впливає на їх фізичну підготовленість, але й на моральні, етичні та соціальні аспекти життя.

Дослідження таких авторів, як Н. Кузьменко та В. Костюк, підкреслюють важливість виховання цінностей у фізичній культурі як складової загальної культури особистості. Результати їхніх робіт свідчать про те, що фізичне виховання повинно включати не лише розвиток фізичних здібностей, але й формування ціннісних орієнтирів, які допомагають молоді усвідомити значення фізичної активності для здоров'я та соціальної інтеграції.

Вважаємо, що актуальність обраної теми дисертаційного дослідження «Формування цінностей фізичної культури учнівської молоді у процесі фізичного виховання» полягає у необхідності інтеграції цінностей фізичної культури у навчальний процес фізичного виховання, що забезпечить гармонійний розвиток молоді та підготує їх до активної участі у суспільстві.

Об'єктом цього дослідження є процес фізичного виховання учнівської молоді в загальноосвітніх навчальних закладах. Предметом – методи та підходи до формування цінностей фізичної культури у процесі фізичного виховання.

Мета дослідження полягає в розробленні та обґрунтуванні методів формування цінностей фізичної культури у учнівської молоді в процесі фізичного виховання. Досягнення цієї мети пов'язане із послідовним виконанням таких завдань:

– проаналізувати теоретичні основи цінностей фізичної культури та їх значення для молоді;

– вивчити існуючі програми фізичного виховання та їхній вплив на формування цінностей;

– визначити специфіку формування цінностей фізичної культури через різні види фізичної активності;

– розробити методичні рекомендації для вчителів фізичного виховання щодо формування цінностей;

– оцінити ефективність запропонованих методів на основі експериментальних даних.

Припускаємо, що формування цінностей фізичної культури у учнівської молоді буде більш ефективним, якщо в навчальний процес фізичного виховання будуть інтегровані спеціально розроблені методики, що сприяють усвідомленню цінності здорового способу життя, командної роботи та соціальної відповідальності.

В результаті проведення описаного дослідження буде изначено ключові елементи, які впливають на формування цінностей фізичної культури через навчальний процес, а також розроблено нову програму та методики, що інтегрують цінності фізичної культури в систему фізичного виховання.

Результати дослідження можуть бути впроваджені в загальноосвітніх навчальних закладах для вдосконалення програм фізичного виховання, що сприятиме формуванню у учнівської молоді позитивних цінностей фізичної культури. Це, в свою чергу, допоможе розвивати здорову, активну та соціально відповідальну особистість, готову до активної участі у житті суспільства. Запропоновані методики можуть бути використані педагогами для покращення якості фізичного виховання та розвитку молоді.

Городницький А. Л.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н., професор Атаманчук Ю.

ДОСЛІДЖЕННЯ СПАДЩИНИ ВИДАТНИХ ПЕДАГОГІВ У СУЧАСНІЙ ОСВІТІ: ЯНУШ КОРЧАК

Важливою постаттю у світовій педагогіці виступає творець гуманістичної педагогічної системи, заснованої на ненасильстві, пошані і любові до дитини – Януш Корчак. Він же – Генрік (Хенрік) Гольдшміт (1878–1942) – відомий польський письменник, лікар і педагог. Януш Корчак був директором двох виховних установ для дітей-сиріт у Варшаві – Будинку сиріт (1911) і Нашого будинку (1919). Свої погляди на виховання дітей Корчак вперше виклав в педагогічній праці "Школа життя", а пізніше – в тій, що здобула широку популярність у книзі "Як любити дитину". Януш Корчак є автором повістей "Діти вулиці", "Дитя вітальні", "Король Матіуш Перший".

Розробляючи свою педагогічну концепцію Я. Корчак звертався до знахідок відомих педагогів минулого і своїх сучасників. Дослідники його педагогічної спадщини відзначають, що особливо близькі йому були погляди Л.М. Толстого щодо виховання і розвитку дитини. Він розвивав ідеї великого російського письменника і педагога, що відображені у статті "Кому у кого вчитися писати: селянським дітям у нас або нам у селянських дітей?", у "Щоденнику Яснополянської школи" і в пізній творчості Л.М. Толстого. В опублікованих працях самого Я. Корчака відсутня згадка про конкретні ідеї великого російського мислителя, що привернули його увагу і що вплинули на становлення його педагогічної концепції. Суть концепції полягає у прагненні до самовдосконалення і самовиховання. Корчак наголошував: не формувати і переробляти, а зрозуміти і домовитися ми хочемо з дитиною. Створити їхнє власне життя, випробувати сили, моральну стійкість і простежити тенденції розвитку. "На першому плані ставимо пізнання", – писав Корчак. Деспотизм і тиранія у вихованні, вважав він, повинні бути замінені любов'ю до вихованця. Для Корчака, як і для Толстого, євангельська заповідь про любов до ближнього – не абстракція, а реальність педагогічної дійсності, "гармонія, простір, свобода". Я. Корчак відкидав всі форми насильства у вихованні, вважаючи небезпечним не тільки пряме, фізичне, насильство, але й погрози, необґрунтовані заборони, залякування дітей і т. ін. У виборі методів виховання він пропонував дотримуватися принципу лікарської етики – "не нашкодити"[1].

Список використаних джерел

1. Дубасенюк О. А Життя і педагогічна діяльність видатного єврейського педагога Януша Корчака (Генріка Гольдшміта) як духовний і моральний подвиг. *Студентський історико-педагогічний альманах.* 2012. Вип. 1. С. 73–80.

Городницький А. Л.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Атаманчук Ю. М.

ДОСЛІДЖЕННЯ СПАДЩИНИ ВИДАТНИХ ПЕДАГОГІВ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Державотворчі процеси в Україні, розвиток українського суспільства на засадах гуманізації та демократизації зумовили суттєві зміни пріоритетів і цінностей у сучасній освіті, характерною ознакою якої є поєднання традицій, досвіду з інноваціями.

Розгляд життєдіяльності та наукової спадщини представників вітчизняної педагогічної думки у контексті історичної епохи нині виступає популярним інструментом дослідження та реконструкції феноменів та фактів історико-педагогічної науки. Відтак, виникає нагальна потреба систематизації, аналізу й узагальнення історико-педагогічних досліджень, присвячених педагогічній персоналії з метою виявлення методологічних основ, провідних тенденцій та форм презентації наукової біографії вітчизняних педагогів та вчених в історичній ретроспективі.

Педагогічна спадщина видатних українських вчених-педагогів справді відіграє важливу роль у розвитку освіти не тільки в Україні, а й у світі. Ці вчені, завдяки своїм глибоким теоретичним дослідженням і практичним розробкам, значно вплинули на формування сучасних підходів до навчання та виховання.

Одним із ключових аспектів, який визначає актуальність педагогічної спадщини українських науковців, є те, що сучасні освітні реформи часто базуються на їхніх теоретичних досягненнях. Наприклад, погляди на взаємозв'язок особистісного розвитку учня та соціальних умов, важливість формування критичного мислення та творчої активності, рівність доступу до освіти і її інклюзивність стали основою для сьогоднішніх педагогічних інновацій.

Зокрема, роботи таких вчених, як Костянтин Ушинський, Василь Сухомлинський, Софія Русова, Олександр Духнович, залишаються важливими для вивчення і розвитку освітніх програм, адже вони акцентували увагу на гуманістичних засадах освіти, акцентуючи на розвитку особистості дитини, її прав, потреб і інтересів.

Також сучасна педагогічна думка активно звертається до ідей українських педагогів щодо інтеграції навчання та виховання, значення співпраці між учителем і учнем, ролі родини і громади в освітньому процесі. Це підтверджує, що педагогічна спадщина українських вчених є важливим ресурсом для розробки нових підходів до навчання в умовах постійних соціальних і технологічних змін.

Таким чином, дослідження спадщини видатних педагогів є надзвичайно актуальним у сучасній освіті. Це не лише відкриває нові перспективи для інновацій у навчальному процесі, але й сприяє відродженню гуманістичних цінностей, необхідних для всебічного розвитку особистості учня. Адаптація класичних ідей до нових умов дозволяє забезпечити ефективне навчальне середовище, що відповідає сучасним викликам. Крім того, використання педагогічних концепцій видатних особистостей підвищує професійну майстерність сучасних вчителів, що є важливим аспектом для якісної освіти в майбутньому.

Григоренко Є. М.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Кравченко В. М.

ТЕОРІЯ ТА КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ СИСТЕМ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Актуальність дослідження теоретичних засад і практичних підходів до розвитку професійної освіти обумовлена необхідністю постійного оновлення та вдосконалення цієї системи в умовах динамічних змін на ринку праці. В умовах глобалізації, технологічних інновацій та економічних трансформацій, професійна освіта повинна відповідати вимогам часу, що потребує гнучких і адаптивних підходів до навчання. Лише постійне оновлення теоретичних концепцій та інтеграція нових практик можуть забезпечити високий рівень підготовки кадрів, здатних ефективно працювати в умовах сучасного ринку праці та вирішувати складні завдання.

У контексті глобалізації та європейської інтеграції професійна освіта та навчання (ПОН) переживають суттєві зміни, які впливають на її суть, характер і структуру. Це зумовлено необхідністю адаптації до нових економічних, технологічних та соціальних умов, а також до вимог ринку праці, який постійно трансформується в умовах глобалізації. Зміни в системі ПОН особливо відчутні в країнах Європейського Союзу (ЄС), де реформування освіти є важливою частиною інтеграційних процесів та адаптації до європейських стандартів.

Сучасний світ характеризується швидкими змінами в технологіях, економіці, соціальних структурах і культурі, що безпосередньо впливають на систему освіти, зокрема на професійну освіту. У зв'язку з цим важливою стає проблема адаптації системи професійної освіти до вимог часу, що вимагає науково обґрунтованих теорій та концепцій її розвитку. Теорія і концепція розвитку професійної освіти є основою для створення ефективних і гнучких освітніх моделей, які здатні задовольнити потреби не тільки національних, а й міжнародних ринків праці.

Одним з основних завдань професійної освіти є підготовка фахівців, які володіють необхідними знаннями, навичками та компетенціями для успішної реалізації своєї професійної діяльності в умовах стрімких змін. У цьому контексті важливою є розробка нових підходів до організації навчального процесу, інтеграція теорії та практики, а також вдосконалення професійної підготовки в умовах глобалізації і цифровізації.

Таким чином**,** теорії та концепції розвитку системи професійної освіти займають ключове місце в процесі удосконалення освітніх стратегій та підготовки кваліфікованих кадрів, які відповідають вимогам сучасного ринку праці. Оскільки технологічний прогрес, глобалізація та соціальні зміни постійно впливають на світову економіку, важливо, щоб професійна освіта була гнучкою і адаптивною до цих змін. Відповідно, на основі наукових теорій і концепцій можна створювати ефективні моделі навчання, які поєднують теоретичні знання з практичними навичками та забезпечують високий рівень підготовки фахівців, здатних працювати в умовах інноваційних та технологічних викликів. Розвиток і вдосконалення таких підходів вимагає постійного дослідження і адаптації до нових соціальних, економічних і технологічних умов, що робить питання розвитку професійної освіти надзвичайно актуальним.

Григоренко М. М.
Класичний приватний університет
здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
наук. кер. – д.пед.н., професор Атаманчук Ю.

ЗАСТОСУВАННЯ ПРАКТИЧНОЇ ІННОВАТИКИ У ВИХОВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Аналізуючи співвідношення педагогічної науки і практики в теперішній час, помічаємо, що в останні роки загальний розвиток педагогічної науки, при зростанні її ролі, детермінується потребами широкої соціальної, а не лише педагогічної практики, стимулюється необхідністю піднесення якості навчання і виховання дітей, розвитком духовних, моральних, родинних, громадянських, національних і особистісних цінностей, матеріальними умовами життя суспільства. При сучасному стані науково-педагогічного знання найбільш значні перетворення вносяться завдяки таким педагогічним і психологічним дослідженням, які хоч і стимулюються практикою, але не обмежуються вже наявним досвідом, який склався раніше, а ставлять своєю метою його прогресивне перетворення. Зростає значення прогностичної ролі педагогічної науки.

Тому в сучасних умовах варто вести мову не про інноваційні знахідки в освіті та вихованні, а про їх інноваційність у цілому. Виховання людини – рушій системних змін у економіці й суспільстві. Сучасні навчання і виховання є не лише одними із результатів інноваційного розвитку, а, перш за все, – необхідною умовою його здійснення. Основним чинником оптимізації співвідношення педагогічної теорії і практики є впровадження досягнень науки, кращого досвіду й технологій у практику.

Методичні рекомендації з педагогічної діяльності, фіксовані у педагогічних принципах, правилах і проектах, навчальних планах, програмах і підручниках, – достатні, щоб задовільно відтворити сучасну практику.

Однак все це не забезпечує прогностичного, випереджувального відображення педагогічної практики і науково обґрунтованого конструювання удосконалених систем навчання і виховання. Таким чином, уся сукупність педагогічних досліджень у цілому має давати знання і про те, як у дійсності відбувається педагогічний процес, і про те, якою повинна бути система педагогічної діяльності, призначена для успішного досягнення соціально-педагогічних цілей на майбутнє [1].

Список використаних джерел

1. Бойко А. Упровадження педагогічної інноватики в масову практику виховної діяльності. *Педагогічні науки :* зб. наук. пр. 2011. Вип. 3. С. 5–16.

Григоренко М. М.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Атаманчук Ю. М.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ НАПРЯМІВ ВИХОВАННЯ У СУЧАСНІЙ ОСВІТІ

В процесі соціального виховання особливо важливим є забезпечення гармонійного розвитку особистості, яке включає не лише фізичну та інтелектуальну складову, але й моральну, емоційну та духовну. Соціальне виховання сприяє формуванню цінностей, норм і правил, що визначають поведінку індивіда у суспільстві, а також розвиває вміння жити і працювати в колективі, приймати соціальні та моральні зобов'язання.

Сучасні підходи до соціального виховання орієнтовані на підвищення рівня самосвідомості молоді, розвитку її здатності до саморегуляції та самовизначення. Вони також сприяють розвитку в учнів і студентів критичного мислення, навичок міжособистісної комунікації, а також навичок адаптації до швидко змінюваного соціального середовища. Одним з важливих аспектів є виховання патріотичних почуттів і поваги до культурної спадщини, що сприяє формуванню національної ідентичності та громадянської свідомості.

У зв'язку з цим соціальне виховання не може обмежуватися лише теоретичними знаннями чи навичками. Воно повинно включати практичні аспекти, такі як залучення молоді до соціальних, волонтерських, громадських і культурних ініціатив, участь у процесах прийняття рішень на рівні громади. Завдяки цьому, молодь здобуває досвід взаємодії з іншими людьми, зміцнює свою соціальну відповідальність і підготовленість до дорослого життя.

Теорія і практика різних напрямів виховання в сучасній освіті є важливими складовими освітнього процесу, оскільки сприяють формуванню гармонійно розвинутої особистості, здатної адаптуватися до швидко змінюваного соціокультурного середовища. Система виховання в освіті охоплює широкий спектр напрямів, від морального і етичного виховання до патріотичного, екологічного, професійного та фізичного. Кожен з цих напрямів має своє місце в формуванні світогляду молоді та її підготовці до дорослого життя, сприяючи розвитку необхідних для соціалізації навичок і цінностей.

Сучасний освітній процес вимагає інтеграції різних теоретичних концепцій і практичних підходів до виховання, щоб задовольнити потреби сучасного суспільства та забезпечити підготовку молоді до життя в умовах глобалізації, технологічних змін та соціальних викликів. Напрями виховання, які сьогодні набувають особливої актуальності, включають розвиток критичного мислення, емоційного інтелекту, здатності до саморегуляції, формування моральних орієнтирів, патріотизму, екологічної свідомості, а також готовності до активної громадянської позиції.

Особливу увагу слід приділяти тому, що виховання в умовах сучасної освіти має орієнтуватися не тільки на передачу знань, а й на розвиток особистісних якостей учнів, їх здатність до самоосвіти та самореалізації. Водночас важливо враховувати індивідуальні потреби кожного учня та створювати умови для його гармонійного розвитку через різноманітні методи та підходи, які відповідають сучасним вимогам суспільства.

Таким чином, теорія і практика виховання в сучасній освіті є основою для формування цілісної особистості, здатної впоратися з викликами сучасного світу, адекватно реагувати на соціальні зміни та активно впливати на розвиток суспільства.

Григорян Г. С.
Класичний приватний університет
здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
наук. кер. – д.пед.н., професор Атаманчук Ю.

ВПЛИВ МЕРЕЖНИХ ІНСТРУМЕНТІВ ХМАРО ОРІЄНТОВАНОГО СЕРЕДОВИЩА НА ЕМОЦІЙНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ УЧНІВ

Використання хмарних обчислень в освіті пов'язано із поширенням більш зручних, гнучких, масштабованих систем організації доступу до електронних ресурсів і сервісів, уможливленням колективної роботи з програмними додатками, зняттям географічних і часових обмежень, мобільністю усіх суб'єктів навчання при використанні засобів хмарних технологій та іншими чинниками.

На сучасному етапі розвитку освітнього-наукового середовища виникають нові підходи до створення, впровадження та використання електронних ресурсів і сервісів інформаційно-освітнього середовища відкритої освіти та підготовки кадрів, в основі яких лежить концепція хмарних технологій і ІКТ-аутсорсинг. Це передбачає можливість об'єднання процесів створення та використання електронних ресурсів для підтримування навчання і наукових досліджень у складі єдиного хмаро орієнтованого освітньо-наукового середовища освітнього закладу.

Головною відмінністю комп'ютерно-орієнтованих систем навчального призначення нового покоління від попередніх етапів їх розвитку є більш високий рівень їх адаптивності. Він досягається як за рахунок використання більш потужних і комплексних моделей навчання, так і організації більш гнучкого та відкритого

навчального середовища, зокрема на базі гібридних хмарних рішень, що забезпечує доступ до персоніфікованих сервісів у індивідуальній і колективній діяльності.

Розвиток освітньо-наукового середовища характеризується підвищенням вимог до якості електронних ресурсів наукового та навчального призначення, поширенням більш гнучких, персоніфікованих, відкритих організаційних систем, що стає можливим із використанням хмарних сервісів.

Формування освітньо-наукового середовища закладу освіти із використанням хмаро орієнтованих сервісів, що дає можливість поєднання науки і практики, інтеграції процесу підготовки фахівців і здійснення наукових досліджень, поліпшення результатів і рівня організації науково-педагогічної діяльності, є визначальною тенденцією розвитку науково-освітніх інформаційних мереж і систем відкритої освіти і науки. Хмаро орієнтовані підходи до побудови освітньо-наукового середовища навчального закладу спрямовані на реалізацію ширшого доступу користувачів до кращих зразків електронних освітніх ресурсів[1].

Список використаних джерел

1. Шишкіна М. П. Мережні інструменти хмаро орієнтованого середовища як засіб розширення доступу до навчання і наукових досліджень. *Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи:* зб. наук. пр. 2017. Вип. 5. С. 180–183.

Грищук Р. Б.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Самодумська О. Л.

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ

Актуальність теми формування сучасної екологічної культури учнів зумовлена низкою важливих факторів, які впливають на екологічну ситуацію в світі та потребують серйозної уваги з боку освітніх установ. У сучасному світі зростає усвідомлення важливості збереження навколишнього середовища, що обумовлено глобальними проблемами, такими як зміна клімату, забруднення довкілля, виснаження природних ресурсів та біорізноманіття. В умовах цих викликів формування екологічної культури молодого покоління набуває особливого значення, оскільки саме від учнів залежить майбутнє нашої планети та ефективність екологічної політики в країні.

Культура поведінки людини, зокрема в контексті довкілля, формується під впливом різноманітних чинників, які можна поділити на зовнішні та внутрішні. Ці чинники визначають, як індивід взаємодіє з природним середовищем, як ставиться до використання природних ресурсів та охорони довкілля.

Формування екологічної культури учнів стає необхідністю для забезпечення сталого розвитку і збереження навколишнього середовища. Екологічна культура охоплює не лише знання про природу та її охорону, але й практичні навички, відповідальне ставлення до ресурсів і розуміння важливості сталого способу життя. Виховання екологічної свідомості у дітей та молоді є ключовим завданням для кожної освітньої установи, оскільки саме майбутні покоління повинні стати носіями екологічних цінностей і активно працювати над поліпшенням стану довкілля.

Для ефективного формування екологічної культури важливо застосовувати науково-методичний підхід, що передбачає комплексний і інтегрований підхід до навчання. Це включає впровадження екологічних знань у всі дисципліни, використання інноваційних методів і технологій навчання, активну участь учнів у екологічних проектах і дослідженнях, що сприяють розвитку критичного мислення та практичних навичок.

Технології формування культури екологічної поведінки спрямовані на розвиток не стільки екологічних знань і умінь, скільки на відповідну орієнтацію свідомості та цінностей особистості. Згідно особистісно орієнтованої парадигми у технологіях екологічного виховання має бути реалізовано механізм формування цінностей особистості. Тому найпершим є акмеологічний принцип. Відповідно до нього вихователь орієнтує виховний процес на найвищі морально-духовні досягнення й потенційні можливості вихованця; створює умови для досягнення життєвого успіху особистості; розвитку її індивідуальних здібностей. Дотримання цього принципу забезпечать технології, спрямовані на внутрішню роботу над собою, подолання суперечностей у взаємодії з природою. Це технології орієнтовані на самооцінку, самопізнання та прийняття вольових рішень.

Отже, сучасний науково-методичний підхід до формування екологічної культури учнів є необхідною складовою освітнього процесу, що дозволяє виховати свідомих громадян, які розуміють важливість охорони природи та активно беруть участь у збереженні навколишнього середовища.

Громадюк М. Б.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Облєс І. І.

ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЦИФРОВОГО СЕРЕДОВИЩА

На тлі глобальних екологічних проблем, які виникають у світі, таких як зміна клімату, забруднення навколишнього середовища та зменшення біорізноманіття, питання формування екологічної культури стає особливо актуальним. Сучасні учні, як майбутнє суспільства, повинні не лише добре знати про ці виклики, але й усвідомлювати свою роль у їх подоланні. Створення інформаційного цифрового середовища, яке сприяє формуванню екологічної культури, може стати важливим інструментом у вихованні свідомого та відповідального ставлення до природи.

Сучасний світ стикається з численними екологічними викликами, такими як зміна клімату, забруднення повітря та води, знищення біорізноманіття. У цьому контексті формування екологічної культури учнів є надзвичайно важливим завданням сучасної освіти. Виховання екологічної свідомості в молодому поколінні – це необхідність, яка arises із загальної глобальної проблеми збереження довкілля та забезпечення сталої планетарної екосистеми.

Одним із найефективніших засобів досягнення цієї мети є створення інформаційного цифрового середовища, яке пропонує широкий спектр навчальних ресурсів і технологій. Інформаційні технології відкривають нові можливості для інтеграції екологічних знань у навчальний процес, створюють умови для активного навчання та забезпечують доступ до актуальної інформації, що стосується навколишнього середовища.

Створене цифрове середовище може включати різні форми навчання – від онлайн-курсів і віртуальних лабораторій до інтерактивних платформ, що стимулюють співпрацю між учнями. Такі ресурси не тільки допомагають формувати знання про екологію, але й сприяють розвитку критичного мислення, творчості та практичних навичок, які необхідні для вирішення екологічних проблем.

Важливо також зауважити, що екологічна культура формується не лише через знання, але й через активну участь у соціальних проектах та ініціативах, що можуть бути реалізовані в рамках інформаційного цифрового середовища. Це не лише підвищує рівень обізнаності учнів, але й сприяє розвитку почуття відповідальності за навколишній світ.

У нашій темі ми розглянемо основні аспекти створення цього цифрового середовища, його роль у формуванні екологічної культури учнів, а також сучасні тенденції і приклади успішної інтеграції екологічних знань у навчальний процес. Це дослідження має на меті підкреслити важливість системного підходу до екологічної освіти в умовах цифровізації, що є важливим кроком до формування свідомих і відповідальних громадян, здатних вирішувати глобальні екологічні проблеми сучасності.

Таким чином, реалізація ідей сучасної екологічної освіти в інформаційному цифровому середовищі є важливим кроком до виховання свідомого покоління, яке не лише володіє знаннями про навколишнє середовище, але й активно вживає заходів для його збереження та покращення. Це не лише позитивно вплине на особистісний розвиток учнів, але й на їхню здатність стати конструктивними учасниками суспільства, сприяючи сталому розвитку планети.

Гурковський Є.
Класичний приватний університет

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ТРЕНЕРІВ З ГАНДБОЛУ ДО РОБОТИ З ЮНИМИ СПОРТСМЕНАМИ

Сучасний спортивний світ вимагає від тренерів не лише високого рівня професійної підготовки, але й глибокого розуміння психологічних та педагогічних аспектів навчання юних спортсменів. Гандбол, як командний вид спорту, потребує особливого підходу до розвитку не лише фізичних, але й психологічних та соціальних компетентностей спортсменів.

Підготовка тренерів до роботи з юними гандболістами повинна включати знання про вікові особливості розвитку, мотивацію, комунікацію та групову динаміку.

Зважаючи на сказане вище, нами було обрано тему дисертаційного дослідження, пов’язану із формуванням готовності майбутніх тренерів-викладачів з гандболу до роботи з юними спортсменами. Вважаємо, що актуальність цієї теми визначається необхідністю дослідження і впровадження психолого-педагогічних підходів у процес підготовки тренерів з гандболу, що дозволить покращити ефективність тренувань і забезпечити більш комфортну навчальну атмосферу для молодих спортсменів.

Об’єкт дослідження: процес підготовки тренерів з гандболу до роботи з юними спортсменами. Предмет – психолого-педагогічні аспекти підготовки тренерів з гандболу, що впливають на роботу з юними спортсменами.

Мета дослідження полягатиме в виявленні психолого-педагогічних аспектів підготовки тренерів з гандболу до роботи з юними спортсменами, а також розробленні рекомендації щодо вдосконалення цієї підготовки.

Завдання дослідження:

– проаналізувати сучасні підходи до підготовки тренерів з гандболу в контексті психолого-педагогічних аспектів;

– визначити ключові психологічні і педагогічні фактори, що впливають на ефективність роботи тренерів з юними спортсменами;

– дослідити специфіку взаємодії тренерів з гандболу з юними спортсменами з огляду на їх вікові особливості;

– розробити і апробувати програму підготовки тренерів з гандболу, що включає психолого-педагогічні компоненти;

– надати рекомендації для тренерів щодо впровадження психолого-педагогічних підходів у тренувальний процес.

Гіпотеза дослідження виражається тезою про те, що підготовка тренерів з гандболу до роботи з юними спортсменами буде ефективнішою, якщо в навчальний процес будуть інтегровані психолого-педагогічні аспекти, що враховують вікові, індивідуальні та групові особливості розвитку молодих спортсменів.

Вважаємо, що результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення програм підготовки тренерів з гандболу, що сприятиме поліпшенню якості тренувального процесу. Запропоновані рекомендації можуть допомогти тренерам краще адаптувати свої методи роботи до потреб юних спортсменів, підвищуючи їхню мотивацію та результативність. Це, в свою чергу, сприятиме розвитку гандболу в Україні та покращенню спортивних досягнень на різних рівнях.

Гурковський П.
Класичний приватний університет

ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У ЮНИХ ГАНДБОЛІСТІВ

Лідерські якості є критично важливими для успіху спортсменів, особливо в командних видах спорту, таких як гандбол. В умовах сучасного спортивного середовища важливо не лише формувати технічні та тактичні навички, але й розвивати особистісні характеристики, які сприяють ефективній командній взаємодії.

Педагогічний супровід, що включає наставництво, тренінги та індивідуалізоване навчання, може суттєво впливати на розвиток лідерських якостей юних гандболістів. Водночас, в українській науці недостатньо досліджені методи та підходи, які можуть сприяти розвитку лідерських якостей через педагогічний супровід у спортивному контексті. Важливість дослідження описаної проблематики визначається необхідністю вивчення і впровадження ефективних педагогічних стратегій, що сприятимуть формуванню лідерства у юних спортсменів.

Спираючись на сказане вище, нами було обрано тему дисертаційного дослідження «Педагогічний супровід як фактор розвитку лідерських якостей у юних гандболістів».

Об'єкт дослідження – процес педагогічного супроводу юних гандболістів. Предмет – вплив педагогічного супроводу на розвиток лідерських якостей у юних гандболістів. Його мета полягає в виявленні впливу педагогічного супроводу на розвиток лідерських якостей у юних гандболістів, а також розробити практичні рекомендації для тренерів і педагогів.

Для досягнення цієї мети виконується ряд завдань, серед яких:

– проаналізувати поняття та структуру лідерських якостей у контексті спортивної діяльності;

– визначити роль педагогічного супроводу у розвитку лідерських якостей у юних спортсменів;

– дослідити методи та прийоми педагогічного супроводу, що сприяють формуванню лідерських якостей у гандболістів;

– провести експериментальну перевірку впливу педагогічного супроводу на розвиток лідерських якостей у юних гандболістів;

– розробити рекомендації для тренерів щодо впровадження ефективних стратегій педагогічного супроводу у тренувальний процес.

Методи дослідження:

– теоретичні методи: аналіз і узагальнення наукових праць з питань розвитку лідерства, педагогічного супроводу у спорті;

– емпіричні методи: педагогічний експеримент, анкетування тренерів і спортсменів, спостереження за тренувальним процесом, проведення інтерв'ю з учасниками;

– методи моделювання: створення та апробація програм педагогічного супроводу, спрямованих на розвиток лідерських якостей у юних гандболістів;

– статистичні методи: обробка даних експерименту для оцінки ефективності педагогічного супроводу на формування лідерських якостей.

Вважаємо, що результати дослідження можуть бути використані тренерами і педагогами для покращення підготовки юних гандболістів. Запропоновані рекомендації щодо педагогічного супроводу сприятимуть формуванню лідерських якостей у спортсменів, підвищуючи їхню ефективність в командних змаганнях. Це, в свою чергу, сприятиме підвищенню якості підготовки молодих спортсменів у гандболі та розвитку спортивної інфраструктури в Україні.

Данишенко В. І.
Класичний приватний університет
здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
наук. кер. – д.пед.н., професор Атаманчук Ю.

ВПЛИВ САМОСТІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ НА ЇХ ОСОБИСТІСНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ

Суттєвою рисою сучасної дійсності є постійні зміни, перетворення нашого сьогодення, що ставлять перед людством все нові завдання і проблеми. На тлі цих змін відбувається переоцінка ціннісної парадигми людського існування.

Суперечливі процеси, які відбувалися наприкінці ХХ ст. і відбуваються сьогодні, зокрема «нестабільність політичного й соціально-економічного становища, кризові явища, зміна ціннісних орієнтацій серед молоді, послаблення ролі школи та сім'ї у формуванні особистості, вимагають змін у вихованні підростаючого покоління, необхідності пошуків нових, більш ефективних форм і методів організації навчально-виховного процесу» [1, с. 3].

Розвиток професійно важливих якостей полягає в оновленні й творчому застосуванні теоретичних знань; формуванні самостійності як риси характеру; наближенні навчальної діяльності до майбутньої професії. Оптимальне використання усіх видів самостійної роботи, знання функцій, дотримання умов її здійснення допоможе успішно вирішувати ті завдання, які стоять перед вищою школою, та виховувати творчу особистість, збагатить процес проведення самостійної роботи, зробить його цілеспрямованим і дійовим.

Нова особистісно-орієнтована освітня парадигма, в основу якої серед інших покладено принцип фундаменталізації освіти, відображає потреби людської цивілізації початку ХХІ століття. Подальший розвиток "демократії і ринкових стосунків, досягнення ідеалу гармонійної особистості та суспільства, яке перебуває в гармонії з природою, можливі лише на базі фундаментальної і цілісної освіти, здатної реалізувати потребу людини у зміні сфер діяльності протягом всього її життя [2, с.179-180].

Як уже зазначалося, зараз складається гуманістична парадигма, заснована на теоретичних положеннях гуманної педагогіки, гуманітарної методології, яка передбачає звернення до екзистенційного досвіду людини, її внутрішнього стану, ситуацій людського існування. Причому гуманістична парадигма не перекреслює

формально-знаннєву, а формується на її основі. Водночас, актуалізується проблема вдосконалення системи організації самостійної роботи студентів, яка б формувала здатність особистості до творчого саморозвитку, самоосвіти, самоактуалізації як підґрунтя інноваційної педагогічної чи науково-педагогічної діяльності [3].

Список використаних джерел

1. Тогочинський О. М. Виховання моральних орієнтацій у майбутніх офіцерів внутрішніх військ МВС України : автореф. дис. … канд. пед. наук. Хмельницький, 2003. 18 с.

2. Гончаренко С. Фундаментальність чи вузький професіоналізм освіти. *Дидактика професійної школи* : зб. наук. праць. 2004. Вип. 1. С. 177–184.

3. Цюприк А. Я. Етапи розвитку самостійної діяльності студентів ВНЗ України кінця XX – початку XXI ст. *Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи* : зб. наук. пр. 2017. Вип. 5. С. 89–92.

Данько А. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.філол.н., доцент Кирпиченко О. Е.

ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ОСВІТНІХ ТРАЄКТОРІЙ УЧНІВ ЯК ПРІОРИТЕТ РОЗВИТКУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ОСВІТНЬОЇ АВТОНОМІЇ

– У сучасних умовах соціальних, культурних та економічних змін потреба в індивідуалізації освітнього процесу стає однією з ключових, що пояснюється як запитами з боку самих учнів, так і вимогами суспільства щодо розвитку компетентнісної освіти, орієнтованої на потреби особистості. Індивідуальна освітня траєкторія виступає основою для забезпечення більш цілісного і глибокого розвитку особистості, оскільки дозволяє максимально врахувати інтереси, здібності та схильності учня, що, своєю чергою, стимулює його мотивацію та результативність у навчанні.

– Позашкільна освіта в умовах автономії закладів освіти створює нові можливості для реалізації індивідуальних освітніх траєкторій. Одним із пріоритетів стає перехід від традиційної моделі навчання, орієнтованої на стандартизовані програми, до освітнього процесу, де учень має можливість вільного вибору діяльностей та форм навчання відповідно до своїх особистісних інтересів і цілей. У позашкільних закладах автономія сприяє розробці гнучких навчальних планів, залученню нових педагогічних технологій та співпраці з фахівцями з різних галузей, що дозволяє створити умови для індивідуалізації процесу навчання.

– Педагогічні підходи, орієнтовані на формування індивідуальних освітніх траєкторій, зосереджуються на розвитку самостійності, відповідальності та здатності учня до самоорганізації. Учням надаються можливості брати активну участь у виборі власного освітнього шляху, аналізувати свої досягнення та коригувати плани залежно від змін у мотивації та освітніх потребах. Важливу роль відіграє також співпраця з батьками, які сприяють визначенню інтересів та потреб дитини, що допомагає педагогам створити максимально сприятливі умови для розвитку кожного учня. Окрім того, застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та ресурсів дозволяє значно урізноманітнити форми навчання, що особливо важливо для позашкільної освіти, де важливим є збереження інтересу та залучення учнів до навчальної діяльності.

– Успішна реалізація індивідуальних освітніх траєкторій залежить також від кваліфікації педагогів, здатних впроваджувати інноваційні методи навчання, здійснювати моніторинг розвитку учнів і забезпечувати підтримку на кожному етапі їхнього навчального шляху. Це вимагає підвищення професійної компетентності освітян, зокрема у сфері управління навчальним процесом, розробки індивідуальних планів розвитку і мотиваційної підтримки учнів. Окрім того, важливим аспектом є розбудова освітнього середовища, яке сприяє саморозвитку учнів, їхній взаємодії з однолітками та розвиткові комунікативних навичок.

– Впровадження автономії у заклади позашкільної освіти передбачає розширення прав і обов'язків цих установ, що, своєю чергою, відкриває перед ними нові перспективи в освітній діяльності. Автономні заклади мають можливість формувати власні програми та стратегії розвитку, враховуючи конкретні потреби і запити учнівської молоді та місцевої громади. Це сприяє створенню умов, у яких кожен учень має можливість розкрити свій потенціал та реалізуватися відповідно до своїх здібностей і цілей. Таким чином, розвиток індивідуальних освітніх траєкторій стає не лише інноваційним підходом до навчання, але й необхідністю для забезпечення гармонійного розвитку особистості в умовах сучасного суспільства.

Делечук Д. В.
Класичний приватний університет
здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
наук. кер. – д.пед.н., професор Атаманчук Ю.

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ В УКРАЇНІ

Наукове управління освітою вимагає перш за все серйозного інформаційного забезпечення, яке відображає ключові грані освітнього процесу і є базою для формування науково обґрунтованих, об'єктивних та оперативних управлінських впливів, управлінських рішень. Зміст освіти є одним із чинників економічного й соціального прогресу суспільства та має бути орієнтований на забезпечення самовизначення особи, створення умов для її самореалізації, розвитку суспільства, зміцнення вдосконалення правової держави.

Система освіти в Україні – одна з підсистем суспільства, що має свою внутрішню організацію та функціональний зв'язок з іншими соціальними системами.

Особливості управління в освіті, як соціальній системі, певній сфері життєдіяльності суспільства, зумовлені її специфічним характером, що виділяється в соціальній та економічній структурі суспільства.

Відповідно до сучасних поглядів на теорію функцій держави, функція розвитку культури, науки й освіти належить до внутрішніх функцій держави – вона склалася замість раніше здійснюваної культурно-виховної.

Сучасна освіта передбачає відкритість майбутньому, а тому її подальший розвиток повинен спрямовуватись на подолання замкнутості й наданню освітньому процесу творчого характеру, що потребує в свою чергу нової моделі управління освітнім процесом. Основна ідея державного управління освітніми послугами полягає в тому, щоб об'єднати зусилля держави та суспільства у вирішенні проблем надання освітніх послуг, надати суб'єктам освітніх відносин більше прав і свобод у виборі різних типів освітніх установ, змісту, форм і методів в організації освітнього процесу.

Особливості управління в освіті, як соціальній системі, певній сфері життєдіяльності суспільства, зумовлені її специфічним характером, що виділяється в соціальній та економічній структурі суспільства. З одного боку, освіта як процес, результат є соціальне, нематеріальне благо; з іншого – в економічному значенні є товаром, що володіє споживчою цінністю, тобто здатний задовольняти інтереси й потреби особи. У всіх випадках і в усіх аспектах освіта виступає об'єктом інтересу як окремої особи, так і суспільства в цілому та самої держави. У зв'язку із цим ніяк не можна погодитися з думкою, що освіта людини, її розвиток через навчання є суто приватною справою; держава ніяк не повинна втручатися в освіту, і ніхто, крім самих громадян, не може управляти освітою. Освіта в широкому значенні є національною, суспільною категорією, потенціалом, за допомогою якого держава може формувати людей за подібністю. Аристотель визнавав освіту й виховання суспільним, потужним засобом досягнення економічної, соціальної та політичної мети держави.

Демчина Ю. Р.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Атаманчук Ю. М.

ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГО- ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ БАТЬКІВ, ЯКІ ВИХОВУЮТЬ ДІТЕЙ З ІНВАЛАДНІСТЮ

Сьогодні в Україні, як і в усьому світі, помітна тенденція до активізації суспільства в напрямку підтримки прав осіб з інвалідністю. Однак, часто батьки залишаються наодинці зі своїми проблемами та запитаннями. Тому важливо створити системи підтримки, які б допомогли батькам у їхньому вихованні. Включення в програми підготовки психолого-педагогічної компетентності батьків формує підґрунтя для розуміння особливостей розвитку дітей з інвалідністю, їхніх потреб та можливостей.

Формування психолого-педагогічної компетентності батьків, які виховують дітей з інвалідністю, є одним із ключових аспектів забезпечення успішного розвитку таких дітей і їхньої соціальної інтеграції. У світі, де зростає усвідомлення важливості інклюзії і права кожної дитини на якісну освіту та гармонійний розвиток, особливо важливо підкреслити роль батьків як перших і найважливіших вихователів.

Батьківська психолого-педагогічна компетентність включає в себе знання, навички та вміння, необхідні для ефективної взаємодії з дітьми, що мають особливі потреби. Це забезпечує батькам можливість приймати обґрунтовані рішення щодо виховання, навчання та розвитку своїх дітей. Розвиток цих компетенцій допомагає батькам не лише впоратися з труднощами, але й підтримувати дітей у становленні їхньої особистості, формуванні навичок спілкування, соціалізації та самообслуговування.

Сучасні тенденції у розвитку суспільства зумовлюють переосмислення принципів освіти, акцентуючи увагу на принципах різноманіття й рівноправності. Визнання унікальності кожної особистості, безпека й доступність навчальних можливостей для всіх учнів, особливо для дітей з особливими потребами, є важливими компонентами сучасної освітньої парадигми:

– Інклюзивна освіта: Головна мета інклюзивної освіти – забезпечення рівного доступу до навчання для всіх дітей, незалежно від їхніх особливостей. Це ця система має на меті не лише інтеграцію учнів з особливими потребами в загальноосвітнє середовище, але й формування толерантності та готовності до співпраці серед усіх учасників навчального процесу.

– Гнучкість і адаптивність навчальних програм: У рамках інклюзивної освіти навчальні програми повинні бути гнучкими й адаптуватися до потреб різних учнів. Це може включати варіативність методів навчання, використання технологій для підтримки навчання та формування індивідуальних траєкторій розвитку.

– Партнерство з батьками та спільнотою: Сучасна освітня система визнає важливість співпраці між школою, батьками та громадами. Включення батьків у процес ухвалення рішень щодо навчання своїх дітей сприяє більшій відкритості, комунікації та розумінню.

– Підтримка педагогів: Для реалізації принципу дитиноцентризму вчителі потребують спеціальної підготовки та підтримки. Цікавий, інноваційний підхід до навчання, а також знання про особливості розвитку дітей з інвалідністю чи іншими потребами допомагають створити безпечне і сприятливе середовище.

Отже, перехід до дитиноцентризму та інклюзивної освіти є важливим кроком у реформуванні національної системи освіти. Визнання різноманіття інтересів і потреб учнів, та забезпечення їм рівних можливостей для навчання і розвитку, сприяє формуванню справедливого і гуманного суспільства. Ця трансформація освіти не лише важлива для дітей, які мають особливості розвитку, але й для збагачення всього суспільства, де панує толерантність, підтримка та взаємодопомога.

Дзидз М. М.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Дерстуганова Н. В.

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАННЯУ ДІТЕЙ, ЯКІ ПОТРАПИЛИ В СКЛАДНІ СОЦІАЛЬНІ УМОВИ

Формування мотивації до навчання є ключовим аспектом розвитку дітей, оскільки саме мотивація визначає рівень їхнього інтересу, готовності до навчальної діяльності та здатності долати труднощі на шляху до

знань. Особливо важливою є робота з дітьми, які перебувають у складних соціальних умовах, оскільки їхні життєві ситуації часто мають негативний вплив на їхнє сприйняття навчання, соціалізацію та особистісний розвиток. Діти, що ростуть у сім'ях, де існують економічні труднощі, насильство, зловживання або відсутність належної емоційної підтримки, часто не мають достатньої внутрішньої мотивації для успішного навчання.

У таких умовах формування мотивації до навчання стає особливо складним і важливим завданням. Психологічні, соціальні та емоційні труднощі можуть ставати перепоною для розвитку інтересу до навчальної діяльності, що впливає на академічну успішність і загальний розвиток дітей. Мотивація в таких дітей часто потребує особливих підходів, підтримки з боку педагогів, психологів і соціальних працівників, а також адаптації освітнього процесу до їхніх індивідуальних потреб і можливостей.

Робота з формуванням мотивації у дітей, що потрапили в складні соціальні умови, повинна бути спрямована не лише на академічну підготовку, а й на розвиток соціальних, емоційних і психологічних компетенцій. Це вимагає інтегрованого підходу, який включає підтримку дитячої самооцінки, розвитку емоційного інтелекту та навчання управлінню стресом. Важливим елементом є також залучення дітей до позакласної діяльності, створення позитивної та підтримуючої атмосфери в навчальному середовищі.

Метою цієї роботи є дослідження особливостей формування мотивації до навчання у дітей, які перебувають у складних соціальних умовах, визначення факторів, що впливають на її розвиток, а також розробка рекомендацій для педагогів, психологів і соціальних працівників щодо ефективних методів і підходів до підтримки мотивації цих дітей. Це питання є надзвичайно актуальним у сучасному суспільстві, оскільки забезпечення рівних можливостей для розвитку кожної дитини, незважаючи на її соціальний статус, є важливою складовою соціальної справедливості та інклюзивної освіти.

Таким чином, формування мотивації до навчання у дітей, які потрапили в складні соціальні умови, є важливою та актуальною проблемою сучасної педагогіки та психології. Враховуючи специфічні труднощі, з якими стикаються такі діти, необхідно застосовувати комплексний підхід, який поєднує як педагогічні, так і психологічні методи підтримки. Це дозволяє не тільки підвищити академічну мотивацію, але й сприяє загальному розвитку особистості дитини, її соціалізації та емоційному благополуччю.

Робота з мотивацією в таких умовах вимагає гнучкості, індивідуального підходу до кожної дитини, а також активної взаємодії з її родиною, соціальними службами та іншими установами. Завдяки своєчасній підтримці, мотивація до навчання може стати важливим фактором у зміні життєвих обставин таких дітей, надаючи їм шанс на кращу соціальну адаптацію та успішне майбутнє. Тому формування внутрішньої мотивації у дітей, які потрапили в складні соціальні умови, є не лише завданням освіти, але й важливим аспектом соціальної реабілітації та інклюзивного розвитку суспільства в цілому.

Дитюк С.
Класичний приватний університет

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ВІЙСЬКОВО-ПРИКЛАДНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА

В умовах сучасних геополітичних викликів та загострення військово-політичної ситуації в Україні та світі особливої ваги набуває питання військово-патріотичного виховання та фізичної підготовки молоді. Фізична культура і спорт є одними з ключових компонентів у формуванні моральної, фізичної та психологічної готовності до захисту Батьківщини. Майбутні фахівці з фізичної культури та спорту повинні володіти не лише загальними навичками педагогічної діяльності, а й бути здатними організовувати ефективну військово-прикладну фізичну підготовку. Підготовка таких фахівців є важливим чинником для забезпечення національної безпеки та розвитку системи військово-патріотичного виховання у закладах освіти.

Об'єкт дослідження - процес підготовки майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту у закладах вищої освіти. Предмет - теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту до організації військово-прикладної фізичної підготовки у закладах освіти.

Мета дослідження полягатиме в розробці науково-обґрунтованої системи підготовки майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту до організації військово-прикладної фізичної підготовки у закладах освіти, що сприятиме формуванню професійних компетентностей, необхідних для забезпечення ефективного фізичного виховання і військово-патріотичного виховання молоді.

Для досягнення цієї мети потрібно буде:

– проаналізувати наукову літературу та нормативно-правову базу з питань військово-прикладної фізичної підготовки у системі освіти;

– визначити основні компоненти професійної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту у контексті військово-патріотичного виховання;

– розробити методику підготовки студентів до організації військово-прикладної фізичної підготовки у закладах освіти;

– впровадити та перевірити ефективність розробленої методики у практичній діяльності закладів вищої освіти;

– оцінити рівень готовності випускників до організації військово-прикладної фізичної підготовки та вплив підготовки на їхню професійну діяльність.

Серед методів дослідження, доцільними будуть:

– теоретичні: аналіз, синтез, узагальнення наукової літератури та нормативних документів;

– емпіричні: спостереження, анкетування, педагогічний експеримент, тестування рівня фізичної підготовленості студентів;

– статистичні: кількісний аналіз отриманих результатів з використанням непараметричних статистичних критеріїв.

Очікуємо, що за підсумками виконаної роботи буде: вперше розроблено комплексну методику підготовки майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту до організації військово-прикладної фізичної підготовки,

яка враховує сучасні вимоги до військово-патріотичного виховання молоді; визначено основні компоненти професійної компетентності у сфері військово-прикладної фізичної підготовки та їхній взаємозв'язок з загальною педагогічною підготовкою; уточнено методологічні підходи до формування готовності майбутніх фахівців до військово-патріотичного виховання в системі освіти.

Результати дослідження можуть бути використані у процесі розробки навчальних програм з підготовки фахівців з фізичної культури і спорту, а також для підвищення кваліфікації викладачів і тренерів. Розроблена методика сприятиме підвищенню ефективності організації військово-прикладної фізичної підготовки у закладах освіти, що позитивно вплине на формування готовності молоді до виконання обов'язків із захисту Вітчизни.

Отже, ми вважаємо, що підготовка майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту до організації військово-прикладної фізичної підготовки у закладах освіти буде ефективною, якщо вона ґрунтуватиметься на інтеграції теоретичних знань і практичних навичок з урахуванням специфіки військово-патріотичного виховання, а також буде здійснюватися на основі спеціально розробленої методики, яка забезпечить формування професійної компетентності та готовності до практичної діяльності.

Діденко О. С.
Класичний приватний університет
здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
наук. кер. – д.пед.н., професор Атаманчук Ю.

ЗАСТОСУВАННЯ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ У ПРОЦЕСІ ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ОБДАРОВАНОЇ ДИТИНИ

На сучасному етапі розвитку українського суспільства нагальною постає потреба у громадянах, здатних адекватно сприймати зміни і продуктивно впроваджувати інновації: у людях, які мають нестандартне мислення, привносять новий зміст у соціальне, культурне, виробниче життя, вміють ставити й розв'язувати перспективні завдання щодо проектування майбутнього – тобто в неординарних творчих особистостях. Відтак, подальшого розв'язання потребує проблема забезпечення особистісної, соціальної самореалізації та професійного самовизначення обдарованих дітей у нових соціально-економічних умовах.

Виявлення і підтримка найбільш здібних і обдарованих дітей пов'язані з поступовим становленням на практиці особистісно-орієнтованих позицій учасників освітнього процесу. Проектування нового змісту навчання спрямоване на осмислення і розвиток реальної практики диференційованого підходу до розвитку обдарованості учня, розробку і введення до навчального процесу індивідуальних програм і планів, розвиток практики психолого- педагогічного і тьюторського супроводу, вирішення проблем особистісного розвитку здібної дитини засобами навчання, ефективної взаємодії педагога з учнем і його батьками. Така робота може бути ефективною лише за умов співпраці всіх суб'єктів освітнього процесу – обдарована дитина, однолітки, батьки, педагоги, психологи, тьютори, адміністрація.

Особливостями розвитку обдарованої дитини у контексті особистісно-орієнтованого підходу до навчання виступають не лише розвиток інтелектуальних здібностей, але і розвиток особистісних, комунікативних, регуляторних універсальних навчальних дій, що проявляються у становленні соціального інтелекту, творчих здібностей, цілепокладанні й рефлексії, умінні вести за собою (лідерства), брати на себе відповідальність[1].

Список використаних джерел

1. Антонова О. Є. Психолого-педагогічний супровід обдарованої дитини як реалізація особистісно орієнтованого підходу. *Професійна педагогічна освіта: особистісно орієнтований підхід* : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2012. С. 316–345.

Діденко О. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н., професор Атаманчук Ю. М.

ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ОБДАРОВАНИХ І ТАЛАНОВИТИХ УЧНІВ: НОВІ ПІДХОДИ ТА ВИКЛИКИ В УМОВАХ АВТОНОМІЇ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Сьогодні я хочу обговорити важливу тему, що стосується педагогічного супроводу обдарованих і талановитих учнів в умовах автономії закладів освіти. У сучасному світі, що стрімко змінюється, освітні системи стикаються з новими викликами, які вимагають адаптації та інновацій. Одним із ключових аспектів цих змін є необхідність підтримки обдарованих учнів, які мають особливі потреби у навчанні та розвитку.

Автономія закладів освіти відкриває нові можливості для реалізації індивідуалізованих підходів у навчальному процесі. Заклади отримують свободу у виборі навчальних програм, методик та форм роботи з учнями. Це дозволяє створювати спеціалізовані програми для обдарованих дітей, які можуть включати різноманітні проекти, наукові дослідження, а також участь у конкурсах і олімпіадах. Проте, разом із цими можливостями виникають і певні виклики. По-перше, не всі заклади освіти мають достатньо ресурсів для реалізації таких програм. Це може призвести до нерівності в доступі до якісної освіти для обдарованих учнів.

У цьому контексті важливо підкреслити роль педагогів у процесі підтримки обдарованих дітей. Педагоги повинні бути готовими до змін і мати знання про специфіку роботи з такими учнями. Це передбачає не лише знання психології та педагогіки, але й уміння створювати сприятливе навчальне середовище, яке стимулює розвиток творчого потенціалу. Педагоги повинні навчитися розпізнавати обдарованість у своїх учнях і надавати їм необхідну підтримку. Важливо також впроваджувати програми професійного розвитку для вчителів, які допоможуть їм опанувати нові методики та технології.

Крім того, автономія закладів освіти може призвести до різних підходів у роботі з обдарованими учнями в залежності від конкретного закладу. Деякі школи можуть мати доступ до ресурсів і підтримки для реалізації програм для обдарованих дітей, тоді як інші можуть стикатися з обмеженнями. Це створює ризик

соціальної нерівності, коли не всі учні мають рівний доступ до якісної освіти відповідно до своїх потреб і здібностей. Тому важливо, щоб державні органи забезпечували рівні можливості для всіх навчальних закладів, незалежно від їхнього статусу.

Не менш важливим є залучення батьків до процесу виховання та розвитку обдарованих дітей. Батьки повинні бути активними партнерами у навчальному процесі, адже їхня підтримка може суттєво вплинути на успіхи дітей. У цьому контексті важливо проводити інформаційні сесії та тренінги для батьків, де вони зможуть отримати знання про те, як підтримувати своїх дітей у розвитку їхніх талантів.

Отже, педагогічний супровід обдарованих і талановитих учнів в умовах автономії закладів освіти є складним і багатогранним процесом. Він вимагає нових підходів, готовності педагогів до змін та активної участі батьків. Лише спільними зусиллями ми зможемо створити сприятливе середовище для розвитку потенціалу молодого покоління.

Дмитрієв А. В.
Класичний приватний університет
здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
наук. кер. – д.пед.н., професор Атаманчук Ю. М.

ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНОГО НАВЧАННЯ ОБДАРОВАНОЇ ТА ТАЛАНОВИТОЇ МОЛОДІ У ПРОФЕСІЙНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ

Сучасні цивілізаційні зміни, що стосуються багатьох сфер суспільного та публічного життя, підвищили інтерес науковців і дослідників питань в області соціальних наук і використання освітніх електронних засобів і ресурсів. Практика викладання предметів за допомогою традиційних навчальних засобів поступово почала поступатися місцем більш широко використовуваним технічним навчальним засобам. Розвиток мобільних, бездротових інформаційно-комунікаційних технологій дозволив нам спілкуватися з будь-ким із учителів чи викладачів, незалежно від часу і місця, в якому ми перебуваємо, втілюючи у життя безліч нових можливостей освітньої діяльності (т.зв. дистанційна освіта). Важко говорити про сучасну освіту, не беручи до уваги важливу роль інформаційних електронних навчальних засобів, мультимедійної освіти та навчання, а також віртуальної освіти. Крім того, широкого поширення набули електронні навчальні підручники, які нині широко використовуються під час навчального процесу в розвинутих країнах світу.

У свою чергу, мобільне навчання, яке структурно належить до дистанційної освіти і навчання, є новою освітньою парадигмою, на основі якої створюється нове навчальне середовище, де студенти можуть отримати доступ до навчальних матеріалів у будь-який час та в будь-якому місці, що робить сам процес навчання всеохоплюючим та мотивує до безперервної освіти та навчання протягом усього життя. Мобільне навчання, за визначенням польського вченого К. Кужміча, характеризується як дистанційне навчання, яке впроваджуються за допомогою мобільних пристроїв [1].

Список використаних джерел

1. Kuźmicz K. E-edukacja jest wszędzie – rozważania dotyczące istoty i zastosowania technologii mobilnych w kształceniu zdalnym. Wrocław : Wydawnictwo Naukowe Dolnośląskiej Szkoły Wyższej, 2012. S. 129–140.

Дмитрієнко П. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н. професор Кравченко В. М.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗРОБКИ СУЧАСНИХ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ КОМПЛЕКСІВ ДЛЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Сучасне інформаційно-освітнє середовище стає важливою частиною освітнього процесу, охоплюючи школи, вищі та професійно-технічні освітні заклади. Зростаюча цифровізаціяі дистанційні формати навчання потребують адаптації методичних комплексів, які зможуть забезпечити якість освіти та підтримку гнучких форматів.

Проблеми та суперечки які існують при розробці науково-методичних комплексів:

– традиційні методи чи цифрові технології – необхідність збереження педагогічних традицій та адаптування їх до цифрового середовища;

– персоналізація чи стандартизація – як враховувати індивідуальні потреби учнів, зберігаючи вимоги освітніх стандартів;

– технологічна доступність чи рівність можливостей – проблема нерівності доступу до необхідних технічних засобів серед здобувачів освіти;

– автоматизація контролю знань чи індивідуальний підхід – обмеженість автоматизованих систем в обліку особистих особливостей здобувачів освіти.

Сучасні науково-методичні комплекси повинні допомагати організовувати взаємодію між здобувачами освіти та викладачами, забезпечувати ефективнийвиклад навчального матеріалу та підтримувати розвиток ключових компетентностей. Тому виникає необхідність впровадження комплексних рішень, включно з адаптивними методиками та цифровими платформами для підвищення залученості та ефективності навчання.

Перспективи та можливі рішення суперечностей полягають у використанні адаптивних та персоналізованих інформаційно-освітніх середовищ, розробці комплексів, які враховують рівень підготовки здобувачів освіти, їх інтереси та переваги. Інтеграція штучного інтелекту та аналітика даних про навчальну активність дасть можливість персоналізації та покращення результатів навчання. Розробка стандартів безпеки та захисту інфориації вирішить проблему конфіденційності при використанні інформаційно-освітнього середовища та дотримання етичних норм при зборі даних про навчання.

Очікується, що втілення інформаційно-освітнього середовища з поміркованими науково-методичними комплексами підвищать доступність та якість освіти, скоротить розрив між потребами здобувачів освіти та можливостями освітніх закладів. Інноваційні підходи, такі як змішане та проектне навчання дозволять посилити взаємодію та мотивацію здобувачів освіти.

Змішане навчання поєднує традиційні очні заняття з використанням технологій дистанційного навчання. Це гнучкий формат, де учні засвоюють частину матеріалу онлайн, а іншу частину в класі під керівництвом викладача. У такому форматі здобувачі освіти можуть набувати навичок згідно освітньою програмою у зручному темпі, що робить навчання більш адаптованим до індивідуальних потреб. Цифрові інструменти дозволяють застосовувати інтерактивні вправи (тести, тренажери, навчальні ігри), які роблять процес навчання більш динамічним. Поєднання самостійного та групового навчання сприяє більш глибокому залученню учнів у процес навчання.

Проєктне навчання – це підхід за якого учні працюють над створенням проєкту вирішуючи реальну чи наближену до реальності проблему. Цей метод орієнтований на розвитку практичних навиків, критичного мислення та вміння працювати в команді. У такому форматі кожен здобувач освітиє активним учасником проєктної роботи, що розвиває почуття відповідальності за результат та готовність до прийняття рішень.

Обидва підходи вдало інтеґруються в інформаційно-освітнє середовище, так як дозволяють використання цифрових технологій, онлайн-ресурсів та можливостей для дистанційної роботи. У поєднанні вони можуть надати здобувачам освіти різноманітний досвід та сприяти кращому засвоєнню матеріалу через теорію, практику та самостійні дослідження.

Розробка науково-методичних комплексів для інформаційно-освітнього середовища – це багатозадачний процес, який потребує комплексного підходу та тісної взаємодії педагогів, розробників та дослідників. Проблеми і суперечності можуть бути подолані за допомогою поміркованої методики, здатної адаптуватися до умов сучасної освіти, які стрімко розвиваються.

Доновський Є. В.
Класичний приватний університет
аспірант

ЕФЕКТИВНА ВЗАЄМОДІЯ З УЧНЯМИ В ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Сучасна система освіти зазнає глибоких трансформацій під впливом інформаційних технологій. В умовах стрімкого розвитку цифрових ресурсів та дистанційних форм навчання педагогам необхідно адаптувати свої методики для забезпечення ефективної взаємодії з учнями в новому інформаційно-освітньому середовищі. Цифровізація освітнього процесу відкриває широкі можливості для навчального процесу, але також породжує нові виклики у взаємодії між викладачами та учнями. Відсутність фізичної присутності у цифровому форматі ускладнює передачу невербальних сигналів, таких як міміка, жести та інтонація. Ці елементи є важливими для встановлення емоційного зв'язку та розуміння між викладачем і учнями. Технічні бар'єри, зокрема нестабільне інтернет-з'єднання, недостатнє технічне забезпечення та низький рівень цифрової грамотності, також створюють додаткові труднощі.

Дистанційне навчання стикається з проблемами мотивації, адже відсутність живого спілкування і легка доступність відволікаючих факторів знижують зацікавленість учнів. Крім того, цифровий формат ускладнює забезпечення зворотного зв'язку та адаптацію навчальних матеріалів до індивідуальних потреб учнів, оскільки кожен має свій стиль сприйняття інформації.

Виклики ефективної взаємодії в цифровому середовищі включають побудову емоційного зв'язку, організацію активної участі учнів у дискусіях і групових проєктах, забезпечення контролю академічної доброчесності, а також уникнення перевантаження інформацією. Відсутність фізичної присутності ускладнює створення довірливих відносин між учасниками навчального процесу, що знижує рівень їхньої взаємодії.

Для подолання цих проблем важливо розвивати цифрову грамотність викладачів і учнів, навчати ефективному використанню онлайн-інструментів і забезпечувати технічну підтримку. Інтерактивні підходи, такі як гейміфікація, опитування та групові завдання, сприяють зацікавленості учнів і підвищують їхню залученість у процес. Використання персоналізованих підходів дозволяє адаптувати навчальні матеріали до індивідуальних потреб кожного учня.

Регулярний зворотний зв'язок допомагає оперативно реагувати на труднощі, з якими стикаються учні, а створення позитивного емоційного клімату сприяє зменшенню стресу та поліпшенню якості взаємодії.

Ці заходи дозволяють забезпечити ефективну взаємодію в цифровому середовищі, сприяючи створенню якісного освітнього середовища навіть за умов дистанційного формату.

Таким чином, ефективна взаємодія в цифровому середовищі є важливою складовою сучасної освіти, що вимагає інтеграції технологій, гнучкого підходу та уваги до емоційних потреб учасників процесу. Для досягнення успіху необхідно враховувати як технічні, так і педагогічні аспекти, забезпечуючи доступність, мотивацію та персоналізований підхід до навчання. Реалізація запропонованих заходів дозволить створити гармонійне та продуктивне цифрове середовище, яке відповідає викликам сьогодення.

Дробишевська Д. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н., професор Самодумська О. Л.

АТЕСТАЦІЯ ЯК ОДИН ІЗ МЕТОДІВ МОТИВАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Атестація педагогічних працівників – це процес оцінювання їхньої професійної компетентності, який здійснюється відповідно до встановлених критеріїв. Основна мета атестації полягає в підтвердженні кваліфікаційного рівня педагогів, стимулюванні професійного зростання, покращенні якості освіти через розвиток

кадрового потенціалу, забезпеченні справедливої диференціації заробітної плати на основі професійних досягнень.

Цей процес є систематичним і регламентованим, що гарантує об'єктивність оцінки та сприяє встановленню довіри до результатів.

До мотиваційних аспектів атестації можна віднести: визнання професійних досягнень - це підвищує їхній професійний статус і сприяє зміцненню авторитету серед колег, учнів та батьків; матеріальне стимулювання – залежно від результатів атестації, педагогічні працівники можуть претендувати на підвищення кваліфікаційної категорії або присвоєння педагогічного звання, що часто супроводжується збільшенням заробітної плати чи іншими фінансовими заохоченнями; можливості професійного зростання – процес атестації стимулює педагогів до постійного саморозвитку, освоєння нових методик викладання, впровадження інноваційних технологій у навчальний процес. Це створює передумови для кар'єрного зростання; зворотній зв'язок і самоаналіз – це сприяє самоаналізу, визначенню сильних і слабких сторін, а також напрямків подальшого вдосконалення; підвищення престижу професії – формування позитивного іміджу педагогічної професії.

Попри очевидні переваги, атестація також має низку викликів:

– Суб'єктивність оцінювання. Іноді оцінка може залежати від особистих стосунків чи упередженості комісії.

– Психологічний тиск. Процес атестації може викликати стрес у педагогів, особливо в тих, хто не впевнений у своїх силах.

– Недостатня мотивація. Якщо результати атестації не супроводжуються реальними змінами у винагороді чи умовах праці, це може знизити її ефективність.

– Бюрократизація процесу. Надмірна кількість документів і формальностей може відволікати педагогів від основної діяльності.

Для підвищення ефективності атестації як мотиваційного інструменту варто врахувати такі аспекти:

1. Забезпечення об'єктивності. Залучення незалежних експертів, використання чітких і прозорих критеріїв оцінювання.

2. Індивідуалізація підходу. Урахування специфіки діяльності кожного педагога та умов роботи.

3. Зменшення бюрократизації. Оптимізація документації та процедур, спрощення процесу підготовки до атестації.

4. Підтримка педагогів. Проведення консультацій, тренінгів та семінарів для допомоги в підготовці до атестації.

5. Посилення матеріальної і нематеріальної мотивації. Забезпечення відповідності результатів атестації з підвищенням оплати праці, створення умов для професійного зростання та участі в престижних проєктах.

Отже, атестація педагогічних працівників є не лише інструментом контролю, але й важливим методом мотивації. Вона сприяє професійному зростанню педагогів, впровадженню інновацій у навчальний процес і підвищенню якості освіти в цілому. Для максимального використання потенціалу атестації необхідно забезпечити прозорість, об'єктивність та ефективне стимулювання педагогів, що сприятиме розвитку освітньої галузі та підвищенню престижу педагогічної професії.

Дука О. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – Кравченко В.М.

ПРОЕКТУВАННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ТА СИСТЕМИ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

Проектування сучасного освітнього процесу та системи оцінювання якості його результатів є одним з ключових завдань у сфері освіти, адже сучасні вимоги до навчання постійно змінюються та розширюються. Gроцес вимагає впровадження інноваційних підходів, технологій та методик, що дозволяють підвищити ефективність навчального процесу і забезпечити відповідність освітніх результатів запитам суспільства, ринку праці та особистим потребам здобувачів освіти.

Початковим етапом у проектуванні освітнього процесу є визначення його цілей, завдань та змісту. Метою сучасного навчання є розвиток у здобувачів ключових компетентностей, необхідних для самостійного мислення, аналізу інформації, ефективної комунікації та адаптації до змін. Зміст навчання має бути адаптивним, враховувати актуальні знання та навички, а також орієнтуватися на майбутні перспективи розвитку різних сфер діяльності.

Інноваційні методи навчання, такі як проектне навчання, проблемно-орієнтоване навчання, гейміфікація, та інтегроване навчання, є основою сучасного освітнього процесу. Vетоди сприяють активізації пізнавальної діяльності здобувачів, розвитку критичного мислення та здатності до творчого підходу. Використання цифрових технологій і платформ забезпечує можливість швидкого доступу до інформації, інтерактивного навчання та співпраці у режимі реального часу.

Система оцінювання якості результатів навчання є невід'ємною частиною освітнього процесу, оскільки саме вона дозволяє відстежувати досягнення навчальних цілей, виявляти слабкі місця та забезпечувати зворотний зв'язок між педагогом і здобувачем освіти. Сучасні системи оцінювання включають не тільки підсумкові тестування та екзамени, але й форму поточного оцінювання, самооцінювання, а також оцінювання з боку однолітків. Такий підхід дозволяє більш комплексно та об'єктивно оцінити знання та вміння здобувача.

Одним із пріоритетів у сучасній системі оцінювання є формування у здобувачів вміння самостійно оцінювати свої досягнення, аналізувати власні помилки та намічати шляхи для їх виправлення, що сприяє розвитку автономії в навчанні, підвищенню мотивації та відповідальності за результати навчання. Крім того,

оцінювання має враховувати не тільки когнітивні результати, а й особистісний розвиток, соціальні компетентності та навички співпраці.

Важливим аспектом системи оцінювання є її прозорість та доступність для всіх учасників освітнього процесу. Оцінювання має бути чітко структурованим, з чіткими критеріями, зрозумілими як для викладачів, так і для здобувачів освіти, що сприяє підвищенню рівня довіри до результатів оцінювання та зменшує ймовірність суб'єктивних оцінок.

Інтеграція сучасних підходів до оцінювання результатів у навчальний процес є невід'ємною складовою його успіху. Процес проектування освітнього процесу та системи оцінювання потребує безперервного аналізу і вдосконалення з урахуванням нових педагогічних досліджень, потреб ринку праці, а також індивідуальних запитів та інтересів здобувачів освіти.

Отже, проектування освітнього процесу та системи оцінювання якості навчальних досягнень є важливою складовою сучасної освіти, орієнтованої на розвиток ключових компетентностей та особистісних якостей здобувачів освіти. Успішна реалізація цього завдання потребує впровадження інноваційних методів, інтерактивних технологій та комплексних підходів до навчання й оцінювання.

Таким чином, проектування освітнього процесу та системи оцінювання має бути динамічним процесом, що постійно вдосконалюється. Він враховує сучасні виклики, потреби суспільства та ринку праці, а також інтереси й здібності здобувачів, забезпечуючи високий рівень якості освіти та сприяючи формуванню компетентних і відповідальних громадян.

Дулов А. І.
Класичний приватний університет
здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
наук. кер. – д.пед.н., професор Атаманчук Ю.

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИХОВАННІ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕЧНОЇ ПОВЕДІНКИ В УЧНІВ

Інформатизація суспільства, стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій створюють реальні можливості використання комп'ютерів, Інтернету, засобів мультимедіа, сучасного програмного забезпечення не лише у навчанні, а й у вихованні молоді. Слід наголосити на гуманізації цього процесу, оскільки ефективність майбутньої професійної діяльності студентів, учнів залежатиме не лише від рівня оволодіння сучасними інформаційними технологіями, а й від рівня сформованості в них естетичних смаків, почуттів, переконань.

О. Базелюк обґрунтовує сутність інформаційно-естетичної виховної технології, яка «ґрунтується й активно використовує можливості ІКТ в освітньому процесі». Дослідник розуміє її як «науково обґрунтовану та практично перевірену систему діяльності педагога й учнів із використанням ІКТ, яка гарантує досягнення достатнього або високого рівня естетичної вихованості» [1].

Важливою перевагою сучасних інформаційних технологій, які використовуються у навчанні та професійній практичній підготовці молоді, є те, що вони надають інформації привабливої форми й суттєво урізноманітнюють заняття. Як справедливо зазначає А. В. Литвин, одним із важливих принципів побудови сучасних програмних педагогічних засобів є привабливий естетичний вигляд інтерфейсу програми. Дизайн програмного засобу – важлива складова його роботи. Відповідний вигляд не лише створює сприятливий емоційний фон для користувача, але й полегшує набуття навичок роботи в програмному середовищі. Важливим є правильне з естетичної, ергономічної та психологічної точок зору розміщення елементів інтерфейсу на екрані, їх розмірів, кольору, шрифту і т. н. Однак «зайві прикраси» відволікають увагу людини і можуть набриднути. Потрібно прагнути до розумного балансу між зовнішньою привабливістю та функціональністю програми [2].

Список використаних джерел

1. Базелюк О. В. Інформаційно-естетична виховна технологія як педагогічна проблема. *Наукові записки. Серія: Педагогіка*. 2013. № 4. С. 138–142.

2. Литвин А. В. Естетичний потенціал інформаційних технологій у професійній освіті. *Професійно-художня освіта України* : зб. наук. праць / за ред. : І. А. Зязюн (голова), В. О. Радкевич (заступник голови), Р. Т. Шмагало (заступник голови) та ін. Київ ; Черкаси : вид-во «Черкаський ЦНТЕІ», 2005. Вип. 3. С. 64–72.

Дулов А. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – Атаманчук Ю. М.

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ШКОЛЯРІВ У НАВЧАЛЬНОМУ ТА ПОЗАНАВЧАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Виховання культури безпечної поведінки учнів у навчальній та позанавчальній діяльності є важливим завданням сучасної освіти, що спрямоване на формування відповідального ставлення до власного здоров'я, безпеки та здоров'я оточуючих. В умовах сучасного світу, де учні можуть стикатися з різними ризиками та викликами як у навчальному середовищі, так і поза його межами, культура безпечної поведінки стає однією з основних компетентностей, яку мають виховувати освітні установи.

Основою культури безпечної поведінки є усвідомлення та дотримання основних правил безпеки у будь-якій діяльності. Учні повинні розуміти, чому певні дії чи ситуації можуть бути небезпечними, а також як уникати цих ризиків. Навчальні заклади повинні сприяти формуванню базових знань з безпеки, які охоплюють такі аспекти, як правила дорожнього руху, пожежна безпека, поведінка у громадських місцях, основи першої медичної допомоги тощо. Такі знання є основою для формування відповідальних та обачливих особистостей.

Важливою складовою виховання культури безпечної поведінки є розвиток навичок самостійного прийняття рішень у небезпечних ситуаціях. Учні повинні не тільки знати правила безпеки, але й уміти оперативно оцінювати ризики, приймати обґрунтовані рішення та не піддаватися паніці, що особливо важливо у випадках екстрених ситуацій, коли швидкість реакції та вміння діяти відповідально можуть врятувати життя. Для цього у навчальному процесі можна впроваджувати інтерактивні вправи, тренінги, симуляції, що дозволяють учням практикувати безпечну поведінку в умовах, максимально наближених до реальних.

Також суттєвий акцент слід робити на вихованні відповідального ставлення до власного здоров'я та здоров'я оточуючих. В умовах пандемій, зокрема COVID-19, стало зрозуміло, що культура безпечної поведінки включає такі аспекти, як дотримання гігієнічних норм, уникнення великого скупчення людей та інші дії, що запобігають поширенню інфекцій. Формування цих навичок в учнів допомагає створити безпечніше навчальне середовище, де всі учасники освітнього процесу можуть відчувати себе захищеними.

Крім того, виховання культури безпеки повинно охоплювати питання інформаційної безпеки, особливо зважаючи на постійне зростання впливу інтернету та соціальних мереж на повсякденне життя учнів. Учні повинні знати про ризики, пов'язані з кіберзлочинністю, шкідливим контентом, онлайн-булінгом та іншими аспектами цифрової загрози. Освітні установи можуть проводити спеціальні заняття та тренінги з цифрової грамотності, що допомагають учням уникати небезпек у цифровому середовищі та формують відповідальне ставлення до особистої інформації.

Позанавчальна діяльність також відіграє важливу роль у вихованні культури безпечної поведінки. Наприклад, екскурсії, спортивні секції, гуртки та інші заходи можуть включати навчання основам безпечної поведінки у різних ситуаціях, пов'язаних із фізичною активністю та відпочинком. Тут важливо навчати учнів не тільки дотримуватися правил, але й усвідомлювати важливість здорового способу життя, поміркованого підходу до фізичного навантаження, уникнення ризикових видів діяльності та вміння оцінювати власні можливості.

Таким чином, виховання культури безпечної поведінки учнів у навчальній та позанавчальній діяльності є багатогранним процесом, що охоплює знання, навички, усвідомлення відповідальності за власну безпеку та безпеку оточуючих. Це сприяє створенню безпечного та гармонійного освітнього середовища, у якому учні навчаються відповідально ставитися до свого життя і здоров'я, стають більш обачними, стійкими до ризиків і готовими до дій у надзвичайних ситуаціях.

Дяченко М. Д.
Класичний приватний університет,
д.пед.наук, професор кафедри освіти та управління навчальним закладом

ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ АНДРАГОГІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сучасне суспільство, що переживає швидкі соціальні, економічні та технологічні зміни, вимагає ефективної організації освіти дорослих. У цьому контексті андрагог стає ключовою фігурою, яка забезпечує навчання, розвиток і підтримку дорослих у процесі їхнього особистісного та професійного зростання. Підготовка таких фахівців потребує врахування специфіки їхньої майбутньої діяльності, що суттєво відрізняється від традиційної педагогіки.

Андрагогічна компетентність – це єдність теоретичної та практичної готовності до виконання своїх професійних функцій, яка характеризує не тільки діяльність, але й самого педагога як суб'єкта в його самостійної, відповідальної та ініціативної взаємодії зі світом, то тоді можна стверджувати, що андрагогічна компетентність інтегрує професійні та особистісні якості молодого науковця, спрямовує на оволодіння знаннями та цілеспрямоване використання їх у прогнозуванні, плануванні та реалізації діяльності, активізує його на розвиток особистих здібностей, у прагненні до саморозвитку та самореалізації [1].

Основними педагогічними особливостями підготовки андрагогів є формування спеціалізованих компетентностей: комунікативної (здатність ефективно взаємодіяти з дорослими, враховуючи їхній життєвий досвід та індивідуальні особливості); методичної (вміння створювати навчальні програми, адаптовані до специфіки дорослої аудиторії); організаційної (навички управління освітніми процесами, планування та координації); психолого-педагогічної (знання про особливості навчання дорослих, управління мотивацією та подолання навчальних бар'єрів).

Методи підготовки майбутніх андрагогів повинні відображати принципи навчання дорослих, тобто використовуватися активні методи (дискусії, кейс-методи, проєктна діяльність, мозкові штурми); рефлексивні практики (аналіз власного досвіду, розробка індивідуальних траєкторій навчання); проблемно-орієнтоване навчання (вирішення реальних освітніх завдань, з якими може стикатися андрагог); симуляції та рольові ігри (моделювання ситуацій взаємодії з дорослими слухачами).

Підготовка майбутніх андрагогів передбачає сукупність наперед запланованих і розроблених заходів навчання та виховання майбутнього фахівця з організації навчальної діяльності дорослих. Цей процес включає розвиток професійних компетентностей, формування ціннісних орієнтирів і навичок міжособистісної взаємодії, необхідних для роботи з різними категоріями дорослих слухачів. Особлива увага приділяється створенню умов для реалізації концепції навчання впродовж життя, що потребує від андрагога не лише глибоких знань, а й здатності стимулювати у слухачів інтерес до саморозвитку та постійного оновлення знань.

Підготовка майбутніх андрагогів повинна враховувати індивідуальні особливості кожного студента, його попередній досвід, професійні інтереси та плани на майбутнє, використання сучасних цифрових інструментів, таких, як онлайн-платформи, інтерактивні симулятори, вебінари та мобільні додатки.

Орієнтуючись на принципи толерантності, автономії та інтерактивності, система освіти необхідно створювати умови для формування фахівців, які здатні ефективно працювати у сфері освіти дорослих. Лише через інноваційний підхід до підготовки андрагогів можна забезпечити якісний розвиток цієї важливої галузі

освіти. Інноваційний підхід до підготовки андрагогів спрямований на формування в них компетенцій, що дозволяють ефективно працювати з різнорідними групами дорослих слухачів, застосовувати сучасні технології та методики, а також адаптуватися до змінних умов освіти.

Список використаних джерел

1. Огієнко О. І. Формування андрагогічної компетентності вчителя: зарубіжний досвід. *Освіта Сумщини*. 2017. № 2. С. 14–18.

Єгоров М. Л.
Класичний приватний університет
наук. кер. – Кравченко В. М.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ МОИВАЦІЇ ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Актуальність педагогічних умов формування мотивації до навчальної діяльності в сучасній освітній системі надзвичайно велика. Мотивація є ключовим фактором успішності навчання, адже саме вона визначає рівень активності учнів, їх зацікавленість у навчальному процесі, а також їхню готовність долати труднощі та досягати високих результатів. Зміни в соціально-економічному та культурному середовищі, нові педагогічні підходи та технології створюють потребу в удосконаленні методів і форм роботи з учнями для стимулювання їхньої внутрішньої мотивації.

Ми живемо в час стрімкого розвитку техніки і технологій, науково-технічного прогресу. Сьогодні випускник школи має вміти самостійно обирати свій життєвий шлях, адаптуватися в суспільстві, бути життєво активним, компетентним. Навчальна діяльність повинна не просто дати школяреві суму знань, умінь та навичок, а сформувати його компетентність. А тому завдання вчителя – виховання мислячої людини, яка б уміла аналізувати, порівнювати, орієнтуватися в потоці інформації, і була готовою діяти, реалізовувати себе в житті. Для цього необхідно створити умови для виявлення творчих сил дитини, формувати в учнів самостійне мислення, підштовхувати їх до самостійної творчості, готувати до безперервної освіти і самоосвіти, до усвідомлення необхідності поповнювати свої знання і вміння. Будувати навчально-виховний процес так, щоб у ньому більше часу займало не пасивне сприйняття навчальної інформації, а активна самостійна діяльність учнів. Для цього учень повинен мати потужні джерела мотивації навчання.

Мотивація навчання відіграє важливу роль у становленні особистості, адже без неї неможлива ефективна учбова діяльність та розвиток здатності і потреби до самовдосконалення, саморозвитку, самоосвіти. Саме у молодшому шкільному віці закладається основа для подальшого учіння школяра і часто від бажання вчитися у початковій школі залежить і прагнення до учіння у середніх та старших класах. Тому вже на початку навчання в початковій школі необхідно виявляти причини небажання деяких школярів вчитися та з'ясовувати, які сторони мотиваційної сфери у них не сформовані. За ставленням до навчання необхідно бачити складну будову мотиваційної сфери учня.

Таким чином, педагогічні умови формування мотивації до навчальної діяльності є надзвичайно важливими для досягнення високих результатів у навчанні. Вони сприяють розвитку не лише академічних знань, але й особистісних якостей учнів, таких як відповідальність, самостійність, творчість. Врахування індивідуальних особливостей учнів, підтримка їхньої активності та зацікавленості, а також надання можливостей для самовираження й розвитку внутрішньої мотивації є ключем до ефективного навчального процесу.

Єременко І. Є.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – к.філол.н., доцент Кирпиченко О. Е.

ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ У ПРОЦЕСІ ОПАНУВАННЯ НИМИ РЕГІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ

Вивчення регіональної культури школярами є важливою складовою національної освіти, а в умовах повномасштабного вторгнення Росії в Україну набуває особливо важливого значення, оскільки цей процес є не лише питанням збереження культурної спадщини, а й елементом національної ідентичності, патріотичного виховання та психологічної стійкості в умовах війни.

Регіональна культура є важливою складовою національної культурної спадщини, і вивчення її допомагає школярам усвідомити зв'язок між минулим і теперішнім, а також національну самобутність. В умовах війни, коли країна бореться за свою незалежність і територіальну цілісність, підтримка та розвиток регіональної культури стають важливими елементами збереження національної ідентичності. Діти, вивчаючи рідні традиції, звичаї, мови, вчаться розуміти, хто вони є і що складає їх культурну унікальність, що допомагає витримати психологічний тиск війни та зовнішньої агресії.

В умовах повномасштабного вторгнення вивчення регіональної культури може стати важливим засобом для формування патріотичних почуттів.

Педагогічний супровід є системним процесом, що передбачає не лише передачу знань, а й активне включення учнів у культурні практики, сприяє формуванню відповідного світогляду та цінностей. Школярі через знайомство з історією, народними традиціями, музикою, танцями, мовою можуть краще розуміти свої корені, що зміцнює їхній зв'язок із землею та народом. Це також підвищує почуття гордості за свою країну та її культуру, що є особливо важливим в умовах агресії, адже дозволяє зберегти моральний дух.

Школярі, які активно залучені до вивчення культурних аспектів свого регіону, можуть краще адаптуватися до важких умов війни. Занурення в культуру дозволяє знаходити позитивні емоції навіть у тяжкі часи, оскільки воно пов'язане з рідною землею та її людьми. Також, через участь у культурних заходах, таких як фестивалі, виставки, концерти, діти можуть знайти нові соціальні зв'язки, розвивати почуття єдності з іншими членами громади, що має важливе значення для психологічної підтримки.

В умовах окупації або бойових дій в окремих регіонах країни школярі можуть вивчати не лише регіональні особливості, а й історії героїзму своїх співвітчизників. Це допомагає їм зрозуміти, як важливо стояти

на захисті своєї землі, і дає надію на відновлення та відродження після перемоги. У цей час важливо не лише зберігати регіональні традиції, але й пропагувати їх серед інших регіонів країни, створюючи спільний простір для взаєморозуміння та підтримки.

Школи стають не лише осередками знань, а й важливими центрами збереження культурної пам'яті. В умовах війни, коли фізичні культурні об'єкти можуть бути зруйновані або пошкоджені, освіта стає важливим інструментом для передавання знань про культуру, історію та традиції наступним поколінням.

Таким чином, вивчення регіональної культури школярами в умовах війни набуває подвійного значення: воно сприяє збереженню і розвитку національної ідентичності, підтримує моральну стійкість і патріотизм, а також сприяє соціалізації та адаптації дітей до нових реалій.

Єфімов Є. О.
Класичний приватний університет
здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
наук. кер. – д.пед.н., професор Атаманчук Ю.

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДАМИ ОСВІТИ

Прискорення науково-технічного і соціального прогресу, кризові політичні, економічні, демографічні, екологічні, та інші явища, що виникли у сучасному світі, неминуче позначаються на системі вищої освіти, загострюють протиріччя і труднощі в підготовці нового покоління фахівців. Традиційні засоби й методи викладання у вищій школі все частіше не спрацьовують. Освітня система України потребує серйозної модернізації, у тому числі – шляхом упровадження в освітній процес закладів вищої освіти інформаційно-комунікаційних технологій.

Розвиток усіх мовленнєвих навичок набув професійного характеру. Адекватність процесу навчання реальному процесу комунікації стала однією з методичних вимог до професійно орієнтованого навчання управлінців іноземної мови у подальші роки.

Сьогодні в багатьох країнах світу значного поширення набуло навчання іноземної мови за допомогою технічних засобів. Сучасна молодь краще сприймає навчальний матеріал на електронних носіях, аніж у друкованій формі. Крім того, застосування сучасних технологій забезпечує розвиток творчих здібностей майбутніх фахівців, що особливо важливо у зв'язку зі зростанням частки розумової праці та творчих рішень у всіх сферах професійної діяльності [1].

Розглядаючи питання сучасних інноваційних технологій іншомовної підготовки фахівців з управління закладами освіти, неможливо оминути увагою дистанційне навчання. З метою виявлення можливостей дистанційної освіти у формуванні іншомовної професійної компетентності вітчизняних майбутніх управлінців, є доцільним вивчення досвіду таких європейських країн, як Німеччина, Іспанія та Румунія [2; с. 122-141]). Дані країни є досить різними за рівнем економічного і технологічного розвитку, за адміністративно-політичним устроєм, особливостями організації вищої освіти та становищем закладів вищої освіти у суспільстві. Вивчення шляхів подолання проблем при впровадженні дистанційної освіти та електронного навчання у даних країнах може сприяти розробці власної національної концепції дистанційної освіти у зазначених фахівців.

Список використаних джерел

1. Нітенко О. В. Впровадження інноваційних технологій в іншомовну підготовку фахівців права. *Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи:* зб. наук. праць. 2017. Вип. 5. С. 69–73.

2. Секрет І. В. Теоретичні та методичні основи формування іншомовної професійної компетентності студентів вищих технічних навчальних закладів в умовах дистанційної освіти : дис. … д-р пед. наук. Київ, 2011. 452 с.

Жеронкін О. С.
Класичний приватний університет
здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
наук. кер. – д.пед.н., професор Атаманчук Ю.

РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В СИСТЕМІ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Необхідно враховувати, що вимоги глобального світу змінюють якість інформації.

Інформатизація освіти спрямована на стимулювання освітніх закладів, науково-педагогічних/педагогічних працівників і учнів/студентів до поєднання сил для покращення якості навчання і здійснення підготовки молоді до майбутньої діяльності.

Компетентність і обґрунтованість управлінських рішень у сфері вищої освіти, що приймаються Міністерством освіти і науки й іншими органами державної влади України, безпосередньо залежить від рівня їх інформаційного забезпечення, а саме того, наскільки чітко вони усвідомлюють процеси, що відбуваються в системі освіти, а також впливи навколишнього середовища. Важливим є розроблення такої інформаційно-аналітичної системи управління вищою освітою, яка б дозволила проводити державну політику у сфері освіти з урахуванням стану та тенденцій розвитку. Така інформаційна система забезпечить ефективність управлінських рішень, які будуть ухвалюватися на основі достовірної інформації про наявні ресурси. Для підтримки в актуальному стані інформаційних ресурсів у системі ЗВО зобов'язані своєчасно подавати в електронній формі звіти й відомості [1].

Інформаційне суспільство часто називають суспільством освіти впродовж життя, оскільки кожний його громадянин має навчатися все своє активне життя. Інформаційна революція, свідками якої ми є, вирішуючи одні завдання і проблеми, ставить перед суспільством інші. Завданням освіти є навчити людину виживати в

потоці інформації, створювати передумови та умови для забезпечення самоосвіти, самореалізації, розвитку самосвідомості. Ґрунтуючись на об'єктивних наукових засадах бачення та розуміння світу, суспільних процесів, що є найбільш надійною підставою для світоглядної та поведінкової єдності особистості, освіта стає провідним інструментом протидії спекулятивним маніпуляціям інформаційного простору.

В сучасній ситуації економічної, політичної та соціальної нестабільності, що зумовлено як світовою економічною кризою, так і політичною кризою в українському суспільстві, надзвичайно важливого значення набуває внутрішній стрижень – ціннісний орієнтир, який координує дії, а також зовнішній та внутрішній світ людини. Функцію такого світоглядного «маяка» і водночас «рятівного кола» виконують якраз цінності людської особистості [2, с. 281-282].

Список використаних джерел

1. Розвиток інформаційних систем управління освітою як інструмент реалізації державної освітньої політики : монографія / за ред. С. Л. Лондара ; ДНУ «Інститут освітньої аналітики». Київ, 2020. 258 с.

2. Давидов П. Освіта як особистісна (індивідуальна) цінність. *Філософія освіти: науковий часопис*. 2010. № 1-2 (9). С. 281–282.

Жовніренко К.
Класичний приватний університет
наук. кер. – Атаманчук Ю. М.

ПРОЄКТУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ СТУДЕНТІВ

Актуальність дослідження на тему троєктування та реалізація технології професійного самовдосконалення студентів спеціальності 017 фізична культура і спорт" зумовлена кількома важливими аспектами є надзвичайно актуальною, оскільки вона дозволяє проаналізувати, як зростаюча конкуренція в сфері фізичної культури і спорту вимагає від випускників не лише професійних знань, а й особистісного розвитку, готовності до навчання протягом життя.

Самопізнання сприяє створенню цілісної картини особистості. Знання типологічних властивостей своєї нервової системи (сила, врівноваженість, рухливість) полегшує людині роботу над собою, оскільки дає змогу будувати програму самовиховання з урахуванням працездатності, врівноваженості, емоційної стабільності, рухливості, пластичності чи ригідності нервових процесів. Знання своїх особистісних особливостей (екстраверсія, інтроверсія, нейротизм), деяких рис характеру (лідерство, уміння переборювати труднощі, лабільність, соціальна дистанція), рівня розвитку організаторських і комунікативних умінь допоможуть створити і скоректувати програму професійного самовиховання.

Професійне самопізнання дає змогу майбутньому вчителю створити свій психологічний портрет - карту особистості педагога. її можна розглядати і як керівництво з організації самопізнання (що вивчати?), і як матеріал для подальшого аналізу своїх особистісних якостей (оцінка рівня розвитку). Вона дає змогу майбутньому педагогові оцінити свої сильні і слабкі сторони, зрозуміти свої можливості, тобто створити мотивацію.

Філософсько-культурологічне підґрунтя розуміння духовності, моралі, моральності та морального виховання особистості в різних соціально-педагогічних і освітньо-виховних середовищах здійснено у фундаментальних наукових працях О. Піддубний.., В. Кремен, А. Реан, М. Каган., І. Лернер, М. Кучерявий.

Отже, актуальність цієї проблеми зумовлена необхідністю вирішення низки суперечностей, а саме:

– між теорією та практико, хоча теоретичні знання важливі, існує потреба в їх практичному застосуванні. Студенти можуть відчувати труднощі у переході від навчання до реальної практики.

– між індивідуалізацією та стандартизацією з одного боку, важливо враховувати індивідуальні особливості студентів, з іншого – необхідно дотримуватися загальних стандартів освіти та підготовки фахівців.

– між технологією на особистим розвитком Інтеграція новітніх технологій в освітній процес може зменшити увагу до особистісного розвитку студентів, які потребують емоційної та соціальної підтримки.

Ці і суперечності вимагають ретельного аналізу та пошуку шляхів їх розв'язання для ефективного впровадження технологій професійного самовдосконалення студентів.. Вони свідчать про необхідність пошуку ефективних методів для досягнення цієї мети.

Таким чином, необхідність вивчення теми проєктування та реалізація технології професійного самовдосконалення студентів спеціальності 017 фізична культура і спорт обумовлена **п**отреби сучасного ринку праці що вимагає постійного розвитку професійних навичок.

Журавльов Т. О.
Класичний приватний університет
здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
наук. кер. –д.пед.н., професор Атаманчук Ю.

ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ В ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ

В умовах демократизації політичної системи та соціально-економічних перетворень, в Україні від рівня сформованості моральних цінностей громадян значною мірою залежить стабільність і розвиток сучасного суспільства, адже саме моральні цінності визначають унормованість поведінки особистості і різних соціальних груп, надаючи їй глибинного змісту. Провідне місце у формуванні моральних цінностей студентської молоді належить системі вищої освіти. Саме студентська молодь потребує ціннісно збагачених відповідей на моральні запитання, адже українське суспільство переживає руйнацію старого ідеологічного підґрунтя.

Зміна моральних пріоритетів та переосмислення нових напрямів у вихованні вільної особистості зумовлюють сутнісне оновлення змісту суб'єкт-суб'єктного виховного процесу на основі запровадження новітніх досягнень науки.

Однією з необхідних передумов ефективності цього є використання інформаційно-комунікаційних технологій, які мають потужний потенціал для виховання молодого покоління.

Модернізація виховного процесу ставить підвищенні вимоги до дієвих носіїв моральних норм, що знайшло відображення у міжнародних та національних документах, серед яких: Декларація про поширення серед молоді ідеалів миру, взаємної поваги і взаєморозуміння між народами, Декларація принципів толерантності, Декларація про виховання народів у дусі миру, Декларація принципів "Побудова інформаційного суспільства – глобальне завдання у новому тисячолітті", Рекомендації під егідою ЮНЕСКО про виховання в дусі міжнародного взаєморозуміння, співробітництва і миру, виховання в дусі поваги прав людини та основних свобод, Бухарестська декларація етичних цінностей і принципів вищої освіти в Європі, Хартія про партнерство заради інформаційних прав і свобод та захисту суспільної моралі, Закони України "Про вищу освіту", "Про захист суспільної моралі", Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Концепція національного виховання студентської молоді, Концепція національно-патріотичного виховання дітей і молоді тощо [1].

Список використаних джерел

1. Постильна О. О. Формування моральних цінностей студентів педагогічних університетів засобами інформаційно-комунікаційних технологій : дис. на здобуття … канд. пед. Наук : 13.00.07 ; Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького. Мелітополь, 2016. 223 с. URL: https://nauka.udpu.edu.ua/dysertatsiya-14/ (дата звернення: 12.10.2024).

Забіла О.
Класичний приватний університет

ІННОВАЦІЙНІ СПОРТИВНО-ВИХОВНІ ПРАКТИКИ ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ

Сучасні виклики суспільства, зокрема воєнні конфлікти та загрози національній безпеці, підкреслюють необхідність військово-патріотичного виховання молоді. Загальноосвітні школи виконують важливу роль у формуванні патріотичних цінностей, національної свідомості та готовності до захисту Батьківщини.

Інноваційні спортивно-виховні практики можуть стати ефективним інструментом у цьому процесі, оскільки поєднують фізичну підготовку з розвитком командного духу, дисципліни та відповідальності.

Вважаємо, що на сьогодні вкрай необхідним є дослідження та впровадження нових підходів до військово-патріотичного виховання через інтеграцію спорту в освітній процес. Останнє дало нам підстави для визначення теми майбутньої дисертаційної роботи «Інноваційні спортивно-виховні практики військово-патріотичного виховання в загальноосвітній школі».

Об'єктом цього дослідження є процес військово-патріотичного виховання учнів загальноосвітніх шкіл, а предметом – інноваційні спортивно-виховні практики, що сприяють військово-патріотичному вихованню.

Мета дослідження полягає в науковому обґрунтуванні інноваційних спортивно-виховних практик для підвищення ефективності військово-патріотичного виховання в загальноосвітній школі.

Завдання дослідження:

– проаналізувати теоретичні основи військово-патріотичного виховання в загальноосвітніх навчальних закладах;

– дослідити роль спорту у формуванні патріотичних цінностей у молоді;

– визначити інноваційні спортивно-виховні практики, які можуть бути використані для військово-патріотичного виховання;

– розробити програму впровадження інноваційних практик у навчальний процес загальноосвітньої школи;

– оцінити ефективність впровадженої програми на основі експериментальних даних.

Гіпотеза дослідження виражається положенням про те, що військово-патріотичне виховання учнів загальноосвітніх шкіл буде більш ефективним, якщо в навчальний процес будуть інтегровані інноваційні спортивно-виховні практики, що сприяють формуванню патріотичних цінностей та соціальної відповідальності.

Вважаємо, що проведення дослідження дозволить фактично підтвердити взаємозв'язок між військово-патріотичним вихованням та інноваційними спортивно-виховними практиками, що розширює наукове розуміння цієї проблеми. Також будуть виявлені основні компоненти, які формують патріотичні цінності через спортивну діяльність у загальноосвітніх школах. Окрім того буде розроблено нову програму виховання, адаптовану до потреб сучасної молоді.

Результати дослідження можуть бути використані в загальноосвітніх школах для впровадження інноваційних практик військово-патріотичного виховання. Це сприятиме формуванню патріотичних цінностей серед учнів, покращенню їхньої фізичної підготовки та соціальної відповідальності. Запропоновані рекомендації можуть бути корисними для педагогів, вихователів та організаторів спортивних заходів, що працюють у сфері військово-патріотичного виховання молоді.

Заграновський О. Р.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Кравченко В. М.

ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСБКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ОСОБИСТОСТІ ЯК РЕЗУЛЬТАТУ ОСВІТИ

Актуальність формування української ідентичності через освіту виявляється в необхідності підтримати національну свідомість у часи викликів, зберегти культурну спадщину, та створити об'єднавчу платформу

для всіх членів суспільства. Освіта, яка підкреслює значення української мови, культури і традицій, стає ключовим інструментом для зміцнення національної ідентичності в умовах глобалізованого світу.

Формування української ідентичності є важливим аспектом соціалізації та виховання, яке, в свою чергу, безпосередньо пов'язане з освітніми процесами. У контексті сучасних викликів, які постають перед українським суспільством, особливо значущим є створення умов для формування та підтримки національної ідентичності через освіту.

Формування української ідентичності особистості та групи через освітній процес є актуальним і складним завданням, яке потребує глибокого аналізу наявних проблем та викликів. Це питання набуває особливого значення в сучасних умовах, які характеризуються політичними, соціальними та культурними змінами як в Україні, так і в світі.

Для ефективного вирішення проблеми формування української ідентичності в освітньому процесі необхідно розглянути комплексні підходи та стратегії, які можуть покращити ситуацію, підвищити рівень національної свідомості у школярів та забезпечити інтеграцію різних соціальних груп. Ось кілька ключових напрямків:

1. Розробка та впровадження цілісної освітньої стратегії -створення і впровадження єдиної навчальної програми, яка б акцентувала увагу на вивченні української культури, історії, мови та традицій. Програма повинна включати інтерактивні методи навчання, які сприяють критичному мисленню та особистісному розвитку; включення в навчальний план тем, що стосуються важливих історичних подій, культурних досягнень та національних героїв, з акцентом на формування національного патріотизму.

2. Підвищення уваги до культурної спадщини -організація регулярних культурних подій, фестивалів, конкурсів українських традицій та обрядів, які можуть зацікавити учнів і сприяти формуванню любові до власної культури; розробка проектів, що сприяють взаєморозумінню між культурами та обміну досвідом між учениками з різних соціальних груп. Це може включати співпрацю з національними меншин та внутрішньо переміщеними особами.

3. Адаптація освітньої політики до потреб суспільства -впровадження інклюзивних освітніх моделей, які б створювали умови для навчання всіх учнів, незалежно від їхніх фізичних чи психічних можливостей. Це дозволить формувати атмосферу прийняття і взаємоповаги; створення та оновлення підручників, навчальних посібників і ресурсів, що включають актуальні дані про українську культуру та традиції.

Отже, забезпечення формування української ідентичності через освіту є багатогранною і тривалою справою, що вимагає зусиль з боку держави, освітніх установ, педагогів, батьків і самих учнів. Реалізація вищезазначених пропозицій може суттєво підвищити рівень національної свідомості та підтримати розвиток українського суспільства, орієнтованого на цінності, повагу до культурної спадщини та взаєморозуміння.

Запорожець В. Г.
Класичний приватний університет
аспірант

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО КРАЄЗНАВЧО-ТУРИСТСЬКОЇ РОБОТИ У ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності включає не лише оволодіння методиками фізичного виховання, але й розвиток їхньої готовності до організації краєзнавчо-туристської роботи. У сучасних закладах загальної середньої освіти краєзнавчо-туристська діяльність відіграє важливу роль, адже вона сприяє всебічному розвитку учнів, формує у них любов до рідного краю, розвиває фізичні навички, та є ефективним засобом патріотичного виховання.

Готовність до краєзнавчо-туристської роботи можна розглядати як інтегральну якість, що включає три основні компоненти: когнітивний, мотиваційний і практичний. Когнітивний компонент охоплює знання майбутнього вчителя про методи організації туристських заходів, безпеку в умовах природного середовища, а також основи краєзнавства. Мотиваційний компонент передбачає формування стійкого інтересу до туристсько-краєзнавчої роботи, розуміння її виховного потенціалу та готовності впроваджувати такі заходи у навчально-виховний процес. Практичний компонент стосується розвитку організаційних навичок, здатності планувати та проводити туристські подорожі, екскурсії та інші заходи.

Формування готовності до краєзнавчо-туристської роботи має відбуватися під час навчання у закладах вищої освіти. Ефективними педагогічними умовами для цього є включення до навчальних програм дисциплін, пов'язаних із туризмом і краєзнавством, проведення польових практик, організація студентських туристських заходів і змагань. Важливим є також залучення майбутніх учителів до проєктної діяльності, спрямованої на дослідження рідного краю, розвиток комунікаційних навичок та вміння працювати у команді.

В умовах сучасних викликів, таких як урбанізація, глобалізація та цифровізація, краєзнавчо-туристська робота набуває нових форм. Використання цифрових технологій, наприклад, мобільних додатків для туристів, геоінформаційних систем, інтерактивних карт, значно підвищує її ефективність та привабливість для учнів. У цьому контексті майбутні вчителі фізичної культури мають володіти навичками роботи з такими інструментами, що також вимагає змін у системі їхньої підготовки.

Таким чином, формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до краєзнавчо-туристської роботи є багатогранним процесом, який включає розвиток професійних знань, навичок та особистісних якостей. Ефективна підготовка педагогів у цій сфері сприятиме впровадженню інноваційних підходів до фізичного виховання та виховання молоді, здатної цінувати та досліджувати культурне і природне багатство свого краю.

Захарчук С. П.
Класичний приватний університет
здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
наук. кер. – д.пед.н., професор Атаманчук Ю.

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Одним з основних пріоритетів розвитку сучасної освіти є забезпечення рівних прав на освіту для всіх здобувачів освіти, у тому числі здобувачів освіти з особливими освітніми потребами. В Україні постійно удосконалюється реформа інклюзивної освіти, відповідно до якої учні з різними можливостями мають рівні права в тому числі працювати вчителем після здобуття відповідної освіти.

Якість освітнього процесу значною мірою визначається тим, наскільки враховуються та реалізуються потенційні можливості навчання й розвитку кожного здобувача освіти, його індивідуальні особливості. Якими б не були фізичні чи психічні обмеження у здобувача освіти завжди є резерви для розвитку, використання яких може суттєво покращити якість його життя.

Надзвичайно важливою є проблема підготовки висококваліфікованого, конкурентоспроможних на ринку праці вчителя, підготовленого до професійної діяльності, здатного до постійного професійного самовдосконалення, соціальної та професійної мобільності.

Вища освіта, як зазначається у Законі України «Про вищу освіту», «є сукупністю систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у вищому навчальному закладі (науковій установі) у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти, що за складністю є вищими, ніж рівень повної загальної середньої освіти» [1].

Н. Холявко стверджує, що «система вищої освіти є високо динамічною, гнучкою системою, що спроможна адекватно реагувати на зміни зовнішнього економічного середовища» [2, с. 287].

Н. Сінопальнікова вказує на важливість професійно-педагогічної підготовки вчителя до професійної діяльності в ЗВО. Під професійно-педагогічною підготовкою вчителя дослідниця розуміє «процес професійного становлення особистості, що передбачає використання сукупності прийомів соціального впливу на особистість студента, залучення його до різних видів навчальної і поза навчальної діяльності з метою набуття системи професійно важливих якостей, необхідних для роботи з особами з порушеннями мовлення, системного освоєння основ логопедичного знання та формування професійної готовності вчителя, який має практичні вміння навчати, виховувати, діагностувати й корегувати мовлення дітей, підлітків і дорослих» [3, с.175].

Аналіз наукової літератури з проблеми дослідження дозволяє стверджувати, що під готовністю майбутніх учителів до професійної діяльності розуміємо психофізіологічний стан майбутнього вчителя, який володіє теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками, системою мотиваційних установок щодо ефективного здійснення навчальної діяльності.

Підготовка випускника-професіонала, впевненого у своїх силах, здатного до критичного мислення, інновацій та самоосвіти, до постановки та успішного розв'язання проблем обумовлює необхідність застосування особистісно-орієнтованого, компетентнісний, акмеологічний, аксіологічний та системний підходів в системі фахової підготовки. Г. Шишкін зазначає: «особистісно-орієнтований підхід – це методологічна орієнтація в педагогічній діяльності викладачів педагогічного університету, яка, опираючись на систему взаємопов'язаних понять, ідей та способів дій, підтримує і забезпечує процеси самопізнання, самовдосконалення та самореалізації особистості студента як майбутнього педагога. При використанні даного підходу викладач докладає основні зусилля для розвитку в кожному студенті унікальних особистісних якостей майбутнього професіонала з гуманістичною спрямованістю» [4, с. 292].

Список використаних джерел

1. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/stru (дата звернення: 25.10.2024).

2. Холявко Н. І. Вища освіта як визначальний чинник суспільного розвитку. *Економічний форум.* 2014. № 2. С. 285–290.

3. Сінопальнікова Н. М. Підготовка майбутніх учителів-логопедів до професійної діяльності. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи.* 2014. № 43. С. 173–180.

4. Шишкін Г. О. Особистісно-орієнтоване навчання майбутніх учителів технології. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2013. № 40. С. 292–297.

Захарчук С. П.
Класичний приватний університет
наук. кер. – Атаманчук Ю. М.

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Формування культури здорового способу життя у майбутніх учителів закладів загальної середньої освіти є важливим напрямом сучасної педагогічної освіти. Оскільки вчителі виконують роль не лише наставників у навчальному процесі, але й прикладу для наслідування, їхня обізнаність та навички у сфері здорового способу життя мають бути на високому рівні. Це дозволяє майбутнім педагогам не лише зберігати власне здоров'я, але й формувати позитивні звички та ставлення до здоров'я у своїх учнів.

Основою для формування культури здорового способу життя є знання про фізичне, психічне та соціальне благополуччя, а також уміння використовувати ці знання на практиці. У майбутніх учителів мають розвиватися такі аспекти культури здорового способу життя, як фізична активність, правильне харчування,

дотримання режиму праці й відпочинку, а також психологічна стійкість і соціальна адаптація. Крім того, важливою є профілактика шкідливих звичок і усвідомлення їхнього негативного впливу на організм.

Фізична активність є основною складовою здорового способу життя. Майбутнім учителям необхідно оволодіти навичками самоконтролю за рівнем своєї фізичної підготовки, а також освоїти основи фізичних вправ, які вони зможуть використовувати в роботі з учнями. Інтеграція фізичної активності у щоденне життя дозволяє підтримувати високий рівень енергії, знижує рівень стресу та покращує загальне самопочуття.

Правильне харчування – ще один важливий аспект здорового способу життя, який включає збалансоване споживання всіх необхідних поживних речовин. Майбутні вчителі мають знати про принципи здорового харчування та вміти передавати ці знання учням, пояснюючи важливість здорового раціону, достатнього споживання води та уникнення надлишку цукру, солі і насичених жирів. Крім того, слід заохочувати вибір корисних продуктів і формувати здорові харчові звички.

Дотримання режиму праці й відпочинку є основою для забезпечення продуктивності і психологічного комфорту. Недостатній відпочинок і порушення сну часто призводять до втоми, зниження концентрації та погіршення загального здоров'я. Важливо навчити майбутніх учителів методам тайм-менеджменту, що допоможе їм організовувати свій день так, щоб уникнути перевтоми та зберегти баланс між професійними та особистими обов'язками.

Психологічна стійкість є важливою для здатності справлятися з емоційними навантаженнями, стресами та конфліктними ситуаціями. Майбутні педагоги повинні володіти методами саморегуляції та емоційного самоконтролю, такими як медитація, дихальні вправи та техніки релаксації, які допомагають знижувати рівень стресу та підтримувати психічне здоров'я.

Соціальна адаптація передбачає розвиток комунікативних навичок, толерантності, уміння працювати в команді, налагоджувати позитивні стосунки та вирішувати конфлікти. Майбутні вчителі повинні вміти ефективно спілкуватися та взаємодіяти з учнями, колегами та батьками, підтримуючи доброзичливу атмосферу та психологічний комфорт.

Формування культури здорового способу життя у майбутніх учителів потребує інтеграції знань і практичних навичок у навчальні програми педагогічних закладів. Практичні заняття, тренінги, оздоровчі програми та освітні проєкти сприяють активному залученню майбутніх педагогів до здорового способу життя.

Таким чином, формування культури здорового способу життя у майбутніх учителів є багатоаспектним процесом, що охоплює фізичне, психічне та соціальне благополуччя. Це сприяє створенню здорового освітнього середовища, у якому учителі можуть бути прикладом для учнів, формуючи у них позитивні звички та відповідальне ставлення до власного здоров'я.

Зінченко І.
Класичний приватний університет

ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ ЗДАТНОСТІ ДО ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СИСТЕМ НА ОСНОВІ ТЕОРІЇ ГРАФІВ

Сучасна транспортна галузь потребує висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно планувати і організовувати роботу складних транспортних систем. Одним із потужних інструментів, що дозволяє оптимізувати процеси в транспортній інфраструктурі, є теорія графів. Теорія графів дає змогу вирішувати такі ключові завдання, як оптимізація маршрутів, планування логістики, аналіз транспортних мереж, забезпечення надійності перевезень тощо.

В умовах швидкого розвитку технологій та підвищення складності транспортних систем, майбутні бакалаври транспортної галузі повинні володіти сучасними методами аналізу і планування діяльності, зокрема на основі математичних моделей, таких як графи.

Дослідження з описаної проблематики є актуальним, оскільки інтеграція його результатів у навчальний процес допоможе формувати професійні компетентності студентів для вирішення реальних задач транспортної інфраструктури, підвищуючи ефективність їхньої підготовки до ринку праці.

Зважаючи на сказане вище, ми плануємо проведення дисертаційного дослідження, об'єктом якого виступає процес професійної підготовки майбутніх бакалаврів транспортної галузі. Предмет дослідження – методи формування здатності до планування діяльності транспортних систем на основі теорії графів у майбутніх бакалаврів транспортної галузі.

Мета дисертаційного дослідження полягає в науковому обґрунтуванні методики формування у майбутніх бакалаврів транспортної галузі здатності до планування діяльності систем на основі теорії графів.

Досягнення цієї мети буде забезпечуватися виконанням наступних завдань:

– проаналізувати теоретичні основи застосування теорії графів у транспортних системах;

– визначити специфіку використання теорії графів для планування діяльності в транспортній галузі;

– розробити методику навчання майбутніх бакалаврів транспортної галузі основам теорії графів та її практичного застосування для вирішення транспортних завдань;

– оцінити ефективність запропонованої методики на основі педагогічного експерименту;

– надати рекомендації щодо впровадження навчальної методики у систему підготовки бакалаврів транспортної галузі.

У якості гіпотези дослідження виступає припущення про те, що формування у майбутніх бакалаврів транспортної галузі здатності до планування діяльності систем буде ефективним, якщо використовувати методи теорії графів у поєднанні з практичними завданнями, що моделюють реальні транспортні ситуації. Це сприятиме підвищенню професійних компетентностей студентів та їхньої готовності до вирішення практичних завдань у сфері транспортної логістики і планування.

Очікуємо, що в результаті виконаного дослідження буде вперше розроблено методику формування у майбутніх бакалаврів транспортної галузі здатності до планування діяльності транспортних систем на основі теорії графів; уточнено педагогічні умови, за яких навчання студентів методам планування на основі теорії

графів сприятиме підвищенню їхньої професійної компетентності; розширено наукове уявлення про застосування графових моделей у вирішенні завдань транспортної логістики та оптимізації маршрутів.

Результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення навчального процесу в закладах вищої освіти, що здійснюють підготовку бакалаврів транспортної галузі. Розроблена методика дозволить покращити якість підготовки студентів у сфері планування транспортних систем, підвищить їхні аналітичні здібності та готовність до вирішення реальних виробничих задач. Це сприятиме формуванню кваліфікованих фахівців, здатних ефективно працювати у складних транспортних умовах та використовувати математичні моделі для оптимізації транспортних процесів.

Зінько В. В.
Класичний приватний університет
здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
наук. кер. – д.пед.н., професор Атаманчук Ю.

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА ДО ВИКОРИСТАННЯ В РОБОТІ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

В умовах широкого поширення сучасних засобів наочності на базі інформаційно-комунікаційних технологій постає проблема підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва до ефективного їх використання в освітньому процесі, до вивчення і розробки на їх основі нових підходів інтенсифікації навчальної діяльності, принципово нових інтегративних дидактичних технологій.

Відмітимо, що інформаційно-комунікаційні засоби навчання є різновидом технічних засобів навчання, що використовують можливості сучасної комп'ютерної техніки й інформаційно-комунікаційних технологій. Вони вможливили не тільки кількісні зрушення в швидкості переробки навчальної інформації, але й суттєві якісні зміни, що зумовили появу нових форм, методів і видів навчання. Зокрема, інформаційно-комунікаційні засоби навчання забезпечують мультимедійну наочність, швидкий доступ і роботу з електронними базами знань, автоматизованими навчальними системами, які невпинно трансформуються в інтелектуальні навчальні системи; інтегрованими навчально-дослідницькими середовищами; розвиток логічного й творчого мислення учнів, формування складних навичок і вмінь за допомогою віртуальних тренажерів, моніторинг якості навчального процесу загалом [1].

Ці та інші безсумнівні переваги інформаційно-комунікаційних засобів навчання не можуть бути реалізовані педагогом у повному обсязі, якщо в нього відсутня спеціальна підготовка і як її результат – певний рівень готовності.

Список використаних джерел

1. Куляшова Н. М. Засоби інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі. *Концепт.* 2013. Т. 4. С. 36–40.

Зінько В. В.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Атаманчук Ю. М.

ЦІННІСТНІ ОРІЄНТАЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Останніми роками актуалізується проблема підготовки науковопедагогічних кадрів вищої школи, важлива роль у її вирішенні належить науково-методичним лабораторіям, які являють собою творчий колектив на чолі з науковим керівником, який є автором певної дослідницької програми, що охоплює перелік проблем, на розв'язання яких спрямовується діяльність колективу, з визначенням принципових підходів до їх вирішення.

Актуальність вивчення ціннісних орієнтацій майбутнього вчителя образотворчого мистецтва зумовлена кількома факторами, що характеризують сучасний освітній процес і соціокультурні трансформації. Сучасна система освіти зазнає значних змін, орієнтуючись на інноваційні підходи до навчання, розвиток критичного мислення, творчості та естетичного сприйняття, що є важливими складовими особистісного розвитку учнів. Водночас, від майбутнього вчителя образотворчого мистецтва вимагається не лише володіння професійними навичками та знаннями, але й здатність передавати учням ціннісні орієнтації, що допоможуть формувати їх естетичну свідомість, моральні засади, розвивати здатність до самовираження та критичного осмислення світу.

Оскільки образотворче мистецтво є потужним інструментом для формування світогляду, моральних норм і цінностей, то роль вчителя цього предмету полягає в не лише навчанні технічним аспектам (малювання, ліплення, композиція), але й у вихованні високих естетичних та етичних ідеалів. З огляду на це, дослідження ціннісних орієнтацій у професійній підготовці вчителя образотворчого мистецтва є надзвичайно важливим, оскільки допомагає визначити, яким чином цінності, які формуються в процесі навчання, впливають на майбутнього педагога, його ставлення до творчості та педагогічної діяльності, а також на його здатність формувати подібні орієнтації у учнів.

Особливо важливою є проблема формування ціннісних орієнтацій у контексті сучасних викликів, таких як глобалізація, розвиток технологій, зміни в культурному середовищі, що вимагають від педагога здатності адаптуватися до нових реалій та використовувати інноваційні підходи в навчанні. Вчителі повинні вміти працювати з різними культурними та етичними контекстами, сприяти розвитку міжкультурного діалогу, толерантності, а також допомагати учням формувати своє розуміння краси, моралі та соціальної відповідальності.

Ціннісні орієнтації є важливою складовою особистісного розвитку та професійної підготовки майбутнього вчителя, зокрема вчителя образотворчого мистецтва. Вони визначають систему поглядів, переконань і ставлень, які формуються у процесі соціалізації і навчання, і мають суттєвий вплив на професійну діяльність педагога, а також на формування творчого, емоційного і естетичного сприйняття учнів. Ціннісні орієнтації майбутнього вчителя образотворчого мистецтва, зокрема, сприяють розвитку не лише педагогічних компетентностей, а й здатності до самовираження, критичного мислення та естетичного осмислення світу.

Процес професійної підготовки вчителя образотворчого мистецтва має на меті формування ціннісних орієнтацій, що відповідатимуть сучасним вимогам освітнього середовища, а також сприяють розвитку культурної, соціальної та моральної відповідальності в майбутніх педагогах. Саме через ціннісні орієнтації вчитель здатен не лише ефективно навчати своїх учнів технікам і методам образотворчого мистецтва, але й сприяти їх емоційному і моральному розвитку, закладаючи основи для формування їх світогляду і культурної ідентичності.

Ціннісні орієнтації вчителя образотворчого мистецтва охоплюють широкий спектр аспектів: від розуміння важливості естетичного виховання, творчої діяльності та міжкультурного діалогу до здатності до рефлексії та інноваційного підходу в освіті. У зв'язку з цим, цілісне формування цих орієнтацій має бути одним із головних завдань навчальних програм і педагогічних практик, що направлені на професійну підготовку майбутніх вчителів.

Таким чином, актуальність дослідження ціннісних орієнтацій майбутнього вчителя образотворчого мистецтва полягає в необхідності глибшого розуміння того, як ці орієнтації формуються і як впливають на педагогічний процес, а також в тому, що таке дослідження сприяє вдосконаленню професійної підготовки педагогів у сучасних умовах.

Зінько М. В.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Латун Л. М.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ В УНІВЕРСИТЕТАХ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

Стратегічні пріоритети забезпечення реалізації прав громадян України і підвищення рівня життя, входження нашої держави до двадцяти найбільш розвинутих країн, загострення міжнародної конкуренції та інші виклики глобалізаційного характеру зумовлюють необхідність інтенсифікації розвитку освітньо-наукової сфери. У сучасному глобалізованому світі ще більш наочною стала закономірність, яка проявлялася і в попередні десятиліття: ступінь розвитку економіки і суспільства в цілому є напряму пов'язаним зі ступенем розвитку освіти і науки.

Саме в умовах глобалізації, що супроводжується швидкими змінами у технологічних, економічних і соціальних процесах, роль освіти як основного чинника розвитку стає визначальною. Від рівня освіти залежить конкурентоспроможність нації, її здатність ефективно адаптуватися до нових викликів, інноваційних технологій та забезпечувати сталий економічний і соціальний розвиток.

Для України, що прагне стати частиною глобальної спільноти розвинутих країн, надзвичайно важливо забезпечити високий рівень розвитку освіти та науки. Це включає як вдосконалення навчальних програм, так і інтеграцію української науки і освіти у світові освітні та наукові простори, створення умов для підготовки висококваліфікованих кадрів, здатних вирішувати завдання модернізації економіки та інноваційного розвитку.

Інвестиції в освітньо-наукову сферу є основою для забезпечення стійкого економічного зростання, соціального прогресу та ефективного вирішення внутрішніх і зовнішніх проблем країни. Тому стратегічним завданням є розбудова системи освіти та науки, яка буде відповідати високим міжнародним стандартам і здатна стати рушійною силою для інтеграції України в економічні, наукові та культурні процеси світового масштабу.

Така трансформація освіти, яка має забезпечити активну участь України в глобальних процесах, потребує не тільки зміни підходів до навчання, але й створення умов для ефективної роботи науково-дослідних інститутів, що, в свою чергу, дозволить підвищити рівень життя громадян та реалізацію прав на доступ до якісної освіти і наукових досягнень.

Таким чином, стратегічна важливість розвитку освітньо-наукової сфери для України полягає в її здатності забезпечити високий рівень конкурентоспроможності на міжнародному рівні, сприяти економічному зростанню та соціальному прогресу. В умовах глобалізаційних викликів та загострення міжнародної конкуренції країна повинна інвестувати в модернізацію освіти і науки, сприяти інтеграції до глобальних освітніх і наукових просторових мереж. Це не лише підвищить рівень життя громадян і забезпечить реалізацію їх прав, але й дозволить Україні увійти до числа найбільш розвинутих країн світу, де економіка тісно пов'язана з прогресом в освіті та науці.

Зобків О. Я.
Класичний приватний університет
наук. кер. – Кравченко В. М.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ДІЯЛЬНОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ АСОЦІАЦІЇ УНІВЕРСИТЕТІВ

Вища освіта, дослідження та інновації відіграють ключову роль у підтримці соціальної згуртованості, економічного зростання та глобальної конкурентоздатності. З огляду на те, що європейські суспільства все більше прагнуть ставати суспільствами знань, вища освіта є невід'ємним компонентом соціально-економічного та культурного розвитку. Водночас зростання попиту на навички і компетенції вимагає від вищої освіти нових кроків. Розширення доступу до вищої освіти – це можливість для вищих навчальних закладів ввібрати в себе все розмаїтіший спектр індивідуальних досвідів. Щоб відреагувати на це розмаїття та зростання очікувань, вища освіта потребує ґрунтовної трансформації; вона потребує більш студентоцентричного підходу до навчання і викладання, який би передбачав гнучкі навчальні траєкторії і визнавав компетенції, здобуті поза межами формальної освітньо-кваліфікаційної програми.

Вищі навчальні заклади також стають більш розмаїтими у своїх цілях, способах надання освіти та моделях співпраці: зокрема, зростає рівень інтернаціоналізації, розвиваються цифрові методи навчання та нові форми викладання. Процес забезпечення якості суттєво допомагає системам вищої освіти та вищим навчальним закладам реагувати на ці зміни, гарантуючи при цьому, що кваліфікації, які здобувають студенти, та досвід вищої освіти, який вони отримують, залишаються головними пріоритетами освітніх установ.

Актуальність дослідження теми полягає у тому, що в умовах глобалізації та інтернаціоналізації вищої освіти важливо мати стандарти якості, які дозволяють порівнювати університети між собою, забезпечуючи рівень освіти, що відповідає міжнародним вимогам.

Філософсько-культурологічне підґрунтя розуміння духовності, моралі, моральності та морального виховання особистості в різних соціально-педагогічних і освітньо-виховних середовищах здійснено у фундаментальних наукових працях К.Мейсон, Д.Тейлор., К.Ланг.,В.Лисенко., О.Кузьмін та ін.

Отже, актуальність цієї проблеми зумовлена необхідністю вирішення низки суперечностей, а саме:

– між теорією та практикою - виникає розрив між теоретичними підходами до забезпечення якості та реальними умовами в університетах. Часто програми не відповідають потребам ринку праці, що ускладнює підготовку конкурентоспроможних фахівців;

– між контролем та довірою - необхідність зовнішнього контролю за якістю освіти може обмежувати автономію університетів, що негативно впливає на їх здатність до інновацій та адаптації до змін;

– між академічною доброчесністю - проблеми академічної доброчесності (плагіат, фальсифікація результатів) можуть бути зумовлені тиском на студентів і викладачів, що виникає через системні проблеми в освіті.

Ці суперечності підкреслюють важливість комплексного підходу до розуміння ціннісних засад діяльності українського вчительства. Вони свідчать про необхідність пошуку ефективних методів для досягнення цієї мети.

Таким чином, забезпечення якості вищої освіти в діяльності Європейської асоціації університетів (EUA) є критично важливим фактором для розвитку освітнього середовища в Європі. Це дозволяє встановити високі стандарти, які відповідають вимогам сучасного ринку праці та інноваційного розвитку

Зубков М. В.
Класичний приватний університет
здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
наук. кер. – д.пед.н., професор Атаманчук Ю.

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Інформатизація освіти є одним з найважливіших напрямів інформатизації України. Знання та навички, що здобуваються при навчанні майбутніми фахівцями, надалі багато в чому визначатимуть шляхи розвитку суспільства. У закладах вищої освіти (ЗВО) та інших освітніх закладах зосереджена велика кількість найбільш прогресивних і сприйнятливих до науково-технічних новацій людей [1; с. 18].

У теорії управління виділяють два завдання. «По-перше, суб'єкт самостійно управляє об'єктом управління у процесі його діяльності. По-друге, суб'єкт не проводить управління об'єктом безпосередньо, але хоче, щоб об'єкт самостійно виконував всі ті дії, які суб'єкт для нього припускав – тобто виробляв самоуправління».

В управлінні необхідна наявність зворотного зв'язку – передача відомостей про хід процесу, спираючись на які і приймаються управлінські рішення» [2], тобто, передача інформації.

Необхідність поєднання змісту категорій «інформатизація» та «інформатизація управління освітнім процесом» зв'язана також із тим, що на рівні державної політики визначено стратегічну мету – входження України (вже після перемоги над росією) до провідних технологічно розвинених країн світу. Це свідчить про те, що в сучасних умовах розвитку держави інформатизацію слід розглядати як найважливішу умову формування нових структур державного управління щодо громадянського суспільства, головний важіль управління інтенсифікацією народного господарства з метою підвищення його ефективності.

Як соціальне явище, інформатизація охоплює коло поточних і перспективних проблем – економічних, організаційних, соціальних, розвиток культури та освіти, діяльності всіх ланок соціального управління, кожної ланки господарювання.

Практика формування інформаційного суспільства, інформатизації у різних країнах свідчить, що загальнодержавна ефективність її реалізації залежить, у першу чергу, від ефективності інформатизації сфери освіти. Саме ця сфера є базою масової інформатизації всіх сфер державного управління.

Список використаних джерел

1. Аванесян А. С. Процесс формирования и тенденции развития научно-образовательной системы Арцаха : дис. … д-ра пед. наук : 13.00.01. Ереван, 2012. 418 с.

2. Мурашко М. І. Менеджмент персоналу : навч.-практ. посіб. Київ : Знання. 2012. 311 с.

Зуєв В. О.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – д.пед.н., професор Атаманчук Ю.

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ СУСПІЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН Є ВАЖЛИВИМ АСПЕКТОМ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Формування інформаційно-комунікаційної компетентності викладачів суспільно-гуманітарних дисциплін закладів вищої освіти – це процес розвитку вмінь і навичок, необхідних для ефективного використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у навчанні. Це передбачає розвиток здатності ефективно використовувати інформаційні технології та комунікаційні інструменти для організації навчального процесу та включає:

1. **Технологічні навички**: Уміння користуватися сучасними програмами, платформами для дистанційного навчання та іншими цифровими ресурсами.

2. **Комунікаційні навички**: Здатність ефективно спілкуватися з студентами, колегами та іншими учасниками освітнього процесу, використовуючи різноманітні комунікаційні канали.

3. **Аналіз інформації**: Уміння знаходити, оцінювати та використовувати інформацію з різних джерел для підтримки навчального процесу.

4. **Критичне мислення**: Розвиток навичок критичного аналізу інформації та формування власної точки зору на основі наукових підходів.

5. **Методологічна підготовка**: Знання сучасних педагогічних технологій, які можуть бути інтегровані з ІКТ для покращення навчання.

Формування цих компетентностей є важливим для підвищення якості освіти та забезпечення студентів необхідними знаннями й навичками в умовах сучасного інформаційного середовища. Тези, які можуть бути корисні при вивченні даної теми:

1. Визначення інформаційно-комунікаційної компетентності:Огляд ключових компонентів інформаційно-комунікаційної компетентності викладачів: уміння знаходити, аналізувати та використовувати інформацію з різних джерел.

2. Роль цифрових технологій у викладанні:Дослідження впливу сучасних технологій на методи навчання та їхнє значення для суспільно-гуманітарних дисциплін.

3. Методичні підходи до формування компетентності:Аналіз ефективних методик і стратегій, що сприяють розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності викладачів.

4. Критичне мислення і медіаосвіта: Важливість навчання критичному мисленню та медіаосвіті для викладачів, які працюють з інформаційними ресурсами.

5. Вплив інформаційного середовища на навчальний процес:Як інформаційне середовище (соціальні мережі, блоги, онлайн-курси) впливає на викладання суспільно-гуманітарних дисциплін.

6. Інтеграція інформаційних технологій у навчальний процес:Практичні приклади інтеграції інформаційних технологій у навчальні програми та їхній вплив на якість освіти.

7. Професійний розвиток викладачів:Значення безперервної освіти та професійного розвитку для підтримки актуальності інформаційно-комунікаційної компетентності викладачів.

8. Етичні аспекти інформаційної діяльності:Обговорення етичних викликів, пов’язаних із використанням інформації в навчанні, та їх вплив на формування професійної етики викладачів.

9. Співпраця з фахівцями у галузі інформаційних технологій:Роль міждисциплінарної співпраці у підвищенні інформаційно-комунікаційної компетентності викладачів.

10. Оцінка та моніторинг компетентності:Методи оцінки рівня інформаційно-комунікаційної компетентності викладачів і роль зворотного зв’язку в процесі навчання.

Отже, формування інформаційно-комунікаційної компетентності викладачів не лише підвищує якість освіти, а й сприяє розвитку критичного мислення та самостійності у студентів. Ці тези можуть слугувати основою для подальшого обговорення та розробки конкретних стратегій і програм для підвищення компетентності викладачів у вищій освіті.

Іванов А.
в.о. начальника відділу фізкультурно-спортивної роботи
управління фізичної культури та спорту облдержадміністрації

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАПИТИ СУЧАСНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Сучасна інноваційна освіта потребує перегляду традиційних підходів до навчання, орієнтуючись на розвиток критичного мислення, творчості та адаптивності. Замість фокусування на передачі знань, необхідно зосередитися на формуванні умінь та навичок, які відповідають вимогам швидко змінюваного світу.

Одним із важливих методологічних запитів є інтеграція різних дисциплін в освітній процес. Важливо створювати умови для комплексного вивчення проблем, що сприяє розвитку системного підходу, а також вміння використовувати знання з різних сфер для вирішення реальних завдань.

Впровадження сучасних технологій в навчальний процес є важливим елементом інноваційної освіти. Методологічні запити полягають у розробці нових форм і методів навчання за допомогою цифрових платформ, що дозволяють створювати інтерактивне середовище для учнів та студентів.

У відповідь на потреби учнів і студентів різного рівня підготовки важливим є запровадження індивідуальних та диференційованих підходів у навчанні. Це дозволяє врахувати інтереси, здібності та потреби кожного учня, що стимулює його мотивацію і підвищує ефективність навчання.

Практична орієнтація освіти стає надзвичайно важливою. Методологічні запити полягають у створенні ситуацій для навчання через досвід, включаючи проектну діяльність, стажування, вирішення реальних задач у межах навчальних курсів.

Інноваційна освіта має на меті не лише розвиток професійних компетенцій, а й формування соціальної відповідальності. Методологічні запити включають виховання у студентів здатності до громадянської активності, етики та розуміння глобальних соціальних викликів.

Сучасна освіта повинна сприяти розвитку здатності до критичного осмислення інформації. Методологічні запити включають формування навичок аналізу, оцінки та синтезу інформації, що є важливими для прийняття рішень у складних та мінливих умовах.

Важливим аспектом інноваційної освіти є розвиток академічної мобільності та співпраці між навчальними закладами різних країн. Це дозволяє студентам і викладачам отримувати нові знання, досвід і формувати міжкультурні компетенції.

Методологічні запити інноваційної освіти включають необхідність гнучкості навчальних програм, здатних швидко адаптуватися до змін в соціумі, технологіях та наукових досягненнях.

Важливим методологічним запитом є розробка нових підходів до оцінювання навчальних досягнень. Це включає в себе перехід від традиційних форм оцінювання (екзамени, тести) до більш індивідуальних методів, таких як портфоліо, проектна діяльність або самооцінка.

Ільїн О. В.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – к.філол.н., доцент Кирпиченко О. Е.

ВПЛИВ ПРАКТИКИ ТА ПРОЦЕСУ СТАЖУВАННЯ НА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЦІННОСТЕЙ ТА ОРІЄНТИРІВ СТУДЕНТІВ

– В сучасному світі практична підготовка студентів набуває особливого значення. Практика та стажування не лише забезпечують набуття необхідних професійних навичок, але й сприяють формуванню цінностей, які стають основою для успішної кар'єри. В рамках Закону України «Про освіту» процес стажування названий таким, що допомагає здобувачам освіти набувати практичний досвід, пов'язаний з виконанням завдань та обов'язків у певній професійній діяльності чи галузі знань [2].

– Під час практичної діяльності студенти мають змогу оцінити важливість різних аспектів професії, зокрема таких, як:

1) Відповідальність. У разі виконання конкретних завдань студент відчуває необхідністю приймати рішення, які в подальшому вплинуть на результат роботи.

2) Етика та мораль. Студенти знайомляться з етичними нормами обраної професії, вчаться приймати етичні рішення, враховуючи інтереси клієнтів, колег та організації.

3) Професійна культура. Практика формує уявлення про стандарти поведінки, вимоги до якості виконання завдань та міжособистісні взаємодії у колективі.

4) Ініціативність та критичне мислення. Занурення в реальні робочі умови допомагає підвищувати ініціативність, критичне мислення та навики нестандартного підходу.

– Іншою важливою складовою процесу формування професійних компетентностей здобувачів освіти є процес стажування. Мета стажування полягає в набутті професійних навичок та умінь, у вивченні та засвоєнні сучасних технологій, опануванні вузькопрофільних компетентностей [1]. Саме під час стажування відбувається внутрішнє усвідомлення найважливіших професійних зрізів майбутньої професійної діяльності.

– Стажування дозволяє студентам працювати в команді, взаємодіяти з колегами, клієнтами, опановувати ділову комунікацію, а також розвивати навички конструктивного вирішення конфліктів. Це розвиває міжособистісні й професійні орієнтири, впливає на якість/швидкість кар'єрного зростання.

– Отже, практика та стажування є надважливими етапами у формуванні професійних цінностей студентів. Ці два ключові фактори відіграють важливу роль в підготовці фахівців, які не лише володіють теоретичними знаннями, але й усвідомлюють глибину власного значення в професійній спільноті, можуть застосовувати набуті знання в реальних умовах. Інтеграція практики та стажування в освітній процес є необхідною умовою для формування в студентів тих професійних цінностей, які допомагають їм стати успішними, відповідальними та етичними фахівцями в подальшому.

Список використаних джерел

1. Доценко О. В. До питання про стажування та виробничу практику студентів ВНЗ. URL: http://old.oneu.edu.ua/pages/dep/csot/files/orgmet/tezy_nmk/tezy-2015.pdf#page=126 (дата звернення: 14.09.2024).

2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text (дата звернення: 14.09.2024).

Ільніцький О. В.
Класичний приватний університет
здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
наук. кер. –д.пед.н., професор Атаманчук Ю.

ВПЛИВ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Адаптація особистості до великої кількості інформації відбувається повільно, а поріг насичення досягається дуже швидко. Адже, необхідно навчити індивіда таким прийомам розумової діяльності, як пошук закономірностей, порівняння, бачення загального і виділення розходжень, пошук залежностей між об'єктами та поняттями, мисленню за аналогією, побудові логічних висновків.

Питання світоглядно-філософського опрацювання феномену сучасної освіти вкрай актуальне. Проте, чимало питань трансформації ціннісних орієнтирів в освітньому полі залишається недостатньо дослідженими. Проблема цінностей традиційно знаходиться в полі зору науковців різних часів і народів. Особливий інтерес вона викликає у транзитивних суспільствах, оскільки вони є динамічними, плинними. Цінності в них змінюються дуже швидко, характеризуються нестабільністю, динамікою ієрархічної будови. Розрізненість цінностей в українському перехідному суспільстві негативно впливає на процеси освіти й виховання, на розробку політики держави у сфері освіти, культури, виховання особистості.

Наука і освіта відіграють провідну роль у розвитку інформаційного суспільства. Багато складових елементів цього суспільства – наслідок наукових і технічних досягнень, що стали можливими завдяки спільному використанню результатів досліджень. Освіта, знання, інформація і зв'язок визначають розвиток людини, її ініціативності й гідного життя. Окрім того, інформаційні та комунікаційні технології (ІКТ) мають необмежений вплив майже на всі аспекти сучасного життя. Стрімкий прогрес цих технологій відкриває зовсім нові перспективи досягнення більш високих рівнів розвитку. Здатність ІКТ послабити вплив багатьох традиційних перешкод, насамперед пов'язаних із часом та відстанню, вперше в історії дозволяє використовувати потенціал

цих технологій на благо мільйонів людей в усіх куточках світу. Тому необхідним елементом інформаційного суспільства є забезпечення кожному можливості не тільки мати доступ до інформації, ідей і знань, але й робити в їх розвиток власний внесок. Спільне використання та розширення глобальних знань з метою розвитку може посилити через усунення бар'єрів у рівноправному доступі до інформації для діяльності в галузі економіки, політики, охорони здоров'я, культури, освіти і науки, а також через спрощення доступу до неї. Кожна людина повинна мати можливість оволодіти необхідними навичками і знаннями для розуміння, активної участі й повноцінного користування ресурсами інформаційного суспільства та економіки, яка ґрунтується на знаннях. До знань сучасної освіти академік В. Кремень відносить вироблення у людини здатності до свідомого і ефективного функціонування в умовах ускладнення відносин у глобалізованому, інформаційному суспільстві, зростаючої комунікативності життя та інформаційної насиченості середовища життєдіяльності [1, с. 10-11].

Список використаних джерел

1. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. Київ: Грамота, 2005. С. 10–11.

Кабарухін В. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – Латун Л. М.

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ У ВІЙСЬКОВИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Формування інформаційної культури особистості майбутнього офіцера у процесі професійної підготовки у військовому закладі вищої освіти є важливим аспектом сучасної військової освіти, оскільки інформаційна грамотність є основою для ефективного виконання службових обов'язків та прийняття оперативних рішень. Інформаційна культура охоплює широкий спектр знань, умінь та навичок, необхідних для пошуку, аналізу, оцінювання, використання та передачі інформації в умовах військової служби.

Інформаційна культура майбутнього офіцера має три ключові аспекти: когнітивний, практичний та етичний. Когнітивний аспект включає здатність до критичного мислення та аналітичного підходу до роботи з інформацією. Майбутній офіцер повинен вміти ефективно працювати з великими обсягами даних, оцінювати їхню надійність та достовірність, швидко виділяти важливу інформацію та ухвалювати на її основі раціональні рішення.

Практичний аспект інформаційної культури передбачає володіння сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями, які необхідні для виконання професійних завдань у військовій сфері, що включає знання базових принципів кібербезпеки, уміння працювати з спеціалізованим військовим програмним забезпеченням та технікою, використання сучасних комунікаційних систем для забезпечення оперативності та злагодженості у виконанні військових операцій. Крім того, майбутні офіцери повинні вміти захищати конфіденційну інформацію та дотримуватися правил інформаційної безпеки, оскільки в сучасних умовах інформація є стратегічно важливим ресурсом.

Етичний аспект інформаційної культури є не менш важливим і передбачає дотримання високих морально-етичних стандартів при роботі з інформацією. Майбутні офіцери повинні розуміти значення моральних принципів при прийнятті рішень, ураховувати етичні норми при роботі з даними, особливо коли йдеться про особисту інформацію чи конфіденційні матеріали. Крім того, важливо формувати в офіцерів відповідальне ставлення до інформації, яку вони отримують і передають, а також до наслідків її можливого неправомірного використання.

Формування інформаційної культури у військовому закладі вищої освіти потребує комплексного підходу, який поєднує теоретичні знання, практичні навички та виховання моральних цінностей. Навчальні програми мають включати курси з інформаційних технологій, аналітичних методів, кібербезпеки, а також заняття, спрямовані на розвиток критичного мислення та навичок ефективної роботи з інформацією в умовах тиску часу та стресу. Практичні заняття, тренінги та симуляції сприяють закріпленню навичок роботи з інформацією та прийняття рішень у реальних чи максимально наближених до них умовах.

Значну роль у формуванні інформаційної культури відіграє також наставництво з боку досвідчених офіцерів та викладачів, які можуть передати свій професійний досвід та допомогти майбутнім офіцерам усвідомити відповідальність за інформаційну безпеку та ефективність командної взаємодії.

Таким чином, формування інформаційної культури у майбутніх офіцерів є важливою умовою їхньої професійної підготовки, оскільки вона забезпечує здатність до оперативного аналізу та використання інформації у складних умовах служби. Це дозволяє не лише досягти високого рівня професійної компетентності, але й сприяє розвитку в майбутніх офіцерів відповідального ставлення до інформації, етичної зрілості та здатності адаптуватися до сучасних викликів інформаційної епохи.

Калинюк А. М.
Класичний приватний університет
аспірант

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Сучасні тенденції розвитку мистецької освітньої галузі, потребують удосконалення та розвитку професійних умінь учителя, що викладає дисципліни художньо-естетичного циклу. Реалізація завдань естетичного виховання ставить принципово нові вимоги до професійної підготовки педагогічних працівників. Важливу роль у творчому розвитку особистості педагога відіграє мистецтво. Його використання в процесі навчання створює можливості для гармонізації емоційних і логічних компонентів діяльності майбутніх учителів,

реалізації їх творчого потенціалу. Використання можливостей позаурочної та позакласної роботи з метою творчого розвитку особистості учня початкової школи потребує особливої уваги на сучасному етапі педагогічної науки і практики.

Мета дослідження – розробити, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити модель професійної підготовки майбутніх учителів до впровадження інтерактивних технологій у процесі навчання образотворчого мистецтва. Мета дослідження полягає в тому, що якість професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі освіти підвищується завдяки впровадженню змісту, принципів, форм, методів, передбачених авторською моделлю, спрямованою на зростання рівня професійної готовності особистості вчителя до вирішення завдань використання інтерактивних технологій навчання під час викладання образотворчого мистецтва та творчої самореалізації в педагогічній діяльності.

Результати дослідження полягають: в поглибленому обґрунтуванні понять «мистецька освіта», «інтерактивні технології», «дидактичні підходи до інтерактивного навчання», «професійна підготовка у галузі мистецької освіти»; у репрезентуванні модель професійної підготовки майбутніх учителів до впровадження інтерактивних технологій на уроках образотворчого мистецтва; у визначенні критеріїв та з'ясуванні рівнів професійної готовності майбутніх учителів до впровадження інтерактивних технологій на уроках образотворчого мистецтва.

Отже, з'ясовано, що у сучасному соціальному середовищі перед тим, як здобувати вищу освіту, необхідно сформувати нове покоління підготовки вчителів, щоб забезпечити людей якісними освітніми потребами та реалізувати їх інтелектуальний та культурний потенціалу вищою педагогічною освітою постала вимога формування нових педагогічних кадрів, підготовлених до якісного забезпечення освітніх потреб особистості, реалізації її інтелектуального та культурного потенціалу. Вирішення цієї проблеми вимагає від педагогів формування широкого кола професійних можливостей: глибокого розуміння парадигми освіти, орієнтованої на людину, інноваційних методів організації навчального процесу з дисциплін мистецько-естетичних циклів, художньої якості та володіння інноваційними техніками навчання.

Калита С. М.
Класичний приватний університет
здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
наук. кер. –д.пед.н., професор Атаманчук Ю.

ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ВІРТУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА: ФІЛОСОФСЬКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

Сьогодні соціальні мережі є одним із найпопулярніших Інтернет-сервісів та універсальним інструментом комунікації. Кількість користувачів найбільшої соціальної мережі Facebook у першому кварталі 2017 року досягла 1,94 млрд осіб, із них 1,3 млрд заходять у Facebook кожен день. Аудиторія Facebook в Україні за останні вісім років, починаючи з квітня 2009 року, зросла в 131 раз, з 63 000 до 8,3 млн осіб, тобто майже кожен п'ятий мешканець України є користувачем Facebook [1].

Вивчення можливостей використання соціальних мереж в освіті актуалізувало теорію соціального навчання, яка полягає в припущенні, що люди вчаться найбільш ефективно, коли вони взаємодіють з іншими учнями в рамках певної теми або предмета. Переконливі докази необхідності соціальної взаємодії в процесі навчання викладені в дослідженні Річарда Лайта (Richard J. Light). У своїх публікаціях Річард Лайт зазначає, що однією з ключових особливостей успішного студента є можливість брати участь у невеликих дослідних групах. Студенти, які навчалися в групах хоча б раз на тиждень, виявилися кращими підготовлени- Секція 3. Теоретичні і методичні основи проектування інформаційного освітнього середовища 173 ми, ніж студенти, які займалися самостійно [2].

Список використаних джерел

1. Українська аудиторія Facebook за два тижні зросла на 1,5 мільйона користувачів. URL: https://www.unian.info/society/1952419-facebooks-ukrainianaudience-soars-by-15-mln-users-in-two-weeks.html (дата звернення: 01.10.2024).

2. Малкова І. Ю. Можливості соціальних мереж для проектування освітньої діяльності і розвитку якості інноваційної освіти. *Відкриття і дистанційна освіта*. 2012. Т. 2. С. 45–50.

Калістий Д.
Класичний приватний університет

АКТУАЛЬНІСТЬ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ТРЕНЕРІВ-ВИКЛАДАЧІВ ДО ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДНИХ ОРІЄНТИРІВ ВИХОВАНЦІВ ДЮСШ

Сучасний етап розвитку суспільства вимагає від молоді не лише високих спортивних результатів, але й глибокого розуміння моральних, етичних і соціальних цінностей. У зв'язку з цим підготовка майбутніх тренерів-викладачів, які можуть ефективно формувати світоглядні орієнтири у вихованців дитячо-юнацьких спортивних шкіл (ДЮСШ), набуває особливої значущості.

Інтеграція світоглядних аспектів у навчальний процес тренерів сприятиме розвитку всебічно розвинених особистостей, що здатні реалізовувати свій потенціал не лише у спорті, а й у житті. Сьогодні, як ніколи, актуальним є створення ефективних програм підготовки тренерів, які враховують ці аспекти.

Сказане вище, визначило спрямування наших наукових зусиль на обґрунтування теоретико-методичних засад підготовки майбутніх тренерів-викладачів до формування світоглядних орієнтирів вихованців ДЮСШ.

Об’єктом нашого дисертаційного дослідження виступає процес підготовки майбутніх тренерів-викладачів у системі фізичного виховання. Предметом – методи та підходи до формування світоглядних орієнтирів вихованців ДЮСШ у процесі підготовки тренерів. Мета дослідження – розробити й обґрунтувати методи підготовки майбутніх тренерів-викладачів до формування світоглядних орієнтирів вихованців ДЮСШ.

Досягнення цієї мети пов’язане із виконанням таких завдань:

– вивчити теоретичні основи формування світоглядних орієнтирів у молоді;

– проаналізувати існуючі програми підготовки тренерів-викладачів в Україні та їхній вплив на вихованців;

– визначити специфіку формування світоглядних орієнтирів у вихованців ДЮСШ через діяльність тренерів;

– розробити програму підготовки майбутніх тренерів, яка включатиме елементи формування світоглядних орієнтирів;

– оцінити ефективність впровадженої програми через експериментальну діяльність.

Результати дослідження можуть бути використані у навчальних закладах для вдосконалення програм підготовки тренерів-викладачів, що дозволить ефективно формувати світоглядні орієнтири у вихованців ДЮСШ. Це сприятиме вихованню всебічно розвинених особистостей, готових до активної участі у суспільстві та спорті. Запропоновані методики можуть бути застосовані також у тренувальному процесі, що підвищить рівень відповідальності і патріотизму у молоді.

Отже, вважаємо, що підготовка майбутніх тренерів-викладачів до формування світоглядних орієнтирів вихованців буде більш ефективною, якщо навчальний процес буде включати інтеграцію теоретичних знань та практичних навичок, спрямованих на виховання патріотизму, моральних цінностей і відповідальності.

Кальной М.
Класичний приватний університет

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ЗДОБУВАЧІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Розвитку інформаційно-комунікаційних технологій і поширення дистанційного навчання в освіті ставить нас перед новими викликами. З одного боку, дистанційне навчання дозволяє зберігати доступність освіти незалежно від місця перебування учнів, з іншого - постає питання про формування та розвиток навичок соціальної взаємодії, які традиційно розвивалися у безпосередньому спілкуванні під час очного навчання. Дистанційні формати освіти можуть призвести до зниження рівня комунікативних і соціальних навичок через обмежені можливості фізичної взаємодії. Враховуючи тенденції до зростання частки дистанційного навчання в освітніх системах, дослідження формування навичок соціальної взаємодії в умовах такої форми навчання набуває особливої актуальності.

Вважаємо, що формування навичок соціальної взаємодії здобувачів загальної середньої освіти в умовах дистанційного навчання буде ефективним, якщо застосовувати спеціально розроблені методики, що передбачають інтерактивні форми навчання, групову роботу, використання сучасних цифрових технологій та стимулювання комунікативної активності учнів.

Для перевірки цього припущення нами планується проведення дисертаційного дослідження. Об’єкт дослідження: процес соціальної взаємодії здобувачів загальної середньої освіти. Предмет - методи і підходи до формування навичок соціальної взаємодії здобувачів загальної середньої освіти в умовах дистанційного навчання.

Метою цього дослідження є наукове обґрунтування підходів до формування навичок соціальної взаємодії здобувачів загальної середньої освіти в умовах дистанційного навчання.

Досягнення цієї мети пов’язане із виконанням таких завдань:

– проаналізувати наукові підходи до формування навичок соціальної взаємодії у традиційному та дистанційному навчанні;

– визначити особливості соціальної взаємодії учнів у дистанційному навчальному середовищі;

– розробити методику формування навичок соціальної взаємодії в умовах дистанційного навчання;

– вивчити ефективність застосування розробленої методики у навчальному процесі.

Очікуємо, що буде вперше розроблено та обґрунтовано методику формування навичок соціальної взаємодії здобувачів загальної середньої освіти в умовах дистанційного навчання; визначено специфічні чинники, що впливають на соціальну взаємодію учнів під час дистанційного навчання, та запропоновано шляхи їх оптимізації; розширено наукове уявлення про роль сучасних цифрових технологій у формуванні комунікативних та соціальних навичок учнів.

Отримані в результаті дослідження результати можуть бути використані для вдосконалення навчальних програм у загальній середній освіті, особливо в умовах дистанційного навчання. Запропоновані методики допоможуть покращити соціальну взаємодію між учнями, підвищити їхню комунікативну компетентність і сприяти гармонійному розвитку соціальних навичок навіть за умов обмеженого фізичного контакту між учасниками освітнього процесу.

Кара Ю. А.
Класичний приватний університет
здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
наук. кер. –д.пед.н., професор Атаманчук Ю.

ВПЛИВ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ СТУДЕНТІВ

Використання нових інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) є однією з державних пріоритетів. Постійно зростаюча потужність і універсальність ІКТ відкривають нові можливості викладання, дозволяють

розширювати спектр методів навчання, вносити свій вклад у вирішення багатьох завдань. У наш час темпи розвитку і розширення сфери інформації досить високі. Винятково важливими є ті зміни, що відбуваються в системі вищої освіти. Насамперед, тому, що освіта виконує важливе завдання – підготовка особистості, що має висловлювати власну думку, сприймати думку інших, здатна творчо мислити, швидко знаходити потрібну інформацію, адаптуватися у будь-яких умовах.

Можливість приймати на основі обробки зростаючих обсягів інформації ефективності рішення обумовлює подальший прогрес в освіті. При цьому виникають проблеми: створення інформаційних ресурсів, пошук, передача та обробка інформації.

Сьогодні не можна звести освітній процес у закладі вищої освіти лише до засвоєння студентом об'єму знань, а треба навчати його навчатися, застосовувати здобуті знання та інформацію.

Чисельні теоретичні та прикладні дослідження особливостей використання інформаційних технологій у навчальній діяльності студентів стверджують, що саме такий підхід є відповіддю на соціальний запит, потреби студентської молоді, він сприяє досягненню високих результатів у навчанні та формуванні професійної компетентності майбутніх фахівців. Використання інформаційних технологій у житті та навчанні студентів європейських країн із ступеня експериментального впровадження перейшло на ступінь повсякденної реальності, і тепер є об'єктом експериментальних досліджень, де вивчається роль інформаційних технологій у житті молоді, їх цільове використання, вплив інформаційних технологій на навчальну діяльність, світогляд, особистісні цінності та когнітивні здібності студентства. Такі дослідження дозволяють скоординувати дії стосовно організації навчальної діяльності задля досягнення оптимальних результатів у формуванні професійної компетентності майбутніх фахівців з використанням інформаційних технологій та дистанційних форм навчання [1].

Список використаних джерел

1. Секрет І. Д. Інформаційні технології у навчальній діяльності студентської молоді: європейський вимір. *Вісник Черкаського університету*. 2010. № 76. С. 143–147.

Кардаш С. О.
Класичний приватний університет

СУЧАСНІ ДИТЯЧІ АНГЛОМОВНІ ДЖЕРЕЛА В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Використання сучасних дитячих англомовних джерел в освітньому процесі має як позитивні сторони, так і потенційні виклики.

Позитивні сторони використання англомовних джерел наведені нижче.

1. Розвиток мовних навичок. Автентичні джерела сприяють формуванню справжнього розуміння мови, зокрема граматики, лексики, вимови та інтонації.Навчання на основі реальних матеріалів покращує слухове сприйняття, читання, говоріння та письмо.

2. Мотивація до навчання. Сучасні дитячі ресурси (наприклад, мультфільми, інтерактивні ігри, пісні) цікаві та доступні для дітей, а використання мультимедійного контенту підвищує зацікавленість і залучення до навчання.

3. Інтеграція культурного контексту. Завдяки автентичним матеріалам учні знайомляться з культурою англомовних країн, що розширює їхній кругозір.

4. Різноманітність джерел. Дитячі книги, комікси, відео, мобільні додатки та інтерактивні платформи забезпечують широкий вибір матеріалів для різних вікових груп і рівнів підготовки.

5. Розвиток цифрової грамотності. Використання англомовних джерел онлайн допомагає дітям опановувати сучасні технології.

Але попри всі позитивні сторони є і потенційні проблеми та виклики.

Не всі автентичні матеріали адаптовані для початківців, що може спричинити труднощі у розумінні. Деякі ресурси можуть не враховувати особливості менталітету та культурного середовища учнів.

Залежність від технологій. Надмірне використання електронних джерел може негативно вплинути на здоров'я дітей (зокрема, зір та психоемоційний стан).

Різноманіття ресурсів вимагає від учителя ретельного відбору, щоб уникнути використання невідповідного чи низькоякісного контенту. Якщо матеріал перевантажений складною лексикою чи швидким темпом мовлення, це може демотивувати учнів.

Для усунення цих проблем необхідно проводити адаптацію матеріалів. Використовувати ресурси, які відповідають віку та рівню знань учнів (наприклад, мультфільми з субтитрами, книги з ілюстраціями).

Чергувати автентичні англомовні матеріали з перекладеними або адаптованими джерелами. Обмежувати екранний час, компенсуючи його інтерактивними офлайн-активностями.

Учитель повинен допомагати учням розуміти культурні аспекти, представлені у матеріалах.

Сучасні дитячі англомовні джерела – це переважно позитивний елемент освітнього процесу за умови їх грамотного використання. Вони сприяють ефективному навчанню, але потребують адаптації до рівня учнів та освітнього середовища. Важливо дотримуватись балансу між традиційними методиками і використанням сучасних ресурсів.

Карпачов Є. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – Сущенко Л. О.

РОЗВИТОК МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЧЕРЕЗ ПРОГРАМИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОБІЛЬНОСТІ: ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ.

Сьогодні, в епоху глобалізації та інтеграції, питання міжкультурної компетентності набуває особливої актуальності. Це стосується не тільки сфери міжнародних відносин, а й освіти, зокрема, підготовки майбутніх

педагогів. Саме вони покликані формувати у молоді толерантність, повагу до культурної різноманітності та готовність до ефективної взаємодії в міжнародному просторі.

Одним із найефективніших інструментів розвитку міжкультурної компетентності є студентська мобільність. Перебування в іншому культурному середовищі, спілкування з носіями інших мов, занурення в нові освітні системи – все це сприяє розширенню світогляду, формуванню критичного мислення та навичок адаптації до нових умов.

У своїй доповіді я хочу зосередитися на дослідженні впливу програм студентської мобільності на розвиток міжкультурної компетентності майбутніх педагогів. На основі аналізу наукової літератури, а також власного досвіду участі в таких програмах, я виділяю такі ключові аспекти:

– Розширення знань про інші культури: Студенти, які беруть участь у програмах мобільності, мають можливість безпосередньо ознайомитися з життям і звичаями людей інших країн. Це сприяє формуванню стереотипів, розвитку інтересу до інших культур та бажання їх вивчати.

– Розвиток комунікативних навичок: Спілкування з носіями інших мов, участь у культурних заходах, спільна робота над проектами – все це сприяє вдосконаленню мовних навичок та розвитку комунікативних компетенцій, необхідних для ефективної взаємодії в міжнародному середовищі.

– Формування толерантності та поваги до культурної різноманітності: Перебування в іншому культурному середовищі допомагає студентам усвідомити, що їх власна культура – лише одна з багатьох, і що кожна культура має свою цінність. Це сприяє розвитку толерантності, поваги до інших культур та здатність до конструктивного діалогу.

– Розвиток критичного мислення та аналітичних навичок: Аналіз нових культурних кодів, порівняння різних освітніх систем, вирішення проблем у міжнародному колективі – все це сприяє розвитку критичного мислення, аналітичних навичок та здатності до самостійного прийняття рішень.

Однак, варто зазначити, що ефективність програм студентської мобільності залежить від багатьох факторів, таких як:

– Тривалість програми: Чим довше студент перебуває в іншій країні, тим більше у нього можливостей для занурення в культуру та розвитку міжкультурної компетентності.

– Інтенсивність культурної програми: Організація культурних заходів, екскурсій, зустрічей з представниками місцевої громади сприяє більш глибокому розумінню культури країни перебування.

– Підготовка студентів до мобільності: Попередня підготовка студентів до виїзду, включаючи мовні курси, культурні тренінги, допомагає їм краще адаптуватися до нового середовища.

– Підтримка університету: Надання студентам необхідної інформації, консультацій, фінансової підтримки – все це сприяє успішній реалізації програми мобільності.

На основі проведеного дослідження, я можу зробити висновок, що студентська мобільність є одним з найбільш ефективних інструментів формування міжкультурної компетентності майбутніх педагогів. Однак, для досягнення максимального результату необхідно створити сприятливі умови для участі студентів у таких програмах, а також забезпечити їх належну підготовку та супровід.

У майбутньому, я плануватиму провести більш детальне дослідження, спрямоване на розробку ефективних моделей формування міжкультурної компетентності майбутніх педагогів в процесі студентської мобільності.

Катиринюк В. В.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – д.е.н., професор Сущенко Т. І.

ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ» В ПЕДАГОГІЧНІЙ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ

Зміст поняття «професійна компетентність майбутніх педагогів» в педагогічній теорії та практиці Компетентнісний підхід у наш час є визначним при проектуванні результатів освіти. Опора на компетентність як комплекс можливостей людини у певній галузі характеризує кожну з наявних освітніх систем. В основі професійних компетентностей завжди містяться ключові.

Одним із найважливіших теоретичних узагальнень дискусії навколо поняття ключових компетентностей сучасного працівника стало визначення представниками Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD) трьох категорій ключових компетентностей як концептуальної бази. Ними стали: - автономна діяльність; - інтерактивне використання засобів; - вміння функціонувати в соціально гетерогенних групах.

Ці визначені категорії ключових компетентностей мають вигляд структури, у якій демократичні принципи й індивідуалізм є основними рисами, що розглядаються з структура інтернаціональної позиції для вміння діяти в складному сучасному житті.

За О. Овчарук, одна із трьох ключових компетентностей за класифікацією експертів OECD (Організація економічного співробітництва та розвитку) – інтерактивне використання засобів. Ця ключова компетентність передбачає розуміння низки засобів, що дають змогу особистості взаємодіяти з навколишнім світом. В межах цієї складової розрізняють такі здатності: здатність інтерактивно застосовувати мову, символіку й тексти (що допомагає розуміти світ та брати участь у діалогах, а також ефективно взаємодіяти з оточенням); здатність застосовувати знання й інформаційну грамотність (ефективне використання інформації і знань для власних можливих варіантів дії, позицій, прийняття рішень та активних дій); здатність застосовувати (нові) інтерактивні технології (допомагає особистості пристосувати власну поведінку до змін у повсякденному житті) [2].

Для педагога професійна компетентність базується на професійних знаннях: суспільних, психолого-педагогічних, предметних та прикладних. Н. Волкова відносить професійну компетентність, професіоналізм

до елементів педагогічної майстерності, поряд із гуманізмом, педагогічними здібностями, педагогічною технікою і технологіями. В такому баченні педагогічна технологія не увійшла до складу педагогічної компетентності як такої, хоча характеризується як «комплекс знань, умінь і навичок, необхідних учителю для вирішення стратегічних, тактичних, а також процедурних завдань» [1]. На наш погляд, сучасне розуміння педагогічної компетентності залучає педагогічну технологію цілком, оскільки йдеться про «систему взаємодії вчителя з учнями, способи добору та впорядкування навчального матеріалу згідно з вимогами теорії пізнання».

Вже на етапі професійної підготовки в університеті майбутній педагог може набувати цих здатностей. Характеризуючи педагога як суб'єкт освітнього процесу, В. Ягупов вважає його професійну компетентність підвалиною педагогічної майстерності. До змісту професійної компетентності педагога науковець відносить глибокі професійні знання, навички та вміння, професіоналізм та досконалу методику. [5]. Отже, набуття окремої педагогічної компетентності відповідає елементарному рівню, адже це поняття вужче, ніж педагогічна майстерність. Водночас, в контексті підготовки бакалавра в закладі вищої освіти, достатнім буде набуття базового рівня компетентностей, на якому надалі буде розвиватися майстерність.

З погляду сучасного розуміння компетентнісного підходу в педагогічній освіті, маємо підкреслити його основну особливість – перехід від знаннєвої парадигми до алгоритмічної структури умінь і навичок. Компетентнісний підхід нині стає основним не лише в університеті, а й у школі, і сучасний педагог повинен спиратися на цю концепцію [4].

Вимоги до сучасних фахівців освіти Р. Гуревич пов'язує із «низкою об'єктивних умов, що впливають на сферу освіти в цілому і на ситуацію у вищій школі, зокрема. Серед них – зростання наукомістких виробництв; інтенсивне зростання обсягу наукової та технічної інформації; швидка зміна технологій, розвиток сфери досліджень, що здійснюється на стикові різних наук, і ін.» [6].

Науковець виокремив узагальнені вимоги до підготовки сучасного фахівця, який повинен мати: 1) великі й одночасно фундаментальні знання, причому в поєднанні з уміннями їх застосовувати в різних умовах професійної діяльності; 2) вміння працювати колективно; 3) здатність швидко освоювати нові технології; 4) навички самоосвіти; 5) здатність здійснювати творчу і дослідницьку діяльність.

У свою чергу, перераховані якості стають провідними цілями і орієнтирами для побудови сучасної системи вищої освіти [3]. Світовий досвід у вирішенні проблеми компетентнісного підходу в освіті для використання його в України досліджувався науковцями Н. Бібік, Л. Ващенко, О. Локшина, О. Овчарук, Л. Паращенко, О. Пометун, О. Савченко, С. Трубачева [4]. Професійна компетентність педагога визначається стандартом вищої освіти для кожної спеціальності. Загалом, компетентності для педагогічних працівників окреслені Національною рамкою кваліфікацій, в якій вимоги до бакалавра визначає шостий рівень.

У ньому визначено, що бакалавр має серед професійних компетентностей «концептуальні наукові та практичні знання, критичне осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері професійної діяльності та/або навчання поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для розв'язання складних спеціалізованих задач і практичних проблем у сфері професійної діяльності або навчання» [2]. Оскільки в Україні відсутній стандарт вищої освіти для педагога позашкільного закладу, професійні вимоги до такого фахівця будуть спиратися на стандарти педагогічних спеціальностей такого профілю, який має напрям позашкільної діяльності (художньо-естетичний, художньотехнічний. Нині кожен заклад вищої освіти має певну самостійність у визначенні способів досягнення основних завдань роботи, які визначено в статуті.

Також Статутом визначено, що «Університет забезпечує опанування майбутніми учителями компетентнісних методик викладання й сприяє розвитку ключових умінь і навичок, серед яких: уміння навчатися впродовж 11 життя, критично мислити, ставити цілі та досягати їх, працювати в команді, спілкуватися в багатокультурному середовищі» [3]. Проте, всі вимоги до педагогічного працівника, сформульовані у стандартах, постійно видозмінюються та оновлюються, настільки швидко, наскільки змінюється життя суспільства.

Необхідно зауважити, що педагогом позашкільного закладу може стати здобувач педагогічної освіти будь-якої спеціальності. Ця можливість зумовлена характером позашкільної освіти – вона забезпечує реалізацію інтересів, нахилів і талантів дітей і молоді з найрізноманітніших напрямів діяльності і галузей науки, культури і спорту. Об'єднує всі вимоги до педагога основний принцип позашкілля: добровільність і вільний доступ до будь-якого виду діяльності для дітей та молоді. Ми вважаємо, що у визначенні змісту та структури професійної компетентності майбутнього педагога позашкільного закладу освіти потрібно спиратися на закон України «Про позашкільну освіту» [7].

Фундамент професійно-педагогічної культури закладається освітою, одержаною у вищому навчальному закладі, важливим завданням якого є забезпечення становлення особистісної й професійної культури майбутніх фахівців соціономічних професій як способу його життєдіяльності, «інструмента» реалізації індивідуальних творчих сил в «людино творчій» діяльності.

Список використаних джерел

1. Лебедик Л. В. Ефективні здоров'язберігаючі технології позашкільної освіти в умовах війни. *Освіта, наука та культура України в світі: мобільність, глобалізація, інклюзія*: зб. тез Міжнар. наук.-практ. симпозіуму, м. Львів 23–24 серпня 2022 р. Львів, 2022. С. 150–155.

2. Лебедик Л. В. Інтерактивні технології підготовки педагогів позашкільних закладів. *Правові, економічні та соціокультурні засади регулювання суспільних відносин: сучасні реалії та виклики часу* : зб. матер. IV Всеукр. наук.-практ. конф., 8–9 груд. 2022 р. Полтава : ПІЕП, 2023. С. 325–328.

3. Лебедик Л. В. Оцінювання якості здоров'я збережувального середовища закладу. *Формування життєвої компетентності осіб з особливими освітніми потребами в системі позашкільної, спеціальної та інклюзивної освіти*: зб. наук. пр. за матер. Всеукр. наук.-практ. конф. / за заг. ред. Ю. Д. Бойчука. Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2023. С. 128–132. URL: https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/10567 (дата звернення: 10.09.2024).

4. Лебедик Л. В. Підготовка педагогів для закладів позашкільної освіти на засадах партнерства у контексті Української Хартії вільної людини. *Формування національної ідентичності українця через цінності*

Української Хартії вільної людини : науковий, методичний, інформаційний збірник ТОКІППО, м. Тернопіль, 20–21 жовтня 2022 р. Тернопіль : ТОКІППО, 2022. С. 270–274.

5. Лебедик Л. В. Розвиток особистості педагогічного працівника закладу позашкільної освіти у безпечному освітньому середовищі. *Організація безпечного освітнього середовища – виклик сучасності: перспективи та рішення:* науковий, методичний, інформаційний збірник Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти, м. Тернопіль, Україна, 03 березня 2023 р. Тернопіль : ТОКІППО, 2023. С. 225–229.

6. Лебедик Л. В. Розвиток професійної компетентності педагогів закладів позашкільної освіти на основі педагогічних поглядів Григорія Сковороди. *Сучасні рецепції світоглядно-ціннісних орієнтирів Григорія Сковороди* : колективна монографія / за заг. ред. к.ю.н. Д. С. Луніна. Полтава : НУ «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 2022. С. 89–97.

7. Пустяк Р. А., Лебедик Л. В. Досвід підготовки майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти до організації і здійснення освіти. *Наука і освіта в глобальному та національному вимірах: виклики, загрози, перспективи розвитку* : тези доповідей ІІ Міжнар. наук.-практ. конф. м. Лубни 16–17 листопада 2023 р. Полтава ; Лубни ; Миргород, 2023. С. 71–74.

Катиринюк В. В.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Сущенко Т. І

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПОЗАШКІЛЛЯ

Актуальність формування професійної культури майбутніх педагогів позашкільної освіти зумовлена рядом факторів, які безпосередньо впливають на розвиток системи освіти та потреби сучасного суспільства. У контексті глобалізаційних змін, інновацій у педагогіці та потреби в адаптації до нових соціокультурних реалій, зростає роль позашкільної освіти, яка сприяє розвитку творчого потенціалу учнів, формуванню їх соціальних, емоційних та інтелектуальних компетенцій. Важливим є те, що позашкільні педагоги працюють з дітьми поза формальними навчальними програмами, що дає їм унікальну можливість розвивати учнів у різних аспектах – від художньо-естетичних до технічних та наукових.

Формування професійної культури майбутніх педагогів позашкільної освіти є однією з ключових складових підготовки спеціалістів, які працюють у позашкільних навчальних закладах, клубах, гуртках та інших освітніх установах поза формальною системою навчання. У сучасному освітньому середовищі, де все більша увага приділяється розвитку творчих здібностей дітей, формуванню їх особистісного потенціалу та громадянської відповідальності, роль педагогів позашкілля стає все важливішою. Від їхньої професійної культури залежить успішність виховної, освітньої та соціалізаційної роботи з учнями.

Професійна культура майбутнього педагога позашкілля включає в себе не лише знання та вміння, а й етичні, психологічні, комунікативні якості, які дозволяють ефективно взаємодіяти з дітьми, розуміти їх потреби, розвивати їх таланти та здібності. Це важлива складова не лише професійної підготовки, а й розвитку особистості педагога, його здатності до самовдосконалення, творчого підходу до роботи та вміння працювати в умовах постійних змін у суспільстві та освітній сфері.

Процес формування професійної культури педагогів позашкілля має включати в себе не тільки набуття професійних знань і навичок, але й розвиток тих внутрішніх якостей, які дозволяють педагогу стати ефективним фахівцем, здатним до критичного мислення, творчості та інновацій. Враховуючи специфіку позашкільної освіти, особлива увага має приділятися розвитку педагогічної інтуїції, комунікаційної майстерності, вміння адаптуватися до різних вікових груп та соціальних контекстів.

Таким чином, формування професійної культури майбутніх педагогів позашкілля є важливим завданням освітнього процесу, яке визначає якість їхньої діяльності в позашкільних установах і сприяє розвитку інноваційних підходів у вихованні та навчанні дітей поза класом. Від цього залежить не лише рівень професіоналізму педагога, а й успіхи його вихованців у розвитку творчих і соціальних навичок, формуванні життєвих орієнтирів та цінностей.

Качмар А. Р.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – д.пед.н., професор Самодумська О. Л.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У сучасних умовах реформування системи освіти в Україні перед закладами вищої освіти стоїть завдання формування високоосвічених педагогів, здатних забезпечувати якісне навчання. Одним з ключових компонентів професійної підготовки є розвиток професійно-педагогічної культури, яка впливає на ефективність педагогічної діяльності та розвиток суспільства загалом.

Професійно-педагогічна культура – це комплекс моральних, інтелектуальних, емоційних та етичних якостей вчителя, що визначають його поведінку, спілкування та здатність сприяти розвитку особистості учнів. Вона охоплює педагогічні знання, навички, компетентності, професійну етику та здатність до інноваційного мислення.

Вища школа відіграє ключову роль у створенні умов для всебічного розвитку професійної культури. Вона забезпечує доступ до знань, педагогічної практики, виховує особисті та професійні якості майбутнього вчителя через курси педагогічної майстерності, участь у практичних заняттях та науково-дослідницькій діяльності.

Основні складові включають педагогічне мислення, навички комунікації, емпатію, професійну етику та особисту відповідальність. Також важливими є здатність до самоаналізу, розвиток емоційного інтелекту, критичного мислення та творчих здібностей. Їх формування сприяє більш гармонійному професійному розвитку.

Серед основних методів можна виділити лекції, практичні та інтерактивні заняття, рольові ігри, семінари, тренінги, педагогічну практику. Велике значення мають також педагогічні спостереження, есе, групові проекти та дискусії, що сприяють формуванню вмінь аналізувати власні дії та вдосконалювати педагогічні навички.

Основні виклики включають недостатнє фінансування освітніх програм, нестачу практичного досвіду, перевантаження теоретичним матеріалом та низький рівень мотивації у студентів. Ці фактори можуть уповільнити процес розвитку професійно-педагогічної культури і потребують додаткової уваги та ресурсів.

Формування професійно-педагогічної культури є важливим елементом у підготовці майбутніх вчителів. Для підвищення якості цього процесу доцільно посилити практичну підготовку, мотивувати студентів до особистісного розвитку, впроваджувати інноваційні методи навчання та забезпечувати психологічну підтримку. Розвиток професійно-педагогічної культури в майбутніх учителів сприятиме загальному підвищенню якості освіти в Україні.

Кириченко С. О.
Класичний приватний університет

НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛОМОВНОЇ ДИСКУСІЇ

Навчання майбутніх учителів англомовної дискусії є важливою складовою підготовки педагогів, які працюватимуть у багатомовному й глобалізованому освітньому середовищі. Цей процес спрямований не лише на вдосконалення мовної компетенції, але й на формування педагогічних, комунікативних та критичних навичок.

Метою навчання англомовної дискусії є розвиток мовної компетенції, шляхом опанування навичок говоріння, розуміння, аргументації та контраргументації англійською мовою. Також це формує комунікативні компетентності через вміння вести діалог, висловлювати думки, ставити запитання та підтримувати розмову. Розвиток критичного мислення одна із цілей такого навчання. Аналіз і оцінка інформації, формулювання чітких і логічних аргументів. Підготовка до педагогічної діяльності, навчання методам організації англомовної дискусії в учнівському середовищі.

Основні компоненти навчання:

– лінгвістичний компонент.Розширення словникового запасу, пов’язаного з дебатами, аргументацією та педагогічною діяльністю, а також опрацювання граматичних конструкцій, характерних для дискусій (наприклад, умовні речення, вирази для висловлення згоди/незгоди);

– психологічний компонент. Подолання мовного бар’єру та розвиток впевненості в спілкуванні англійською мовою;

– методичний компонент. Вивчення технік ведення дискусії (дебати, круглі столи, рольові ігри).Підготовка домодерації дискусій серед учнів;

– культурний компонент. Ознайомлення з культурними особливостями комунікації англійською мовою. Формування міжкультурної толерантності.

Існує багато методів навчання англомовної дискусії. Активні методи навчання в свою чергу поділяються на рольові ігри, дебати, метод кейсів: аналіз ситуаційних задач і обговорення можливих рішень.

Також бувають інтерактивні методи, а саме: круглі столи, онлайн-дискусії тощо. Дуже популярною є методика CLIL (Contentand Language Integrated Learning) – використання предметного контенту (наприклад, історія, література) для вдосконалення мовної компетенції під час дискусій.

Етапи підготовки до англомовної дискусії:

1) Вибір теми, вона має бути актуальна, цікава і зрозуміла для студентів (наприклад, проблеми освіти, екології, технологій);

2) Підготовка матеріалів.Надання текстів, відео, статистики для аналізу;

3) Розподіл ролей, учасники дискусії можуть виступати як "за", "проти" чи модератори.

4) Відпрацювання технік. Використання фраз для початку обговорення, представлення точки зору, погодження або незгоди;

5) Проведення дискусії. Забезпечення дотримання регламенту та рівноправної участі.

6) Рефлексія – аналіз результатів, обговорення сильних і слабких сторін виступів.

Навчання майбутніх учителів англомовної дискусії потребує комплексного підходу, що включає розвиток мовної компетенції, комунікативних навичок і педагогічної майстерності. Інноваційні методи, такі як інтерактивні технології, рольові ігри та кейс-методи, сприяють ефективному формуванню цих навичок і підготовці конкурентоспроможних фахівців.

Кійко О. В.
здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н., професор Атаманчук Ю.

ЧИННИКИ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ПІДГОТОВКУ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

На сучасному етапі реформування силових структур України до стандартів НАТО, урахування досвіду бойових дій, рівень готовності до виконання завдань за призначенням військовослужбовців Національної гвардії України (НГУ) можливо забезпечити лише при достатньому розвитку всіх її складових та компонентів. Перевага в одному з-них неспроможна компенсувати недоліки у іншому [1].

Важливим являється й той факт, що від рівня професійної підготовленості офіцерів, їхнього вміння швидко та вірно орієнтуватися у складних умовах службово-бойової діяльності, приймати виважені рішення – значною мірою залежить успіх виконання завдань за призначенням підлеглим особовим складом.

Педагогічна наука під поняттям «критерій» трактує об'єктивну ознаку, за допомогою якої здійснюється порівняльна оцінка явища (процесу) яке досліджується, ступеня розвитку його у різних досліджуваних осіб, чи сукупність таких якостей явища (феномену), що відображають його суттєві характеристики тому і підлягають оцінці [2]. Характеристика критерію прямо залежить від об'єкта дослідження. У свою чергу, моніторинг доцільно розглядати як методологічний інструментарій управління якістю освітнього процесу, який необхідний у вигляді засобу для вибору напрямів розвитку професійної підготовки і є підґрунтям для оцінювання дійсного рівня освітніх досягнень курсантів та слухачів вищих військових навчальних закладів (ВВНЗ) Національної гвардії України. Підсумовуючи вище зазначене доцільно констатувати, що критерій сформованості готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдання за призначенням – це еталон для визначення та оцінювання дійсного його стану, який являє собою сукупність ознак для висновку про ступінь відповідності фактичного рівня сформованості зазначеної готовності встановленим вимогам та визначеними завданнями і функціями НГУ у відповідності до діючих нормативно-правових актів.

Враховуючи результати проведеного моніторингу вище зазначених досліджень та особливості виділених компонентів професійної компетентності майбутніх фахівців із різних споріднених галузей, можливим є виділення однойменних для майбутніх офіцерів НГУ критеріїв оцінювання: мотиваційний; змістовий; аналітико-оцінний. Зазначені критерії забезпечують досягнення необхідного кваліфікаційного рівня спеціальної фізичної підготовленості майбутніх офіцерів НГУ завдяки використанню певних: форм, методик, методів, засобів (технічних засобів) та способів, що формує готовність майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань за призначенням. Використання у повному об'ємі вище зазначеного передбачено нормативними документами з організації фізичної підготовки в НГУ [3].

Список використаних джерел

1. Хацюк О. В. Чинники, які впливають на формування готовності майбутніх офіцерів національної гвардії України до виконання завдань за призначенням. *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України.* 2020. С. 211–214.

2. Курило В. С. Моделювання системи критеріїв оцінки розвитку освіти в регіоні. *Педагогіка і психологія.* 1999. № 2. С. 35–39.

3. Лещеня С. В., Орленко І. П., Мелешко А. О., Забродський С. С. Інструкція з організації фізичної підготовки в Національній гвардії України / під заг. ред. О. Н. Мальцева. Київ : ГУНГУ, 2014. 140 с.

Кініцький А. Р.
Класичний приватний університет
аспірант

ІНОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

Система вищої освіти в Україні формується як один з пріоритетних напрямів і ціннісних орієнтацій державності та суспільної свідомості. Проблеми виховання, освіти, розвитку молодого покоління набувають особливого значення, оскільки доля майбутнього людства більшою мірою залежатиме від розвитку духовної і моральної сфери суспільства. Тому саме професійна педагогічна діяльність учителя як носія духовних цінностей, спадкоємця поколінь покликана сприяти утвердженню гуманної, демократичної особистості, здатної до саморозвитку, самореалізації своїх інтересів та обдарувань.

Інновації в освіті є закономірним явищем, динамічним за характером і розвивальним за результатами, їх запровадження дозволяє вирішити суперечності між традиційною системою і потребами в якісно новій освіті. Сутнісною ознакою інновації є її здатність впливати на загальний рівень професійної діяльності педагога, розширювати інноваційне поле освітнього середовища у навчальному закладі, регіоні. Як системне утворення інновація характеризується інтегральними якостями: інноваційний процес, інноваційна діяльність, інноваційний потенціал, інноваційне середовище.

Серед дослідницьких завдань освітньої інноватики виділено передусім такі: обґрунтування її місця в системі загальнонаукового і психолого-педагогічного знання; розкриття основних функцій та їх ролі в теоретичному осмисленні шляхів модернізації; визначення перспектив функціонування університетської освіти, розвитку і управління вищими навчальними закладами; впровадження освітньої інноватики як критеріальної оцінки передового педагогічного досвіду; розроблення категоріального апарату; виявлення тенденції розвитку інноваційних процесів у вищій школі; розробка навчальнометодичного забезпечення інноваційних процесів.

Отже, освітня інноватика передбачає міждисциплінарний синтез соціологічних, дидактичних, психологічних, акмеологічних, економічних та інших завдань. Вона виявляє глибинні процеси створення і застосування нового в системі освіти, яким притаманні особливості, пов'язані з учасниками цього процесу, суб'єктами розвивальної взаємодії.

Кленачев С.
Класичний приватний університет

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ АДАПТИВНОГО ПІДХОДУ ДО КОНСТРУЮВАННЯ ЗМІСТУ БАГАТОРІЧНОГО ПРОЦЕСУ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ФАХІВЦІВ

Надшвидкий науково-технічний прогрес, глобалізація ринків та цифрова трансформація ставлять перед фахівцями різних галузей нові виклики щодо професійної компетентності. Високі вимоги до адаптації знань та вмінь в умовах постійних змін потребують не лише систематичного підвищення кваліфікації, але й

розробки гнучких підходів до організації цього процесу. Адаптивний підхід до конструювання змісту багаторічного процесу підвищення кваліфікації забезпечує можливість індивідуалізації освітніх програм відповідно до потреб конкретного фахівця, особливостей професійного середовища та зміни вимог ринку праці. Актуальність цієї теми зумовлена необхідністю ефективної організації процесу професійного розвитку фахівців, який відповідав би сучасним викликам та змінам у професійній діяльності, що робить це дослідження особливо важливим в умовах динамічних змін ринку праці.

Попередній аналіз наукових джерел дає підстави вважати, що використання адаптивного підходу до конструювання змісту багаторічного процесу підвищення кваліфікації фахівців дозволить підвищити його ефективність, якщо цей підхід ґрунтуватиметься на індивідуалізації навчання, гнучкості програм та своєчасному врахуванні змін у професійній сфері та вимогах ринку праці.

Для перевірки цього припущення є доцільними проведення дисертаційного дослідження об'єктом якого виступатиме процес багаторічного підвищення кваліфікації фахівців, а предметом - адаптивний підхід до конструювання змісту багаторічного процесу підвищення кваліфікації фахівців.

Мета дослідження полаятиме в розробці й обґрунтуванні використання адаптивного підходу до конструювання змісту багаторічного процесу підвищення кваліфікації фахівців, який враховуватиме індивідуальні потреби, зміни в професійній сфері та вимоги ринку праці.

Досягнення поставленої мети пов'язане з виконанням таких завдань:

– проаналізувати наукові підходи до організації процесу підвищення кваліфікації фахівців та визначити їхні особливості;

– визначити роль адаптивного підходу в організації багаторічного процесу професійного розвитку фахівців;

– розробити модель конструювання змісту багаторічного підвищення кваліфікації на основі адаптивного підходу;

– дослідити ефективність запропонованої моделі у практиці підвищення кваліфікації фахівців;

– надати рекомендації щодо вдосконалення процесу підвищення кваліфікації з урахуванням адаптивного підходу.

За підсумками виконання описаних завдань очікується, що буде розроблено адаптивну модель конструювання змісту багаторічного процесу підвищення кваліфікації фахівців, що враховує індивідуальні потреби та зміни у професійній діяльності. Також буде визначено основні чинники, які впливають на ефективність багаторічного процесу підвищення кваліфікації, та шляхи їх адаптації до індивідуальних особливостей і сучасних вимог ринку праці й розширено наукові уявлення про використання адаптивного підходу у системі підвищення кваліфікації фахівців та його роль у забезпеченні професійного розвитку.

Результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення процесу підвищення кваліфікації фахівців у різних галузях, що сприятиме більш ефективному професійному розвитку. Запропонована адаптивна модель дозволить індивідуалізувати навчальні програми, підвищити їх гнучкість і своєчасність, що позитивно вплине на готовність фахівців до виконання професійних завдань у динамічних умовах сучасного ринку праці.

Ковальчук Б. П.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Сущенко Т. І.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Формування професійної компетентності майбутнього викладача фізичного виховання є однією з ключових завдань сучасної вищої освіти. У контексті швидких змін в суспільстві, підвищення вимог до рівня кваліфікації педагогічних працівників та розвиток інноваційних методів навчання, важливість компетентності в сфері фізичного виховання стає все більш очевидною. Викладач фізичного виховання не лише передає студентам знання про фізичні вправи, тренування та здоровий спосіб життя, але й відіграє важливу роль у формуванні у них мотивації до активного фізичного розвитку, культури здоров'я та відповідальності за власне самопочуття.

Професійна компетентність викладача фізичного виховання включає не лише знання та вміння, пов'язані з фізичною культурою, але й широкий спектр педагогічних, психологічних, організаційних та комунікативних навичок. Така компетентність вимагає від викладача не лише професіоналізму в проведенні уроків фізичного виховання, а й уміння адаптувати навчальний процес до індивідуальних потреб студентів, враховуючи їх фізичний стан, психологічні особливості та мотиваційні чинники.

Формування цих компетентностей у студентів є важливим етапом їхньої підготовки до майбутньої професійної діяльності. Майбутній викладач фізичного виховання повинен мати не тільки глибокі знання в області фізіології, анатомії, спортивних наук, але й здатність ефективно застосовувати сучасні методи навчання та виховання, розвивати критичне мислення та формувати у студентів інтерес до здорового способу життя та спорту.

Метою цієї роботи є дослідження процесу формування професійної компетентності майбутнього викладача фізичного виховання, визначення основних елементів цієї компетентності, а також виявлення ефективних методів і підходів до підготовки студентів у ЗВО до професійної діяльності в галузі фізичного виховання та спорту. Оскільки фізичне виховання є важливим компонентом загальної освіти та здоров'я нації, професіоналізм викладачів цієї дисципліни має безпосередній вплив на фізичний та психоемоційний розвиток молоді.

Таким чином, формування професійної компетентності майбутнього викладача фізичного виховання є критично важливим для забезпечення високої якості освіти в галузі фізичної культури та спорту. Успішна

підготовка викладача повинна включати не тільки глибокі знання в сфері фізіології, анатомії та спортивних дисциплін, а й розвинуті педагогічні, психологічні та комунікативні навички, що дозволяють ефективно працювати з різними групами студентів та мотивувати їх до здорового способу життя.

Забезпечення комплексної підготовки майбутніх фахівців у цій галузі дозволить їм не лише проводити заняття з фізичного виховання на високому професійному рівні, а й сприяти формуванню у студентів позитивного ставлення до спорту та фізичної активності в цілому. Підготовка компетентних викладачів фізичного виховання є важливим фактором у розвитку національного здоров'я та формуванні здорової нації.

Ковальчук М. П.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Мазін В. М.

ФОРМУВАННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Формування професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в умовах Нової української школи є надзвичайно важливим аспектом розвитку сучасної освіти в Україні. З огляду на інноваційні зміни в освітньому процесі, що передбачають інтеграцію нових підходів до навчання та виховання, учителі фізичної культури мають здійснювати свою діяльність у нових соціокультурних умовах. Нові вимоги до освітнього процесу, спрямовані на розвиток критичного мислення, креативності, фізичної активності та здорового способу життя учнів, ставлять перед майбутніми педагогами фізичної культури важливу задачу – не лише навчити дітей фізичних вправ, а й виховати у них здорову життєву позицію, відповідальність за своє здоров'я та культуру рухової активності.

Нова українська школа передбачає комплексний підхід до навчання, де важливу роль відіграє фізична культура як одна з основ здорового розвитку учнів. Водночас, підготовка майбутніх учителів фізичної культури має враховувати не лише традиційні аспекти цієї дисципліни, а й нові вимоги щодо інтеграції фізкультури в загальну освітню програму. Це вимагає оновлення підходів до навчання студентів, застосування сучасних педагогічних технологій, а також розвитку вмінь організовувати не лише уроки фізичної культури, а й позакласну роботу, яка стимулює учнів до здорового способу життя.

Формування професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в умовах Нової української школи включає поєднання теоретичних знань з практичними навичками, розвиток компетентностей у галузі фізичного виховання, а також інтеграцію міждисциплінарних знань, що дозволяють забезпечити ефективний розвиток учнів. Освітні стандарти і програми повинні орієнтуватися на розвиток не лише фізичних, а й психологічних, соціальних та емоційних аспектів особистості через діяльність учителя фізичної культури.

У цьому контексті надзвичайно важливим є підготовка майбутніх фахівців, здатних впроваджувати новітні методики і технології навчання, адаптуючи їх до потреб учнів та специфіки сучасної школи. Враховуючи зміни в освітньому середовищі, професійна підготовка учителів фізичної культури повинна бути гнучкою, інноваційною та спрямованою на розвиток особистості, яка вміє мотивувати учнів до фізичної активності, розвивати у них навички здорового способу життя та сприяти формуванню життєвих компетентностей.

Таким чином, формування професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в умовах Нової української школи є важливим аспектом сучасної педагогічної системи, що потребує глибоких змін у підходах до навчання та підготовки педагогів. Розвиток професіоналізму в цій галузі сприятиме не лише успішному виконанню функцій фізкультурного виховання в школах, а й формуванню у дітей та молоді позитивного ставлення до здоров'я та фізичної активності.

Колодій А. С.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Сущенко Т. І.

РОЗВИТОК СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Забезпечення якості освітньої діяльності в процесі розвитку університетської освіти в Україні є важливим і складним завданням, яке вимагає комплексного підходу та стратегічного планування на всіх рівнях – від державного управління до конкретних навчальних закладів. В умовах швидких змін вищої освіти, нових викликів глобалізації та інтеграції в міжнародний освітній простір, питання якості стає основним орієнтиром для розвитку університетів.

Політика забезпечення якості вищої освіти є визначальним чинником стратегічного управління освітньою діяльністю Університету. Гарантія якості вищої освіти виступає головним пріоритетом подальшого розвитку Університету. Вона реалізується у взаємозв'язку із загальною політикою та стратегією розвитку і спрямована на забезпечення та підтримання репутації Університету, як надійного постачальника освітніх послуг, які відповідають національним та світовим стандартам якості. Поширюється на всі рівні управління Університетом. Кожен співробітник в межах своєї компетенції несе персональну відповідальність за реалізацію політики якості вищої освіти.

Моніторинг якості підготовки фахівців є важливим елементом вищої освіти, що забезпечує своєчасну і об'єктивну оцінку всіх аспектів освітнього процесу. Це комплексна діяльність, яка охоплює перевірку якості роботи науково-педагогічного персоналу, ефективності організації навчального процесу, а також результатів підготовки студентів. Основним результатом моніторингу є формування висновків щодо ступеня готовності фахівця до самореалізації в суспільстві, з урахуванням розвитку його професійних компетентностей.

Таким чином, моніторинг якості підготовки фахівців є важливою складовою частиною системи управління вищою освітою, яка сприяє постійному вдосконаленню освітнього процесу. Він дозволяє вчасно виявляти проблеми, аналізувати ефективність навчальних програм і методів викладання, а також забезпечує об'єктивну оцінку діяльності викладачів і студентів. Врахування результатів моніторингу дає змогу коригувати навчальні стратегії, оптимізувати ресурси і створювати сприятливі умови для досягнення високої якості освітньої діяльності, що є ключовим фактором у підготовці висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно працювати в умовах сучасного суспільства.

Колодка О. В.
Класичний приватний університет
здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
наук. кер. – д.пед.н., професор Дерстуганова Н. В.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ДО РОБОТИ ЗІ СТУДЕНТСЬКИМИ МОЛОДІЖНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Актуальність теми підготовки майбутніх викладачів до роботи зі студентськими молодіжними організаціями зростає в умовах сучасних викликів. Викладачі не тільки передають знання, але й формують у студентів соціальні, громадянські та професійні навички. Це особливо актуально в умовах сьогоднішньої України, коли через війну молодь стикається з численними викликами – емоційними, психологічними та соціальними. Студентські молодіжні організації в такому контексті стають майданчиком для підтримки, розвитку лідерських якостей та активної участі у житті суспільства.

Молодіжні організації, завдяки своїй структурі, можуть стати платформою для виховання майбутніх лідерів, які зможуть брати на себе відповідальність у процесах відновлення та відбудови держави. Студенти, беручи участь в таких організаціях, отримують можливість розвивати комунікативні навички, навички співпраці та лідерства. Участь у громадських заходах та реалізація соціальних проектів допомагає молоді знайти своє місце у суспільстві та долати виклики сучасного світу. Підготовка викладачів, які працюють зі студентами в цьому контексті, передбачає здатність розуміти їхні потреби, бути ментором та сприяти їхній активності.

Однією з головних якостей викладача є лідерство, він має надихати студентів на розвиток і активну участь у житті закладу, що особливо важливо в умовах війни, коли молодь потребує підтримки для адаптації та відновлення країни. Викладач також повинен володіти емоційним інтелектом, щоб розуміти емоційні потреби студентів, які через війну часто відчувають стрес і тривогу, створюючи безпечне середовище для підтримки та відкритого спілкування. Важливими є і організаційні навички викладача, оскільки він допомагає студентам планувати та реалізовувати ініціативи, стаючи наставником у розвитку їхніх управлінських здібностей. Виховання громадянської свідомості також відіграє значну роль, оскільки студентські організації сприяють розвитку критичного мислення та патріотизму, що є вкрай важливим в умовах війни. Інклюзивність у роботі зі студентами є пріоритетом, викладач має забезпечити рівні можливості для всіх, особливо для студентів з особливими потребами чи постраждалих від війни, проявляючи чутливість і розуміння.

Війна в Україні ставить перед викладачами нові виклики, тому важливо не лише навчати викладачів методам підтримки студентів, але й забезпечувати їм можливість отримувати психологічну допомогу. Крім того, війна змінила форми та методи навчання – дистанційне та змішане навчання стало новою реальністю, що створює додаткові труднощі для організації діяльності студентських організацій. Викладачам важливо бути готовими використовувати цифрові технології та платформи для підтримки активності студентів.

Зміни в суспільстві, викликані війною, також потребують переосмислення національних цінностей. Студентські організації можуть стати місцем для обговорення питань національної ідентичності, відродження патріотизму та інших важливих тем, а викладачі мають сприяти цьому діалогу.

Отже, підготовка майбутніх викладачів до роботи зі студентськими молодіжними організаціями є багатогранним і складним процесом. Вона вимагає від викладача не лише високого професійного рівня, але й особистої стійкості, емоційної готовності до змін та вміння підтримувати студентів у цей складний для країни час. Студентські організації можуть стати потужним інструментом для виховання нового покоління лідерів, здатних сприяти відродженню України.

Список використаних джерел

1. Вербицький А. А. Методологія виховання громадянської свідомості в сучасних умовах. *Наукові праці педагогічного університету.* 2022.

2. Лозинський І. О. Молодіжні організації в Україні: історія та сучасність. Київ : Наукова думка, 2021.

Корабльов С. В.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Кравченко В. М.

ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНЕ ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ

Особистісно-орієнтована парадигма навчання і виховання виступає своєрідним методологічним імперативом, що відповідає потребам розвитку і самореалізації духовного начала людини в новій соціокультурній ситуації. Водночас ідея розвитку особистості розглядається як пріоритетний напрям ідеології сучасної школи. Завдання, що стоять перед загальноосвітніми навчальними закладами, полягають в першу чергу в переході до особистісноорієнтованого підходу у навчально-виховному процесі. Такий підхід передбачає врахування потреб кожного учня, де він виступає як активний суб'єкт освітньої діяльності.

Таким чином, особистісно-орієнтована парадигма навчання і виховання є важливим методологічним принципом, який відповідає сучасним вимогам розвитку людини в умовах швидких соціокультурних змін. Вона орієнтує освітній процес на потреби, інтереси та здібності кожного учня, забезпечуючи його активну роль у

навчальному процесі. Це дозволяє учням стати не лише пасивними отримувачами знань, але й активними учасниками освітньої діяльності, що сприяє розвитку їх творчого потенціалу та самореалізації.

Особистісно-орієнтоване навчання враховує унікальні характеристики кожної особистості, забезпечує індивідуалізацію освіти і сприяє формуванню відповідальних, самостійних і критичних мислячих осіб. Такий підхід також дозволяє створювати сприятливе середовище для розвитку соціальних, емоційних і моральних якостей учнів, що є важливим для їхнього подальшого життя в суспільстві.

Важливим аспектом є те, що перехід до особистісно орієнтованого підход**у** вимагає змін у педагогічних стратегіях та методах, а також розвитку нових форм взаємодії між учителем і учнем. Тому основними завданнями загальноосвітніх навчальних закладів є адаптація навчального процесу до індивідуальних потреб і можливостей учнів, створення умов для їхнього самовираження, а також формування позитивного ставлення до процесу навчання, що сприяє розвитку учнів як особистостей.

Таким чином, особистісно-орієнтований підхід у навчанні та вихованні стає ключовим елементом сучасної освітньої парадигми, що відповідає вимогам розвитку та самореалізації особистості в нових соціокультурних умовах. Такий підхід сприяє формуванню активного і відповідального учня, який бере на себе роль суб'єкта навчальної діяльності, що дозволяє не лише засвоювати знання, а й розвивати власні навички, інтереси та здібності. Перехід до особистісно орієнтованої освіти є важливим кроком до створення більш ефективної, гнучкої і адаптованої до потреб учнів освітньої системи. Це, в свою чергу, дозволяє формувати гармонійно розвинених особистостей, здатних до самореалізації та активної участі в суспільному житті.

Коркін Є. О.
Класичний приватний університет
здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
наук. кер. – д.пед.н., професор Атаманчук Ю.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЯКОСТІ РОБОТИ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Для узагальнення сучасних підходів до оцінки якості роботи ЗДО необхідно визначити сутність категорії «якість», що має філософські, економічні, історико-культурні виміри, адже немає такої сфери, якої б вона не стосувалася.

Філософи визначають якість однією з фундаментальних категорій, яка, з одного боку, розглядається як ознака будь-яких речей, об'єктів, фактів, що забезпечує їх неповторність; «здатність усього існуючого виокремлювати себе з навколишнього світу, пояснювати факт існування, буття» [1, с. 31]. Саме така характерна особливість якості визначала для давніх греків «різницю між предметами» (Аристотель). З іншого, – поняттям «якість» позначається певний рівень життя, що становить соціальну та економічну основу для успішного розвитку людини й суспільства. Так, відомо, що в китайській філософії ієрогліф слова «якість» складається з двох елементів: знаків «рівновага» та «гроші», які ототожнюються з поняттями «висококласний» і «дорогий» [2, с. 16].

Філософи XX століття не зійшлися в поглядах на єдине визначення поняття «якості». Аналізуючи окремі точки зору, ми звернули увагу, що вчені розглядають «якість», як основу існування об'єкта чи процесу, що детермінована системою характеристик: властивістю, структурою, цілісністю, мінливістю, кількістю. Отже, якість об'єктів і процесів, створених людиною, на відміну від якостей інших явищ природи, зумовлює цінність відповідних об'єктів і процесів, тобто їх придатність та міру адаптованості до мети, завдань, умов, певних призначень, запропонованих людиною [3]. Розглядаючи здатність тої чи іншої речі задовольняти відповідні потреби людини, О. Севрук виводить властивості (показники) якості, що, за переконаннями вченого, можуть бути закріплені стандартами, нормами, базовими взірцями, еталонами та ін.

У сучасній філософській літературі поняття «якість» характеризується: визначенням предметів чи явищ, міра яких пояснює їх такими, а не іншими і які різняться один від одного, створюючи цим безкінечну різноманітність світу; відносною стійкістю предметів та явищ; невіддільністю від предмета, який пов'язаний з його буттям; здатністю проявлятися різноманітними властивостями в процесі взаємодії з іншими предметами; приналежністю до будь-яких об'єктів чи явищ, неможливістю існування окремо.

Список використаних джерел

1. Герасіна Л. М. До проблеми нової моделі фінансування освіти : наук.-метод. зб. 1994. № 81. С. 16–21.
2. Коротков Є. М. Управління якістю освіти : навч. посіб. Київ : Основа, 2007. 320 с.
3. Третьяков П. І. Заклад дошкільної освіти: управління за результатами. Київ : ТЦ Сфера, 2007. 240 с.

Костюк Л. М.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Латун Л. М.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 053 ПСИХОЛОГІЯ В ЗВО

Актуальність організації наукової роботи студентів спеціальності 053 «Психологія» в закладах вищої освіти зумовлена кількома факторами, що визначають сучасні вимоги до підготовки кваліфікованих фахівців у галузі психології. Наукова діяльність студентів є важливим етапом у формуванні їхніх професійних і дослідницьких навичок, а також вивчення новітніх методів та технологій психологічної практики.

Організація наукової роботи студентів є важливим компонентом освітнього процесу у закладах вищої освіти (ЗВО), оскільки сприяє формуванню професійних та наукових компетенцій у майбутніх фахівців. Для студентів спеціальності 053 «Психологія» наукова діяльність є невід'ємною частиною навчання, оскільки вона дозволяє не лише поглибити знання з теорії та практики психології, а й розвинути навички проведення досліджень, критичного аналізу та систематизації інформації. Студенти психологи мають можливість досліджувати актуальні проблеми в різних галузях психології – від клінічної та соціальної до психології розвитку та когнітивних процесів.

У сучасних умовах розвитку освіти в Україні важливою є організація наукової роботи студентів так, щоб вона відповідала вимогам сучасної науки, сприяла розширенню їхніх професійних горизонтів і готувала до самостійної наукової діяльності в майбутньому. Це включає належну методичну підтримку, правильний вибір теми дослідження, ефективну організацію роботи з науковими керівниками та активну участь у наукових заходах. Зокрема, наукові конференції, семінари, участь у науково-дослідних проектах та публікація результатів своїх досліджень у наукових журналах є важливими аспектами наукової роботи студентів.

Ця робота має на меті дослідити основні аспекти організації наукової діяльності студентів спеціальності «Психологія» в ЗВО, зокрема визначити ключові етапи наукової роботи, форми її організації, а також роль наукових керівників та методичної підтримки в процесі підготовки студентів до наукових досліджень. Враховуючи важливість цього етапу в освітньому процесі, ефективна організація наукової роботи є запорукою високої якості підготовки майбутніх психологів, здатних до проведення самостійних наукових досліджень та професійної діяльності в галузі психології.

Отже, організація наукової роботи студентів спеціальності 053 «Психологія» є надзвичайно важливою складовою навчального процесу у закладах вищої освіти. Вона сприяє формуванню у студентів не тільки теоретичних знань, а й практичних навичок, необхідних для ефективного проведення психологічних досліджень та вирішення актуальних проблем у галузі психології. Завдяки такій діяльності студенти здобувають досвід у проведенні наукових експериментів, аналітичній роботі, розвитку критичного мислення та формуванні професійної етики.

Таким чином, ефективна організація наукової роботи студентів психологів сприятиме не лише підвищенню рівня їхньої професійної підготовки, але й розвитку інноваційних напрямів у психологічній науці, що, в свою чергу, буде мати важливе значення для подальшого розвитку суспільства в цілому.

Крат А. С.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – д.пед.н., доцент Кравченко В. М.

ОСВІТНЯ ПІДГОТОВКА МЕНЕДЖЕРІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ

У сучасному світі екстремальні умови – такі як економічні кризи, природні катастрофи, соціальні заворушення, воєнні конфлікти та пандемії – стали постійною складовою середовища, в якому працюють менеджери. Ці виклики вимагають від них здатності швидко адаптуватися, ухвалювати рішучі та зважені рішення під тиском, працювати з обмеженими ресурсами та керувати в умовах непередбачуваності.

Сучасний менеджер повинен уміти приймати ефективні управлінські рішення, які забезпечать стійкість організації в умовах мінливості зовнішнього середовища.

Менеджери повинні володіти методами кризового планування, управління ресурсами в обмежених умовах та ризик-менеджменту.

Умови кризи вимагають від керівників високого рівня стресостійкості, тому навчальні програми мають включати курси з психологічної підготовки, тренінги з управління стресом і формування психологічної стійкості, які допомагають менеджерам управляти емоціями та підтримувати ефективність роботи в умовах тиску.

Підготовка має охоплювати питання етики та соціальної відповідальності, оскільки рішення, ухвалені під час кризи, можуть мати серйозні наслідки для громад і організацій.

Освітня підготовка в Україні може бути посилена завдяки вивченню міжнародного досвіду в галузі підготовки до кризових ситуацій. Наприклад, у країнах з розвиненими програмами кризового управління (Ізраїль, Сполучені Штати Америки, Європейський Союз) застосовуються підходи, які можна адаптувати для українських закладів вищої освіти.

Для розвитку кризових навичок до освітніх програм слід включати симуляції реальних ситуацій, які дозволяють відтворювати умови криз. Це дозволяє студентам формувати практичний досвід та навчитися ухвалювати рішення під тиском.

Навчання має поєднувати економічні, соціальні, психологічні та управлінські дисципліни. Мультидисциплінарність допомагає краще розуміти комплексні проблеми кризових ситуацій, розвивати цілісне бачення та ефективно використовувати різноманітні знання у кризових умовах.

Інноваційні технології, такі як віртуальна реальність та штучний інтелект, можуть покращити навчальний процес, дозволяючи відтворювати умови криз та вдосконалювати навички у контрольованих умовах.

Важливим напрямком у вдосконаленні підготовки студентів також є співпраця з організаціями, які мають досвід роботи в кризових умовах адже вона надає можливість студентам отримати знання з перших рук. Така співпраця дозволяє навчальним закладам створювати реалістичні умови для стажувань і тренінгів, що дає змогу студентам готуватися до реальних ситуацій, з якими вони можуть зіткнутися в майбутній професійній діяльності.

Кривенко А. В.
Класичний приватний університет
аспірант

ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

За умов зростання кількості інформації керівникам закладів освіти увагу слід приділяти формуванню вмінь аналізувати цю інформацію. За умов зростання потоків інформації, яка є предметом діяльності керівника навчального закладу, особлива увага повинна приділятися формуванню його аналітичної компетентності. Недооцінка ролі аналізу серед складників професіоналізму керівника призводить до необґрунтованості управлінських рішень, неефективності стратегічних планів, реактивності управління загалом. Це знаходить прояв у

тому, що керівник діє інтуїтивно; використовує незначну кількість аналітичних методів, технологій та недосконалу інформаційну базу; аналіз здійснюється не системно та несистематично.

Значну роль у формуванні управлінських умінь здобувачів вищої освіти відіграє використання ігрових методів, сюжетно-рольових та ділових ігор, характерною особливістю яких є імпровізаційне розігрування учасниками процесу заданої проблемної ситуації професійної взаємодії, у ході якої вони виконують ролі різних персонажів. Предметом подальшого обговорення виступають не ситуації самі по собі, а ігрова взаємодія учасників: їх форми і засоби спілкування, способи вирішення проблемних ситуацій і конфліктів, їх ефективність, позиції, соціальні та міжособистісні ролі тощо. Використання ігрових методів у процесі комунікативної підготовки надзвичайно продуктивне. У штучно створених умовах студент програє різні життєві й виробничі ситуації, що є необхідним моментом для його розвитку, зміни соціальних позицій, ролей у суспільстві, для формування професійних інтересів, потреб, навичок і, врешті решт, для формування його особистості.

Отже, використання рольових і ділових ігор сприяє формуванню управлінських умінь, таких як уміння аналізувати ситуацію, формувати мету діяльності на основі прогнозу, планувати діяльність, приймати рішення, здійснювати контроль, оцінювання й корегування результатів діяльності.

Крицак А. І.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Захаріна Є. А.

МОДЕЛЮВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ЗВО

Актуальність моделювання освітньої підготовки студентів у закладах вищої освіти (ЗВО) зумовлена низкою сучасних викликів, які постають перед системою вищої освіти в Україні та світі загалом. Урахування цих факторів є необхідним для забезпечення високої якості навчання та підготовки кваліфікованих фахівців, здатних ефективно функціонувати в умовах глобалізації, швидких технологічних змін та динамічного ринку праці.

Моделювання освітньої підготовки студентів у закладах вищої освіти (ЗВО) є важливим інструментом для вдосконалення навчального процесу та забезпечення високого рівня підготовки фахівців, здатних ефективно працювати в умовах сучасних соціальних, економічних і технологічних змін. Зокрема, у контексті глобалізації та інтеграції вищої освіти в міжнародний простір, важливо створювати такі освітні моделі, які б відповідали потребам ринку праці, вимогам професійних стандартів і сучасним науковим досягненням.

Моделювання освітньої підготовки є складним процесом, що охоплює розробку та впровадження різних навчальних стратегій, методик і технологій, які забезпечують гнучкість і адаптивність освітнього процесу до змінюваних умов. У цьому контексті важливим є поєднання теоретичних знань із практичними навичками, а також активне використання інноваційних технологій у навчанні, що дозволяє студентам розвивати критичне мислення, здатність до самостійної роботи та готовність до безперервного навчання.

Одним із основних завдань моделювання освітньої підготовки є створення таких навчальних програм і курсів, які сприяють розвитку ключових компетенцій, необхідних для професійної діяльності в конкретній сфері. Це передбачає врахування не лише академічних стандартів, а й розвитку таких особистісних якостей, як креативність, емоційний інтелект, комунікаційні та управлінські здібності, що є важливими для успішної кар'єри випускників.

Таким чином, моделювання освітньої підготовки студентів у ЗВО є надзвичайно важливим для забезпечення високої якості освіти та відповідності підготовки випускників сучасним вимогам суспільства. Врахування новітніх тенденцій і потреб ринку праці, а також застосування інноваційних підходів у навчанні, допомагає створювати освітні програми, які готують студентів до успішної професійної діяльності та активної участі в розвитку різних галузей суспільства.

Отже, моделювання освітньої підготовки студентів у закладах вищої освіти є надзвичайно важливим та актуальним процесом, оскільки він дозволяє адаптувати систему вищої освіти до сучасних викликів і вимог ринку праці, технологічного прогресу та міжнародних стандартів. Врахування цих факторів у створенні навчальних програм сприяє підготовці кваліфікованих, гнучких і конкурентоспроможних фахівців, здатних ефективно працювати в умовах швидких змін і глобалізації.

Моделювання освітньої підготовки також дозволяє впроваджувати інноваційні методи навчання, покращувати використання цифрових технологій, а також розвивати ключові компетенції, які є необхідними для успішної професійної діяльності. Це важливо не лише для підвищення якості навчального процесу, а й для забезпечення випускників знаннями та навичками, які відповідають вимогам сучасного суспільства.

Таким чином, ефективне моделювання освітньої підготовки є необхідною умовою для забезпечення високої якості освіти та успішної інтеграції випускників у професійну діяльність як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Кріпкий Т. В.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Сущенко Т. І

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З ІНФОРМАТИКИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Актуальність підготовки майбутніх бакалаврів з інформатики до застосування сучасних управлінських технологій зумовлена кількома ключовими факторами, які впливають на розвиток інформаційних технологій та управлінської практики в сучасному суспільстві.

У сучасному світі інформаційні технології стали невід'ємною частиною управлінських процесів в організаціях різних форм власності та сфер діяльності. Сучасні управлінські технології, зокрема, включають різноманітні програмні та апаратні рішення, які забезпечують автоматизацію бізнес-процесів, аналіз даних, управління проектами, та комунікацію. Для майбутніх бакалаврів з інформатики, які прагнуть успішно реалізувати себе в професійній діяльності, важливо не лише знати, як працювати з технологіями, але й розуміти, як ці технології можуть бути застосовані для оптимізації управлінських процесів.

Наразі управлінські технології охоплюють широкий спектр інструментів, серед яких системи управління проектами (наприклад, Trello, Asana), аналітичні платформи (як Google Analytics, Tableau), системи управління підприємствами (ERP-системи) та системи підтримки прийняття рішень. Успішне впровадження цих інструментів в управлінську діяльність організацій вимагає не лише технічних знань, але й розуміння принципів управлінської структури, культурних особливостей, комунікаційних навичок та здатності до критичного мислення.

Підготовка майбутніх бакалаврів інформатики до застосування сучасних управлінських технологій є стратегічно важливим завданням для освітніх установ. Вона повинна базуватися на інтеграції технічних знань та управлінських навичок, що дозволить студентам ефективно реагувати на виклики, з якими вони зіткнуться в своїй професійній діяльності. Це передбачає як теоретичні знання, так і практичні навички, які можуть бути реалізовані через реалізацію проектів, стажування та практикуми, що включають в себе реальні кейси з підприємницького середовища.

Отже, дослідження і активна реалізація сучасних управлінських технологій стає важливим аспектом професійної підготовки бакалаврів з інформатики. Це, в свою чергу, дозволить студентам розвивати не лише технічні компетенції, але й управлінське мислення, здатність до інноваційного вирішення проблем та адаптацію до швидко змінюваного цифрового середовища. У результаті, такі фахівці зможуть стати важливими гравцями на ринку праці, готовими до виконання завдань, які вимагатимуть від них комплексного підходу і глибокого розуміння як технологічних, так і управлінських аспектів діяльності.

Ксень В. Ю.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – д.пед.н., професор Самодумська О. Л.

РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Перехід до дистанційного навчання: у зв'язку з глобальними викликами вищі навчальні заклади повинні адаптувати свої методики та підходи, підвищити якості освіти, це вимагає нових компетенцій від викладачів (здатність працювати з цифровими інструментами, створювати інтерактивний контент, організовувати активне навчання на відстані), викладачі повинні володіти не лише традиційними педагогічними знаннями, а й навичками користування сучасними освітніми технологіями, платформами для онлайн-курсу, засобами інтерактивного навчання та зворотного зв'язку.

Інтерактивні методи та технології: забезпечення ефективної взаємодії з студентами (вебінари, онлайн-дискусії, відеоконференції), шляхом використання мультимедійних та цифрових ресурсів для підвищення мотивації студентів, а також підготовка викладачів до роботи з різними онлайн-платформами (Moodle, Zoom, Google Classroom та іншими).

Мотиваційні стратегії для залучення студентів до навчального процесу: важливо створити підтримувальну атмосферу для студентів через онлайн-мережі, персоналізований підхід, визначити інструменти для розвитку самостійності студентів у навчанні та збереження їхньої мотивації до вивчення матеріалу, створити зворотній зв'язок для покращення процесу навчання (регулярні консультації, адаптація навчальних матеріалів на основі відгуків студентів).

Індивідуалізація навчального процесу через дистанційні технології: в дистанційному навчанні відкривається можливість для індивідуалізації навчання, де викладач може більше зосереджуватися на потребах кожного студента через персоналізовані матеріали, зворотний зв'язок та консультації, це вимагає від викладача розуміння потреб кожного студента та здатності адаптувати навчальні ресурси відповідно до цих потреб.

Оцінка знань в умовах дистанційного навчання: в умовах дистанційного навчання потрібно підготувати викладачів до використання альтернативних методів оцінки (тестування, проектні роботи, портфоліо), оскільки педагогічна майстерність у нових умовах включає вміння контролювати якість навчання, розробляти систему оцінювання та моніторингу знань студентів, викладачі повинні використовувати нові методи контролю та оцінки, такі як автоматизовані тести, форми самоконтролю та peer-to-peer оцінювання.

Оновлення знань та навичок викладачів: роль університетів та академічних інституцій у наданні підтримки викладачам для підвищення їхніх цифрових компетенцій через професійні курси, семінари, вебінари, а також психологічні аспекти, які впливають на викладачів під час переходу до дистанційного навчання (стрес, адаптація, мотивація). Тренди в онлайн-освіті, що вимагають постійного професійного розвитку викладачів та подальша інтеграція інноваційних технологій у процес навчання. Створення середовища для обміну досвідом серед викладачів вищих навчальних закладів через науково-практичні конференції, форуми, спеціалізовані платформи.

Кузема О. Г.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – д.пед.н., професор кафедри управління
навчальним закладом і педагогіки вищої школи, Фунтікова О. О.

ПРО РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА

Відразу зазначимо, що актуальність теми розвитку комунікативних навичок у дітей з розладами аутистичного спектра (далі РАС) обумовлена низкою важливих аспектів. Це зростання кількості діагностованих випадків РАС (за останні десятиліття спостерігається значне збільшення кількості дітей, яким ставлять діагноз

РАС). Це підвищує потребу в ефективних методах навчання та розвитку цих дітей. А також соціальна інтеграція, коли комунікативні навички є ключовими для соціальної інтеграції та адаптації дітей з РАС. Розвиток цих навичок допомагає їм взаємодіяти з однолітками, вчителями та іншими людьми, що сприяє їхньому повноцінному включенню у суспільство. Ще - освітні можливості, бо діти з РАС часто стикаються з труднощами у навчанні через проблеми з комунікацією. Поліпшення комунікативних навичок дозволяє їм краще засвоювати навчальний матеріал і більш ефективно взаємодіяти в освітньому середовищі. Психологічне благополуччя, тобто нестача комунікативних навичок може призводити до ізоляції та підвищеної тривожності у дітей з РАС. Розвиток цих навичок сприяє їхньому психологічному комфорту та самостійності. Професійні перспективи: у майбутньому діти з РАС, які мають розвинені комунікативні навички, матимуть більше можливостей для професійного самореалізації та незалежного життя [5].

Зокрема, наукові дослідження та практики удосконалення методів та підходів до розвитку комунікативних навичок у дітей з РАС є важливим напрямком наукових досліджень. Це допомагає розробляти нові терапевтичні та освітні програми. Таким чином, тема розвитку комунікативних навичок у дітей з РАС є надзвичайно актуальною і має велике значення для забезпечення їхнього повноцінного розвитку та інтеграції у суспільство [1, с. 13; 6].

Проаналізувавши низку літературних джерел, ми хочемо виокремити наступні рекомендації:

– сімейна підтримка. Родини дітей з РАС часто стикаються з викликами у вихованні та навчанні своїх дітей. Розробка ефективних методів розвитку комунікативних навичок допомагає батькам краще зрозуміти потреби своїх дітей та забезпечити необхідну підтримку;

– інклюзивна освіта. Розвиток комунікативних навичок є важливою складовою інклюзивної освіти, яка спрямована на забезпечення рівних можливостей для всіх дітей, незалежно від їхніх особливостей. Це сприяє створенню більш толерантного та приймаючого середовища у школах;

– індивідуалізований підхід. Діти з РАС мають різноманітні потреби і рівні розвитку, тому важливо розробляти індивідуалізовані методики навчання, які враховують специфічні особливості кожної дитини. Це підвищує ефективність навчання та сприяє кращому засвоєнню навичок;

– технологічні інновації. Сучасні технології, такі як мобільні додатки, онлайн платформи та інтерактивні засоби навчання, відкривають нові можливості для розвитку комунікативних навичок у дітей з РАС. Використання цих інновацій може значно покращити результати навчання та терапії;

– міждисциплінарний підхід. Розвиток комунікативних навичок у дітей з РАС вимагає співпраці між різними фахівцями, такими як педагоги, логопеди, психологи, терапевти та медичні працівники. Це забезпечує комплексний підхід до навчання та терапії;

– досвід міжнародних практик. Обмін досвідом між країнами та використання передових міжнародних практик у розвитку комунікативних навичок допомагають впроваджувати ефективні методики та адаптувати їх до місцевих умов;

– економічні аспекти. Ефективна підтримка дітей з РАС та їх інтеграція у суспільство сприяють зниженню економічних витрат, пов’язаних з додатковою опікою та соціальною підтримкою у майбутньому. Інвестування у розвиток комунікативних навичок на ранніх етапах розвитку дозволяє забезпечити більшу самостійність цих дітей у дорослому житті;

– громадська свідомість. Підвищення обізнаності суспільства щодо потреб та можливостей дітей з РАС сприяє формуванню більш толерантного та підтримуючого середовища, що є важливим фактором для їхнього успішного розвитку та інтеграції [3].

Всі ці аспекти підтверджують високу актуальність теми розвитку комунікативних навичок у дітей з РАС та необхідність подальших досліджень і впровадження ефективних практик у цій сфері.

Таким чином, у якості висновків, зазначимо, що у розвитку комунікативних навичок у дітей з РАС, необхідно враховувати:

– раннє втручання. Взагалі, раннє виявлення та втручання є ключовими факторами для ефективного розвитку комунікативних навичок у дітей з РАС. Це дозволяє максимізувати потенціал дитини і покращити її соціальну адаптацію;

– індивідуалізований підхід: використання індивідуалізованих навчальних програм, які враховують унікальні потреби та здібності кожної дитини, є необхідним для ефективного розвитку комунікативних навичок;

– мультимодальні методи навчання: використання різних методів, включаючи поведінкову терапію, логопедичні заняття, ігрову терапію та технологічні засоби, сприяє більш ефективному навчанню і розвитку комунікативних навичок;

– роль родини та оточення, а це активна участь родини та близького оточення дитини у навчальному процесі є критично важливою для успіху. Підтримка та розуміння з боку сім’ї допомагають дитині відчувати себе прийнятою і мотивованою до навчання;

– інклюзивне середовище: створення інклюзивного навчального середовища, де діти з РАС можуть взаємодіяти зі своїми однолітками, сприяє розвитку соціальних та комунікативних навичок;

– професійна підготовка фахівців: підготовка педагогів, логопедів, психологів та інших фахівців до роботи з дітьми з РАС є необхідною для забезпечення якісного навчання та підтримки.

Перспективи розвитку цієї теми вбачаємо у розробці нових методик, подальші дослідження можуть призвести до розробки нових, більш ефективних методик та підходів до навчання дітей з РАС, які будуть базуватися на сучасних наукових досягненнях. Інтеграція технологій: використання технологічних інновацій, таких як штучний інтелект, віртуальна та доповнена реальність, може значно покращити процес навчання та розвитку комунікативних навичок у дітей з РАС. Міждисциплінарні дослідження (співпраця між різними науковими та професійними галузями може сприяти створенню комплексних програм, які враховують всі аспекти розвитку дітей з РАС). Глобальна обізнаність та обмін досвідом, тобто поширення знань про РАС та успішні методики роботи з дітьми з РАС на міжнародному рівні сприятиме розвитку більш ефективних підходів та програм. Підтримка сімей: розробка програм підтримки для родин дітей з РАС, включаючи психологі-

чну допомогу, навчання та ресурсну підтримку, є важливою перспективою для покращення результатів роботи з цими дітьми. Законодавчі ініціативи: прийняття та впровадження законодавчих актів, які забезпечують права дітей з РАС на якісну освіту та соціальну підтримку, сприятимуть їхній успішній інтеграції у суспільство [2; 4, с. 42-47].

Всі ці перспективи вказують на важливість наших подальших досліджень на шляху розвитку методичних рекомендацій та програм, спрямованих на підтримку дітей з РАС та їх сімей тощо.

Список використаних джерел

1. Бондар В. І. Проблеми корекційного навчання у спеціальній педагогіці : навч. посіб. Київ : Наш час, 2005. 176 с.

2. На перетині аутизму та травми. *The Transmzitter*. URL: https://www.thetransmitter.org/spectrum/-intersection-autism-trauma/?fspec=1#:~:text=And%20people%20with%20more%20autistic,in%20other%20forms%20of%20PTSD (дата звернення: 22.10.2024).

3. Український дефектологічний словник / уклад. : Л. В. Вавіна, А. М. Висоцька, В. В. Засенко ; за ред. В. І. Бондаря. Київ : Милосердя України, 2001. 211 с.

4. Aguiar M. C., de Pondé M. P. Виховання дитини з аутизмом. *Jornal Brasileiro de Psiquiatria*. 2019. № 68 (1). P. 42–47. URL: https://www.scielo.br/j/jbpsiq/a/33df8wqwKtd4qrzqh7xbVZh/?lang=en (date of request: 10.09.2024).

5. Karst J. S., Van Hecke A. V. Вплив розладів спектру аутизму на батьків і сім'ю: огляд і запропонована модель оцінки втручання. *Клінічний огляд дитячої та сімейної психології.* 2012. № 15 (3). С. 247–277. URL : https://link.springer.com/article/10.1007/s10567-012-0119-6 (дата звернення: 09.10.2024).

6. Shattuck P. T., Grosse S. D. Питання, пов'язані з діагностикою та лікуванням розладів аутистичного спектру. *Огляди досліджень порушень розвитку*. 2007. № 13 (2). С. 129–135. URL: https://acamh.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1469-7610.2007.01762.x (дата звернення: 09.10.2024).

Кузьменчук В. М.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Дерстуганова Н. В.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ З МЕНЕДЖМЕНТУ ДО РОБОТИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ

Актуальність підготовки майбутніх магістрів з менеджменту до роботи в інклюзивному освітньому просторі зростає у зв'язку з глобальними змінами, що відбуваються в системі освіти, а також соціальними і культурними трансформаціями в Україні та світі. Інклюзивна освіта, яка забезпечує рівні можливості для всіх учнів, незалежно від їх фізичних чи розумових особливостей, стає важливою складовою сучасної освітньої політики. Це включає створення умов для успішного навчання дітей з особливими потребами, розвитку їх потенціалу та адаптації до соціуму. В умовах такого навчання важливу роль відіграє ефективний менеджмент освітніх установ, що забезпечує не лише організацію навчального процесу, але й створення інклюзивної атмосфери для учнів.

Тема підготовки майбутніх магістрів з менеджменту до роботи в інклюзивному освітньому просторі є надзвичайно актуальною в умовах сучасних змін в освіті та соціумі. В останні десятиліття інклюзивна освіта стала важливою складовою освітніх систем багатьох країн, зокрема і України. Ідея інклюзії передбачає створення рівних можливостей для всіх учнів, незалежно від їх фізичних, розумових чи соціальних особливостей, для здобуття освіти у загальноосвітніх закладах. Це вимагає від освітніх менеджерів, зокрема майбутніх магістрів з менеджменту, здатності ефективно організовувати освітні процеси, враховуючи потреби різних категорій учнів.

В Україні, як і в багатьох інших країнах, відбувається активне впровадження принципів інклюзивної освіти, що потребує від освітніх керівників нових підходів до управління навчальним процесом, а також професійної підготовки фахівців, здатних ефективно працювати в таких умовах. Майбутні магістри з менеджменту повинні бути готові до виконання ролі лідерів, які не тільки розробляють стратегії управління, а й мають на меті створення доступного, комфортного і безпечного освітнього простору для учнів з різними потребами.

Враховуючи важливість інклюзивної освіти для соціальної інтеграції та розвитку країни, підготовка висококваліфікованих менеджерів, здатних управляти освітніми закладами з урахуванням різноманітності учнів, є надзвичайно актуальним завданням. Це вимагає нових підходів у навчальних програмах магістратури з менеджменту, інтеграції новітніх технологій і методик управління, а також розуміння соціальних, психологічних і педагогічних аспектів інклюзивної освіти.

Таким чином, тема підготовки майбутніх магістрів з менеджменту до роботи в інклюзивному освітньому просторі є не лише науково важливою, а й практично значущою для розвитку освіти та забезпечення рівного доступу до якісної освіти для всіх учнів.

Куйдан О. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – Кирпиченко О. Є.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Одним із важливих напрямів країни на шляху до європейського майбутнього є реалізація здоров'язбережувальних технологій у системі сучасної освіти. На даному етапі розвитку України питання охорони здоров'я підростаючого покоління є досить актуальним та соціально значущим, оскільки у нашій країні гостро постає проблема захворюваності молоді. Поняття «здоров'язберігаючі технології» передбачає комплекс

напрямів щодо формування, збереження та зміцнення здоров'я учнів: програми, засоби, методи, спрямовані на виховання в учнів культури здоров'я, особистісних рис, що сприяють його збереженню та зміцненню; формування уявлень про здоров'я як цінність, а також мотивації на здоровий спосіб життя. Збереження здоров'я молодого покоління залежить від взаємодії педагогів, медичних і соціальних працівників та є одним з головних напрямів роботи сучасного закладу освіти.

Актуальність дослідження теми полягає у тому, що зростання захворювань, пов'язаних із стресами, неправильним харчуванням та малорухомим способом життя, вимагає від соціальних працівників знань і навичок для підтримки здоров'я клієнтів

Таким чином, підготовка майбутніх соціальних працівників до застосування здоров'язбережувальних технологій є надзвичайно актуальною в сучасному контексті. Це не лише відповідає на виклики, пов'язані зі зростанням захворювань і потребами суспільства, але й забезпечує комплексний підхід до благополуччя клієнтів. Впровадження здоров'язбережувальних технологій у практику соціальних працівників підвищує їхню професійну ефективність і дозволяє формувати здорові звички в громадах. Таким чином, підготовка фахівців у цій сфері є ключовою для покращення якості соціальних послуг і здоров'я населення загалом.

Отже, актуальність цієї проблеми зумовлена необхідністю вирішення низки суперечностей, а саме:

– між теорією та практикою- часто навчальні програми зосереджуються на теоретичних знаннях, тоді як реальна практика вимагає застосування здоров'язбережувальних технологій у різних соціальних контекстах.;

– між індивідуальними підходами та універсальними методами- соціальні працівники можуть стикатися з необхідністю адаптувати здоров'язбережувальні технології до специфіки окремих клієнтів, що може суперечити стандартним підходам.

– між комерційним обмеженими ресурсами та високими очікуваннями- Соціальні працівники часто працюють в умовах обмеженого фінансування та ресурсів, що ускладнює впровадження нових технологій та методів у практику.;

Ці суперечності підкреслюють важливість комплексного підходу до розуміння ціннісних засад діяльності українського вчительства. Вони свідчать про необхідність пошуку ефективних методів для досягнення цієї мети.

Липчук В. В.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Захаріна Є. А.

РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ

Розвиток комунікативної компетентності майбутніх правоохоронців є одним із ключових аспектів їх професійної підготовки. В умовах сучасного суспільства, яке характеризується динамічними соціальними та правовими змінами, комунікація стає важливим інструментом не лише у взаємодії з громадянами, а й у процесі виконання професійних обов'язків, таких як забезпечення правопорядку, вирішення конфліктів, правова просвіта та робота в команді. Успішність правоохоронної діяльності значною мірою залежить від здатності працівників органів правопорядку ефективно спілкуватися, працювати з різними категоріями населення, включаючи свідків, потерпілих, підозрюваних, а також з колегами по службі.

Комунікативна компетентність правоохоронців включає здатність до виразного та чіткого вираження думок, активного слухання, уміння вести переговори, застосовувати невербальні засоби комунікації, а також ефективно управляти емоціями в процесі спілкування. Вона є необхідною для створення довірливих відносин з громадянами, забезпечення законності та порядку, а також для підтримки морального клімату в правоохоронних органах. Для ефективного виконання своїх функцій правоохоронець повинен володіти не лише юридичними знаннями, а й практичними навичками комунікації, які дозволяють оперативно реагувати на ситуації, що виникають, і досягати оптимальних результатів у вирішенні конфліктних ситуацій.

Формування комунікативної компетентності в процесі підготовки майбутніх правоохоронців є важливим аспектом освітньої програми, оскільки саме від рівня цієї компетентності залежить якість їхньої діяльності у реальних умовах. Враховуючи постійні зміни в соціальних, правових та політичних умовах, сучасні правоохоронці повинні бути готові до адаптації своїх комунікативних стратегій, що дозволяє їм не лише виконувати свої функції на високому рівні, а й створювати позитивний імідж правоохоронних органів у суспільстві.

Отже, розвиток комунікативної компетентності майбутніх правоохоронців є важливим елементом їх професійної підготовки, оскільки саме ефективна комунікація є основою успішного виконання їхніх обов'язків у взаємодії з громадянами, колегами та іншими учасниками правового процесу. Уміння чітко висловлювати свої думки, активно слухати, розв'язувати конфлікти та застосовувати вербальні і невербальні засоби комунікації є критично важливими для забезпечення правопорядку, довіри до правоохоронних органів та ефективного функціонування правової системи.

Таким чином, розвиток комунікативної компетентності майбутніх правоохоронців є надзвичайно важливим для їхньої професійної підготовки, оскільки він забезпечує ефективне виконання функцій у взаємодії з різними соціальними групами та сприяє підвищенню рівня довіри до правоохоронних органів.

Логвиненко О. М.
Класичний приватний університет
аспірант

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ

Академічна мобільність стала важливою складовою сучасної освіти, особливо в контексті глобалізації та інтеграції вищої освіти. Вона передбачає участь студентів у навчальних програмах в інших навчальних закладах або країнах, що дозволяє отримати нові знання, професійні навички та досвід, який важливий для

подальшої професійної діяльності. В умовах академічної мобільності майбутні дизайнери набувають додаткових компетентностей, що забезпечує їм високу конкурентоспроможність на міжнародному ринку праці.

Академічна мобільність являє собою систему організованих можливостей для студентів, викладачів та науковців для тимчасового навчання або роботи в іншому навчальному закладі або країні. Вона дає можливість розширити професійний кругозір, знайомитись з іншими підходами до навчання та роботи, а також інтегруватися в міжнародне професійне середовище. Для дизайнерів академічна мобільність сприяє ознайомленню з різними підходами до творчої діяльності, різноманіттям культурних контекстів та технологічних інновацій, що вкрай важливо для роботи у глобалізованому світі.

Підготовка майбутніх дизайнерів до професійної діяльності має багатоаспектний характер. Вона включає в себе теоретичну підготовку, розвиток творчих здібностей, оволодіння сучасними технологіями та методами роботи. Одним із ключових аспектів підготовки є здатність дизайнерів адаптуватися до змінних умов ринку, інтегрувати інноваційні підходи та працювати в міжнародних колективах. Академічна мобільність забезпечує студентів можливістю ознайомитись із найновішими досягненнями у сфері дизайну, адаптуючи їх до різноманітних культурних, технічних та професійних вимог.

Труднощі академічної мобільності для дизайнерів

Незважаючи на численні переваги, академічна мобільність також має свої труднощі:

Мовні та культурні бар'єри: незнання мови або специфіки культурних норм може стати перепоною для успішного навчання та адаптації.

Різниця в підходах до навчання: різні країни мають різні стандарти освіти та методики викладання, що може створювати труднощі в організації навчального процесу.

Витрати на перебування за кордоном: для деяких студентів фінансове забезпечення є значним бар'єром для участі в програмах академічної мобільності.

Створення умов для студентів для участі в міжнародних конкурсах та виставках, що дозволяють здобути практичний досвід та популяризувати свої роботи.

Загалом, академічна мобільність має великий потенціал для розвитку дизайнерської освіти, оскільки дозволяє студентам отримати досвід, який є надзвичайно важливим для успішної кар'єри в умовах глобального ринку праці.

Таким чином, академічна мобільність є важливим інструментом у підготовці майбутніх дизайнерів, сприяючи розвитку їх професійних компетентностей, креативності, міжкультурної адаптації та інноваційних підходів. Враховуючи переваги та виклики, пов'язані з мобільністю, необхідно розробити ефективні стратегії її впровадження в систему освіти для забезпечення найкращих умов для студентів-дизайнерів.

Лукомський О. В.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – к.пед.н., доцент Дерстуганова Н. В.

ПРОФЕСІЙНА АДАПТАЦІЯ ВІЙСЬКОВИХ КАПЕЛАНІВ ДО РОБОТИ З ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ ТА ЇХНІМИ СІМ'ЯМИ

В сучасному суспільстві серед безлічі викликів пов'язаних з пошуком вирішення гострих соціально-економічних, політичних та проблем міжнародного гуманітарного права, відокремленою проблематикою є питання вирішення взаємодії держави та церкви з величезним пластом населення, що прямим чи опосередкованим способом пов'язане з військовими діями та їхніми негативними наслідками.

Діяльність різноманітних гуманітарних організацій, інституцій пов'язаних з церквою та громадянських об'єднань поряд з вирішенням питань матеріального характеру все більше звертають увагу на необхідність вирішення питань психологічно-емоційної складової допомоги людям, котрі так чи інакше залучені до бойових дій. Окремою важливою ланкою цієї допомоги є церква у вигляді свого представництва у війську у формі капелянства.

Ця інституція все більше набуває поширення у військових підрозділах, стаючи невід'ємною частиною війська та проходячи етап становлення через призму заміни застарілої ще радянської форми замполітів. На відміну від радянської форми психологічного впливу, націленої на поширення пропагандистських штампів та беззаперечного виконання наказів командирів, духовна інституція у вигляді військових капеланів робить вибір у сторону психологічної та духовно-моральної підтримки, гуманної поведінки до оточуючих, любові до Бога та цінності людського життя.

Важливою роботою під час ротацій особового складу є залучення до процесу родин військовослужбовців, що відчувають величезну втому від розлуки з ближніми та можуть навіть знаходитись у депресивному стані. В цих умовах головною задачею по роботі з родинами військовослужбовців є необхідність проведення зборів, семінарів та бесід з метою заспокоєння, надихання на планування подальшого життя та роз'яснення важливості вибору їх рідних.

В кінці кінців просвітницький характер діяльності військових капеланів та їх робота на культорологічному фронті з військовослужбовцями дасть величезний поштовх до побудови духовного громадянського суспільства, що є важливим чинником розбудови європейської цивілізованої держави.

Макущенко М. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.філол.н., доцент Кирпиченко О. Е.

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ЛІНГВІСТИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТИ

Цифрова трансформація освіти суттєво вплинула на організацію навчального процесу в закладах вищої освіти, особливо на підготовку студентів лінгвістичних спеціальностей. З розвитком цифрових технологій і масовим впровадженням онлайн-інструментів змінюється підхід до самостійної роботи студентів, яка стає більш інтерактивною, індивідуалізованою та гнучкою.

Здатність людини до самостійного пошуку, засвоєння на цій основі професійно важливих знань і компетенцій, умінь творчо використовувати їх у різних ситуаціях. Власне це й зумовлює численні дослідження (С. Архангельський, В. Буряк, М. Гарунов, Є. Голант, Б. Іоганзен, С. Зинов'єв, В. Козаков, О. Молібог, Р. Нізамов, М. Нікандров, П. Підкасистий та інші) особливостей організації самостійної роботи студентів, шляхів, засобів, методів і прийомів її здійснення.

Організація самостійної роботи, вся її система, як зазначає В. Козаков, повинна забезпечити студентові можливість самотужки: визначати й установлювати раціональний порядок виконання планових завдань; визначати і планувати послідовність навчальних дій; стежити за ходом і результатом дій, вносити в них виправлення й уточнення; здійснювати самоврядування навчальною діяльністю, забезпечуючи погодженість і цілеспрямованість дій

Сучасні освітні платформи та технології можуть використовуватись студентами для самостійної роботи та реалізації таких підходів до самостійної роботи студентів як проєктне та проблемне навчання.

Проєктне навчання стає ключовим елементом самостійної роботи студентів лінгвістичних спеціальностей в умовах цифрової трансформації. Це дозволяє розвивати навички дослідницької діяльності та комунікації, оскільки студенти самостійно готують проєкти, наприклад, на теми міжкультурної комунікації або порівняльного мовознавства. Використання цифрових інструментів, таких як Google Docs, дозволяє групам студентів працювати дистанційно над спільними завданнями, обмінюватися ідеями та здійснювати колективну роботу.

Проблемне навчання також активно використовується для підвищення ефективності самостійної роботи. Викладачі створюють проблемні ситуації, які вимагають від студентів критичного мислення та пошуку рішень, використовуючи мовні знання. Цифрові ресурси надають додаткові інструменти для організації такого навчання: онлайн-дискусії, форуми та інтерактивні семінари.

Інноваційні підходи до організації самостійної роботи студентів лінгвістичних спеціальностей у ЗВО значно посилюють їхню ефективність у навчанні завдяки цифровим технологіям. Використання інтерактивних платформ, мультимедійних ресурсів, проєктного та проблемного навчання стимулює студентів до активної самостійної діяльності та підвищує рівень їхньої мовної компетентності. Таким чином, цифрова трансформація освіти створює умови для більш індивідуалізованого та інтерактивного навчального процесу.

Список використаних джерел

1. Карпова Г. С. Інноваційні підходи до організації самостійної роботи студентів. *Фізико-математична освіта*. 2018. № 1 (15). С. 232–235.

Малофій Р. Т.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Сущенко Т. І

ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ІНКЛЮЗІВНОЇ ОСВІТИ

Суспільство стає все більш різноманітним, і питання інклюзії, що базується на принципах рівності та недискримінації, стає дедалі важливішим. Актуальність формування безпечного освітнього середовища в умовах інклюзивної освіти пов'язана з необхідністю врахування інтересів усіх учнів, включаючи тих, хто має особливі потреби.

Формування безпечного освітнього середовища в умовах інклюзивної освіти є важливим аспектом розвитку якісної системи освіти, що забезпечує рівні можливості для всіх учнів, незалежно від їхніх індивідуальних потреб. Це завдання передбачає створення умов, у яких кожна дитина може навчатися, розвиватися та соціалізуватися у комфортному й підтримуючому середовищі.

Відсутність єдиного визначення поняття «безпека освітнього середовища» зумовлена існуванням різних підходів до розуміння його сутності. Характеризуючи безпечне освітнє середовище, визначають три його аспекти: психологічний, екологічний та інформаційний. Також до 13 ознак безпечного освітнього середовища відносять позитивні взаємини, комфортність та задоволеність всіх учасників освітнього процесу. Характеристику взаємин в освітньому процесі надають такі чинники: «сприятливі (схвалення, підтримка, довіра, доброзичливе ставлення, толерантність) та несприятливі (негативізм, агресія, конфлікти, ворожість, маніпуляція)»

Формування інклюзивного освітнього простору є складним, але необхідним процесом для забезпечення рівності в доступі до освіти для всіх учнів. Ось кілька можливих кроків і методів, які можна застосувати для аналізу й організації інклюзивного освітнього середовища в закладах освіти:

Для покращення інклюзії в освіті важливо активно працювати над розумінням, зорганізованістю та доступністю освітнього середовища. Проведення аналізу, підвищення кваліфікації працівників та забезпечення фізичної, просторової й інформаційної доступності стане основою для успішного впровадження інклюзивних практик у закладах освіти.

Формування безпечного освітнього середовища в умовах інклюзивної освіти є надзвичайно актуальним у сучасному суспільстві. Це вимагає зусиль не лише від освітян, а й від урядових структур, батьків та громади в цілому, щоб забезпечити всім дітям рівні можливості для навчання і розвитку в безпечному та підтримуючому середовищі.

Мальцев С. І.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Сущенко Л. О.

ПІДГОТОВКА МАГІСТРІВ ДО САМОРОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ

Сучасний ринок праці вимагає від фахівців високого рівня професійної компетентності, здатності до постійного саморозвитку та адаптації до нових умов. В умовах швидких змін у технологіях, глобалізації та

діджиталізації, підготовка магістрів до безперервного самовдосконалення стає необхідною умовою для їхньої успішної професійної діяльності.

Сучасна освіта стає важливим фактором для розвитку не тільки інтелектуального потенціалу, але й практичних навичок, необхідних для успішної кар'єри в умовах швидко змінюваного світу. В умовах глобалізації, цифрових трансформацій і постійних змін на ринку праці особливу увагу приділяється розвитку професійної компетентності випускників вищих навчальних закладів, зокрема магістрів, які повинні володіти здатністю до безперервного саморозвитку та адаптації до нових умов праці.

Професійна компетентність магістра полягає не тільки в теоретичних знаннях, але й у практичних навичках, здатності до ефективної комунікації, стратегічного мислення, рішучості та вмінні швидко реагувати на зміни. Однак у сучасному світі просто володіння знаннями вже недостатньо – необхідно вміти їх застосовувати та постійно оновлювати. Виходячи з цього, розвиток умінь та навичок саморозвитку стає однією з головних складових формування професіонала майбутнього.

Саморозвиток професійної компетентності – це процес, що вимагає від особистості постійної самоосвіти, рефлексії та критичного осмислення своєї діяльності. Саме тому, важливим елементом навчання на магістерських програмах є не лише передача знань, а й розвиток здатності до самостійного навчання, здобуття нових навичок і пристосування до постійно змінюваного професійного середовища.

Сьогоднішні реалії освіти ставлять перед навчальними закладами нові завдання – не просто надати базові знання, а й формувати у студентів уміння самостійно розвиватися, бути гнучкими у змінюваному світі професій. Саморозвиток стає необхідною умовою для кар'єрного зростання і професійного становлення, тому вивчення та інтеграція стратегій саморозвитку в навчальний процес магістратури набуває особливої актуальності.

Ця тема є важливою для розуміння того, як навчання на магістерських програмах може стати основою для подальшого професійного саморозвитку випускників, які в майбутньому повинні стати висококваліфікованими, конкурентоспроможними спеціалістами, здатними до самостійної роботи та постійного професійного вдосконалення.

Таким чином, підготовка магістрів до саморозвитку професійної компетентності в процесі навчання є невід'ємною частиною сучасної освіти, яка орієнтується на створення фахівців, здатних адаптуватися до змінюваних умов праці та безперервно вдосконалювати свої навички. В умовах швидких технологічних і соціальних змін випускники вищих навчальних закладів повинні бути готовими до самостійного навчання та розвитку, що сприятиме їхньому успішному кар'єрному зростанню та здатності вирішувати професійні завдання в умовах невизначеності. Тому важливою є інтеграція елементів саморозвитку в навчальний процес магістратури, що дозволить забезпечити підготовку фахівців, які володіють не тільки теоретичними знаннями, але й здатністю до самостійного мислення, рефлексії та адаптації в постійно змінюваному професійному середовищі.

Маляр Д. О.
Класичний приватний університет
аспірант

ДУХОВНО-МОРАЛЬНІ ЦІННОСТІ ЯК ОСНОВА СУЧАСНОЇ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Сучасне суспільство характеризується швидкими змінами, глобалізацією та технологічним прогресом. У цих умовах роль духовно-моральних цінностей у формуванні особистості стає дедалі важливішою. Неформальна освіта, яка доповнює традиційну систему навчання, забезпечує можливості для розвитку особистих якостей, базованих на духовності, моральності та соціальної відповідальності.

Духовно-моральні цінності – це сукупність принципів та норм поведінки, що відображають внутрішні переконання особистості та визначають її ставлення до інших людей, суспільства та світу. Основні компоненти духовно-моральних цінностей включають:

– доброчесність: чесність, порядність, справедливість.

– толерантність: прийняття різноманіття культур, думок та світоглядів.

– соціальна відповідальність: турбота про суспільне благо, допомога ближнім.

– любов до природи: усвідомлення важливості гармонії з навколишнім середовищем.

Неформальна освіта охоплює навчання та виховання за межами формальних закладів – шкіл, університетів тощо. Вона включає різноманітні тренінги, гуртки, волонтерську діяльність, онлайн-курси та культурні заходи. Головними особливостями неформальної освіти є добровільність, практична спрямованість та орієнтація на навички, що безпосередньо впливають на життєві компетенції особистості.

Роль духовно-моральних цінностей у неформальній освіті:

1. Формування етичних норм та поведінки. Неформальна освіта створює умови для розвитку етичних норм через практичну діяльність. Наприклад, участь у волонтерських проєктах сприяє вихованню відповідальності, емпатії та альтруїзму.

2. Розвиток критичного мислення. Освітні заходи, спрямовані на обговорення духовних цінностей, допомагають формувати здатність до рефлексії, аналізу моральних дилем та прийняття обірів, заснованих на етичних принципах.

3. Підтримка культурного і духовного розмаїття. Гуртки та тренінги, що знайомлять учасників з різними релігіями, традиціями та культурами, сприяють вихованню толерантності й взаєморозумінню.

4. Особистісний розвиток. Завдяки духовно-моральним цінностям у рамках неформальної освіти особистість може розвивати наступні риси:

– здатність до самовдосконалення;

– стійкість до життєвих викликів;

– гармонійне поєднання цілей особистості з суспільними потребами.

Таким чином, духовно-моральні цінності є важливою основою сучасної неформальної освіти, сприяючи формуванню гармонійної та відповідальної особистості. Завдяки різноманітним формам неформальної освіти, духовні цінності можуть бути ефективно впроваджені у життя сучасного суспільства, забезпечуючи його сталий розвиток.

Манько Р. М.
Класичний приватний університет
аспірант

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ПІДЛІТКІВ У ПОЗАШКІЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Підліток є активним суб'єктом соціалізації, його соціальна активність спрямована на засвоєння нових зразків поведінки та перетворення себе. Тому найбільш успішно підліток розвивається в умовах соціально значущої та цікавої для нього діяльності. Заняття підлітків позашкільною діяльністю надають широкі можливості для вияву їх самостійності, задоволення потреб в самопізнанні, самовдосконаленні, самоствердженні, спілкуванні з однолітками. Але заняття підлітка певним видом позашкільної діяльності можуть по-різному впливати на особливості його соціалізації, соціальної поведінки, розвиток ідентичності та взаємини з однолітками і дорослими.

Мета дослідження – виявити психологічні особливості соціалізації підлітків у залежності від різних видів позашкільної діяльності та вплив структури особистісної ідентичності на успішність їх соціалізації. Відповідно до мети і гіпотези були поставлені такі завдання дослідження: На основі теоретичного аналізу обґрунтувати зв'язок психологічних особливостей та успішності соціалізації підлітків, яка протікає в умовах певної позашкільної діяльності, зі змістом їх особистісної ідентичності; визначити та обґрунтувати критерії оцінки успішності соціалізації підлітків. Виявити психологічні особливості соціалізації підлітків в залежності від різних видів позашкільної діяльності. Проаналізувати вплив структури особистісної ідентичності підлітків, які займаються різними видами позашкільної діяльності, на успішність їх соціалізації. 4. Рекомендувати програму соціально-психологічного тренінгу з оптимізації процесу соціалізації підлітків.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в наступному: вперше виявлено та проаналізовано психологічні особливості соціалізації підлітків, і, зокрема, особливості структури їх особистісної ідентичності, в залежності від виду позашкільної діяльності, якою вони займаються; проаналізовано взаємозв'язок структури особистісної ідентичності підлітків, які займаються різними видами позашкільної діяльності, з успішністю їх соціалізації; визначено та обґрунтовано критерії оцінки успішності соціалізації підлітків; доведено, що більш успішній соціалізації підлітків, які займаються спортом, як одним з видів позашкільної діяльності, сприяє домінування в структурі їх особистісної ідентичності.

Отже, результати дослідження відображають зв'язок психологічних особливостей та успішності соціалізації підлітків, які займаються різними видами позашкільної діяльності, зі змістом структури їх особистісної ідентичності. На основі теоретичного аналізу обґрунтовано зв'язок психологічних особливостей та успішності соціалізації підлітків в умовах різних видів позашкільної діяльності зі змістом їх особистісної ідентичності. Виділено основні чинники позитивного впливу позашкільної діяльності на розвиток особистісної ідентичності підлітків. Визначено та обґрунтовано основні критерії оцінки успішності соціалізації в підлітковому віці, в основу яких покладено особливості та рівень розвитку важливих для успішної соціалізації підлітків особистісних параметрів. Виявлено психологічні особливості соціалізації підлітків, які займаються різними видами позашкільної діяльності. Запропонована програма соціально-психологічного тренінгу з оптимізації процесу соціалізації підлітків, основною особливістю програми є включення до неї вправ з асоціативними образами, пов'язаними з соціальною роллю підлітків.

Маржец Ю. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – Фунтікова О. О

СОЦІАЛЬНО ЗНАЧУЩА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК СИСТЕМОТВІРНИЙ ЧИННИК ВИХОВНИХ СИСТЕМ В ОСВІТНІХ ОРГАНІЗАЦІЯХ РІЗНОГО РІВНЯ ОСВІТИ

Актуальність соціально значущої діяльності як системотвірного чинникі виховних систем в освітніх організаціях різного рівня освіти полягає у тому, що соціально значуща діяльність сприяє розвитку у учнів усвідомлення соціальних проблем, формує їхню відповідальність за власні дії та спонукає до активної участі в житті суспільства.

Філософсько-культурологічне підґрунтя розуміння духовності, моралі, моральності та морального виховання особистості в різних соціально-педагогічних і освітньо-виховних середовищах здійснено у фундаментальних наукових працях В.Сухомлинський.,Г.Костюк., О.Капська.,Л.Кузьміна та ін.

Отже, актуальність цієї проблеми зумовлена необхідністю вирішення низки суперечностей, а саме:

– теорією та практикою: Часто навчальні програми акцентують на теоретичних знаннях, в той час як соціально значуща діяльність потребує практичного підходу. Це може створити напруження між традиційними формами навчання і потребою в реальних діях.

– індивідуальними цілями та колективними інтересами : Учні можуть мати різні особисті інтереси, які не завжди збігаються з цілями соціально значущих проектів. Це може призвести до конфлікту між індивідуальними бажаннями і колективними завданнями.

– оцінкою та результатом: Важко виміряти успіх соціально значущої діяльності, оскільки її результати часто є якісними, а не кількісними. Це може ускладнити оцінку ефективності таких ініціатив.

– обмеженням ресурсів: Часто освітні організації стикаються з браком фінансування, часу і людських ресурсів для реалізації соціально значущих проектів, що обмежує їх можливості.

– взаємодією з громадами: Ефективність соціально значущої діяльності залежить від співпраці з місцевими громадами, що може бути ускладнено відмінностями в культурних, соціальних або економічних контекстах.

Ці суперечності підкреслюють важливість комплексного підходу до розуміння ціннісних засад діяльності українського вчительства. Вони свідчать про необхідність пошуку ефективних методів для досягнення цієї мети.

Таким чином, соціально значуща діяльність виступає ключовим чинником, що формує ефективні виховні системи в освітніх організаціях різного рівня. Вона сприяє розвитку соціальної відповідальності, інтеграції знань і практики, підвищенню мотивації до навчання, а також формуванню важливих міжособистісних навичок. Залучення учнів до соціально значущих проектів не лише покращує їхній освітній досвід, але й створює позитивний імідж навчальних закладів як активних учасників у житті громади. В результаті, ці практики сприяють формуванню свідомих, відповідальних громадян, готових до активної участі в суспільстві, що є особливо важливим в умовах сучасних соціальних викликів.

Мартиненко С. М.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – д.пед.н., професор Захаріна Є. А.

ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА СОЦІАЛЬНИХ НАВИЧОК УЧНІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

В умовах сучасного інформаційного суспільства розвиток емоційного інтелекту та соціальних навичок стає однією з ключових компетенцій для успішної інтеграції учнів у соціум і професійну діяльність.

Емоційний інтелект включає вміння розпізнавати й розуміти власні емоції та емоції інших, здатність до емпатії, саморегуляції та побудови продуктивних соціальних зв'язків. У цьому контексті цифрові технології відкривають нові можливості для виховання таких навичок, особливо в умовах дистанційного або змішаного навчання.

З одного боку, цифрові технології значно розширюють можливості для формування комунікативних навичок та співпраці серед учнів. Соціальні мережі, платформи для обміну повідомленнями, чат-боти та інтерактивні освітні програми створюють середовище, де учні можуть розвивати вміння комунікувати та працювати в команді, обговорюючи завдання, вирішуючи проблеми, залучаючи співпрацю інших у режимі реального часу. Це особливо важливо в умовах, коли можливості для безпосереднього спілкування обмежені. Такі платформи пропонують вправи для тренування саморефлексії та емоційного самоконтролю, створюючи віртуальні ситуації, де учні можуть навчатися соціальним реакціям і навичкам у безпечному цифровому середовищі.

Однак, попри очевидні переваги, існують і ризики, пов'язані з використанням цифрових технологій у процесі розвитку емоційного інтелекту. Перш за все, є ймовірність поверхневого спілкування, де обмін повідомленнями та емоціями може здаватися формальним і не завжди щирим. Це може призводити до зниження здатності будувати глибокі соціальні зв'язки та формувати емпатію. Інформаційне перевантаження та постійна багатозадачність, притаманні цифровому середовищу, також можуть створювати додатковий емоційний тиск і спричиняти емоційне виснаження. Негативним фактором є також можливість виникнення залежності від соціальних мереж, що може негативно впливати на самоповагу учнів та їхню соціальну самооцінку.

Попри ці виклики, існує багато позитивних прикладів успішного застосування цифрових технологій для розвитку емоційного інтелекту. Наприклад, робота над командними проєктами в онлайн-режимі сприяє розвитку відповідальності, вміння планувати час і розподіляти обов'язки між учасниками. Крім того, онлайн-заняття та ігри, що включають розпізнавання емоцій, розвиток емпатії та вміння співпрацювати, допомагають учням краще розуміти один одного, навчатися сприймати різні емоційні стани та будувати міцнішу емоційну основу для подальшого спілкування.

У цьому процесі важливу роль відіграють педагоги, які можуть спрямовувати учнів у правильному використанні цифрових ресурсів для розвитку їхнього емоційного інтелекту. Вчителі можуть інтегрувати цифрові інструменти в навчальний процес, допомагаючи учням розвивати навички саморегуляції, ефективного спілкування та підтримувати безпечні способи використання технологій.

Сім'я та школа мають працювати разом, аби забезпечити збалансований підхід до використання цифрових технологій, допомагаючи дітям уникати ризиків цифрової залежності й сприяти їхньому гармонійному розвитку. Батьки можуть контролювати використання технологій вдома, а педагоги навчати здорових способів їх застосування як освітнього й соціального інструменту.

Цифрові технології можуть стати потужним інструментом для формування емоційного інтелекту та соціальних навичок у сучасних учнів, якщо їх використовувати збалансовано й цілеспрямовано. Знайшовши рівновагу між реальним і цифровим спілкуванням, можна забезпечити гармонійний емоційний розвиток учнів у складних умовах інформаційного суспільства.

Мартинюк М. О.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Захаріна Є. А.

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЯК ЦІЛЬОВА ФУНКЦІЯ ОСВІТИ

Проблема розвитку соціального інтелекту особистості є недостатньо вивченою в психолого- педагогічні літературі. Це пояснюється, насамперед, тим, що в сучасних психологічних дослідженнях досить мало уваги приділяється вивченню саме проблеми сутності і функцій соціального інтелекту. Хоча соціальний інтелект, крім того, що він є однією з важливих складових процесу життєдіяльності людини, великою мірою

детермінує пізнання і розуміння особистістю як своїх дій, вчинків, діяльності в цілому, так й інших людей. Деякі психологи, зокрема, Дж. Рензуллі, Н. Кентор та інші відносять соціальний інтелект до структурних компонентів комунікативних здібностей людини, адже вважають, що саме він відповідає за розуміння або нерозуміння суб'єктом вербальних і невербальних реакцій особистості. Але ні в кого ні жодною мірою не викликає сумнівів, що саме соціальний інтелект допомагає людині прогнозувати міжособистісні стосунки, інтуїтивно передбачати те чи інше завершення певних ситуацій, що свідчить про достатньою мірою виражене почуття емпатії особистості з високим рівнем розвитку соціального інтелекту.

Такі індивіди, як правило, відрізняються психологічною витривалістю, стресостійкістю, що допомагає їм з гідністю виходити з різного роду проблем, приймати самостійні рішення навіть в екстремальних ситуаціях і при цьому не боятися зробити помилку або потерпіти невдачу.

Отже, розвиток соціального інтелекту є необхідною складовою особистісного зростання та адаптації в сучасному соціумі. Він впливає на здатність людини розуміти себе та інших, ефективно взаємодіяти в різних соціальних контекстах і справлятися з міжособистісними викликами. Незважаючи на його важливість, ця проблема ще не отримала достатньої уваги в психологічних і педагогічних дослідженнях, що зумовлює потребу в подальших наукових пошуках та розробці практичних методик для розвитку соціального інтелекту.

Враховуючи це, важливо інтегрувати розвиток соціального інтелекту в освітні програми та педагогічну практику, щоб виховувати індивідуумів, здатних до глибокого розуміння соціальних процесів, ефективної комунікації та емоційної стійкості. Це не лише сприятиме особистісному розвитку, а й покращить загальний соціальний клімат у суспільстві, зробить його більш гармонійним і взаємопідтримувальним.

Таким чином, проблема розвитку соціального інтелекту особистості в психологічних дослідженнях є недооціненою і недостатньо вивченою. Це, в свою чергу, зумовлено невизначеністю теоретичних підходів, методологічними труднощами, міждисциплінарним характером соціального інтелекту та відсутністю достатньої уваги до цього аспекту освіти та виховання. Однак у зв'язку з актуальністю соціальних змін та потребою у формуванні здатних до ефективної комунікації та адаптації особистостей, дослідження соціального інтелекту повинно стати пріоритетом для психології та педагогіки в найближчому майбутньому.

Масляк Д. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – Чорна С. С.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА, ПРОФІЛАКТИКИ ТА ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ ТА КІБЕРБУЛІНГУ

Необхідність розгляду педагогічних умов створення безпечного освітнього середовища, профілактики та протидії булінгу та кібербулінгу полягає у тому, що згідно з дослідженнями, випадки булінгу та кібербулінгу серед учнів стають дедалі поширенішими. Це негативно впливає на психічне здоров'я учнів, їхнє навчання та загальну атмосферу в навчальних закладах.

Філософсько-культурологічне підґрунтя розуміння духовності, моралі, моральності та морального виховання особистості в різних соціально-педагогічних і освітньо-виховних середовищах здійснено у фундаментальних наукових працях Л.Грищенко, О.Кравченко**.**,Т.Бочарова., С.Левченко., О.Кузьмін та ін.

Отже, актуальність цієї проблеми зумовлена необхідністю вирішення низки суперечностей, а саме:

– між вартістю та конедеційністю - потреба у відкритому спілкуванні про проблеми булінгу може конфліктувати з бажанням учнів зберегти свою конфіденційність, що може заважати їхньому зверненню за допомогою;

– між авторитетністю та дружньою атмосферою - викладачі мають бути авторитетами у класі, але надмірна суворість може зменшити довіру учнів і завадити створенню дружньої атмосфери, що необхідно для запобігання булінгу. ;

– між профілактикою та реагуванням Акцент на профілактиці може призводити до недостатньої уваги до реагування на вже існуючі випадки булінгу, що може залишити постраждалих без підтримки.

Ці суперечності підкреслюють важливість комплексного підходу до розуміння ціннісних засад діяльності українського вчительства. Вони свідчать про необхідність пошуку ефективних методів для досягнення цієї мети.

Таким чином, створення педагогічних умов для забезпечення безпечного освітнього середовища та профілактики булінгу і кібербулінгу є критично важливим завданням для навчальних закладів. Це не лише сприяє захисту психічного здоров'я учнів, але й підвищує їхню мотивацію та академічні результати.

Матвєєв К. М.
Класичний приватний університет

КОМПОНЕНТИ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ГЕЙМІФІКАЦІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Невпинна модернізація розвитку вищої освіти змушує майбутніх учителів фізичної культури в процесі підготовки у закладах вищої освіти опановувати сучасні методи, форми та засоби навчання, у тому числі гейміфікованого. Результатом такої підготовки є сформована готовність до якісного застосування гейміфікації в освітньому процесі у закладах загальної середньої, вищої, професійної освіти на певному рівні.

Обґрунтуванню понять «готовності до професійної діяльності» та «готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності» значну увагу приділено різними дослідниками. Так, перше поняття «готовність до професійної діяльності» трактують переважно як особистісне утворення, що містить високу мотивацію вибору навчальної й професійної діяльності, стійку систему професійно важливих якостей особистості (позитивне ставлення до вибору виду професійної діяльності, організованість, самовладання), її досвід, необхідні навички, уміння, знання. Щодо другого поняття «готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності», його розкривають як інтегративний стан особистості, що включає оптимальну систему

знань, умінь, навичок, потреб, мотивів і здібностей, тобто все те, що складає професійні якості фахівця та його ставлення до діяльності.

Ґрунтуючись на цьому та інших проаналізованих нами визначеннях, під поняттям готовність майбутніх учителів фізичної культури до застосування гейміфікації в освітньому процесі ми розглядаємо результат такої цілеспрямованої підготовки, яка направлена на опанування інформацією освітнього призначення, та включає оптимальну систему знань, умінь, навичок, потреб, мотивів і здібностей для застосування гейміфікації в освітньому процесі.

З точки зору професійної діяльності така готовність являє собою інтегративну якість особистості, сформовану в результаті утворення функціональної психологічної системи діяльності, містить мотиви, цілі, інформаційну основу і програму діяльності, блок прийняття рішення і підсистему професійно важливих якостей особистості спрямованих на застосування гейміфікації в освітньому процесі. Тобто результатом реалізації професійних якостей фахівця та його ставлення до діяльності у цьому напрямі на підставі підвищення мотивації до змісту навчальної діяльності є ефективність досягнення поставлених цілей.

Спираючись на теоретичний аналіз думок провідних науковців щодо сутності та змісту готовності майбутніх учителів фізичної культури до застосування гейміфікації в освітньому процесі провідними компонентами цієї готовності нами визначено:

– мотиваційно-ціннісний – розуміння потреби, існування мотивації, усвідомлення цінності запровадження конструктів гейміфікації навчання у власній педагогічній практиці;

– інформаційно-когнітивний – потреба, мотивація, інформованість про інструменти гейміфікації, методи, форми, засоби застосування гейміфікації в освітньому процесі;

– професійно-діяльнісний – володіння практичними навичками застосування гейміфікації у педагогіці, фізичній культурі та спорті;

– креативно-рефлексійний – зорієнтованість на створення власних методик ефективного застосування гейміфікації в освітньому процесі.

З метою реалізації наступних кроків дослідження для створення ефективної методики подальшого оцінювання сформованості означеної готовності відповідно до визначених й схарактеризованих компонентів (мотиваційно-ціннісний, інформаційно-когнітивний, професійно-діяльнісний, креативно-рефлексійний) нами буде здійснено відбір відповідних критеріїв та їхніх показників.

Медвідь В. М.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Сущенко Л. О.

МОДЕЛЮВАННЯ ВЗАЄМОДІЇ СІМ'Ї ТА ШКОЛИ В УМОВАХ ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЗАУРОЧНОЇ ДІЯЛЬНОСІ

Моделювання взаємодії сім'ї та школи в контексті організації позаурочної діяльності є надзвичайно актуальним питання'м в сучасному освітньому середовищі. Позаурочна діяльність, яка включає різноманітні формації – від гуртків та секцій до соціальних проектів – має величезний потенціал для всебічного розвитку учнів, і для її ефективної реалізації важливо правильно організувати співпрацю між школою та сім'єю.

У сучасному світі освіта стає дедалі більш важливою не лише для індивідуального розвитку, але й для формування відповідального суспільства. Позаурочна діяльність у навчальних закладах, яка охоплює різноманітні активності – від творчих гуртків і спортивних секцій до наукових проектів і соціальних ініціатив, – відіграє ключову роль у всебічному розвитку учнів.

Одним з ключових аспектів ефективної позаурочної діяльності є співпраця між школою та сім'єю. Взаємодія цих двох інститутів формує цілісну освітню середу, що підтримує учнів не лише в навчальному процесі, а й у їхньому особистісному розвитку. Батьки, які активно залучені до шкільного життя, можуть позитивно впливати на мотивацію дітей, їхнє ставлення до навчання та соціальну адаптацію.

Проте, незважаючи на очевидну важливість цієї співпраці, існує багато викликів, які стримують її ефективність. Серед них – недостатнє залучення батьків до позаурочної діяльності, брак комунікації між школою та родинами, а також різні соціально-економічні фактори, що впливають на можливості батьків активно підтримувати дітей у їхньому розвитку.

Важливість моделювання взаємодії сім'ї та школи в контексті позаурочної діяльності полягає у створенні ефективної системи, що забезпечить синергію між обома інститутами. Це, у свою чергу, дозволить розкрити потенціал учнів, підтримати їхнє всебічне розвиток і сформувати активних, свідомих громадян майбутнього.

Взаємодія між сім'єю та школою в контексті організації позаурочної діяльності стикається з численними проблемами. Ці труднощі обмежують ефективність освітнього процесу, впливають на розвиток учнів і зменшують їхню мотивацію до участі в позаурочній діяльності.

Таким чином, взаємодія сім'ї та школи в умовах організації позаурочної діяльності є ключовим чинником, що впливає на розвиток учнів, їхню соціалізацію та успішність у навчанні. Проблеми, які виникають у цьому контексті, зокрема низький рівень залученості батьків, недостатня комунікація, соціально-економічні бар'єри, невідповідність інтересів та брак ресурсів, можуть суттєво обмежувати ефективність позаурочної діяльності.

Мельник А. М.
Державний університет «Житомирська політехніка»
наук. кер. – к.філол.н., доцент Білоус Б. П.

USING AUTHENTIC MATERIALS AS AN EFFECTIVE METHOD OF TEACHING GRAMMAR IN CONTEXT

Modern technologies, access to a great number of various materials and the help of artificial intelligence aid teachers to provide efficient and enchanting lessons. Combining the tools mentioned with up-to-date methods of teaching lets students absorb the material quickly and nearly effortlessly.

Implementing authentic materials in lessons is an efficient way to show students how native speakers express themselves. By such means a teacher can productively present functional language, relevant vocabulary items, improve students' pronunciation etc. One more beneficial way of using authentic materials during the lesson is teaching grammar in the context of original English texts, audio and videos).

By utilizing real-life texts or audio like newspaper articles or podcasts, learners are exposed to meaningful language that goes beyond traditional grammar exercises. This approach not only helps students develop a deeper understanding of grammar rules but also allows them to see how these rules are applied in practical situations. For instance, language learners can find examples of grammar structure usage in text and try to create their own statements following the pattern.

Incorporating authentic materials into lessons has several advantages. Firstly, it fosters engagement among learners as they can relate to the content and see its relevance to their own lives. When students work with real-life samples, they are more likely to stay motivated and interested in the learning process. Secondly, using authentic materials makes grammar learning more enjoyable. Instead of relying solely on textbook exercises, learners get to explore real-world texts that are captivating and relevant to their interests. This creates a more dynamic and interactive learning environment.

Furthermore, incorporating authentic materials helps learners remember grammar rules more effectively. When grammar is presented in context, students can see how it is used naturally in written or spoken language. This helps them make connections and solidify their understanding of the rules. By seeing grammar in action, learners can better internalize the structures and patterns, making it easier to apply them in the context needed.

It's necessary to mention that not all authentic materials can be a good example for teaching and learning. Nowadays, online schools and famous English teaching bloggers often offer some webinars and marathons on learning English with the help of songs. Sometimes that can be a poor idea as some songs contain mistakes. Songwriters usually shorten words and do not follow the rules of grammar to keep the rhyme. Another poor example of authentic materials can be the lines of some film characters. Sometimes, film directors want to show not very intelligent people so they make mistakes on purpose. On the other hand, such lines can be used for error correction exercises.

Every teacher should remember that authentic materials can contain difficult vocabulary and grammar structures. Sometimes speakers talk too fast for students to understand their speech. Furthermore, it may have slang or shortenings learners do not know. It is crucial not to discourage students with such issues as they may lose motivation for learning because of not understanding native speakers. The material should correspond to the level and interests of students, for example, younger learners are not likely to express interest in BBC articles or podcasts.

To sum up, authentic materials as an effective method of teaching grammar in context have proven to be highly beneficial for language learning. At the same time, a teacher should be extremely careful when they choose sources for students' language acquisition. It is pivotal to select materials which correspond to students' language proficiency level and the purpose of the lesson.

References

1. Ali Saleh M. A. Applying authentic materials in teaching english grammar to improve EFL student's skills (teachers' attitude). *ELS Journal on Interdisciplinary Studies in Humanities*. 2022. № 5 (2). P. 293–296.

2. Nunan D. Teaching grammar in context. *ELT Journal*. 1998. № 52 (2). P. 101–109.

3. Mestari S., Malabar F. The use of authentic materials in teaching grammar for EFL students (teachers' perspective). *Language and Language Teaching Journal*. 2016. № 19. P. 125–131.

Мельниченко І. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н., професор Сущенко Л. О.

НОВІ ПРАКТИКИ СІМЕЙНОГО НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Згідно з класичною традицією, знання постає збагаченим високими сенсами, здатними зробити людину творчою, духовною особистістю, що вимагає доцільного виховання. У цьому контексті виховання потрібно розглядати як морально-практичний процес, який активно використовується для творення світу і одночасно творення самої людини.

Актуальність дослідження теми полягає у тому, що учасні діти і підлітки зростають у цифровому середовищі, яке впливає на їхнє сприйняття світу, способи отримання інформації та навчання. Сім'ї повинні адаптувати свої підходи до виховання, щоб ефективно інтегрувати цифрові технології.

Сучасний цифровий спосіб долучення людини до природного і соціального світу є загальним свідченням її складного життя в цивілізованому суспільстві, коли зникають межі для конструктивних міжкультурних взаємообмінів. У таких умовах глобального цифрового споживання акцент робиться на наукову і практичну цінність відповідних продуктів, що необмежено транслюються. Відтак виникає проблема ступеня їх використання в контексті компетентнісних можливостей конкретного індивіда. Це зі свого боку вимагає інноваційного вдосконалення сфери освіти, спрямованої перш за все на творчий розвиток зростаючої особистості.

Подібна особистість, перебуваючи в силовому полі цифрової інформації, опановує необмежену за змістом кількість ситуацій, які достатньою мірою відображають усю різноманітність людської діяльності й життя в цілому. Усеохоплювальний характер цифрової інформації корелюватиме з широтою досконалості людини як особистості. Тут слід ураховувати ту обставину, згідно з якою виховання в умовах сучасного суспільства певною мірою втрачає свій потенціал. Натомість цифрова форма соціалізації відіграватиме досить дієву особистісно-перетворювальну роль. І цією перспективою не слід нехтувати.

Таким чином, нові практики сімейного навчання та виховання в умовах цифрової трансформації суспільства стають необхідними для ефективної підтримки розвитку дітей. Адаптація до змінюваного інформаційного середовища, використання доступних цифрових ресурсів, зміцнення комунікації між батьками та

дітьми, розвиток критичного мислення та гнучкість у навчанні – все це є важливими аспектами, які допомагають сім'ям орієнтуватися в сучасних викликах і забезпечують успішне майбутнє для наступних поколінь. Ці практики не лише сприяють академічному розвитку дітей, але й формують їх соціальні навички та цінності, що є ключовими для їхньої адаптації в сучасному суспільстві.

Мехатурі Г. О.
Класичний приватний університет
аспірант

СТАН ДОСЛІДЖУВАНОСТІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АНАЛІТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 224 «ТЕХНОЛОГІЇ МЕДИЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ ТА ЛІКУВАННЯ» В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Розвиток аналітичного мислення у студентів є одним із ключових завдань вищої освіти, особливо у підготовці майбутніх фахівців галузі медицини. Магістри спеціальності 224 «Технології медичної діагностики та лікування» повинні володіти високим рівнем аналітичних здібностей, адже їхня професійна діяльність включає аналіз складної інформації, прийняття обґрунтованих рішень та забезпечення ефективного лікування пацієнтів. У статті розглянуто сучасний стан досліджень проблеми розвитку аналітичного мислення у зазначені

Аналітичне мислення є основою для виконання таких завдань, як інтерпретація лабораторних результатів, аналіз клінічних випадків та оптимізація лікувальних стратегій. Умови сучасної медицини, де важливими є точність, швидкість та відповідальність прийняття рішень, висувають підвищені вимоги до мисленнєвих навичок спеціалістів. Водночас, розвиток цих здібностей потребує цілеспрямованих педагогічних зусиль, які враховують специфіку медичної освіти.

Аналіз наукових праць дозволяє виділити декілька аспектів дослідження проблеми аналітичного мислення у фахівців медичної галузі.

1. Психолого-педагогічні основи розвитку аналітичного мислення

Питання розвитку мислення як когнітивного процесу широко досліджувались у психолого-педагогічній літературі (Л. Виготський, Ж. Піаже, Дж. Брунер). Аналітичне мислення визначається як здатність до розчленування проблеми на складові, виявлення зв'язків між ними та прогнозування результатів.

У контексті медичної освіти дослідники, зокрема Ю. Литвиненко та І. Григоренко, наголошують на важливості розвитку критичного аналізу та клінічного мислення.

2. Методичні аспекти формування аналітичного мислення

Сучасні методи формування аналітичного мислення включають використання проблемно-орієнтованого навчання (Problem-Based Learning), клінічних симуляцій, аналізу кейсів та інтерактивних лекцій. Як зазначають С. Бодрова та О. Соколова, такі підходи дозволяють студентам опрацьовувати реальні ситуації та розвивати здатність до самостійного прийняття рішень.

3. Використання інформаційних технологій

Цифрові технології, такі як віртуальні симулятори, бази даних для аналізу клінічних випадків та програмне забезпечення для моделювання лікувальних процесів, стають важливим інструментом у підготовці майбутніх магістрів. Їхнє використання сприяє розвитку аналітичних здібностей, адже студенти можуть моделювати наслідки своїх рішень у безпечному середовищі.

4. Труднощі та перспективи розвитку

Попри позитивні результати, у науковій літературі зазначаються певні проблеми. Це, зокрема, недостатня інтеграція методів розвитку аналітичного мислення в навчальні плани, брак часу для практичної підготовки та обмежений доступ до сучасного обладнання. Також акцентується на потребі адаптації методик до особливостей спеціальності.

Таким чином, розвиток аналітичного мислення у магістрів спеціальності 224 «Технології медичної діагностики та лікування» є важливим напрямом сучасної медичної освіти. Наукові дослідження та практичний досвід вказують на ефективність інтерактивних методів навчання, використання інформаційних технологій та проблемно-орієнтованого підходу. Однак існує необхідність у подальших дослідженнях, спрямованих на вдосконалення методик навчання, а також інтеграцію цих методик у навчальні програми з урахуванням специфіки медичної діагностики та лікування.

Микицей І. Р.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Сущенко Л. О.

ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА БАТЬКІВ ЯК ВІДПОВІДАЛЬНИХ СУБ'ЄКТІВ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ ТА ОСВІТИ

Актуальність педагогічної підтримки батьків (законних представників) у контексті їхньої ролі як відповідальних суб'єктів сімейного виховання та освіти є надзвичайно актуальною у сучасному світі. Сучасні виклики в освіті, такі як стрімкий розвиток інформаційних технологій, соціальна нерівність, проблеми емоційного здоров'я дітей і сімей, потребують більш тісної співпраці між навчальними закладами та родинами.

Виховання та освіта дітей – це складний і багатогранний процес, у якому важливу роль відіграють не лише навчальні заклади, але й родина. Батьки (законні представники) відіграють ключову роль у формуванні особистості дитини, адже саме в сім'ї закладаються основи моральних цінностей, соціальних норм і навчальних навичок. В умовах сучасного світу, що характеризується швидкими змінами, новими викликами та технологічними досягненнями, завдання батьків стають більш складними, і їхня роль у вихованні потребує додаткової педагогічної підтримки.

Педагогічна підтримка батьків охоплює інформування, навчання та консультування, спрямоване на розвиток їхніх виховних навичок, підвищення обізнаності про особливості розвитку дітей та формування партнерських відносин із навчальними закладами. Це створює основу для ефективної взаємодії між батьками та педагогами, що, в свою чергу, позитивно впливає на емоційний і соціальний розвиток дітей.

Сучасні виклики, такі як вплив цифрових технологій, потреба в інклюзії, соціальні та економічні труднощі, підкреслюють необхідність активної участі батьків у вихованні дітей. Важливо, щоб батьки не лише виконували роль спостерігачів у навчальному процесі, а й активно співпрацювали з вчителями, створюючи сприятливе середовище для навчання.

Отже, дослідження педагогічної підтримки батьків виступає важливим аспектом у контексті сучасної освіти. Ця тема потребує глибокого аналізу, адже розуміння інструментів і методів, які допомагають батькам ефективно виконувати свою виховну роль, є стійким фундаментом для розвитку дітей та їх успішної інтеграції в суспільство. У цій роботі ми розглянемо значення, основні напрями та механізми педагогічної підтримки батьків, а також вплив цієї підтримки на процес виховання та навчання дітей.

Молнар К. Ф.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Латун Л. М.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Соціальні працівники займають важливу роль у забезпеченні соціальної справедливості, підтримці та допомозі людям, що опинилися в складних життєвих ситуаціях. Вони мають працювати не лише з індивідами, але й зі спільнотами, допомагаючи їм вирішувати соціальні проблеми, покращувати якість життя та забезпечувати рівність можливостей. Тому високий рівень соціальної відповідальності у цих фахівців є необхідною умовою для успішного виконання їхніх професійних обов'язків.

Професійна соціальна робота – один з основних способів реагування суспільства на нову соціальну ситуацію, її проблеми, можливості. Разом з тим – це один з найважливіших і складних інструментів соціального контролю. На сьогодні висококваліфікованих спеціалістів соціальної роботи, які могли б професійно здійснювати роботу з діагностики і прогнозування соціальних процесів, надавати профілактичну, соціально-терапевтичну, психологічну, педагогічну і правову допомогу різним категоріям населення, в Україні не вистачає. Це значною мірою пояснюється тим, що професійна підготовка фахівців соціальної роботи розпочалася в нашій країні тільки в середині 90-х років і пов`язана із значущими труднощами, які зумовлені, насамперед, відсутністю як практичного досвіду роботи в цій галузі, так і вагомих науково-теоретичних розробок з актуальних питань соціальної роботи і підготовки фахівців для соціальної сфери.

Професійна підготовка соціальних працівників є основою забезпечення ефективної підтримки та допомоги у вирішенні соціальних проблем, з якими стикаються різні верстви населення. Соціальні працівники, як правило, працюють з найбільш вразливими групами населення, такими як малозабезпечені, особи з обмеженими можливостями, біженці, діти та сім'ї, що перебувають у складних життєвих ситуаціях. В умовах постійних соціальних змін, зростання соціальної нерівності та нових глобальних викликів, таких як пандемії та війни, виникає необхідність у підготовці фахівців, здатних не лише вирішувати поточні проблеми, але й розвивати соціальну відповідальність як важливий аспект їх професійної діяльності.

Формування соціальної відповідальності у майбутніх соціальних працівників є важливою складовою їх професійної підготовки, оскільки вона визначає здатність фахівця здійснювати діяльність, спрямовану на підтримку та захист прав людини, сприяти соціальній справедливості та інтеграції вразливих груп у суспільство. Важливим аспектом цього процесу є створення педагогічних умов, які включають як організаційні, так і методичні підходи до навчання, що дозволяють студентам соціальних спеціальностей не тільки здобути теоретичні знання, але й розвинути етичні та соціальні компетентності, необхідні для успішної професійної діяльності.

Особливо важливою є інтеграція соціальних, психологічних та етичних аспектів у процес професійної підготовки, адже саме ці чинники дозволяють соціальним працівникам працювати в умовах високих моральних вимог та надавати допомогу, зважаючи на індивідуальні потреби та особливості кожного клієнта. Підготовка соціальних працівників вимагає не лише знання соціальних норм та законодавства, а й формування відповідальності за прийняті рішення, здатності до емпатії та підтримки гідності людини в умовах кризових ситуацій.

Таким чином, питання формування соціальної відповідальності у процесі професійної підготовки соціальних працівників є надзвичайно актуальним і важливим для створення ефективної системи соціальної допомоги в сучасному суспільстві, яке потребує нових підходів до вирішення складних соціальних проблем.

Молнар Ф. Ф.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Чорна С. С.

ФОРМУВАННЯ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ МАШИНОБУДІВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ВУМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Актуальність дослідження формування самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів машинобудівних спеціальностей в умовах дистанційного навчання обумовлена необхідністю створення ефективних педагогічних умов для розвитку самостійної навчальної діяльності студентів та забезпечення їхньої готовності до професійної роботи в умовах постійних змін і технологічних новацій.

В умовах швидких змін в технологічному середовищі та глобалізації освіти, питання формування самоосвітньої компетентності у студентів стає важливим аспектом сучасного навчального процесу. Особливо це стосується бакалаврів машинобудівних спеціальностей, які повинні володіти не лише теоретичними знаннями, але й практичними навичками, здатністю до самостійного вирішення проблем, а також адаптації до нових технологій та умов праці. Самоосвітня компетентність є однією з основних складових сучасного фахівця, оскільки вона дозволяє безперервно вдосконалювати свої знання та навички, адаптуючись до нових вимог професії.

Сучасна система вищої освіти ставить перед собою завдання підготовки висококваліфікованих фахівців, які здатні адаптуватися до швидко змінюваних умов технологічного прогресу та постійно вдосконалювати свої знання і навички. Особливо це стосується таких спеціальностей, як машинобудування, де науково-технічні досягнення та інновації є ключовими для розвитку галузі. У зв'язку з цим важливою складовою освітнього процесу є формування у студентів самоосвітньої компетентності – здатності до самостійного набуття та поглиблення знань, використання сучасних технологій для вирішення професійних завдань.

З появою дистанційного навчання в умовах глобалізації та пандемії COVID-19 змінилися не лише організаційні форми навчання, але й підходи до розвитку професійних і особистісних компетенцій. Дистанційне навчання дозволяє студентам отримувати доступ до ресурсів і матеріалів незалежно від місця знаходження, що є великим досягненням в умовах сьогодення. Однак одночасно воно висуває нові вимоги до студентів, зокрема, до їх здатності організовувати самостійну роботу, ефективно планувати навчальний процес та використовувати інформаційно-комунікаційні технології.

Для бакалаврів машинобудівних спеціальностей важливо не тільки здобути базові знання в технічних дисциплінах, але й мати здатність до самостійного освоєння нових технологій, що постійно з'являються в їх професійній діяльності. Тому розвиток самоосвітньої компетентності є ключовим фактором у підготовці таких фахівців.

Таким чином, формування самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів машинобудівних спеціальностей є важливим аспектом сучасної освіти, що сприяє розвитку у студентів навичок самостійного набуття знань та їхнього поглиблення в умовах постійно змінюваного технологічного середовища. Враховуючи швидкий розвиток інноваційних технологій, самоосвітня компетентність стає необхідною умовою для підготовки фахівців, які здатні ефективно працювати в умовах нестабільності та постійного вдосконалення професійних знань. Дистанційне навчання, що стало важливою складовою сучасної освітньої практики, вимагає від студентів високого рівня самодисципліни, організації навчальної діяльності та вміння користуватися інформаційно-комунікаційними технологіями, що робить проблему розвитку самоосвітньої компетентності ще більш актуальною. Тому забезпечення оптимальних педагогічних умов для формування цієї компетентності є необхідним для успішної професійної підготовки майбутніх інженерів-машинобудівників.

Мороз М. О.
Класичний приватний університет
аспірант

ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ АДАПТИВНОГО ТЕСТУВАННЯ ЗНАНЬ В УМОВАХ ГІБРИДНОГО НАВЧАННЯ

Сучасна освіта стрімко трансформується під впливом технологій та зміни умов навчального процесу. Гібридне навчання, яке поєднує традиційні форми аудиторних занять з онлайн-компонентами, вимагає нових підходів до оцінювання знань студентів. У цьому контексті адаптивне тестування стає важливим інструментом, що дозволяє забезпечити індивідуалізований підхід до кожного здобувача освіти.

Адаптивне тестування ґрунтується на використанні алгоритмів, які підбирають завдання відповідно до рівня знань і темпу засвоєння матеріалу кожного студента. Це дозволяє оптимізувати процес оцінювання, роблячи його більш ефективним і точним. Замість однакового набору питань для всіх студентів, система адаптується до їхніх потреб, пропонуючи завдання відповідної складності. Такий підхід дозволяє не тільки виявити прогалини у знаннях, але й мотивувати студентів до подальшого навчання.

Дослідження показують, що адаптивне тестування має низку переваг у гібридному навчанні. По-перше, це економія часу як для студентів, так і для викладачів. Завдяки автоматизації оцінювання викладачі отримують точні дані про рівень засвоєння матеріалу, що дозволяє оперативно коригувати навчальний процес. По-друге, адаптивне тестування сприяє підвищенню об'єктивності оцінювання, адже мінімізується вплив людського фактора. По-третє, завдяки інтерактивності та персоналізації такі системи стимулюють студентів до активної участі у процесі навчання.

Разом з тим впровадження адаптивного тестування супроводжується певними викликами. Зокрема, це необхідність розробки якісного програмного забезпечення, що здатне враховувати широкий спектр навчальних програм і рівнів знань. Крім того, важливим залишається питання збору, обробки та збереження персональних даних студентів, що потребує дотримання етичних і правових норм.

Успішна реалізація технологій адаптивного тестування в умовах гібридного навчання залежить від співпраці між педагогами, розробниками програмного забезпечення та адміністрацією закладів освіти. Важливим є також навчання викладачів ефективному використанню таких інструментів. Перспективи подальших досліджень включають вдосконалення алгоритмів адаптації, інтеграцію таких систем у різні платформи дистанційного навчання та аналіз впливу адаптивного тестування на успішність студентів.

Таким чином, адаптивне тестування знань є інноваційним підходом, що відповідає викликам сучасної освіти. Удосконалення цих технологій і їх впровадження в умовах гібридного навчання сприятиме підвищенню якості освіти, індивідуалізації навчального процесу та створенню умов для максимальної реалізації потенціалу кожного здобувача освіти.

Мурко А. С.
Класичний приватний університет
аспірант

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ДО ВИКЛАДАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПРОЦЕСІ МАГІСТЕРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ

Аналіз спеціальних досліджень засвідчує, що в сучасній педагогічній науці вже розроблена певна система способів оптимізації професійної підготовки, котра побудована на логіці послідовного вибору найкращих варіантів основних компонентів навчання студентів – його змісту, методів, засобів, форм організації й аналізу результатів. Водночас приділена увага й поліпшенню умов реалізації її основних завдань.

Дослідники професійної підготовки студентів у ЗВО використовують поняття "педагогічні умови" в якості компонента навчально-виховного процесу у вищій школі та розкривають їхню сутність у різному контексті. Педагогічні умови є фактором підвищення рівня готовності майбутніх спеціалістів до виконання професійних функцій.

Науковий аналіз проблеми формування готовності майбутніх психологів до викладацької діяльності в процесі магістерської підготовки у процесі фахової підготовки передбачає визначення низки педагогічних умов, які впливатимуть на ефективність процесу формування зазначеного виду готовності.

В основі пізнавальних мотивів діяльності магістрів лежить пізнавальна потреба, що пов'язана зі стійким пізнавальним інтересом, який забезпечує систематичну роботу майбутніх психологів в оволодінні фаховими психолого-педагогічними знаннями і методами професійної діяльності. Саме тому зміст навчального матеріалу повинен бути значущим для магістра, визначеною має бути педагогічна мета, внутрішньо-предметні і міжпредметні зв'язки, професійною спрямованістю характеризуватиметься цикл фундаментальних дисциплін, розвиток пізнавального інтересу та самостійності. Використання сучасних педагогічних технологій навчання дає змогу індивідуалізувати, диференціювати зміст, обсяг знань і послідовність їх викладання. Немає жодної проблеми в навчально-пізнавальній діяльності, яку можна було б вирішити без пізнавальної активності, інтересу, емоційного залучення.

Отже, оптимізація процесу формування готовності майбутніх психологів до викладацької діяльності в процесі магістерської підготовки має реалізовуватися шляхом активізації певних педагогічних умов, котрі орієнтуватимуть фахову підготовку на діяльність, сприятимуть виробленню умінь магістрів до навчальних предметів і процесу пізнавальної діяльності, самостійно.

Наконечний В. І.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Захаріна Є. А.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО РОБОТИ З ДІТЬМИ

Актуальність організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх соціальних педагогів до роботи з дітьми та підлітками групи ризику є надзвичайно важливою темою в умовах сучасної соціальної реальності. Враховуючи зміни в соціальному середовищі, економічні труднощі, зростання соціальних проблем, зокрема, насильства, алкоголізму, наркоманії, а також проблеми бідності та сімейного неблагополуччя, діти та підлітки групи ризику потребують особливої уваги з боку соціальних педагогів.

Докорінні зміни в соціально-економічному житті України, модернізація та вдосконалення системи освіти зумовлюють нові вимоги до якості підготовки фахівців соціальної сфери. Перед вищими навчальними закладами постає завдання підготовки соціальних педагогів, здатних надавати населенню кваліфіковану допомогу у вирішенні життєвих проблем, здійснювати соціальну, психологічну та педагогічну підтримку особистості, сприяти попередженню негативних явищ у молодіжному середовищі, забезпечувати сприятливі умови соціалізації особистості. Концептуальні засади підготовки фахівців соціальної сфери визначено в Державній національній програмі "Освіта" (Україна XXI століття), Національній доктрині розвитку освіти, Законі України "Про соціальну роботу з дітьми та молоддю".

Взаємодія учасників навчально-виховного процесу має ґрунтуватися на принципах гуманізму, співробітництва, партнерства, нарощування виховних впливів і забезпечувати реальні якісні зміни в особистості підлітків, створювати позитивне соціокультурне середовище, передбачати виявлення і подолання труднощів, що постають перед підлітком у процесі соціалізації. Створення емоційно-сприятливої атмосфери в навчальному закладі є результатом організації відкритих суб'єкт-суб'єктних відносин педагогів, підлітків, батьків, що гарантує забезпечення демократичних освітніх процесів. Демократизація середовища освітнього закладу сприяє підвищенню рівня соціальної компетентності підлітків через підтримку учнівського самоврядування, забезпеченню соціальної практики, гарантує свободи всім учасникам навчально-виховного процесу щодо прояву ініціативи, соціально-комунікативної активності, висловлюванні суджень і поглядів під час дискусій і монологів, на уроках і в позакласній діяльності.

Таким чином, актуальність організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх соціальних педагогів до роботи з дітьми та підлітками групи ризику зумовлена сучасними соціальними викликами та потребою в підготовлених, компетентних спеціалістах. Розвиток цих умов передбачає створення належних умов для практичного навчання, інтеграції теоретичних знань та практичних навичок, а також формування особистісної готовності до роботи з дітьми, що переживають соціальні чи психологічні труднощі.

Наконечний В. І.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Дерстуганова Н. В.

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНТЕРАКТИВНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Актуальність організації інтерактивної роботи студентів спеціальності 073 "Менеджмент" в закладах вищої освіти (ЗВО) є надзвичайно високою, оскільки сучасні вимоги до підготовки фахівців в області менеджменту потребують інтеграції теоретичних знань з практичними навичками. Враховуючи динамічні зміни в бізнес-середовищі, розвиток технологій та необхідність розвивати навички командної роботи, креативного мислення та адаптації до змінюваних умов, інтерактивні методи навчання є важливою складовою професійної підготовки майбутніх менеджерів.

Сучасні світові стандарти в галузі освіти передбачають підготовку висококваліфікованих спеціалістів, здатних інтегрувати теоретичні знання і практичні уміння в цілісну систему, володіти новими технологіями тощо. Трансформація освіти вимагає в першу чергу вирішення таких нагальних питань як орієнтація на людину, фундаментальні цінності, рішуча демократизація освіти. На допомогу класичним технологічним аспектам приходять нові, зокрема, інтерактивні технології навчання.

За інтерактивного навчання відбувається співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці) де і студент, і викладач є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання, розуміють що вони роблять, рефлексують з приводу того, що вони знають, вміють і здійснюють. Викладач під час інтерактивного навчання виступає як організатор процесу навчання, консультант, фасілітатор, який ніколи не „замикає‖ навчальний процес на собі. Головними у процесі навчання є зв'язки між студентами, їхня взаємодія і співпраця. Результати навчання досягаються взаємними зусиллями учасників процесу навчання, студенти беруть на себе відповідальність за результати навчання.

Інтерактивна модель навчання передбачає застосування технологічного підходу і бачиться нами як застосування у навчанні сукупності інтерактивних технологій, загальною ознакою яких є принципи інтеракції: багатостороння комунікація, взаємодія і взаємонавчання студентів, кооперована навчальна діяльність з відповідними змінами у ролі і функціях як тих, хто навчається, так і викладачів. Така модель передбачає і особливе розуміння заняття у ВНЗ як форми навчання, яке теж ґрунтується на технологічному підході. Тому вважаємо за доцільне пояснити деякі аспекти цього підходу.

Таким чином, актуальність організації інтерактивної роботи студентів спеціальності 073 "Менеджмент" у ЗВО зумовлена необхідністю підготовки висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно працювати в умовах постійних змін і складних економічних ситуацій. Інтерактивні методи навчання дозволяють поєднати теоретичні знання з практичними навичками, що є критично важливим для розвитку управлінських компетенцій студентів і забезпечення їхньої готовності до реальної роботи в бізнесі.

Негадайлов М. А.
Класичний приватний університет

ГРОМАДЯНСЬКІСТЬ – ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА ЯКІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

Формування культури громадянськості майбутнього вчителя є важливим завданням сучасної педагогічної освіти, оскільки вчитель відіграє ключову роль у вихованні та формуванні громадянської свідомості у молодого покоління. Культура громадянськості охоплює знання, переконання, цінності, моральні норми та поведінкові стереотипи, що визначають активну участь особистості в суспільному житті. Для майбутнього вчителя цей процес є особливо важливим, оскільки він є моделлю для учнів і формує громадянське ставлення молоді до суспільства, держави, прав і обов'язків.

Формуванню громадянськості майбутніх учителів сприяє створення певних педагогічних умов, що полягають у забезпеченні громадянської спрямованості освітнього процесу закладу вищої освіти комплексом адекватних форм і методів, створенні у закладі вищої освіти розгалуженої системи поза аудиторної роботи, упровадження в освітній процес спецкурсу «Основи громадянськості особистості вчителя»; організацію активної та диференційованої роботи зі студентами, спрямованої на формування громадянськості як важливої професійно значущої якості.

Громадянськість учителя це інтегративна багатокомпонентна професійно-педагогічна якість, що складається з системи знань, умінь, переживань, емоційно-ціннісних орієнтацій, переконань особистості, що допомагають учителеві усвідомити свою соціальну роль, реалізувати свій громадянський і професійний обов'язок перед державою й суспільством. Структура громадянськості вчителя відображає діалектичну єдність об'єктивного та суб'єктивного, загального та особистого і може бути представлена сукупністю ціннісно-мотиваційного, емоційно-чуттєвого, когнітивного, діяльнісно-поведінкового та особистісно-самотворчого компонентів.

Задля розвитку вищевказаної якості необхідно розробити структурно-функціональну модель формування громадянськості майбутнього вчителя.

Педагогічні умови формування культури громадянськості майбутнього вчителя включають системну організацію навчання, розвиток особистісного прикладу викладачів, практичний досвід роботи вчителів, морально-етичне виховання та застосування інтерактивних методів навчання. Всі ці аспекти сприяють не лише формуванню знань і навичок, але й вихованню активних, відповідальних громадян, готових до участі в демократичних процесах та розвитку суспільства.

Негадайлов П. А.
Класичний приватний університет

ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Лідерські якості педагога – це здатність надихати, організовувати й ефективно впливати на учнів, колег та освітній процес загалом. У сучасних умовах, коли освіта стає більш інноваційною та орієнтованою на розвиток особистості, лідерство серед педагогів є ключовим фактором підвищення якості навчання і виховання.

Лідерські якості педагога – це здатність до прийняття відповідальних рішень, ефективна комунікація, уміння мотивувати учнів та колег, організація процесів навчання і виховання, створення позитивного середовища для розвитку всіх учасників освітнього процесу.

Основні компоненти лідерських якостей педагога складають емоційний інтелект, а саме уміння розуміти та керувати своїми емоціями, а також емоціями інших; комунікативні навички: здатність ефективно спілкуватися з учнями, батьками, колегами та адміністрацією; організаторські здібності: уміння планувати, координувати й контролювати освітній процес; інноваційність, тобто готовність впроваджувати нові ідеї та технології у навчання; мотивація – здатність надихати учнів і колег на досягнення високих результатів.

Шляхи формування лідерських якостей у педагогів:

1) саморозвиток: читання спеціалізованої літератури про лідерство, участь у тренінгах і семінарах з особистісного розвитку; розвиток емоційного інтелекту через рефлексію та медитацію;

2) професійний розвиток: підвищення кваліфікації через курси, конференції та вебінари; вивчення нових педагогічних методик; участь у міжнародних програмах обміну досвідом;

3) робота в команді: участь у колективних проектах; обговорення проблем і пошук рішень разом із колегами; спільна організація позашкільних заходів;

4) наставництво: допомога молодим педагогам у їх професійному становленні; проведення майстер-класів і тренінгів для колег;

5) використання зворотного зв'язку: регулярне отримання відгуків від учнів, колег та адміністрації; аналіз власних досягнень і помилок.

Проблемами у формуванні лідерських якостей можуть бути стереотипи в освіті. У деяких колективах лідерство може сприйматися як надмірна ініціативність. Брак ресурсів, відсутність фінансування для участі в програмах розвитку чи навчання. Резистентність до змін, тобто опір колег або адміністрації до інноваційних підходів. Перевантаженість, велике навантаження педагогів часто обмежує їхній час на особистий розвиток.

Прикладами ефективного лідерства педагогів є:

– ініціативність у впровадженні нових технологій: педагог створює інноваційні уроки, наприклад, із використанням VR чи інтерактивних платформ;

– розвиток шкільного середовища: вчитель ініціює проєкти для учнівського самоврядування або благодійні акції;

– наставництво: досвідчений педагог проводить тренінги для колег з ефективного управління класом;

– інтеграція комунікаційних платформ: організація вчителем ефективної взаємодії між учнями, батьками та адміністрацією через сучасні цифрові інструменти.

Формування лідерських якостей у педагогів є ключовим аспектом успішного функціонування освітніх закладів. Лідерський педагог – це той, хто надихає, впроваджує інновації та ефективно адаптується до змін. Системна підтримка саморозвитку й професійного зростання педагогів здатна значно підвищити якість освіти та створити потужну основу для розвитку суспільства.

Новосядло С. І.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – д.пед.н., доцент Кравченко В. М.

РОЗВИТОК УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ЗОВНІШНЬО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сучасні виклики глобалізації та інтеграції вимагають від майбутніх менеджерів зовнішньоекономічної діяльності не лише знань і навичок у галузі економіки, але й сформованої управлінської компетентності, що дозволяє ефективно діяти в умовах міжнародного ринку. Управлінська компетентність передбачає комплекс знань, навичок, та особистісних якостей, які забезпечують здатність приймати обґрунтовані рішення, лідерські якості, ефективну комунікацію та адаптивність до змін.

Основою розвитку управлінської компетентності є створення умов для набуття студентами навичок стратегічного мислення, аналітичної обробки інформації, управління ризиками та комунікацій у багатокультурному середовищі. Важливими компонентами у формуванні таких навичок є інтерактивні методи навчання, такі як кейс-стаді, рольові ігри, симуляції, які дозволяють студентам поринути у реальні бізнес-ситуації та відпрацювати прийняття управлінських рішень.

Важливим завданням є впровадження міжнародного досвіду та передових практик у процес навчання. Це може включати обмін студентами, залучення фахівців-практиків до викладання та проходження стажувань у міжнародних компаніях. Також варто зазначити, що надання майбутнім менеджерам можливостей для роботи в командах з представниками різних країн сприяє розвитку навичок міжкультурної комунікації та лідерства.

Окрім практичних навичок, важливою складовою управлінської компетентності є етична відповідальність. Майбутні менеджери зовнішньоекономічної діяльності повинні усвідомлювати значення етичних норм та корпоративної соціальної відповідальності, що особливо актуально в умовах сучасних глобальних викликів.

Отже, розвиток управлінської компетентності майбутніх менеджерів зовнішньоекономічної діяльності є складним і багатогранним процесом, який потребує інтеграції сучасних підходів, міжнародного досвіду та створення умов для активного навчання. Лише завдяки комплексному підходу можна забезпечити підготовку компетентних фахівців, здатних ефективно діяти в умовах міжнародного ринку та сприяти економічному зростанню України.

Олесневич С. В.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Мазін В. М.

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ КЕРІВНИКА ОСВІТНЬОЇ УСТАНОВИ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Розвиток професійної культури керівника освітньої установи є одним із ключових аспектів у процесі його професійної підготовки. В умовах глобалізації та стрімких змін в освітній системі важливо, щоб керівники навчальних закладів мали не лише високий рівень професійних знань і навичок, а й були здатні створювати ефективну та гармонійну атмосферу в колективі, реалізувати інноваційні підходи у навчальному процесі та забезпечувати якість освіти. Професійна культура керівника освітньої установи охоплює цілу низку компетенцій, включаючи лідерські якості, організаційні навички, здатність до комунікації, етичні принципи і цінності, а також здатність до постійного самовдосконалення і розвитку.

Професійна культура керівника є важливою складовою успішної діяльності освітньої установи, оскільки саме від його вміння організувати ефективну взаємодію між учасниками освітнього процесу залежить створення сприятливого середовища для навчання і розвитку учнів, педагогічного колективу та всього навчального закладу. Роль керівника полягає не тільки у стратегічному управлінні навчальним закладом, але й у тому, щоб бути зразком для інших у питаннях професіоналізму, етики, взаємоповаги та інноваційних підходів до організації навчального процесу.

Професійна підготовка керівника освітньої установи повинна включати не лише традиційні знання з управління, педагогіки та психології, але й сприяти розвитку особистісних якостей, таких як емоційний інтелект, стресостійкість, здатність до адаптації в умовах змін. Успішний керівник – це не лише адміністратор, а й мотиватор, організатор, наставник і лідер, здатний виявляти індивідуальний підхід до кожного члена колективу та створювати умови для його розвитку.

Таким чином, розвиток професійної культури керівника освітньої установи є важливою складовою процесу його професійної підготовки, яка впливає на ефективність освітнього процесу та на здатність навчального закладу відповідати сучасним вимогам і викликам. Підвищення рівня професійної культури керівників є необхідною умовою для розвитку освітньої системи в цілому, оскільки саме від їхніх лідерських якостей і управлінської майстерності залежить майбутнє освіти та її відповідність вимогам сучасного суспільства.

Онисько Ю. Ю.
Класичний приватний університет
аспірант

ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Актуальність даної теми полягає у принципових змінах, що відбуваються в системі загальної середньої освіти України. У зазначеному контексті в Національній доктрині розвитку освіти наголошується на необхідності створення відповідних умов розвитку і саморозвитку кожної особистості, формування покоління, здатного навчатися упродовж усього життя, створювати й розвивати цінності громадянського суспільства. Саме тому виникає потреба у пошуку нових підходів, форм і змісту процесу управління загальноосвітніми навчальними закладами (ЗНЗ), що, в свою чергу, потребує високої професійної підготовки керівників в системі післядипломної освіти.

Мета дослідження - розробити, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити модель управління розвитком загальноосвітнього навчального закладу.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження: вперше розроблено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено модель управління розвитком ЗНЗ, реалізація якої базується на наукових дослідженнях технологічних аспектів управлінського процесу в системі освіти та адаптованих до управління ЗНЗ; уточнено зміст понять «управління», «управління ЗНЗ», «управління розвитком ЗНЗ» як теоретичної основи дослідження; дістали подальшого розвитку функції управління: планування, організація, мотивація, контроль, прогнозування, моделювання, зворотного зв’язку, інформаційного забезпечення аналізу корекції.

Отже, проведений теоретичний аналіз дав змогу виділити основні характеристики та особливості процесу управління ЗНЗ. До основних характеристик належать неперервність, нерівномірність, циклічність, послідовність, мінливість, сталість. Нині він має державно-громадський характер, ґрунтується на тісній співпраці державних органів і органів громадського самоврядування. Основні особливості полягають у тому, що воно повинне забезпечувати не тільки успішне функціонування закладу, а і його якісний розвиток в умовах оновлення та демократизації суспільства. Розглянуто основні принципи: державотворення, науковості, демократизації, гуманізації, цілеспрямованості, плановості, компетентності, оптимізації, ініціативи й активності, об’єктивності в оцінці виконання працівниками ЗНЗ своїх обов’язків, принципу поєднання колегіальності з персональною відповідальністю та проаналізовано основні методи процесу управління ЗНЗ: процесуальний, логіко-інформаційний, рефлексивний, синергетичний, системний.

Певец О. С.
Класичний приватний університет
аспірант
наук.кер.- д.пед.н., професор Фунтікова О. О.

РОЛЬ ОСВІТИ В СОЦІАЛЬНІЙ РЕАБІЛІТАЦІЇ

Освіта є важливою складовою соціальної реабілітації, оскільки вона не тільки забезпечує академічні знання, але й сприяє розвитку соціальних навичок, емоційної стійкості та психологічного благополуччя особистості. Особливо важливою ця функція стає для дітей і молоді, які опинилися у складних життєвих обставинах, таких як інвалідність, сімейні проблеми, конфліктні ситуації, бідність або війна. Роль освіти в соціальній реабілітації багатогранна.

Освіта надає можливості для соціальної інтеграції, допомагаючи людям, які пережили кризові ситуації або соціальну ізоляцію, поступово адаптуватися до суспільства. Для дітей із сімей, що перебувають у складних життєвих обставинах, школи та інші освітні заклади можуть стати основним простором соціалізації, де вони навчаються взаємодіяти з однолітками, розвивають комунікативні навички та відчувають підтримку з боку вчителів і соціальних педагогів.

Освіта відіграє вирішальну роль у наданні психологічної та емоційної підтримки тим, хто потребує реабілітації. Соціальні педагоги та психологи працюють з дітьми та молоддю для подолання наслідків стресу, психологічних травм або емоційних проблем, які можуть виникати в результаті складних життєвих ситуацій, і є ключовими фігурами у забезпеченні підтримки таких учнів у школах та інших освітніх закладах.

Освіта допомагає розвивати життєві навички, необхідні для подолання соціальних труднощів. Така реабілітаційна функція освіти включає навчання дітей і молоді навичкам критичного мислення, управління емоціями, побудови здорових соціальних взаємин і вирішення конфліктів. Це допомагає їм краще справлятися з життєвими викликами та адаптуватися до різних соціальних контекстів.

З впровадженням інклюзивної освіти в Україні та світі, освітні заклади стають відкритими для дітей з особливими освітніми потребами, що є важливим елементом соціальної реабілітації. Інклюзивна освіта дозволяє таким дітям отримувати доступ до якісного навчання в середовищі, де вони можуть розвиватися поряд з однолітками. Це сприяє подоланню соціальної ізоляції та стигматизації, а також допомагає дітям відчувати себе повноцінними членами суспільства. Це вимагає від соціальних робітників не лише глибоких знань про освітні методики, але й вміння взаємодіяти з дітьми, які потребують реабілітації.

У кризових ситуаціях, таких як війна, природні катастрофи або пандемії, освітні установи часто відіграють ключову роль у забезпеченні стабільності та наданні психологічної допомоги. Повернення до навчання може стати важливим кроком у процесі соціальної реабілітації для дітей, які пережили травматичний досвід. Вчителі, соціальні педагоги і психологи в таких ситуаціях допомагають дітям не лише адаптуватися до нових умов, а й подолати психологічні наслідки кризи. Також соціальний педагог може бути провідником до відновлення їхньої соціальної адаптації та психологічного благополуччя.

Для підлітків та молоді, які пережили кризові ситуації або мають особливі потреби, освіта також може стати шляхом до професійної реабілітації. Навчальні заклади надають можливість здобути професійні навички та освіту, що є важливим етапом у подоланні соціальної ізоляції, фінансової залежності або професійної дезорієнтації.

Освіта, особливо у поєднанні з реабілітаційними заходами, може стати інструментом профілактики соціальної маргіналізації та залучення молоді до протиправної діяльності. Освітні програми, орієнтовані на розвиток самовизначення, формування моральних цінностей і соціально відповідальної поведінки, сприяють зниженню рівня правопорушень серед підлітків, які опинилися в складних життєвих умовах.

Освіта відіграє ключову роль у соціальній реабілітації дітей та молоді, допомагаючи їм долати життєві труднощі та відновлювати соціальну інтеграцію. Завдяки реабілітаційній функції освіти учні отримують не лише знання, але й підтримку в особистісному розвитку, соціальній адаптації та професійному становленні. Освітні заклади стають важливими просторами для розвитку соціальних навичок, відновлення емоційного балансу та подолання наслідків кризових ситуацій, що робить їх невід'ємною частиною системи соціальної реабілітації.

Таким чином, підготовка майбутніх соціальних педагогів до реалізації реабілітаційної функції освіти є критично важливою для створення умов, в яких кожна дитина, незалежно від її соціального статусу чи особливостей розвитку, може успішно навчатися і адаптуватися до соціального середовища.

Список використаних джерел

1. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Редакція від 16.08.2024 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/print1389899592029395 (дата звернення: 11.09.2024).

2. Савельчук І. Б. Ресурсне забезпечення інноваційного освітнього середовища підготовки соціальних працівників. *Науковий вісник Ужгородського університету*. *Педагогіка. Соціальна робота*. 2019. № 2 (45). С. 154–158.

3. Соціальна реабілітація та інклюзивна освіта дітей та молоді. URL: https://www.ispf.gov.ua/news/-sotsialna-reabilitatsiya-ta-inklyuzivna-osvita-ditey-ta-molodi (дата звернення: 11.09.2024).

Перетятько Ю.
Класичний приватний університет

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО СТИМУЛЮВАННЯ ІНТЕРЕСУ УЧНІВ ШКІЛ ДО ЗАНЯТЬ РУХОВИМИ ВПРАВАМИ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Сьогодні, коли рівень фізичної активності серед дітей та підлітків суттєво знижується через вплив цифрових технологій та малорухомого способу життя, особливо актуальним стає питання залучення учнів

до систематичних занять фізичними вправами. Фізична культура у закладах середньої освіти є не лише засобом зміцнення здоров'я, але й важливим елементом виховання, розвитку сили волі, дисципліни та самоконтролю. Проте, багато школярів демонструють недостатню зацікавленість у заняттях руховими вправами на уроках фізичної культури. Формування стійкого інтересу до фізичної активності є ключовим завданням сучасної шкільної фізкультури, оскільки це сприятиме не лише покращенню фізичного стану учнів, а й формуванню здорового способу життя на майбутнє.

Зважаючи на сказане вище, дослідження ефективних педагогічних підходів для формування інтересу до занять фізичними вправами є надзвичайно важливим і актуальним.

Об'єктом такого дослідження виступатиме процес фізичного виховання здобувачів повної загальної середньої освіти. Предметом - методи і засоби формування інтересу учнів до занять руховими вправами на уроках фізичної культури.

Ми припускаємо, що формування інтересу здобувачів повної середньої освіти до занять руховими вправами на уроках фізичної культури буде ефективним, якщо використовувати комплексний підхід, що включає різноманітні форми і методи навчання, індивідуалізацію завдань та активне залучення учнів до процесу планування і проведення уроків фізичної культури.

Дослідження ставитиме за мету наукове обґрунтування ефективної методики формування інтересу здобувачів повної середньої освіти до занять руховими вправами на уроках фізичної культури, яка сприятиме підвищенню їхньої фізичної активності та покращенню здоров'я.

Проведення дослідження передбачатиме виконання таких завдань:

– проаналізувати наукову літературу з питань формування мотивації та інтересу до занять фізичною культурою у школярів;

– визначити фактори, що впливають на рівень інтересу учнів до рухових вправ на уроках фізичної культури;

– розробити методику формування інтересу до занять руховими вправами, яка враховує вікові та індивідуальні особливості учнів.

– випробувати та оцінити ефективність запропонованої методики у шкільній практиці.

– розробити рекомендації для вчителів фізичної культури щодо підвищення інтересу учнів до фізичних вправ.

Очікуємо, що в результаті проведення дослідження буде:

– вперше розроблено та науково обґрунтовано комплексну методику формування інтересу здобувачів повної середньої освіти до занять руховими вправами на уроках фізичної культури;

– визначено ключові фактори, що впливають на рівень інтересу до фізичних вправ у школярів, з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей;

– уточнено педагогічні умови, за яких можна ефективно стимулювати інтерес до рухової активності на уроках фізичної культури.

Результати дослідження можуть бути використані у процесі вдосконалення методик викладання фізичної культури у закладах повної середньої освіти. Запропонована методика сприятиме підвищенню зацікавленості учнів у руховій активності, покращенню їхньої фізичної підготовленості та загального здоров'я, а також забезпечить більш ефективне виховання здорового способу життя серед школярів.

Пернаровський В. Б.
Класичний приватний університет
аспірант

ПРОГРЕСИВНІ ВЕКТОРИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА ЗВО ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Використання інформаційного середовища в закладах вищої освіти (ЗВО) стало необхідним інструментом для організації освітнього процесу в умовах воєнного стану. Змішане навчання, яке поєднує традиційні очні методи та сучасні дистанційні технології, є ефективним рішенням для забезпечення доступу до якісної освіти в кризових умовах. Застосування інформаційних технологій дозволяє мінімізувати освітні втрати, забезпечити гнучкість навчального процесу та підтримати академічну спільноту [1].

Одним із ключових напрямів використання інформаційного середовища є впровадження електронних освітніх платформ, які забезпечують доступ до навчальних ресурсів, комунікацію між викладачами та студентами, а також контроль за успішністю. Такі платформи, як Moodle, Google Classroom, Microsoft Teams та Zoom, стали основою змішаного навчання у багатьох закладах вищої освіти України [1]. Їх ефективне використання дозволяє інтегрувати освітній процес в онлайн-середовище без втрати якості викладання.

Особливої уваги заслуговує адаптація методик викладання до умов змішаного навчання. Викладачі застосовують інноваційні підходи, що включають інтерактивні лекції, віртуальні лабораторії, тестування в реальному часі та групові проєкти в онлайн-форматі. Застосування відеоуроків та вебінарів сприяє підвищенню зацікавленості студентів і створює можливості для самоосвіти [2].

У воєнний час важливою складовою інформаційного середовища є цифрова безпека та забезпечення стабільного доступу до освітніх ресурсів. Платформи для навчання повинні мати захищені канали зв'язку та зберігання даних, що забезпечує конфіденційність та безперебійність навчального процесу. Досвід закордонних університетів демонструє, що наявність резервних серверів та хмарних сховищ є важливим компонентом функціонування освітніх платформ в умовах кризи [3].

Використання інформаційних технологій у змішаному навчанні вимагає підвищення цифрової компетентності як викладачів, так і студентів. Проведення тренінгів та курсів для оволодіння сучасними технологіями дозволяє підвищити ефективність організації навчального процесу. Крім того, важливо враховувати

психологічні аспекти навчання в онлайн-середовищі та підтримувати мотивацію студентів через індивідуальний підхід та зворотний зв'язок.

Таким чином, прогресивні вектори використання інформаційного середовища у ЗВО для організації змішаного навчання включають впровадження сучасних освітніх платформ, адаптацію методик викладання, забезпечення цифрової безпеки та підвищення цифрової компетентності учасників освітнього процесу. Успішна реалізація цих векторів є необхідною умовою для забезпечення безперервності та якості освіти в умовах воєнного стану.

Список використаних джерел

1. Степаненко О. В., Гончарук Л. М. Цифрові технології в освіті: інновації та виклики сучасності : монографія. Київ : Видавничий дім, 2020. 256 с.

2. Роль інформаційних технологій у змішаному навчанні : зб. наук. праць. Харків : Освіта, 2019. 145 с.

3. Мельник Т. В. Організація освітнього процесу у віртуальному середовищі. Львів : Сполом, 2021. 164 с.

Пестов В. А.
Класичний приватний університет
аспірант

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ МАЙСТЕР-КЛАСІВ ХУДОЖНЬО-КОНСТРУКТИВНОГО ЗМІСТУ З ДІТЬМИ ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Організація майстер-класів художньо-конструктивного змісту є важливим елементом сучасного освітнього процесу, спрямованого на розвиток творчих і практичних навичок дітей. Для ефективної реалізації цього підходу необхідна якісна підготовка майбутніх вчителів, яка передбачає формування у них необхідних знань, умінь і творчого потенціалу для проведення таких занять.

Майстер-класи художньо-конструктивного змісту є унікальною формою навчання, яка поєднує мистецький і практичний підходи. Вони дозволяють дітям проявляти творчу активність, розвивати дрібну моторику, уяву, логічне мислення та естетичний смак. Для ефективної організації майстер-класів майбутнім вчителям необхідно мати глибокі знання про методику проведення занять, матеріали й інструменти, а також уміти створювати дружню атмосферу, що стимулює креативність дітей.

Процес підготовки майбутніх педагогів до такої діяльності включає кілька ключових компонентів. Перш за все, це формування теоретичної бази, яка включає знання про основи дизайну, образотворчого мистецтва, техніки виконання художньо-конструктивних виробів. Це забезпечує вчителям впевненість у власних професійних компетенціях і дозволяє їм адаптувати програми майстер-класів до потреб учнів різного віку.

Другим важливим аспектом є розвиток практичних умінь. Майбутні педагоги мають навчитися самостійно створювати зразки виробів, демонструвати техніки роботи та пояснювати їх доступною для дітей мовою. Важливо також навчити студентів враховувати індивідуальні особливості дітей, такі як рівень їхніх здібностей, інтереси та можливості.

Третій компонент підготовки – це розвиток педагогічної майстерності, яка включає вміння організувати роботу в групі, підтримувати інтерес до діяльності та забезпечувати комфортну й доброзичливу атмосферу. Особливу увагу слід приділити навчанню методам мотивації учнів, розвитку їхньої впевненості у власних силах і формуванню командної взаємодії.

Четвертий елемент – це інтеграція сучасних технологій у процес організації майстер-класів. Використання мультимедійних засобів, інтерактивних інструментів та віртуальних платформ дозволяє зробити заняття більш цікавими та ефективними, особливо в умовах дистанційного або змішаного навчання.

Таким чином, підготовка майбутніх вчителів до організації майстер-класів художньо-конструктивного змісту з дітьми шкільного віку потребує комплексного підходу. Вона включає формування теоретичних знань, розвиток практичних умінь, педагогічної майстерності та готовності використовувати сучасні технології. Ефективна реалізація таких занять сприятиме розвитку творчого потенціалу дітей, їхньої самореалізації та формуванню позитивного ставлення до освітнього процесу.

Петренко Л. Р.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Дяченко М. Д.

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО САМООСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ

Умови сьогодення засвідчують потребу людства у фахівцях, які володіють не лише глибокими теоретичними знаннями, а й здатні ефективно застосовувати їх у професійній діяльності та суспільному житті. Окрім цього, важливою умовою успіху є вміння постійно розвиватися, адаптуватися до нових викликів і потребувати самонавчання, зокрема через самоосвітню діяльність. Сучасні освітні тренди, зокрема, значне поширення дистанційного навчання, створюють нові можливості для студентів, надаючи гнучкість і доступ до знань без прив'язки до географічного розташування закладу освіти.

Формування у майбутніх учителів самоосвітньої компетентності є важливим етапом у їх підготовці, оскільки воно дозволяє їм не лише успішно реалізовувати себе у професії, а й ставати прикладом для учнів, спонукаючи їх до саморозвитку.

Сучасна освіта ставить перед педагогічними закладами завдання не тільки формувати у студентів певні знання та навички, але й готувати їх до безперервного професійного розвитку, самовдосконалення і самоосвітньої діяльності. В умовах швидкого розвитку інформаційних технологій і постійних змін у суспільс-

тві самоосвітня діяльність стає важливою складовою професійної підготовки майбутніх педагогів. Вона дозволяє не тільки підтримувати та оновлювати професійні знання, а й адаптуватися до змін у педагогічній практиці, стати більш ефективними у своїй діяльності та розвитку власного потенціалу.

Отже, організація самоосвітньої діяльності майбутніх педагогів є важливим компонентом їх підготовки, що дозволяє розвивати не лише теоретичні знання, а й практичні навички, необхідні для ефективної педагогічної діяльності. Самоосвіта сприяє формуванню самостійності, критичного мислення та здатності адаптуватися до швидко змінюваних умов освітнього середовища. Використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та інтерактивних методів навчання створює умови для активного самовдосконалення студентів.

Роль викладачів у цьому процесі полягає у підтримці та супроводі студентів, наданні їм необхідних інструментів і ресурсів для організації самостійної роботи, а також у сприянні розвитку рефлексії та самокоригування. Таким чином, формування самоосвітньої компетентності у майбутніх педагогів є не лише актуальним, а й необхідним кроком для їх професійного становлення та готовності до викликів сучасної освіти.

Завдяки використанню сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, організації індивідуальних та колективних форм навчання, студентам надається широкий спектр можливостей для самовдосконалення та професійного зростання. Роль викладачів полягає в тому, щоб створювати умови для організації цієї діяльності, надавати підтримку та допомогу в процесі самостійного навчання, а також заохочувати до рефлексії та коригування власних підходів.

Таким чином, організація самоосвітньої діяльності майбутніх педагогів є важливим елементом їх професійної підготовки, що сприяє розвитку самостійності, критичного мислення та здатності адаптуватися до швидких змін у педагогічній сфері. Вона дає можливість майбутнім учителям не лише засвоювати теоретичні знання, а й розвивати практичні навички, необхідні для ефективної роботи в умовах постійних викликів сучасної освіти.

Петренко О.В..
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – доцент Облєс І. І.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ДО ІННОВАЦІЙНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ

У світлі глобальних змін в освітній системі, сучасний викладач повинен бути підготовленим до використання новітніх технологій, цифрових інструментів та інноваційних методик. Готовність майбутніх викладачів до інноваційного навчання є одним з ключових аспектів підвищення якості освіти.

У сучасних умовах реформування освіти постає необхідність підготовки педагогічних кадрів, здатних до впровадження інноваційних технологій у навчальний процес. Виклики інформаційного суспільства вимагають розвитку в студентів компетенцій, що дозволяють їм бути гнучкими та адаптивними до швидких змін у професійному середовищі.

Завдання дослідження:

– Проаналізувати сутність інноваційного навчання та його значення в контексті сучасної освіти.

– Визначити педагогічні умови, необхідні для формування готовності майбутніх викладачів до впровадження інноваційних технологій.

– Дослідити форми та методи підготовки майбутніх викладачів до інноваційної діяльності.

– Розробити модель підготовки майбутніх викладачів до інноваційного навчання.

Інноваційне навчання включає використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), інтерактивних методик, проектного навчання, змішаного та дистанційного навчання. Воно спрямоване на розвиток критичного мислення, творчих здібностей та самостійності у студентів.

Для ефективного впровадження інновацій необхідно готувати викладачів до активної ролі у зміні освітнього середовища, розвитку цифрової грамотності та використання ІКТ у навчальному процесі. Важливо навчити викладачів адаптуватися до постійних змін у методиках навчання, вдосконалюючи їхні педагогічні та комунікативні навички. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) відіграють важливу роль у підготовці викладачів до інноваційного навчання. Вони надають можливості для створення інтерактивних, персоналізованих і адаптивних навчальних середовищ. Навички використання ІКТ є ключовим елементом сучасної педагогічної компетентності.

Основні етапи підготовки викладачів до інноваційного навчання повинні включати: теоретичну підготовку (вивчення нових педагогічних технологій), практичну підготовку (стажування, тренінги), розвиток рефлексивних навичок (аналіз власної педагогічної діяльності).Процес підготовки викладачів до інноваційного навчання має бути неперервним і включати систему підвищення кваліфікації та професійного розвитку, що дозволяє адаптуватися до швидких змін в освітній сфері.

Необхідно створювати умови для розвитку професійної мобільності, ініціативності та самостійності майбутніх викладачів.Результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення навчальних програм з підготовки майбутніх викладачів, а також при розробці курсів підвищення кваліфікації для вже працюючих педагогів.

Підготовка майбутніх викладачів до інноваційного навчання є надзвичайно важливим аспектом у розвитку сучасної освіти. Вона базується на поєднанні традиційних педагогічних підходів з новітніми технологіями, які дозволяють створити ефективні умови для навчання студентів у змінному освітньому середовищі. Впровадження інноваційних методик вимагає від викладачів високого рівня компетентності, що включає володіння інформаційно-комунікаційними технологіями, здатність до безперервного професійного розвитку та вміння адаптуватися до нових викликів. Інтерактивні методи, такі як тренінги та проєктне навчання, сприяють ефективній підготовці викладачів, а оцінка їхньої готовності до інноваційного навчання є ключовою

для успішного впровадження змін в освітній процес.Таким чином, підготовка викладачів до інноваційного навчання повинна бути систематичною, безперервною і включати постійне вдосконалення навичок і компетенцій у відповідь на сучасні виклики в освіті.

Пижик Д. В.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – д.пед.н., професор, Мазін В. М.

ВПЛИВ ІНТЕРАКТИВНИХ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ НАВЧАЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ НА ПРОЦЕС ЗАСВОЄННЯ ЗНАНЬ У СТУДЕНТІВ-ЕКОНОМІСТІВ

На привеликий жаль вже третій рік Україна продовжує боротьбу за свою незалежність у складних умовах війни. Цей період, без сумніву, змінює всі сфери життя, включаючи систему освіти. В умовах тривалої війни постає питання не тільки про фізичну безпеку, а й про збереження та розвиток освітнього процесу, особливо у вищих навчальних закладах.

Освітній процес в Україні, зокрема у галузі економіки, має суттєво адаптуватися до нових реалій. Одним із важливих інструментів у цій адаптації є використання інтерактивних мультимедійних навчальних матеріалів. Вони дозволяють зберегти рівень навчання навіть у складних умовах, коли традиційні методи навчання стають менш ефективними через обмежені можливості для фізичних зустрічей і класних занять.

Після початку війни Україна зазнала значних змін в усіх сферах життя та освіти… Вища освіта, зокрема підготовка економістів, стикається з багатьма викликами:

– Фізична небезпека та евакуація: Багато університетів перебувають у зоні бойових дій або у прифронтових областях, що ускладнює проведення традиційних занять. Важливою є евакуація студентів та викладачів, що впливає на стабільність навчального процесу.

– Проблеми з доступом до навчальних ресурсів: Розрив з постачанням та руйнування інфраструктури, зокрема відсутність електрики, інтернет-зв'язку в певних регіонах, ускладнює доступ до традиційних та електронних ресурсів.

– Емоційне навантаження: Війна створює великий стрес для студентів та викладачів, що може негативно впливати на ефективність навчання і психологічне самопочуття.

Проте, у цих складних умовах технології, зокрема інтерактивні мультимедійні навчальні матеріали, можуть стати важливим інструментом для збереження та розвитку навчального процесу.

Інтерактивні мультимедійні матеріали – це ресурси, які поєднують різноманітні типи контенту, такі як текст, зображення, відео, аудіо та анімацію. Вони дозволяють студентам не лише сприймати інформацію, а й активно взаємодіяти з нею через різноманітні елементи: тести, задачі, симуляції, інтерфейси зворотного зв'язку тощо. Такий підхід до навчання забезпечує більш глибоке розуміння матеріалу та активну участь студентів у процесі засвоєння знань.

Інтерактивні мультимедійні навчальні матеріали мають низку переваг, які допоможуть студентам-економістам в умовах війни і після неї продовжувати навчання ефективно:

1. Забезпечення безперервності навчального процесу через дистанційне навчання. З початку війни багато українських університетів були змушені перевести навчання в онлайн-формат. Платформи на кшталт *Zoom*, *Microsoft Teams*, *Google Classroom* стали основними інструментами для організації навчального процесу. Студенти можуть брати участь у лекціях та семінарах, незалежно від місцезнаходження. Це дозволяє студентам, які знаходяться в евакуації або в зонах бойових дій, продовжувати навчання, навіть якщо вони вимушені тимчасово покинути навчальний заклад.

Інтерактивні відео-лекції, завдання, онлайн-симуляції дають можливість студентам-економістам вивчати важливі теоретичні концепції (наприклад, макроекономіку, фінансове планування, державний бюджет) та застосовувати їх на практиці через онлайн-курси.

2. Візуалізація економічних процесів за допомогою мультимедійних ресурсів. Однією з основних труднощів вивчення економіки є абстрактність деяких економічних моделей та процесів. В умовах війни та після неї, коли студенти можуть бути психологічно виснажені, важливо за допомогою інтерактивних мультимедійних матеріалів пояснювати складні концепції через візуалізацію. Наприклад, онлайн-симуляції економічних процесів дозволяють студентам взаємодіяти з економічними моделями в реальному часі, що допомагає краще зрозуміти механізми ринку, вплив державної політики, глобальних економічних змін.

Інтерактивні інструменти, як *Khan Academy*, *Coursera* або українські платформи *Prometheus*, пропонують безкоштовні курси з економіки, де студенти можуть переглядати відео-лекції, виконувати завдання та отримувати миттєвий зворотний зв'язок.

Ускладнені умови сьогодення України вимагають постійної адаптації не лише навчальних програм, а й способів залучення студентів до навчання. Для підтримки мотивації, яка може бути знижена через стрес і непередбачуваність, важливо використовувати такі елементи, як гейміфікація. Відеоігри, симуляції економічних криз або гейміфіковані онлайн-тести дозволяють студентам не лише вчитися, а й отримувати нагороди, проходити рівні, досягати нових результатів у змагальній формі.

Гейміфікація допомагає студентам залишатися залученими до навчання навіть у найважчі часи, додаючи елемент змагання та досягнення, що стимулює їх до самовдосконалення.

Інтерактивні мультимедійні матеріали вже зараз займають важливе місце в навчальному процесі, але з розвитком технологій (наприклад, штучного інтелекту, віртуальної реальності) їх роль буде тільки зростати. У майбутньому мультимедійні матеріали можуть стати ще більш персоналізованими, адаптуючись до індивідуальних потреб кожного студента економіста. Віртуальні навчальні середовища, інтеграція з реальними економічними даними та інші технології дозволять зробити навчальний процес ще більш ефективним і доступним.

Мультимедійні матеріали, що включають інтерактивні елементи, підвищують ефективність навчання. Наприклад, у разі використання вбудованих тестів чи ігор, студенти-економісти отримують миттєвий зворотний зв'язок, що дозволяє їм відразу виправити помилки та краще засвоїти матеріал. Це сприяє більш ефективному закріпленню знань, особливо коли студенти працюють з матеріалом в інтерактивному режимі.

Використання інтерактивних мультимедійних навчальних матеріалів має значний позитивний вплив на процес засвоєння знань студентами-економістами. Вони не тільки сприяють глибшому розумінню теоретичних аспектів економіки, але й розвивають практичні навички, необхідні для майбутньої професійної діяльності. Мультимедійні матеріали забезпечують індивідуалізацію навчання, підвищують мотивацію та залученість студентів до процесу. Тому їх активне впровадження у навчальний процес є важливим кроком до покращення якості освіти в Україні.

Півторак Ю. П.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Кузьменко Ю. А.

УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У СИСТЕМІ УНІВЕРСИТЕТСЬОГО КОЛЕДЖУ

Сучасне суспільство висуває високі вимоги до підготовки фахівців, які здатні працювати в умовах глобалізації та швидких технологічних змін. У цьому контексті університетські коледжі виступають важливими осередками забезпечення якісної професійної підготовки. Управління таким процесом потребує чіткої організації, координації діяльності викладачів, студентів та адміністрації, а також адаптації до змін у зовнішньому середовищі.

До організаційних засад управління професійною підготовкою ми відносимо:

1. Формування стратегії розвитку коледжу**.** Застосування стратегічного планування дозволяє визначити пріоритетні напрями розвитку навчального закладу. Це включає розробку місії, бачення, цілей та завдань, що відповідають потребам ринку праці.

2. Розробка освітніх програм. Програми професійної підготовки повинні бути спрямовані на формування компетентностей, що мають практичну цінність. Це досягається шляхом аналізу потреб ринку та активного залучення роботодавців до створення навчальних планів.

3. Мотивація викладацького складу. Забезпечення підвищення кваліфікації викладачів, стимулювання їх до творчого та наукового розвитку є важливим аспектом ефективного управління. Сучасні технології навчання та методики викладання повинні активно впроваджуватися в освітній процес.

Цифрові технології виконують важливу роль у вдосконаленні управління професійною підготовкою, забезпечуючи ефективність та сучасний підхід до організації освітнього процесу. Серед основних аспектів їх використання можна виділити наступне: автоматизація управлінських процесів, використання яких дозволяє автоматизувати важливі управлінські задачі, такі як планування розкладу занять, моніторинг успішності студентів та управління ресурсами навчального закладу; онлайн-платформи для навчання, що забезпечують доступ до навчальних матеріалів, можливість проведення дистанційних занять, а також створюють умови для організації зворотного зв'язку між викладачами та студентами; аналітика даних, це дозволяє виявляти проблемні аспекти, швидко реагувати на них та вдосконалювати освітні програми відповідно до актуальних потреб студентів і ринку праці.

Ефективна робота співробітництва з роботодавцями є елементом підвищення якості професійної підготовки студентів. Основні напрямки такого партнерства включають: укладання договорів із підприємствами, що дозволяє студентам проходити практику в реальних виробничих умовах, отримувати цінний досвід та забезпечити себе перспективним першим робочим місцемпостійне оновлення змісту освітніх вимог відповідно до сучасних трудових ресурсів сприяння підготовці програмованих кваліфікованих спеціалістів, здатних адаптуватися до потреб роботодавців; проведення спільних наукових досліджень, організація тренінгів і конференцій для участі роботодавців у вдосконаленні освітнього процесу.

Таким чином, ефективне управління професійною підготовкою фахівців у системі університетського коледжу залежить від здійснення стратегічного планування, впровадження сучасних технологій, мотивації викладацького складу та партнерства з роботодавцями. Це дозволяє забезпечити високий рівень підготовки фахівців, які будуть конкурентоспроможними на сучасному ринку праці.

Плаксін С. В.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер . – д.е.н., професор Сущенко Т. І.

ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ

Педагогічна культура є комплексним феноменом, що включає в себе ціннісні орієнтації, етичні принципи, професійні компетенції та особистісні риси майбутнього педагога. Вона відіграє вирішальну роль у забезпеченні якості освітнього процесу, сприяє вихованню та навчанню підростаючого покоління на високому професійному та моральному рівні.

Педагогічна культура визначається як сукупність знань, вмінь, цінностей та особистісних якостей, які забезпечують успішну професійну діяльність педагога.Формування педагогічної культури є одним із ключових завдань системи професійної освіти, адже від цього залежить якість підготовки майбутніх фахівців, здатних ефективно навчати та виховувати учнів.

Основні компоненти педагогічної культури: професійна компетентність, яка включає знання предмета, методологічні вміння та навички управління навчальним процесом; педагогічні цінності, що визначають

пріоритети та принципи у професійній діяльності; комунікативна культура, яка передбачає вміння налагоджувати ефективну взаємодію з учнями, колегами, батьками та суспільством; особистісні риси, такі як емпатія, толерантність, відповідальність та моральність, які є необхідними для ефективного виконання педагогічної функції.

Особливості технологій формування педагогічної культури:

– Інтеграція сучасних освітніх технологій, які сприяють розвитку критичного мислення, креативності та рефлексії у студентів.

– Застосування кейс-методів та аналізу педагогічних ситуацій як засобів для розвитку вмінь розв'язання конфліктів, ухвалення рішень та етичної рефлексії.

– Формування досвіду педагогічної діяльності через практику в навчальних закладах, де студенти можуть застосувати отримані знання в реальних умовах.

Проблеми та виклики у формуванні педагогічної культури: відсутність достатньої кількості практичних занять, що обмежує можливість для формування реального досвіду в педагогічній діяльності; низький рівень зацікавленості студентів у саморозвитку та самовдосконаленні, який необхідний для формування педагогічної культури; обмеженість ресурсів для впровадження новітніх технологій та інтерактивних методів навчання в освітньому процесі; недостатня підготовка викладачів вищих навчальних закладів до роботи за інноваційними методиками, що гальмує розвиток педагогічної культури у студентів.

Перспективи та шляхи вдосконалення технології формування педагогічної культури:

– Необхідність створення умов для професійного та особистісного саморозвитку студентів через курси самоосвіти, тренінги та практичні заняття.

– Розробка й запровадження програм підтримки педагогічної культури на рівні університетів, що охоплюватимуть усі аспекти особистісного та професійного становлення майбутніх педагогів.

– Створення умов для постійної рефлексії та саморефлексії студентів, що сприятиме розвитку критичного мислення та формуванню професійного світогляду.

– Використання сучасних цифрових технологій для організації освітнього процесу, зокрема електронних платформ для взаємодії студентів та викладачів, що дозволяє залучити студентів до активного навчання.

Таким чином, формування педагогічної культури студентів вимагає системного підходу, що поєднує теоретичну підготовку, практичну діяльність, рефлексивний досвід та розвиток особистісних якостей. Інноваційні освітні технології сприяють ефективному розвитку всіх компонентів педагогічної культури, що є передумовою для якісної підготовки висококваліфікованих педагогічних кадрів.

Поправка С. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – Захаріна Є. А.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СВІТОВОГО ДОСВІДУ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Формування соціальної компетентності у молодших школярів є одним з найбільш актуальних завдань сучасної початкової ланки освіти, оскільки ця компетентність визначає успішність в їх повсякденному житті, стимулюватиме їх інтеграційні процеси, дозволяючи не тільки адаптуватися, але й активно впливати на життєві події, засвоювати певні соціальні позиції, змінювати навколишню дійсність і самого себе.

Сучасна освіта акцентує увагу на розвитку не тільки академічних знань, а й на формуванні соціальних, емоційних та особистісних компетентностей. Соціальна компетентність включає в себе вміння взаємодіяти з іншими людьми, розуміти і поважати культурні та індивідуальні відмінності, вирішувати конфлікти і працювати в команді. Враховуючи стрімкий розвиток глобалізації та інтеграції суспільств, ці навички набувають особливої важливості.

Таким чином, порівняльний аналіз світового досвіду формування соціальної компетентності в учнів початкової школи є надзвичайно важливим для:

– Ідентифікації найбільш ефективних методів навчання, що дозволяють не тільки надавати учням необхідні академічні знання, але й активно розвивати їх соціальні навички.

– Розробки та вдосконалення освітніх програм, які відповідають сучасним вимогам суспільства, що швидко змінюється, і готують дітей до успішної соціалізації в умовах глобалізованого світу.

– Покращення процесу соціалізації школярів, зокрема в умовах зростаючої соціальної ізоляції, технологічних змін та культурних трансформацій.

– Адаптації міжнародного досвіду до національних умов, що дозволить максимально ефективно реалізувати соціальне навчання в початковій школі, враховуючи культурні, соціальні та освітні особливості кожної країни.

Протиріччя в процесі формування соціальної компетентності в учнів початкової школи можуть виникати на різних рівнях, зокрема на рівні педагогічної практики, організації навчального процесу та соціокультурного контексту. Порівняльний аналіз світового досвіду дозволяє виявити як спільні, так і специфічні підходи до розвитку цієї важливої компетентності серед молодших школярів, а також з'ясувати, з якими протиріччями стикаються різні системи освіти.

– між теоретичними підходами і практичною реалізацією -в багатьох країнах соціальна компетентність визнається необхідною складовою загальної освіти. Однак на практиці виявляється, що в різних системах освіти не завжди є чітка методика або стандартизовані підходи для її формування;

– між академічними та соціальними цілями освіти - деякі освітні системи (особливо в країнах Азії) роблять основний акцент на академічні досягнення учнів, тоді як в інших регіонах, як-от у скандинавських країнах, соціальна компетентність є одним із пріоритетів освіти.

– між індивідуальними та колективними аспектами -ще одне важливе протиріччя виникає між акцентом на індивідуальне розвитку учня і важливістю розвитку соціальних навичок через групову взаємодію.

– між універсальними підходами і культурною специфікою - важливим аспектом є врахування культурних особливостей у формуванні соціальної компетентності. У країнах з різним соціокультурним контекстом акценти в розвитку соціальних навичок можуть істотно відрізнятися.

Отже, необхідною умовою є цілеспрямована допомога у побудові ефективних поведінкових стратегій, а розвиток соціальної компетентності молодших школярів повинен стати одним із найважливіших напрямів роботи в початковій школі. Напружена ситуація в сучасному українському суспільстві загострює проблему формування соціальної компетентності кожного громадянина і особливо в цьому напрямі важливо здійснювати кроки починаючи з молодшого шкільного віку.

Приймачок О. Ю.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Фунтікова О. О.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ ПРАВА У КНР

Нормативно-правове забезпечення може стимулювати впровадження нових методик та технологій у навчання, що робить підготовку юристів більш ефективною та актуальною.

Отже, актуальність цієї проблеми зумовлена необхідністю вирішення низки суперечностей, а саме:

– між теорією та практикою - асто існує розрив між теоретичними знаннями, які отримують студенти, та практичними навичками, необхідними для реальної роботи в юридичній сфері.;

– між стандартизацію та індивідуалізацією - хоча нормативні акти вимагають стандартизації освітніх програм, це може не враховувати індивідуальні потреби студентів і специфіку різних регіонів.;

– між підготовкою викладачів- Викладачі не завжди мають актуальні знання і навички, необхідні для викладання нових предметів, що пов'язано з розвитком правового поля.;

– між культурними та соціальними барьерами- соціальні стереотипи та упередження можуть впливати на ставлення студентів до професії соціального працівника, знижуючи їхню мотивацію до розвитку відповідних якостей;

Ці суперечності підкреслюють важливість комплексного підходу до розуміння ціннісних засад діяльності українського вчительства. Вони свідчать про необхідність пошуку ефективних методів для досягнення цієї мети.

Таким чином, нормативно-правове забезпечення професійної підготовки бакалаврів права у Китаї є надзвичайно важливим аспектом, що визначає якість юридичної освіти. Воно не лише сприяє адаптації навчальних програм до змінюваних соціально-економічних умов, але й забезпечує відповідність міжнародним стандартам. Це, в свою чергу, формує висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно реагувати на виклики сучасності та сприяти розвитку справедливої правової системи. Нормативно-правове регулювання також підтримує впровадження інноваційних методів навчання, що робить підготовку юристів більш ефективною та актуальною для потреб суспільства.

Приходькіна Н. О.
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
д.пед.н., професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти

ТЕХНОЛОГІЇ ТЬЮТОРИНГУ ТА КОУЧИНГУ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ АНДРАГОГІВ І ВИКЛАДАЧІВ ЗВО ДО ПРОФЕСІЙНОГО ТА ОСОБИСТІСНОГО ЗРОСТАННЯ

Серед інноваційних технологій, необхідних для реалізації новітнього підходу до підготовки майбутніх андрагогів і викладачів ЗВО до професійного та особистісного зростання найефективнішими є тьюторинг та коучинг, що набувають все більшої популярності в сучасній вищій освіті, оскільки вони дають студентам змогу розвивати свої навички, досягати поставлених цілей та реалізувати свій потенціал. На відміну від традиційних лекцій, тьюторинг та коучинг сприяють урахуванню індивідуальних потреб і темпів навчання кожного здобувача, що є особливо важливим в умовах різноманітності студентської аудиторії.

Ці методи спрямовані на розвиток у студентів здатності самостійно аналізувати інформацію, приймати рішення та брати відповідальність за своє навчання. Індивідуальна робота з тьютором або коучем допомагає здобувачам відчути свою значущість та досягти відчуття успіху, що підвищує їхню мотивацію до навчання.

Тьюторинг є технологією, що може безпосередньо реалізуватися у процесі підготовки майбутніх педагогів, оскільки в умовах поширення інтегрованого та інклюзивного підходів у вищій школі, у закладі педагогічної освіти можуть навчатися студенти з інвалідністю, яким самим необхідна тьюторська допомога кураторів академічної групи, психологів, батьків, представників громадських організацій та інших фахівців, а також однокурсників [1].

Тьютор – це досвідчений фахівець, який допомагає студенту освоїти певний предмет або навичку, може пояснити складний матеріал більш доступною мовою, відповісти на всі питання студента.

Коучинг – технологія інтерактивного консультування і соціальної корекції, терапевтичної роботи із дитиною. Коучинг – один з найефективніших способів розкриття потенціалу професійної молоді, а також підтримки особистісного зростання кожної дитини, оскільки процес, створюваний в тандемі з коучем, дозволяє кожному проявити себе, досягти максимальної самореалізації [2].

Коуч – це ментор, який допомагає студенту визначити свої цілі, розробити план дій та досягти бажаних результатів, розробити план кар'єрного розвитку та підготуватися до співбесід. Коучинг більше допомагає особистості навчатися, ніж вчить, це не тільки техніка, яка застосовується в певних обставинах, це – метод управління, метод взаємодії з людьми, спосіб мислення особистості.

Тьюторинг та коучинг часто включають практичні завдання, проєкти та кейси, що дозволяють студентам застосовувати отримані знання на практиці. Завдяки регулярному зворотному зв'язку та індивідуальній підтримці студенти досягають кращих академічних результатів. Тьюторинг та коучинг можуть бути організовані як в онлайн, так і в офлайн форматі, що дає студентам вибирати найзручніший для них варіант навчання.

Отже, тьюторинг та коучинг – ефективні інструменти для підвищення якості вищої освіти та підготовки конкурентоспроможних фахівців, зокрема майбутніх андрагогів та магістрів-педагогів. Вони відповідають сучасним вимогам до освіти, орієнтованої на індивідуальні потреби студента, нові можливості для їхнього професійного та особистісного розвитку. Завдяки використанню цих технологій, навчання стає ефективнішим, інтерактивним, цікавішим, адаптованим до потреб сучасного світу.

Список використаних джерел

1. Андреєва М. О. Налагодження взаємодії суб'єктів навчально-виховного процесу ВНЗ у подоланні соціально-педагогічних проблем студентів з особливими потребами. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2015. № 1 (290). С. 165–170.

2. Григоренко В., Пахомова Л., Шевченко Н. Розвиток інклюзивного підходу до організації роботи закладів дошкільної та середньої освіти у контексті освітніх інновацій у підготовці педагогічних кадрів. *Педагогічні науки*. 2019. № 73. URL: https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/2db27807-a6b7-413e-a163-a767fd1cde2a/content (дата звернення: 21.10.2024).

Прокопчук А. В.
Класичний приватний університет
аспірант

ТЕОРИТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ У СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ В ПЕРІОД ВІЙНИ В УКРАЇНІ З РОСІЄЮ

Дистанційне навчання дає змогу організувати освітній процес в умовах війни. Водночас частина студентів і викладачів перебувають у небезпечних зонах – на територіях ведення бойових дій або тимчасово окупованих територіях – і можуть не мати можливості долучитися до нього.

Під час війни постали нові чинники впливу на освітній процес, зокрема повітряні тривоги, необхідність переховуватися в укриттях; втрата деякими закладами освіти своєї матеріально-технічної бази; особливий психологічний стан людини під час війни (бойові дії, зниклі безвісти, поранені, загиблі тощо). Зрозуміло: для того, щоб не погіршувати якість освіти, потрібно мінімізувати вплив цих чинників на освітній процес.

Цифровізація (digitalization – англ.) – це глибинне проникнення цифрових та інноваційних технологій до бізнес-процесів, господарства, комунікацій, тобто на наших очах відбувається революційний процес переходу від використання інформаційних технологій не лише як інструмента, що супроводжує діяльність (освітню, управлінську, виробничу тощо), а як способу життя і мислення в глобальному інформаційному середовищі. Перехід до ери цифрових можливостей спричинив потребу діджиталізації управлінських процесів, запровадження цифрових продуктів з метою задоволення потреб ринку. У нашому випадку – на ринку освітніх послуг. І не лише цифровізація освітнього процесу є перевагою на цьому ринку. Перевагою стає й цифровізація системи управління закладом, комунікацій, бази даних. Через те, за аналогією з державою, сьогодні можна говорити про необхідність переведення всіх сфер діяльності у віртуальне середовище.

З 24 лютого українська наука, як і в цілому наша держава, постала перед надскладними завданнями: як зберегти спокій і мотивацію до роботи й науки, у який спосіб набути нових знань, умінь і навичок, як вплинути на своїх студентів тощо.

Першою можливістю стало те, що низка фахових наукових журналів запропонували певний дедлайн подання власних матеріалів, який дасть змогу наступного разу впродовж року опублікувати ще одну наукову статтю, але вже безоплатно (перша стаття – за повну вартість). І це дає неабияку мотивацію, щоб до кінця року власні напрацювання науковців поповнилися двома фаховими статтями. Така можливість є змогою підвищити науковий потенціал, продемонструвати вміння оперативно та якісно донести до наукової спільноти свої розробки з певної тематики.

Другий момент – це заходи з підвищення кваліфікації, які з певною періодичністю пропонує Центр українсько-європейського наукового співробітництва. Вони спрямовані передусім на такі важливі й потрібні аспекти, як корпоративний менеджмент у публічній сфері, управління якістю науково-дослідної діяльності, третій рівень освіти в Україні.

Третє, про що слід згадати, – розвиток мовленнєвої компетентності науковця, «лагідна українізація». Це означає, що основне наше завдання – плекати українську мову, нести її в собі та у світові, збагачувати свій словниковий запас, уміти правильно користуватися українською мовою в мовленні й на письмі та не допускатися прикрих помилок. З цією метою зараз створюють низку різних онлайн-курсів, марафонів, заходів. Це, наприклад, такі успішні креативні проєкти, як «Єдині» чи «РоЗУМІЙ і волоДІЙ».

Протасов В. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – Чорна С. С.

ЕВОЛЮЦІЯ ПІДХОДІВ ДО РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВИКЛАДАЧІВ (90-ТІ РР. XX СТОЛІТТЯ – СЬОГОДЕННЯ)

Історичний аспект формування творчої особистості викладачів, який охоплює період від 90-х років XX століття до сьогодення, відображає суттєві зміни у підходах до педагогічної діяльності та розвитку осо-

бистісних якостей педагогів. Період характеризується інтенсивними соціальними, економічними та культурними змінами, що безпосередньо вплинули на роль викладача, його функції та вимоги до професійної творчості.

На початку 90-х років, після здобуття Україною незалежності, система освіти зазнала значних трансформацій. Стара радянська система підготовки педагогів, з її жорсткими рамками та формальним підходом, поступово змінювалася на більш відкриту, орієнтовану на індивідуальний підхід та творчість. Саме в цей час з'явився акцент на розвитку творчого потенціалу вчителя, здатного виходити за межі шаблонних методик, інтегрувати різні види діяльності та адаптуватися до нових умов.

З кінця 90-х і на початку 2000-х років дедалі важливішим стає питання підвищення якості педагогічної освіти та розвитку інноваційного мислення у викладачів. Поширюються такі підходи, як інтегроване навчання, проєктна діяльність та креативні методи викладання, що заохочують педагогів до розвитку самостійного мислення та ініціативи. Важливим аспектом формування творчої особистості в цей період стало також підвищення автономії педагогів у виборі методів і засобів навчання, що дозволяло більшою мірою розкривати їхні індивідуальні таланти.

Значний вплив на розвиток творчої особистості викладача мали також освітні реформи, які сприяли впровадженню компетентнісного підходу та орієнтації на результат. Сучасний викладач не лише передає знання, але й формує в учнів критичне мислення, здатність до самостійного навчання та прийняття рішень, що вимагає від педагогів гнучкості, здатності до самоаналізу та пошуку нових методик. Еволюція підходів до розвитку творчого потенціалу викладачів (90-ті рр. XX століття – сьогодення) відображає глибокі зміни в освітніх системах, спрямовані на формування у педагогів не тільки професійних знань, а й творчих якостей, необхідних для сучасного навчального процесу. Починаючи з 90-х років, коли система освіти почала зазнавати трансформацій, виникла потреба у педагогах, здатних працювати за межами стандартних підходів, інтегрувати новітні методики та адаптуватися до швидких змін.

З початку 2010-х років активне використання цифрових технологій стало додатковим імпульсом для розвитку творчих підходів у педагогіці. Новітні інформаційно-комунікаційні технології дозволяють викладачам впроваджувати інтерактивні методи, створювати віртуальні навчальні середовища та використовувати багатий арсенал мультимедійних засобів. Цей підхід змінив роль педагога, перетворивши його з носія знань на організатора навчального процесу, у якому учень самостійно відкриває нові знання та навички.

Сучасний викладач не лише передає знання, але й формує в учнів критичне мислення, здатність до самостійного навчання та прийняття рішень, що вимагає від педагогів гнучкості, здатності до самоаналізу та пошуку нових методик, що вимагає від педагога здатності адаптуватися до різних стилів навчання та створювати сприятливе середовище для розвитку особистості кожного учня. Таким чином, еволюція підходів до розвитку творчого потенціалу викладачів стала відображенням змін у самій педагогічній професії, яка з жорстко структурованої перетворюється на гнучку, орієнтовану на індивідуальні особливості, креативність та інноваційність. Це дозволяє сучасним педагогам не тільки ефективніше виконувати свою роль, але й сприяє створенню освітнього середовища, яке відповідає запитам і викликам сучасного суспільства.

Рагозін О.
Класичний приватний університет

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ У ЮНИХ ГАНДБОЛІСТІВ В УМОВАХ ДЮСШ

Соціальна взаємодія є важливим аспектом не лише у спорті, а й у житті кожної людини. У командних видах спорту, таких як гандбол, успішність гри значною мірою залежить від уміння спортсменів взаємодіяти один з одним, координувати свої дії і спільно приймати рішення. В умовах дитячо-юнацьких спортивних шкіл (ДЮСШ) існує потреба у створенні методик, які б сприяли формуванню навичок соціальної взаємодії у юних гандболістів. Це дозволить не лише покращити командну гру, але й сприятиме розвитку особистісних якостей юних спортсменів. Отже, вважаємо, що сьогодні вкрай необхідним є дослідження та впровадження ефективних методик, які б відповідали вимогам сучасного спортивного виховання.

Означене дає підстави для визначення теми дисертаційного дослідження «Формування навичок соціальної взаємодії у юних гандболістів в умовах ДЮСШ».

Об'єктом цього дослідження є процес підготовки юних гандболістів у ДЮСШ. Предметом – методика формування навичок соціальної взаємодії у юних гандболістів.

Мета дослідження полягає у виявлені та розробленні методики формування навичок соціальної взаємодії у юних гандболістів, що сприятиме їхньому розвитку як командних гравців. Завдання дослідження:

– проаналізувати поняття соціальної взаємодії та її роль у командних видах спорту;

– дослідити існуючі методики формування навичок соціальної взаємодії у спорті;

– визначити специфіку соціальної взаємодії у юних гандболістів, враховуючи їх вікові особливості;

– розробити і апробувати методику формування навичок соціальної взаємодії у юних гандболістів в умовах ДЮСШ;

– оцінити ефективність розробленої методики на основі експериментальних даних.

Гіпотеза дослідження виражається тезою про те, що формування навичок соціальної взаємодії у юних гандболістів буде більш ефективним, якщо використовувати цілеспрямовану методику, що включає групові вправи, тренінги та ігрові ситуації, адаптовані до специфіки гандболу.

Очікуємо, що наукова новизна дослідження буде виражатися в тому, що буде:

– досліджено методику формування навичок соціальної взаємодії у юних гандболістів, що дозволяє розширити уявлення про педагогічні підходи в спортивному вихованні;

– визначено ключові компоненти соціальної взаємодії, що впливають на командну гру юних спортсменів;

– розроблено нові підходи до організації тренувального процесу, які враховують потреби розвитку соціальних навичок.

Результати дослідження можуть бути використані тренерами в ДЮСШ для покращення підготовки юних гандболістів. Запропонована методика формування навичок соціальної взаємодії може бути інтегрована в навчальний процес, що сприятиме підвищенню ефективності командної гри та розвитку особистісних якостей спортсменів. Це також може мати позитивний вплив на їхнє соціальне становлення та підготовку до участі в змаганнях.

Разумович А.
Класичний приватний університет

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У НЕФОРМАЛЬНІЙ ОСВІТІ ДОРОСЛИХ

У сучасному світі, де розвиток технологій відбувається з неймовірною швидкістю, освіта дорослих потребує нових підходів, здатних відповідати запитам часу. Штучний інтелект (ШІ) відкриває безпрецедентні можливості для оптимізації навчальних процесів та підвищення якості освіти у неформальних і інформальних контекстах. Особливо важливо розробляти інструменти, які допомагають дорослим здобувати нові знання та навички протягом усього життя, враховуючи специфічні потреби та обмеження, з якими стикається доросла аудиторія, наприклад, нестача часу або різнорівневий попередній досвід. Водночас використання ШІ у цих сферах вимагає глибокого теоретичного обґрунтування та практичного впровадження.

Дослідження можливостей ШІ для покращення доступності, гнучкості та ефективності освіти дорослих є надзвичайно актуальним, оскільки дозволить вирішити низку викликів, з якими стикаються дорослі у процесі навчання в умовах постійних змін ринку праці та суспільства.

Зважаючи на актуальність проблеми впровадження ШІ, нами започатковане дисертаційне дослідження, об'єктом якого є процес неформальної освіти дорослих, а предметом - теоретичні і практичні засади використання штучного інтелекту у неформальній освіті дорослих.

Мета цього дослідження полягає в науковому обґрунтуванні можливості використання штучного інтелекту у процесі неформальної освіти дорослих, а також розробці практичних рекомендацій для впровадження інтелектуальних технологій у цей процес.

Досягнення поставленої мети пов'язане із виконанням таких завдань:

– проаналізувати сучасні тенденції у використанні штучного інтелекту в освітніх процесах дорослих;

– дослідити особливості неформальної освіти дорослих і визначити, як ШІ може підвищити ефективність цих форм навчання;

– розробити модель використання ШІ у процесі навчання дорослих, яка враховує індивідуальні потреби учнів та специфіку різних галузей знань;

– провести експериментальну перевірку ефективності використання штучного інтелекту у неформальній освіті дорослих;

– надати рекомендації щодо інтеграції ШІ у систему неформальної освіти дорослих.

Ми припускаємо, що використання штучного інтелекту у неформальній освіті дорослих буде ефективним, якщо забезпечити індивідуалізацію навчання, гнучкість доступу до освітніх ресурсів та адаптивність навчальних програм, що дозволить краще враховувати потреби дорослої аудиторії та підвищити рівень засвоєння знань.

Серед методів дослідження, які будуть використані: аналіз і синтез наукових джерел, порівняльний аналіз використання штучного інтелекту в освіті та визначення його перспектив у неформальній освіті дорослих; педагогічний експеримент, спостереження за процесом навчання, анкетування і опитування дорослих учнів та викладачів; аналіз та обробка даних щодо впливу впровадження ШІ на якість навчання дорослих.

Очікуємо, що буде запропоновано модель використання штучного інтелекту у процесі неформальної освіти дорослих, що забезпечує індивідуалізацію навчального процесу та гнучкість освітніх траєкторій; визначено педагогічні умови, за яких впровадження технологій ШІ сприяє підвищенню ефективності навчання у неформальній освіті дорослих; розширено наукове уявлення про можливості інтеграції штучного інтелекту у процес навчання дорослих, зокрема для покращення доступності освіти та персоналізації навчальних програм.

Результати дослідження можуть бути використані для розробки сучасних програм навчання дорослих з використанням технологій штучного інтелекту, що сприятиме підвищенню доступності та ефективності неформальної освіти. Запропоновані рекомендації дозволять викладачам і організаторам освітніх програм оптимізувати навчальний процес, зокрема шляхом індивідуалізації навчання, адаптації освітніх матеріалів до потреб учнів та підвищення мотивації до навчання через інтерактивні та інтелектуальні інструменти.

Рожнова Т. Є.
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
к.пед.наук, професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти

ПСИХОЛОГО-АНДРАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ЕТИКИ ПРОФЕСІЙНОГО МОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ОСВІТНІХ, ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК

Розвиток етики професійного мовлення майбутніх педагогів вимагає комплексного підходу, застосування наукових принципів, створення сприятливих психолого-андрагогічних умов в організації освітнього процесу. Застосування різноманітних методів навчання, інструментів оцінювання та постійної підтримки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, що дає змогу здійснювати підготовку висококваліфікованих магістрів освітніх, педагогічних наук, здатних не тільки передавати знання, але й формувати мовленнєву культуру здобувачів освіти.

Андрагогічна компетентність викладача передбачає оволодіння ним нових професійних ролей, які сприятимуть створенню особливих відносин зі слухачами (як куратор-тьютор, фасилітатор, консультант тощо); вдале використання активних методів навчання, спрямованих на розвиток ініціативи та відповідальності категорії методичних працівників, можливості для самовизначення і творчої самореалізації, розвиток навичок самоосвітньої діяльності, особливо на дистанційному етапі навчання [1] сприяє постійному професійному розвитку та самовдосконаленню.

З цією метою необхідно забезпечити сприятливі психолого-андрагогічні умови професійної підготовки майбутніх магістрів освітніх, педагогічних наук, зокрема: створення педагогічно сприятливого освітнього середовища, що стимулює розвиток критичного мислення, комунікативність і співпрацю на засадах взаємоповаги та довіри; використання сучасних методів навчання, інноваційних технологій; організацію проєктної діяльності (залучення студентів до виконання реальних педагогічних проєктів, які дозволяють їм застосувати отримані знання на практиці); моделювання індивідуальних навчальних траєкторій (створення персоналізованих програм розвитку для кожного студента на основі його інтересів, здібностей та професійних цілей); використання різних освітніх онлайн-платформ з метою забезпечення гнучкості та доступності навчання; розробка менторських програм для індивідуальної підтримки здобувачів від викладачів; встановлення партнерських відносин з роботодавцями – закладами освіти та організаціями для забезпечення практичної підготовки майбутніх магістрів; стимулювання науково-дослідної діяльності, заохочення магістрів до участі у наукових конференціях, публікації статей, виконання дослідницьких проєктів тощо.

Отже, для розвитку етики професійного мовлення майбутніх магістрів освітніх, педагогічних наук важливими є такі формувальні заходи, як:

– поєднання теоретичних знань про етику професійного мовлення з практичними вправами і аналізом реальних ситуацій;

– залучення здобувачів до наукових та навчальних дискусій, розв'язання проблемних ситуацій, рольових ігор;

– урахування індивідуальних особливостей кожного магістра, його сильних сторін і слабких місць;

– регулярне надання зворотного зв'язку магістрам щодо їхніх успіхів та недоліків, з метою формування у здобувачів високого рівня етичної свідомості;

– створення умов для педагогічної співпраці, обміну досвідом з метою розвитку навичок етичної комунікації в різних професійних ситуаціях;

– розроблення спеціальних навчальних модулів з етики професійного мовлення, які б включали теоретичний матеріал, практичні завдання і кейси;

– інтеграція етичних аспектів у різні навчальні дисципліни, що вивчаються майбутніми магістрами;

– організація та проведення тренінгів і семінарів з публічних виступів, ведення переговорів, конфліктології;

– створення онлайн-платформ або офлайн-спільнот, де магістри могли б обмінюватися досвідом, отримувати підтримку і консультації.

Список використаних джерел

1. Катюк Я. Л. Психолого-андрагогічні умови розвитку професійної компетентності працівників методичних служб у процесі підвищення кваліфікації. *Вісник післядипломної освіти* : зб. наук. праць 2015. Вип. 12 (25). С. 80–90.

Романова Т. А.
Класичний приватний університет,
здобувачка вищої освіти ступеня доктора філософії
наук. кер.: – д.пед.н., професор Дяченко М. Д.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ КОРЕКЦІЙНИХ ПЕДАГОГІВ ДО СТВОРЕННЯ ТОЛЕРАНТНО СПРЯМОВАНОГО ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

Сучасна освітня система України активно інтегрує інклюзивну модель навчання, яка спрямована на створення рівних можливостей для всіх дітей, незалежно від їхніх освітніх потреб. Центральною фігурою в цьому процесі є корекційний педагог, який не лише навчає, але й забезпечує підтримку учнів з особливими освітніми потребами, сприяючи їхній соціалізації. Важливим завданням підготовки корекційних педагогів є формування компетентностей, які дозволять створювати толерантне, дружнє та підтримуюче середовище для кожного учасника освітнього процесу.

Інклюзивний освітній простір – це не просто навчальний заклад, де перебувають діти з ООП, але й середовище, де кожна дитина почувається прийнятою, цінною та підтриманою. Саме толерантність є фундаментальною цінністю такого середовища, яка передбачає: повагу до індивідуальних особливостей учнів; відсутність дискримінації за будь-якими ознаками; підтримку та розвиток культури співпраці серед учасників освітнього процесу.

Корекційні педагоги відіграють ключову роль у формуванні цих принципів, тому їхня підготовка має включати спеціалізоване навчання, спрямоване на розвиток толерантності. Толерантне середовище – це, перш за, все гуманні та демократичні стосунки між усіма учасниками навчально-виховного процесу, які базуються на взаємоповазі, взаєморозумінні, готовності до сприйняття людей інших поглядів, звичаїв, традицій; це співробітництво у атмосфері поваги, теплоти, людяності, комфортності; це – сформоване вміння сприймати кожного члена колективу як особистість.

Забезпечити підготовку майбутніх корекційних до створення толерантно спрямованого інклюзивного освітнього середовища можна завдяки, наприклад, таким формувальним заходам, як: методичні семінари «Толерантність у контексті інклюзивної освіти в закладі освіти», «Сутність і завдання толерантного розвивально-виховного середовища в інклюзивному класі»; дискусії «Моделювання педагогічно комфортного розвивально-виховного середовища як основної умови інклюзивного навчання дітей з особливими потребами»; круглі столи «Цінність життя», «Неповторність та унікальність кожної людини».

Толерантно спрямоване інклюзивне середовище є основою для успішного навчання та розвитку дітей з особливими освітніми потребами, оскільки такий простір не лише забезпечує фізичну доступність навчання, але й формує емоційно комфортну атмосферу, де різноманітність сприймається як цінність, а не як перешкода. Діти з ООП отримують можливість взаємодіяти з однолітками, вчитися працювати в команді, долати соціальні бар'єри. Толерантність учителів, однокласників і батьків сприяє розвитку у дітей почуття довіри, захищеності та впевненості в собі. Спільне навчання дітей із різними потребами формує у всіх учасників освітнього процесу навички співпереживання, взаємопідтримки й поваги до різноманіття.

Отже, толерантно спрямоване інклюзивне середовище є основою для успішного навчання та розвитку дітей з ООП. Підготовка майбутніх корекційних педагогів до його створення вимагає системного підходу, який включає теоретичні знання, практичні навички та емоційну компетентність. Успіх такого середовища залежить від рівня професійної підготовки педагогів, в тому числі корекційних, які здатні впроваджувати принципи толерантності та інклюзії. Саме вони створюють основу для ефективної взаємодії між дітьми з ООП, їхніми однолітками, батьками та іншими учасниками освітнього процесу. Толерантне інклюзивне середовище є не тільки умовою для розвитку дитини, а й інструментом соціального прогресу, який сприяє формуванню суспільства, відкритого до рівних можливостей для всіх.

Список використаних джерел

1. Мартинчук О. В. Концепція підготовки майбутніх фахівців у галузі спеціальної освіти до професійної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій університету «Україна»*. 2018. № (1) 15. С. 49–53.

Рудявський М. Д.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – к.пед.н., доцент Кузьменко Ю. А.

ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДҐРУНТЯ ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДОРОСЛИХ

Емоційний інтелект (EQ) – це ментальні здібності, які допомагають усвідомлювати власні емоції та розуміти емоції оточуючих людей.

Основними складовими EQ, які виокремив П. Саловей, є:

– самопізнання – усвідомлення та розрізнення власних емоцій;

– саморегуляція – вміння управляти емоціями в залежності від ситуації в якій знаходиться людина;

– мотивація – вміння самостійно приборкувати власні емоції та надихати себе, задля досягнення поставленої мети;

– емпатія – вміння розрізняти емоції оточуючих;

– управління стосунками – навички з побудови якісних міжособистісних стосунків, як особистих, так і в робочій команді [1].

Наразі існує три моделі вимірювання EQ:

1. Модель здібностей: Д. Майер, П. Саловей і Д. Карузо розглядають EI як набір когнітивних навичок, пов'язаних зі здатністю сприймати, розуміти і управляти емоціями.

2. Модель рис: орієнтована на особистісні риси та самосприйняття, згідно з якими емоційні здібності є частиною індивідуальної структури особистості.

3. Змішана модель: розроблена Гоулманом, поєднує когнітивні навички та риси особистості. Гоулман стверджує, що кожна людина має вроджений рівень емоційного інтелекту, який можна розвивати.

З віком рівень емоційного інтелекту людини змінюється. Тобто ця здібність може як поліпшуватися, так і погіршуватися з огляду на отриманий життєвий досвід. Саме тому доцільним є розгляд формування емоційного інтелекту і межах неформальної освіти, основними організаційними формами якої є: екскурсійні тури, освітній туризм, стажування, спеціалізовані конференції, семінари, презентації, тренінги, курси, студії, майстер-класи, творчі майстерні, круглі столи, відеолекторії, об'єднання у фахові мережі / професійні асоціації, створення та користування мережевими бібліотеками, Інтернет-сервісами та цифровими ресурсами загальнокультурного характеру, організація спільної діяльності, секції, гуртки, клуби, волонтерська діяльність, культурні ініціативи, театри, колективи художньої самодіяльності, вуличні університети, діалогові групи, публічні дискурси, участь у громадських рухах та організаціях, недільні школи, дистанційне навчання, онлайн навчання, курси для отримання нової професії, виїзні заняття, «компенсаційні програми», спрямовані на соціально-особистісний розвиток людини.

Чинниками, що впливають на формування емоційного інтелекту в дорослому віці, є: самоспостереження та рефлексія – здатність аналізувати свої емоції та їх вплив на різні аспекти життя; емоційна свідомість – здатність розпізнавати та розуміти власні емоції, а також емоції інших людей; емоційна стійкість, яка дозволяє ефективно керувати стресовими ситуаціями та відновлювати психологічну рівновагу.

Розвиток емоційного інтелекту можна здійснювати за допомогою різних методів. Одним із них є самоаналіз, який полягає у самостійному вивченні своїх емоційних реакцій та пошуку способів кращого їх контролю.

Список використаних джерел

1. Mayer J., Salovey P. Emotional intelligence and the construction and regulation of feelings. *Applied and Preventive Psychology*. 1995. № 4. P. 197–208.

2. Павлик Н. П. Неформальна освіта як інструмент фахового розвитку майбутніх соціальних педагогів. Основи сценарної роботи соціального педагога : Збірник сценаріїв інтерактивних вистав з дисципліни метод. матер. / уклад. : І. Палько, К. Марчук. 2016. С. 6–10. URL: http://eprints.zu.edu.ua/23614/1/Неформальна_осв¦та_як_¦нструмент_ фахового_розвитку_майбутн¦х_соц¦альних_педагог¦в.PDF (дата звернення: 15.10.2024).

Савченко В. В.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – д.пед.н., професор Фунтікова О. О.

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ПРОТИТАНКОВИХ РАКЕТНИХ КОМПЛЕКСІВ

У сучасних умовах ведення бойових дій протитанкові ракетні комплекси (ПТРК) є важливим компонентом арсеналу Збройних сил, що забезпечують ефективну протидію броньованій техніці супротивника. Формування готовності майбутніх офіцерів до їх використання є ключовим аспектом підготовки військових кадрів.

Поняття готовності. Готовність до застосування ПТРК включає технічні, тактичні та психологічні аспекти. Майбутні офіцери мають не лише досконало володіти знаннями про конструкцію та принципи дії комплексів, а й бути готовими приймати оперативні рішення у стресових умовах.

Зміст підготовки. Процес формування готовності передбачає комплекс заходів: теоретичне навчання, практичні заняття з використання ПТРК, тренування на симуляторах та бойові навчання. Важливим є також вивчення тактики використання ПТРК у різних бойових умовах.

Сучасні технології у підготовці. Застосування симуляторів та віртуальної реальності дозволяє моделювати реальні бойові ситуації, що сприяє підвищенню рівня готовності офіцерів до використання ПТРК.

Психологічна підготовка. Оскільки бойове застосування ПТРК вимагає швидких рішень і стійкості до стресу, важливим аспектом є розвиток у майбутніх офіцерів психологічної витривалості, впевненості в собі та здатності діяти в умовах ризику.

Значення практичного досвіду. Безпосередня участь у бойових операціях чи навчаннях є найкращим засобом для закріплення знань і навичок, необхідних для успішного застосування ПТРК.

Перспективи вдосконалення. Постійне оновлення навчальних програм, впровадження нових методик і технологій у підготовку майбутніх офіцерів до застосування ПТРК дозволить підвищити ефективність їхньої підготовки і забезпечити здатність до дій в умовах сучасних військових конфліктів.

Я вважаю що формування психологічної готовності майбутніх офіцерів до застосування сучасних протитанкових ракетних комплексів (ПТРК) є важливою складовою їхньої загальної професійної підготовки. Окрім технічних навичок, здатність діяти в умовах бойового стресу та високої відповідальності потребує специфічних методик, які сприяють розвитку стійкості, рішучості та впевненості.

Однією з основних методик є тренінги стресостійкості, які включають в себе імітацію бойових умов, таких як шумові ефекти, динамічна обстановка та відсутність часу на ухвалення рішення. Такі тренінги дозволяють офіцерам навчитися контролювати емоції та приймати оперативні рішення в складних ситуаціях. Згідно з дослідженням І. М. Григоренка (2019), імітація бойових стресорів значно підвищує рівень психологічної стійкості військовослужбовців.

Другий підхід – це когнітивно-поведінкові методи. Ці методи дозволяють офіцерам розвивати навички управління емоціями, покращуючи здатність до самоаналізу та контролю за власною поведінкою в екстремальних ситуаціях. Використання когнітивно-поведінкової терапії допомагає майбутнім офіцерам формувати позитивні мисленнєві патерни та знижувати рівень тривожності перед застосуванням ПТРК у бойових умовах (М. О. Петров, 2020).

Також ефективною є методика поступового занурення в стресові ситуації, яка передбачає поступове підвищення складності завдань в умовах тренувань. Це дозволяє офіцерам поступово звикати до впливу стресу та напруги. Адаптація до бойових умов через етапи складності є однією з ключових методик, що використовується в сучасній підготовці військових, як зазначає Ю. В. Ляшенко (2021).

Крім того, застосування групової психологічної підтримки під час підготовки сприяє формуванню командної взаємодії та підтримки, що позитивно впливає на здатність офіцерів діяти в умовах ризику та небезпеки. Соціальна підтримка з боку колег під час стресових ситуацій допомагає знижувати рівень тривожності та підвищує психологічну стійкість.

Таким чином, підготовка майбутніх офіцерів до застосування ПТРК має враховувати не лише технічні, але й психологічні аспекти. Застосування методик, таких як тренінги стресостійкості, когнітивно-поведінкові методи, поступове занурення в стресові ситуації та групова підтримка, сприяє формуванню стійкості до бойових стресорів та здатності приймати рішення у критичних умовах. Це дозволяє офіцерам ефективно використовувати ПТРК в умовах сучасних конфліктів.

Саморіз М. Р.
Класичний приватний університет
наук. кер. – Чорна С. С.

АКТИВІЗАЦІЯ ТВОРЧИХ МОЖЛИВОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ВИПУСКНИХ КУРСІВ У ВИЯВЛЕННІ ОСОБИСТІСНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В ПРОЦЕСІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Сучасна освіта вимагає від студентів не лише знань, але й розвитку ключових компетентностей, серед яких особистісна відповідальність та творчість. Ці якості є важливими для успішної професійної діяльності.

Філософсько-культурологічне підґрунтя розуміння духовності, моралі, моральності та морального виховання особистості в різних соціально-педагогічних і освітньо -виховних середовищах здійснено у фундаментальних наукових працях І.Мартиненко, Л.Левченко**.**, В.Степаненко., Т.Кузнецова., К.Робінсон та ін.

Отже, актуальність цієї проблеми зумовлена необхідністю вирішення низки суперечностей, а саме:

– між творчістю та стандартами - з одного боку, необхідно дотримуватись навчальних стандартів і програм, а з іншого – спонукати студентів до творчого підходу, що може призводити до конфлікту між структурованими вимогами і бажанням експериментувати;

– між індивідуальністю та коллективізмом - розвиток особистісної відповідальності вимагає акценту на індивідуальних якостях, тоді як педагогічна практика часто акцентує увагу на командній роботі, що може знижувати мотивацію до особистісного розвитку ;

– між теорією та практикою - зосередження на теоретичних аспектах педагогіки може заважати активному застосуванню творчих підходів на практиці, створюючи розрив між знаннями і їх реалізацією.

Ці суперечності підкреслюють важливість комплексного підходу до розуміння ціннісних засад діяльності українського вчительства. Вони свідчать про необхідність пошуку ефективних методів для досягнення цієї мети.

Таким чином, активізація творчих можливостей студентів випускних курсів у виявленні особистісної відповідальності під час педагогічної практики є надзвичайно важливим компонентом їхньої підготовки до професійної діяльності. Це не лише сприяє розвитку необхідних компетентностей, але й формує свідомих і відповідальних педагогів, здатних адаптуватися до змінюваних умов.

Свідрук С. Р.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Чорна С. С.

ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ СТАРШИХ КУРСІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ КОМПЛЕКСНИХ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

Актуальність підготовки студентів старших курсів до використання комплексних практичних дослідних завдань зумовлена швидкими змінами в вимогах до фахівців на ринку праці, а також розвитком нових технологій і методів у різних сферах знань. У сучасному світі, де важлива не лише теоретична підготовка, але й здатність до вирішення складних, багатогранних проблем, ключовим є навчити студентів працювати з комплексними завданнями, які вимагають інтеграції знань з різних дисциплін, а також розвитку аналітичних, дослідницьких та критичних навичок.

У сучасному світі освіта відіграє вирішальну роль у формуванні майбутнього суспільства. Якість освіти залежить від багатьох чинників, серед яких одне з головних місць займає професійна підготовка вчителів. Високий рівень професійної підготовки забезпечує ефективне навчання та розвиток учнів, сприяє їхньому гармонійному становленню та підготовці до дорослого життя. Професійна підготовка вчителів старшої школи є ключовим компонентом успішної освітньої системи. Вчителі, які володіють сучасними знаннями, методиками та технологіями навчання, здатні не лише передавати знання, але й формувати критичне мислення, творчі здібності та соціальні навички учнів. Тому питання професійної підготовки вчителів є надзвичайно важливим і потребує глибокого аналізу та вивчення.

Сучасна освітня система ставить перед собою завдання формування в майбутніх фахівців не лише теоретичних знань, але й практичних навичок, необхідних для ефективної професійної діяльності. Особливо це стосується студентів старших курсів, які повинні мати можливість застосовувати отримані знання в реальних умовах, розв'язуючи комплексні практичні завдання. У зв'язку з цим, важливим аспектом є підготовка майбутніх фахівців до використання комплексних практичних дослідних завдань, що дозволяють розвивати критичне мислення, аналітичні здібності та навички вирішення нестандартних проблем.

Комплексні практичні дослідні завдання є потужним інструментом інтеграції теоретичних знань і практичних навичок. Вони сприяють розвитку професійних компетенцій, допомагають студентам навчитися застосовувати різноманітні методи і підходи для вирішення завдань у реальних умовах, що значно підвищує якість навчального процесу. Залучення студентів до дослідницької роботи та роботи з комплексними завданнями є одним із ключових аспектів підготовки до професійної діяльності в умовах сучасного світу, де здатність адаптуватися, мислити критично і самостійно знаходити рішення є необхідними вимогами.

Сучасна освіта вимагає від викладачів і навчальних програм не лише передачі знань, але й стимулювання дослідницької діяльності серед студентів. Розв'язання комплексних завдань у навчальному процесі допомагає студентам не тільки глибше зрозуміти предмет, але й розвинути навички, що є необхідними для роботи в умовах постійних змін і розвитку нових технологій.

Таким чином, підготовка студентів старших курсів до використання комплексних практичних дослідних завдань є важливою складовою професійної підготовки, яка сприяє розвитку критичного мислення, дослідницьких навичок та здатності до вирішення практичних завдань у різних сферах професійної діяльності.

Севастенков С.
Класичний приватний університет

ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ЗАЛУЧЕННЯ БАКАЛАВРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ ДО ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

У сучасному світі волонтерська діяльність відіграє важливу роль у формуванні соціально активної особистості та розвитку суспільства. Для бакалаврів фізичної культури і спорту участь у волонтерській діяльності має велике значення, оскільки вона сприяє вихованню громадянської відповідальності, соціальної активності та професійних компетентностей.

Залучення студентів до волонтерської роботи допомагає їм розвивати лідерські якості, комунікативні навички, уміння організовувати спортивні заходи та працювати в команді. Водночас освітні заклади можуть використовувати волонтерську діяльність як важливий інструмент для інтеграції теорії та практики у підготовці майбутніх фахівців. Проте питання педагогічних умов і засад, що забезпечують ефективне залучення студентів до волонтерської діяльності, ще недостатньо розроблене у науковій літературі.

Визначена проблематика взята нами за основу дисертаційного дослідження. Вважаємо, що актуальність обраної теми полягає в необхідності теоретичного обґрунтування та розробки педагогічних підходів до

залучення майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту до волонтерської діяльності як невід'ємної частини їхнього професійного та особистісного розвитку.

Об'єктом дослідження виступатиме процес залучення бакалаврів фізичної культури і спорту до волонтерської діяльності у закладах освіти. Предметом – педагогічні засади і методи залучення бакалаврів фізичної культури і спорту до волонтерської діяльності у закладах освіти.

Дослідження матиме за мету теоретичне обґрунтування педагогічних засад і практичних прийомів залучення майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту до волонтерської діяльності та розробити практичні рекомендації для впровадження цієї діяльності в освітній процес.

Досягнення означеної мети дотягатиметься виконанням таких завдань:

– вивчити сучасні підходи до волонтерської діяльності в освітньому процесі та визначити її значення для формування соціальних і професійних компетенцій майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту;

– дослідити специфіку волонтерської діяльності у сфері фізичної культури і спорту;

– визначити педагогічні умови, що сприяють ефективному залученню студентів до волонтерської діяльності у закладах освіти;

– розробити та апробувати методику залучення майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту до волонтерської діяльності в межах освітнього процесу.

Гіпотеза дослідження виражається в припущенні про те, що залучення майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту до волонтерської діяльності буде успішним і сприятиме їхньому професійному та особистісному розвитку, якщо в освітньому процесі будуть створені педагогічні умови, які передбачають інтеграцію волонтерської діяльності з навчальними та позанавчальними активностями, організацію співпраці з громадськими і спортивними організаціями, а також надання студентам можливостей для практичного застосування своїх знань і навичок.

Результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення освітніх програм підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту, зокрема, в частині формування соціальної відповідальності та професійної компетентності через участь у волонтерських проектах. Запропоновані рекомендації допоможуть навчальним закладам організовувати волонтерську діяльність таким чином, щоб вона стала невід'ємною частиною підготовки майбутніх фахівців, сприяла розвитку їхніх лідерських та організаційних здібностей, а також підвищила якість підготовки до практичної діяльності у сфері фізичної культури і спорту.

Северин А. Ю.
Класичний приватний університет
здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
наук. кер. – д.пед.н., професор Атаманчук Ю.

ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ОСВІТНІХ УСТАНОВ У СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Удосконалення професійної підготовки майбутніх керівників освітніх установ у системі неперервної освіти детермінує дослідження процесів, що відбуваються в сучасному кризовому соціально-економічному середовищі.

Професійну підготовку майбутніх керівників освітніх установ у системі неперервної освіти розглядаємо як складне явище, що залежить від багатьох чинників, серед яких виокремлюємо: державну політику у сфері вищої освіти, яку реалізує ВРУ, КМУ, МОН України; регіональну політику, яка проявляється у співпраці закладу вищої освіти (ЗВО) та обласних, районних державних адміністрацій, місцевих рад, об'єднаних територіальних громад, підприємств, організацій та установ, роботодавців та стейкхолдерів щодо врахування відповідних аспектів з підготовки відповідних фахівців; зміст міжнародних та вітчизняних нормативно-правових документів, що визначають організаційні засади освітнього процесу та галузеву структуризацію професійної підготовки зазначених фахівців у системі неперервної освіти; змістове наповнення освітніх програм підготовки майбутніх керівників освітніх установ; рівень методичного забезпечення освітнього процесу та якість надання освітніх послуг з професійної підготовки майбутніх керівників освітніх установ у системі неперервної освіти.

Входження України до європейського простору вищої освіти, упровадження нових технологій професійної підготовки зумовлюють необхідність перегляду сутності та тлумачення понятійного апарату педагогіки. Підтримуючи думку сучасних дослідників стосовно того, що розвиток, систематизація та вдосконалення понятєво-категорійної основи науки є одним із невід'ємних складників її розвитку, адже у наукових терміноодиницях, поняттях та категоріях максимально відображено тенденції, властивості, ознаки, зв'язки та відносини [1, с. 66].

Сучасний погляд на розвиток професійної освіти в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів запропоновано Н. Ничкало. У монографічній праці розглянуто проблеми професійної освіти у державній освітній політиці, спрямованій на формування людського капіталу; досліджено глобальні проблеми сучасності, що охоплюють узагальнену характеристику найважливіших напрямів розвитку суспільства, його майбутнього; відповідно до виокремлених проблем визначено стратегічні завдання та основні напрями реформування професійної освіти, підготовки педагогів нової генерації [2].

Список використаних джерел

1. Кірдан О. Л. Управління вищими навчальними закладами України (XIX – початок XX століття): теорія і практика : монографія. Умань : ФОП Жовтий О. О., 2015. 453 с.

2. Ничкало Н. Г. Розвиток професійної освіти в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів : монографія. Київ : вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. 125 с.

Семенчук М.
Класичний приватний університет

МОДЕЛЮВАННЯ ОСВІТНЬО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ У ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКИХ СПОРТИВНИХ ШКОЛАХ

У сучасних умовах розвитку фізичної культури та спорту значна увага приділяється вдосконаленню системи підготовки спортсменів починаючи з дитячо-юнацького віку. Дитячо-юнацькі спортивні школи (ДЮСШ) є важливою складовою підготовки молодих спортсменів, оскільки саме на цьому етапі формуються базові фізичні, технічні та психологічні якості, які визначають подальший розвиток і успіх спортсмена. Проте сучасний освітній процес у ДЮСШ потребує реформування та вдосконалення, зокрема з використанням інноваційних підходів до навчання та тренувального процесу. Моделювання освітнього процесу дозволяє систематизувати підходи до підготовки спортсменів, підвищити ефективність тренувань і забезпечити всебічний розвиток юних спортсменів. Актуальність теми зумовлена необхідністю розробки та впровадження науково обґрунтованих моделей освітнього процесу, які відповідатимуть сучасним вимогам і викликам.

Означене обумовлює проведення наукового дослідження, об’єкт якого - процес підготовки спортсменів у ДЮСШ. Предмет - методологічні та практичні засади моделювання освітнього процесу в ДЮСШ.

Метою такого дослідження виступає розроблення та наукове обґрунтування моделі освітнього процесу у ДЮСШ, спрямованої на оптимізацію підготовки спортсменів, підвищення ефективності навчально-тренувального процесу та формування всебічно розвинених особистостей.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати сучасні теоретичні підходи до освітнього процесу у ДЮСШ.
2. Визначити основні фактори, які впливають на ефективність підготовки спортсменів на етапі дитячо-юнацького спорту.
3. Розробити модель освітнього процесу у ДЮСШ, що враховує специфіку спортивного навчання та сучасні вимоги до підготовки спортсменів.
4. Оцінити ефективність запропонованої моделі на основі практичного експерименту.
5. Визначити методи вдосконалення освітнього процесу у ДЮСШ з урахуванням індивідуальних особливостей спортсменів.

Методи дослідження:

1. Аналіз і синтез наукової літератури, порівняльний аналіз існуючих моделей освітнього процесу.
2. Педагогічний експеримент, анкетування тренерів та спортсменів, спостереження за навчально-тренувальним процесом.
3. Кількісний і якісний аналіз отриманих результатів, оцінка ефективності розробленої моделі.

Наукова новизна:

1. Вперше запропоновано модель освітнього процесу у ДЮСШ, яка поєднує сучасні педагогічні технології та принципи спортивного тренування.
2. Розроблено теоретико-методичні підходи до організації освітнього процесу в ДЮСШ з урахуванням індивідуальних особливостей юних спортсменів та специфіки різних видів спорту.
3. Уточнено педагогічні умови, що сприяють підвищенню ефективності навчально-тренувального процесу у ДЮСШ.

Результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення освітніх програм у ДЮСШ та інших навчальних закладах спортивного спрямування. Запропонована модель може слугувати основою для розробки навчально-методичних рекомендацій для тренерів, спрямованих на підвищення ефективності підготовки спортсменів на початкових етапах спортивної кар’єри.

Отже, ми виходимо з того, що моделювання освітнього процесу у ДЮСШ сприятиме оптимізації підготовки юних спортсменів, підвищенню результативності їх навчально-тренувальної діяльності та розвитку комплексних компетенцій, якщо воно ґрунтуватиметься на сучасних педагогічних і тренувальних технологіях, з урахуванням вікових і психофізичних особливостей спортсменів.

Сем’янов Г. В.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер.–Захаріна Є. А.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Професійна підготовка майбутніх викладачів педагогічних дисциплін є ключовою ланкою у системі вищої освіти, яка має на меті підготовку компетентних, відповідальних та творчих педагогів, здатних до інноваційної діяльності. У сучасних умовах глобалізації та інтенсивних змін у сфері освіти актуальними стають нові підходи до професійної підготовки, які відповідають вимогам суспільства та ринку праці.

Компетентнісний підхід орієнтований на розвиток у майбутніх педагогів ключових компетентностей, необхідних для ефективної професійної діяльності. Він передбачає формування професійних знань, вмінь, навичок, а також ціннісних орієнтацій і особистісних якостей, що сприяють вирішенню складних педагогічних завдань.

Інноваційний підхід зосереджується на розвитку в майбутніх викладачів здатності до творчого мислення та впровадження новітніх технологій у навчальний процес. Це включає як використання цифрових технологій, так і розробку нових форм і методів навчання, що сприяють активній взаємодії зі студентами та розвитку їх критичного мислення.

Особистісно орієнтований підхід акцентує увагу на розвитку індивідуальності кожного студента, враховуючи його особистісні особливості, мотивацію та навчальні потреби. Особистісно орієнтоване навчання

спрямоване на створення умов для самореалізації майбутнього викладача, формування його професійної самостійності та відповідальності.

Культурологічний підхід передбачає інтеграцію культурних аспектів у процес професійної підготовки викладачів. Він акцентує увагу на міжкультурній комунікації, толерантності, а також на здатності адаптувати освітній процес до умов багатокультурного суспільства.

Проектно-технологічний підхід базується на використанні проектних технологій, які дозволяють майбутнім педагогам брати участь у розробці і реалізації освітніх проектів. Завдяки цьому формуються практичні вміння, навички колективної роботи та організаційної діяльності.

Професійна підготовка майбутніх викладачів педагогічних дисциплін потребує поєднання різних концептуальних підходів, що дозволяє створити умови для всебічного розвитку їх професійної компетентності. Використання компетентнісного, інноваційного, особистісно орієнтованого, культурологічного та проектно-технологічного підходів є актуальним і необхідним у контексті сучасної освітньої парадигми.

Список використаних джерел

1. Зязюн І. А. Філософія педагогічної майстерності. Київ : Вища школа, 2000.

2. Бібік Н. М. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. Київ : К.І.С., 2004.

3. Гончаренко С. У. Педагогіка і психологія вищої школи. Київ : Освіта, 2001.

4. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи. Київ : Грамота, 2008.

5. Сухомлинський В. О. Сто порад учителеві. Київ : Радянська школа, 1987.

Скаковський О. М.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Чорна С. С.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ

Актуальність інноваційних технологій навчання студентів зумовлена сучасними вимогами до освіти, що постійно змінюються під впливом глобалізаційних процесів, технологічних новацій і потреб суспільства. В умовах швидких змін у сфері інформаційних технологій, науки та економіки необхідно адаптувати навчальні процеси до нових умов, а також підвищити ефективність підготовки студентів для їх майбутньої професійної діяльності.

Традиційна підготовка спеціалістів, орієнтована здебільшого на набуття знань, умінь та навичок у конкретній галузі, вже не здатна повною мірою відповідати вимогам сучасного суспільства. У світлі глобалізаційних процесів та швидких змін на ринку праці, система освіти повинна переходити до більш комплексного підходу, що включає не тільки знання, але й здатність адаптуватися до нових умов, самостійно розвиватися та працювати в мультикультурному середовищі. Це вимагає інтеграції новітніх педагогічних технологій, інноваційних методів навчання та організації освітнього процесу, здатних забезпечити високий рівень підготовки фахівців.

Одним з головних аспектів сучасної освіти є впровадження цілей Болонського процесу, серед яких ключовими є:

– Академічна мобільність, що передбачає можливість студентів навчатися в різних країнах та отримувати дипломи, що визнаються в міжнародному контексті.

– Визнання дипломів на глобальному рівні, що дозволяє випускникам інтегруватися в міжнародний ринок праці.

– Введення кредитної системи, яка дає студентам гнучкість у виборі курсів і побудові індивідуальних траєкторій навчання.

– Інваріантні технології навчання, що забезпечують стандартизацію та порівнянність освітніх програм у різних країнах.

Зміни у соціально-економічній ситуації в Україні також вимагають переосмислення освітніх практик і створення нових підходів до підготовки фахівців. Для цього необхідно адаптувати систему вищої освіти до вимог глобалізованого світу, забезпечити актуальність освітніх програм і підвищити їх якість. Одним із найважливіших кроків на шляху до цих змін є впровадження педагогічних інновацій. Це можуть бути нові методи навчання, інтеграція інформаційних технологій у навчальний процес, розвиток компетентнісного підходу та інші інноваційні стратегії, що дозволяють забезпечити високий рівень підготовки студентів до професійної діяльності в умовах постійно змінюваного середовища.

Таким чином, забезпечення якості освіти в умовах глобалізації вимагає від навчальних закладів модернізації існуючих підходів до навчання та активного впровадження педагогічних інновацій. Це, у свою чергу, дозволить створити умови для підготовки висококваліфікованих фахівців, здатних успішно реалізуватися в професійній діяльності як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Скуз Є.
Класичний приватний університет

ЗДАТНІСТЬ ДО СУДДІВСТВА ЗМАГАНЬ ЯК ЦІЛЬОВИЙ ОРІЄНТИР ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

Суддівство спортивних змагань є однією з важливих складових професійної діяльності фахівців у сфері фізичної культури і спорту. Від компетентності суддів залежить справедливість і об'єктивність результатів змагань, дотримання спортивної етики та регламенту, а також загальний успіх спортивного заходу. З огляду на це, майбутні бакалаври фізичної культури і спорту повинні бути готові не лише до тренерської і педагогічної діяльності, але й до виконання функцій суддівства на різних рівнях спортивних змагань. Проте

в освітніх програмах підготовки бакалаврів суддівська компетентність не завжди займає належне місце, що призводить до недостатньої підготовки фахівців у цій галузі. Актуальність теми зумовлена необхідністю удосконалення освітнього процесу у вищих навчальних закладах з метою формування у майбутніх фахівців необхідних компетентностей для суддівства спортивних змагань відповідно до сучасних вимог і стандартів.

Зважаючи на сказане вище, нами започатковано дисертаційне дослідження, об'єктом якого виступає процес професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту. Предмет цього дослідження – методи та засоби формування здатності до суддівства змагань у майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту.

Мета дослідження полягає в розробці методики формування здатності до суддівства змагань у майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту, а також перевірці дієвості цієї методики в педагогічному експерименті.

Досягнення означеної мети пов'язане із виконанням таких завдань:

– проаналізувати сучасні підходи до підготовки фахівців у сфері фізичної культури і спорту з акцентом на формування здатності до суддівства;

– визначити основні складові суддівської компетентності у спортивній діяльності;

– розробити методику навчання майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту основам суддівства змагань;

– провести експериментальну перевірку ефективності розробленої методики у навчальному процесі.

У дослідженні перевірятиметься припущення про те, що формування здатності до суддівства змагань у майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту буде ефективним, якщо у навчальний процес інтегрувати спеціальні навчальні кейси і практичні завдання, що моделюють суддівські ситуації в різних видах спорту, які поєднують теоретичні знання з практичними навичками, з акцентом на реальні спортивні ситуації, а також моделювання змагань та використання сучасних технологій у суддівській практиці.

Вважаємо, що результати дослідження матимуть наукову новизну. Зокрема, вперше буде розроблено методику формування здатності до суддівства змагань у майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту, яка передбачає інтеграцію теоретичних і практичних компонентів; уточнено структуру суддівської компетентності в контексті спортивної діяльності, що включає теоретичну підготовку, практичні навички та етичні аспекти суддівства; розширено уявлення про використання симуляційних методів і сучасних цифрових технологій для підготовки суддів спортивних змагань у навчальному процесі.

Результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення освітніх програм підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту, зокрема, в частині формування суддівської компетентності. Запропонована методика сприятиме підвищенню професійної підготовки студентів, їхньої готовності до виконання функцій спортивних суддів на різних рівнях змагань, а також поліпшить загальну якість спортивної діяльності завдяки підвищенню рівня об'єктивності та професійності суддівства.

Соболь А. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н., професор Сущенко А. В.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ АВТОНОМНОГО ШКІЛЬНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Автономний шкільний менеджмент сприяє наданню школи більшої свободи у прийнятті рішень та управлінь на місцевому рівні, що дозволяє краще зменшити конкретну потребу учнів, батьків та громади, підвищуючи загальну ефективність і якість освіти. Із важливих аспектів є фінансова автономія, коли школи забезпечують контроль над своїм бюджетом, що дає змогу більш ефективно використовувати ресурси для закупівлі деяких матеріалів, від організації позакласних заходів або найму додаткових співробітників. Водночас це вимагає розвиненої системи контролю, щоб уникнути неефективного розрахунку бюджетних коштів.

Щодо управлінської автономії, то вона вимагає, що школи мають право самостійно визначати кадрову політику, включаючи вибір директорів та педагогічного персоналу, виходячи з конкретних потреб закладу. Це дозволяє прийняти рішення, які є найкращими умовами школи, щодо організації навчального процесу, розкладу занять та застосування нових освітніх методик.

Крім того, в межах автономії школа може встановити критерії для відбору викладачів і адміністративного персоналу, орієнтуючись на конкретні завдання, які стоять перед навчальним закладом.

Важливим елементом є також створення умов для професійного розвитку педагогів та адміністрація через різноманітні курси підвищення кваліфікації, участь у семінарах, тренінгах тощо.

Академічна автономія дозволяє школам самостійно визначати зміст навчання, вибирати навчальну програму, методику та педагогічних підходів. Вона дає можливість адаптувати освітній процес до місцевих умов і потреб учнів, впроваджувати інноваційні технології та нові підходи в навчанні, що відповідають сучасним вимогам. У результаті цього процесу школа стає більш гнучкою і здатною швидше реагувати на зміни в освітній політиці та соціально-економічній ситуації.

До головних викликів та ризиків автономного шкільного менеджменту можна віднести:

1. Нерівність у фінансуванні. Багатші громади мають більше можливостей забезпечити свої школи ресурсами, що може поглиблювати соціальну нерівність.

2. Нестача управлінського досвіду. Не всі директори та шкільні ради мають достатні знання та навички для ефективного управління.

3. Ризик зниження контролю якості. За відсутності належного моніторингу школи можуть відійти від загальнодержавних стандартів.

Отже, автономний шкільний менеджмент є потужним інструментом для підвищення ефективності та якості освіти. Проте його успішна реалізація вимагає наявності чітких організаційно-педагогічних засад, ефективного розподілу ресурсів і постійного моніторингу результатів.

Соколова К. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.психол.н., доцент Гришина Т. А.

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПРІОРИТЕТИ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ В ГУМАНІТАРНОМУ, ДУХОВНОМУ ТА ПЕДАГОГІЧНОМУ ВИМІРАХ

Сьогодення характеризується значними глобальними змінами, які впливають на розвиток суспільства в різних вимірах: гуманітарному, духовному та педагогічному. Інтеграція культур, прискорення розвитку технологій та переосмислення традиційних цінностей вимагають пошуку нових підходів у вихованні, навчанні та управлінні. У цих умовах автономія освітніх закладів і управлінських структур стає важливим фактором розвитку, що дозволяє гнучко адаптуватися до викликів і сприяти якісним змінам у суспільстві.

1. Сучасні виклики суспільного розвитку в гуманітарному, духовному та педагогічному вимірах

Одним із найбільш критичних аспектів сучасного розвитку є адаптація до швидких соціальних і технологічних змін, що вимагає постійного оновлення та гнучкості. Розглянемо ключові виклики у цих трьох сферах.

Гуманітарні виклики. В умовах глобалізації з'являються проблеми збереження національної ідентичності, культурної спадщини та мовної унікальності. Процес культурної інтеграції, хоч і приносить користь, спричиняє втрату частини традиційних цінностей. Суспільству необхідно знайти баланс між збереженням культурної спадщини та інтеграцією у світове співтовариство, виховуючи покоління, здатне приймати й адаптуватися до нових умов.

Духовні виклики. Сучасне суспільство все більше орієнтоване на матеріальні цінності, що призводить до моральної деградації та зниження рівня духовності. Зростає роль духовного виховання та збереження моральних цінностей, адже це сприяє гармонійному розвитку особистості та суспільства в цілому. Необхідно розробити ефективні стратегії для інтеграції духовного виховання у навчальний процес.

Педагогічні виклики. Зміна вимог до освітнього процесу пов'язана з необхідністю розвитку критичного мислення, креативності та соціальної відповідальності в учнів. Традиційна система освіти не завжди здатна ефективно підготувати учнів до викликів сучасного світу. Важливим аспектом є впровадження інноваційних методів викладання, що сприяють глибокому засвоєнню знань та адаптації до сучасних умов.

2. Пріоритети розвитку в гуманітарній, духовній та педагогічній сферах

Для ефективного подолання зазначених викликів важливо визначити ключові пріоритети розвитку.

1. Розвиток автономії освітніх закладів. Автономія забезпечує можливість адаптації освітнього процесу до індивідуальних потреб учнів та студентів, а також сприяє впровадженню інноваційних методів навчання. Надання автономії навчальним закладам дозволяє гнучко реагувати на суспільні запити, розробляючи унікальні програми навчання.

2. Інтеграція духовного виховання у навчальний процес. Духовний розвиток сприяє формуванню відповідальної особистості, здатної приймати обдумані рішення. Важливо, щоб освітні заклади виховували моральні якості, сприяли формуванню етичних цінностей і розвивали співчуття.

3. Підтримка інновацій у навчанні. Освітній процес потребує інтеграції цифрових технологій, сучасних методик та новітніх інструментів, таких як онлайн-платформи, цифрові підручники, штучний інтелект. Водночас важливо приділяти увагу розвитку соціальних навичок, емоційного інтелекту та комунікаційних здібностей.

4. Інклюзивність та доступність освіти. Освіта повинна бути доступною для всіх, незалежно від соціального статусу, фізичних або психічних особливостей учнів. Інклюзивний підхід дозволяє створити сприятливі умови для навчання всіх категорій учнів, виховуючи в них толерантність і взаємоповагу.

3. Перспективні концепти розвитку освітньої та управлінської галузей

З метою ефективного подолання сучасних викликів важливо використовувати перспективні концепти, які сприятимуть розвитку освіти та управління.

1. Компетентнісний підхід. Освітні програми повинні бути спрямовані на розвиток компетенцій, необхідних для реального життя, включаючи критичне мислення, здатність швидко адаптуватися, вміння співпрацювати та комунікувати. Це дозволить випускникам бути конкурентоспроможними у глобальному світі.

2. Педагогіка співпраці. Навчальний процес має ґрунтуватися на взаємодії між учнями та вчителями. Замість авторитарних методів викладання варто віддавати перевагу методикам співпраці, що сприяють розвитку самостійності, відповідальності та соціальних навичок учнів.

3. Інклюзивний підхід. Інклюзивність в освіті дозволяє забезпечити рівний доступ до якісної освіти для всіх категорій учнів. Це сприяє не тільки соціальній інтеграції, а й вихованню толерантності в суспільстві.

4. Цифровізація освітніх процесів. Використання цифрових технологій дозволяє автоматизувати рутинні процеси, зробити освітні ресурси доступнішими та підвищити якість навчального процесу. Зокрема, це допомагає створювати адаптивні програми навчання, що відповідають потребам сучасного суспільства.

4. Роль автономії в умовах сучасного розвитку

Автономія є одним із ключових чинників ефективного функціонування освітніх і управлінських закладів. Вона сприяє:

– Оптимізації навчальних програм відповідно до актуальних вимог та запитів суспільства.

– Гнучкості освітніх установ у впровадженні інноваційних методів викладання.

– Підвищенню рівня відповідальності освітніх установ за якість підготовки учнів, що позитивно впливає на репутацію та результати діяльності.

Таким чином, сучасні виклики суспільного розвитку вимагають комплексного підходу до розвитку гуманітарної, духовної та педагогічної сфер. Розвиток освіти та управлінських структур в умовах автономії сприяє підвищенню ефективності навчання, забезпечує інноваційність та адаптивність, а також створює умови для духовного й культурного збагачення суспільства. Застосування компетентнісного підходу, педагогіки співпраці та цифрових технологій дозволить підготувати покоління, здатне відповідати на виклики сучасності й робити вагомий внесок у розвиток суспільства.

Солдатенко В. В.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – д.пед.н., професор Дяченко М. Д.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ ДО ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЗДОРОВ'Я

Практичні навички та теоретичні знання відіграють важливу роль у професійній діяльності майбутніх викладачів фізичної культури, забезпечуючи їх здатність ефективно навчати, виховувати та мотивувати студентів до здорового способу життя.

Роль викладача фізичної культури:

Майбутній викладач фізичної культури не лише передає знання та навички, а й формує світогляд студентів щодо здорового способу життя, виступаючи як особистий приклад.

Ціннісне ставлення до здоров'я:

Це інтеграція знань, емоційного сприйняття та практичних дій, які спонукають до усвідомлення значення здоров'я як базової життєвої цінності.

Підготовка викладачів:

Освітні програми для майбутніх викладачів мають включати дисципліни, що формують компетенції у сфері здоров'язбереження.

Практична підготовка повинна охоплювати методи пропагування здорового способу життя та інтерактивні форми роботи зі студентами.

Методи формування ціннісного ставлення до здоров'я:

Використання інноваційних педагогічних технологій (проектна діяльність, тренінги, інтерактивні заняття).

Інтеграція теоретичних знань з практичною діяльністю.

Мотиваційні бесіди та дискусії, спрямовані на розвиток відповідального ставлення до власного здоров'я.

Проблеми в підготовці майбутніх викладачів:

Недостатній рівень інтеграції між теорією та практикою.

Обмежена кількість ресурсів для впровадження новітніх методик.

Недооцінка важливості особистого прикладу викладача.

Шляхи вдосконалення підготовки:

Оновлення освітніх програм відповідно до сучасних викликів.

Підвищення рівня психологічної підготовки викладачів для роботи з мотивацією студентів.

Створення партнерських програм між закладами освіти, спортивними організаціями та медичними установами.

Очікувані результати:

Підготовлений викладач фізичної культури зможе не лише підвищити рівень фізичної активності студентів, а й закласти основу для їхнього усвідомленого ставлення до власного здоров'я як найвищої життєвої цінності.

Професійна діяльність майбутніх викладачів фізичної культури вимагає гармонійного поєднання теоретичних знань і практичних навичок. Ефективна підготовка таких фахівців повинна включати інноваційні методи навчання, інтеграцію теорії та практики, а також розвиток особистісних якостей, які дозволяють стати прикладом для студентів. Важливими аспектами є формування ціннісного ставлення до здоров'я, пропагування здорового способу життя та використання сучасних педагогічних технологій.

Вдосконалення освітніх програм, психологічна підготовка викладачів і співпраця з різними організаціями сприятимуть підвищенню якості підготовки фахівців. Очікуваним результатом стане не лише підвищення рівня фізичної активності студентів, а й формування у них відповідального ставлення до здоров'я як фундаментальної життєвої цінності.

Спичка А. Л.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н., професор Захаріна Є. А.

НАУКОВО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ

Патріотичне виховання є ключовим аспектом формування світогляду молодого покоління та розвитку громадянської свідомості. Сучасний світ ставить перед нами нові виклики, які потребують від молоді не тільки знань, але й усвідомлення власної ідентичності, моральних цінностей та почуття відповідальності за свою країну. Водночас, патріотичне виховання має базуватися на наукових підходах, аби бути ефективним та відповісти потребам молоді.

Науковий підхід у патріотичному вихованні дозволяє розробити систематичну та методично обґрунтовану стратегію формування патріотичної свідомості, що означає, що кожен елемент виховної роботи повинен бути спланований на основі досліджень у психології, педагогіці, соціології та культурології. Науково обґрунтоване патріотичне виховання також запобігає ризику маніпуляцій або надмірного впливу ідеології на формування свідомості молоді.

Патріотичне виховання можна умовно поділити на кілька важливих складових. Перш за все, це історична обізнаність. Знання історії України, її здобутків і боротьби формує глибоке розуміння культурного й історичного контексту та дозволяє оцінити значення незалежності й суверенітету. Також важливим є культурне самовизначення. Ознайомлення з українськими традиціями, мовою, мистецтвом і літературою сприяє усвідомленню унікальності та глибини української культури.

Ще одним важливим компонентом є ціннісна основа. Це формування моральних цінностей, таких як гідність, відповідальність, свобода, відданість, які можуть стати основою для морального розвитку особистості. До цього також варто додати соціальну активність, адже патріотизм включає здатність молоді брати активну участь у житті громади, проявляти ініціативу, долучатися до волонтерських проектів, що допомагає зміцнити суспільство. Нарешті, важливою складовою є мотивація до знань і науки. Науковий підхід розвиває критичне мислення, інтелектуальний потенціал і здатність до самостійного пошуку істини, що є невід'ємною частиною патріотичного виховання.

Практичні аспекти патріотичного виховання можуть реалізовуватися через різні форми діяльності. Наприклад, освітні проекти та екскурсії дозволяють молоді не лише дізнатися про історію своєї країни, а й відчути її, формуючи емоційний зв'язок із минулим. Семінари та тренінги на теми історії, культури й патріотизму розширюють кругозір молоді та заохочують до активної участі у громадському житті. Волонтерство є одним із ключових аспектів, оскільки допомагає проявити себе, відчути відповідальність і підтримувати зв'язок із громадою. Інтерактивні методи навчання, наприклад, використання сучасних технологій, віртуальних турів і онлайн-лекцій, сприяють зацікавленню молоді та підвищують ефективність виховання. Інтелектуальні та спортивні змагання з історії, мови чи літератури мотивують молодь до пізнання культури та історії у середовищі здорового суперництва.

Патріотичне виховання часто стикається з певними викликами: швидке зростання впливу глобалізації, інформаційні маніпуляції та інші фактори можуть послабити зв'язок молоді зі своєю культурною ідентичністю. Тому важливо, щоб патріотичне виховання йшло в ногу з часом, використовуючи новітні методи навчання та підходи, які відповідають сучасним реаліям.

Науково обґрунтоване патріотичне виховання є важливою складовою виховання молоді, що здатна зберегти і розвивати національну ідентичність та сприяти розвитку суспільства. Виховання допомагає не лише формувати патріотів своєї країни, але й усвідомлених громадян світу, які цінують свою культуру, мають повагу до інших і готові до активної участі в розвитку своєї держави.

Стасик А. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н., професор Сущенко А. В.

РОЗВИТОК САМООРГАНІЗАЦІЇ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА ДОПОМОГОЮ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Розвиток самоорганізації студентів закладу вищої освіти за допомогою фізичної культури є аспектом, який суттєво впливає на формування особистості молоді, її здатність до самостійного управління своїм часом, фізичним та емоційним станом, а також на розвиток важливих соціальних і організаційних навичок. Залучення студентів до систематичних фізичних занять сприяє не лише покращенню їхнього фізичного здоров'я, але й розвитку ключових якостей, таких як дисципліна, відповідальність, ініціативність, стійкість до стресу, комунікабельність і здатність працювати в команді. Розглянемо цей процес детальніше.

Фізична культура є інструментом для розвитку організаційних навичок. Участь у спортивних заходах, організація спортивних змагань, керівництво спортивними секціями або командами сприяє розвитку таких якостей, як лідерство, організованість і здатність до координації дій у групі. Студенти, які активно займаються спортом, мають можливість працювати не тільки над особистими досягненнями, а й впливати на колектив, стимулюючи його до досягнення спільних результатів.

Крім того, фізична культура дозволяє студентам набути навичок планування та управління діяльністю, після багатьох спортивних змагань та тренувальних процесів, необхідних для скорочення підготовки та організації, розподілу ролей і завдань серед учасників. Це дає студентам можливість розвивати вміння управлінської діяльності в реальних умовах.

Інтеграція фізичної культури в студентське життя завдяки розвитку соціальних навичок, таких як комунікабельність, співпраця, уміння працювати в команді. Спільне навчання або участь у командних змаганнях дають студентам можливість взаємодіяти з одногрупниками та іншими студентами, розвивати вміння знаходити спільну мову, допомагати одному і працювати на спільний результат. Цей процес формує не тільки соціальні зв'язки, але він вміння працює в колективі, що є важливою частиною самоорганізації.

Доведено, що фізична культура сприяє також розвитку лідерських якостей. У командних видах спорту, таких як футбол, волейбол, баскетбол, студенти мають можливість проявити ініціативу, керувати групою, брати відповідальність за результат. Лідер, який організовує командну діяльність, мотивує учасників, може перенести ці організаційні навички в інші сфери життя, зокрема у навчальну та професійну діяльність.

Не менше впливає фізична культура на психоемоційний стан студентів. Регулярна фізична активність починає знижувати рівень стресу, покращує настрій, досягає самооцінки та загальний рівень енергії. Студенти, які активно займаються фізкультурою, менше менші до тривожності, депресії та емоційного горіння, що є фактором у підвищенні їхньої здатності до ефективної самоорганізації.

Таким чином, розвиток самоорганізації студентів засобами фізичної культури є чинником формування їхньої особистості. Фізична культура не лише сприяє підтримці фізичного здоров'я, але є потужним інструментом розвитку соціальних, організаційних та психологічних навичок. Регулярні заняття спортом, участь у командних змаганнях, організації спортивних заходів допомагають студентам формувати відповідальність, дисципліну, лідерські якості та здатність до ефективного управління часом і ресурсами. У результаті це створює міцну основу для розвитку студентів як самодостатніх, відповідальних і соціально активних осіб, готових до ефективної діяльності в будь-якій сфері життя.

Сторчеус М. Б.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – д.пед.н., професор Фунтікова О. О.

STREAM-ОСВІТА В РОБОТІ З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ

Робота з обдарованими дітьми в освітньому середовищі потребує особливого підходу, оскільки ці діти мають підвищені здібності в певних галузях і потребують спеціальних умов для розвитку їхнього потенціалу. Стрім-освіта (STREAM – Science, Technology, Reading/Writing, Engineering, Arts, Math) є одним з ефективних підходів для розвитку обдарованих дітей, оскільки об'єднує різні предмети та дисципліни, розвиває критичне мислення і сприяє комплексному підходу до навчання.

Основні принципи STREAM-освіти в роботі з обдарованими дітьми:

1. Індивідуальний підхід – важливо враховувати індивідуальні потреби, інтереси і здібності кожної обдарованої дитини. Це може включати створення спеціальних завдань, які відповідають рівню їхньої обдарованості, або адаптацію навчальних планів.

2. Проектно-орієнтоване навчання – STREAM-освіта підтримує підхід до навчання через проекти, що дозволяє обдарованим дітям занурюватися в дослідження, аналіз, творчість і вирішення реальних задач.

3. Поглиблене дослідження та експериментальна діяльність – забезпечення умов для проведення експериментів, досліджень, створення моделей та прототипів. Такий підхід сприяє розвитку інтересу до науки і техніки та дозволяє дітям максимально реалізувати свої здібності.

4. Інтеграція творчих дисциплін (Arts) – включення мистецьких дисциплін дозволяє розвивати не тільки інтелектуальні, але й творчі здібності. Це також допомагає обдарованим дітям розширити свій світогляд і вдосконалити нестандартне мислення.

5. Залучення новітніх технологій – використання технологій, таких як робототехніка, програмування, 3D-друк, дозволяє забезпечити обдарованих дітей сучасними інструментами для самовираження і досягнення нових рівнів компетентності.

6. Співпраця та комунікація – обдаровані діти іноді потребують розвитку навичок соціальної взаємодії. STREAM-освіта дозволяє працювати у командах, обмінюватися ідеями, а також спільно знаходити рішення для складних завдань, що сприяє їхньому всебічному розвитку.

Створення умов для міждисциплінарної інтеграції знань, де обдаровані діти можуть розглядати проблеми з точки зору різних наук та напрямів, що сприяє розвитку системного мислення та здатності знаходити зв'язки між різними науковими поняттями. Дозволяє педагогам більш точно виявляти індивідуальні здібності обдарованих дітей, оскільки вона дає можливість спостерігати за їхніми інтересами та здібностями у різних сферах знань та виявляти потенційні напрями розвитку.

Роль педагога у STREAM-освіті з обдарованими дітьми:

– Наставництво: вчитель повинен бути наставником і фасилітатором, який спрямовує дитину, а не диктує їй хід дій.

– Заохочення творчості: створення атмосфери, де діти не бояться експериментувати та помилятися.

– Мотивація до саморозвитку: стимулювання дітей до самостійного вивчення нових тем та відкриттів, що відповідає їхнім особистим інтересам.

– Розвиток критичного мислення: навчання навичкам аналізу, аргументації, оцінки альтернатив і критичної оцінки інформації.

STREAM-освіта допомагає обдарованим дітям розвивати гнучкість мислення, навички міждисциплінарного аналізу, здатність до інноваційного вирішення завдань та самостійного мислення. Цей підхід є особливо ефективним в умовах швидких технологічних змін і підвищеної потреби у спеціалістах, які здатні творчо мислити і адаптуватися до нових умов. Сприяє всебічному розвитку обдарованих дітей через інтеграцію знань з різних дисциплін (наука, технології, читання та письмо, інженерія, мистецтво і математика), забезпечуючи баланс між інтелектуальним, творчим та соціальним розвитком учнів. Стимулює розвиток критичного мислення та інноваційності, дозволяючи обдарованим дітям аналізувати складні проблеми, генерувати креативні рішення та втілювати свої ідеї в проекти, що вимагає використання навичок міждисциплінарного мислення.

STREAM-підхід використовується як важливий елемент Stream-освіти у розвитку науково-дослідницьких навичок обдарованих дітей, оскільки орієнтує їх на проведення експериментів, досліджень та аналізу інформації, що сприяє формуванню вмінь збирання, обробки та інтерпретації даних. Проектне та командне навчання, сприяє розвитку соціальних та комунікативних навичок у обдарованих дітей, допомагаючи їм розвивати лідерські якості, навички співпраці та ефективної комунікації в процесі роботи над спільними проектами.

Інтегрування мистецтва (Arts) з іншими дисциплінами, дозволяє розвивати творчий потенціал обдарованих дітей, сприяючи формуванню їхньої естетичної чутливості, вміння працювати з креативними завданнями та розвивати нестандартне мислення. Забезпечення доступу до сучасних технологій (робототехніка, 3D-друк, програмування), стимулює обдарованих дітей до самостійного вивчення нових тем, пошуку інформації та розвитку навичок самоорганізації, необхідних для самостійної дослідницької роботи.

Підвищення мотивації обдарованих дітей до навчання, пропонуючи завдання, що є складними та викликають інтерес, дозволяє дітям самостійно шукати відповіді, розширювати свої знання і застосовувати їх на практиці.

Таким чином STREAM-підхід є інноваційним методом, який зокрема допомагає в роботі з обдарованими дітьми, надаючи їм можливості для розвитку комплексних знань і навичок через поєднання різних дисциплін і сприяє:

1. Поглибленому дослідженню: обдаровані діти отримують можливість займатися дослідницькими проектами та працювати над завданнями підвищеної складності, що дозволяє їм розвивати вміння глибше аналізувати інформацію.

2. Творчій інтеграції знань: STREAM об'єднує науку з мистецтвом, що стимулює нестандартне мислення. Це допомагає обдарованим дітям виражати креативні ідеї у різних форматах, зокрема через інженерні та мистецькі проекти.

3. Розвитку навичок критичного мислення: STREAM завдання орієнтовані на аналіз і вирішення складних проблем, що вчить дітей оцінювати інформацію, генерувати різні підходи та приймати обґрунтовані рішення.

4. Проектно-орієнтованому навчанню: через проекти обдаровані діти отримують можливість глибше зануритися в практичну роботу, самостійно досліджуючи, проводячи експерименти та роблячи відкриття.

5. Розвитку комунікаційних навичок: оскільки STREAM передбачає співпрацю в команді, обдаровані діти вчяться комунікувати, ділитися ідеями, приймати зворотний зв'язок і працювати над спільними результатами.

Практичні ідеї для STREAM-підходи з обдарованими дітьми:

– Лабораторії для досліджень та експериментів: створення зон з науковими та технічними матеріалами, де діти можуть проводити експерименти.

– Робототехніка та програмування: надання доступу до курсів з робототехніки чи створення навчальних модулів з програмування.

– Інтерактивні та міждисциплінарні проекти: наприклад, проект, де потрібно побудувати екологічно чистий будинок (інтеграція науки, математики, інженерії та мистецтва).

– Виставки та презентації: організація заходів, де діти можуть представляти результати своєї роботи, що сприяє розвитку навичок публічних виступів.

STREAM-освіта підтримує гармонійний розвиток інтелектуального, творчого та соціального потенціалу обдарованих дітей, підготовлюючи їх до ефективної реалізації своїх здібностей у реальному світі.

Тимошко Г. М.
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
д.пед.н., професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти

ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ АНДРАГОГІВ І ВИКЛАДАЧІВ ЗВО

Організаційна культура сучасних андрагогів і педагогів – це сукупність цінностей, норм, переконань, звичок та способів поведінки, які формують їхню професійну діяльність, – це своєрідна «модель ключових цінностей, переконань, уявлень і норм, спільних для членів організації та які новим членам передаються як істинні або єдино правильні» [2, с. 10].

Сучасний освітній простір постійно змінюється, з'являються нові технології, підходи до навчання – тому майбутні андрагоги та викладачі закладу вищої освіти мають бути готовими до змін, постійно вдосконалюватися й адаптуватися до нових умов та викликів.

Організаційна культура взаємопов'язана з професійною культурою, яку визначають як культуру особистості – «міру та спосіб саморозвитку та самореалізації людини, ступінь досконалості фахівця у сфері професійної діяльності, досягнутий рівень розвитку його особистості в певний період життя» [1, с. 14].

Чинниками, що впливають на формування організаційної та професійної культури педагога й андрагога, є:

– особистісні риси (цінності, переконання, готовність до роботи з дорослими здобувачами освіти; досвід, темперамент майбутнього магістра, внутрішня мотивація до самороозвитку та самовдосконалення);

– рівень освіти (отримані спеціальні знання, професійні вміння та навички);

– професійний досвід роботи в освітній галузі, участь у різних освітніх проєктах;

– соціальне оточення (вплив колег, адміністрації, батьків, суспільства в цілому);

– сучасні тенденції в освіті (державні стандарти, нові технології, методики навчання).

Серед шляхів формування організаційної та професійної культури майбутніх андрагогів і викладачів ЗВО можна назвати такі, як: створення культурно орієнтованого освітнього середовища; сприяння розвитку інформаційної грамотності та мовленнєвої культури майбутніх магістрів андрагогів та педагогів; систематична групова робота з розробки проєктів; участь у тренінгах, семінарах, конференціях; використання сучасних освітніх технологій, в тому числі освітніх онлайн-платформ; застосування інтерактивних методів навчання та цифрових інструментів; стимулювання особистісного та професійного саморозвитку й самовдосконалення здобувачів освіти, заохочення їх до постійного пошуку нових знань, формування та розвитку вмінь і навичок. Адже для того, щоб стати успішним у своїй професії, педагогу необхідно бути готовим до змін, постійно вдосконалюватися й адаптуватися до нових викликів.

Організаційна та професійна культура майбутнього андрагога й педагога зазнає значних трансформацій під впливом глобалізації, цифрової трансформації та нових підходів до навчання, тому в сучасних умовах викладачам закладів вищої освіти необхідно: швидко реагувати на зміни в освітньому середовищі; освоювати нові технології та методики навчання; розробляти індивідуальні освітні траєкторії для студентів, інноваційні навчальні програми та проєкти; ефективно працювати в міждисциплінарних командах; розширювати можливості дистанційного навчання та онлайн-платформ; постійно працювати над собою, розвивати в собі здатність генерувати нові ідеї, готовність ефективно спілкуватися з різними аудиторіями; вести дискусії та надавати зворотний зв'язок, співпрацювати з колегами, адміністрацією та студентами; підвищувати кваліфікацію, збагачувати досвід професійної самореалізації.

Список використаних джерел

1. Ісаєнко С. А. Формування професійної культури у студентів інженерно-технічних спеціальностей (на прикладі навчальної дисципліни «Англійська мова (за професійним спрямуванням)» : метод. рекоменд. Київ : ДЕТУТ, 2009. 74 с.

2. Комарова К. В. Організаційна культура : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. Дніпропетровськ, ДДФА, 2011. 166 с.

Третяков О. В.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – д.пед.н., професор Дяченко М. Д.

ВІДМІННОСТІ В ПРОФЕСІЙНОМУ ІМІДЖІ ВИКЛАДАЧА ВНЗ ТА ВИКЛАДАЧА КОЛЕДЖУ

У сучасному світі освіти професійний імідж викладача відіграє ключову роль у формуванні репутації навчального закладу. Але чи замислювалися ви, наскільки різняться ці образи у викладачів закладів вищої освіти (ЗВО) та коледжів? Отже, розглянемо ці відмінності детальніше.

Академічна компетентність. Викладачі ЗВО зазвичай мають вищий рівень академічної підготовки, включаючи наукові ступені, такі як кандидат або доктор наук. Вони активно займаються науковими дослідженнями, публікують статті у наукових журналах та беруть участь у міжнародних конференціях. Це створює образ висококваліфікованого науковця, який постійно вдосконалюється.

На противагу, викладачі коледжів зосереджуються на практичній підготовці студентів. Їхня наукова діяльність менш інтенсивна, але вони також можуть брати участь у дослідженнях. Основний акцент робиться на викладанні та передачі практичних знань, що необхідні для професійної діяльності.

Педагогічна майстерність. Викладачі ЗВО використовують складніші методи навчання, орієнтовані на розвиток критичного мислення та наукового підходу. Вони часто працюють з магістрами та аспірантами, що вимагає високого рівня педагогічної майстерності.

Викладачі коледжів, навпаки, зосереджуються на базових знаннях та практичних навичках. Вони використовують більш прикладні методи навчання, що допомагають студентам швидко адаптуватися до вимог ринку праці.

Комунікативні навички. Викладачі ЗВО взаємодіють з більш зрілою аудиторією, включаючи міжнародних студентів та колег. Важливими є навички презентації та наукової комунікації, що допомагають ефективно передавати знання та досвід.

Викладачі коледжів працюють з молодшими студентами, які часто потребують більше педагогічної підтримки та мотивації. Вони відіграють важливу роль у вихованні та соціалізації студентів, допомагаючи їм адаптуватися до нових умов навчання.

Зовнішній вигляд. Викладачі ЗВО часто дотримуються більш формального стилю одягу, що підкреслює їхній професіоналізм та академічний статус. Це допомагає створити образ серйозного та компетентного науковця.

Викладачі коледжів можуть дозволити собі більш неформальний стиль, що сприяє ближчому контакту зі студентами. Це допомагає створити дружню та підтримуючу атмосферу в навчальному процесі.

Сучасні інформаційні технології відкривають нові можливості для викладачів обох типів навчальних закладів. Викладачі ЗВО використовують цифрові платформи для наукових досліджень та онлайн-навчання, тоді як викладачі коледжів активно застосовують технології для інтерактивного навчання та підтримки студентів.

Отже, професійний імідж викладача ЗВО та викладача коледжу має свої особливості, що відображають різні аспекти їхньої діяльності. Обидві ролі є важливими для освітньої системи та вимагають високого рівня професіоналізму, але з різними акцентами на наукову та педагогічну складові.

Трипольська Н. В.
Запорізький національний університет
асистент кафедри дошкільної та початкової освіти

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ДО ЗАСТОСУВАННЯ ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ В ПРОЦЕСІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ УЧНІВ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ

Соціалізація учнів з розладами аутистичного спектру – це не лише виклик для освітніх установ, але й можливість створити підтримуюче середовище, яке враховує індивідуальні потреби та особливості розвитку кожної дитини, адже, як стверджує Т. Гладун [1], розлади аутистичного спектру – це, передусім, порушення розвитку, а не психічне захворювання. При правильній корекції, діти, у яких діагностовано аутизм, можуть успішно розвиватися, адаптуватися в суспільстві, приносити соціальну користь. Цей процес вимагає інтеграції кількох аспектів: педагогічного, психологічного та соціального, тому є складним і багатогранним.

Обов'язковим складником підготовки є оволодіння здобувачами – майбутніми педагогами техніками індивідуального підходу, оскільки це – основа успішної соціалізації, діти з РАС можуть мати різні рівні розвитку когнітивних, комунікативних та соціальних навичок, тому важливо адаптувати навчальні матеріали та методи навчання, враховуючи їхні потреби. Це може включати використання альтернативних методів комунікації, таких як жестова мова, картки для візуалізації або спеціалізовані технології. Також важливо навчити майбутніх педагогів враховувати емоційні потреби учнів і допомагати їм розвивати навички саморегуляції, адже комплексна підтримка включає співпрацю педагогів, психологів, логопедів та інших спеціалістів.

Для реалізації діяльнісного підходу в процесі соціалізації учнів з РАС педагог має володіти такими компетентностями: методичною (вміння розробляти та реалізовувати заняття, спрямовані на розвиток соціальних навичок); комунікативною (здатність встановлювати контакт з учнями, батьками та іншими учасниками освітнього процесу); аналітичною (вміння оцінювати динаміку соціалізації учнів та коригувати освітній процес); інноваційною (здатність використовувати нові підходи та технології у роботі з дітьми).

Діяльнісний підхід передбачає організацію процесу навчання через активну участь учнів у різних видах діяльності (навчальній, ігровій, трудовій, творчій). Для учнів з РАС цей підхід має особливості: фокус на індивідуалізації, підтримка в комунікації, поступовість і структурованість, розвиток соціальних навичок тощо. Діяльнісний підхід допомагає учням з РАС поступово адаптуватися до навчального середовища, отримувати досвід взаємодії та самовираження.

Ефективна підготовка майбутніх педагогів до застосування діяльнісного підходу в соціалізації учнів з розладами аутистичного спектру передбачає:

– теоретичну підготовку (знання про дітей з РАС, їхні особливості, типові труднощі таких учнів; розуміння принципів діяльнісного підходу; оволодіння сучасними методами інклюзивної освіти);

– практичну підготовку (навчальні практикуми, створення навчальних сценаріїв, що інтегрують діяльнісний підхід, стажування в інклюзивних школах з метою набуття досвіду роботи з учнями з РАС під керівництвом досвідчених педагогів, тренінги з комунікації, навчання навичкам використання альтернативних і допоміжних засобів комунікації);

– формування психолого-педагогічної компетентності (розвиток емпатії та толерантності, уміння створювати комфортну психологічну атмосферу в класі, володіння навичками управління поведінкою учнів з РАС);

– впровадження інноваційних технологій (опанування сучасних цифрових ресурсів, інноваційних освітніх технології, які полегшують організацію діяльності учнів з РАС, зокрема мобільні додатки для соціалізації, інтерактивні платформи для навчання тощо).

Отже, підготовка майбутнього педагога до застосування діяльнісного підходу в процесі соціалізації учнів з розладами аутистичного спектру сприятиме всебічному розвитку дітей з РАС.

Список використаних джерел

1. Гладун Т. О. Розвиток соціальності дітей з розладами аутичного спектру: соціально-педагогічний дискурс проблеми. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2015. № 8 (52).

Туркін О. С.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Сущенко Л. О.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ СВІДОМОСТІ І МОРАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ

У сучасному суспільстві професійна діяльність спеціалістів різних галузей пов'язана не лише з технічними навичками, але й з моральною відповідальністю. Відсутність чітких етичних принципів може призводити до конфліктів, професійного вигорання або навіть суспільно небезпечних наслідків.

У сучасному світі стрімких змін і глобалізаційних процесів зростає потреба у спеціалістах, які не лише володіють високим рівнем професійної компетентності, а й мають сформовану професійну свідомість та моральну активність. Ці характеристики визначають здатність майбутнього фахівця діяти відповідально, етично і творчо у своїй професійній діяльності, зважаючи на суспільні та гуманістичні цінності.

Формування професійної свідомості та моральної активності є багатогранним процесом, що охоплює засвоєння професійних знань, розвиток критичного мислення, становлення особистісних якостей та етичних орієнтирів. У контексті освітнього процесу цей напрямок є не лише актуальним, а й необхідним для підготовки конкурентоздатних спеціалістів, які можуть ефективно працювати у динамічних умовах сучасного суспільства.

Особливої актуальності це питання набуває у зв'язку із зростанням викликів, що постають перед професіоналами в різних галузях. Від них вимагається не лише вирішення складних завдань, а й прийняття рішень, які відповідають етичним стандартам, враховують інтереси суспільства та сприяють сталому розвитку.

Мета цього дослідження полягає у вивченні теоретичних та практичних аспектів формування професійної свідомості і моральної активності майбутніх спеціалістів у процесі навчання. Увага приділяється аналізу методів і підходів, які сприяють розвитку цих якостей, а також визначенню умов, необхідних для їх ефективного формування в освітньому середовищі.

Розробка педагогічних технологій, що сприяють формуванню професійної свідомості, є актуальним завданням. Це може включати інтерактивні методи навчання, рольові ігри, етичні дебати та рефлексивні практики, які допомагають студентам усвідомити цінності своєї майбутньої професії.

Отже, формування професійної свідомості та моральної активності майбутніх спеціалістів у процесі навчання є необхідною умовою для підготовки компетентних, відповідальних і етично зрілих фахівців, здатних відповідати викликам сучасного світу.

Таким чином, дана тема є надзвичайно важливою як у теоретичному, так і у практичному аспектах, адже її вирішення сприяє підготовці спеціалістів, здатних відповідати на сучасні професійні та моральні виклики.

Турчин Р. М.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Сущенко Т. І

ОСОБЛИВОСТІ ЦІЛЕСПРЯМОВАНОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ФАХІВЦІВ БЕЗ ВІДРИВУ ВІД ВИРОБНИЦТВА

За умов розвитку євроінтеграційних процесів, жорсткої конкуренції, прискорення науково-технічного прогресу та необхідності підприємств у постійному розвитку і формуванні конкурентних переваг, трудовий потенціал набуває особливого значення. Наявність необхідних знань, умінь і навичок у працівників є ключовим фактором, що визначає успішність підприємств у глобалізованому ринку. У таких умовах підтримка належного рівня трудового потенціалу стає складним завданням, яке потребує ефективної системи професійного навчання.

Процес постійного вдосконалення кваліфікації персоналу, здобуття нових знань і навичок має критичне значення для підвищення конкурентоспроможності працівників на ринку праці. Систематичне професійне навчання не лише дозволяє працівникам адаптуватися до змін у технологіях і вимогах ринку, але й дає їм можливості для професійного росту, що є важливим аспектом у їх кар'єрному розвитку.

У зв'язку з прискореним впровадженням новітніх технологій, змінюваними умовами роботи та швидким розвитком різних галузей економіки, підприємства потребують постійного вдосконалення професійних навичок і знань своїх співробітників. Підвищення кваліфікації та навчання новим технологіям дозволяє працівникам не лише виконувати свої обов'язки з високою ефективністю, а й активно сприяти інноваціям, що є важливими для підтримки конкурентних переваг організацій.

Тому проблема професійного навчання персоналу набуває все більшої актуальності, оскільки забезпечення висококваліфікованими кадрами є основою для підвищення конкурентоспроможності як окремих працівників, так і підприємств у цілому. Відповідно, розвиток ефективної системи професійного навчання є важливою складовою стратегії економічного розвитку, здатною забезпечити стійкість і успіх підприємств в умовах глобалізації та інтенсивних змін.

Отже, в умовах прискорення євроінтеграційних процесів, професійне навчання є необхідною складовою розвитку та вдосконалення трудового потенціалу підприємств. Професійне навчання персоналу не лише підвищує ефективність і якість праці в інтересах організації, але й сприяє поліпшенню рівня життя працівників, створюючи можливості для самореалізації їх здібностей. Враховуючи вимоги сучасного ринку, постійно змінюються умови праці та технології, тому актуальність розвитку професійного навчання є беззаперечною.

Для досягнення максимальної ефективності професійного навчання важливо використовувати різноманітні форми та методи навчання в поєднанні та взаємодії. Це дозволяє не лише підвищити якість трудового потенціалу, але й створити умови для підвищення рівня прибутковості та конкурентоспроможності підприємств. Завдяки такому підходу підприємства можуть бути більш адаптованими до змін на ринку, як на вітчизняному, так і на світовому рівні.

Подальші дослідження повинні бути спрямовані на формування системи професійного навчання персоналу промислових підприємств, що дозволить створити ефективну платформу для розвитку трудового потенціалу. Ця система повинна бути гнучкою, адаптованою до змін технологічних і економічних умов, забезпечуючи працівникам необхідні навички та знання для успішної кар'єри і розвитку підприємств. Важливо також враховувати потреби та інтереси самих працівників, оскільки їх професійне зростання безпосередньо впливає на загальний успіх організації.

Тятенков К. О.
Класичний приватний університет
здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
наук. кер. – д.пед.н., професор Атаманчук Ю.

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИЧНИХ ПРИЙОМІВ ПРИ ПОШУКУ НАУКОМЕТРИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Швидке розширення наукового сектора мережі Інтернет сприяло зростанню популярності та значення наукових Інтернет-публікацій. Оцифрування фондів світових бібліотек, розміщення електронних версій сучасних дисертацій, монографій, наукових фахових видань, збірників матеріалів наукових конференцій, підручників і посібників у Всесвітній мережі створили можливості для широкого використання цих ресурсів у навчальній і науковій діяльності. Тому для науковців важливими є такі етапи роботи з інформацією, як її пошук, перетворення, інтерпретування, генерування нового інформаційного повідомлення та презентація його для зацікавлених реципієнтів.

Головне завдання викладачів, які навчають магістрантів і аспірантів, – навчити майбутніх науковців самостійно визначати, яка інформація необхідна, де і як її знайти. Спостереження показали, що більшість науковців шукають інформацію в мережі Інтернет за ключовими словами. Проте такий спосіб задіює занадто великі обсяги джерел, більшість з яких не відповідає потребам науковця. Тому і молодих, і науковців із досвідом потрібно навчити механізмам прискорення пошуку релевантної наукової інформації. Окремої уваги кожного науковця потребує наукометрична інформація. Наукометрична інформація – це інформація, що стосується статистичних даних у сфері наукової діяльності. Основними джерелами такої інформації є наукометричні бази даних, тобто пошукові системи, які формують статистику, що характеризує стан і динаміку показників затребуваності, активності та індексів впливу діяльності окремих вчених і дослідницьких організацій.

Аналіз тематики публікацій у наукометричних базах даних дозволяє виявляти галузі, що розвиваються найшвидше, віддалені перспективи технологічних проривів, отримувати деякі уявлення про внутрішню структуру наукових досліджень, виявляти нові й перспективні напрями та ухвалювати рішення для підтримки цих напрямів. Аналіз розподілу публікацій за науковими напрямами для різних країн дає можливість отримати уявлення про відносний рівень розвиненості окремих галузей науки в країнах, що може бути використане для прийняття рішення про вивчення публікацій тієї чи іншої країни в межах своєї дослідницької роботи [1].

Список використаних джерел

1. Коломієць А. М., Коломієць Д. І., Громов Є. В. Методичні прийоми навчання майбутніх науковців пошуку науко метричної інформації в мережі Інтернент. *Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи :* зб. наук. пр. 2017. Вип. 5. С. 54–57.

Українець О.
Класичний приватний університет

ДО ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ЗМІСТОМ НАСКРІЗНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ БАКАЛАВРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ НА ОСНОВІ ЦІЛЬОВОГО ПІДХОДУ

В умовах модернізації системи вищої освіти та впровадження компетентнісного підходу важливим аспектом є підготовка висококваліфікованих фахівців у сфері фізичної культури і спорту. Особливо актуальним є управління змістом наскрізної навчальної практики, яка формує професійні компетенції майбутніх фахівців. Ефективна організація навчальної практики з використанням цільового підходу сприятиме покращенню якості підготовки бакалаврів фізичної культури та спорту, забезпечуючи досягнення освітніх і професійних результатів. Дослідження з цього питання дозволить вдосконалити методологічні основи навчального процесу та підвищити рівень професійної підготовки студентів.

Об'єктом дослідження буде процес управління змістом наскрізної навчальної практики бакалаврів фізичної культури і спорту. Предметом - цільовий підхід як методологічна основа управління змістом наскрізної навчальної практики бакалаврів фізичної культури і спорту.

Мета дослідження може бути сформульована таким чином: розробка та наукове обґрунтування моделі управління змістом наскрізної навчальної практики бакалаврів фізичної культури і спорту на основі цільового підходу.

Поставлена мета дотягатиметься виконанням таких завдань:

– провести аналіз теоретичних основ управління навчальною практикою у вищій освіті;

– вивчити сучасні підходи до управління змістом навчальної практики у підготовці фахівців фізичної культури і спорту;

– обґрунтувати доцільність застосування цільового підходу до управління змістом наскрізної навчальної практики;

– розробити та апробувати модель управління змістом наскрізної навчальної практики бакалаврів фізичної культури і спорту;

– оцінити ефективність запропонованої моделі та її вплив на якість підготовки студентів.

Для виконання поставлених завдань доцільно використання таких методів: теоретичних, серед яких - аналіз, синтез, порівняння, узагальнення наукових джерел для розробки теоретичних основ дослідження; емпіричних, таких як: анкетування, інтерв'ю, педагогічний експеримент для збору даних про ефективність застосування цільового підходу; математичних, серед яких статистична обробка результатів педагогічного експерименту для визначення ефективності розробленої моделі.

Результатом виконання дослідження стане те, що буде:

– вперше науково обґрунтовано та розроблено модель управління змістом наскрізної навчальної практики бакалаврів фізичної культури і спорту на основі цільового підходу.

– визначено специфіку застосування цільового підходу у підготовці фахівців з фізичної культури і спорту.

– обґрунтовано взаємозв'язок між цільовим підходом до управління змістом навчальної практики і результатами професійної підготовки студентів.

Результати дослідження можуть бути використані у практиці підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту у закладах вищої освіти. Розроблена модель управління змістом наскрізної навчальної практики може бути впроваджена в освітні програми для підвищення якості професійної підготовки студентів.

Отже, ефективність підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту може бути значно підвищена шляхом управління змістом наскрізної навчальної практики на основі цільового підходу, що дозволить формувати в студентів необхідні компетенції і забезпечить досягнення результатів, визначених стандартами вищої освіти. На сучасному етапі актуальним є проведення дослідження, спрямованого на перевірку цього припущення.

Футько Н. В.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Сущенко Л. О.

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИЙ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ОСВІТИ

Професійна підготовка майбутніх вчителів є важливою складовою освітнього процесу, оскільки саме від рівня підготовки педагогів залежить якість освіти та успішність розвитку учнів. Сучасні тенденції в освіті, зокрема, інноваційні підходи, технологічні зміни, соціальні трансформації, а також глобальні виклики вимагають від учителя нових знань, умінь та навичок для ефективної роботи в класі. Тому питання професійної підготовки вчителів у сучасних умовах набуває особливої актуальності.

Світ освіти швидко змінюється, і для вчителів важливо йти в ногу з останніми тенденціями та технологіями. Підготовка вчителів є одним із найважливіших заходів державної політики будь-якої країни. Дослідження світових тенденцій є необхідною умовою інноваційних реформ професійної підготовки вчителів. У сучасному світі вітчизняна система вищої освіти стрімко розвивається під впливом процесу глобалізації. Професійна підготовка вчителів є ключовим фактором для успішного розвитку суспільства та культури країни. Для досягнення цієї мети, необхідно спрямовувати зусилля на постійне оновлення педагогічної практики, розвиток нових методів та засобів навчання, а також забезпечення вчителів доступом до актуальних знань та інформації.

Професійна підготовка майбутніх вчителів є основою для забезпечення високоякісної освіти, оскільки саме вчителі є головними носіями знань, навичок і цінностей для учнів. У сучасному світі, що динамічно

змінюється, освітні системи вимагають нових підходів, щоб задовольнити потреби учнів і відповісти на глобальні виклики. Зокрема, сучасні тенденції розвитку освіти, такі як інтеграція технологій, зміна підходів до навчання та розвитку, інклюзивність, глобалізація та персоналізація, ставлять нові вимоги до професійної підготовки вчителів.

Освітні реформи, що відбуваються в Україні та інших країнах, передбачають перехід до компетентнісного підходу в освіті, який орієнтує учнів на набуття не лише знань, але й умінь, необхідних для життя в сучасному суспільстві. У зв'язку з цим вчителі повинні не лише передавати знання, а й стати наставниками, психологами, менторами, готовими підтримати учнів у їх розвитку і допомогти знайти правильний шлях у світі, що постійно змінюється.

Особливу увагу слід приділяти розвитку педагогічних компетентностей, які охоплюють не лише професійні знання в певній галузі, але й уміння працювати з різними групами учнів, впроваджувати новітні технології в навчальний процес, а також бути готовими до роботи в умовах інклюзивного навчання. Це вимагає від майбутніх вчителів нових підходів у навчанні, що включають використання цифрових технологій, розвиток критичного мислення, комунікативних і соціальних навичок.

Таким чином, питання професійної підготовки майбутнього вчителя в контексті сучасних тенденцій розвитку освіти є надзвичайно актуальним, оскільки від якості цієї підготовки залежить не лише успіх окремого педагога, але й успіх освітньої системи в цілому. Тому необхідно розробити та впроваджувати нові моделі підготовки вчителів, які відповідають вимогам часу та потребам сучасного суспільства.

Хвальбота П. М.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Латун Л. М.

ФОРМУВАННЯ КОГНІТИВНОГО КОМПОНЕНТУ ЗДОРОВ'ЯФОРМУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ТРЕНЕРІВ-ВИКЛАДАЧІВ

Актуальність формування когнітивного компоненту здоров'яформувальної компетентності майбутніх тренерів-викладачів є надзвичайно важливою в контексті сучасних вимог до підготовки фахівців у сфері фізичного виховання та спорту. Сучасні тренери повинні не тільки володіти професійними знаннями та навичками для ефективного навчання і тренування спортсменів, але й мати глибоке розуміння принципів здорового способу життя та способів його пропагування серед учнів і спортсменів.

Для забезпечення ефективного освітнього процесу в закладах вищої освіти важливо орієнтуватися на всебічний розвиток комунікативних навичок здобувачів. Це включає удосконалення мовленнєвих умінь і вмінь правильно та виразно передавати думки, а також зміцнення зв'язку між змістом навчання та майбутньою професійною діяльністю студентів. В умовах глобалізованого суспільства та розвитку професійних вимог до фахівців, комунікативна компетентність стає однією з ключових для успішної кар'єри.

Зокрема, для тренерів з різних видів спорту комунікативна компетентність є надзвичайно важливою. Їх діяльність, як правило, передбачає активне спілкування не лише з учнями, а й з батьками, колегами, адміністрацією спортивних закладів та іншими зацікавленими сторонами. Якісне професійне спілкування має безпосередній вплив на ефективність тренувального процесу, мотивацію спортсменів, атмосферу у команді та успіхи в спортивних досягненнях.

Розвиток професійно-комунікативної компетентності тренера є необхідною умовою не лише для покращення навчального процесу, але й для формування професіонала, здатного ефективно взаємодіяти в різних соціокультурних і професійних контекстах. Це сприяє не тільки підвищенню ефективності тренувального процесу, а й розвитку лідерських якостей, впливу на розвиток спортсменів і створення позитивної комунікативної атмосфери в спортивних колективах.

Таким чином, формування когнітивного компоненту здоров'яформувальної компетентності майбутніх тренерів-викладачів є важливим етапом підготовки фахівців, здатних не лише досягати високих результатів у спортивній діяльності, а й ефективно підтримувати та формувати здоров'я своїх учнів. Володіння тренерами знаннями про фізіологічні, психологічні та медичні аспекти здоров'я допомагає їм створювати оптимальні умови для розвитку спортсменів, забезпечувати їх безпеку під час тренувань та запобігати травмам.

Це дозволяє тренерам не лише проводити тренування, але й активно пропагувати здоровий спосіб життя, формувати у спортсменів правильні звички щодо харчування, відпочинку та психологічної стабільності. Таким чином, ефективне формування когнітивного компоненту здоров'яформувальної компетентності є необхідним для розвитку майбутніх тренерів, які зможуть впливати не тільки на фізичні, а й на психоемоційні аспекти розвитку своїх вихованців, що є ключовим фактором успіху в спортивній діяльності.

Хомутенко Д. О.
Класичний приватний університет

SOFT SKILLS І МАЙБУТНІ КЕРІВНИКИ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Softskills (м'які навички) – це набір особистісних якостей, соціальних та комунікаційних здібностей, що дозволяють ефективно взаємодіяти з іншими людьми, вирішувати проблеми, адаптуватися до змінюваних умов та працювати в команді. Для майбутніх керівників закладів освіти ці навички є не менш важливими, ніж професійні (hardskills), оскільки вони сприяють розвитку здорового мікроклімату в навчальному закладі, покращенню управлінських процесів і ефективному взаємодіянню з учителями, учнями, батьками та іншими зацікавленими сторонами.

Майбутні керівники закладів освіти повинні мати не лише академічні та управлінські знання, але й здатність: ефективно комунікувати з різними групами: учителями, учнями, батьками, органами місцевого са-

моврядування, іншими освітніми установами; приймати обґрунтовані рішення в умовах нестабільності, швидких змін чи кризових ситуацій; мотивувати і надихати команду, створюючи атмосферу підтримки та співпраці; оцінювати та вирішувати конфлікти, сприяти здоровому соціальному клімату у навчальному закладі; розвивати емоційну компетентність для розуміння і підтримки інших, а також для самоусвідомлення своїх емоцій і їхнього ефективного управління.

Ключові softskills для керівників закладів освіти:

– комунікаційні навички. Важливість ефективної комунікації для керівника школи чи вищого навчального закладу важко переоцінити. Це включає в себе як вербальну, так і невербальну комунікацію, здатність донести свою думку чітко та доступно, а також уміння слухати інших. Навички ведення переговорів, публічних виступів, надання зворотного зв'язку, а також створення позитивного образу організації – важливі аспекти управлінської комунікації;

– лідерські навички. Майбутній керівник має бути лідером для своїх співробітників, здатним надихати їх на досягнення високих результатів і ефективну командну роботу. Лідерство включає вміння визначати та підтримувати стратегічний напрямок, мотивувати команду, розвивати потенціал співробітників та справедливо оцінювати їхні досягнення;

– емоційний інтелект. Емоційна компетентність включає здатність розпізнавати та управляти власними емоціями, а також розуміти емоції інших людей;

– конфліктологія. Керівник має вміти розпізнавати потенційні конфлікти в команді або з учнями, вчасно їх запобігати та вирішувати;

– тайм-менеджмент – здатність ефективно планувати час, визначати пріоритети та управляти різними завданнями в умовах багатозадачності;

– адаптивність та гнучкість. У змінюваному світі освіти важливо, щоб керівники були готові до змін, швидко адаптувалися до нових викликів, технологій чи політичних та економічних умов;

– критичне мислення та стратегічне планування, керівник має бути здатним оцінювати ситуацію з різних точок зору, приймати обґрунтовані рішення, а також планувати на довгострокову перспективу;

Формування softskills у майбутніх керівників закладів освіти є важливим елементом підготовки до ефективного управління. Ці навички дозволяють створити здорову, ефективну та адаптивну команду, покращити взаємодію з усіма учасниками освітнього процесу та забезпечити сталий розвиток навчального закладу. Підготовка майбутніх керівників має включати комплексний підхід до розвитку не тільки професійних, а й особистісних компетенцій, щоб вони могли успішно виконувати свої обов'язки в умовах швидко змінюваного освітнього середовища.

Чабан А. Ю.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Захаріна Є. А.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ФУТБОЛУ В РЕЖИМІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ЗВО В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У контексті воєнного стану, що триває в Україні, освітній процес, зокрема фізична освіта та спорт, зазнає значних змін. Дистанційне навчання, як форма освітнього процесу, стало необхідним заходом для забезпечення навчання студентів, однак проведення занять із футболу в таких умовах має свої специфічні виклики та особливості.

У складний і тривожний час, коли Україна переживає воєнний стан, система освіти зіткнулася з численними викликами. Під час війни у навчальних закладах вищої освіти виникла потреба в адаптації освітнього процесу до нових умов, що включає перехід на дистанційне навчання. Цей формат навчання, хоч і має свої переваги, став серйозним випробуванням для освітніх практик у сфері фізичного виховання, зокрема – для занять із футболу.

Футбол, як один з найпопулярніших видів спорту, не лише сприяє фізичному розвитку студентів, а й формує командний дух, комунікативні навички та здатність працювати в команді. Однак, виходячи з умов дистанційного навчання, спортивні заняття потребують значної адаптації, щоб зберегти їхню ефективність і сприяти розвитку студентів. У цей період взаємодія між студентами та викладачами, а також можливість підтримки фізичної активності, стали особливо важливими.

Воєнний стан також несумірно вплинув на психологічний стан студентів, які можуть зазнавати стресу, тривоги та емоційного вигорання. Фізична активність, зокрема футбол, може стати елементом підтримки морального стану молоді, однак реалізувати такі заняття в режимі дистанційного навчання є складним завданням.

Таким чином, метою цього дослідження є аналіз особливостей організації занять із футболу в умовах дистанційного навчання у закладах вищої освіти під час воєнного стану. Вивчення даної теми є актуальним не лише для підтримки спортивного розвитку молоді, а й для забезпечення їхнього психологічного комфорту та соціалізації в умовах турбулентності та нестабільності.

Організація занять із футболу в режимі дистанційного навчання під час воєнного стану стикається з численними викликами, але є кілька шляхів, які можуть суттєво поліпшити ситуацію і зробити ці заняття більш ефективними та доступними. Ось основні напрями вирішення проблеми:

1. Адаптація навчальних програм -створити адаптовані навчальні програми, які включають теоретичні заняття з футболу, відеоуроки та інструкції. Викладачі можуть організовувати webinars, на яких розглядатимуть техніку, тактику гри та основи фізичної підготовки.

2. Забезпечення технічної підтримки - забезпечити студентів необхідними технічними ресурсами, такими як доступ до комп'ютерів або планшетів, а також стабільного інтернет.

3. Соціальна інтеграція студентів -організувати дистанційні футбольні чемпіонати або турніри, які можуть проходити в режимі відеоігрових симуляцій або за допомогою активностей, що виконуються вдома (вимірювання працездатності, участь у фізичних викликах).

Отже, забезпечуючи цю комплексну підтримку, можна не лише зберегти інтерес студентів до футболу, але й сприяти їхньому всебічному розвитку у непростий для країни час. Впровадження нових форм і методів навчання стане запорукою успіху у збереженні фізичної культури та спорту в умовах нестабільності, а також покращить моральний стан студентської молоді, сприяючи формуванню активної і здорової спільноти.

Чечура Є. А.
Класичний приватний університет
аспірант

РОЛЬ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА

Емоційний інтелект (EI) є компонентом особистісного та професійного розвитку, особливо для фахівців театрального мистецтва. Ця категорія професіоналів потребує не лише технічної майстерності та творчих здібностей, але й глибокого розуміння власних та чужих емоцій, здатності до співпереживання, управління емоціями у складних ситуаціях. У цій статті розглядається роль EI у формуванні фахівців театрального мистецтва та підкреслено його значення в процесі професійної підготовки.

Емоційний інтелект, за визначенням Д. Гоулмана, – це здатність людини усвідомлювати, розуміти й управляти власними емоціями, а також ефективно взаємодіяти з іншими через розуміння своїх почуттів [1].

У професійному середовищі театру емоційний інтелект допомагає акторам і режисерам вирішувати складні творчі завдання, такі як побудова драматичного конфлікту, створення автентичних персонажів та вираз емоцій через художні засоби. Для майбутніх фахівців театрального мистецтва розвиток EI є необхідним, оскільки він забезпечує:

1. Ефективну міжособистісну взаємодію.

Театр є мистецтвом співпраці, успіх вистави залежить від гармонійної роботи в усіх командах. EI друга важлива роль у створенні продуктивних і комфортних відносин між акторами, режисерами, сценографами та іншими учасниками творчого процесу.

– Управління конфліктами: EI конфлікти уникати або вирішувати конфлікти, які можуть виникати через творчі розбіжності. Здатність розуміє емоції інших людей та їх мотиви полегшення пошуку компромісів.

– Побудова довіри: високий рівень EI дозволяє акторам створити атмосферу довіри та відкритості, що є необхідним для глибокої співпраці, особливо під час повторень.

– Емпатія у взаємодії: актори з високою емпатією краще сприймають емоції партнерів, що підсилює сценічну взаємодію і робить її природнішою.

2. Розуміння персонажа. Для якісного втілення персонажа на сцені актору необхідно глибоко розуміти його емоції, мотиви та внутрішній світ. Рокриємо більш детально ці аспекти:

– аналіз емоцій персонажа: здатність акторів розпізнавати емоційні відтінки у сценарії або п’єсі дозволяє їм краще зрозуміти, як персонаж реагує на різні ситуації.

– відображення емоційних станів: високий рівень EI сприяє точному відтворенню емоцій персонажа, створюючи їх правдивими та зрозумілими для глядачів.

– ідентифікація з ролі: актори з розвиненим EI можуть глибше «вжитись» у роль, переживаючи почуття персонажа на рівні рефлексії, що робить їх гру автентичною.

3. Реакцію на сцені. Сценічна гра вимагає миттєвого реагування на почуття та фізичні зміни у взаємодії між персонажами. EI забезпечує акторам необхідну гнучкість і чутливість:

– Імпровізація: у ситуації, коли сценічна дія змінюється або погіршується непередбачена ситуація.

– Сценічна органіка: завдяки здатності читати емоції партнера та правильно на них реагувати, актори можуть створювати органічну взаємодію, яка виглядає природно для глядачів.

– Залучення глядачів: чутливість до реакції аудиторії є також проявом EI. Актори, які можуть "відчувати" свою публіку, здатні коригувати виступ, посилюючи емоційний вплив вистави.

Таким чином, розвиток емоційного інтелекту у майбутніх фахівців театрального мистецтва є ключовим для досягнення майстерності. Він дозволяє будувати гармонійні відносини в колективі, глибоко розуміти персонажів та емоційно насичено реагувати на сцені. Усе це завдяки створенню яскравих, автентичних та переконливих вистав, які зачіпають глядача на емоційному рівні.

Список використаних джерел

1. Гоулман Д. Соціальний інтелект / пер з англ. Я. Лебеденка. Харків : Клуб Сімейного дозвілля, 2020. 400 с.

Чижаковський В. Т.
Класичний приватний університет
наук. кер. – Кузьменко Ю. А.

ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Формування лідерських якостей у майбутніх учителів є важливим аспектом підготовки педагогічних кадрів, оскільки лідерські якості дозволяють педагогам ефективно управляти навчальним процесом, бути зразком для учнів і впливати на їх розвиток. В умовах сучасної освіти, де важливими є інновації, критичне мислення, здатність до адаптації та емоційний інтелект, лідерські якості мають вирішальне значення для успішної педагогічної діяльності. Формування цих якостей у майбутніх учителів включає в себе різні аспекти – від розвитку особистісних якостей до набуття професійних навичок.

Проблема формування мотивації тісно пов'язана з навчанням і вихованням. Це означає, що увага педагогів та психологів має бути спрямована не тільки на здійснення студентом навчання але і на те, як і що відбувається у розвитку його особистості у процесі навчально-пізнавальної діяльності.

Мотивація до навчання – одна із головніших умов реалізації навчально-виховного процесу. Вона не тільки сприяє розвитку інтелекту, але і є рушійною силою удосконалення особистості у цілому. Формування мотивації у студентів у їх навчально-пізнавальній діяльності є однією з головних проблем сучасної системи освіти. Її актуальність обумовлена оновленням змісту навчання, постановою завдань формування у студентів прийомів самостійного набуття знань, пізнавальних інтересів, життєвих компетенцій, активної життєвої позиції. Соціальне замовлення суспільства вимагає від закладів освіти підвищення якості навчання та виховання, розвиток та формування конкурентоспроможного випускника, мотивованого на безперервну освіту та самоосвіту.

До основних лідерських якостей учителя відносять:

– Комунікаційні навички (уміння донести інформацію, вести переговори, слухати і розуміти учнів).

– Емоційний інтелект (сприйняття і розуміння емоцій своїх та інших людей, контроль емоцій).

– Організаторські здібності (ефективне планування, управління часом, координація діяльності учнів).

– Ініціативність і креативність (готовність до нових підходів у навчанні, творчий підхід до вирішення завдань).

– Морально-етичні якості (чесність, справедливість, відповідальність).

– Мотивація до розвитку (прагнення до постійного самовдосконалення та вдосконалення педагогічної практики).

Отже, формування лідерських якостей у майбутніх учителів є важливим процесом, що має значний вплив на ефективність їх педагогічної діяльності, здатність мотивувати учнів і створювати сприятливе навчальне середовище. Лідерські якості вчителя включають комунікаційні навички, емоційний інтелект, організаторські здібності, ініціативність і морально-етичні принципи. Це дозволяє вчителю ефективно керувати навчальним процесом, бути прикладом для учнів та сприяти їхньому всебічному розвитку.

Формування цих якостей у студентів педагогічних спеціальностей відбувається через кілька етапів, включаючи теоретичну підготовку, практичне застосування знань у процесі навчальної практики та рефлексію над власною діяльністю. Методи, такі як інтерактивні заняття, проектна діяльність, тренінги з розвитку емоційного інтелекту та менторство, сприяють розвитку лідерських якостей у майбутніх вчителів.

Однак цей процес не є безперешкодним і стикається з певними суперечностями, такими як баланс між авторитарністю та демократичним стилем керівництва, розвиток емоційної чутливості в поєднанні з емоційною стійкістю та поєднанням стандартів освіти з індивідуальними підходами до учнів.

Врешті-решт, формування лідерських якостей у майбутніх учителів є важливим чинником, що впливає на якість освіти, адже тільки лідери, які володіють здатністю вести за собою, можуть створювати ефективне навчальне середовище, що стимулює учнів до досягнення високих результатів.

Чумаченко С. А.
Класичний приватний університет
здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
наук. кер. – д.пед.н., професор Атаманчук Ю.

ВПЛИВ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ АСПЕКТІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ КУРСАНТСЬКОГО КОЛЕКТИВУ НА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Динамічний розвиток сучасного суспільства викликаний появою новітніх технологій, зокрема його масована інформатизація спричинилися до технократизації міжособистісних взаємин. Гуманітарна частка у міжособистісному спілкуванні стала стрімко поступатися, віртуальній. Без сумніву, що кардинальні зміни в інформативно-комунікативній сфері з одного боку полегшили комунікативні зв'язки у суспільстві проте не в стані замінити саме спілкування, що є одним із центральних елементів виховного процесу. Аналіз останніх досліджень дає підстави стверджувати, що проблема модернізації освітнього процесу у закладах вищої освіти воєнізованого типу потребує ретельного вивчення в психолого-педагогічному руслі. Йдеться передусім про здійснення офіцером ефективного управління вверіного йому курсантського колективу.

Очевидно, що курсантський колектив має певні особливості, котрі відрізняють його від цивільних, а відтак вимагає інших методик управління і комунікування. Очевидно, що управління таким відносно закритим колективом базується на визначеній статутами регламентації, яка накладає обмеження, а відтак зобов'язує його керівника до авторитарного стилю діяльності, котрий полягає у керуванні навчанням підлеглого і розвитком його особистості. Іншими словами офіцер має поєднувати у своїй діяльності ці дві взаємопов'язані складові освітнього процесу. За стилем діяльності та спілкування його навчальна складова передбачає, що основним засобом впливу на підлеглих є подача навчального матеріалу, другий безпосередньо орієнтований на особистість. В останньому випадку офіцер керує, допомагає в житті та визначає своїм підлеглим орієнтири, живе з ними одним життям, а не обмежується лише повчаннями. На практиці досить часто вихованець воєнізованого навчального закладу трактується як покірливий середньостатистичний об'єкт педагогічної діяльності, який у кінцевому рахунку має перетворитись у добре навченого професіонала. У цьому випадку нівелюється особистість вихованця. Між тим стратегічним завданням освітньої реформи в Україні передбачається, що школа має стати осередком формування діяльної активної людини, а не особистості, котра акумулювала у собі хай і багатий але пасивний багаж знань [1].

Список використаних джерел

1. Голубко В. Є., Нагірняк М. Я. Психолого-педагогічні аспекти навчально-виховного процесу курсантського колективу.*Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи :* зб. наук. пр. 2017. Вип. 5. С. 97–98.

Чурсінов О. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н., професор Сущенко А. В.

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНИХ МЕНЕДЖЕРІВ

В період повномасштабної війни, яка нарощує свої оберти в Україні вже майже три роки, громадяни нашої країни працюють у напрямку перемоги. В критичних умовах, як ніколи, виявився брак компетентних фахівців у багатьох сферах діяльності. І причини не тільки в зовнішній трудовій міграції останніх десятиліть, дисбалансі на ринку праці, демографічній та економічній кризі, а й у недостатньому рівні підготовки професіоналів у закладах вищої освіти (ЗВО).

Серед найбільш затребуваних у воєнних умовах спеціалістів, провідне місце належить менеджерам, як керівникам, чия професійна компетентність передбачає ефективну організацію й управління діяльністю людей. Управління – цілеспрямований, планований і свідомо організований процес, що сприяє досягненню максимального ефекту при витраті мінімальних ресурсів, зусиль і часу, що в умовах браку тих самих ресурсів, кадрів або належних умов діяльності трудового колективу, висуває додаткові вимоги до професійного рівня фахівця, його компетентності.

Професійна компетентність, як характеристика особистісних і ділових якостей фахівця, відображає рівень знань, умінь, досвіду, достатніх для досягнення мети з певного виду професійної діяльності.

Коли мова йде про фахівця менеджера, під професійною управлінською компетентністю розуміється не тільки готовність аналізувати, пов'язані з процесом управління людьми, проблеми та знаходити ефективне рішення, а й мати чітку моральну позицію, соціально відповідальну поведінку, високорозвинену управлінську культуру.

Формування управлінської компетенції залежить від багатьох чинників: розвитку суспільства, соціального замовлення, форм і методів управління, від вимог часу. При цьому важливу роль у формуванні відіграють особисті якості фахівця. Сучасний менеджер повинен будувати управлінську діяльність на принципах людинознавства та гуманізму, що передбачає тісну міжособистісну взаємодію з підлеглими, розуміння їхніх потреб, моральну, психологічну, фінансову та соціальну підтримку.

На сьогодні у менеджменті вирізняють три рівні управління (інституційний, адміністративний і технічний), яким відповідають менеджери трьох ланок (вищої, середньої та низової). Серед них: фінансовий менеджер, проджект менеджер, менеджер з управління персоналом, аккаунт менеджер, менеджер з продажу, логістичний менеджер, бренд менеджер, менеджер по роботі з клієнтами, менеджер з маркетингу, менеджер з реклами, менеджер з розвитку, менеджер проекту та інші. В Україні на 2024 рік майбутніх менеджерів усіх ланок готують 215 закладів вищої освіти. На спеціальність 073 «Менеджмент» подали заявки більше 46 тисяч абітурієнтів. Це друга за попитом спеціальність у вітчизняних вишах.

Головна мета підготовки менеджерів усіх ланок – формування висококваліфікованих та креативних фахівців у галузі управління різними сферами діяльності виробничих підприємств великого та малого бізнесу відповідно до потреб економіки. Різні види сучасних менеджерських ролей мають виконуватися за специфічними вимогами та обов'язками. ЗВО необхідно врахувати постійно змінні ролі менеджера, щоб допомагати розвиватися, навчатися новим навичкам, вдосконалювати професійні компетенції, мотивувати майбутніх фахівців на кар'єрне зростання.

Головним завданням ЗВО на різних рівнях професійної підготовки менеджера, від молодшого бакалавра до доктора Phd, виступає підвищення управлінської компетентності як провідної, шляхом розвитку таких компетенцій, як: лідерська компетенція, індивідуальна ефективність, здатність стратегічно мислити, технологічні та технічні навички, уміння організувати роботу в команді.

Оцінка менеджерів роботодавцями, як правило, відбувається на основі визначення рівня управлінської компетенції, де нульовий рівень – без знань та досвіду (кандидат не має жодних структурованих знань); перший рівень – є знання (кандидат у теорії має загальне уявлення про компетенції/функції керівника); другий рівень – наявний базовий досвід (здобувач вміє використовувати компетенцію практично у нескладних завданнях); третій рівень – великий досвід (кандидат має досвід використання компетенцій практично у великих чи складних проектах); четвертий рівень – навичка (кандидат постійно використовує компетенцію для всіх проектів (і простих, і складних). Він розвивав та навчав інших співробітників); п'ятий рівень – розвиток (здобувач вибудовував та розвивав компетенцію в компанії та досяг позитивних результатів).

Заклади вищої освіти, співпрацюючи з роботодавцями, повинні сформувати у майбутніх фахівців управлінську компетентність та стійку професійну позицію: менеджери – це не просто керівники. Вони – стратеги, інноватори та лідери, які формують майбутнє своїх організацій, майбутнє нашої держави.

Шаповал Р. П.
Класичний приватний університет

РОЗВИТОК ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Система вищої освіти в Україні перебуває на етапі трансформацій, спрямованих на адаптацію до міжнародних стандартів, вдосконалення якості навчання та забезпечення відповідності потребам сучасного суспільства. Розвиток цієї сфери є важливим елементом національного стратегічного планування.

Вищі навчальні заклади поділяються на університети, академії, інститути, коледжі. Запроваджена триступенева структура освіти: бакалавр, магістр, доктор філософії відповідно до вимог Болонського процесу.

Зараз активно розвиваються електронні ресурси, платформи дистанційного навчання та онлайн-курси. Створена Єдина державна електронна база з питань освіти (ЄДЕБО), яка автоматизує освітні процеси.

Але значене скорочення кількості студентів через демографічний спад і міграцію має істотний вплив на розвиток освіти. До того ж на фоні міграції виникає конкуренція між університетами за абітурієнтів.

Фінансування вищої освіти здійснюється за рахунок державного бюджету та коштів громадян, але залишається проблема недостатнього фінансування, що впливає на якість освітньої інфраструктури.

Існує необхідність удосконалення освітніх програм для відповідності вимогам ринку праці. Гостро стоїть проблема академічної недоброчесності (плагіат, купівля дипломів тощо).

Недостатній рівень знання іноземних мов серед студентів і викладачів. Обмежена участь українських університетів у міжнародних дослідницьких проєктах.

Запропоновано деякі методи для підвищення якості освіти. А саме:

– вдосконалення програм підготовки з урахуванням запитів ринку праці;

– акцент на розвиток м'яких навичок (softskills) та цифрової грамотності;

– розширення програм академічної мобільності;

– участь у грантових програмах ЄС, таких як HorizonEurope;

Також необхідне збільшення державного фінансування та стимулювання приватних інвестицій. Необхідна можливість запровадити розвиток дуальної освіти за рахунок співпраці з бізнесом.

Впровадження інноваційних технологій в освітній процес; розширення доступу до електронних бібліотек, платформ і дистанційного навчання; стимулювання інновацій через фінансування дослідницьких проєктів; розвиток наукових центрів при університетах; залучення іноземних студентів через конкурентоспроможні освітні програми – варіанти, які можуть бути запропоновані для вдосконалення вищої освіти.

Розвиток вищої освіти в Україні залежить від ефективності реформ, фінансової підтримки та міжнародної інтеграції. Впровадження сучасних технологій, стимулювання досліджень і залучення студентів до міжнародних проєктів дозволять підвищити якість та конкурентоспроможність української освіти.

Шарай Д. В.
Класичний приватний університет,
здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
наук. кер. – д.пед.н., професор Дяченко М. Д.

ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ УПРАВЛІНЦІВ ПЕРСОНАЛОМ ГОТОВНОСТІ ДО РОБОТИ У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ

Сфера фізичної культури та спорту є однією з найдинамічніших галузей, що вимагає від управлінців персоналом специфічних знань, навичок і готовності до професійної діяльності. Ефективне управління трудовими ресурсами в цій сфері передбачає врахування особливостей спортивного середовища, його соціальної ролі та високих вимог до результативності. Завдання закладів вищої освіти – забезпечити формування компетенцій, необхідних для успішної діяльності майбутніх управлінців у даній сфері.

Формування готовності майбутніх управлінців персоналом до роботи у сфері фізичної культури та спорту передбачає врахування вимог до менеджерів у цій галузі, тобто володіння ними не тільки загальними управлінськими навичками, а й глибоким розумінням особливостей спортивної індустрії, психології спортсменів та специфіки роботи в динамічному середовищі.

Майбутні менеджери у сфері фізичної культури та спорту повинні володіти спеціальні знаннями:

– з фізичної культури та спорту (глибоке розуміння фізіологічних особливостей спортсменів, тренувальних процесів, спортивного права);

– зі спортивного менеджменту (знання специфіки управління спортивними організаціями, маркетингу в спорті, фінансового менеджменту);

– з психології спорту (розуміння психологічних особливостей спортсменів, командної динаміки, мотивації).

Також необхідним є комплекс практичних навичок, що охоплює:

– управління персоналом (навички підбору, мотивації, оцінки та розвитку спортивного персоналу – тренерів, спортсменів, адміністративного персоналу);

– організація спортивних заходів (планування, проведення та оцінка спортивних змагань, тренувальних зборів);

– маркетинг у спорті (розробка маркетингових стратегій для спортивних клубів, спортсменів, спортивних товарів та послуг);

– фінансовий менеджмент (складання бюджетів, управління фінансовими потоками, аналіз фінансових результатів);

– м'які навички: комунікація, здатність ефективно спілкуватися з різними категоріями персоналу, спортсменами, спонсорами, партнерами;

– лідерство (вміння мотивувати команду, приймати рішення в умовах невизначеності, вести за собою);

– стресостійкість (здатність працювати в умовах високих навантажень, дедлайнів та конкурентного середовища);

– гнучкість (готовність адаптуватися до змін, нестандартних ситуацій).

Серед методів формування готовності майбутніх управлінців персоналом до роботи у сфері фізичної культури та спорту ефективними є: розробка та реалізація власних проєктів у сфері спортивного менеджменту, симуляції, кейси, ролеві ігри, що дозволяють відпрацювати набуті знання на практиці, проходження стажування в спортивних організаціях для отримання практичного досвіду, використання інтерактивних платформ, вебінарів, онлайн-курсів для підвищення кваліфікації.

Отже, формування готовності майбутніх управлінців персоналом до роботи у сфері фізичної культури та спорту – це комплексний процес, який включає розвиток фахових знань, практичних навичок, соціальних та етичних компетенцій. Збалансоване поєднання теорії, практики та інновацій у навчанні сприяє підготовці висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно вирішувати завдання у динамічному спортивному середовищі.

Список використаних джерел

1. Катюк Я. Л. Психолого-андрагогічні умови розвитку професійної компетентності працівників методичних служб у процесі підвищення кваліфікації. *Вісник післядипломної освіти* : зб. наук. праць. 2015. Вип. 12 (25). С. 80–90.

Швидкий А. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – Дяченко М. Д.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДО МІЖКУЛЬТУРНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В МІЖНАРОДНОМУ БІЗНЕСІ

Підготовка майбутніх фахівців міжнародного бізнесу до міжкультурного діалогу є важливою складовою сучасної бізнес-освіти. У сучасному глобалізованому світі, де все більше компаній працюють на міжнародних ринках, здатність до ефективного спілкування та взаємодії з представниками різних культур є ключовою навичкою для фахівців у сфері бізнесу. Успіх у міжнародному бізнесі залежить не лише від професійних знань та вмінь, але й від уміння ефективно комунікувати, розуміти та поважати культурні особливості партнерів, клієнтів і колег з інших країн. Перш за все, підготовка до міжкультурного діалогу вимагає розвитку навичок міжкультурної комунікації, щовключає розуміння культурних відмінностей у стилях спілкування, невербальних сигналах, звичках і поведінкових нормах. Наприклад, представники деяких культур цінують прямоту та чіткість у спілкуванні, тоді як в інших культурах важливим є дотримання етикету і уникнення відкритої конфронтації. Майбутнім фахівцям необхідно навчитися адаптувати свій стиль спілкування до культурних особливостей співрозмовника, щоб уникнути непорозумінь та побудувати ефективні робочі стосунки.

Також важливим елементом є вивчення етикету і звичаїв різних країн. Культура спілкування може включати як дрібні деталі, так і значні відмінності, наприклад, в ставленні до часу, способах привітання, ділових обідах та обміну подарунками. Майбутні фахівці міжнародного бізнесу повинні мати розуміння цих аспектів, щоб уникнути незручних ситуацій і проявити повагу до традицій партнера. Для цього необхідно інтегрувати в програму навчання спеціальні курси, присвячені вивченню культурних особливостей країн, з якими студентам, можливо, доведеться працювати в майбутньому. Крім того, важливою складовою підготовки до міжкультурного діалогу є розвиток толерантності та відкритості до нових ідей та культур. Майбутні бізнесмени повинні бути готові до взаємодії з людьми, які можуть мати інший світогляд, інші цінності та уявлення про норми поведінки. Важливим є здатність не тільки приймати відмінності, але й сприймати їх як можливість для збагачення власного досвіду. Відкритість та толерантність сприяють побудові довірливих відносин та допомагають уникати конфліктів на культурному ґрунті.

Підготовка до міжкультурного діалогу також вимагає від майбутніх фахівців розвитку емоційного інтелекту. Здатність розуміти власні емоції та керувати ними, а також співчувати іншим та помічати емоційні реакції співрозмовника, допомагає налагоджувати зв'язки у багатокультурному середовищі. Емоційний інтелект дозволяє виявляти повагу та чуйність у взаємодії, навіть коли спілкування відбувається на фоні різних культурних бар'єрів.

Одним з практичних підходів до підготовки майбутніх бізнес-фахівців до міжкультурного діалогу є участь у навчальних програмах обміну, міжнародних стажуваннях та проектах, що дозволяють студентам отримати безпосередній досвід роботи в іншій культурі, що надає їм можливість безпосередньо ознайомитися з практиками та особливостями роботи в іншому культурному середовищі, зрозуміти, як розв'язувати конфлікти та адаптуватися до різних комунікативних стилів. Практичний досвід є незамінним, оскільки він дозволяє набути впевненості у спілкуванні з представниками інших культур та підвищує рівень міжкультурної компетентності. Таким чином, підготовка майбутніх фахівців міжнародного бізнесу до міжкультурного діалогу є комплексним процесом, який включає не лише навчання теоретичним основам міжкультурної комунікації, але й розвиток практичних навичок, толерантності, емоційного інтелекту та багатомовності. Це дозволяє фахівцям бути ефективними, гнучкими та адаптивними у сучасному глобалізованому бізнес-середовищі, побудувати довірливі відносини з іноземними партнерами та досягти успіху в умовах культурного розмаїття.

Шеремета А. О.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Захаріна Є. А.

РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КУЛЬТУРИ У МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Розвиток підприємницької культури у майбутніх вчителів є однією з пріоритетних задач сучасної освіти, адже формування підприємницьких компетенцій у педагогів не лише сприяє підвищенню якості їх професійної діяльності, але й створює можливості для розвитку інноваційних підходів у навчанні. У світі, що постійно змінюється, навички підприємництва стають необхідними не лише для ведення бізнесу, але й для успішної кар'єри в різних сферах, зокрема, в освітньому секторі.

Розвиток підприємницької культури є складовою частиною загальної професійної підготовки вчителів, яка передбачає не тільки знання педагогічних теорій і методик, але й здатність до ефективного управління проектами, самостійної організації роботи, прийняття рішень в умовах невизначеності, а також вміння працювати в команді та сприяти розвитку учнів. Підприємницька культура включає в себе не тільки

економічні знання, але й розвиток особистісних якостей, таких як ініціативність, креативність, здатність до ризику та стратегічного планування.

В умовах сучасної освітньої реформи, зокрема в контексті впровадження Нової української школи, особливу увагу приділяється розвитку компетенцій, які дозволяють учителям адаптуватися до змінюваного навчального середовища, використовувати інноваційні технології та забезпечувати високий рівень навчання учнів. Формування підприємницької культури у майбутніх вчителів передбачає розвиток таких якостей, як самостійність у прийнятті рішень, здатність до ефективної комунікації, управління часом, критичне мислення та навички роботи в умовах непередбачуваних ситуацій.

Отже, основною метою цього дослідження є аналіз ефективності інтеграції підприємницьких компетенцій у процес фахової підготовки майбутніх вчителів, а також визначення шляхів удосконалення цієї діяльності в умовах сучасних вимог до освітніх стандартів та розвитку педагогічної професії.

Загальна мета полягає у формуванні випускників, які будуть готові до викликів сучасного світу, зможуть ефективно працювати в умовах швидко змінюваного середовища та володіти уміннями, які дозволяють успішно інтегруватися в глобалізоване суспільство. Це включає впровадження інноваційних педагогічних технологій, активне використання інформаційно-комунікаційних технологій, розвиток критичного мислення та розширення можливостей для самореалізації студентів через проектну діяльність, стажування та участь у наукових дослідженнях.

У цьому контексті важливою складовою є формування професійної компетентності майбутніх фахівців через інтеграцію теоретичного навчання з практичними навичками, які згодом використовуватимуться в їхній кар'єрі. Необхідно також адаптувати навчальні програми до вимог сучасного ринку праці, що дасть змогу підвищити якість освіти та забезпечити конкурентоспроможність випускників на міжнародному рівні.

Отже, основною метою нашого дослідження є аналіз ефективності інтеграції підприємницьких компетенцій у процес фахової підготовки майбутніх вчителів, а також визначення шляхів удосконалення цієї діяльності в умовах сучасних вимог до освітніх стандартів та розвитку педагогічної професії.

Шершньов О.
Класичний приватний університет

ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО СТАВЛЕННЯ ДО СЛУЖБИ В ЛАВАХ ЗСУ В ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА

У сучасних умовах важливість військової служби та захисту Батьківщини набуває особливого значення, особливо в контексті сучасних викликів і загроз національній безпеці.

Формування позитивного ставлення до служби в Збройних Силах України (ЗСУ) серед молоді є пріоритетним завданням, яке може бути ефективно реалізоване через систему фізичного виховання в закладах загальної середньої освіти. Спортивна діяльність сприяє не лише фізичному розвитку учнів, але й формуванню цінностей, таких як дисципліна, патріотизм та готовність до виконання громадянського обов'язку.

На сьогодні суттєвою суспільною потребою є розробка та впровадження ефективних методик, які сприятимуть формуванню позитивного ставлення до служби в ЗСУ через фізичне виховання. Означене стало підставою для проведення дисертаційного дослідження, об'єктом якого виступає процес фізичного виховання учнів у закладах загальної середньої освіти, а предметом – методи формування позитивного ставлення до служби в ЗСУ через фізичне виховання учнів.

Мета цього дослідження полягає в розробці та обґрунтуванні методів формування позитивного ставлення до служби в ЗСУ в процесі фізичного виховання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Досягнення цієї мети пов'язане із виконанням таких завдань:

– вивчити теоретичні основи формування патріотичних почуттів у молоді через фізичне виховання;

– проаналізувати існуючі методи фізичного виховання, які сприяють формуванню позитивного ставлення до військової служби;

– визначити специфіку патріотичного виховання учнів через спортивні активності;

– розробити програму фізичного виховання, що включає елементи військово-патріотичного виховання;

– провести експериментальну перевірку ефективності розробленої програми на основі даних анкетування та спостереження.

Ми припускаємо, що формування позитивного ставлення до служби в ЗСУ у учнів буде більш ефективним, якщо в процесі фізичного виховання будуть впроваджені спеціально розроблені методики, що поєднують фізичні вправи з елементами військового навчання та патріотичного виховання.

Наукова новизна дослідження полягатиме в тому, що буде систематизовано підходи до формування позитивного ставлення до служби в ЗСУ через фізичне виховання учнів, що розширює наукові уявлення про патріотичне виховання, а також визначено ключові компоненти, що впливають на формування патріотичних почуттів у процесі фізичного виховання.

Практична значущість дослідження полягатиме в тому, що буде розроблено нову програму, яка інтегрує фізичну підготовку з елементами військово-патріотичного виховання.

Результати дослідження можуть бути використані в закладах загальної середньої освіти для впровадження методик фізичного виховання, які сприяють формуванню позитивного ставлення до служби в ЗСУ. Запропоновані програми можуть допомогти вихователям і вчителям ефективно реалізовувати патріотичне виховання молоді, покращуючи не лише фізичні показники учнів, а й їхнє ставлення до виконання громадянського обов'язку.

Штемплюк М. В.
Класичний приватний університет
аспірант

ІСТОРИЧНІ ВИТОКИ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ В ПРАЦЯХ ДОСЛІДНИКІВ МИНУЛОГО ТА СЬОГОДЕННЯ

Моральне виховання є важливою складовою процесу формування особистості та суспільства. Його витоки сягають глибокої давнини, а актуальність дослідження морального виховання не втрачає значення й сьогодні. Дослідники минулого та сучасності по-різному трактували моральне виховання, акцентуючи увагу на релігійних, соціальних чи педагогічних аспектах цього процесу.

Витоки морального виховання можна знайти ще у працях педагогів минулого, які закладали основи виховання молоді на етичних та гуманістичних засадах. Наприклад, В. Сухомлинський у своїй концепції морального виховання наголошував на тому, що важливо виховувати не лише інтелектуально розвинену, а й морально стійку людину. Він акцентував увагу на значенні любові до праці, відповідальності та поваги до інших, що є основою гармонійного розвитку особистості [3].

У працях Байші К.М. розглядаються соціально-педагогічні умови морального виховання студентів, акцентуючи увагу на ролі взаємодії між викладачами та студентами. Автор наголошує, що ефективне моральне виховання вимагає активізації виховного впливу як у навчальній, так і у позанавчальній діяльності, що сприяє формуванню стійких моральних якостей особистості [2].

Значну увагу моральному вихованню приділяли дослідники історії педагогіки Закарпаття. Ваколя З.М. у своїй роботі аналізує питання морального виховання дітей та молоді на сторінках педагогічної періодики регіону початку XX століття. Авторка підкреслює важливість регіональних особливостей у процесі морального виховання, де акцент робився на традиційних цінностях та культурній спадщині [4].

Сучасні підходи до морального виховання фокусуються на адаптації класичних педагогічних концепцій до викликів сьогодення. Зокрема, дослідження Сіданіч І. вказують на необхідність інтеграції духовно-морального виховання у систему сучасної освіти для формування повноцінної та відповідальної особистості [6]. У контексті глобалізації та технологічного розвитку актуальними є питання морального виховання у цифровому середовищі, що потребує нових методів і підходів до виховної роботи.

Таким чином, моральне виховання є процесом, що пройшов тривалий історичний розвиток і залишається актуальним у сучасних умовах. Від ідей педагогів минулого до сучасних досліджень, моральне виховання спрямоване на формування особистості, здатної до відповідальної та етичної поведінки. Поєднання історичного досвіду та сучасних методів дозволяє створити ефективну систему морального виховання, що відповідає потребам сучасного суспільства.

Список використаних джерел

1. Байша К. М. Соціально-педагогічні умови морального виховання студентів у позанавчальній діяльності, 2000.

2. Галузяк В. М. Концепція морального виховання В. Сухомлинського. *Педагогічні науки* : зб. наук. пр. 2009.

3. Ваколя З.М. Питання морального виховання дітей та молоді на сторінках педагогічної періодики Закарпаття (1919–1939 рр.). 2016.

4. Сіданіч І. Духовно-моральне виховання дітей у вітчизняній школі (XX – перша чверть XXI ст.). 2014.

Шульга Є. А.
Класичний приватний університет
аспірант

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ АД'ЮНКТІВ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Формування науково-дослідницької компетентності ад'юнктів Державної прикордонної служби України є важливим завданням сучасної військової освіти, оскільки дослідницькі навички сприяють підвищенню професійного рівня, розвитку критичного мислення та здатності вирішувати складні завдання у сфері забезпечення національної безпеки. Особливої актуальності це завдання набуває в умовах сучасних викликів, пов'язаних із гібридними загрозами, посиленням інформаційного протистояння та необхідністю розробки новітніх стратегій охорони державного кордону.

Науково-дослідницька компетентність ад'юнкта охоплює комплекс знань, умінь та навичок, необхідних для здійснення самостійної наукової діяльності, таких як аналіз актуальних проблем, розробка методології дослідження, проведення експериментів і впровадження результатів у практику. Для ефективного формування цієї компетентності необхідно створити відповідні педагогічні умови, які забезпечують системний підхід до підготовки ад'юнктів.

Першим важливим педагогічним чинником є організація навчального процесу на основі проблемного підходу. Використання методів проблемного навчання сприяє активізації пізнавальної діяльності, стимулює розвиток аналітичного мислення та здатності знаходити оригінальні рішення. Навчальні заняття мають включати аналіз реальних ситуацій із прикордонної практики, що дозволяє ад'юнктам не лише засвоювати теоретичні знання, а й формувати практичні дослідницькі навички.

Другим важливим аспектом є інтеграція сучасних інформаційних технологій у навчальний процес. Використання спеціалізованих програмних засобів для моделювання ситуацій, аналізу даних та автоматизації досліджень значно підвищує ефективність формування компетентності. Крім того, важливим є розвиток навичок роботи з міжнародними базами даних, академічними ресурсами та іншими цифровими інструментами.

Третій педагогічний чинник – це створення мотиваційного середовища, яке сприяє формуванню позитивного ставлення ад'юнктів до наукової діяльності. Це досягається через залучення їх до участі у наукових конференціях, публікацію результатів досліджень у фахових виданнях, організацію конкурсів наукових робіт. Мотиваційна підтримка має бути підкріплена визнанням досягнень ад'юнктів на рівні закладу освіти.

Четвертий аспект – розвиток дослідницької культури через співпрацю з науковими керівниками, наставниками та експертами у галузі прикордонної діяльності. Ефективна комунікація між ад'юнктами та досвідченими фахівцями сприяє передачі знань і практичного досвіду, необхідного для якісного виконання наукових робіт.

Таким чином, педагогічні умови формування науково-дослідницької компетентності ад'юнктів Державної прикордонної служби України включають застосування проблемного підходу, інтеграцію сучасних технологій, створення мотиваційного середовища та розвиток дослідницької культури. Реалізація цих умов сприятиме підготовці висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно реагувати на сучасні виклики у сфері прикордонної безпеки та робити значний внесок у наукове забезпечення цієї важливої галузі.

Щербушенко М. С.
Класичний приватний університет

ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Формування та реалізація державної молодіжної політики в Україні є важливою складовою соціальної, економічної та політичної трансформації країни. Молодь, як активний суб'єкт змін у суспільстві, потребує підтримки та стратегічного підходу з боку держави для розвитку свого потенціалу, соціальної інтеграції, професійної підготовки та участі в житті держави.

Мета та завдання державної молодіжної політики полягає в соціальній підтримці молоді шляхом забезпечення молодих людей можливостями для здобуття освіти, працевлаштування, розвитку професійних навичок та особистісного зростання. Шляхом активізації участі молоді в суспільному житті через сприяння розвитку громадянської позиції серед молоді, залучення її до прийняття рішень на різних рівнях. Шляхом покращення умов для творчого та спортивного розвитку. А саме створення умов для активної участі молоді в культурному, спортивному та науковому житті країни.Формування патріотизму та національної свідомості.

Основні напрямки молодіжної політики в Україні:

1. Освіта та наука. Забезпечення рівного доступу до освіти та створення умов для успішного навчання молоді. Включає як загальну освіту, так і професійно-технічну, вищу освіту, а також навчання на основі інноваційних технологій.Розвиток наукової та дослідницької діяльності серед молоді, підтримка молодих учених, інженерів, винахідників через гранти, конкурси та програми.

2. Молодіжне підприємництво та працевлаштування. Створення програм для підтримки молодіжного підприємництва, надання кредитів, консультацій та навчання для стартапів.Реалізація ініціатив для працевлаштування молоді, у тому числі через державні програми стажування, практики та інтеграцію молоді у професійні галузі.

3. Здоров'я та соціальний захист. Програми, спрямовані на підтримку психічного та фізичного здоров'я молоді, розвиток спортивної інфраструктури та масового спорту, заходи з боротьби з наркоманією та алкоголізмом серед молоді.Система соціального захисту для молоді, що охоплює допомогу при народженні дітей, пільги для студентів, допомогу в разі безробіття та соціальні послуги.

4. Громадянська та політична активність. Стимулювання молоді до участі в політичному житті, виборах, ініціативах, волонтерській діяльності, організація молодіжних дебатів та форумів для обміну думками.Сприяння розвитку патріотичних ініціатив, залучення молоді до національної та місцевої політики.

5. Культура, творчість та спорт. Створення можливостей для культурного розвитку молоді через театри, музичні та мистецькі гуртки, фестивалі, конкурси.Розвиток спорту, як в масовому напрямку, так і для професійних спортсменів, підтримка молодіжних спортивних об'єднань, клубів і команд.

Формування та реалізація державної молодіжної політики в Україні є надзвичайно важливим для забезпечення сталого розвитку країни. Це включає комплексний підхід до освіти, працевлаштування, здоров'я та культурного розвитку молоді. Держава повинна створити умови для реалізації потенціалу молодих людей, залучати їх до активного суспільного життя та сприяти їхньому успішному розвитку в умовах глобалізації та сучасних викликів.

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ У XXI СТ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ, ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ

Архілюк І. І.
Державний університет «Житомирська політехніка»
наук. кер. – к.філол.н., доцент Топачевський С. К.

РОЛЬ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА І ТРАДИЦІЙ У ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ СКАНДИНАВСЬКИХ ТА АЗІЙСЬКИХ КУЛЬТУР

У сучасному глобалізованому світі розуміння культурних особливостей комунікації є надзвичайно важливим задля ефективного та толерантного налагодження ділових стосунків. Дослідження специфіки міжкультурного спілкування, а також джерел їх виникнення, допомагає у запобіганні непорозумінь чи проявів неповаги. Комунікативна поведінка, як «сукупність реалізованих у спілкуванні правил, законів, постулатів, максим, традицій тощо певної національної лінгвокультурної спільноти з використанням мовних і позамовних засобів» обумовлюються багатьма факторами [1, с.136]. Наприклад, клімат та особливості географічного розташування, що формують спосіб життя, можуть суттєво впливати на моделі спілкування. Традиції та культурні цінності, своєю чергою, передають відповідні моделі поведінки з покоління в покоління.

Навколишнє середовище, а саме клімат і щільність населення, є важливими чинниками у творенні стилів спілкування. У країнах Скандинавії холодний клімат та менша щільність населення сприяли прямому і мінімалістичному стилю комунікації, спрямованому на ефективність та практичність. У спілкуванні скандинави часто прагнуть уникати зайвих слів та формальності. Вони цінують лаконічні й чіткі висловлювання для вираження своєї думки [4].

У Азії ж клімат тепліший, а густота населення набагато вища, тому людям характерне уникнення конфліктів і головною метою є гармонія у взаємодії. Їхня непряма комунікація допомагає вберегтись від різких фраз, які могли б образити співрозмовника та зіпсувати стосунки [2].

Традиції, які формуються століттями, також мають великий вплив на творення комунікативної поведінки. Скандинави цінують соціальну рівність і співпрацю, адже їхня культура базується на відкритості й прозорості у спілкуванні. Для них рівноправ'я та взаємодовіра є пріоритетними, а комунікація має прямий характер [4].

Буддизм, конфуціанство і соціальна ієрархія, бувши рушійною силою азійських культур, формують комунікативну поведінку, яка надає перевагу повазі до старших. Це відображається як і у сім'ях, та й у професійному житті. Поняття «лиця» є центральним для азійської культури та впливає на стиль спілкування, де надзвичайно важливо зберігати позитивний образ як для інших, так і для себе. Це сприяє формуванню такої комунікативної поведінки, що дозволяє уникати незручних ситуацій і зберігати хороші стосунки [3].

У скандинавських культурах прагнення до соціальної рівності та консенсусу також відображається у комунікації, де відсутність значної ієрархії полегшує пряме висловлювання думок. Зважаючи на це, родинні зв'язки у Скандинавії мають більш рівноправний характер. Такий підхід заохочує молоде покоління до відкритості у міжособистісних відносинах, що є менш властивим азійцям.

Отже, відмінності у комунікативній поведінці скандинавських та азійських регіонів відображають який вплив може мати навколишнє середовище та традиції на стиль спілкування. Ці чинники формують особливості комунікації, які в обох культурах сприяють досягненню власної мети. Скандинавське прагнення до лаконічності та азійська мета гармонії у комунікації слугують нам прикладами різноманіття стилів донесення інформації. Розуміння цих відмінностей, а також причин їх виникнення, допомагають у побудові ефективних міжкультурних відносин, особливо у міжнародному бізнесі та дипломатії, де врахування культурних нюансів є невіднятним компонентом для успішної співпраці.

Список використаних джерел

1. Бацевич Ф. С. Словник термінів міжкультурної комунікації. Київ : Довіра, 2007.
2. Hall E. T. Beyond culture. Anchor Books, 1989.
3. Kádár D. Z. Politeness in East Asia. Cambridge : Cambridge University Press, 2011.
4. Langaas M., Mujtaba B. G. Communication across cultures in the workplace: Swimming in scandinavian waters. *Open Journal of Social Sciences*. 2023. № 11 (04). P. 174–192.

Бондарчук Р. Р.
Державний університет «Житомирська політехніка»
наук. кер. – к.пед.н., доцент Дєнічєва О. І.

ВПЛИВ АКРОНІМІВ У КОМУНІКАЦІЇ (НА ОСНОВІ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ)

В останні десятиліття соціальні мережі стали потужним інструментом комунікації, що значно вплинув на мовні процеси, зокрема на англійську мову. У зв'язку зі зростанням популярності платформ, таких як Twitter, Facebook, Instagram та TikTok, користувачі створюють і активно використовують нові скорочення, акроніми та абревіатури. Вони служать як засіб спрощення комунікації, прискорення обміну інформацією і створення спільноти на основі спільного мовного коду. Ця робота спрямована на дослідження впливу акронімів на сучасну англійську мову, а також їхню роль у створенні нових лексичних одиниць [4].

Соціальні мережі не лише змінюють спосіб комунікації, а й сприяють поширенню та стандартизації нових лексичних елементів. Акроніми, які виникають у мережі, згодом проникають у щоденне мовлення і

навіть у формальні сфери. Такі сленгові скорочення, як LOL (laugh out loud), FR (for real), IYKYK (if you know you know), KK (okay), стали загальновідомими та зрозумілими широкій аудиторії [3].

Акроніми в соціальних мережах можна класифікувати за функціональним навантаженням:

1. Емоційні акроніми: слугують для вираження емоцій або реакцій. Приклад: LOL, OMG (oh my God) [2, с. 2-5].

2. Функціональні акроніми: спрощують передачу стандартних фраз. Наприклад, BRB (be right back), IDK (I don't know), FYI (for your information) [3].

3. Культурно-соціальні акроніми: відображають культурні та соціальні тенденції. Наприклад, YOLO (you only live once) як заклик до життя без обмежень [5].

Активне використання акронімів знижує необхідність повного висловлювання, що змінює структуру англійської мови і сприяє створенню нових стандартів комунікації. Молодь, яка активно користується соціальними мережами, починає включати акроніми у своє повсякденне мовлення, тим самим роблячи їх частиною мови.

Акроніми не однаково поширені серед усіх вікових груп і культур. Наприклад, дослідження показують, що молодші користувачі соціальних мереж активно використовують сленгові акроніми, тоді як старші можуть сприймати їх як недоречні або навіть незрозумілі. Це створює цікавий лінгвістичний поділ між поколіннями. Хоча акроніми походять з англійської, багато з них стають загальнозрозумілими та використовуються в різних мовах. Наприклад, LOL або OMG зустрічаються і в українській, і в інших мовах, демонструючи глобальний вплив англомовних акронімів.

Поряд з акронімами, інтернет-культура сприяє появі так званої "мови мемів", де скорочення часто супроводжуються візуальним контекстом. Наприклад, SMH (shaking my head) або LMK (let me know) використовуються поряд з GIF або емодзі, що вказує на зростаючу роль невербальних елементів у текстовій комунікації. Багато акронімів, що виникли в соціальних мережах, з часом включаються в офіційні словники, такі як Оксфордський словник англійської мови. Це свідчить про зміну ставлення до акронімів, які вже не сприймаються лише як "інтернет-сленг", а визнаються як частина лексичного фонду англійської мови [5, 6].

Список використаних джерел

1. Danet B., Herring S. The multilingual Internet: Language, Culture, and communication online. URL: https://www.google.nl/books/edition/The_Multilingual_Internet (date of request: 28.09.2024).

2. Gillis S. The impact of social media on language. URL: https://www.academia.edu/110336912/Impact_of_Social_media_on_English_language_learning (date of request: 28.09.2024).

3. Crystal D. Internet linguistics: A student guide. 2011.

4. Internet slang database (ISD). URL: https://www.noslang.com/dictionary/ date of request: 28.09.2024).

5. Oxford English Dictionary. URL: https://www.oed.com/?tl=true date of request: 28.09.2024).

6. Internet slang and acronym dictionary. URL: https://www.internetslang.com date of request: 28.09.2024).

Васильєва І. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Чорна С. С.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ХИБНИХ ДРУЗІВ ПЕРЕКЛАДАЧА З АНГЛІЙСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ, НА МАТЕРІАЛІ НАУКОВО ТЕХНІЧНОГО ТЕКСТУ

Сучасна лексика, запозичена з англійської – міжнародної мови – характеризується значними семантичними зрушеннями. Міжкультурна комунікація характеризується глобалізацією англомовної культури та інтернаціоналізацією англійської мови.

Серед вітчизняних дослідників, які займалися проблемою «хибних друзів перекладача», можна назвати: В.В. Акуленко, А.І. Журавльов, С.С. Захаров, В.Н. Крупнов, В.А. Коростельова, Л.К. Латишев, Т.А. Левицька, В.Л. Муравйов, А.І. Пахотін, Я.І. Рецкер, Л.І. Сидорова, В.І. Тхорик, А.М. Фітерман та ін. Вчені зазначають, що поняття «хибні друзі перекладача» було введене ще М. Кеслером і Ж. Дероквіні. До дослідження проблеми «хибних друзів перекладача» зверталися, у свою чергу, такі науковці, як, Р.О. Будагов, А.С. Д'яков, І.В. Корунець, та інші.

Розуміння природи хибних друзів і розробка методів для їх подолання допомагає уникнути помилок і забезпечити точність та адекватність перекладів у різних контекстах. Вивчення хибних друзів перекладача є важливим для покращення якості перекладу та підвищення компетенції перекладачів. Вони розглядаються як багатогранний феномен, який розглядається з різних лінгвістичних, психолінгвістичних, перекладацьких, педагогічних та технологічних аспектів.

Хибні друзі перекладача відіграють кілька важливих функцій, які варто розглянути для кращого розуміння їхнього впливу на процес перекладу. Ці функції можуть бути як негативними, так і позитивними, залежно від контексту їхнього використання та рівня підготовки перекладача.

Розуміння та ефективне використання цих функцій дозволяє перекладачам та дослідникам краще справлятися з викликами, пов'язаними з хибними друзями. Хибні друзі перекладача є лексичними одиницями в різних мовах, що мають схожий вигляд або звучання, але різні значення. Вони можуть бути класифіковані за різними критеріями, а саме: за походженням, за значенням, за сферою вживання, частотою вживання та за мовними парами.

Вони стимулюють розвиток перекладацьких навичок, сприяють покращенню навчального процесу, підвищують якість перекладу, служать об'єктом для наукових досліджень та вдосконалення технологій автоматизованого перекладу.

Проведенні дослідження хибних друзів перекладача свідчать про те, що в даний час термін хибні друзі перекладача здебільшого використовується тоді, коли автори стосуються проблем теорії та практики перекладу. Семантична еволюція міжнародних слів протікає у різних мовах по-різному. Вона обумовлена специфікою лексико-семантичної системи конкретної мови. Деякі відмінності у змістовній структурі міжнародних слів різних мов є природними та закономірними і не змінюють інтернаціонального характеру інтернаціоналізмів.

В якості загального висновку слід констатувати, що в англійській мові різноманітність видів хибних друзів перекладача підкреслює складність та багатогранність цього явища. Класифікація хибних друзів допомагає перекладачам краще розуміти та уникати потенційних помилок у перекладі, а також сприяє поглибленому вивченню мовних явищ і взаємозв'язків між мовами.

Горіна В. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.філол.н., доцент Марінеско В. Ю.

МОВНІ ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ НА ПРИКЛАДІ ЖЕНЕВСЬКИХ КОНВЕНЦІЙ: СПЕЦИФІЧНІ ТЕРМІНИ, КОНСТРУКЦІЇ РЕЧЕНЬ, ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ

У сучасному глобалізованому світі мова міжнародних договорів відіграє вирішальну роль у забезпеченні точності, стабільності та однозначності положень, що регулюють міждержавні відносини. Женевські конвенції 1949 року є прикладом важливого інструменту міжнародного гуманітарного права, що встановлює стандарти захисту жертв війни. Унікальна мовна організація цих документів не лише забезпечує точність правових норм, але й ускладнює інтерпретацію через специфіку лексики, граматики та синтаксису, що робить їх актуальним об'єктом для лінгвістичного дослідження.

Женевські конвенції є зразком міжнародного договору, що вимагає максимальної точності, оскільки його положення регулюють захист життя та прав осіб, які потрапили у складні обставини війни. Тексти Женевських конвенцій широко досліджуються з юридичної точки зору, втім, лінгвістичні аспекти залишаються маловивченими, що створює певні труднощі при перекладі та імплементації в національне законодавство.

Тексти Женевських конвенцій насичені спеціальною юридичною та дипломатичною термінологією. Вони містять ключові терміни, зокрема, jus cogens, persona non grata, ratification, які допомагають уникнути багатозначності. Також у текстах зустрічаються сталі формули, як-от the High Contracting Parties, the Detaining Power, які надають положенням узагальненої обов'язковості та підкреслюють офіційний характер.

Морфологія текстів Женевських конвенцій також сприяє забезпеченню їх об'єктивності та нормативності. Основними рисами є:

– Переважання іменників: використання великої кількості іменників (protection, obligation, application) замість займенників знижує ймовірність двозначного тлумачення і підвищує точність викладу.

– Широке вживання інфінітивів і модальних дієслів: це забезпечує облігаторний характер положень, що виражається дієсловами shall, must для створення обов'язкових інструкцій.

– Пасивний стан: пасивні конструкції дозволяють зосередити увагу на дії, а не на суб'єкті, що додає текстам нейтральності та безособовості (наприклад, This Convention shall be applied...).

Синтаксис текстів Женевських конвенцій також має складну організацію. Конвенції рясніють складнопідрядними реченнями та перформативними зворотами, як-от agree as follows, undertake to comply, що підсилює обов'язковий характер норм.

Таким чином, Женевські конвенції 1949 року є унікальним прикладом міжнародного договору з ретельно продуманою мовною структурою, яка забезпечує точність, стабільність та ефективність виконання зобов'язань. Лексичні, морфологічні та синтаксичні особливості, зокрема, використання спеціальної термінології, пасивних конструкцій і складнопідрядних речень, створюють стандартизований текст, що мінімізує ймовірність двозначності та полегшує імплементацію в національні правові системи. Аналіз цих характеристик показує, що мовне оформлення Женевських конвенцій повністю відповідає їхній комунікативно-функціональній спрямованості та сприяє злагодженому регулюванню міжнародних відносин у гуманітарній сфері.

Дубовик Д. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.філол.н., доцент Марінеско В. Ю.

ПЕРЕКЛАД ГАСТРОНІМІВ В РОМАНІ Д. ГАРРІС «ПЯТЬ ЧЕТВЕРТИНОК АПЕЛЬСИНА» УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Гастроніми – лексичні одиниці, що відображають процес виготовлення продуктів харчування або приготування, сервірування та вживання їжі [1]. Кулінарна термінологія займає центральне місце в романі Д. Гарріс «П'ять четвертинок апельсина» [2]. Вона додає реалізму та аутентичності описам їжі та приготування страв, що може створювати живописні образи та поглиблювати атмосферу книги. У дзеркалі перекладу гастроніми становлять перекладацькі труднощі, коли вони мають культурно-орієнтований характер та національно специфічне навантаження. Такі гастроніми можна віднести до реалій.

Слід зазначити, що застосування перекладацьких тактик при відтворенні гастронімів залежить від того, чи відноситься він до етнографічних реалій. Якщо так, то арсенал перекладача повинен бути потужним. Якщо гастронім відноситься до загальновідомих лексем, то перекладач зазвичай вибирає лексичний еквівалент: *She rarely smiled, and then only in the kitchen with her palette of flavors at her fingertips, talking to herself (so I thought) in the same toneless mutter, enunciating the names of herbs and spices–**cinnamon, thyme, peppermint, coriander, saffron, basil, lovage** (с.13) / Вона зрідка усміхалась - і то лише на кухні, копирсаючись у пряноцах і розмовляючи сама з собою. Бурмотіла назви трав і приправ: **кориця, чебрець, перцева м'ята, коріандр, шафран, базилік, любисток.*** Назви цих загальновідомих спецій не відносяться до безеквівалентної лексики, вона мають словникові еквіваленти та не створюють труднощі при перекладі.

Розглянемо приклад перекладу гастронімів, які є реаліями. Наступний гастронім відноситься до назви закладів харчування: *I had been back for almost six years when I opened **the crêperie**.(с.21) / На шостому році мого перебування тут я нарешті відкрила **млинцеву. Crêperie** перекладено через стратегію доместикації – **млинцева.*** Справа в тому, що млинці та крепи (фр. crêpe) відрізняються інгредієнтами, що входять до їхнього

складу. Не доцільно також вважати такі поняття як млинці та панкейки (від англ. pancakes) – рівнозначними. Ці гастрономічні реалії досить схожі між собою, проте технологія приготування та зовнішній вигляд у них різний.

Цікавим варіантом перекладу є заміна назви французького напою, коктейлю з пива та лімонаду, **panaché**. німецьким аналогом – радлером. Інша назва алкогольного напою, **pastis**, перекладено через трнаслітерацію. Перекладач дав виноски: пастіс – французький міцний алкогольний напій з анісу, радлер – слобоалкогольний напій на основі пива й лимонаду).

Отже, в дослідженні перекладу роману ми з'ясували, що при перекладі гастронімів перекладачка використовувала такі прийоми: транскрипція, словниковий еквівалент, граматична трансформація, аналоговий переклад. Вибір перекладацьких стратегій залежав від того, чи є гастронім реалією.

Список використаних джерел

1. Візнічак Є. В., Подвойська О. В. Щодо проблеми перекладу гастрономічної термінологічної лексики (на матеріалі текстів німецькомовного гастрономічного дискурсу). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2019. № 43. Т. 5. С. 30–35.

2. Joanne Harris Five Quarters of the Orange. London, 2001.

Духота А. С.
Державний університет «Житомирська політехніка»
наук. кер. – к.філол.н., доцент Топачевський С. К.

ФУНКЦІЇ ТА ЗАВДАННЯ ЛОГІСТИКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Основна мета даної статті - надати короткий огляд основних функцій, завдань, викликів та перспектив розвитку міжнародної логістики, спираючись на сучасну літературу та дослідження.

Логістика визначається як управління потоками товарів, послуг та інформації на всіх етапах ланцюга постачання – від виробника до кінцевого споживача. [1, с. 2]

В умовах глобалізації логістика є основним рушієм міжнародного бізнесу, оскільки дозволяє компаніям ефективно розширювати ринки, оптимізуючи транспортні витрати і покращуючи доступ до товарів та послуг. [2, с. 26]

Економічним ефектом є те, що ефективні логістичні процеси знижують витрати на обробку та транспортування, що безпосередньо впливає на прибутковість і конкурентоспроможність компаній. [2, с. 20]

Основними функціями логістики в міжнародному бізнесі є:

– Транспортування та зберігання: Однією з ключових функцій логістики є управління транспортуванням і складуванням товарів, що забезпечує стабільність поставок та зниження витрат

– Управління ланцюгом постачання (SCM): Логістика охоплює всі етапи ланцюга постачання, забезпечуючи координацію між постачальниками, виробниками та споживачами для ефективного управління ресурсами

– Оптимізація процесів: Використання сучасних ERP-систем та інших інструментів автоматизації допомагає компаніям оптимізувати логістичні процеси, зменшуючи витрати та час на доставку. [2, с. 26]

Логістика має великий вплив на міжнародний бізнес та економіку. Вона допомагає компаніям ефективно входити на нові ринки, скорочуючи час і витрати на транспортування, що забезпечує високу якість обслуговування клієнтів. [2, с. 31]

Компанії, які інвестують у логістику та управління ланцюгом постачання, часто досягають високих конкурентних позицій завдяки зниженню витрат та покращенню ефективності. Таким чином, міжнародна логістика сприяє зниженню ризиків у поставках, особливо за умов глобальних криз та політичної нестабільності. [3, с. 37]

Міжнародна логістика не відстає від технологічних інновацій та тенденції, тому компанії активно впроваджують автоматизацію систем управління складом WMS та ERP, яка дозволяє покращити точність, швидкість і ефективність логістичних операцій. [2, с. 78]

Зростання ролі «зеленої» логістики. В умовах зростання екологічної свідомості компанії дедалі більше переходять на використання енергоефективних транспортних рішень, що сприяє зниженню викидів та збереженню ресурсів. [2, с. 88]

Міжнародна логістика відіграє важливу роль у сучасному глобалізованому світі, де ефективне управління ланцюгами поставок стало невід'ємною частиною конкурентоспроможності бізнесу. Оптимізація логістичних процесів не лише зменшує витрати, але й забезпечує стабільність та гнучкість поставок, що важливо для задоволення зростаючих потреб ринків. Сучасні технологічні інновації, такі як діджиталізація, автоматизація та екологічні рішення, є перспективними напрямками розвитку, що відкривають нові можливості для підвищення ефективності логістики та зменшення негативного впливу на навколишнє середовище.

Список використаних джерел

1. Christopher M. Logistics and supply chain management 6e. Pearson Education, Limited, 2022.

2. Knemeyer A. M., Jr M. P. R. Contemporary logistics, global edition. Pearson Higher Education & Professional Group, 2017. 320 p.

3. Supply chain logistics management. 2nd ed. Boston : Mass : McGraw-Hill/Irwin, 2007. 424 p.

Каменчук А. В.
Державний університет «Житомирська політехніка»
наук. кер. – к.філол.н., доцент Черниш О. А.

ТЕРАПЕВТИЧНИЙ ДИСКУРС У ЗБЕРЕЖЕННІ ТА ПІДТРИМЦІ МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я

У наш час, коли населення опинилося в обставинах війни, питання збереження та підтримки ментального здоров'я стрімко набуває актуальності. Тривалі збройні конфлікти в Україні створили серйозні психоемоційні виклики для дітей, які стикаються з тривогою, страхом, відчаєм і самотністю. У таких умовах важливим є пошук ефективних методів психологічної підтримки, адаптованих до потреб дітей. Одним із ключових інструментів є комунікація, яка допомагає не тільки виразити емоції, але й глибше їх зрозуміти.

Саме в цьому контексті поняття терапевтичного дискурсу набуває особливого значення, адже, за Ю. Габермасом, безпосередньо дискурс трактується як тип мовної комунікації, що передбачає раціональне критичне осмислення цінностей, норм, правил соціального життя з метою досягнення взаємного розуміння [2]. Відтак дискурс охоплює не лише слова, а й взаємодію, спрямовану на досягнення емоційної рівноваги та відновлення психічного стану.

Серед різних типів дискурсу терапевтичний дискурс займає особливе місце, оскільки спрямований на створення умов, які сприяють саморефлексії [2], а також пошук відповідних способів адаптації до кризових ситуацій. На думку В. Лабова та Д. Фаншела, дискурс є важливим елементом психотерапії, а його лінгвістична складова відіграє значну роль у досягненні позитивного результату [5]. Прикметно, що у дискурсі, головним чином, актуалізуються ті спектри значень, які є найбільш злободенними і корелюються із запитами чи викликами певного часу [3].

Об'єктом сучасних наукових розвідок у царині терапевтичного дискурсу є зокрема терапевтичні казки. М. Моліцька визначає їх як твори, адресовані дітям від 4 до 9 років, які заспокоюють дитину та допомагають вирішити її емоційні проблеми [1]. Такі казки уможливлюють моделювання ситуацій, коли значущий для дитини стимул з її оточення, що спричинив неадаптивну захисну реакцію, перетворюється з небезпечного для неї на безпечний [4].

Їхній психотерапевтичний потенціал полягає у наявності наративів, які допомагають дітям усвідомити свої почуття, страхи, а також сприяють подоланню депресії чи агресії. У контексті війни в Україні терапевтичний дискурс з казкотерапією слугують системним методом реабілітації дітей у ненав'язливій формі, так як формують у них відчуття безпеки.

Список використаних джерел

1. Моліцька М. Терапевтичні казки. Львів : Свічадо, 2009. 200 с.

2. Хабермас Ю. Комунікативна дія і дискурс – дві форми повсякденної комунікації / пер. Л. Ситниченко. *Першоджерела комунікативної філософії.* Київ : Либідь, 1996. С. 84–90.

3. Черняк Ю. І. Інтердисциплінарні виміри проблеми типології дискурсів та літературознавча аналітика. *Вісник Запорізького національного університету :* зб. наук. пр. 2010. С. 94–100.

4. Molicka M. Bajkoterapia: o lękach dzieci i nowej metodzie terapii. Poznań, 2002. 153 c.

5. Labov W., Fanshel D. Therapeutic discourse: Psychotherapy as conversation. New York : Academic Press, 1977. 392 p.

Кобець А. С
Державний університет «Житомирська політехніка», Житомир
наук. кер. – к.філол.н., доцент Могельницька Л. Ф.

ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЯ ЛЮДЕЙ З РІЗНИМИ ТИПАМИ ІНТЕЛЕКТУ

Вплив інтелектуальних здібностей на стиль та індивідуальні особливості мовлення людини підтверджена сучасними дослідженнями та описана в багатьох працях як закордонних експертів, так і співвітчизників. Згідно теорії множинного інтелекту виділяють дев'ять типів інтелекту [3], кожен з яких вирізняється специфічними особливостями мовлення, що впливають на вибір лексики, складність речень, стиль обґрунтування та аргументації. Тип інтелектуальних здібностей обумовлюють сферу реалізації людини[1]. Запропоноване дослідження присвячено фізико-математичному та лінгвістичному типам інтелекту, що мають найбільш виражені мовленнєві відмінності та піддаються поглибленому аналізу.

Люди з фізико-математичним інтелектом схильні до логічного та структурованого мислення. Результатом є конкретність та послідовність мовлення, використання термінології та наукових понять. Їх мовлення багате на короткі та точні речення [4].

Належність людини до лінгвістичного інтелекту передбачає використання різноманіття мовних засобів та способів побудови речень, демонстрацію багатого образного словникового запасу, використання метафор та епітетів, описових конструкцій, складних синтаксичних структур . Люди з фізико-математичним інтелектом схильні до використання спеціалізованих термінів та технічних понять, що пояснюється структурованістю мислення [6, 7]. За результатами досліджень у мовленні фізиків та математиків зазвичай переважають простіші синтаксичні структури, частіше застосовуються короткі речення із мінімальною кількістю підрядних конструкцій, націленими на чіткість і зрозумілість. Лінгвісти використовують складні синтаксичні структури, зокрема речення з підрядними частинами, що дозволяє їм більш детально висловлювати думки і надавати мовленню багатошаровості [1].

Люди з фізико-математичним інтелектом схильні до абстрактного мислення та аналізу структури явищ і процесів. Їхнє мовлення орієнтоване на логічні переходи, чіткі посилання на причинно-наслідкові зв'язки та аргументацію, що ґрунтується на принципах об'єктивності та доказовості. Стиль мовлення людей з лінгвістичним інтелектом характеризується стилістичною різноманітністю, творчими тенденціями, емоційним тоном і виразністю. Їхні аргументи часто ґрунтуються на інтуїтивних і метафоричних порівняннях [2]. Представники вербального інтелекту схильні мислити конкретно, детально описувати і використовувати багаті асоціативні вирази, надаючи своїй мові яскраву образність [5].

Мовленнєві характеристики, зумовлені типом інтелекту доводять наявні відмінності в когнітивному та комунікативному підходах до обробки та передачі інформації. У той час, як фізико-математичний інтелект наголошує на стислості, точності та об'єктивності, лінгвістичний інтелект підкреслює різноманітність, емоційність та гнучкість. Ці характеристики мають практичне значення в галузі освіти, психології та лінгвістики. Урахування типу інтелекту сприяє розробці ефективної стратегії навчання та комунікації.

Список використаних джерел

1. Андерсон Дж. Р. Когнітивна психологія та її застосування. Київ : Основа, 2008. 480 с.

2. Брунер Дж. С. Психологія знань: пізнавальні процеси і комунікація. Київ : Академія, 2002. 320 с.

3. Гарднер Г. Теорія множинного інтелекту. Харків : Книжковий клуб, 2007. 256 с.

4. Луц Д. М. Особливості мовленнєвої діяльності осіб з різними типами інтелекту. *Наукові записки Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України*. 2010. № 30. С. 25–31.

5. Мартинюк І. О. Вплив когнітивного стилю на особливості мовленнєвої діяльності. *Психолого-педагогічні проблеми освіти*. 2015. № 3 (19). С. 53–59.

6. Стельмах Г. А. Типи інтелекту та їх вплив на особливості мовлення. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Психологія*. 2018. № 4 (15). С. 97–103.

7. Witelson S. F., Beresh H., Kigar D. L. Intelligence, language, and the brain: patterns of brain organization. *Annual Review of Psychology*. 2006. № 57. P. 141–167.

Колчик О. В.
Державний університет «Житомирська політехніка»
наук. кер. – к.пед.н., доцент Дєнічєва О. І.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АБРЕВІАТУР В АНГЛОМОВНОМУ ПРОСТОРІ

Скорочення та абревіатури відіграють важливу роль у сучасних англомовних онлайн-медіа, які стали основним джерелом інформації для багатьох. З огляду на обмеження символів на таких платформах, як Twitter, а також необхідність швидко привернути увагу, використання скорочених форм дозволяє економити місце та передавати зміст більш лаконічно. Поширення скорочень зумовлене не лише потребою обмежувати символи, але й прагненням передавати емоції та реакції швидко й без зайвих зусиль, особливо в мобільному форматі.

Серед найпоширеніших видів скорочень – акроніми (як-от OMG – "Oh My God" або FYI – "For Your Information") та ініціальні скорочення (наприклад, DM – "Direct Message"). Також популярними стали скорочення, де поєднуються літери та цифри, як-от G2G ("Got To Go").

Абревіатури особливо щільні, тобто абревіатури перетворилися в слова. Ми виділяємо два основні методи укорочення: усадку (зрушення) і абревіатуру (початкове укорочення). Вважається, що основна відмінність між термінами «абревіація» і «скорочення» полягає в тому, що «абревіатура» – це спосіб «скорочення» відразу після «абревіації». Він включений в абревіатуру [2].

Скорочення не лише спрощують передачу змісту, а й формують унікальну мовну культуру, де окремі акроніми стають культурними маркерами, відображаючи специфічні інтернет-тренди та меми (наприклад, FOMO – "Fear of Missing Out"). Водночас ці вирази допомагають створити легкий, швидкий стиль комунікації, підсилюючи ефект неформальності та емоційності. Завдяки глобалізації англомовні скорочення виходять за межі мовного бар'єру й перетворюються на своєрідну інтернаціональну мову для онлайн-спілкування. Наприклад, скорочення на кшталт ASAP ("As Soon As Possible") або BRB ("Be Right Back") стали загальнозрозумілими у багатьох країнах, спрощуючи цифрове спілкування.

Сучасна англійська мова переживає так зване «нелогічне процвітання». Збільшення словникового запасу призводить до раціоналізації мови і економить роботу за предметом і словотвором. Одним з найбільш яскравих проявів раціоналізації мовленнєвої діяльності та оптимізації мовного процесу є феномен скорочення словникового запасу. Механізм скорочення слів відіграє провідну роль в процесі формування і словотворення. Заміна словникових одиниць на «більш економічні коди» не тільки допомагає проаналізувати мовну діяльність носіїв мови, але також допомагає оптимізувати процес словотворення [1].

Попри безперечні переваги, надмірне використання скорочень має і свої недоліки: воно може викликати труднощі в розумінні для аудиторії, незнайомої з інтернет-сленгом, звужуючи доступність контенту. Багато з них поступово стають частиною повсякденного мовлення, що приводить до адаптації нових елементів у загальний лексикон та формує сучасні мовні норми.

Таким чином, скорочення й абревіатури стали невід'ємною частиною цифрової культури, надаючи комунікації швидкість і емоційність, але також висуваючи нові виклики для її сприйняття широкою аудиторією.

Список використаних джерел

1. Швейцер А. Д. Теорія перекладу : статус, проблеми, аспекти. Київ : Освіта, 2003. 48 с.

2. Порівняльна лексикологія англійської та української мов. Вінниця : Нова книга, Верба Л. Г. 2003. 160 с.

Малиновська С. В.
Державний університет «Житомирська політехніка»
наук. кер. – к.філол.н., доцент, декан факультету педагогічних технологій та освіти впродовж життя Черниш О. А.

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ НАСИЛЬСТВА НАД ЖІНКАМИ В СУЧАСНИХ МЕДІА: КОРПУСНИЙ АНАЛІЗ МОВИ БРИТАНСЬКИХ НОВИННИХ ВИДАНЬ

«Мова формує реальність, а не просто відображає її» [7, с. 12]. Зв'язок між мовою та медіа очевидний, оскільки мова слугує провідним засобом для передачі повідомлень у певному контексті. Багато людей часто недооцінюють силу, властиву мові. Медіа, користуючись цим, впроваджують у суспільство переконливі концепції, які слугують зразками для формування громадських думок. ЗМІ, особливо новинні, можуть використовуватися як потужний впливовий механізм і вважаються однією з тих домінантних сфер, наповнених красномовною лексикою і потужними техніками переконання, які презентують концепції та ідеї або відображають авторитетні погляди, формуючи думки та надаючи суспільству поштовх до соціальних змін [1].

Зокрема, тексти газет вже давно стали об'єктом лінгвістичних досліджень і критичного аналізу дискурс та корпусними лінгвістами [2; 6]. Проведення дослідження саме в новинному сегменті медіа-простору є досить актуальним, оскільки преса та ЗМІ несуть велику відповідальність за формування суспільної думки та поглядів на теми, які вони висвітлюють.

Проблеми, дотичні до гендерно-зумовленого насильства є предметом дослідження багатьох робіт, таких як дослідження про окреслення образу феміністок і фемінізму у *The Guardian* [3]. Також вагомий внесок у висвітлення проблеми внесли дослідження в межах феміністичного руху #MeToo, такі як репрезентація сексуальної агресії в межах цього контексту, та виявлення повторення відомих шаблонів *victim-blaming* [4]. Додатково було виявлено що медіа неабияк сприяють культурі, яка дозволяє та нормалізує насильство, звертаючи увагу на гучні новини про злочини та насильницькі акти [5].

Незважаючи на те, що розглянуті вище вагомі дослідження зробили значний внесок у розуміння та сприйняття проблеми, важливо дослідити яким чином проблема гендерно-обумовленого насильства сконструйована в сучасному медіа-просторі з лінгвістичної точки зору. Актуальність дослідження полягає в заповненні цих прогалин у літературі. Методом корпусного дискурс-аналізу в роботі досліджується лінгвістичне зображення проблеми насильства над жінками у британських новинних онлайн-виданнях, – як преса вербалізує випадки насильства в медіа-просторі, як жінки та чоловіки зображені в цьому контексті, і як ці практики сприяють формуванню соціальних структур та уявлень. Методом аналізу мовних зворотів та ключових слів корпусу зі статей британських видань, разом із їхніми найбільш уживаними ад'єктивними, іменниковими та дієслівними колокатами та конкордансами, виявлено домінантні мовні моделі у репрезентації насильства над жінками в медіа.

Список використаних джерел

1. Anigbogu N. Linguistic devises in media discourse: A case study. *International Journal of English Language and Linguistic Research*. 2015. № 3 (5).

2. Barker C., Galasinski D. Cultural studies and discourse analysis. London : Sage Publications. 2001.

3. Dean J. Feminism in the papers: Contested feminisms in the British quality press. *Feminist Media Studies*. 2010. № 10 (4). P. 391–407.

4. Hindes S., Fileborn B. «Girl power gone wrong»: #MeToo, Aziz Ansari, and Media Reporting of (Grey Area) Sexual Violence. *Feminist Media Studies*. 2019. № 20 (5). P. 1–18.

5. Loney-Howes R. E., Fileborn B. #MeToo in regional, rural and remote Australia: An analysis of regional newspapers reports profiling the movement. *International Journal of Rural Criminology*. 2020. № 5 (2).

6. Marchi A. Self reflexive journalism: A corpus study of journalistic culture and community in the guardian. Abingdon : Routledge, 2019.

7. Mautner G. Discourse and management: Critical perspectives through the language lens. London : Palgrave Macmillan, 2016. P. 12.

Маслова Д. А.
Державний університет «Житомирська політехніка»
наук. кер. – к.філол.н. Канчура Є. О.

ДОМЕСТИКАЦІЯ РЕАЛІЙ В ПЕРЕКЛАДАХ ДИТЯЧОЇ ІГРОВОЇ ПОЕЗІЇ: «100 КАЗОК МАМИ ГУСКИ» (ПЕР. РОСТИСЛАВ БУЧКО)

«Матінка Гуска» (*Mother Goose*) – збірка дитячих віршів, глибоко вкорінених в англійський культурний контекст. Вони відлунюють не лише для англомовних реципієнтів, але для світової аудиторії. Збірка детально проаналізована А. та П. Опі [4]. Знайомство дітей різних культур з англійською ігровою поезією здійснюється через переклад і/або адаптацію. Насиченість оригінальних віршів елементами місцевого фольклору, ідіоматичними виразами, культурними алюзіями, грою слів тощо зумовлює труднощі перекладу для дітей, адже при невеличкому обсязі твору, перекладач мусить добирати відповідники у своїй мові та культурі, уникаючи незрозумілих для дитини виразів і реалій та зайвих пояснень, зберігаючи комфорт ігрової ситуації [3]. Розвідка зосереджена на стратегії доместикації та в перекладі збірки «100 казок Мами Гуски» Р. Бучко [1]. Згаданий переклад вирізняється високим ступенем доместикації, при цьому книга двомовна: містить оригінали віршів. Саме це поєднання робить видання особливо цікавим з огляду на введення українських читачів у світовий контекст через одночасний доступ до адаптованих та оригінальних текстів.

За Л. Венуті, доместикація – це прагнення зменшити чужорідність вихідного тексту для цільових читачів, а форенізація, відповідно, – навмисне збереження частини чужорідності оригіналу [5]. В розвідці ми зосереджуємося на аналізі реалій (на основі підходу Р. Зорівчак [2]) та вдаємося до методів: 1. уважного читання та селекції реалій (доместикованих/форенізованих/нейтральних); 2. класифікації прикладів за значенням; 3. статистистичного (співвідношення англійських/ українських реалій); 4. аналізу загальної культурної картини збірки.

Розвідка продемонструвала, що стратегія доместикації Р. Бучка полягає в: 1: **суто доместикації** (заміна оригінальної реалії на українську: *Duke* of *York* – *гетьман* з *Чигирина*); 2: **доместикації з конкретизацією** (заміна нейтрального слова оригіналу тексту на українську реалію: The *man* in the wilderness asked me – Раз питаються у мене *гуцули*); 3: **доместикації з генералізацією** (заміна реалії з оригіналу на нейтральне слово в перекладі: And we'll have a *pudding* – Їсти *млинці*). Попри широке використання стратегії доместикації в окремих випадках можемо спостерігати збереження реалій оригінального тексту. За попередніми підрахунками, стратегія доместикації становить 79%, форенізації – 21% від загальної кількості реалій. Реалії групуються за наступними ознаками: громадські місця, свята, одяг, музика/танці, страви, соціальні ролі, українські топоніми, тварини, міри, речі побуту та будівлі.

Розвідка продемонструвала домінування стратегії доместикації в перекладі дитячих віршів з метою фасилітації введення читачів у контекст, при збереженні доступу до оригіналу (двомовність збірки) та перехід до світового культурного контексту. Перспективою подальшого дослідження цієї теми є аналіз відповідності тематичних груп реалій та переважної стратегії перекладача.

Список використаних джерел

1. Бучко Р. 100 казок Мами Гуски. Харків : Крокус, 2019. 64 с.

2. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англомовних перекладів української прози). Львів : Видавництво при Львівському державному університеті, 1989. 218 с.
3. Baker M., Saldanha G. Encyclopedia of translation studies. London : New York : Routledge, 2009. 661 p.
4. Opie I., Opie P. The Oxford Book of Nursery Rhymes. Oxford : The University Press, 1951. 552 p.
5. Venuti L. The translator's invisibility: A history of translation. London : New York : Routledge, 1995. 366 p.

Мордовець О. В.
Державний Університет «Житомирська політехніка»
наук. кер. – к.філол.н. Канчура Є. О.

ПЕРЕКЛАД ЕМОЦІЙНОЇ ЛЕКСИКИ В ГОСТРОСЮЖЕТНОМУ РОМАНІ ЯК МОВНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПЕРСОНАЖА

У гостросюжетних романах емоційна лексика слугує ключовим засобом для розкриття внутрішнього світу персонажів та їхніх емоційних реакцій. У перекладі важливо зберегти не лише точний зміст, а й відтворити силу та тональність емоцій, щоб зберегти психологічну глибину персонажів.

Зокрема ненормативна лексика дозволяє авторам підкреслити психологічні особливості, соціальний статус, і навіть емоційний стан персонажів. Переклад такої лексики вимагає збереження цих відтінків, щоб зберегти мовну достовірність і характерність персонажів. Ненормативна лексика – це експресивна, оцінно-виразна лексика, що історично виникла як порушення табу, до якої відносяться вульгаризми, лайливі вирази, інвективи, обсценна лексика[1].

Ненормативна лексика часто відображає соціальний статус або культурну належність персонажа. При перекладі важливо адаптувати такі вирази відповідно до соціокультурного контексту цільової мови, зберігаючи при цьому суть та функцію цих слів у характеристиці героя. Подібним чином Саймон Бекетт у своєму романі «Поклик з могили»[2] зобразив одного з головних героїв-Джерома Монка. Через його специфічну манеру спілкування(постійну лайку та різкість у виразах)автор намагався підкреслити походження та скрутну долю персонажа.

Залежно від мети перекладу і очікувань цільової аудиторії, перекладач може використовувати різні стратегії для передачі ненормативної лексики: буквальний переклад, заміна на аналогічні вирази в цільовій мові, евфемізми або компенсація. Кожна зі стратегій має свої переваги й недоліки, які впливають на сприйняття образу персонажа. Так, у своєму перекладі вищезгаданого роману Є.Канчура використовує усі ці стратегії[3]. Особливу увагу слід приділити саме компенсації-адже оригінальний текст написаний англійською, і багато виразів при прямому їх перекладі на українську просто втратять будь-який сенс. Для цього перекладачеві необхідно бути добре ознайомленим не тільки з англійською емоційною лексикою, а й з лексикою цільової мови. Перекладач повинен зуміти знайти відповідники, які б передавали силу, тон і стиль висловлювання, зберігаючи його функціональну і емоційну роль у тексті.

Ненормативна лексика не завжди має точні відповідники в інших мовах, тому перекладач має знаходити баланси між збереженням змісту та адаптацією. Як приклад, деякі слова в англійській мові, які раніше були вульгарними, зараз вважаються цілком прийнятними в суспільстві, відповідно і зустрічатись можуть доволі часто. Це такі слова, як *bloody, damned, cursed, hell of* і тому подібні[4]. Ось приклади з роману «Поклик могили» перекладу Є.Канчури:

Він поводиться так, ніби знає, куди йде, але це *збіса* довгий шлях для будь-кого, хто несе тіло-He's acting like he knows where he's going now but it's a *hell of* a long way for anyone to carry a body.';

Клята жінка!-*Bloody* woman!

Тут ми бачимо, що перекладач підібрав відповідники з української мови, які не несуть у собі нецензурного підґрунтя, проте є доволі емоційно забарвленими, як того і вимагає контекст.

Список використаних джерел

1. Ставицька Л. О. Проблеми інтерпретації та лексико-графічного опрацювання лайливої лексики. *Вербальна агресія як мовно-культурний і соціальний феномен* / упоряд. О. Гаврилів. Львів : Вид-во Львів. нац. ун-ту ім. Івана Франка, 2006. С. 6–20.
2. Beckett S. Calling of the Grave. London : Bantam, 2010. 327 p.
3. Бекетт С. поклик з могили / пер. з анг. Є. Канчура. Харків : КСД, 2024. 384 с.
4. Ущаповська І. В., Білогур А. М. Лінгвістичний статус вульгаризмів у сучасній англомовній художній літературі. *Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства* : матер. IX Всеукр. наук. конф. студентів, аспірантів, викладачів та співробітників. Суми : Сумський державний університет, 2021.

Перекопіна Ю. К.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.філол.н., доцент Марінеско В. Ю.

ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДУ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕРМІНІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ

У сучасному глобалізованому світі, коли відбувається інтеграція економік різних країн, ефективний переклад термінів є тим ключовим аспектом, який забезпечує розуміння та точність інформації в економічній сфері. При перекладі англомовних економічних термінів виникають труднощі, які потребують окремої уваги та аналізу. Метою даного дослідження є вивчення проблем, пов'язаних із перекладом англомовних економічних термінів, а також виявлення ефективних стратегій їхнього відтворення засобами української мови.

Правильний підбір еквівалентів та адаптація англомовних термінів до українського контексту підвищують якість економічних текстів та їхнє сприйняття спеціалістами. Додатково завдяки формуванню національної термінологічної бази в галузі економіки виростає престиж української мови на міжнародній арені, що у свою чергу сприяє інтеграції України в глобальну економіку та полегшує участь у міжнародних економічних форумах, конференціях і переговорах. Особливого значення така діяльність набуває зараз, коли Україна отримала статус кандидату на вступ в ЄС й вже розпочала офіційні переговори.

Економічна термінологія характеризується великою кількістю специфічних термінів, які часто не мають прямих відповідників в українській мові. Їхній переклад вимагає врахування культурних, соціальних і економічних аспектів, що можуть суттєво впливати на значення терміна.

Економісти, фінансисти та перекладачі повинні співпрацювати для вироблення єдиного підходу до перекладу термінів, оскільки це забезпечить не лише точність і відповідність термінології, але й її актуальність у конкретних економічних умовах. Така співпраця дозволить враховувати специфіку кожної економічної системи, адаптувати терміни до реалій ринку та уникати непорозумінь, які можуть виникати внаслідок використання неточних чи застарілих термінів. Крім того, об'єднання зусиль фахівців уможливить створення комплексних глосаріїв та ресурсів, які можуть використовуватися як в освітніх установах, так і в бізнес-середовищі. Таким чином, спільна діяльність, з одного боку, полегшить і зробить більш ефективним навчальний процес студентів, а з іншого, сприятиме підвищенню кваліфікації спеціалістів.

У залежності від контексту і цільової аудиторії можуть використовуватися різні способи перекладу, серед них дослівний, адаптивний або описовий переклад. Часто відсутність точних відповідників призводить до використання англіцизмів, що може ускладнювати сприйняття тексту неспеціалістами. Тому участь професіоналів з економічною освітою у процесі перекладу є необхідною для досягнення точності і зрозумілості термінів. Окрім того, важливо розробляти єдині стандарти перекладу термінів, щоб уникнути накопичення зайвих мовних одиниць, які по суті визначають одне й те саме явище.

Отже, переклад англомовних економічних термінів є складним процесом, що потребує врахування багатьох чинників і застосування правильних стратегій перекладу.

Рябчун Є. С.
Державний університет «Житомирська політехніка»
наук. кер. – к.філол.н., доцент Могельницька Л. Ф.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ДІАЛЕКТУ КОКНІ ТА СТАНДАРТНОГО АНГЛІЙСЬКОГО ДІАЛЕКТУ

У даній статті наведено короткий аналіз та огляд деяких відмінностей діалекту кокні у порівнянні з базовим варіантом англійської мови.

Британська англійська завжди була і продовжує бути мовою діалектів. Існують очевидні відмінності між способами, якими люди говорять у різних регіонах [2, с. 2].

Стандартний англійський діалект функціонує у певній кількості варіацій, декотрі з яких набувають регіонального значення [1, с.20]. Діалект – це форма мови, яка використовується у визначеному регіоні країни визначеною групою людей. Діалекти англійської мови відзначаються відмінністю на різних мовних рівнях, зокрема, на лексичному та граматичному. Слід розрізняти поняття діалекту та акценту. Останній стосується вимови слів, хоча стандартний варіант мови може звучати по різному. [3]

Розглянемо особливості мовних явищ, притаманних діалекту кокні на прикладах електронного словника Cambridge Dictionary. Використання заперечення *ain't* є характерним для діалекту кокні. До прикладу, «*ain't half***»** зафіксовано в Cockney Dictionary у значенні «very» [7]. Форма *ain't* є аналогом таких нормативних граматичних конструкцій як *to be going to, am/is/are not,* а також *have/has not* у стандартній англійській мові. У діалекті кокні речення *I ain't going to school today* означає те саме, що й *I'm not going to school today* у стандартному англійському варіанті. Наступні приклади, вибрані зі словників [7,8] унаочнюють відповідність форми *ain't* в діалекті та стандартній мові: I *ain't* going. = I *am not* going. They *ain't* home. = They *are not* home. He *ain't* answering his phone. = He *is not* answering his phone. They *ain't* been here before. = They *have not* been here before. She *ain't* been able to walk since she fell. = She *has not* been able to walk since she fell.

Використання *ain't* є допустимим у кокні, тоді як у стандартній мові воно вважається «некоректним» або розмовним варіантом [7, 8].

Відмінювання дієслів з порушенням норм морфології є цілком прийнятним для граматики діалекту кокні. Наприклад, дієслово *be* у минулому часі вживається з підметом у множині з порушенням норм стандартної англійської мови: *It's the wrong soid of the roade ye was droivin down, innit?* [12] У цьому ж прикладі спостерігаємо також притаманне кокні спрощення заперечної форми дієслова *isn't it → innit.*

На фонологічному рівні кокні відрізняється від інших діалектів ***вокалізацією приголосного [l],*** який стоїть перед іншими приголосними, в такому випадку [l] стає голосним [ʊ]: *milk* - [mɪʊk]*, **гортанним вибухом замість вимови звука [t] у кінцевій позиції, випадінням [h],*** який не вимовляється на початку слів як у *have – [əv]* та ін. [4, с.115-116].

У системі голосних звуків дослідники виділяють наступні фонетичні явища: ***заміщення дифтонгів:*** звуки [ei],[ai] звучать як [ai], [ɒɪ]: *lady* ['laɪdɪ], [aɪ] звучить як [ɒɪ]: *price* [prɒɪs], ***подовження голосного [ɪ] в кінцевій позиції: city ['sɪti:]*** [4, с.116].

Ще однією відмінністю та особливістю діалекту східного Лондону є cockney rhyming slang. Цей феномен не має аналогу в стандартному варіанті англійської мови. За визначенням Cambridge Dictionary, це «вид сленгу, в якому визначені слова використовуються замість інших, з якими вони римуються». Деякі сленгові вирази вийшли за межі Лондона та розповсюдилися територією Британії. Так, наприклад, вираз щоденного вжитку для британців *«use your loaf»* є римою в кокні до «loaf of bread: head». [6]. Приклади римованого сленгу діалекту кокні та їхні відповідники у стандартному варіанті англійської мови [9] представлені у таблиці 1:

Таблиця 1

Cockney Rhyming Slang	*Standard English*
Apples and Pears	Stairs
Butcher's hook (or butchers)	A look
Bees and honey	Money
On the floor	Poor

У наступному прикладі слово *money* замінено римованим сленгом *bees and honey: I need some bees and honey to get something for Ocean Pearl* [11]. Для вербалізації скрутного становища. Мовець збирається заробляти грою на гітарі та співом, щоб подолати скруту *poor*, виражену *on the floor* в діалекті кокні: *Sigh, I'm just going to play my guitar and sing about why I'm on the floor* [11].

Підсумовуючи, зазначимо, що східний діалект Лондона відзначається фонетичними, граматичними та лексичними особливостями. Фонетиці кокні притаманні вокалізація певних приголосних, відсутність початкового звука [h], а також заміна кінцевого [t] на гортанний вибух. Граматика кокні характеризується спрощенням заперечних конструкцій, наприклад, через часте використання *ain't*, а також неправильним відмінюванням дієслів, як-от *you was* замість *you were*. Унікальний римований сленг кокні, заснований на заміні слів римованими фразами, став популярним не лише у Лондоні, а й поширився на інші регіони Британії, створивши своєрідний культурний і мовний феномен.

Список використаних джерел

1. Arthur H., Peter T., Dominic W. English accents & dialects. New York : Routledge, 2012.
2. Upton C., Widdowson J. An atlas of english dialects. 2006.
3. English Grammar Today. *Dialect. Cambridge Dictionary*. URL: https://dictionary.cambridge.org/grammar/british-grammar/dialect (date of request: 08.09.2024).
4. Колесник О. С., Гаращук К. В., Гаращук Л. А. Теоретична фонетика англійської мови. Житомир, 2015.
5. Cockney Rhyming Slang. *Cambridge Dictionary*. URL: https://dictionary.cambridge.org/uk/dictionary/english/cockney-rhyming-slang?q=Cockney+Rhyming+slang (date of request: 08.09.2024).
6. Cockney rhyming slang. London's famous secret language. URL: https://cockneyrhymingslang.co.uk/ (date of request: 08.09.2024).
7. Cockney Dictionary. URL: https://atleb.tripod.com/ordbok/cockney_dictionary.htm (date of request: 08.09.2024).
8. The Britannica Dictionary. URL: https://www.britannica.com/dictionary/eb/qa/The-Word-Aint-when-to-use#:~:text=It%20can%20be%20used%20to,They%20ain\'t%20home (date of request: 08.09.2024).
9. Collins Dictionary. URL: https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/apples-and-pears (date of request: 08.09.2024).
10. Urban Dictionary. URL: https://www.urbandictionary.com/define.php?term=apples%20and%20pears (date of request: 08.09.2024).
11. Almaden A. S. Cockney rhyming slang: A list of examples and what they mean. URL: https://beelinguapp.com/blog/cockney-rhyming-slang (date of request: 08.09.2024).
12. Reddit. URL: http://surl.li/moryxz (date of request: 08.09.2024).
13. Innit. *Social Media Glossary*. URL: https://later.com/social-media-glossary/innit/ (date of request: 08.09.2024).

ЛІТЕРАТУРНІ СТУДІЇ XXI СТ.: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Дейнека С. О.
Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України
аспірантка
наук. кер. – д.філол.н., професор Торкут Н. М.

ІСТОРІЯ КАЯ МАРЦІЯ КОРІОЛАНА В ІНТЕРПРЕТАЦІЯХ ПЛУТАРХА І ШЕКСПІРА (КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ В СВІТЛІ ТЕОРІЇ ЛІМІНАЛЬНОСТІ)

Загальновідомо, що остаточне становлення ренесансного типу культури в Англії відбувалося у XVI столітті, тобто значно пізніше, ніж у більшості континентальних країн, і одним із результатів цього хронологічного «запізнення» стало вельми специфічне ставлення англійців до античної спадщини. Ця специфічність полягала насамперед у характері відбору певних компонентів давньогрецької і римської культури (авторів, творів, мотивів, колізій тощо), які ставали об'єктами наслідування. І хоча в цілому пієтет по відношенню до класики зберігався, поводження з запозичуваним матеріалом включало адаптацію до власних морально-етичних стандартів, сформованих Реформацією, переосмислення чи перетлумачення певних тем, образів тощо.

Активна діяльність духовної еліти, зокрема оксфордського гуртка гуманістів (Джон Колет, Вільям Лілі, Томас Мор), сприяла реформуванню загальної системи виховання та викладання гуманітарних дисциплін. Наслідком реформи освіти стало те, що в Англії вже на початку XVI століття не тільки в університетах, але і в граматичних школах, обов'язковим стало вивчення латинської та давньогрецької мов. За часів правління династії Тюдорів сформувалася мода – мати грецькі рукописи у приватних колекціях, цитувати античних класиків, розробляти теми, пов'язані з давніми греками і римлянами.

Зростання інтересу до історії (як національної, так і світової), до певної міри стимульоване англійською Реформацією, призвело до великої популярності творів античних істориків, зокрема Тіта Лівія, Плінія Старшого, Светонія та Плутарха. Саме Плутарх, чия головна праця – «Паралельні життєписи» була перекладена Томасом Нортом, був тим давньогрецьким істориком, до якого неодноразово звертався Вільям Шекспір у пошуках сюжетів для власних творів. Так, приміром, римські п'єси «Юлій Цезар» (1599), «Антоній і Клеопатра» (1607), «Коріолан» (1605-1608) ґрунтуються на фабулах давньогрецького історіографа. Оскільки англійський геній, за словами його сучасника Бена Джонсона, знав латину погано, а давньогрецьку ще гірше, є підстави припускати, що Бард читав Плутарха саме у перекладі Томаса Норта, котрий, у свою чергу, користувався французьким перекладом Аміо.

У римській п'єсі «Коріолан» Шекспір зберігає сюжетну канву Плутархової оповіді про легендарного римського воїна Кая Марція Коріолана, але вносить суттєві зміни в інтерпретацію художнього образу протагоніста. Драматург репрезентує протагоніста як амбівалентну особистість, трагічну фігуру, здатну викликати у глядачів/читачів широкий діапазон емоцій від захоплення до зневаги і співчуття. Важливу роль у творі Шекспіра відіграє лімінальність персонажа, який декілька раз опиняється у межовій ситуації. Використання здобутків теорії лімінальності (А. ван Геннеп, В. Тернер та ін.) відкриває перспективи більш глибокого осягнення природи внутрішнього конфлікту шекспірівського Коріолана, який суттєво відрізняється від плутархівського прототипу.

Компаративний аналіз «двох» версій характеру легендарного Кая Марція дає підстави стверджувати, що англійський ренесансний драматург не тільки змінює певні нюанси в ключових сценах античного першоджерела, але й «вводить» протагоніста у стан, який ми пропонуємо називати «маятник лімінальності» Цей стан характеризується неодноразовим переходом Коріолана з однієї позиції на іншу та подальшим поверненням з наступної на попередню. Внаслідок «маятника лімінальності», який увиразнюється через діалогічне мовлення і рефлексії Коріолана щодо ситуації, в якій він перебуває в певний момент, плутархівська версія біографії відомого римлянина під пером англійського ренесансного драматурга кардинально оновлюється, психологізується, набуває більш драматичного звучання і позбавляється однозначної оціночності.

Носик Є. С.
Запорізький національний університет
наук. кер. – д.філол.н., професор Торкут Н. М.

РОЛЬ ХУДОЖНЬОГО ВИМИСЛУ ПРИ СТВОРЕННІ ОБРАЗУ ІСТОРИЧНОГО ПЕРСОНАЖА (НА МАТЕРІАЛІ ДРАМАТИЧНОЇ ХРОНІКИ ВІЛЬЯМА ШЕКСПІРА «РІЧАРД III»)

Специфіка художньої репрезентації історичного матеріалу в хроніках В. Шекспіра неодноразово привертала увагу науковців (Г. А. Келлі [3], Д. Денбі, Л. Кемпбелл [2], Н. Торкут [6], Б. Корнелюк [5] та ін.). В творах Шекспіра фігурує чимало реальних історичних постатей , як-от король Джон, Річард II, Генріх IV, Генріх V, Генріх VI, Річард III, Генріх VIII, а сюжети базуються на відомих подіях. Втім, драматург не ставив собі за мету точне висвітлення достеменно відомих історичних фактів. У своїй творчості він використовує вимисел не тільки як засіб адаптації складного історичного матеріалу, а й для репрезентації злободенної соціополітичної та етико-психологічної проблематики і створення яскравих, сценічно виразних образів, що резонували з запитами тогочасної аудиторії.

– Цікаву репрезентацію образу відомої історичної персони – короля Річарда III – представлено в однойменній хроніці Шекспіра, де історичне начало взаємодіє з художнім вимислом. Прототип протагоніста – англійський монарх Річард Йоркський Глостерський (1452-1485), що був останнім королем Англії з династії Йорків. Незважаючи на значну кількість художніх доповнень та перебільшень, Шекспір дотримується багатьох історичних фактів. Зокрема, драматург точно передає загальний історичний контекст – Війну Червоної та Білої троянд, боротьбу за англійський престол та інтриги, які супроводжували цей період. Однак, найбільшою мірою Шекспір зосереджується не на точному відтворенні історичних фактів, а на створенні яскравого та драматичного образу, що мав на меті зацікавити глядачів.

В хроніці присутня зміна певних нюансів історичної конкретики. Шекспірознавці, зокрема, К. Блекні [1], Д. Г. Зірак-Шмідт [4], Н. Торкут [6], Б. Корнелюк [5] та інші, суголосні у визнанні того, що В. Шекспір спотворює зовнішність Річарда III, додаючи ті фізичні характеристики, яких не було помічено у Річарда як історичної особистості (всохла рука, малий зріст, деформоване тіло та грубе обличчя). Ще однією значною історичною неточністю є зображення ставлення сучасників до Річарда: попри узурпацію трону, цей король мав значну популярність серед народу, був наділений харизмою та вважався найбільш ліберальним правителем свого часу. Третім доволі сумнівним фактом є те, що шекспірівський Річард III зображений як жорстокий вбивця своїх родичів, хоча історичні дослідження не дають переконливих доказів, які б підтвердили ці звинувачення. Ці неточності можна пояснити історичним контекстом, в якому жив В. Шекспір: на той час була широко поширена пропаганда проти Річарда III, ініційована Генріхом VII для легітимізації власної влади. Саме на основі цих ідей було створено кілька історичних хронік, які були покладені в основу «Річарда III»: «Союз двох уславлених сімейств Ланкастерів та Йорків» Едварда Голла (1548) та «Історія короля Річарда III» Томаса Мора (написана між 1512 і 1519 роками).

– Драматизм, привнесений Шекспіром у зображення Річарда III, зумовлений специфікою вимог театральної сцени, яка вимагала підвищеної драматичної виразності. Річард III в однойменній історичній хроніці – яскравий і складний тиран. Завдяки цьому образу можна продемонструвати більший спектр емоцій та психологічних нюансів: від вмілого залицяльника до відвертого циніка і тирана, що давало змогу залучити більше глядачів бо постановки. Також важливо зазначити, що акцент на негативних рисах характеру Річарда III слугує засобом демонстрування «вічних» соціальних тем: природи влади, корупції та зради. Інтерпретація Шекспіра робить Річарда III не стільки історичною особистістю, скільки прикладом архетипу злодія у літературі.

– Отже, Вільям Шекспір, створюючи образ Річарда III, використовував художній вимисел як інструмент для досягнення двох цілей: драматизації історії та відображення політичних і моральних тем, актуальних для його сучасників. Акцент на фізичних та психологічних рисах протагоніста, частково був наслідком тюдорівської пропаганди, яка закріпила негативний образ цього короля в англійській культурі. Водночас, ці художні стратегії дали змогу Шекспіру створити яскравий і психологічно складний портрет, який виходить за межі історичної конкретики, стаючи архетипом узурпатора-тирана у літературі. Таким чином, образ Річарда III у шекспірівській хроніці є прикладом того, як художній вимисел може слугувати розкриттю глибоких соціальних і моральних тем, пов'язаних не лише з історією Англії, а й із загальнолюдськими цінностями.

Список використаних джерел

1. Корнелюк Б. Історична хроніка В. Шекспіра «Річард III»: науковий дискурс, «проблемні зони» та перспективи аналізу. *Ренесансні студії*. 2013. № 20–21. С. 254–255.

2. Торкут Н. «Школа політики» і «школа моралі»: епістемологічні засади англійської ренесансної історіографії. *Ренесансні студії*. 2013. № 20–21. С. 225–250.

3. Blakeney K. William Shakespeare's Richard III: Brilliant Schemer, Entertaining Villain. *Inquiries Journal*. 2010. № 1.

4. Campbell L. B. Shakespeare's «Histories»: Mirrors of Elizabethan policy. *San Marino: The Huntington Library*. 1947. 368 p.

5. Kelly H. A. Divine providence in the England of Shakespeare's histories. *Cambridge, Mass.: Harvard University Press.* 1970. 320 p.

6. Zirak-Schmidt D. H. Histrionic history: Theatricality and historiography in Shakespeare's Richard III. *Nordic Journal of Renaissance Studies*. 2018. № 13. P. 21–42.

Поліщук Н. С.
Запорізький національний університет
наук. кер. – д.філол.н., професор Торкут Н. М.

ТИПОЛОГІЯ ВОЄН В ІСТОРИЧНИХ ХРОНІКАХ ВІЛЬЯМА ШЕКСПІРА

Війна посідає важливе місце в історичних хроніках Вільяма Шекспіра. Аналіз специфіки їх художньої репрезентації сприяє кращому розумінню природи війни, відкриваючи різні грані людської рецепції цього феномену. До вивчення цієї проблеми зверталися такі шекспірознавці як: Д. Наливайко, Т. Мерон, Ейс Г. Пілкінгтон, П. Франсен, С. Масайя, І. Макарик та інші.

В сучасній політології існує декілька класифікацій воєн. Так, зокрема, К. Райт у своїй праці «A study of war» виділив чотири основні типи воєн: громадянська війна, війна за баланс сил, оборонна війна та імперська війна [4]. Ю. Бут, розглядаючи війни за соціально-політичними показниками, виокремив чотири типи: міжкоаліційні, міждержавні, війни, що розгортаються у вигляді збройного втручання, та громадянські війни [1]. Спираючись на ці класифікації, в історичних хроніках В. Шекспіра можна виокремити два типи воєн: міждержавну і громадянську.

Міждержавна війна – війна, що відбувається між двома або більше різними країнами [2], зображена Шекспіром у п'єсі «Генріх V», кульмінацією якої стала битва між англійськими і французькими військами при Айзенкурі (1415). У цій хроніці авторське бачення причин, характеру і наслідків цієї війни міждержавної війни репрезентується на декількох рівнях: сюжетному, ідеологічному, персонажному, емоційно-психологічному. Правомірно виокремлювати наступні поетикальні аспекти створюваної автором візії війни:

1) зображення ходу військової кампанії та ключової битви. Центральна подія п'єси – битва при Азенкурі (яскравим прикладом міждержавного військового зіткнення) глорифікується англійським драматургом;

2) релігійне і правове обґрунтування, яке подається через діалогічне мовлення персонажів. В п'єсі війна, яку веде англійський король з французами, представлена як справедлива і благородна справа. Архієпископ Кентерберійський дає Генріху V благословення, закликаючи до війни в ім'я предків. Це відображає загальну практику використання релігійної риторики для виправдання військових дій;

3) акцентування моральної переваги однієї зі сторін. Генріх V намагається представити англійську армію, як носія моралі та правосуддя, стимулюючи своєю знаменитою промовою в Кріспіанів день власне військо до проявів мужності й героїзму;

4) відтворення масштабності історичної події. Дії п'єси розгортаються на великих територіях, охоплюючи Англію та Францію; війна залучає до участі різні верстви населення: від короля та аристократії до простих солдатів.

Ще одним типом війни, представленим в історичних хроніках Шекспіра, є громадянська війна.

Громадянська війна – це війна між організованими групами в межах однієї держави або країни [3]. Яскравий приклад такої війни представлено в історичній хроніці «Генріх VI», де акцентується увага на тому, наскільки руйнівними для країни і її народу виявляються наслідки політичної недалекоглядності знаті:

1) основна причина конфлікту в п'єсі – суперництво за англійський престол між династіями Ланкастерів і Йорків;

2) драматург і на рівні колізій, і на рівні промов персонажів акцентує увагу на відсутності громадянської єдності та поляризації суспільства. Дворяни та простий народ розколюються на два ворожі табори, кожен із яких підтримує свою фракцію;

3) громадянська війна зображена Шекспіром як причина політичної, соціальної, економічної та правової нестабільності в країні, як джерело людського горя і страждань.

Отже, Вільям Шекспір в історичних хроніках розкриває два типи воєн. Він ілюструє міждержавну війну в п'єсі «Генріх V», акцентуючи увагу на її військовій кампанії, релігійному обґрунтуванні, моральній легітимності та масштабності. Разом із тим, в хроніці «Генріх VI» Шекспір зображає численні суспільні небезпеки громадянської війни та її руйнівний вплив на долю країни та окремих людей. Такий підхід Шекспіра демонструє багатогранність художнього осмислення війни як явища, що дає можливість проводити паралелі з війнами більш пізніх епох.

Список використаних джерел

1. Бут Ю. І. Воєнний конфлікт / за ред. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк (та ін.). Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006.

2. IGI Global Dictionary.

3. Oxford Research Encyclopedias.

4. Wright Q. A study of war. Univ. Chicago Press. 1942 (2nd ed. 1965).

СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ В ГЛОБАЛЬНОМУ СВІТІ

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В СОЦІО-КОМУНІКАТИВНИХ ПРОЦЕСАХ

Ponomarova V.
Ivan Franko National University of Lviv
Scientific Supervisor: assistant, Department of theory and practice of journalism Syvakisvkiy Y.

GENRE SPECIFICITY AND COMMUNICATION POTENTIAL OF INTERNET MEME

At the beginning of the 21st century, the development of information technologies provided every Internet user with the opportunity to communicate using social networks. Internet memes are a productive genre unit of the network media space. However, the communication potential of the genre of memes remains understudied in modern science.

In this study, the aim is to find out the communicative potential of memes and their genre specificity. To achieve the goal, it is necessary to investigate the effectiveness of information transmission in the form of memes of various formats. A person is a kind of agent for the reproduction and distribution of memes [1]. Also, a meme is any phenomenon that spreads quickly among the masses, captures many minds and carries some idea. The analysis of the information space made it possible to distinguish the following types of memes: graphic (Grumpy Cat, Doges, Pepe), video memes ("Oh, lucky, lucky", quotes with wolves), memes built on a phrase or words ("When your card declines at therapy", "Shick Shak Shock"), memes-comics ("Are you going to win, son?", "Hey, are you sleeping?"), meme-trends (Shchekavitsa, Lebigovych, a hamster with big eyes), memes dedicated to famous people (Yulia Tymoshenko, Kanye West, Keanu Reeves), animals (Patron dog, cats, mice, wolves, hyenas) and events (Boris Johnson received a hat from "Ukrzaliznytsia"). In my opinion, memes can be divided into local and global. The latter are understood by everyone, and local - only a group (class, friends) or a separate community (city, region, country). Like other information products, memes perform various functions. The entertainment function allows the audience to relax and distract themselves from everyday tasks. However, we believe that memes can also be used in journalistic activities. For instance, the word "viral", which appears quite often in the news. It literally means that information in any form spreads like an epidemic. One user shared the post, his followers shared it again, and so the chain continues. At the same time, another name for a viral post is an Internet meme. To ensure that a meme spreads widely, it is crucial to capture a large audience right from its initial publication. At the same time, in large communities, the meme spreads much faster and the audience is more ready to perceive the material relevantly [3, p. 78].

Almost every Internet meme has its own properties and characteristics that separate it from all the others. However, there are main genres that differentiate this concept into large groups. They are divided by purpose, style and format. Researchers distinguish the following functions and purposes of memes: "representative: reproduction of what was seen, read or heard; with an appropriate emphasis on certain information; communicative: a reaction to a situation that gives rise to a discussion, as well as the creation of a special language space that is understandable to a certain group; creative: reproduction of real events in a creative format using modern online tools" [2]. The journalistic nature of a meme – a response to a top event, person, phenomenon, trend – allows you to convey current news instantly, and, moreover, it is seen by as many people as possible. A well-made joke based on the news attracts a larger audience and encourages the masses to your resource.

So, the communication potential of memes and their varieties, genres, and formats lies in the fact that such an unusual method of information transmission should be used not only in news, but also in other spheres of activity.

References

1. Blackmore S. The meme machine. Oxford : Oxford University Press, 1999.
2. Dawkins R. The selfish gene. Kyiv : Book Club «Family Leisure Club», 2017.
3. Primbs Sh. Social media for journalists. Kyiv : Academy of Ukrainian Press ; Free Press Center, 2018. 198 p.

Абакумова О. Є.
Фаховий коледж Класичного приватного університету
наук. кер. – старший викладач Козачок О. Ю.

ДО ПРОБЛЕМИ ВИЯВЛЕННЯ І РОЗПІЗНАННЯ ПРОПАГАНДИ В МЕДІА

На сьогодні в Україні, як і у всьому світі, дуже гостро стоїть питання щодо проблем виявлення та розпізнання пропаганди в медіа. Агресивна війна російської федерації проти нашої держави внесла свої суттєві корективи. Фактично, українцям доводиться протистояти не тільки постійним озброєним нападам держави окупанта, але й не менш небезпечному виду агресій – інформаційній війні, основним об’єктом впливу якої, наразі, є українське суспільство, внутрішня та зовнішня політична ситуація в Україні, її система влади та інше.

Перш за все, слід зазначити, що, на превеликий жаль, негативна пропаганда проти України велася десятиліттями – практично з моменту створення Радянського Союзу. Вона здійснювалася через засоби масової інформації, кінофільми, театральні постановки, книжки, твори образотворчого мистецтва тощо. Хоча такі способи пропаганди в медіа притаманні будь-якій державі, в тому або іншому ступені.

Велика кількість пропаганди знаходиться у фільмах. Раніше особливо використовували тему расової нерівності, зображували представників інших національностей як позитивних або негативних персонажів. І хоч у наш час в розвинутих демократичних державах подібного контенту стало набагато менше, проте він досі існує. Велику роль займала й пропаганда гендерної нерівності, яка й наразі є актуальною. Окрім цього використовували соціальні стереотипи – зображення інтелігенції або бідних людей з негативної сторони.

У 1920-1940 роках був пік використання ідеологічної пропаганди в кіно. Цьому посприяла політична нестабільність. Тоді кіноіндустрія була потужним інструментом в руках політиків майже усіх країн світу. Фільми використовувалися для підтримки тоталітарних режимів та формування націоналістичних настроїв. На той час ідеологічної пропаганди найбільше було саме в німецькому кіно. Заради формування свідомості етносу німецька кіноіндустрія створювала культ особистості Адольфа Гітлера, зображуючи його як лідера, що втілює волю свого народу. Найпопулярнішими ідеологіями тоді були націоналізм, антисемітизм та расизм. Німецька нація високо підносилася, пропагувалася як вища раса, в той час як євреїв зображали винуватцями всіх існуючих проблем Німеччини. Прикладами таких кінострічок можуть стати «Тріумф волі» (1935), «Юд Сусс» та «Вічний жид» (1940) [1, с. 160-162].

Тож як розпізнати пропаганду? Розглянемо її ознаки. Перше і найголовніше – повідомлення містить брехню, напівправду та цитати, вирвані з контексту. Цей критерій не завжди можна побачити відразу. Під час споживання інформації потрібно ретельно фільтрувати її. Необхідно звернути увагу, чи спонукає повідомлення на якусь дію, чи викликає емоції. Ще однією ознакою є використання символіки в медіа, що може спонукати до будь-яких вчинків. Спрямованість інформації на певну групу людей, обмежена кількість носіїв повідомлення, використання слоганів та легкість меседжу – все це також є ознаками пропаганди [2].

На нашу думку стати жертвою пропаганди може кожен. Аудиторію пропагандиста можна класифікувати на: тих, хто схильний реагувати на медіа так, як того бажає агітатор; тих, хто байдужий; тих, хто вороже ставиться до інформації. Вважається, що пропаганда найбільш схильна викликати бажану реакцію серед тих, хто вже погоджується з повідомленням пропагандиста. Тож пропаганда в медіа – це найбільш дієвий та найбільш небезпечний психологічний прийом, націлений на широку аудиторію, який може як позитивно, так і негативно впливати на: свідомість кожної окремої людини; колективну свідомість (під якою можна розуміти свідомість певного кола осіб); свідомість народних мас.

Список використаних джерел

1. Прасюк О. В., Пастух Ю. О. Кіно як засіб політичної пропаганди в Нацистській Німеччині: комунікативний та семіотичний аспекти. *Global world: науковий альманах.* 2016. № 2 (II). С. 160–166.

2. How to recognise propaganda. URL: https://www.mediawijs.be/en/article-overview/how-recognise-propaganda (date of request: 15.10.2024).

Андрєєв Е. А.
Класичний приватний університет
аспірант

АНАЛІЗ СТРАТЕГІЙ ЖУРНАЛІСТСЬКИХ РІШЕНЬ В УКРАЇНСЬКИХ МЕДІА

За останні два роки показують, що змінились не тільки новини, а й світосприйняття в цілому. Ці зміни змушують адаптуватись не тільки у економічному, політичному та екологічному середевищах, а й у журналістському також. Українські розважальні телешоу відходять на другий план. Відтепер медіа інформують та консультують. Особливо ці акценти помітні в середовищі онлайн-медіа. Війна включає не лише фізичний бій, але і боротьбу за інформацію. Робота журналістів у цей визначальний період цінується, адже зараз медійники демонструють істинне обличчя країни-агресорки. Разом із тим через свої матеріали журналісти стали дбати не тільки про безпеку своєї аудиторії, а й зрозуміли її потребу в інформації, яка допомагатиме в повсякденному житті.

Важливими дослідженнями, які мали вплив на формування перших витоків журналістики рішень, стали праці С. Бенеш, М. Селіґмана, Л. Вудсток та К. Макінтайра. Це етап, для якого були характерними виникнення ідей та впровадження журналістики рішень, через позитивну психологію. Журналістика рішень - як явище зародилося відносно недавно на основі «позитивної психології» М. Селіґмана. Варто зауважити й той факт, що цей напрям журналістики набув динамічного та масштабного розвитку у країнах Скандинавії. Інформатизація суспільства прискорила перебіг структурних перетворень сучасного соціуму. Система сформованих соціальних комунікацій використовується не тільки у якості соціального інструменту, призначеного забезпечити суспільно значущою інформацією всі елементи, але й у зворотному напрямі. В сучасному світі відбувається постійне налагодження загальносуспільних інформаційних обмінів в інтересах існування й розвитку суспільства.

Основне положення теорії соціальної відповідальності – керуватися обов'язком перед суспільством. Виконання обов'язків ЗМК є можливим під час дотримання стандартів журналістики, адже медіа виконують важливі функції в суспільстві.: «…усі зумисні та невмисні процеси, якими медії прямо чи опосередковано звітують перед суспільством за якість і наслідки публікацій, зважаючи на загальногромадський добробут» - Д. МакКвейл.

Отже, соціальна відповідальність медіа виступає не лише, як етичний стандарт, але і як важливий елемент формування інформаційної культури та здорового громадянського суспільства. Медіа мають спиратись не тільки на журналістські стандарти, а й на закони. Адже сучасний світ змінився і робота медіа в умовах війни також. Фрагменти соціальної відповідальності мають міститись у кожному матеріалі українських ЗМІ, окрім посилань на достовірні джерела, саме медіа має бути незаангажованим та з гарною репутацією

Герасименко Б. А.
Класичний приватний університет
аспірант

АНАЛІЗ МЕДІАВЛАСТИВОСТІ В УКРАЇНІ І ЇЇ ВПЛИВ НА РЕДАКЦІЙНУ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ І ЯКІСТЬ КОНТЕНТУ

У сучасному суспільстві медіа є одним із найважливіших каналів передання та отримання інформації, яка здатна впливати на людське життя. Медіа несуть особливу відповідальність перед суспільством, бо за специфікою своєї діяльності здатні привертати увагу людей до актуальних проблем їхнього буття,

публічно інформувати про дії та бездіяльність окремих осіб. Саме тому діяльності засобів масової інформації притаманна соціальна відповідальність, адже вони мають надавати достовірну, своєчасну та повну інформацію. У світі спостерігається зростання українського медійного ринку, що пов'язане з розширенням можливостей обігу мультимедійних продуктів, розвитком мобільної електронної комерції, впровадження інформаційних технологій практично у всі сфери життя. Внаслідок цього, зростає рекламна активність на медіа-ринку, що, в свою чергу, зумовлює необхідність проведення дослідження стану медійного рекламного ринку України.

На сьогоднішній день вже немає відчутного контролю держави над медіа. Навіть спроби держави, зважаючи на зовнішню агресію, створити легальний орган, Міністерство з питань інформаційної політики, яке гіпотетично може стати інструментом державного контролю над ЗМІ, наразилися на масований спротив медійної спільноти та громадянського суспільства. Вже очевидно: Мінінформ політики навіть за умови його створення не зможе мати цензурного впливу найближчим часом. Головним досягненням можна вважати перетворення державних мовників на де-факто неконтрольованих владою. Тобто в Україні вперше за роки незалежності з'являться національні та регіональні медіа, які будуть відстоювати інтереси суспільства, а не влади та олігархічних груп.

Здатність медіа бути носієм реклами залежить від виду медіа, а також від розвитку медіа у країні. Телебачення може транспортувати рекламні повідомлення в широкі аудиторії, проте витрати телевізійної реклами, як і частка проігнорованих повідомлень, є дуже високими. Реклама на радіо цікава тим. що різні формати можуть приваблювати різноманітні аудиторії на локальних ринках, проте аудиторія не є стабільною. Реклама у пресі та журналах дозволяє краще охоплювати цільову аудиторію, а також можливість подавати інформацію у рекламних повідомленнях. Водночас рекламні повідомлення у пресі можуть загубитися серед багатьох інших, а також мають коротку тривалість «життя».

Отже, головними завданнями медійного ринку України є перехід до системи суспільного мовлення. Не менш важливе завдання – роздержавлення друкованих ЗМІ. Великою проблемою для медіа ринку є падіння рекламного ринку, тому варто зосередити зусилля навколо стимулювання зростання рекламного медійного ринку для становлення незалежного вітчизняного медійного ринку. Процес переходу до цифрового мовлення в Україні має стати остаточно прозорим та демонополізованим, з урахуванням інтересів місцевих мовників.

Дяченко І. М.
Класичний приватний університет
к.соц.ком, доцент кафедри журналістики та української філології

РОЛЬ СУЧАСНИХ МЕДІА В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

У сучасному світі медіа займають центральне місце у формуванні суспільної свідомості, вони є основним джерелом інформації для більшості людей. Новини, соціальні мережі, блогосфера та інші платформи сприяють формуванню спільного бачення суспільно значущих подій, під впливом медіа суспільство сприймає певні явища як норми, що може формувати консенсус або навпаки – поляризацію.

Завдяки широкому охопленню та швидкому доступу до інформації, медіа відіграють ключову роль у створенні соціальних уявлень, формуванні думок і поведінкових моделей. Разом з тим, вплив медіа є неоднозначним, адже він може мати як позитивні, так і негативні наслідки для суспільства.

В умовах інформаційного суспільства життя тісно пов'язане з засобами масової комунікації, в якому кожна людина стає свідком появи «нових медіа, що використовують технології, які ще вчора здавалися казковими» [1].

Інформаційний потік, зокрема під час кризи, збройної агресії, катастрофи чи конфліктів, часто сприяє виникненню колективної тривоги. Так, емоційна подача матеріалів (наприклад, сенсаційні заголовки) використовується для привернення уваги, але може негативно впливати на психічний стан аудиторії. Тим більше, що завдяки розвитку цифрових технологій та Інтернету, комунікація стала миттєвою й люди можуть отримувати новини, спілкуватися, обмінюватися думками в реальному часі, що суттєво змінює способи взаємодії між індивідами та суспільством в цілому.

Через новини, ток-шоу, документальні програми, фільми, рекламу, соціальні мережі та інші форми комунікації люди отримують уявлення про світ, політичну ситуацію, культуру, економіку. Це формує суспільні стереотипи, погляди на різні соціальні явища, а також впливає на політичну активність громадян. Інформація з медіа може стимулювати суспільство до участі у важливих соціальних ініціативах, брати участь у комунікаційному процесі. Наприклад, через соціальні мережі можна висловлювати думки, коментувати події, брати участь в обговорення, що створює нові форми взаємодії та впливу на суспільні процеси.

В інформаційному суспільстві засоби масової комунікації стали основними каналами передачі інформації, вони охоплюють величезну аудиторію і мають можливість швидко донести інформацію до широких верств населення, що важливо для формування громадської думки, популяризації знань та нових технологій.

Медіа часто виступають інструментом для просування політичних, економічних або соціальних ідей, в цьому контексті виникає небезпека поширення фейкових новин, а дезінформація сприяє поширенню стереотипів і недовіри. Соціальні мережі (Facebook, Twitter, Instagram тощо) створили нові форми комунікації та взаємодії, що впливають на суспільну свідомість у режимі реального часу.

Медіа популяризують певні культурні зразки, стиль життя, моделі поведінки, що впливає на формування ідентичності та соціальних цінностей. Масова культура, яку просувають медіа, може сприяти як об'єднанню, так і руйнуванню традиційних цінностей.

Отже сучасні медіа є невід'ємною частиною сучасного життя в інформаційному суспільстві, вони пронизують всі сфери діяльності людини, мають величезний вплив на формування світогляду, соціальні зв'язки, економічні процеси та політичну ситуацію, стають платформами для самовираження громадян.

Список використаних джерел
1. Медіаосвіта та медіаграмотність : підручник / ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк ; за науковою редакцією В. В. Різуна. Київ : Центр вільної преси, 2012. 352 с.

Кожем'якіна І.
Класичний приватний університет

РОЛЬ УКРАЇНСЬКИХ СПІЛЬНОТ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ В КОНТЕКСТІ ВИСВІТЛЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКИХ ВІДНОСИН

З початком повномасштабного вторгнення Росії на територію незалежної України, мовне питання стало особливо гострим не лише на території нашої держави, але і за її межами. Еміграція українців після 24.02.2022 – це вже не звичайна трудова еміграція , яка стала нормальним явищем для багатьох наших громадян. В сучасних умовах, воєнна еміграція українців змінює своє обличчя та ставить наших громадян перед новими викликами.

За даними міністерства економіки України, після початку війни країну покинуло близько 7 мільйонів громадян, з них близько двох мільйонів приїхали до Польщі. Зараз в Польщі постійно проживають близько 2 мільйонів українських біженців. Через історичні сутички та різницю в менталітеті українців та поляків, завжди стояло гостре питання поваги до наших громадян. Ксенофобні настрої поляків у відношенні українців посилюються с кожним роком. У доказ цьому можна привести безліч ситуацій, якими діляться українці в соціальних мережах, в розмовах з рідними, деякі ситуації навіть ставали сюжетами для українських новин на телебаченні.

Сучасні інстаграм та телеграм канали зробили значний крок у своєму розвитку в тому числі завдяки війні. Українські емігранти стали активно об'єднуватись у спільноти для обміну інформацією, порадами, пошуком різноманітної допомоги та благодійних питань. Не стали виключенням і обговорення однієї з найбільших проблем українських емігрантів – ксенофобні настрої місцевого населення.

Після початку повномасштабного вторгнення, дуже велика кількість українців відчула на собі справді агресивне відношення поляків. Якщо до війни подібні ситуації були швидше випадковими, то після початку війни навіть ті українці, які проживали на території Польщі більше 3-5 років, вимушені стикатись с безпричинною агресією поляків. Це стосується не лише висловлювань поляків в соціальних мережах в адрес українців, але й того, що стаюсь жертвами фізичного насилля в свою адресу. Можна навести декілька з тисяч прикладів:

– 2 поляки напали на українського таксиста в Гданську , момент побиття українця зняла камера в салоні авто;

– два дорослих поляка побили українських підлітків у Гданську, відео поширилось у соціальних мережах;

– 7 поляків напали на українців через українську мову у місті Торунь;

– у місті Владиславово побили двох українців, один з них втратив пам'ять, пробув у комі 18 днів;

– посеред Варшави у волинську журналістку поцілили камінням.

В інтернеті ці та багато інших прикладів знаходяться у відкритому доступі, і ніхто не був покараний за ці злочини. Більше того, з'явилась нова сумна тенденція – жертвами польского ксенофобного відношення все частіше стають українські діти.

З усього вищезазначеного можна зробити наступні висновки:

– Українська влада повинна докласти максимум зусиль для повернення наших громадян додому після перемоги. При цьому, вона мусить створити всі умови для її безбідного та безпечного проживання;

– Українська дипломатія повинна зупинити всіляке політичне та інше братерство з поляками. Свого часу братання з Росією призвело до війни, тому наша держава після перемоги мусить пройти болючий шлях розвитку власної самостійності;

– Українські засоби масової інформації повинні стати незалежними від цензури та впливу влади.

Медведєв А. В.
Класичний приватний університет

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ЯК ІНФОРМАЦІЙНА ГІГІЄНА

Формування медіаграмотності є важливою складовою забезпечення інформаційної безпеки учнів у сучасному цифровому світі, де інформація постійно циркулює і має величезний вплив на всі сфери життя. Медіаграмотність дозволяє учням не лише споживати інформацію, а й критично її аналізувати, створювати та взаємодіяти з нею таким чином, щоб забезпечити свою безпеку, захистити від маніпуляцій, фейкових новин та інших загроз.

Медійна грамотність – це готовність до використання ресурсів та можливостей глобального медіасередовища. Можна говорити про соціальні, етичні, культурні та технологічні аспекти медійної грамотності. У процесі формуваннямедійної грамотності учні набувають навичок безпечного використання медіа,а також особистого самовираження, формування власної думки, незалежнихпоглядів та участі в житті громадянського суспільства, готовності до критичноїінтерпретації знань. Ключовим аспектом медійної грамотності є аналітичнийпідхід до медіасередовища: здатність сприймати критично медіа та готовністьвиражати себе засобами медіа.

Згідно з Державним стандартом базової середньої освіти обов'язковими результатами навчання учнів з різних галузей повинні бути такі:

– сприймає, аналізує, інтерпретує, критично оцінює інформацію в текстах
різних видів, зокрема інформаційних та медіатекстів;

– здатність використовувати цифрові інструменти і технології для розв'язання проблем, розвитку, творчого самовираження, забезпечення власного й суспільного добробуту, критично мислити, безпечно та відповідально діятив інформаційному суспільстві;

– уміння взаємодіяти з іншими особами в цифровому просторі.

Навички використання медіа не можуть розвиватися власними силами, без цільового навчання. Це зумовлює необхідність систематичного формування МІГ. Навчання медіаінформаційної грамотності – право, закріплене в Конвенції ООН з прав дитини.

Для вирішення цього завдання необхідно:

– включати в конкретні предмети програму, пов'язану з медіа інформаційною грамотністю, відповідно визначаючи спеціальні предмети.

– закладу освіти обрати стратегію інтеграції до всіх освітніх програм елементів МІГ. Здатність до критичного відбору інформації з медіа та формування навичок створення і обміну інформацією за допомогою ІКТ – навички, якими мають володіти як учні, так і педагоги.

– закладу освіти ухвалити рішення про інтеграцію МІГ у позаурочну діяльність.

В основі всіх трьох моделей лежить думка про те, що медіа інформаційна грамотність є базовою навичкою, яка є основою для всіх інших.

Формування медіа грамотності учнів є необхідною умовою забезпечення їхньої інформаційної безпеки в умовах постійного потоку інформації та кібер загроз. Уміння критично оцінювати інформацію, розрізняти правду від вигадок, бути вмотивованим у пошуку надійних джерел і діяти відповідально в медіапросторі – все це є важливими навичками, які повинні бути сформовані у школярів для забезпечення їхньої безпеки та захисту від негативних впливів сучасної інформаційної епохи.

Пришляк Я. Б.
Львівський національний університет імені Івана Франка
наук. кер. – к.соц.ком., доцент факультету журналістики Квасниця О. Ю.

НЕГАТИВІЗМ У ПОВІДОМЛЕННЯХ ПРО ВІЙНУ ЯК ОДНА З ПРИЧИН УНИКАННЯ НОВИН

Із розвитком інформаційних технологій та збільшенням активності онлайн-медіа контент ЗМІ стає все доступнішим, втім разом із тим в глобальному суспільстві набуває популярності тенденція уникання новин. Якщо у 2017 році частка людей з усього світу, які все частіше уникали новин, становила 29%, то в 2024 році таких реципієнтів, відповідно до даних останнього цифрового звіту Reuters Institute for the Study of Journalism, вже 39%. [2]

Існує поділ на навмисне та ненавмисне уникнення новин, що базується на мотиваційних та поведінкових аспектах реципієнта. Люди, що ненавмисно уникають новин, зазвичай віддають перевагу іншому медіа-контенту, натомість є й ті реципієнти, які свідомо обмежують свій доступ до новинної інформації.

Головними причинами того, що реципієнти відмовляються від перегляду новин, або ж скорочують час на перегляд інформації від ЗМІ, є як недовіра до новин, так і збільшення загальної кількості медійних повідомлень, що призводить до перевантаження інформацією і втоми від неї [3]. Також, майже четверо з десяти людей, які уникають новин, заявили, що відмежовувались від інформації про війну в Україні, а причиною вважають «приголомшливий і депресивний характер новин», що викликає почуття безсилля, негативно впливає на моральний стан. [1]

В цьому контексті актуальним постає вивчення питання висвітлення війни українськими ЗМІ, зокрема, з'ясування того, який «tone of voice» переважає у новинних заголовках, що стосуються війни – позитивний, негативний чи нейтральний.

Для огляду ми обрали медіа «Українська правда», керуючись тим, що воно входить до Білого списку ЗМІ Інституту масової інформації у 2022, 2023, 2024 роках, посідає перше місце за популярністю серед українських ЗМІ за рейтингом від SimilarWeb, а також незмінно входило до переліку найбільш відвідуваних веб-сторінок серед українців за дослідженням Kantar у 2022 році.

Ми проаналізували всі новинні заголовки в «УП» за 2022 і 2023 роки, у яких використане слово «війна» у всіх його відмінках та формах. Відповідно до підрахунку, у 2022 році слово «війна» було вжите в заголовках новин медіа «УП» 2769 разів, у 2023 році – 1724 рази.

У 2022 році серед заголовків, які прямо стосувались війни в Україні, 543 новини (20%) були більш позитивного характеру, 861 новина (31%) – більш негативного, 1365 новин (49%) – відносно нейтрального. У 2023 році – 349 новин (20%) ми класифікували як позитивні, 534 новин (31%) – як негативні, а 841 новину (49%) – як нейтральні.

Відповідно до результатів огляду, пропорції позитивної, негативної та нейтральної інформації залишились ідентичними. І хоча найбільший відсоток займають новини у відносно нейтральному тоні, частка негативу є стабільно вищою, ніж позитиву. Безперечно, у новинах, що стосуються війни, що є за замовчуванням деструктивною темою, важко акцентувати на позитивних повідомленнях, втім саме така медійна реальність може підсилювати одну із причин уникання новин серед реципієнтів – перевага новин депресивного характеру. Втім, детальний контент-аналіз заголовків новин й інших українських ЗМІ за різними ключовими словами є темою для ширших досліджень цього питання.

Список використаних джерел

1. Overview and key findings of the 2022 Digital News Report. *Reuters Institute*. URL: https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/digital-newsreport/2022/dnr-executive-summary (date of request: 18.10.2024).

2. Reuters Institute digital news report 2024. *Reuters Institute*. URL: https://drive.google.com/file/d/1qdcPbzp1CfCqXc5iN1Az_NC8odlrOxN6/view (date of request: 18.10.2024).

3. Zhang X., Akhter Sh., Nassani A., Haffar M. Impact of news overload on social media news curation: Mediating role of news avoidance. URL: https://www.frontiersin.org/journals/psychology/articles/10.3389/fpsyg.2022.865246/full#B6 (date of request: 18.10.2024).

Смірнов С. А.
Львівський національний університет імені Івана Франка
наук. кер. – д.соц.ком., професор Житарюк М.

СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ: НЕДОСТОВІРНА ІНФОРМАЦІЯ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМАТІВ

В 2022 році після свого відкритого воєнного нападу на Україну з застосуванням ракетних ударів і введенням своїх військових сил на територію Україну державна дума рф приймає закон, який зобов'язує називати дії своїх військ забезпеченням миру, називати війну війною законом визнається злочином з максимальним покаранням до 15 років позбавлення волі.

Інтерес до проблеми правди і достовірності в світі виник ще кілька років до цього: в 2016 році Oxford University Press визнало словом року post-truth ("постправда" - об'єктивні факти менш важливі ніж заклики до особистих переконань), в 2017 році словом року онлайн-словник Collins назвав fake news - "підроблені новини"). Але саме події останнього часу, пов'язані з оправданням війни, насильства та втручанням у вибори і суспільні настрої по всій планеті стали приводом серйозного усвідомлення небезпеки.

У звіті Всесвітнього економічного форуму 2023-2024 про глобальні ризики неправда (недостовірна інформація), яка складається з свідомого обману (disinformation) та помилкового сприйняття (misinformation), займає 1 місце в списку короткострокових і 5 місце в списку довгострокових ризиків для усього світу. Поширення неправди, згідно звіту, може призвести до громадянських заворушень: «*іноземні, і внутрішні суб'єкти будуть використовувати дезінформацію та дезінформацію для розширення суспільних і політичних розбіжностей*», і може спричинити урядову цензуру, внутрішню пропаганду та контроль над вільним потоком інформації [3].

Проблему неправди як недостовірної інформації експерти Світового Економічного Форуму пов'язують і з технологічним ризиком через потенціал штучного інтелекту в руках зловмисників заповнювати глобальні інформаційні системи неправдивими наративами.

Суспільство і ЗМІ опинилися в ситуації наступних тенденцій:

– Частина учасників інформаційного поля, особливо політики і публічні діячі популяризують сумнів в доцільності і спроможності існування ЗМІ як професійних посередників в комунікації. Наприклад за даними дослідження центру Разумкова станом на 2024 рік в Україні баланс довіри до ЗМІ складає -9 пунктів (50,2 «зовсім» і «скоріше не довіряю» проти 41,2 «повністю» і «скоріше довіряю») [1]. Це призводить до подальшого розвитку соціальних мереж як форм «прямої комунікації» (в т.ч. владних інституцій з громадянами і навпаки). При чому це стається з двох найчастіших причин: бажання уникнути додаткових витрат та можливого спотворення інформації і, навпаки, бажання уникнення викриття в поширенні недостовірної інформації.

– Величезна кількість несистемної, недостовірної інформації і навіть шахрайства збільшує вимоги щодо якості інформації, перевірка якої традиційно покладається саме на ЗМІ. На цьому фоні очевидним буде зростання матеріалів розслідувальної журналістики та подальший розвиток фактчекінгових платформ. Кількість останніх, до речі, вже збільшується і за даними Duke Reporters' Lab у світі станом на 2024 рік існує понад 446 активних медіа, які працюють виключно як фактчек-ресурси [2].

Список використаних джерел

1. Разумков Центр. Оцінка ситуації в країні, довіра до соціальних інститутів, політиків, посадовців та громадських діячів, ставлення до виборів, віра в перемогу (червень 2024р.). *Центр Разумкова*. URL: https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-sytuatsii-v-kraini-dovira-do-sotsialnykh-instytutiv-politykiv-posadovtsiv-ta-gromadskykh-diiachiv-stavlennia-do-vyboriv-vira-v-peremogu-cherven-2024r (дата звернення: 06.11.2024).

2. Fact- Checking - Duke Reporters' Lab. *Duke Reporters' Lab*. URL: https://reporterslab.org/fact-checking/ (date of request: 06.11.2024).

3. Heading S., Cavaciuti-Wishart E. These are the biggest global risks we face in 2024 and beyond. *World Economic Forum*. URL: https://www.weforum.org/stories/2024/01/global-risks-report-2024/ (date of request: 06.11.2024).

Страрій К. Є.
Класичний приватний університет

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В СОЦІО-КОМУНІКАТИВНИХ ПРОЦЕСАХ

Засоби масової інформації (ЗМІ) відіграють ключову роль у сучасних соціо-комунікативних процесах, формуючи громадську думку, передаючи інформацію та сприяючи взаємодії між різними соціальними групами. Тенденції їх розвитку в умовах цифровізації, глобалізації та швидкого технологічного прогресу вимагають глибокого аналізу. Інтернет-платформи, соціальні мережі, інтерактивність і мультимедійний контент змінюють способи отримання та обміну інформацією, відкриваючи нові можливості для комунікації, але й ставлять перед суспільством нові виклики, зокрема у питаннях медіаграмотності та етики.

Діджиталізація та медіаконвергенція: Цифрові технології трансформують ЗМІ, об'єднуючи текст, аудіо та відео на одній платформі, що робить інформацію більш доступною і зручною. Традиційні формати, як друковані газети та телебачення, поступово поступаються місцем цифровим медіа.

Соціальні медіа: Платформи на зразок Facebook і Instagram дозволяють аудиторії не лише споживати, але й створювати контент, змінюючи комунікативні процеси. Аудиторія стає активним учасником інформаційного обміну.

Фейкові новини та достовірність: ЗМІ стикаються з викликом дезінформації та фейкових новин, що потребує розвитку критичного мислення в аудиторії. Фактчекінг і верифікація контенту стають необхідними елементами в боротьбі з недостовірною інформацією.

Мобільні платформи та персоналізація: Мобільні пристрої сприяють зростанню споживання контенту, який персоналізується за допомогою алгоритмів. Це змінює спосіб отримання інформації, роблячи її адаптованою під інтереси кожного користувача.

Зростання ролі відеоконтенту: Відео та прямі трансляції стають основним форматом споживання новин і розваг, адже краще залучають аудиторію і передають емоції. Стрімінгові сервіси, як YouTube і TikTok, стають важливими каналами комунікації.

Глобалізація та локалізація контенту: Глобальні інформаційні потоки поєднуються з локалізацією контенту для відповідності культурним і соціальним умовам окремих регіонів, що підвищує довіру та взаємодію з аудиторією.

Етика та прозорість: Підвищуються вимоги до прозорості та етичності ЗМІ, адже аудиторія очікує відповідальності за достовірність і якість поширюваної інформації.

Отже, актуальність цієї проблеми зумовлена необхідністю вирішення низки суперечностей, а саме:

1. Швидкий розвиток цифрових технологій та недостатня адаптація традиційних ЗМІ до нових умов комунікації.
2. Зростання впливу соціальних мереж і зміна ролі класичних медіа у формуванні громадської думки.
3. Потреба в забезпеченні свободи слова та боротьба з дезінформацією і маніпуляціями в медіа-просторі.
4. Персоналізація медіаконтенту і ризик поглиблення інформаційних бульбашок та сегрегації аудиторій.
5. Економічні інтереси медіакомпаній і необхідність збереження етичних стандартів у журналістиці.
6. Технологічні можливості та етичні виклики використання новітніх медіа і комунікаційних платформ.

Тритяченко А. О.
Львівський національний університет імені Івана Франка
наук. кер. – асистент кафедри теорії і практики журналістики Табінська І. Р.

ТЕЛЕГРАМ-КАНАЛИ ЯК ЗАГРОЗА БЕЗПЕКИ УКРАЇНСЬКОГО МЕДІАПРОСТОРУ: ВИКЛИКИ ТА СТРАТЕГІЇ ПРОТИДІЇ

Питання небезпеки Telegram для українців уже неодноразово порушували як політики, так і медіа. Національний координаційний центр кібербезпеки та Рада нацбезпеки та оборони 19 вересня 2024 року ухвалили рішення про заборону цієї соціальної мережі для чиновників та військових [2]. Усе частіше в інформаційному просторі почали говорити про повну заборону Telegram для українського населення. І це важливий крок для пошуку розв'язання цієї проблеми.

У цій роботі я прагну дослідити небезпеки використовування цієї соціальної мережі та стратегії протидії.

За результатами соціологічного опитування "Медіаспоживання українців: третій рік повномасштабної війни", яке провели за підтримки USAID на замовлення громадянської мережі ОПОРА 73,4% українців використовують соціальні мережі як джерело новин. З них 78,1% – це телеграм-канали [1]. Наше населення не підтримує повну заборону цієї соціальної мережі, адже вона не потребує великої якості інтернет-зв'язку, а також у ній можна легко та швидко отримувати інформацію.

У ході аналізу було виявлено загрози Telegram для українського населення. Від 31 березня 2023 року в дію вступив Закон України «Про медіа». Це була довгоочікувана подія, але документ усе ж таки має свої недоліки. Одним із них є те, що він не може контролювати діяльність соціальних мереж, адже вони не є українськими. Тобто держава не може забороняти телеграм-канали, хіба що звертатися до технічної підтримки, яка часто ігнорує такі запити. До того ж власником Telegram є бізнесмен Павло Дуров, його заарештували у Франції, що теж є аргументом до недовіри до Телеграму. Ми не можемо до кінця бути певними, що Дуров не співпрацює з Москвою і що наші дані в повній безпеці. Також не варто забувати, що окрім телеграм-каналів офіційних медіа існує велика кількість неофіційних. Не всі українці знають, як відрізняти фейки від дійсності через недостатню медіаграмотність [4]. Такі джерела дуже оперативно сповіщають про ракетну небезпеку, навіть пишуть, куди саме щось летить. Водночас вони можуть занадто швидко публікувати фотоматеріали з місць прильоту, що заборонено законодавством і допомагає ворогові.

Наразі чиновники та військові користуються WhatsApp, який майже повністю може замінити Telegram [2]. Найефективнішим рішенням було б створити український месенджер, який повністю захищав би нас від російських ІПСО та фейків. До того ж його змогла б контролювати Нацрада та блокувати небезпечні канали.

Зрозуміло, що світ змінюється і не можна змушувати населення читати новини на сайтах чи дивитися телебачення, якщо їм зручніше отримати їх через соціальні мережі. Головне, знайти спосіб контролю таких джерел і також навчити населення медіаграмотності.

Список використаних джерел

1. Де українці найчастіше читають новини – опитування ОПОРИ. URL: https://suspilne.media/792085-de-ukrainci-najcastise-citaut-novini-opituvanna-opori/ (дата звернення: 01.10.2024).
2. Українським чиновникам заборонили Телеграм. Що це означає. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cwy94y2j1n6o (дата звернення: 01.10.2024).
3. Про Медіа : Закон України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text (дата звернення: 01.10.2024).
4. Кулеба Д. Війна за реальність. Київ : #Книголав, 2023. 384 с.

Чалий С. К.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д.соц.ком., професор Пенчук І. Л.

НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ АУДІОВІЗУАЛЬНОЇ МЕДІАКУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ

Серед основних тенденцій розвитку аудіовізуальної медіакультури в Україні можна виділити зростання медіаграмотності населення, посилення ролі медіаосвіти в освітньому процесі, а також інтеграцію но-

вітніх технологій у виробництво контенту. В Україні все більше уваги приділяється формуванню медіакультури, що сприяє підготовці особистостей до споживання та створення медіа [1]. Зазначається також тенденція до розвитку нових форм і жанрів в аудіовізуальних продуктах, що відповідають сучасним вимогам суспільства.

Нові технології суттєво змінюють аудіовізуальну медіакультуру в кількох аспектах:

1. Доступність контенту: Інтернет і цифрові платформи (наприклад, YouTube, Netflix, TikTok) зробили медіа більш доступним. Це дозволяє незалежним творцям охоплювати ширшу аудиторію.

2. Якість виробництва: Сучасні технології, такі як 4K, 3D-і VR, покращують якість аудіовізуального контенту, створюючи більш занурюючі враження.

3. Інтерактивність: Розвиток інтерактивних технологій дозволяє глядачам взаємодіяти з контентом (наприклад, через інтерактивні шоу чи ігри), що змінює традиційний формат споживання медіа.

4. Соціальні мережі та дистрибуція: Платформи соціальних медіа впливають на способи поширення і популяризації контенту. Творці контенту отримують можливість прямо контактувати зі своєю аудиторією.

5. Аналітика та персоналізація: Використання великих даних і аналітики дозволяє медіакомпаніям краще розуміти потреби та уподобання глядачів, що веде до більш персоналізованого контенту.

6. Зміни в телевізійній індустрії: Традиційне телебачення змінюється під впливом потокових сервісів, зміщуючи акцент на "он-Деманд" контент, що дозволяє глядачам дивитися те, що вони хочуть, коли вони хочуть.

7. Медіаграмотність: З новими технологіями зростає потреба в медіаграмотності, адже глядачі повинні вміти критично оцінювати інформацію та розуміти, як медіа впливають на їхні думки та дії.

Ці зміни ведуть до розвитку більш динамічного і різноманітного медіапейзажу в Україні, створюючи нові можливості для творчості та самовираження.

Список використаних джерел

1. Сучков Д. Соціальні медіа як чинник трансформації аудіовізуальної культури в епоху трансмедійності. *Питання культурології*. 2023. № 42. С. 286–295.

УКРАЇНСЬКА МОВА: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ

Іваннікова А. І.
Педагогічний фаховий коледж комунального закладу вищої освіти
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради
наук. кер. – викладач-методист Іщенко І. В.

УКРАЇНСЬКА МОВА В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ: ВИКЛИКИ ФУНКІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ

Українська мова – національна мова українського народу. Як єдина державна мова виконує функції мови міжетнічного спілкування, є фактором єдності і національної безпеки України. [1] Перехід на українську мову для багатьох українців має не лише практичні, але й емоційно-історичні труднощі. Багаторічна русифікація, яка тривала в Україні протягом декількох століть, спричинила значну залежність від російської мови в особистому та суспільному спілкуванні. Незважаючи на офіційний статус української мови, існує помітна проблема її домінування у деяких сферах, особливо в центральних та східних регіонах країни. Бар'єри, які виникають через недостатню підтримку мовного переходу та адаптації, є однією з найбільших перешкод на шляху повноцінного функціонування української мови.

Мова є важливою ознакою нації як історичної спільності людей. Для українців, що впродовж багатьох століть не мали своєї державності, за знавали імперських впливів, мова є винятково важливою. Особливу роль мови для згуртування нації ми відчули з початком військової агресії Росії щодо України в 2014 році, а ще гостріше – 2022 року, коли гасло «Какая разница» назавжди відійшло в минуле й особливої актуальності набула теза Ю. Шевельова про те, що «мовна єдність народу збереглася й посилилася скоріше не всупереч драматичним історичним подіям, а за вдяки їм». [2] У цей час українська мова перестала бути лише частиною побуту і стала символом національної гідності, збереження ідентичності та супротиву зовнішній агресії.

Водночас, незважаючи на цей емоційний заряд, в Україні досі існують значні труднощі у поширенні української мови в повсякденному житті. Для багатьох громадян, зокрема в східних і південних областях, переходити на українську мову – це не просто зміна засобу спілкування, а й зміна звичок, традицій і навіть соціальної ідентичності. Це особливо помітно серед старшого покоління, яке все своє життя користувалося російською, і уявлення про «свою» мову нерідко пов'язане з російською, а не українською.

Зокрема, у сфері освіти проблема переходу на українську мову є однією з найбільш актуальних. Більшість українських школярів вивчають українську мову як основну в навчанні, але часто продовжують спілкуватися російською в побуті, в родині та серед однолітків. Це не лише знижує рівень володіння державною мовою, але й ускладнює інтеграцію української мови в їхнє повсякденне життя. Діти, які використовують російську мову вдома, часто не відчувають зв'язку між навчанням у школі та реальним життям, де домінує російська. Зокрема, в великих містах, де мова спілкування між дітьми і батьками в родині часто є російською, українська мова може стати не просто мовною, але й соціальною проблемою.

Такий мовний конфлікт має й культурне підґрунтя: українська мова, попри своє відродження в культурній та освітній сфері, часто стикається з низькою підтримкою в медіапросторі. Медіа, а також інтернет-ресурси часто продовжують використовувати російську мову через зручність, звичку та потребу задовольнити широкий попит. Тому для молоді, що росте в умовах такої медіапрактики, перехід на українську мову є значно складнішим процесом.

Отже, мовне питання в Україні – це не лише політичне або культурне питання, а питання національної ідентичності, історичної пам'яті та соціального самовизначення. Для повноцінного функціонування української мови необхідно не тільки змінити законодавчі норми, але й активно працювати на рівні громади, школи, медіа та держави, щоб українська мова стала частиною реального життя громадян, а не лише офіційною мовою.

Список використаних джерел

1. Про забезпечення функціонування української мови як державної : Закон України від 25.04.2019. № 2704 – III.

2. Шевельов Ю. Історична фонологія української мови. URL: http://litopys.org.ua/shevelov/shev.htm (дата звернення: 11.10.2024).

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Авдєєв А.І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д.психол.н., професор Зарицька В. В.

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНОЇ ІЗОЛЯЦІЇ НА ПСИХОЕМОЦІЙНИЙ СТАН ЖІНОК, ЯКІ ПОКИНУЛИ КРАЇНУ ЧЕРЕЗ ВІЙНУ

Соціальна ізоляція є значним фактором, що впливає на психоемоційний стан жінок, які змушені залишити свої домівки через війну. Втрата звичного соціального оточення, сімейних і дружніх зв'язків, а також необхідність адаптуватися до нових умов життя створюють серйозні виклики для психологічного благополуччя. У цьому контексті важливо зрозуміти механізми, які погіршують стан жінок, а також знайти ефективні шляхи їхньої підтримки.

Жінки, які переїжджають до інших країн, часто стикаються з мовним бар'єром, культурними відмінностями та браком підтримки. Це може викликати почуття самотності, ізоляції та відчуження. Одним із основних психологічних наслідків таких умов є розвиток депресивних станів, тривожних розладів та посттравматичного стресового розладу (ПТСР). Травматичний досвід війни, посилений ізоляцією, ускладнює процес реабілітації та сприяє виникненню посттравматичних симптомів.

Дослідження показують, що соціальна підтримка відіграє ключову роль у збереженні психологічного здоров'я. Жінки, які знаходять нові соціальні зв'язки та інтегруються в місцеві спільноти, краще справляються зі стресом і легше адаптуються до нового середовища. Участь у групах взаємодопомоги, волонтерських ініціативах, групова терапія та створення мережі підтримки серед інших переселенців є ефективними способами зменшення почуття ізоляції. Крім того, важливим аспектом є доступ до психологічної допомоги. У багатьох країнах існують програми підтримки для біженців, які включають індивідуальні консультації, групову терапію та освітні заходи. Проте бар'єри, такі як недоступність ресурсів чи відсутність інформації про них, можуть ускладнити доступ до такої допомоги.

Результати досліджень підтверджують важливість комплексного підходу до проблеми соціальної ізоляції. Забезпечення доступу до психологічної підтримки та створення умов для соціальної інтеграції є критично важливими для адаптації жінок-біженок. Особливої уваги потребують програми навчання мови та культурної адаптації, що сприяють налагодженню комунікації з місцевим населенням. Забезпечення безпеки, доступ до освіти та працевлаштування, а також психосоціальна допомога можуть значно покращити їхній емоційний стан і сприяти успішній адаптації.

Таким чином, підтримка жінок у подоланні соціальної ізоляції є не лише питанням їхнього особистого благополуччя, але й важливим кроком до створення інтегрованих і згуртованих спільнот у країнах, які їх приймають. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на розробку ефективних методик реабілітації та підтримки цієї вразливої групи населення.

Список використаних джерел

1. Гончарова Л. В. Психологія травми та соціальна ізоляція: теоретичний підхід. 2018.
2. Шевченко Н. С. Психологічні наслідки війни для жінок-біженок: стрес, тривожність та соціальна ізоляція. 2022.
3. Богомолець О. О., Ярошенко В. В. Психічне здоров'я жінок в умовах війни: проблема соціальної ізоляції та підтримки. 2021.

Авдєєв А. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д.психол.н., професор Зарицька В. В.

ПСИХОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ ЕМІГРАЦІЇ ДЛЯ МОЛОДИХ ЖІНОК ПІД ЧАС ВІЙНИ:СТРАТЕГІЇ АДАПТАЦІЇ ТА ПОДОЛАННЯ СТРЕСУ

Війна є одним із найбільших стресових факторів, який радикально змінює життя людей, змушуючи їх залишити рідну країну в пошуках безпеки та можливості зберегти своє життя. Молоді жінки, які змушені емігрувати через збройний конфлікт, стикаються з низкою психологічних викликів, пов'язаних з адаптацією до нових умов життя. Втрата домівки, соціальної підтримки, культури та знайомого середовища може призвести до значного стресу, депресії, тривоги та почуття самотності. Психологічні наслідки еміграції для молодих жінок під час війни потребують уважного вивчення, оскільки саме в цей період вони стикаються з необхідністю перебудови власного життя, адаптації до нових соціальних, культурних та економічних умов.

Еміграція в умовах війни змінює життя людини в багатьох аспектах: від фізичних до емоційних. Одним з основних психологічних наслідків є відчуття стресу і травматизації. Стрес, який виникає через необхідність покинути рідну країну, часто супроводжується високим рівнем тривоги, депресії, а також порушеннями сну та загальним зниженням якості життя.

Однією з найбільших проблем є адаптація до нової соціокультурної ситуації. В еміграції молоді жінки змушені намагатися знайти своє місце в чужому середовищі, де є мовні, культурні та соціальні бар'єри. Часто їм доводиться стикаються з чужими культурними нормами та не завжди комфортним сприйняттям їхніми співвітчизниками в новій країні. Це може призводити до відчуття соціальної ізоляції, самотності та низької самооцінки, оскільки вони відчувають себе чужими в новому середовищі.

Адаптація в умовах еміграції включає не тільки фізичну, але й психологічну перебудову, що включає такі етапи, як прийняття нових реалій, пошук підтримки, навчання нових соціальних норм і цінностей. Психологічна адаптація є складним процесом, що включає прийняття змін у власному житті, а також побудову нової ідентичності в нових соціальних умовах. Для молодих жінок це може бути особливо складним, оскільки

в еміграції вони часто переживають відчуття втраченості і відсутності підтримки, що підвищує ризик розвитку депресивних і тривожних розладів.

Одним із важливих аспектів, який допомагає подолати стрес та адаптуватися в нових умовах, є пошук нових соціальних зв'язків. Міжособистісні стосунки та підтримка з боку нових друзів, знайомих або спільнот можуть відігравати важливу роль у психологічній адаптації. Психологічна підтримка з боку родини або професіоналів також є важливим фактором, що допомагає знизити рівень стресу та сприяє відновленню емоційної рівноваги. В умовах еміграції особливо важливим є звернення до психологів або психотерапевтів, які можуть допомогти виявити ефективні стратегії подолання стресу та навчити справлятися з переживаннями самотності, тривоги та депресії.

Стратегії адаптації, що допомагають молодим жінкам подолати стрес в умовах еміграції, включають різноманітні підходи. Одним із ефективних методів є когнітивно-поведінкова терапія, яка допомагає змінити негативні мислення і поведінкові патерни, пов'язані зі стресом і депресією. Важливим є також розвиток власних ресурсів, таких як позитивне мислення, здатність до саморегуляції емоцій та енергії, а також підтримка активного способу життя, що включає фізичну активність, волонтерство або участь у громадських ініціативах.

Ще одним методом подолання стресу є використання творчих стратегій, таких як малювання, писемність або музика, які дозволяють виразити емоції та зняти напругу. Спорт, йога та медитація можуть також бути корисними для зниження рівня стресу та покращення психоемоційного стану.

Важливою стратегією є також пошук стабільності та впорядкованості в новому житті. Розробка чіткої рутини, планування майбутнього, визначення цілей і встановлення соціальних контактів допомагає знизити відчуття безпорадності та контролювати рівень стресу. Молоді жінки можуть знайти сили для подолання труднощів у здатності адаптуватися до нових умов і в активному пошуку можливостей для розвитку, як особистісного, так і професійного.

Успішна адаптація до нових умов життя під час еміграції потребує часу та зусиль, але з правильними стратегіями підтримки та подолання стресу жінки можуть не тільки пережити цей складний період, але й знайти нові можливості для самореалізації та розвитку. Психологічна підтримка та створення умов для соціальної інтеграції є важливими факторами, які допомагають молодим жінкам подолати травми війни, адаптуватися в новій країні і побудувати нове, зміцнене життя.

Список використаних джерел

1. Карпенко І. В. Міжкультурна адаптація та психологічне здоров'я в умовах еміграції. Львів, 2022.

2. Сташенко Л. О. Культурна адаптація: теорії та практики адаптаційного процесу для емігрантів. Одеса, 2018.

3. Левицька І. В. Психологічні стратегії подолання стресу в умовах еміграції. 2018.

Багно Я. В.
Придніпровський Інститут ВНЗ «Міжрегіональна Академія Управління Персоналом»
викладач кафедри соціальної роботи та мовної підготовки

ВОЛОНТЕРСТВО ЯК ЯВИЩЕ І ЙОГО ЗМІСТ

При зіткненні з терміном «волонтерство», люди часто знаходять безліч його значень і трактувань. Жоден інший термін, мабуть, не має стільки різноманітних інтерпретацій, мовних варіацій і регіональних відмінностей.

Нечіткість визначення пов'язана з тим, що волонтерська діяльність охоплює кілька дисциплін, зокрема психологію, економіку та соціологію, і має різні напрями. Наприклад, у німецькомовних країнах досі немає єдиного терміну для «волонтерської роботи», а експерти продовжують дискутувати щодо правильного визначення, оскільки варіантів багато.

Загалом, «волонтерство» характеризується добровільністю, спрямованістю на загальне благо, безоплатністю та спільною діяльністю. Добровільність означає, що людина без примусу ділиться своїми здібностями, часом або ресурсами для інших. Це може бути як у матеріальній, так і в нематеріальній формі – від часу до фінансової допомоги. За визначенням, термін «неприбутковий» вказує на альтруїстичну діяльність, спрямовану на загальне благо.

Міжнародна федерація Червоного Хреста визначає волонтера як людину, яка присвячує час і зусилля для захисту життя та здоров'я тих, хто потребує допомоги [1].

Представництво ЄС в Україні описує волонтера як людину, яка надає свій час і знання для підтримки громадського сектору, демократії та прав людини [2].

ООН наголошує, що волонтерство має бути безкорисливим і здійснюватися поза межами власної родини або домогосподарства, навіть якщо сама волонтерська діяльність приносить користь виконавцю [3].

Українські науковці також трактують «волонтерство» по-різному. Різні країни та наукові дисципліни підходять до поняття волонтерства по-різному, відзначаючи важливість соціального капіталу, гуманності та відданості. Деякі визначення підкреслюють надання допомоги за межами власного домогосподарства, тоді як інші розширюють межі волонтерства, включаючи неформальну допомогу, наприклад, підтримку сусідів або догляд за родичами [4].

Отже, волонтерство – це багатогранне явище, яке має різноманітні визначення та трактування залежно від культурного, соціального та наукового контексту. Незважаючи на численні підходи до його визначення, основні риси волонтерства залишаються спільними. Це добровільна, безкорислива та неоплачувана діяльність, спрямована на покращення добробуту суспільства та допомогу тим, хто цього потребує.

Список використаних джерел

1. World Health Organization. International federation of red cross and red crescent societies. 2010.

2. Greenwood J. Interest representation in the European Union. Bloomsbury Publishing, 2017.

3. Fao F. Food and agriculture organization of the United Nations. Rome, 2018. URL: http://faostat.fao.org (date of request: 10.10.2024).

4. Гребенюк А. А. Волонтерство, як соціальний феномен. *Особистість, суспільство, війна* : тези доп. учасників Міжнар. психолог. форуму., м. Харків, 7 квітня 2023 р. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2023. С. 60–63.

Баршацький І. В.
Національний університет «Запорізька політехніка»
наук. кер. – к.соц.н., доцент Серга Т. О.

РОДИНА ЯК СОЦІАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ І СОЦІАЛЬНА СПІЛЬНІСТЬ

На сучасному етапі розвитку українського суспільства родина зазнає значних змін, що зумовлені як глобальними тенденціями, так і специфічними соціально-економічними умовами в Україні. Ці зміни впливають на структуру, функції та ціннісні орієнтації українських родин. Ось основні тенденції та виклики, з якими стикається українська родина сьогодні.

У сучасному українському суспільстві спостерігається зменшення традиційних багатодітних сімей та поширення нуклеарних сімей (батьки та діти), що часто складаються з одного або двох дітей. Зростає кількість однодітних або бездітних сімей.

Українські жінки дедалі активніше беруть участь у громадському та економічному житті, зокрема через кар'єрні досягнення. Це змінює традиційну роль жінки в сім'ї, де від неї очікувалось здебільшого виконання домашніх обов'язків. Сучасна сім'я будується на принципах рівноправності й поділу обов'язків. Внаслідок розлучень, міграції або втрат через воєнні дії в Україні зростає кількість сімей, де дітей виховує лише один із батьків, що вносить додаткове соціальне та економічне навантаження на родину. Війна та внутрішні переселення суттєво вплинули на українські родини. Родини військовослужбовців і внутрішньо переміщені особи стикаються зі стресом, матеріальними труднощами, проблемами адаптації та потребою в психологічній підтримці. Війна створила численні виклики для сімей - від втрати близьких до вимушеного переміщення. Родини стикаються з потребою в реабілітації, допомозі та соціальній адаптації.

У сучасному українському суспільстві спостерігається відкладення шлюбу і народження дітей на пізніший вік. Багато молодих українців віддають перевагу спочатку здобути освіту, побудувати кар'єру, а потім створювати сім'ю.

Економічні труднощі стимулюють трудову міграцію українців до інших країн, що призводить до «розділених родин» - коли один або обоє батьків працюють за кордоном, залишаючи дітей на родичів або знайомих. Економічна ситуація в Україні, зокрема інфляція та нестача стабільних робочих місць, ускладнює матеріальне забезпечення родин, особливо багатодітних та малозабезпечених.

Недостатнє державне фінансування та нерозвиненість соціальних послуг, таких як доступна психологічна підтримка, дитячі садки, центри для дітей з особливими потребами, створюють значний тиск на родини, особливо на тих, які перебувають у скрутному становищі.

Поступово змінюються традиційні цінності, орієнтовані на спільну діяльність, підтримку і взаємодопомогу. Зростає тенденція до індивідуалізму, де кожен член родини прагне мати власний простір і особистий розвиток.

Хоча держава намагається підтримувати родини через програми соціальної допомоги, існують проблеми з їх доступністю і достатністю.

На тлі змін і викликів сучасне українське суспільство потребує нових підходів до підтримки родин. Ці підходи можуть включати:

– забезпечення державної підтримки та соціальних гарантій для багатодітних родин, переселенців, сімей військовослужбовців;

– розвиток соціальних послуг (доступ до дитячих садків, медичних послуг, психологічної допомоги), що зможуть полегшити життя родин;

– сприяння гендерній рівності у сімейних стосунках, що дозволить досягти більш справедливого розподілу обов'язків у родині;

– підтримка програм соціалізації та реінтеграції для родин, що постраждали від війни та міграції, щоб допомогти їм адаптуватися до нових умов.

Таким чином, родина на сучасному етапі розвитку українського соціуму є важливим елементом суспільства, який, незважаючи на труднощі, залишається осередком соціальної підтримки, цінностей і виховання.

Болохнова О. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.соц.н., доцент Ігрушко А. Ю.

РОЗВИТОК ПРОЄКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В КОНТЕКСТІ РОЗБУДОВИ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ГРОМАД

Соціальне проєктування – це один з видів проєктування, який полягає у визначенні варіантів планового розвитку нових соціальних процесів та явищ, прогнозуванні та програмно-цільовій організації соціальних нововведень.

Проєктний менеджмент стає критично важливим інструментом для відбудови та розвитку громад, особливо в контексті сучасних викликів, з якими стикається Україна. Відновлення інфраструктури, поліпшення умов життя, розвиток економіки та залучення інвестицій – усе це вимагає чіткої організації, управління ресурсами, а також ефективного залучення різних стейкхолдерів, включаючи місцеві громади, урядові органи, міжнародних партнерів та інвесторів.

Для відбудови громад необхідне детальне планування, яке враховує наявні ресурси, потреби громади та майбутні ризики. Проєктний менеджмент допомагає структурувати процес відновлення – від оцінки пошкоджень до пріоритетності завдань і пошуку фінансування. Ключове значення мають дорожні карти відновлення, які визначають конкретні кроки для досягнення цілей проєкту.

Ефективний розподіл ресурсів (фінансових, людських, матеріальних) є важливим елементом успіху будь-якого проєкту. Для цього активно використовуються методи проєктного менеджменту, такі як складання бюджетів, планування закупівель, контроль за використанням коштів, що дозволяє забезпечити прозорість та звітність.

Контроль за ходом проєктів, регулярний моніторинг та оцінка результатів є необхідними для досягнення високих стандартів якості та дотримання термінів. Це дозволяє вчасно виявляти можливі відхилення від плану, коригувати підходи, а також забезпечує підзвітність перед донорами і громадою.

Участь громади на кожному етапі проєкту – від планування до реалізації – підвищує рівень довіри до проєкту та його результатів. Інструменти проєктного менеджменту, такі як воркшопи, обговорення, опитування, дозволяють врахувати інтереси різних груп населення і залучити їх до активної участі.

Разом з тим, у проєктах, пов'язаних із відновленням, ризики є невід'ємною частиною процесу, адже проєкти часто реалізуються у важких умовах або в умовах нестабільної економічної ситуації. Ризик-менеджмент дозволяє передбачати можливі проблеми, розробляти шляхи їх вирішення та оперативно реагувати на зміни.

Проєкти розвитку можуть охоплювати не лише відновлення, а й екологічні, соціальні та освітні ініціативи, спрямовані на довготривалий ефект. Завдяки інтеграції підходів сталого розвитку у проєктний менеджмент громади можуть не лише відновитися, а й закласти основу для сталого зростання. Реалізація проєктів у громаді сприяє створенню робочих місць, залученню місцевого бізнесу до процесу відбудови, що зміцнює економіку громади і підвищує рівень зайнятості. Проєктний менеджмент допомагає ефективніше реалізовувати проєкти, пов'язані з будівництвом та ремонтом житлових будинків, доріг, комунальних об'єктів, шкіл, лікарень. Це сприяє підвищенню якості життя і задоволеності населення.

Отже, проєктний менеджмент є фундаментальною складовою процесу відбудови та розвитку громад в Україні. В умовах сучасних викликів, коли потрібні ефективні рішення для відновлення і стабільного розвитку, здатність організувати, координувати і залучати ресурси є ключовою. Ефективне використання методів проєктного менеджменту допомагає не лише покращити якість життя людей, але й розвивати громади за європейськими стандартами.

Гаєвська О. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.соц.н., доцент Баршацька Г. Ю.

СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ СІМЕЙ ВЕТЕРАНІВ ТА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

В Україні затверджено Державний стандарт нової соціальної послуги – соціальна адаптація ветеранів та ветеранок війни і членів їхніх сімей. Відтепер кожна громада має можливість масштабувати цю ініціативу та стати надійною опорою для ветеранів, що повертаються з війни до цивільного життя, а також для родин, які потребують допомоги у подоланні нових викликів або болю втрати.

Соціальна адаптація сімей ветеранів та військовослужбовців – це комплексний процес, спрямований на допомогу родинам, які стикаються з труднощами після повернення військовослужбовців із зони бойових дій або після завершення їхньої військової служби. Такі сім'ї потребують не лише фінансової допомоги, але й психологічної, соціальної та професійної підтримки, що дозволяє їм краще адаптуватися до мирного життя та відновити баланс у родині.

Ветерани часто повертаються з бойових дій з посттравматичним стресовим розладом (ПТСР), емоційним виснаженням та іншими психологічними проблемами. Це може призводити до труднощів у комунікації з членами родини, конфліктів і соціальної ізоляції. Після повернення військовослужбовців часто змінюється структура сімейних відносин, адже за час їхньої відсутності члени сім'ї адаптувалися до нового способу життя. Це може викликати стрес та потребу в перебудові взаємин.

Після завершення служби або тривалого перебування в зоні бойових дій військовослужбовцям та їхнім сім'ям важко адаптуватися до цивільної економіки. Це може призвести до втрати стабільного доходу та труднощів із працевлаштуванням.

Отже, ветерани та їхні сім'ї можуть зіштовхуватися з труднощами у поверненні до цивільного життя, що часто супроводжується почуттям відчуженості або браком розуміння з боку суспільства.

Комплексний підхід дозволяє ветеранам та їхнім сім'ям легше адаптуватися до цивільного життя та долати виклики, пов'язані з поверненням із зони бойових дій.

Основні напрямки соціальної адаптації сімей ветеранів та військовослужбовців повинні долучати:

– індивідуальні та сімейні психологічні консультації;

– організацію груп підтримки для ветеранів та їх сімей;

– заходи, спрямовані на соціальну інтеграцію, як то: залучення до громадських та волонтерських ініціатив, підтримка у сфері освіти та перекваліфікації;

– фінансову та правову допомогу;

– підтримку здоров'я, медико-соціальну реабілітацію, профілактику залежностей, розвиток цінностей здорового способу життя;

– програми фізичної та психологічної реабілітації.

Окрема увага повинна приділятися дітям ветеранів та військовослужбовців. Діти військовослужбовців можуть відчувати психологічний стрес і труднощі через зміну звичного життєвого укладу, тож робота з психологом допомагає їм краще адаптуватися до нових умов. Спеціальні програми, що включають спортивні,

творчі та освітні заходи, допомагають дітям ветеранів розвиватися в соціально сприятливому середовищі та подолати можливі наслідки травматичного досвіду.

Отже, соціальна адаптація сімей ветеранів та військовослужбовців є важливим напрямком, що потребує комплексного підходу. Завдяки психологічній, соціальній, фінансовій і медичній підтримці такі сім'ї можуть легше адаптуватися до мирного життя та забезпечувати гармонійний розвиток своїх дітей. Співпраця держави, громадських організацій та місцевих громад є необхідною для створення ефективних програм, що допоможуть ветеранам і їхнім сім'ям успішно інтегруватися в суспільство.

Зайцев Г. К.
Національний університет «Запорізька політехніка»
наук. кер. – к.соц.н., доцент Щербина С. С.

МОЖЛИВІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ ПЛАТНОГО СОЦІАЛЬНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ

Сьогодні варто подумати про розвиток руху по цільовому фінансуванню великих і малих соціальних проектів і програм в рамках окремої узятої території і конкретної установи. Основою для такого руху повинен стати рух меценатів і добродійників установи, міста, району, області.

В «Запорізькому обласному центрі соціальних служб» система платного соціального обслуговування тільки розвивається, але вже накопичений відповідний досвід роботи з людьми похилого віку в цьому напрямі, а також є ряд проектів, по здійсненню яких планується продовжувати роботу. Створення методик, які сприяють максимально точній оцінці потреб осіб літнього віку і їх потреб в платних соціальних послугах, віднесене до пріоритетних напрямів проведених в установі досліджень. Це дозволяє при розробці переліку платних соціальних послуг і тарифної сітки враховувати можливості і інтереси населення, не в порушення при цьому економічної доцільності. При цьому як основне завдання в Центрі визначили, щоб додаткові соціальні послуги були для установи не витратними, а приносили прибуток, який прямує на розвиток системи безкоштовного соціального обслуговування і підвищення матеріальної зацікавленості працівників соціальної сфери в якісній професійній праці.

Створення і функціонування системи платних соціальних послуг покликано вирішувати наступні завдання:

1) забезпечення адресної соціальної підтримки громадян старшого покоління з використанням різних організаційних форм і економічних механізмів реалізації соціальних послуг;

2) розширення кількості соціальних послуг громадянам старшого покоління, поліпшення їх якості з використанням організаційної і матеріально-технічної бази установ соціального захисту населення;

3) забезпечення стійкої економічної ефективності системи соціальних послуг, наданих громадянам старшого покоління, з використанням різних форм залучення особистих коштів населення, а також пільгових механізмів реалізації;

4) забезпечення повноцінного соціального обслуговування громадян старшого покоління при зменшенні бюджетних витрат на ці цілі.

В результаті проведеного дослідження виявлено, що найбільш затребувані наступні види послуг: матеріально-побутові; по організації живлення, побуту, дозвілля; соціально медичне і санітарно-гігієнічні; правові; сприяння в організації ритуальних послуг. Різноманітні форми надання соціальних послуг: вдома, у відділенні термінової соціальної допомоги, в напівстаціонарних і стаціонарних умовах.

Виявлений ряд чинників, які гальмують впровадження системи платного соціального обслуговування:

– низький рівень життя населення;

– низький рівень правосвідомості населення, багато в чому пов'язаний із слабкою просвітницькою роботою;

– слабка координація діяльності різних соціальних служб;

– відсутність пріоритету соціальної сфери в політиці на всіх рівнях;

– слабка розробка механізмів реалізації платних соціальних послуг;

– специфіка ментальності населення міста, яка містить очікування від держави безкоштовної або дешевої допомоги;

– слабка матеріально-технічна база Центру соціальних служб;

– відсутність інформаційної бази по формах і видам реалізації платних соціальних послуг;

– відсутність реклами платних соціальних послуг серед місцевого населення;

– непродумано оподаткування діяльності, пов'язаної з реалізацією системи платних соціальних послуг.

Зайцев К. Г.
Національний університет «Запорізька політехніка»
наук. кер. – к.соц.н., доцент Щербина С. С.

СТАН УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНОЮ МОБІЛЬНІСТЮ ПРАЦІВНИКІВ СОЦІАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Надання управлінню соціальними закладами наукового характеру передбачає широке використання на всіх його рівнях і ланках наукових досягнень, передусім результатів досліджень у сфері управління, державного управління, політології, права, філософії, психології, соціології, економіки та інформатики; сприяння розвитку наукових досліджень з актуальних проблем державного управління, зокрема розроблення нових управлінських технологій та впровадження їх досягнень у практику; залучення науковців та практиків по ро-

боті з кадрами до аналітичної роботи в органах управління соціальною сферою; підвищення рівня забезпеченості апарату системами підтримки прийняття рішень, які базуються на сучасній управлінській методології та використанні засобів інформатизації та комп'ютеризації.

В умовах складності і масштабності управлінських проблем управління наукові підходи і методи їх вирішення набувають особливого значення. На думку В. Бакуменка, це стосується системного та ситуаційного підходів [1, с. 16]. Підкреслимо, що науковий метод передбачає критичний підхід до аналізу даних та їх інтерпретації, а системний підхід передбачає засвоєння методологічного інструментарію системного аналізу.

Застосування системного підходу у розробці структури професійної мобільності персоналу та моделі управління професійною мобільністю надало нових і перспективних можливостей в аналізі та визначенні процесу професіоналізації кадрів, структуризації факторів, які визначають професійну мобільність кадрів, використання комплексу інституційних каналів професіоналізації та відповідних методів управління персоналом.

Системний аналіз, застосований до визначення видів мобільності, змісту поняття «професійна мобільність», її типів та структури, поєднання цієї структури з нормативно-правовими умовами проходження служби та наявними механізмами (інституційними каналами) професіоналізації дозволили запропонувати модель управління профмобільністю цієї категорії персоналу.

Дослідники підкреслюють особливий інтерес до діагностики кадрових процесів, яка головним чином стосується головного об'єкта кадрової політики – працівника соціальних закладів. Слід підкреслити необхідність безперервної діагностики цих процесів, оскільки «у процесі професіоналізації… відбувається професійна трансформація особистості, тобто зміна рис особистості під впливом професійної діяльності» [2, с. 210].

Управління існує в єдності його компонентів, які нерозривно пов'язані із зовнішнім середовищем. До цього середовища можна віднести соціальні інститути професіоналізації, кадри державної служби, які одночасно перебувають у самій управлінській галузі, одночасно будучи складовою трудових ресурсів країни, регіону. Працюючи, вони потрапляють у відповідне професійне середовище зі своєю системою роботи з кадрами (або системи інституційних каналів професіоналізації) яка, через систему функцій професійного середовища, впливає на особисті та професійні якості працівника, різні типи його професійної мобільності у даному середовищі.

Список використаних джерел

1. Бакуменко В. Д. Формування державно-управлінських рішень: проблеми теорії, методології, практики : монографія. Київ : вид-во УАДУ, 2010. 328 с.

2. Романець З. О. Формування професійної Я-концепції державного службовця. *Демократичні стандарти професійного навчання та діяльності публічних службовців: теорія, практика :* Міжнар. наук.-практ. конф., м. Львів, 22 березня 2017 р. : у 2 ч. / за наук. ред. П. І. Шевчука. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2017. Ч. 1. С. 208–211.

Компан М. Л.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д.психол.н., професор, завідувач кафедри практичної психології Зарицька В. В.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Актуальні проблеми розвитку соціальної роботи в умовах війни та повоєнного відновлення є надзвичайно важливими для забезпечення стабільності суспільства та підтримки населення. Серед них можна виділити наступні ключові аспекти:

1. Зростання потреби в соціальних послугах

Зростання потреби в соціальних послугах під час війни та в період повоєнного відновлення зумовлене масштабними змінами в суспільстві та появою нових категорій вразливих людей. До основних причин цього явища можна віднести такі аспекти:

– Збільшення кількості вимушено переміщених осіб: Бойові дії призводять до евакуації населення з зон конфлікту, що створює велику кількість внутрішньо переміщених осіб, які потребують житла, роботи, адаптації в нових громадах та підтримки в налагодженні соціальних зв'язків.

– Реабілітація військових та цивільних постраждалих: Військові та цивільні особи, які зазнали фізичних чи психологічних травм під час війни, потребують медичної, психологічної та соціальної допомоги для повернення до нормального життя. Це включає допомогу в працевлаштуванні, адаптації до нових фізичних можливостей та психосоціальну підтримку.

– Підтримка сімей загиблих і зниклих безвісти: Війна залишає багато сімей без підтримки основного годувальника, а також викликає соціальну і психологічну кризу в родинах загиблих та зниклих безвісти. Їм потрібна допомога в юридичних питаннях, емоційна підтримка та соціальна адаптація.

– Психологічна підтримка та допомога в адаптації: Травматичний досвід війни може спричинити розвиток посттравматичних стресових розладів (ПТСР) як у військових, так і у цивільного населення, включаючи дітей. Це вимагає розширення доступу до психологічних послуг та розвитку програм з адаптації.

2. Робота з травмами та психічним здоров'ям

Робота з травмами та психічним здоров'ям є одним із найважливіших аспектів соціальної роботи в умовах війни та повоєнного відновлення. Військовий конфлікт супроводжується глибокими емоційними та психічними травмами, що вражають як військових, так і цивільних, особливо дітей. Основні напрями роботи включають:

– Діагностика та лікування посттравматичного стресового розладу (ПТСР)

Військові, мирні жителі та діти часто переживають ПТСР, що проявляється через флешбеки, тривожність, емоційну нестабільність і соціальну ізоляцію. Діагностика ПТСР є першочерговим кроком для ефективної допомоги, що передбачає використання опитувальників, інтерв'ю та інших психодіагностичних інструментів. Лікування може включати когнітивно-поведінкову терапію (КПТ), терапію очима, тренінги з управління стресом та інші спеціалізовані методи.

– Надання кризової допомоги та первинна психологічна підтримка

Криза, що виникає внаслідок втрати рідних, поранень або руйнування житла, потребує негайної підтримки. Крім психологів, кризову допомогу можуть надавати спеціально підготовлені соціальні працівники, які допомагають постраждалим впоратися з першими проявами стресу, страху та розгубленості.

– Організація групової терапії та взаємопідтримки

Групова терапія є ефективною формою підтримки, оскільки дозволяє людям, які мають подібний досвід, обговорювати свої почуття та отримувати взаємну підтримку. Групові сеанси можуть проводитись для ветеранів, переселенців, родин загиблих, а також дітей, що пережили бойові дії.

– Інтеграція психосоціальної підтримки в повсякденне життя

Психосоціальна підтримка – це інтеграція психологічної допомоги з соціальними аспектами, такими як адаптація до нових умов, навчання нових навичок і повернення до повсякденного життя. Це включає допомогу в адаптації до зміненої соціальної реальності, сприяння поверненню до роботи, навчання, спілкування в громаді.

– Розробка програм довгострокової реабілітації

Робота з травмами не обмежується короткостроковою кризовою допомогою – вона потребує довготривалих реабілітаційних програм, що можуть тривати місяці або навіть роки. Це передбачає постійний супровід пацієнтів, моніторинг їхнього стану та адаптацію реабілітаційних програм.

Психологічна підтримка та робота з травмами є критично важливими для відновлення здоров'я суспільства в умовах війни та повоєнного відновлення, адже вона дозволяє людям подолати психологічні наслідки травматичного досвіду і повернутися до стабільного, повноцінного життя.

Кущенко Н. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.соц.н., доцент Ігрушко А. Ю.

ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ МОЛОДІ В СИСТЕМІ ОРГАНІЗОВАНОЇ ДОЗВІЛЛЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Формування ціннісних орієнтацій молоді є надзвичайно важливим завданням у процесі виховання, і організована дозвіллєва діяльність займає в цьому процесі особливе місце. У сучасних умовах, коли молодь стикається з великим обсягом інформації, цінності часто стають невизначеними. Тому, добре організоване дозвілля може стати джерелом позитивних ціннісних орієнтацій, спрямованих на розвиток особистості, соціальну активність та формування громадянської свідомості.

Центри дозвілля, молодіжні клуби та громадські організації відіграють важливу роль у формуванні ціннісних орієнтацій. Вони забезпечують платформу для самовираження, надають доступ до культурного та спортивного дозвілля, а також до освітніх програм. Завдяки цьому молодь може знаходити себе, свої цінності та формувати життєві пріоритети в безпечному та підтримуючому середовищі. Організована дозвіллєва діяльність дає змогу молоді не лише розважатися, а й ставити перед собою цілі, досягати їх, навчатись новим навичкам і розвивати свій внутрішній світ.

Організація дозвіллєвої діяльності передбачає використання інноваційних технологій соціальної роботи на груповому рівні та рівні громади.

Психологічні та соціальні тренінги допомагають молоді глибше зрозуміти свої ціннісні орієнтації, розвивати навички саморефлексії, стресостійкості та емоційної компетентності.

Участь у волонтерських програмах, екологічних акціях, проєктах соціальної допомоги сприяє розвитку в молоді почуття відповідальності за суспільство і навколишнє середовище. Це допомагає формувати громадянську свідомість, соціальну активність та бажання змінювати світ на краще.

Заняття, які передбачають групову діяльність – спорт, творчі проєкти, молодіжні табори та гуртки, – вчать молодь працювати в команді, підтримувати одне одного, шукати спільні рішення. Це є основою для формування довіри, толерантності та взаємоповаги. Участь у гуртках, секціях, культурних заходах привчає до планування свого часу, виконання обов'язків та відповідальності за результати своїх дій. Тематичні гуртки, де молодь займається певною діяльністю – від спорту до мистецтва – дозволяють молодим людям відкривати свої здібності, розвивати таланти та одночасно формувати такі цінності, як цілеспрямованість, наполегливість, відповідальність.

Молодіжні обміни та табори – це чудова можливість для міжкультурного обміну, формування толерантності та взаємоповаги. Молодь може побачити різні підходи до вирішення соціальних проблем і запозичити позитивний досвід, що розвиває відкритість і адаптивність.

Участь в екологічних акціях, таких як прибирання, висадка дерев, освітні заходи на тему охорони природи, допомагає молоді формувати бережливе ставлення до природи, усвідомлювати важливість екологічного балансу. Добровільна робота в соціально корисних проєктах не лише приносить користь громаді, а й допомагає молодим людям знайти нових друзів, відчути себе корисними і навчитися цінувати підтримку інших.

Дозвілля, що включає культурні заходи – відвідування театрів, музеїв, участь у літературних і музичних гуртках – формує в молоді естетичний смак, розвиває її художній смак і повагу до культурної спадщини.

Отже, організована дозвіллєва діяльність має величезний потенціал для виховання свідомих і відповідальних громадян. Завдяки організованому дозвіллю молодь може знайти свою унікальну роль у суспільстві та спрямувати свої зусилля на побудову кращого майбутнього.

Нестеренко С. А.
Класичний приватний університет
наук. кер.– к.соц.н., доцент Баршацька Г. Ю.

РОЛЬ ДЕРЖАВИ І СУСПІЛЬСТВА У СОЦІАЛЬНІЙ РЕАБІЛІТАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Проблема соціальної реабілітації військовослужбовців стала актуальною ще у 2014 році з початком російсько-української війни, але вже зараз, через майже три роки повномасштабного вторгнення російських військ на територію України та інтенсивність бойових дій, через які велика кількість військовослужбовців отримує поранення різного ступеню важкості, які приводять у тому числі і до інвалідності, а значить демобілізації з військової служби, проблема стала ще гостріше. Вирішення проблеми можливо реалізувати лише спільними напрацюваннями законодавчих актів за участі органів центральної влади, органів місцевого самоврядування та громадських організацій, особливо ветеранських, які вже провадять активну громадську діяльність. Для забезпечення повноцінної соціальної реабілітації військовослужбовців необхідне розуміння потреб саме звільнених з військової служби людей, які як ніхто інший розуміється на проблемі, а реалізація соціальної реабілітації відбувається на місцевому рівні у комунальних закладах та установах, роботу яких забезпечують органи місцевого самоврядування шляхом утримання таких закладів та установ та прийняттям місцевих Програм соціальної підтримки військовослужбовців та членів їх родин. Сільські, селищні та міські ради оперативно реагують на виклики, але на сьогодні існує проблема невизначеності повноважень органів місцевого самоврядування у частині забезпечення ветеранської політики на місцевому рівні, тому є нагальна потреба напрацювання та внесення змін до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні». Якісні законодавчі акти, які врахують усі складові ветеранської політики, зокрема соціальної реабілітації військовослужбовців, можливі лише об'єднанню у цій роботі не лише Міністерства у справах ветеранів України та органів місцевого самоврядування, які комунікують через свої асоціації, організовуючи відповідні консультації, форуми та круглі столи, а й участі усіх Міністерств, адже всі вони забезпечують життєдіяльність як держави в цілому, так і кожного громадянина. На даний час вже є розуміння та певні позитивні напрацювання у цьому напрямку з Міністерством у справах ветеранів, як органу, який має узагальнити всі пропозиції та ініціювати прийняття відповідних Законів та підзаконних актів.

Основними напрямками у соціальній реабілітації військовослужбовців є:

1. Фізичне та ментальне здоров'я військовослужбовців. Корекція психічного стану військовслужбовця, а також формування його раціонального ставлення до лікування, лікарських рекомендацій, виконання реабілітаційних заходів. Необхідно створити умови для психологічної адаптації військового до цивільного життя, робота з психологом має бути буденністю.

2. Особливу увагу слід приділити роботі психологів не тільки з військовослужбовцями, а й з їх родинами з метою збереження родинних стосунків, любові та взаєморозуміння. Протягом перебування на службі військовослужбовець переживає додаткові стреси через страх за своїх рідних та їх безпеку, в свою чергу родина у постійній тривозі за життя і здоров'я свого воїна. Але, при поверненні військовослужбовця, нерідко виникають проблеми у сім'ях, які призводять у тому числі до розлучень. Тому робота у напрямку психологічної підтримки таких родин, організації для них спільних реабілітації (при необхідності), відпочинку та дозвілля є надважливою.

3. Забезпечення державних гарантій. Соціальні гарантії та пільги згідно Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» передбачають надання ряд послуг ветеранам, але ця складова в державі дещо забюрократизована. Завдання держави – спростити процедуру отримання таких гарантій і пільг, прискорити їх надання.

4. Економічна незалежність – передбачає відновлення військовослужбовця на роботі, відновлення або започаткування власної справи. Необхідно передбачити пільгове, нульове, кредитування для демобілізованих військовослужбовців для започаткування бізнесу.

Приймакова О. О.
Класичний приватний університет
наук. кер.– к.соц.н., доцент Баршацька Г. Ю.

ОСОБЛИВОСТІ АРТ-ТЕРАПІЇ ЯК ЗАСОБУ ВІДНОВЛЕННЯ ОСІБ, ЯКІ ОПИНИЛИСЯ У СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ

Психологічне відновлення та соціальна адаптація є ключовим для осіб у складних життєвих обставинах, оскільки вони часто переживають травматичний стрес, депресію або тривожні розлади, втрату самооцінки або мотивації. Головне завдання соціальної адаптації – створення умов, які допоможуть людині відновити впевненість у собі, повернутися до нормального життя та інтегруватися в суспільство.

Методи відновлення можуть включати в себе індивідуальні та групові заходи, методи релаксації та зниження стресу.

Арт-терапія є ефективним методом психологічної підтримки та відновлення осіб, які пережили складні життєві обставини, включаючи травматичні події, насильство, вимушене переселення або значні зміни в житті. Вона використовує творчий процес як засіб для вираження емоцій, зменшення стресу та покращення психічного здоров'я.

Таким чином, арттерапія дає відповіді на виклики війни в сфері ментального здоров'я – втрата відчуття безпеки та порушення довіри до світу, підвищення тривожності; потреба в опануванні сильних почуттів та навчання саморегуляції; проблеми у спілкуванні, пов'язані з адаптацією в новому середовищі – що визнають і фахівці, які працюють в інших психотерапевтичних підходах, вдало поєднуючи свої напрацювання з образотворчими техніками та методиками арттерапії.

Види арттерапії розрізняють через використання різних видів мистецтва з терапевтичними цілями: арттерапія у вузькому значенні (де англ. art – образотворче мистецтво; іноді визначається як терапія візуальними мистецтвами або образотворча терапія); танцювально-рухова терапія; драматерапія; бібліотерапія; музична терапія.

Люди, які пережили травматичний досвід, часто мають труднощі з вербалізацією своїх почуттів. Арт-терапія дозволяє виразити емоції через малюнок, ліплення, живопис, створення колажів тощо, що допомагає подолати мовний бар'єр чи страх відкрито говорити про проблеми.

Творчий процес сприяє глибшому розумінню власного внутрішнього світу. Люди можуть через мистецтво досліджувати свої емоції, думки та переживання, що допомагає знаходити шляхи до внутрішнього балансу.

Малювання, ліплення або інші види творчості мають заспокійливий ефект. Фокусуючись на створенні чогось, людина відволікається від негативних думок і концентрується на процесі, що сприяє зниженню рівня стресу.

У творчому процесі людина сама вирішує, які матеріали використовувати і що створювати. Це допомагає відновити відчуття контролю над своїм життям, що часто втрачається під час кризових ситуацій. Через творчість людина може знайти нові ресурси для вирішення проблем, що додає впевненості у власних силах та відкриває нові перспективи. Навіть найменший результат у мистецтві, наприклад завершений малюнок, дає відчуття досягнення. Це допомагає підвищити самооцінку і впевненість у своїх можливостях.

Групові заняття арт-терапією сприяють встановленню зв'язків з іншими людьми, які можуть мати подібний досвід. Це допомагає уникнути ізоляції та створює почуття підтримки.

Отже, арт-терапія є важливим інструментом для підтримки психічного здоров'я осіб у складних життєвих обставинах. Вона забезпечує безпечне середовище для самовираження, сприяє емоційному звільненню та відновленню внутрішньої гармонії.

Применко Н. О.
Класичний приватний університет
наук. кер.– к.соц.н., доцент Баршацька Г. Ю.

КЕЙС-МЕНЕДЖМЕНТ У СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ З ВРАЗЛИВИМИ КАТЕГОРІЯМИ ДІТЕЙ

Сучасні політичні, економічні, соціокультурні проблеми ставлять під загрозу якість життя людей і вимагають регулярного та систематичного підходу щодо їх вирішення. Одним з ефективних інструментів, який використовується для соціальної підтримки вразливих груп населення є кейс-менеджмент – ключова технологія соціальної роботи, спрямована на вирішення соціальних, психологічних, міжособистісних проблем шляхом встановлення безпосередньої взаємодії між соціальним працівником і клієнтом.

Кейс-менеджмент у соціальній роботі з вразливими категоріями дітей є важливим методом, що забезпечує ефективне управління випадками, допомагаючи надавати комплексну, індивідуально орієнтовану підтримку. Цей підхід дозволяє соціальним працівникам координувати надання послуг і допомогу, створюючи чіткий план для кожної дитини та її родини. Особливо це важливо для дітей із багатошаровими потребами, такими як діти з інвалідністю, діти-сироти, діти з неблагополучних сімей або ті, що зазнали травматичного досвіду.

Кейс-менеджмент дозволяє адаптувати процес підтримки під конкретні потреби кожної дитини, що особливо важливо для вразливих категорій. Завдяки цьому діти отримують саме ту допомогу, яка їм потрібна, що підвищує її ефективність. Координація різних послуг забезпечує інтегрований підхід до допомоги, забезпечуючи всебічний захист і розвиток дитини. Завдяки чітко спланованому підходу соціальний працівник може уникати дублювання послуг, зосереджуючись на ключових потребах дитини. Це дозволяє зекономити ресурси і спрямувати їх на дійсно необхідні напрямки.

Кейс-менеджмент дозволяє виявити ранні ознаки проблем і реагувати на них завчасно, що допомагає запобігати їх поглибленню. Це особливо важливо у випадках ризику соціальної ізоляції, шкідливих звичок, насильства або інших загроз для дитини.

У кейс-менеджменті активно залучаються батьки або опікуни, які разом із соціальним працівником беруть участь у прийнятті рішень. Це сприяє розвитку відповідальності родини за добробут дитини і підвищує рівень довіри до соціальної служби.

Основні етапи кейс-менеджменту повинні долучати:

1. Оцінку потреб – всебічний аналіз ситуації дитини та її родини, визначення проблем та потреб.
2. Планування допомоги – детальний план дій, який включає конкретні завдання, заходи, ресурси та очікувані результати. Планування передбачає співпрацю з різними службами, які можуть надавати медичну, освітню, психологічну та соціальну допомогу. Такий план узгоджується з дитиною та її родиною, що забезпечує максимальне залучення і врахування їхніх інтересів.
3. Координацію послуг – соціальний працівник координує роботу психологів, педагогів, медичних працівників, державних органів та НУО, що забезпечує інтегрованість і безперервність послуг.
4. Моніторинг та оцінку процесу – аналіз досягнутих результатів і визначення подальших кроків для дитини.

Кейс-менеджмент є потужним інструментом у соціальній роботі з дітьми, які належать до вразливих категорій. Цей підхід дозволяє створити індивідуальний план допомоги, координувати зусилля різних фахівців та забезпечувати всебічний захист і підтримку для дитини. Незважаючи на існуючі виклики, кейс-менеджмент дозволяє досягти значного прогресу у покращенні умов життя дітей і сприяє їхньому розвитку у стабільному та підтримуючому середовищі.

Свідрук М. Р.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – Фунтікова О. О.

ПІДГОТОВКА СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА ДО СТВОРЕННЯ ДОСТУПНОГО СЕРЕДОВИЩА

Сучасний стан реформування соціальної сфери в Україні вимагає розробки інноваційних моделей надання соціальних послуг, які здатні задовольнити потреби гетерогенних груп населення. Це обумовлено

як змінами в соціально-економічному середовищі, так і актуальною дихотомією між соціальними потребами клієнтів та можливостями державної соціальної політики. З огляду на це, постає необхідність професійної підготовки соціальних працівників, які будуть здатні реагувати на виклики часу, надавати високоякісні послуги та застосовувати інноваційні підходи до вирішення соціальних проблем.

У сучасних умовах соціальні виклики й ризики, що зумовлені як внутрішніми, так і зовнішніми факторами (економічна криза, війна, демографічні зміни, соціальна нерівність), потребують від фахівців соціальної сфери нових підходів та інноваційного мислення. Це означає, що соціальні працівники повинні бути готові до постійної адаптації до нових умов, здатні застосовувати комплексні практико-орієнтовані компетенції, щоб ефективно вирішувати проблеми соціальних груп, що потребують підтримки.

У зв'язку з цим, професійна підготовка майбутніх соціальних працівників має включати формування у них гнучкості та креативності у виборі методів і технологій соціальної роботи. Важливим є забезпечення їхньої здатності до застосування актуальних форм роботи та методів, які відповідають сучасним вимогам і умовам соціальної роботи. Це включає активне впровадження нових технологій, методик і підходів до надання послуг, що орієнтовані на індивідуальні потреби клієнтів, а також на соціальні зміни в суспільстві.

Особливо важливою є переорієнтація майбутніх соціальних працівників на практичне застосування цих знань та навичок уже на етапі навчання в університетах. Такий підхід дозволить забезпечити високий рівень підготовки фахівців, здатних ефективно працювати в умовах швидко змінюваного соціального середовища та сприяти покращенню якості життя соціально вразливих верств населення.

Таким чином, розвиток соціальної сфери в Україні потребує інтеграції інноваційних підходів у навчальний процес підготовки соціальних працівників, що сприятиме створенню професійного, кваліфікованого та креативного кадрового потенціалу, здатного до ефективної роботи в умовах сучасних соціальних викликів.

Селезньова О. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.соц.н., доцент Ігрушко А. Ю.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВОЛОНТЕРСТВА В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Розвиток волонтерства в Україні має велике значення для соціального і культурного збагачення країни, а також для її руху до європейської інтеграції. Цей процес став особливо помітним після подій 2014 року, коли українське суспільство значно активізувало волонтерську діяльність. Повномасштабна війна в України, суспільні реформи, а також підтримка громадянського суспільства стали основою для піднесення волонтерського руху, і зараз він залишається потужним фактором у напрямку європейської інтеграції.

Волонтерська діяльність в Україні характеризується значною кількістю нестандартних для світової практики напрямів діяльності, створюючи не тільки систему допомоги особам і структурам, що її потребують, але й паралельну систему розробки та реалізації рішень, спрямованих на ефективніше виконання функцій відповідними державними структурами, насамперед, у військовій сфері. Не менш важливими є численні волонтерські організації, які не працюють з фронтом, а допомагають у тилу – від забезпечення притулку для домашніх улюбленців, що втратили господарів під час бойових дій, до закупівлі й забезпечення ліками й продовольством соціально незахищених соціальних груп.

Попри значний поступ, волонтерство в Україні зіштовхується з певними труднощами, зокрема недостатнім фінансуванням, законодавчими прогалинами та іноді браком мотивації у волонтерів через високий рівень вигорання. Важливо, щоб на державному рівні були створені сприятливі умови для роботи волонтерів, зокрема через закріплення їхніх прав і створення умов для захисту.

Ключові аспекти розвитку волонтерства в Україні базуються на наступних принципах:

1. Підтримка європейських цінностей: демократії, прав людини, солідарності та взаємодопомоги.

2. Підтримка євроінтеграційних соціальних програм та проєктів, в тому числі участь у міжнародних обмінах, навчанні, розширення контактів з міжнародними партнерами.

3. Соціально-економічний вплив: волонтерство в екологічних проєктах, освітніх програмах, соціальній підтримці вразливих груп населення – усе це важливі напрями, що дозволяють адаптуватися до стандартів ЄС.

4. Інновації та технології: онлайн-платформи для пошуку волонтерів, управління проєктами, звітність та фінансова підтримка – це все допомогає координувати діяльність і підвищує її прозорість.

5. Підтримка українських волонтерів за кордоном: відкритість Європи до українських волонтерів створює можливості для обміну досвідом, отримання нових знань і впровадження найкращих європейських практик в Україні.

Волонтерський рух в Україні є важливим чинником у напрямку європейської інтеграції, оскільки дозволяє громадянам України відчути себе частиною європейської спільноти. Водночас волонтерство зміцнює позитивний імідж України в Європі та сприяє тіснішій співпраці з країнами ЄС. Завдяки розвитку волонтерства українське суспільство стає більш активним, згуртованим та готовим до викликів євроінтеграції.

Сокуренко П. І.
Придніпровський Інститут ВНЗ «Міжрегіональна Академія Управління Персоналом»
к.е.н., доцент, доцент кафедри соціальної роботи та мовної підготовки

АГРЕСІЯ ЯК ФОРМА ПРОЯВУ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ І ЯК СОЦІОЛОГІЧНЕ ПОНЯТТЯ

Якщо розглядати агресію з соціологічного погляду, розуміємо її як явище, що включає в себе аналіз поведінкових моделей, що порушують соціальні норми та спрямовані на заподіювання шкоди іншим особам або групам у межах суспільних відносин. Соціологічний підхід до розуміння агресії передбачає вивчення її причин, умов виникнення та наслідків з урахуванням взаємодії індивідуальних та соціальних факторів. Такий підхід дозволяє більш повно розуміти та пояснити агресивну поведінку в контексті суспільства [1].

У соціологічному контексті агресія розглядається як форма соціальної поведінки, яка має деструктивний характер і спрямована на підрив соціальної гармонії та порядку. Ця поведінка може виявлятися у фізичній, вербальній або символічній формі та відображає реакцію на соціальні конфлікти, нерівність або порушення соціальних норм. Агресія часто розглядається як реакція на несправедливість, дискримінацію або соціальну ізоляцію, яка може мати місце в різних соціальних контекстах, таких як сім'я, школа, робоче середовище та інші. Неконтрольована агресія може привести до правопорушень [2].

У суспільстві існують певні норми та правила, які регулюють поведінку людей. Ці норми встановлюються для забезпечення порядку та гармонії. Проте, порушення цих норм може спровокувати агресивну реакцію як спробу відстояти свої права або виразити свій протест. Суспільні інститути, такі як сім'я, школа та медіа, відіграють значну роль у формуванні моделей агресивної поведінки. Сім'я, яка є основним агентом соціалізації, може впливати на формування агресивної поведінки через свій стиль виховання, наявність конфліктів у сімейному середовищі або навіть насильства, яке може відбуватися всередині сім'ї. Отже, шкільне оточення, де підлітки проводять велику частину свого часу, може стати джерелом агресивної поведінки через такі фактори, як булінг, академічний стрес або конфлікти з однолітками та вчителями. Також важливо враховувати вплив медіа та соціальних мереж, які мають значний вплив на свідомість молоді. Ці медіа можуть сприяти нормалізації агресивної поведінки та насильства через відповідний контент, який вони поширюють [3].

Таким чином, агресія, як важливе поняття в соціології, насправді є результатом складного взаємодії різних чинників - як індивідуальних, так і соціальних. Ці чинники обумовлюють, як люди реагують у соціальних ситуаціях та структурах. Розуміння цих взаємозв'язків є критично важливим для розробки ефективних стратегій профілактики та інтервенцій, спрямованих на зниження рівня агресії в суспільстві.

Список використаних джерел

1. Кошова І. В., Кресан О. Д. Психологія девіантної поведінки : навч.-метод. посіб. Ніжин : вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2021. 226 с.

2. Янкович О. І., Кікінежді О., Козубовська І., Поліщук В., Радчук Г., Осадца Ю. В. Теорія та практика профілактичної роботи з дітьми, схильними до девіантної поведінки: український і міжнародний досвід : монографія. Тернопіль, 2018. 300 с.

3. Ткачук А. О. Агресія як форма прояву девіантної поведінки. *Психологія № 16, «Шкільний світ».* 2010. С. 17–28.

Сохацька Л. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д.соц.н., професор Катаєв С. Л.

ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Під соціальною роботою на підприємстві звичайно розуміють програми та послуги, що виконуються під управлінням або керівництвом трудового колективу із залученням соціальних працівників, які обслуговують членів колективу чи службовців, і що додають законну форму потребам соціального забезпечення трудової або промислової організації.

Технології соціальної роботи на підприємствах допомагають покращити соціальні умови праці, підвищити ефективність роботи персоналу, зменшити стрес та рівень плідності кадрів.

Свою роль у розбудові соціальних служб на підприємствах зможуть відіграти соціальні служби для сім'ї, дітей та молоді, особливо на тих підприємствах, де переважають молоді працівники.

На теперішньому етапі розвитку підприємств соціальна робота є інструментом управління людськими ресурсами – як наявними, так і потенційними. У її функції входять: мотивація персоналу та забезпечення високої продуктивності праці; підтримка здоров'я працівників і, тим самим, скорочення витрат, пов'язаних з тимчасовою непрацездатністю та інвалідністю; залучення та акумуляція кращих кадрів; створення сприятливої репутації підприємства перед соціальним оточенням: споживачами та потенційною робочої силою; підтримку соціальних стандартів, які є на інших підприємствах, конкурентоспроможності підприємства на галузевому та міжгалузевому ринку праці [4].

Оптимальна схема роботи соціальної служби на підприємстві є такою: працівники соціальної служби працюють в основному з працівниками підприємства; населенню громади, прилеглої до місця розташування підприємства, допомога надається волонтерами з числа працівників. Основну роботу щодо підготовки та діяльності волонтерів соціальна служба бере на себе; однак у цьому випадку ця робота є необхідною складовою соціальної роботи на підприємстві, оскільки вона є дієвим засобом виховного впливу на працівників, підвищує позитивну соціальну активність працівників, сприяє створенню позитивного іміджу підприємства в громаді та за її межами.

Основним принципом надання соціальної допомоги на підприємстві є принцип адресності, що полягає у цільовому характері соціальної допомоги та визначенні її величини (виду, форми) на підставі особливостей стану соціальної ситуації конкретного одержувача.

Необхідність удосконалення та розвитку соціального захисту на підприємствах охоплює комплекс відносин між працівниками та роботодавцями, суспільними організаціями та державою, пов'язаних із мінімізацією впливу факторів, які впливають на якість життя, умови праці та соціальний статус громадян. Від вирішення цих проблем залежить не тільки успішна робота конкретного підприємства чи галузі, але і вкрай необхідна сьогодні стабілізація економіки країни в цілому [3].

Таким чином, соціальна служба на підприємстві – це необхідна складова системи служб соціальної роботи; структурний підрозділ підприємства або самостійна організація, які виконують ряд соціально значущих функцій. Серед них ми виділяємо посередницьку, профілактичну, соціально-педагогічну, інформативно-освітню та ін. функції.

Список використаних джерел

1. Васильєв В. В. Соціальна робота на підприємстві : навч. посіб. Київ : Слово, 2011.
2. Гриненко А. М. Соціальна політика : навч.-метод. посіб.для самостійного вивчення дисципліни. Київ : КНЕУ, 2003.
3. Синчук С. М., Буряк В. Я. Право соціального забезпечення України : навч. посіб. Київ : Знання, КОО, 2003.
4. Соціальна робота: технологічний аспект : навч. посіб. / за ред. проф. А. Й. Капської. Київ : Центр навчальної літератури, 2004.

Талат І. О.
Придніпровський Інститут ВНЗ «Міжрегіональна Академія Управління Персоналом»
викладач кафедри соціальної роботи та мовної підготовки

СОЦІАЛЬНА РОБОТА НА ПІДПРИЄМСТВІ

Промислове підприємство можна уявити як складний організм, у якому всі системи та компоненти взаємопов'язані та доповнюють один одного. Якщо одна зі складових цього організму виходить з ладу або «хворіє», її ефективність знижується, що негативно позначається на продуктивності всього підприємства. Працівники є основними елементами цього організму; їхній фізичний і психологічний стан, а також задоволеність роботою – важливі для ефективності та успіху підприємства. Керівництво, яке прагне до стабільної та довготривалої роботи компанії з мінімальними витратами в майбутньому, зобов'язане з самого початку подбати про умови праці й відпочинку персоналу, а також запобігти можливим факторам, які можуть знижувати продуктивність [1].

Важливу роль у забезпеченні добробуту працівників відіграє їхній соціальний захист. Соціальний захист сприяє підтриманню гідного рівня життя і включає комплекс заходів для забезпечення стабільної зайнятості, справедливої оплати праці, компенсації втрат від інфляції, а також допомоги літнім людям і людям з обмеженими можливостями. Соціальний захист реалізується у різних формах: відповідальність роботодавця, страхування, соціальне страхування, адресна допомога, державні гарантії тощо.

Намагання досягти ключових цілей, а саме підвищення продуктивності, зниження витрат, покращення якості продукції, іноді може призводити до утиску прав і інтересів працівників. Тому важливо мати спеціальні інститути соціального захисту на підприємстві для забезпечення балансу.

Основними завданнями фахівців із соціальної роботи на підприємстві є аналіз соціальної структури організації, відстеження змін, виявлення позитивних і негативних тенденцій у соціальних групах, розробка заходів для поліпшення соціальних процесів через вплив на структуру, формування сприятливого морально-психологічного клімату та зміцнення взаємин.

Головна мета соціальної роботи на підприємстві полягає у встановленні взаємодії між співробітниками та підприємством, спрямованої на підвищення якості життя працівників. Об'єктом такої роботи є всі працівники підприємства, а особливо ті, що перебувають у складних життєвих обставинах і активно шукають способи їх подолання [2].

Ефективна соціальна робота на промисловому підприємстві сприяє формуванню соціальної активності працівників, пов'язаної з їхніми особистісними якостями, ставленням до роботи, суспільства, трудової діяльності, освіти та участі в громадському житті. Головне завдання соціальної політики на підприємстві – створення умов, за яких працівники можуть реалізувати свій потенціал, силу та енергію. Особливу увагу фахівці з соціальної роботи приділяють питанням зміцнення здоров'я працівників. У розвинених країнах оцінка стану здоров'я працездатного населення виражається в економічних показниках.

Список використаних джерел

1. Коляда Т. В. Соціальна робота на підприємстві : навч. посіб. Умань : ФОП Жовтий О. О., 2016. 125 с.
2. Карачина Н. П., Зайкова В. С., Орищук Л. І. Соціальний пакет як метод підвищення мотивації до трудової діяльності працівників підприємства. *Економічний простір*. 2013. № 71. С. 173–182. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros_2013_71_20 (дата звернення: 15.10.2024).

Тараненко І. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.соц.н., доцент Ігрушко А. Ю.

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРІВ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ

Європейська інтеграція України висуває нові вимоги щодо якості підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери, які б мали високий рівень професіоналізму, творчої активності, були конкуренто спроможними на ринку праці, відповідально ставилися до результатів своєї діяльності.

Інтерактивні методи соціальної роботи є важливим інструментом розвитку діяльності центрів надання соціальних послуг, адже вони допомагають ефективніше залучати клієнтів, сприяють взаємодії та створюють умови для активного обговорення і пошуку рішень. Такі методи допомагають зробити процес соціальної підтримки більш продуктивним та позитивним, особливо в роботі з різними соціальними групами, такими як діти, люди похилого віку, особи з інвалідністю, тощо.

Підвищенню ефективності соціальних послуг можуть сприяти такі інтерактивні методи соціальної роботи як групові дискусії та тренінги, метод кейсів, метод рольових ігор, терапевтичні групи, творчі майстерні, фідбек-сесії та інші.

Інтерактивні методи дозволяють соціальним працівникам ефективніше залучати клієнтів до активної участі у процесі планування та організації соціальних послуг. Клієнти можуть брати участь у дискусіях, тренінгах, що дозволяє їм краще розуміти та оцінювати власні життєві обставини.

Рольові ігри або аналіз кейсів допомагають оцінити психологічний стан людини, рівень її стресу та інші особливості, що дозволяє надати більш індивідуалізовану підтримку.

Інтерактивні методи сприяють розвитку комунікативних навичок, підвищенню самооцінки, що особливо важливо для тих, хто зіштовхнувся з труднощами адаптації до нових умов життя.

Залучення клієнтів до активної участі сприяє зменшенню кількості повторних звернень, оскільки люди самі набувають навичок вирішення проблем і стають більш впевненими.

Завдяки інтерактивним методам соціальні працівники можуть отримувати зворотній зв'язок від клієнтів щодо ефективності послуг, а також краще розуміти потреби, що змінюються.

Отже, використання інтерактивних методів соціальної роботи дозволяє підвищити ефективність діяльності центрів надання соціальних послуг, адже вони забезпечують двосторонню комунікацію, врахування індивідуальних потреб і сприяють активній участі клієнтів у вирішенні своїх проблем. Впровадження таких методів дозволяє зменшити не тільки рівень соціального напруження, але й сприяє загальному розвитку культури соціальної взаємодії.

Фідря Т. В.
Придніпровський Інститут ВНЗ «Міжрегіональна Академія Управління Персоналом»
викладач кафедри соціальної роботи та мовної підготовки

СОЦІАЛЬНА РОБОТА З НАРКОЗАЛЕЖНИМИ

Наркоманія як суспільна проблема виникла у XX столітті. До цього вживання наркотичних речовин було поширене в окремих культурах, де воно мало традиційне значення.

Наукові дослідження показують, що наркотична залежність часто починається в підлітковому віці, коли молода людина найбільш вразлива та схильна до необдуманих дій. Серед основних факторів, які призводять до залежності, виділяють біологічні, соціально-педагогічні, соціальні та культурні аспекти [1].

Залежність від наркотиків негативно впливає на всі аспекти життя людини. Наркоману важко будувати стосунки з оточенням, оскільки в нього розвивається антисоціальна поведінка, агресія, часті спалахи гніву, неконтрольовані емоції та схильність до обману. У сімейних стосунках це може виявлятися у конфліктах, байдужому ставленні до близьких, егоїстичному відношенні до рідних і відсутності піклування про них.

Вживання наркотиків має руйнівний вплив на здоров'я залежного, завдаючи шкоди всім системам організму: серцево-судинній, дихальній, травній, репродуктивній, нервовій та іншим.

Реабілітація в наркології визначається як комплекс заходів психологічного, медичного, освітнього, виховного, соціального та правового характеру, що спрямовані на повернення пацієнта до нормального життя в суспільстві через відмову від психоактивних речовин, які викликають залежність. Це свідчить про важливість багатогранного підходу у лікуванні, який охоплює методи з різних сфер.

Соціальні працівники відіграють важливу роль у профілактиці наркоманії, реадаптації та реабілітації залежних осіб. Реабілітаційний процес для наркозалежних умовно поділяється на декілька етапів: домедичний, медичний та медико-соціальний [2].

На домедичному етапі соціальні працівники: проводять первинну профілактику (лекції про шкоду наркотиків тощо); виявляють осіб, які належать до групи ризику; залучають до лікування тих, хто цього потребує, налагоджують контакт із їхніми родинами та надають консультаційну підтримку.

На медичному етапі пацієнт знаходиться під наглядом медичного персоналу, але також отримує підтримку від соціальних працівників, які проводять тренінги для корекції поведінки та самооцінки; створюють сімейні групи та беруть участь у сімейній психотерапії; разом із пацієнтом розв'язують його соціальні проблеми (правові, житлові тощо).

На медико-соціальному етапі соціальні працівники тісно співпрацюють із медичними фахівцями. Основні завдання цієї співпраці: формування у пацієнта стійкої мотивації до участі в реабілітаційному процесі; виконання заходів, спрямованих на попередження рецидиву; підвищення рівня соціальної адаптації пацієнта; зміцнення здоров'я через навчання основам здорового способу життя.

Окрім соціальної, правової та психологічної підтримки, важливим завданням соціального працівника є допомога пацієнту усвідомити особливості його хвороби. Соціальний працівник також має підтримати хворого та його родину, допомогти їм зрозуміти, що одужання можливе і що можна повернутися до повноцінного життя.

Список використаних джерел

1. Бежан А. Б. Стандарти програми корекції девіантної поведінки підлітків віком 14–18 років, які мають досвід вживання психоактивних речовин. Київ : Україна, 2015. 180 с.

2. Анічин Є. М., Дикань З. В., Сєдих С. М. Допомога наркозалежним в Україні: довідник реабілітаційних центрів. Київ : Міжнародний Альянс з ВІЛ/СНІД в Україні, 2014. 68 с.

Червонний С. В.
Національний університет «Запорізька політехніка»
наук. кер. – к.соц.н., доцент Щербина С. С.

СОЦІАЛЬНЕ ЗАМОВЛЕННЯ ДЕРЖАВИ НА ПОЗАШКІЛЬНУ ОСВІТУ

Соціальне замовлення присутнє завжди і скрізь: у всі часи у будь-яких народів і націй, тобто у будь-якого суспільства. У загальному вигляді «соціальне замовлення» – це конкретна суспільна потреба, актуальна для суспільства в цілому або для певної його частини. У сучасній літературі соціальне замовлення визначається як офіційна орієнтація суспільних інститутів на досягнення у своїй діяльності заданого результату, необхідного для подальшого розвитку суспільства в цілому.

Соціальне замовлення може виражатися з боку держави, громадськості, особистості.

З боку держави воно виступає в необхідності вирішення таких суспільно й індивідуально значущих питань, як допомогу різним проблемним контингентам (бідні, інваліди, особи похилого віку, біженці, ув'язнені,

жертви насильства, безпритульні і т. п.). І масова соціальна робота – з дітьми, сім'ями, самотніми людьми, тими чи іншими групами ризику. Соціальна допомога та підтримка реалізуються в організаційному, матеріальному, медичному, психологічному, правовому, інформаційному планах, в плані надання житла, притулку, харчування, можливості отримання загальної освіти та професійної підготовки, у духовній роботі.

Громадське замовлення може полягати в запиті одних організацій до інших, висловлювати громадську думку, воно більш конкретне і характеризується територіальними особливостями (регіону, міста, району, окремих організацій). Особистісне замовлення – це потреба окремих громадян на ті чи інші послуги, в тому числі, послуги освіти.

Для нас цікава інтегральна сутність соціального замовлення, спроба поєднати державне замовлення з особистісним. Усвідомлення державного замовлення на особистісному рівні і свідоме прагнення його реалізувати грає вагому роль в житті суспільства.

Соціальне замовлення в освіті є механізмом реалізації соціальної необхідності як форми відображення загальних закономірних зв'язків, внутрішньо стійких, повторюваних, що забезпечують перетворення можливості в дійсність і регулюючих спрямованість освітньої діяльності на вирішення першочергових пріоритетних суспільних проблем.

Проблема соціального замовлення на освіту залишається поки мало вивченою. В основному вона розглядається в роботах А.В. Золотарьової, Л.Г. Логінової, О.В. Морєва та ін. Замовлення на позашкільну освіту, на відміну від шкільної освіти, яка, насамперед, виражається у формі державних освітніх стандартів, визначається правом вибору особистості. Не випадково К.Н. Вентцель згадує, що творчість і право вибору – це головні принципи, на яких будується утворення особистості дитини. Право вибору – головна особливість позашкільної освіти. На відміну від радянського періоду, де панувала державна ідеологія, і позашкільне виховання було покликане «допомагати» суспільству і школі вирішувати завдання ідеологічного виховання молоді, ні про яке соціальне замовлення з боку особистості не згадувалося. Сьогодні в сучасних умовах позашкільна освіта сприяє задоволенню особистісних, соціокультурних, освітніх потреб дітей та їх батьків. Під соціальним замовленням на позашкільну освіту слід розуміти всю сукупність освітніх (і супутніх) запитів і вимог, які пред'являються, або можуть бути пред'явлені системі позашкільної освіти дітей-якими соціальними суб'єктами.

Шаульська Н. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.соц.н., доцент Ігрушко А. Ю.

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ СІМЕЙ З ДІТЬМИ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ В ЗОНІ ВІЙСЬКОВОГО КОНФЛІКТУ

З початку повномасштабного вторгнення в Україну постраждали десятки тисяч дітей. Це діти, які пережили травми, поранення, фізичне, сексуальне або психологічне насильство. Також до цієї категорії внесені діти, які були викрадені, незаконно вивезені за межі країни, залучені до участі у воєнізованих діях чи збройних формувань, незаконно утримувалися або зазнали інших негативних наслідків через воєнні дії.

Соціальний захист сімей з дітьми, які перебувають у зоні військового конфлікту, є пріоритетом для державних і міжнародних організацій, оскільки ці родини зазнають значних психологічних, економічних та фізичних труднощів. Забезпечення їх підтримкою допомагає зменшити негативний вплив війни на дітей, забезпечити їм базові потреби та створити умови для розвитку.

Соціальний захист сімей з дітьми в зоні військового конфлікту вимагає комплексного підходу, що поєднує матеріальну підтримку, психологічну та юридичну допомогу, забезпечення доступу до освіти та медицини. Ефективність цих заходів залежить від співпраці держави, місцевих громад та міжнародних організацій, що дозволяє забезпечити найвразливіші категорії населення необхідними ресурсами та допомогою.

Держава і міжнародні фонди надають грошові виплати для підтримки основних потреб сімей, які залишилися в зоні конфлікту або змушені були переміститися. Це допомагає забезпечити родини харчуванням, одягом і ліками. Продукти харчування, гігієнічні засоби, одяг, медикаменти та інші товари першої необхідності є важливою частиною допомоги для сімей. Багато благодійних організацій організовують регулярну доставку таких наборів до постраждалих регіонів.

Багато сімей втратили домівки, тому надання тимчасового житла або допомога в його відновленні є критично важливими. Також пропонуються програми для часткової оплати оренди житла в безпечніших регіонах.

Діти, які перебувають в зоні конфлікту або стали свідками насильства, часто зазнають значного психологічного стресу. Організована діяльність центрів психологічної допомоги та мобільних груп фахівців є обов'язковою для зниження травматичних наслідків війни.

Батьки також потребують підтримки для того, щоб краще допомагати дітям справлятися з наслідками конфлікту. Психологічна допомога для дорослих допомагає знизити рівень тривожності в родинах та підтримувати стабільну атмосферу для дітей.

У зонах конфлікту часто порушуються права сімей на доступ до базових послуг. Юридична допомога, надана державою або міжнародними організаціями, допомагає відстоювати права на отримання виплат, гуманітарну допомогу, освіту.

У зоні конфлікту доступ до медицини значно обмежений, тому слід звернути увагу на створення та розширення доступності мобільних медичних пунктів, евакуаційних програм для надання лікування в безпечних місцях. У складних умовах погіршуються показники здоров'я серед дітей, тому вакцинація та профілактика інфекційних захворювань є важливими складовими медичного захисту.

Для сімей, які змушені були залишити зону конфлікту, створюються програми інтеграції, які допомагають їм адаптуватися до нового середовища, знайти роботу, отримати доступ до шкіл і дитячих садків. Участь у творчих заняттях, спортивних секціях допомагає дітям відволікатися від негативних подій та розвивати навички, які сприятимуть їхній соціальній інтеграції.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Антіпов І. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – Склярук А. В.

ПСИХОЛОГІЧНА КОРЕКЦІЯ ПТСР У ВІЙСЬКОВИХ ПІСЛЯ ТЯЖКИХ ПОРАНЕНЬ

Психологічна корекція посттравматичного стресового розладу (ПТСР) у військових після тяжких поранень є надзвичайно важливим і складним процесом. Військові, які пережили травматичні події під час бойових дій, часто стикаються з тривалими психологічними наслідками, що можуть ускладнювати їх реабілітацію і адаптацію до цивільного життя.

ПТСР у військових – це серйозна і поширена проблема, яка не тільки ускладнює їхню особисту адаптацію, але й може суттєво впливати на їх соціальну, професійну та сімейну життєдіяльність.

1. Збільшення кількості випадків ПТСР серед військових - сучасні війни, зокрема війна в Україні, характеризуються інтенсивними бойовими діями, використанням високоточних видів зброї, а також психоемоційно важкими ситуаціями, що призводять до значної кількості поранених, у тому числі важко травмованих військових. Чим більше бойових дій, тим більше постраждалих від психологічних травм. Враховуючи масштаб конфлікту, кількість осіб, які потребують психологічної допомоги, зростає.

2. Тяжкість і стійкість ПТСР після поранень - ПТСР не є лише психологічним розладом, він може мати значні фізіологічні, соціальні та економічні наслідки для військових. Військовослужбовці, які пережили тяжкі поранення, можуть переживати не лише психологічні травми, а й фізичні обмеження, що ще більше ускладнює процес реабілітації. Це вимагає спеціальних, індивідуально підібраних підходів до лікування, оскільки важкі поранення можуть спричиняти специфічні форми ПТСР, пов'язані з больовими синдромами або тривалими фізичними обмеженнями.

3. Високий рівень психологічної напруги та тривоги - Сучасні бойові дії, особливо в умовах інтенсивних обстрілів, мінування, використання різних типів зброї, часто супроводжуються високим рівнем психологічної напруги. Для військових це означає постійний стрес і травму, яка може закріплюватися навіть після повернення з фронту. Це не лише призводить до ПТСР, а й до депресії, тривоги, агресії та соціальної ізоляції, що знову ж таки вимагає комплексного підходу до лікування та адаптації.

4. Невизначеність майбутнього та соціальна ізоляція - Для багатьох військових після важких поранень виникають труднощі в адаптації до мирного життя, зокрема у питаннях працевлаштування, соціальної інтеграції та взаємодії з родинами. Досвід війни часто призводить до труднощів у комунікації з оточуючими, а також до переживання соціальної ізоляції та відчуження. Це важливо розглядати в контексті реабілітації, адже психологічний вплив війни і поранень продовжує відчуватися на всіх етапах відновлення.

5. Потреба у спеціалізованих програмах реабілітації - Існує величезна потреба у створенні і впровадженні комплексних програм психологічної реабілітації для військових, особливо після тяжких поранень. Це включає не лише терапевтичні методи лікування, а й підтримку військових через спеціалізовані соціальні, освітні та трудові програми. Така підтримка дозволяє не лише зняти симптоми ПТСР, але й значно покращити якість життя ветеранів війни.

6. Соціальні та економічні наслідки - Враховуючи численні соціальні та економічні наслідки ПТСР, необхідно відзначити, що ці проблеми можуть мати довготривалі наслідки для країни. Втрата працездатності, порушення в особистому та соціальному житті військових значно збільшують навантаження на систему соціального захисту, медичну допомогу та інші сфери. Однак належна психологічна допомога та реабілітація можуть суттєво знизити ці негативні наслідки.

7. Роль сім'ї та громади в процесі реабілітації -Соціальна підтримка родини, друзів та громади є важливою складовою процесу відновлення після травм. Військові, які пережили травматичні події, часто мають труднощі в інтеграції в суспільство, і тут велика роль відводиться саме підтримці їхнього оточення. Тому програми, що включають роботу з родинами, зокрема психологічну допомогу для членів родини, є важливими.

Отже, актуальність питання психологічної корекції ПТСР у військових після тяжких поранень обумовлена як масштабами сучасних військових конфліктів, так і численними викликами, які ці конфлікти ставлять перед суспільством та системою охорони здоров'я. Для ефективного вирішення цієї проблеми необхідно розробляти та впроваджувати комплексні підходи, які включають психологічну, соціальну та фізичну реабілітацію, створення сприятливих умов для соціальної інтеграції військових та підтримку на всіх етапах їх відновлення.

Арефнія С.
Міжрегіональна Академія управління персоналом
к.психол.н., доцент

ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ ЖІНОК-БІЖЕНОК ЗА КОРДОНОМ

Проблеми адаптації у жінок-біженок з дітьми, які перебувають за кордоном, виникають щодо: іншомовного середовища (проблема мовного питання та влаштування дітей в навчальні заклади); соціальних зв'язків (проблема втрати старих і побудови нових соціальних зав'язків); спільного проживання з іншими людьми (проблема комунікації та співіснування, розподілу обов'язків, відстоювання психологічних та фізичних кордонів); роботи онлайн та догляду за дитиною (проблема професійної адаптації в складних побутових умовах); особливостей культури (проблема адаптації до темпу, законів та правил іншої держави); проживання в розлуці з чоловіками та батьками дітей (проблема зміни обов'язків та відповідальності щодо вирішення життєво необхідних та побутових питань, проблема з емоційним станом дітей у зв'язку з відсутністю поруч зви-

чної чоловічої сильної фігури); отримання гуманітарної допомоги (проблема навчитись брати допомогу, відмова від допомоги через відчуття сорому); відчуття провини щодо перебування в безпечному місці не в Україні; порушення «Я-концепції». Кожна окрема людина повинна адаптуватися до розуміння справжньої природи людини, реалізуючи кращі сторони своєї особистості у спілкуванні. Уявлення про власну особистість становлять зміст «Я-концепції». Загроза у вигляді вимушеного переселення до іншої країни і розвитку невідповідності власного «Я» природі людській постає як невідповідність «Я-реального» і «Я-ідеального». Люди з сильною невідповідністю погано психологічно адаптуються, мають низький рівень самоактуалізації, майже не здатні до самосприйняття, тривожні, емоційно нестабільні і невротичні. Люди, що мають негативну «Я-концепцію», тобто незадоволені собою, не здатні сприйняти себе, і, відповідно, не можуть сприйняти інших, не задоволені життям та всіма оточуючими людьми. Нелюбов до себе супроводжується істотною ворожістю до інших, тобто ставлення до себе позначається на ставленні до інших, що спричиняє дезадаптацію. У зв'язку з перебуванням в іншій країні зворотний зв'язок від незнайомих людей знижується через іншомовність, проблеми вибудовування міжособистісних стосунків, отже, Я-соціальне майже не має наповнення, адаптація ускладнюється.

Другу групу складають жінки з дітьми, які перебувають в Україні. Проблеми з адаптацією жінок з дітьми, які перебувають в Україні виникають щодо: довготривалого стресу з високим рівнем інтенсивності (сирени повітряної тривоги, проблема виникнення фантомних сирен); військового стану для українських сімей (травматичний досвід різних видів насилля, проблема психоемоційного стану дітей та їхніх батьків, які чули вибухи та перебували у зоні бойових дій, на окупованих територіях, ночували у підвалах, були жертвами насилля та мали симптоми посттравматичного стресового розладу (ПТСР)); чоловіків, які пішли служити в ЗСУ (проблема переживання психоемоційного стану стосовно очікування чоловіків з війни); психосоматичних реакцій на стрес, фізіологічних змін у дітей (проблеми енурезу, безсоння, тимчасова відмова від мовлення чи їжі, регрес, відчуження від соціуму, емоційноповедінкові порушення); проживання втрат: матеріальних цінностей (згорів будинок, машина), життя близьких, зміна духовних цінностей; труднощів адаптації у підлітків (проблема відсутності звичної соціальної комунікації накладаються на проблеми пубертату); невідомості щодо термінів закінчення війни, неможливість будувати далекоглядні перспективи та плани, проблема пояснення дітям шляхів повернення до звичного життя.

Третя група, яку складають самотні жінки-біженки, характеризується такими проблемами, пов'язаними з адаптацією: пошук шляхів бути корисними для своєї країни на відстані; втрата сенсу життя, пошук себе.

Четверта група – чоловіки, які перебувають в Україні і не задіяні у військових подіях. Проблеми з адаптацією чоловіків стосуються: економічних складнощів; проживання розлуки з сім'єю, яка виїхала за кордон; кризи самоідентичності.

Артоуз О. О.
Класичний приватний університет

КОПІНГ-СТРАТЕГІЇ ЯК РЕСУРС ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ

Актуальність. Швидкий розвиток суспільства часто спричиняє дезорієнтацію в навколишній соціальній реальності та змінює поведінку людей. Наразі складні життєві ситуації впливають на представників різних соціальних груп. Часто це супроводжуються невизначеністю, необхідністю прийняття непростих і термінових рішень. Стресові ситуації вимагають швидкого реагування. У зв'язку з цим особливо актуальним є реалізація ефективних копінг-стратегій.

Мета: визначити роль копінг-стратегій у забезпеченні психологічного благополуччя особистості, дослідити їх вплив на адаптацію до стресових ситуацій.

Стрес є невід'ємною частиною нашого життя, що проявляється у різних сферах діяльності, і кожна особистість реагує на нього індивідуально; у цьому контексті ключовим стає поняття копінгу як механізму управління стресом і адаптації до нього.

У зарубіжних розвідках зустрічається поєднання термінів "психологічне благополуччя", "життєстійкість" та "копінги". Вони представляють собою систему стійких позитивних рис особистості, що розуміються як ресурси особистості, які сприяють успішному пристосуванню людини до навколишнього світу і практичного оволодіння ним, а також виконують важливу буферну функцію, тобто перешкоджають розвитку психічної патології, девіантної поведінки, особистісних порушень [3, с. 90]. Відповідно для людини така система означає підтримку внутрішньої рівноваги особистості в умовах стресу та змін.

Копінг-поведінка в стресових ситуаціях визначається як здатність людини успішно долати труднощі, складність яких перевищує повсякденні виклики.

Копінг-стратегії – це засоби управління діючим стрес-чинником, які виникають як відповідь особистості на загрозу. У теорії копінг-поведінки виокремлюють базисні копінг-стратегії, до яких належать «розв'язання проблем», «пошук соціальної підтримки» та «уникання» [1, с. 43]. Усвідомлення цих механізмів дозволяє глибше зрозуміти реакції людей на стрес і знайти ефективні способи їх підтримки в цьому процесі.

Також теоретично описують інші три класи копінг-стратегій. До першого класу належать стратегії, спрямовані на пошук соціальної підтримки. До другого класу – усвідомлені когнітивні стратегії, які люди застосовують у важких ситуаціях (копінг-стратегії в їх традиційному розумінні). Третій клас складають мимовільні психічні механізми, які змінюють наше сприйняття внутрішньої або зовнішньої реальності з метою зменшення стресу [2, с. 90]. Для особистості це означає збереження внутрішньої рівноваги та адаптацію до змінних життєвих обставин. При цьому використовуються емоційні, когнітивні і поведінкові ресурси для вирішення проблем або мінімізації негативного впливу стресу. Такі стратегії копінг-поведінки характеризуються оптимістичним світоглядом, стабільною позитивною самооцінкою, реалістичним сприйняттям життя та високим рівнем мотивації до досягнення цілей.

Отже, копінг-стратегії є важливим ресурсом для підтримки та покращення психологічного благополуччя особистості, оскільки вони сприяють ефективному подоланню стресових ситуацій, адаптації до змін і збереженню внутрішньої рівноваги. Розуміння їхньої ролі дозволяє оптимізувати процеси саморегуляції та підвищити якість життя.

Список використаних джерел

1. Ткачук Т. А. Копінг-стратегії як складові копінг-поведінки особистості. *Практична психологія та соціальна робота*. 2014. № 7 (184). С. 43–48.

2. Vaillant G. Adaptive mental mechanisms: Their role in a positive psychology. *American Psychologist*. 2000. № 55 (1). P. 89–98.

3. Peterson C. Character strengths and virtues: A handbook and classification / by ed. M. E. P. Seligman. New York : Oxford University Press, 2004. 816 p.

Архіпцева К. Є.
Класичний приватний університет

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-УПРАВЛІНСЬКОГО АПАРАТУ

Психологічні особливості професійного вигорання адміністративно-управлінського апарату обумовлені специфікою їхньої роботи, яка пов'язана з високою відповідальністю, великими обсягами інформації, необхідністю прийняття рішень та управління людьми.

До факторів що сприяють вигоранню необхідно віднести постійний стрес, емоційне виснаження, монотонність роботи, відсутність підтримки.

Основні прояви вигорання:

– емоційне виснаження, а саме почуття спустошеності, втома навіть після відпочинку;

– деперсоналізація, тобто цинічне ставлення до колег чи підлеглих, байдужість до результатів роботи;

– зниження професійної ефективності через відчуття неспроможності виконувати завдання якісно.

Наслідками професійного вигорання для організації можуть бути зниження продуктивності працівників, підвищення плинності кадрів, зростання конфліктності у колективі.

Шляхи подолання вигорання.

1. Психологічна підтримка: консультації з психологами, створення програм підтримки в колективі.
2. Розвиток стресостійкості: тренінги з управління емоціями, релаксаційні техніки.
3. Оптимізація робочих умов: справедливий розподіл навантаження, періодичні перерви, чітке планування робочого часу.
4. Підтримка здорового способу життя: фізична активність, здорове харчування, достатній сон.

Профілактика професійного вигорання є важливою для забезпечення ефективної роботи адміністративно-управлінського апарату та їхньої психологічної стійкості

Бандуряк Ю. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.психол.н., доцент кафедри психології Гришина Т. А.

РОЛЬ БАТЬКІВ У СВОЄЧАСНІЙ ПРЕВЕНЦІЇ ПІДЛІТКОВИХ СУЇЦИДІВ

Актуальність дослідження обумовлена тим, що суїцид – серйозна суспільна проблема, яка щорічно призводить до понад 700 000 смертей у всьому світі.

Стрімкий ріст випадків депресії, тривожності та ізоляції, спричинений пандемією COVID-19, а в Україні – ще й і війною – зробив цю проблему актуальною в усьому світі і в нашій країні, зокрема.

Для України проблема суїцидів – більш ніж актуальна. Статистичні дані дають нам жахливі числа про прояви суїцидальної поведінки саме серед дітей, підлітків і молоді. В Україні майже 85% підлітків хоч раз у житті думали про самогубство.

За оперативними даними обласних військових адміністрацій у 2022 році дітьми скоєно 127 спроб самогубства, станом на листопад 2023 за неповний рік сталися 116 випадків суїцидів серед дітей.

Хоча насправді ніхто з цих дітей не хоче вмирати, просто для дитини думки про самогубство – часто єдиний спосіб звернути на себе увагу батьків, крик про допомогу.

У 80% випадків причиною суїциду серед дітей та підлітків виступають стосунки з близькими, проблеми, що пов'язані з стосунками з батьками. Інші причини суїцидальної поведінки: конфлікти з однолітками, проблеми з особами протилежної статі, зокрема нерозділене кохання, труднощі, пов'язані зі школою та навчанням, страх перед кримінальною відповідальністю, виховання в неповних сім'ях, випадки сексуального насилля, смерть товаришів та родичів.

На сьогоднішній день суспільство в своїй соціальній діяльності не встигає помічати та реагувати на суїцидальну поведінку підлітків. Тому, потрібні інші соціальні орієнтири, засоби і методи, що враховують нові соціальні умови, щоб вчасно виявляти ознаки та попереджувати суїцидальну поведінку серед підлітків.

На сучасному етапі розвитку суспільства ми можемо спостерігати багато чинників, які впливають на виникнення суїцидальних тенденцій серед дітей, підлітків та молоді. Тому, важливим аспектом є створення атмосфери високої духовності, поваги до особистості та її внутрішнього світу. Зокрема, діти повинні відчувати турботу і потрібність як рідним, так і соціуму в цілому. Адже, ні одна людина не хоче померти, вона хоче лише втекти від деяких обставин, які вважає нестерпними.

Батькам потрібно демонструвати свою любов дітям, підтримувати їх самостійні прагнення та суворо не судити, адже саме це веде до підвищення самооцінки, особистісного зростання та успішності власної життєдіяльності.

Заохочення дітей до обговорення домашніх справ та процедуру прийняття спільних рішень, наслідки яких будуть торкатися і підлітка надасть йому можливість відчувати власну приналежність до сімейного життя, що, у свою чергу, допоможе з порушенням відчуття самотності та допоможе підвищити самооцінку через відчуття важливості та значимості.

Атмосфера у домі впливає на те, як себе відчуває дитина. У випадку напруженої атмосфери в домі у дитини розвивається емоційна нестабільність, а також почуття непотрібності.

Також важливо уникати практик фізичного та іншого роду покарання. Суперечки між підлітком та батькам після такої стратегії матимуть вигляд традиційної форми комунікації, тобто діти переставатимуть довіряти дорослим, боятимуться розказувати про власні труднощі та проблеми, ставатимуть замкнутими, тікатимуть з дому, а також нерідко ставатимуть схильними до аутоагресії, вже самостійно караючи себе у стресових ситуаціях.

Зважаючи на загрозу кризового психоемоційного стану для будь-якої дитини у сучасному егоцентричному й агресивному світі, слід своєчасно вжити належних заходів, щоб запобігти фатальним наслідкам.

Барбанова О. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.психол.н., доцент Гришина Т. А.

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОРЕКЦІЇ РІВНЯ САМООЦІНКИ ПІДЛІТКІВ МЕТОДОМ КАЗКОТЕРАПІЇ

Нагальною проблемою нашого часу залишається формування творчої людської особистості. Особливо болючі питання щодо цього виникають у підлітковому віці, який часто і, мабуть, небезпідставно, вважають кризовим, критичним, оскільки саме в цей період відбуваються досить істотні якісні зрушення у розвитку особистості. Актуальність дослідження полягає у тому, що специфіка психологічної корекції рівня самооцінки підлітків під впливом казкотерапії не досліджена у психологічній науці ні в теоретичному ні у практичному плані.

Самооцінка є складним особистісним утворенням і відноситься до фундаментальних властивостей особистості. У ній відбивається те, що людина дізнається про себе від інших, і її власна активність, спрямована на усвідомлення своїх дій і особистісних якостей. Відношення людини до самої себе є найбільш пізнім утворенням у системі її світосприйняття. Але, незважаючи на це (а може бути, саме завдяки цьому), у структурі особистості самооцінці належить особливо важливе місце [2].

Одним із найважливіших проблемних завдань психологів сучасності є пошук нових ефективних технологій у галузі діагностики, корекції та виховання особистості. Однією з таких технологій є, на нашу думку, метод казкотерапії – терапії особливим казковим середовищем, у якому можуть проявлятися потенційні можливості особистості.

Казкотерапія – це метод, що дозволяє послуговуватися набутим у ході історичного розвитку людства досвідом для інтеграції особистості, для розширення і вдосконалення взаємодії людини з навколишнім світом. Основний, на нашу думку, принцип цього методу - це цілісний, духовний розвиток людини (дитини, підлітка, дорослого), це можливість створення сприятливого грунту для становлення цілісної, творчої особистості [1].

Останнім часом термін «казкова терапія» (або «корекція казкою») все частіше з'являється на сторінках психологічних видань, викликаючи в педагогів та психологів неоднозначну реакцію. З одного боку – це досить несерйозне, подеколи скептичне ставлення, з іншого, більш обізнаного з цією системою, – відкриття безмежних можливостей казкової терапії. Адже ця система є найдавнішим педагогічним та психологічним методом. Знання про світ, філософію життя споконвічно передавалися із вуст в уста і переписувалися. Кожне нове покоління перечитувало і збагачувалося ними.

Саме з таким явищем передачі та засвоєння життєвого досвіду і пов'язують деякі психологи термін «казкова терапія», розуміючи під нею способи передачі знань про шлях розвитку душі людини та соціальну її реалізацію. Діагностичними та терапевтичними можливостями казки цікавилися психологи різних напрямів у різні історичні періоди. Крім того, не є новим використання казки як своєрідного методу самовиховання та самокорекції особистості. Саме тому ми вбачаємо за потрібне розкрити в нашій роботі основні особливості та закономірності розвитку методу казкотерапії, дотримуючись принципу історизму [2]. Отже, казкова терапія являє собою спостереження і розкриття внутрішнього і навколишнього світу, осмислення пережитого, моделювання майбутнього, процес підбору для кожного клієнта його «особистої» казки. Багато хто вважає казкову терапію методом лише для дітей. Це є правильним лише в деякій мірі, адже казка спрямована на чистий, чутливий дитячий початок кожної людини.

Список використаних джерел

1. Занюк С. С. Психологічні закономірності самооцінки дітей. Київ : Либідь, 1999. 224 с.

2. Рибалка В. В. Особистість у практичній психології. *Основи практичної психології*. Київ : Либідь, 2003. 231 с.

Блакитна А. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.психол.н., доцент, професор кафедри практичної психології Гришина Т. А.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОРЕКЦІЇ ТРИВОЖНОСТІ У МОЛОДШОМУ ШКІЛЬНОМУ ВІЦІ

У психологічній науці існує декілька концепцій тривоги як емоційного стану особистості.на противагу поняттю «стрес», що відбиває об'єктивні властивості стимулів, що характеризують ситуацію, термін «погроза» повинний використовуватися для опису суб'єктивної оцінки індивідом ситуації як укладає в собі

фізичну чи психологічну небезпеку для нього. Безсумнівно, оцінка ситуації у якості небезпечної чи загрозливої буде залежати від індивідуальних розходжень у здібностях, уміннях, властивостях особистості, а також від специфіки особистого досвіду індивіда в переживанні подібних ситуацій [3].

У концепцію тривоги як процесу включаються поняття стресу, погрози, стани й властивості тривоги в якості основних складових концепції. Розвиток усеосяжної теорії, що пояснює основні явища тривоги, повинен починатися з визначення реакцій, що входять у стан тривоги.

Тривожність займає одне з важливих місць як у нормальній психодинаміці, так і в психопатології, тобто у виникненні різних симптомів.

Тривожність попереджує про конфлікт, небезпеку, загрозу і в цьому випадку має не меншу цінність, ніж біль. Конфлікт, як правило відбувається між неприйнятими підсвідомими імпульсами і психічними силами, спрямованими на стримування цих імпульсів. Тривожність – це сигнал не лише попереджуючий, але і захищаючий від конфліктів, тому що завіює механізми психологічного захисту [1].

Тривожність інтрапсихічна, тобто зумовлена внутрішньо і пов'язується із зовнішніми об'єктами лише тією мірою, в якій вони стимулюють внутрішні конфлікти.

Звичайно, тривожність на відмінну від страху являє собою реакцію на уявну, невідому загрозу. До основи тривожності завжди покладено внутрішні конфлікти особистості. Для тривожності також характерна пролонгованість, тобто їй властиво розтягуватись у часі, постійно повторюватись або ставати неперервною.

Відповідно до завдань нашого дослідження неабиякий інтерес має аналіз методів, що використовуються у роботі психолога для діагностики й корекції тривожності. Тому ми зупинимося детальніше на висвітленні, наявних у психологічній науковій літературі, основних методів дослідження тривожності особистості дитини.Тривожність у молодшому шкільному віці є наслідком негативного впливу комплексу взаємопов'язаних причин. Причинами дитячої тривожності можуть бути: невдачі у навчанні; неправильна позиція шкільного класовода; соціальні та інші [2].

У даний час у науково-психологічній літературі є цілий ряд різних методів діагностики тривоги і тривожності, і в основному вони спрямовані на вивчення особливостей дорослої людини. Разом із тим, зазначимо, що методи дослідження дитячої тривожності в літературі представлені вузькими описами. Таке зауваження особливо стосується методик діагностики рівня тривожності дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Найчастіше використання цих методик обмежується лише проективними методиками.

Отже, робота із психопрофілактики й подоланню тривожності у дітей молодшого шкільного віку повинна носити не вузько функціональний, а загальний, індивідуально-орієнтований характер, сфальцьований на тих факторах середовища й характеристиках розвитку, які в кожному віці можуть стати причиною тривожності.

Роботу слід здійснювати на рівні всіх структурних компонентів тривожності, з орієнтацією на її вікові й полові "піки" і індивідуальні "зони уразливості" для кожної дитини. У молодшому шкільному віці центральне місце приділяється роботі з навколишніми дитину дорослими [2].

Таким чином, у профілактиці й подоланні тривожності у дітей істотну роль відіграє забезпечення дитини необхідним набором засобів і способів дій у значимі для нього ситуаціях, вироблення індивідуальної ефективної поведінки.

Список використаних джерел

1. Забродський М. М. Вікова психологія : навч. посіб. Київ : МАУП, 1998. 92 с.

2. Пашукова Т. І., Допіра А. І., Дьяконов Г. В. Практикум із загальної психології / за ред. :Т. І. Пашукової. Київ : Знання, 2000. 204 с.

3. Семиченко В. А. Психічні стани. Київ : Магістр-S, 1998. 208 с.

Бур'ян С. П.
Класичний приватний університеn
наук. кер. – д.психол.н., професор Зарицька В. В.

ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Аналіз сучасних підходів до організації дистанційного навчання на прифронтових територіях України в умовах воєнного стану є вкрай важливим для забезпечення безперервності освіти в умовах кризи. Це дослідження мало на меті визначити основні виклики та перспективи дистанційного навчання, зокрема шляхом аналізу міжнародного досвіду та оцінки ефективності впроваджених моделей навчання. Для цього було використано описовий підхід, що передбачає традиційний аналіз документів, системний підхід, методи аналізу та синтезу. Основними об'єктами аналізу були Закони України, постанови, розпорядження Кабінету Міністрів України, накази та листи Міністерства освіти і науки, прийняті після 24 лютого 2022 року. Дослідження виявило, що ключовими викликами для організації дистанційного навчання на прифронтових територіях є забезпечення безпеки учасників освітнього процесу, брак технічних засобів та ресурсів, а також психологічні труднощі для студентів та викладачів. Аналіз міжнародного досвіду показав, що впровадження новітніх технологій та адаптація методик викладання можуть значно підвищити ефективність дистанційного навчання в умовах кризи. Сформульовано рекомендації щодо вдосконалення освітнього процесу, які включають інтеграцію інноваційних технологій, підвищення кваліфікації викладачів та психологічну підтримку всіх учасників освітнього процесу. Практична цінність дослідження полягає у можливості застосування цих рекомендацій для покращення організації освіти у прифронтових районах України, забезпечення безперервності освіти в умовах воєнних дій та підвищення загальної якості освіти. Результати дослідження можуть бути використані при розробці національних стратегій дистанційного навчання під час кризових ситуацій та сприяти вдосконаленню нормативно-правової бази в освітній галузі.

Вакалюк Д. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д.психол.н., професор Зарицька В. В.

РОЛЬ ПРОФЕСІЙНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ В ПРОЦЕСІ СТАНОВЛЕННЯ САМООЦІНКИ ЧОЛОВІКІВ СЕРЕДНЬОГО ВІКУ

Роль професійної діяльності у формуванні самооцінки чоловіків середнього віку є надзвичайно важливою, оскільки успіхи та невдачі в кар'єрі часто впливають не тільки на матеріальний стан, але й на емоційну стабільність та почуття власної гідності. Для багатьох чоловіків цей етап є часом кризи або стабільності, коли питання професійної самореалізації займає важливе місце у визначенні загальної самооцінки.

Професійна діяльність для багатьох чоловіків є основним джерелом ідентичності, статусу та соціальної значущості. У середньому віці чоловіки часто переживають певний етап переосмислення свого місця в професійному світі. Це може бути періодом, коли вони оцінюють свої досягнення та розмірковують над можливістю змінити кар'єрний шлях або навіть перейти на нову професійну позицію. Успіхи або невдачі на професійному фронті здатні сильно впливати на їхню самооцінку, формуючи відчуття власної значущості або, навпаки, неповноцінності.

Саме в цей період середнього віку чоловіки можуть відчувати найбільше напруження, оскільки ставлять собі питання про те, чи досягли вони бажаного рівня кар'єрного росту, чи залишаються конкурентоспроможними на ринку праці, і чи змогли реалізувати свої професійні амбіції. Тому професійна реалізація є важливим компонентом самосприйняття, оскільки вона допомагає чоловікам відчути свою значимість у суспільстві, стабільність і впевненість у майбутньому.

Досягнення високих кар'єрних результатів, визнання в професійному середовищі та стабільність в професійній діяльності допомагають зміцнити позитивне самосприйняття чоловіків середнього віку. Їхні досягнення на роботі часто служать підтвердженням їхніх здатностей та життєвого досвіду. Високий професійний статус або успіхи в бізнесі підвищують рівень самооцінки, адже багато чоловіків оцінюють свою гідність через призму своєї праці, досягнень і соціального статусу.

Проте професійні невдачі, особливо в середньому віці, можуть стати серйозним викликом для самооцінки. Поява кар'єрних труднощів, зниження доходів, втрата роботи або невизнання заслуг може призвести до розвитку кризових ситуацій, які, в свою чергу, сприяють зниженню самооцінки. У цей період чоловіки можуть переживати відчуття втрати ідентичності, неупевненості в собі та своїй ролі в суспільстві, що може вплинути на їхнє емоційне та психологічне здоров'я.

Часом середній вік стає періодом, коли чоловіки намагаються змінити свою професійну діяльність або переорієнтуватися на інші кар'єрні можливості. Пошук нових шляхів для самореалізації, зміна професії або початок власного бізнесу можуть стати значними кроками для відновлення самооцінки. Проте цей процес також має свої виклики. Зміна професійної діяльності вимагає великої мужності та готовності до нових труднощів, що може бути пов'язано з періодом невизначеності і стресу.

Успіх на новому професійному шляху допомагає відновити самооцінку, надати відчуття значущості та досягнення. Водночас невдача або невизначеність на новому етапі може посилити відчуття безсилля, зниження самовизначення і стрес. Тому, коли чоловік приймає рішення змінити професійну діяльність, це часто супроводжується потребою в серйозному переосмисленні своїх цінностей, а також адаптацією до нових умов.

Соціальна підтримка є важливим фактором, який допомагає чоловікам середнього віку підвищити свою самооцінку через професійну діяльність. Сімейна підтримка, підтримка колег та друзів здатна знижувати стрес і тривогу, пов'язані з професійними проблемами. Позитивне оточення, готовність підтримати в важкі моменти, допомагають зберігати мотивацію та оптимізм, що в свою чергу сприяє зростанню самооцінки.

Чоловіки, які мають сильну підтримку від близьких людей або колег, мають більше шансів успішно подолати професійні труднощі та відновити свою самооцінку навіть після невдач.

Професійна самореалізація є важливим чинником, що безпосередньо впливає на самооцінку чоловіків середнього віку. Успіхи або невдачі в кар'єрі мають вирішальний вплив на емоційний стан та соціальну адаптацію чоловіків у цей період життя. Для багатьох чоловіків професійна діяльність є не тільки засобом досягнення матеріального добробуту, але й способом самовираження, підтвердження своєї значущості та здатності бути корисним для суспільства.

Пошук нових шляхів для самореалізації, подолання професійних криз і забезпечення соціальної підтримки є важливими елементами в процесі збереження або відновлення позитивної самооцінки в середньому віці. Адекватна професійна реалізація та підтримка близьких людей можуть стати важливими чинниками, що сприятимуть збереженню стабільного психологічного стану та високої самооцінки на цьому етапі життя.

Список використаних джерел

1. Ковальчук М. І. Психологія професійної діяльності : підручник. Київ, 2020.
2. Іванова Т. С. Криза середнього віку: соціальні та психологічні аспекти. Харків, 2020.
3. Чорна В. І. Соціальна підтримка та її вплив на професійну самореалізацію чоловіків середнього віку. Харків, 2021.
4. Соколова Н. П. Психологічні аспекти змін у професійній діяльності чоловіків середнього віку. Київ, 2022.

Варакута М. Л.
Класичний приватний університет
аспірантка;
ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»
старший викладач кафедри психології
наук. кер. – д.психол.н., професор Зарицька В. В.

РОЛЬ МОТИВАЦІЇ В АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ РІЗНОГО ВІКУ ДО ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Перехід до дистанційного навчання став викликом для системи освіти і стимулював активне вивчення факторів, які впливають на успішність студентів. Одним з основних таких факторів є мотивація - рушійна сила

в освітньому процесі, яка визначає рівень активності і зацікавленості студента. Метою цього дослідження є аналіз мотиваційних чинників, які впливають на адаптацію студентів різного віку до дистанційного навчання.

Мотивація як основний фактор навчальної діяльності. Мотивація - це комплекс внутрішніх і зовнішніх чинників, які спонукають особу до дії та визначають інтенсивність її прагнень і зусиль. Згідно з сучасними дослідженнями, мотивація в дистанційному навчанні виступає важливим елементом, що підтримує активність студента та його зацікавленість у процесі навчання (Zimmerman, 2008). Успішність дистанційної освіти значною мірою залежить від рівня внутрішньої мотивації студента, що забезпечує саморегуляцію та цілеспрямованість [5].

Адаптація до онлайн-навчання має різні аспекти для студентів різних вікових категорій. У молодших студентів (18-25 років) мотивація здебільшого пов'язана з інтересом до предмета, прагненням до саморозвитку та самореалізації. Вони часто мають високий рівень внутрішньої мотивації, яка ґрунтується на прагненні до отримання нових знань [2]. Проте для цієї групи дистанційне навчання може стати викликом через брак безпосередньої соціальної взаємодії, що знижує рівень зацікавленості та вимагає від викладачів розробки додаткових мотиваційних стратегій для підтримки їхньої активності [3]. Старші студенти (25 років і більше) мотивовані переважно зовнішніми факторами, такими як кар'єрне зростання, отримання додаткової кваліфікації або підвищення рівня професійних знань. Для цієї групи дистанційна освіта є привабливою, оскільки дозволяє поєднувати навчання з роботою та іншими обов'язками, але водночас вимагає високого рівня самодисципліни і самоконтролю [7].

Дослідження показують, що існує низка мотиваційних чинників, які полегшують процес адаптації студентів до дистанційної освіти: Можливість самостійного планування часу є значущим фактором для старших студентів, які можуть інтегрувати навчання у свій робочий графік, що позитивно впливає на їхню мотивацію [4]; Для молодших студентів внутрішня мотивація часто пов'язана з інтересом до навчального матеріалу, що допомагає підтримувати високий рівень активності (Ryan & Deci, 2000); Старші студенти зазвичай зосереджені на можливостях кар'єрного зростання, тому навчання для них є інструментом для підвищення професійної компетентності [6].

Водночас існують мотиваційні бар'єри, які можуть ускладнювати процес адаптації до дистанційного навчання: Багато студентів потребують підтримки від викладачів і однолітків, що зменшує відчуття ізоляції. Брак зворотного зв'язку може негативно вплинути на їхню мотивацію; Молодші студенти часто стикаються з проблемами саморегуляції, оскільки дистанційне навчання потребує самостійності і відповідальності за власний навчальний процес [1]; Онлайн-навчання може викликати стрес та відчуття ізольованості, що також негативно впливає на мотивацію та продуктивність студентів.

Мотивація є ключовим чинником адаптації студентів до дистанційного навчання. Молодші студенти потребують більше соціальної підтримки і взаємодії, тоді як старші студенти орієнтовані на практичні знання та кар'єрне зростання. Успішність адаптації студентів до дистанційної освіти значною мірою залежить від здатності викладачів забезпечити мотиваційні стратегії, які відповідають віковим особливостям студентів. Це допоможе створити ефективні умови для навчання і сприятиме розвитку їхнього потенціалу у сучасному освітньому середовищі.

Список використаних джерел

1. Dabbagh N., Kitsantas A. Supporting self-regulation in student-centered web-based learning environments. *International Journal on E-learning.* 2004. № 3 (1). P. 40–47.
2. Deci E. L., Ryan R. M. The «what» and «why» of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry.* № 11 (4). P. 227–268.
3. Kuh G. D., Kinzie J., Buckley J. A., Bridges B. K., Hayek J. C. What matters to student success: A review of the literature. Washington, DC : National Postsecondary Education Cooperative, 2006.
4. Moore J. L., Dickson-Deane C., Galyen K. e-Learning, online learning, and distance learning environments: Are they the same? *The Internet and Higher Education.* 2011. № 14 (2). P. 129–135.
5. Pintrich P. R., De Groot E. V. Motivational and self-regulated learning components of classroom academic performance. *Journal of Educational Psychology.* 1990. № 82 (1). P. 33.
6. Robinson C. C., Hullinger H. New benchmarks in higher education: Student engagement in online learning. *Journal of Education for Business.* 2008. № 84 (2). P. 101–109.
7. Schunk D. H., Pintrich P. R., Meece J. L. Motivation in education: Theory, research, and applications. *Pearson*. 2008.

Віндюк П. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.психол.н., доцент, професор Гришина Т. А.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ

Актуальність цього дослідження зумовлена сучасною соціально-економічною та політичною ситуацією, яка вимагає від людини здатності долати соціальну напругу, бути активним учасником свого життя та змін у суспільстві, зберігаючи при цьому задоволення життям і позитивне ставлення до себе. Це підкреслює необхідність детального вивчення психологічного благополуччя.

Інтерес до різних аспектів благополуччя простежується ще з античних часів. Сучасна психологія виділяє такі його види, як суб'єктивне, емоційне, фізичне, психічне, духовне, соціальне, економічне тощо.

Сучасні дослідження охоплюють структуру психологічного благополуччя, його зв'язок із батьківськими установками, самоактуалізацією, життєвими цілями, інтернет-залежністю тощо, а також вікові особливості і специфіку прояву в різних умовах. Українські вчені досліджують психологічне благополуччя у контексті посттравматичного розвитку, якості життя, емоційного інтелекту та соціальних потреб.

Зазначимо, що більшість наукових праць зосереджені або на ресурсах, або на чинниках благополуччя, що свідчить про потребу комплексного підходу.

На сьогодні в психодіагностиці існує ситуація, яку деякі дослідники вважають кризовою: методичне забезпечення у цій галузі випереджає теоретичну розробку. Відзначається, що так званий «емпіричний» етап розвитку психодіагностики набув дещо споживчого характеру. Методики активно використовуються у практиці, проте їхнє створення часто не має достатнього теоретичного обґрунтування. У результаті, значущість та практична користь психодіагностичних методів перевіряються лише в процесі використання науковцями-практиками. Психодіагностичний метод у поєднанні з відповідними теоретичними моделями утворює комплекс пізнання, який дозволяє оцінити психологічне благополуччя особистості в цілому.

Особливістю дослідження психологічного благополуччя є необхідність емпіричного вимірювання, що вимагає вибору надійного психодіагностичного інструментарію. Водночас це завдання є складним через міждисциплінарний характер і відсутність у вітчизняній психології усталеної теоретичної бази та загальноприйнятого визначення самого поняття. Психологічне благополуччя часто трактують через ряд близьких понять, таких як «психічне здоров'я», «норма», «якість життя», «емоційний комфорт», «задоволеність життям» тощо. Це призводить до практичної проблеми – нестачі інструментів, які б могли повноцінно охопити всі компоненти цього багатогранного явища.

Нині актуальним є не лише поглиблення теоретичних знань про психологічне благополуччя, а й розробка надійних інструментів для його вимірювання. Дослідники проводять ретельний аналіз існуючих методик, розподіляючи їх на три основні групи: методики, що розглядають психологічне благополуччя як частину ширшого конструкту; методики, спрямовані безпосередньо на вивчення благополуччя; а також шкали, що досліджують окремі компоненти благополуччя.

На етапі пошуку інформації дослідники формулювали основні терміни, що описують психологічне благополуччя: задоволеність, щастя, процвітання, здоров'я, психічне благополуччя, евдемоністичне благополуччя тощо. Після класифікації та якісного аналізу методик були виділені дві додаткові підгрупи: одна – для діагностики благополуччя в загальних сферах життєдіяльності людини, інша – для вивчення благополуччя в окремих сферах життя.

До найбільш розповсюджених методик, що досліджують психологічне благополуччя, належать: «Шкала діагностики задоволеності життям», «Індекс загального психологічного благополуччя», «Шкала психологічного благополуччя», а також такі міжнародні інструменти, як «Коротка форма оцінки здоров'я MOS SF-36», «Ноттінгемський профіль здоров'я», «Оксфордський опитувальник щастя», Індекс життєвої задоволеності та The WHO-Five Well-being Index.

Багато методик акцентують увагу на діагностиці специфічних аспектів благополуччя у різних сферах життєдіяльності. Наприклад, опитувальники оцінюють рівень задоволеності роботою, сімейним життям, фізичним здоров'ям, емоційним станом та іншими параметрами, що впливають на загальне відчуття благополуччя. Такі комплексні дослідження сприяють глибшому розумінню психологічного благополуччя, його природи та умов, що сприяють його формуванню та підтриманню.

Таким чином, аналіз та узагальнення існуючих психодіагностичних інструментів сприяють покращенню розуміння психологічного благополуччя, створенню більш надійних методик для його вимірювання та формуванню цілісного підходу до дослідження цього важливого аспекту людського життя.

Гордієнко О. Ф.
Класичний приватний університет

СТРУКТУРА ГОТОВНОСТІ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ПСИХОЛОГІЧНО-СОЦІАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ

Актуальність. Стійкість, стабільність і якість професійної діяльності часто визначають за рівнем особистісної готовності фахівця. Особливу увагу при цьому приділяють готовності медичних працівників до виконання своїх професійних функцій, адже вони несуть відповідальність не лише за надання медичної допомоги, але й за психологічну підтримку пацієнтів у складних життєвих обставинах та екстремальних умовах. У цьому контексті постає важливе завдання – визначення структурних компонентів готовності медиків до ефективної професійної діяльності.

Мета: дослідити структуру готовності медичних працівників до професійної діяльності, визначити її ключові компоненти та фактори.

Специфіка професійних завдань лікаря та його обов'язки визначають високі вимоги до професійної готовності, тому більшість теоретиків звертають увагу на те, що необхідно усвідомлено й впевнено підходити до вибору такої професії.

Поняття "готовність" трактує Ю. Станишевська, як складне особистісне формування, що поєднує ідейно-моральні професійні погляди й переконання, професійну спрямованість психічних процесів, самоволодіння, оптимізм, налаштування на професійну роботу, здатність на подолання труднощів, самооцінку результатів своєї праці, потребу в професійному самовихованні, що забезпечує високі результати праці фахівця в обраній сфері [3, с. 28].

Як зазначається у теоретичних розвідках, у структурі готовності лікарів дуже важливі два напрями готовності. По-перше, це прагнення особистості оволодіти певною професією, спеціальністю, для другого – підготовленість до певного виду професійної діяльності. ці два напрямки взаємопов'язані і взаємодоповнюють один одного. Перший забезпечує мотиваційну основу для вибору професії, другий – необхідні конкретні навички для успішного виконання професійних обов'язків [1, с. 57]. Разом вони формують основу для високої професійної готовності лікаря, що дозволяє йому не лише виконувати свої обов'язки, а й адаптуватися до викликів сучасної медичної практики.

Вважаємо, що досить важливим терміном є "особистісна готовність", яка ґрунтується на засвоєнні особистістю особливих знань і вмінь, а також передбачає формування таких взаємозв'язків, настанов і властивостей особистості, які допомагатимуть майбутньому спеціалістові старанно розпочати і добросовісно, творчо виконувати професійні обов'язки, поставленні завдання й функції [2, с. 50].

Складність професійних завдань і відповідальність лікаря вимагають наявності цілого комплексу якостей, серед яких ключову роль відіграють психологічна стійкість, особистісна готовність та професійна стабільність. Усе це є основою для ефективного виконання обов'язків, прийняття відповідальних рішень і забезпечення якісної допомоги пацієнтам у найскладніших умовах.

Медичний працівник часто стикається з пацієнтами різного віку, з різними соціальними та культурними переконаннями. Однак об'єктом її діяльності завжди є людина. Це вимагає від медичного працівника наявності специфічних індивідуальних якостей, системи цінностей та світогляду, а також усвідомленого ставлення до себе як суб'єкта професійної діяльності.

Тому, соціальна готовність лікаря є важливою складовою його професійної діяльності, оскільки медичні працівники часто працюють з людьми з різних соціальних верств, різними культурними і релігійними переконаннями. Лікар має бути здатний розуміти і приймати різноманітність, що дозволяє йому ефективно комунікувати з пацієнтами, враховуючи їхні особисті потреби та унікальні життєві ситуації.

Отже, структура готовності медичних працівників до професійної діяльності, яка включає психологічно-соціальні особливості, є ключовою для забезпечення високої якості медичної допомоги. Психологічна готовність медичних працівників дозволяє їм ефективно працювати в стресових ситуаціях, приймати важливі професійні рішення та підтримувати емоційний баланс в умовах професійного навантаження. Соціальна готовність, в свою чергу, допомагає лікарям налаштовувати взаємодію з пацієнтами з різних соціальних груп, зрозуміти їхні культурні та соціальні потреби, що є важливим аспектом успішної комунікації та надання допомоги.

Список використаних джерел

1. Вітенко І. С. Психологічні основи підготовки медичних кадрів. Харків : Основа, 1995.158 с

2. Кобзар Н. Готовність майбутніх менеджерів туризму до міжкультурної комунікації та її компоненти. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Луганськ.* 2011. № 14 (225). Ч. І. С. 48–52.

3. Станишевська Ю. Я. Аналіз особистісних якостей медичних сестер на різних етапах професійного становлення. *Медсестринство*. 2015. № 1. С. 28–33.

Городецька Н. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.психол.н., доцент Гришина Т. А.

ВПЛИВ ЗАСОБІВ МУЗИКОТЕРАПІЇ НА КОМУНІКАТИВНІ ЗДІБНОСТІ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА

Актуальність дослідження зумовлено тим, що проблема аутизму стає все більш актуальною для сучасної науки та практики. За даними провідних світових організацій, що займаються питаннями аутизму, в останні роки кількість людей з таким розладом неухильно зростає і на сьогоднішній момент складає 1% від усього населення планети. В Україні кількість дітей з аутизмом кожен рік зростає на 30%.

Вже у 18 столітті з'являються медичні тексти, у яких описано людей, що, ймовірно, страждали аутизмом (хоча такого терміну ще не застосовували), – такі люди не розмовляли, були надмірно замкнені й мали надзвичайно хорошу пам'ять. Коли у 1911 р. Е. Блейлер вперше використав поняття «аутизм», він вклав в нього таке значення: відірваність асоціацій від даних досвіду, ігнорування реальних стосунків. Спочатку, швейцарський психіатр застосовував це поняття у значенні центрального симптому в разі важких порушень взаємодії з реальністю у хворих на шизофренію дорослих. Протягом усіх чотирьох етапів становлення науки про аутизм, це поняття почали використовувати стосовно не лише шизофренії, але і інших патологічних станів [1].

Аутизм – це комплексне порушення розвитку з різноманітними проявами. Для його визначення потрібна наявність характерної тріади: порушення соціальної взаємодії; порушення взаємної комунікації; обмеженість інтересів і повторювальний репертуар поведінки.

Одним із шляхів корекції комунікативного процесу у дітей з РАС є музикотерапія. Музичне мистецтво володіє невичерпними можливостями впливу на внутрішній світ дитини, на формування її морально-етичних основ, на становлення особистості в цілому і грає значну роль в корекційному процесі навчання і виховання дітей з РАС. Через музичне мистецтво дитина освоює навколишню дійсність, виражену в музично-художніх образах, пізнає загальнолюдські цінності, пов'язані з природою, людиною, предметами навколишнього світу, відображених в творах [2].

Почуття прекрасного формується у дитини з РАС не тільки за допомогою спостереження, а й в активній музичній діяльності: співі, русі під музику, грі на музичних інструментах. В процесі оволодіння цими видами діяльності створюються сприятливі умови для корекції відхилень у пізнавальній, емоційно-вольовій, особистісній сферах такої дитини, а також формування передумов розвитку її творчої активності і музичних здібностей [1] .

В даний час музикотерапія є цілим психокорекційним напрямом (в медицині і психології), який має у своїй основі два аспекти впливу: психосоматичний (в процесі якого здійснюється лікувальний вплив на функції організму) і психотерапевтичний (в процесі якого здійснюється корекція відхилень в особистісному розвитку, психоемоційному стані) [3]. Отже, психологічний аспект впливу музики на дитину з аутизмом пов'язаний, перш за все, з корекцією порушень пізнавальної, емоційно-особистісної сфери дітей даної категорії, де важливе місце займають комунікативна сфера, розширення соціального досвіду дітей, вміння адекватно спілкуватися, взаємодіяти в спільній діяльності з однолітками і дорослими.

Список використаних джерел

1. Волошина Н. В. До питання про структуру комунікативних здібностей особистості. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Соціологія. Психологія. Педагогіка*. 2002. № 12. С. 114–117.

2. Іванова І. Б. Соціально–психологічні проблеми дітей-інвалідів. Київ : Логос, 2000. 87 с.
3. Nordoff P., Robbins C. Therapyin music forhan dicapped children. London : Gollancz, 1985. URL: https://njmt.w.uib.no/2005/03/04/therapy-in-music-for-handicapped-children (date of request: 15.10.2024).

Гришин В. С.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – к.психол.н., доцент, професор кафедри практичної психології Гришина Т. А.

РОЛЬ ОСВІТИ У ЗБЕРЕЖЕННІ МЕНТАЛЬНОГО (ПСИХІЧНОГО) ЗДОРОВ'Я ОСОБИСТОСТІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Доведено, що освіта виступає запорукою формування ментального здоров'я, сприяючи розвитку особистості та підтримці психологічного добробуту. Освічені індивіди здатні краще розуміти свої емоції та реагувати на стресові ситуації, розвивають критичне мислення та уміння адаптуватися до змін у житті.

Війна – це час серйозних випробувань для кожної людини. В таких умовах особливо важливо піклуватися про своє ментальне здоров'я. Війна може викликати високий рівень стресу, тривогу та депресію. Тому важливо регулярно приділяти увагу своєму ментальному стану, щоб уникнути емоційного виснаження. Війна в Україні стала стресом для усіх учасників освітнього процесу. За таких умов істотно зростає роль всіх педагогічних працівників, які можуть надавати першу психологічну допомогу та підтримку усім учасникам освітнього процесу відповідно до цілей та завдань функціонування системи освіти [2].

Під час воєнних дій війна оселяється всередині кожного з нас. Настрій людей у цей непростий час дуже важливий, адже від нього залежать настрої в тилу та підтримка наших захисників. Під час війни настрій населення постійно змінюється – від оптимізму та натхнення до страху та паніки. Коли стається щось жахливе, люди діють по програмі виживання. Вони діють швидко та планують своє життя лише на кілька годин. Після того, як шок проходить та повертаються базові емоції, людина може піти у страх та відчай, або ж відчути сильну ейфорію. Щоб працювати на перемогу й бути корисними іншим, ми маємо бути сильними. Тому навчитися надавати підтримку собі – особливо важлива навичка під час війни [1].

Піклування про себе допомагає зберігати ясність розуму, підтримувати позитивний настрій та зменшувати негативний вплив стресових ситуацій. Піклування про себе – це ключовий аспект життя, особливо в умовах стресу та невизначеності, які приносить війна. Турбота про фізичне та психологічне здоров'я допомагає нам залишатися сильними і стійкими, що необхідно для підтримки нашої здатності протистояти викликам. Фізичне здоров'я – це основа нашого благополуччя, адже без нього ми не можемо ефективно функціонувати та підтримувати інші аспекти життя [4].

Ментальне (психічне) та психологічне здоров'я так само важливе, як і фізичне. Коли ми дбаємо про своє здоров'я, ми не тільки підвищуємо власну життєздатність, але й стаємо надійною підтримкою для тих, хто поруч з нами. Важливо пам'ятати, що наше благополуччя впливає на наших близьких, родину та друзів. Сильний та здоровий дух – це запорука нашої здатності долати труднощі та надавати підтримку іншим [3].

Отже зараз кожен із нас – опора для іншого. І саме зараз для дітей ми – значно більше, ніж учителі. Будь-який дорослий, який перебуває поруч із дитиною, який може відчувати стабільність, обличчя якого зберегло жвавість, хто знаходить у собі сили дивитися в очі, може пояснювати, що відбувається, витримати погляд того, кому складно, витримати напруження, – є маяком і джерелом зцілення. Зараз ми всі – маяки та джерела зцілення для тих, хто поруч із нами. Проблема збереження ментального здоров'я виявляється сьогодні досить актуальною та соціально значущою. І саме все це зумовлює актуальність визначення й своєчасної профілактики дисгармонії психологічного та психічного здоров'я особистості під час війни.

Список використаних джерел

1.Богучарова О. І. Здоров'я особистості у психологічній перспективі : монографія. Київ : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, інститут післядипломної освіти, 2004. 283 с.
2. Максименко С. Д., Руденко Я. В., Кушнєрьова А. М., Невмержицький В. М. Психічне здоров'я особистості: підручник для вищих навчальних закладів. Київ : вид-во «Людмила», 2021. 438 с.
3. Дежарлє Р., Айзенберг Л., Гуд Б., Кляйнман А. Охорона психічного здоров'я у світі: проблеми та пріоритети в країнах, що розвиваються ; пер.з англ. Київ : Сфера, 2001. 575 с.
4. Толкунова І. В., Гринь О. Р., Смоляр І. І., Голець О. В. Психологія здоров'я людини : навч. посіб. / за ред. І. В. Толкунової. Київ, 2018. 156 с.

Гущина Л. П.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д.психол.н., професор Зарицька В. В.

ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО КЛІМАТУ В КОЛЕКТИВАХ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Одним з проявів міжособистісних відносин у колективі і, відповідно, найважливішою умовою, що визначає успішність виконання службових завдань органом внутрішніх справ, є соціально-психологічний клімат, який характеризує емоційну сторону соціальної взаємодії в процесі групової діяльності. Соціально-психологічний клімат – властивість колективу, що визначається міжособистісними відносинами, які створюють стійкі групові настрої і думки; відносно стійкий психічний настрій колективу, котрий знаходить багатоманітні форми прояву у всій його життєдіяльності[1].

Завдання покращення соціально-психологічного клімату перш за все повинно лежати на плечах керівника.

Головними його функціями повинні бути:

– правильний підбір кадрів, що передбачає не тільки кваліфікаційний, а й психологічний їх аналіз.

– налагодження безконфліктних та дружніх зв'язків як усередині колективу, так і за його межами. Для цього потрібно дотримуватися всіх вимог до методів застосування психологічного впливу: правил критики, компліменту, покарання, майстерності бесіди, а також самому відповідати таким критеріям, як лідерство, далекоглядність, послідовність, твердість, справедливість, комунікативність, розсудливість тощо. Доцільно також періодично проводити тренінги з тимбілдингу, не допускати моббінгу;

– соціальна інтеграція колективу та керівника;

– застосовування креативних прийомів та методів управління;

– використання нестандартних прийомів вирішення трудових конфліктів та здійснення їх профілактики.

Неправильно вважати, що тільки від керівника підрозділу ОВС залежить рівень соціально-психологічного клімату і він повинен наводити лад в колективі. Самі працівники також повинні допомагати йому в цьому, намагатися уникати проблем у спілкуванні, розуміти один одного і підтримувати.

З метою оптимізації соціально-психологічного клімату необхідно сформувати відносини довіри, підтримки, позитивну психологічну атмосферу в колективі. Для цього перш за все потрібно забезпечити правильне й ефективне спілкування.[2].

Дуже багато в цьому питанні залежить від керівника – стилю його керівництва, а також характеру та ступеню його лідерства у групі.

Якщо спілкування налагоджено неякісно, рішення можуть виявитися помилковими, а працівники неправильно зрозуміють, що вимагає від них керівник і, нарешті, можуть погіршитися стосунки у колективі. Ефективність комунікацій часто визначає якість рішень і те, як насправді вони будуть реалізовані.

Щоб повести підлеглих за собою або спільно з ними вирішувати проблеми, керівник повинен володіти різними засобами спілкування, етичними та психологічними правилами їх застосування у певній ситуації [3].

Отже, створення оптимального соціально-психологічного клімату в колективі є одним із складних процесів. Поліпшення його залежить не тільки від керівника підрозділу ОВС України, а й працівників, які повинні сприяти йому в цьому.

Забезпечення комплексної реалізація перелічених вище заходів може при звести до покращення соціально-психологічного клімату в колективі органів внутрішніх справ України.

Список використаних джерел

1. Гуменюк Л. Й., Сулятицький І. В. Психологія професійної діяльності працівників органів внутрішніх справ : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2011. 648 с.

2. Харівська С. В. Соціально-психологічний клімат в колективі та шляхи його оптимізації URL: http://licey-cv.com/metodichna-rabota/krashh-napraczyuvannya-pk/556-soczalno-psixologchnij-klmat-v-kolektiv-ta-shlyaxi-jogo-optimzacz-metodichna-rozrobka (дата звернення: 16.10.2024).

3. Базалійська Н. П., Гук А. В. Формування сприятливого соціально-психологічного клімату в колективі підприємства. *Вісник ОНУ ім. І. І. Мечникова*. 2016. № 21 (2). С. 56–60.

Данилова О. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.психол.н., доцент Гришина Т. А.

ТЕОРИТИЧНІ АСПЕКТИ ФЕНОМЕНУ ПОСТТРАВМАТИЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Феномен посттравматичного зростання (ПТЗ) останніми десятиліттями привернув значну увагу психологів та дослідників. Основоположниками концепції ПТЗ є Річард Тедеші та Лоуренс Калхун, які вперше визначили цей феномен як позитивні зміни в особистості, що виникають після переживання стресових або травматичних подій (Tedeschi & Calhoun, 1996). На відміну від резильєнтності, яка орієнтується на повернення до попереднього рівня функціонування, посттравматичне зростання забезпечує розвиток нових особистісних якостей, зміцнення життєвих цінностей та міжособистісних відносин.

Теорія самовизначення, розроблена Десі та Райаном (Deci & Ryan, 2000), стверджує, що основні людські потреби – автономія, компетентність і взаємозв'язок – лежать в основі зростання особистості, включаючи ПТЗ. Крім того, когнітивна гнучкість та адаптація до стресових ситуацій сприяють перетворенню травматичного досвіду на ресурс для розвитку (Bonanno, 2004). Посттравматичне зростання проявляється в п'яти основних аспектах: покращення міжособистісних стосунків, відкриття нових можливостей, підвищення самооцінки, духовний розвиток та переоцінка життєвих цінностей. ПТЗ, заледить від низки факторів, серед яких: характер травми, соціальна підтримка та індивідуальні копінг-стратегії.

Дослідження показують, що соціальна підтримка є важливою умовою для ПТЗ, оскільки вона дозволяє людям поділитися своїм досвідом та отримати підтримку від оточення. (Joseph & Linley, 2008). Використання таких стратегій, як рефлексія, активне осмислення і формування нового сенсу, є ключовим для перетворення травматичного досвіду на русурс для зростання.

Однією з популярних моделей є когнітивна модель ПТЗ, яка пояснює цей феномен як результат переосмислення когнітивних структур після травматичного досвіду (Resick et al., 2008). Згідно з нею, пережита травма стимулює перегляд поглядів на життя та власну ідентичність. Ще одна концептуальна модель – це модель трансформації особистості, в якій ПТЗ розглядається як спосіб оновлення, що враховує соціокультурні діячі, такі як підтримка соціального оточення, культурні цінності та норми, які впливають на сприйняття. (Cormier, 2014).

У психологічній допомозі ПТЗ має велике значення, оскільки його принципи інтегруються в терапевтичні інтервенції, спрямовані на розвиток нових ресурсів особистості. Наприклад, техніка когнітивно-поведінкової терапії допомагає пацієнтам знайти новий сенс при травмі та прийняти нову ідентичність, покращує розвиток здатності до усвідомленого прийняття травматичного досвіду.

Практичне значення ПТЗ включає розробку терапевтичних підходів для підтримки людей, які зазнали травматичних подій. Методи когнітивно-поведінкової терапії, екзистенційної психології, а також техніки те-

рапії прийняття та відповідальності (Acceptance and Commitment Therapy) спрямовані на сприяння переоцінки травматичного досвіду, прийняття нових життєвих реалій та відкриття нових елементів для можливого особистісного зростання. Дослідження також свідчать, що застосування таких методів дозволяє підвищити рівень психологічної адаптивності людини, знижує ризик розвитку посттравматичного стресового розладу та посилює стійкість до подальших стресових подій.

Таким чином, встановлено , що посттравматичне зростання є складним і багатовимірним феноменом, який включає когнітивні, емоційні та соціальні процеси. Процес посттравматичного зростання відбувається через внутрішню трансформацію особистості, засновану на переосмисленні цінностей та сенсу життя. Аргументовано , що умови соціальної підтримки, розвитку когнітивної гнучкості та використання адаптивних копінг-стратегій сприяють ПТЗ, що підтверджено сучасними дослідженнями (Joseph & Linley, 2008; Bonanno, 2004). Теоретичні аспекти посттравматичного зростання містять своє відображення в практиці психологічної допомоги, допомагаючи фахівцям підтримувати процес адаптації людини після травматичних подій.

Дановська Н. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.психол.н., доцент Гришина Т. А.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ОСОБИСТОСТІ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Особлива роль у формуванні особистості хлопчика або дівчинки належать гендерній ідентичності. Відомо, що основними психологічними механізмами ґендерної соціалізації є наслідування й ідентифікації, тобто усвідомлення і розуміння ґендерної ролі.

Велике значення у формуванні ґендерної ідентичності та в ґендерній соціалізації молодого покоління має виховання в повній сім'ї, але водночас необхідно підкресити необхідність довірчих і доброзичливих взаємин дітей і батьків, які насамперед мають базуватися на високому авторитеті та компетентності батьків у питаннях ґендерного виховання.

У сучасних психологічних дослідженнях вивчається значення історико-культурної детермінації в конструюванні гендерної ідентичності, розкриваються механізми і чинники ухвалення особистістю гендерної ролі, показується вплив гендерних стереотипів на формування гендерних ролей і гендерної ідентичності [1].

Ідентичність – це збереження і підтримка особистістю власної цілісності, тотожності, нерозривності історії свого життя, а також стійкий образ "Я", усвідомлення у собі певних особистісних якостей, індивідуально-типологічних особливостей, рис характеру, способів поведінки, які визнаються своїми, достовірними. Формування ідентичності починається з моменту відділення дитини від матері і продовжується все життя до самої смерті [3].

Гендерна ідентичність – усвідомлення особистістю себе як представника чи представниці статі, гендеру, відчуття свого жіночого, чоловічого або андрогінного тіла, усвідомлення своєї приналежності до чоловічої, жіночої або якоїсь іншої статі у соціальному контексті.

Ґендерна ідентичність – це переживання власної відповідності ґендерним ролям, тобто сукупностям суспільних норм і стереотипів поведінки, характерних для представників/-ниць певної статі (або таким, що приписуються представникам/-цям певної статі суспільно-історичною чи соціокультурною ситуацією).

Отже гендерна ідентичність розглядається дослідниками як поєднання біологічно заданої статі з впливом соціокультурних чинників. Процес її формування отримав своєрідне трактування у взаємодоповнюючих теоріях соціального навчання, ідентифікації, статевої типізації, самокатегоризації, гендерної схеми, нової психології статі, соціальних ролей [2].

Найважливішим етапом формування ґендерної ідентичності і засвоєння ґендерних ролей є підлітковий вік. А. Мирошниченко підкреслює, що саме підліткова стадія ґендерної соціалізації виявляється вирішальною у формуванні ґендерного типу особистості. Це зумовлюється насамперед тим, що в підлітковий період формується зріла ґендерна ідентичність як усвідомлення індивідом своєї статевої належності, як суб'єктивне осмислення, переживання власної статевої ролі, яке виявляється в єдності статевого усвідомлення та поведінки [1].

Нажаль проблема діагностики гендерної ідентичності з урахуванням зміни гендерних стереотипів залишається недостатньо висвітленою. Тому наше дослідження не вичерпує всіх питань з цієї теми "Психологічні особливості формування гендерної ідентичності особистості підліткового віку", що дозволить нам подальших досліджень з цієї теми.

Список використаних джерел

1. Горностай П. П. Психологічні ролі в структурі особистості. *Наукові студії з соціальної та політичної психології.* 2000. № 2 (5). С. 104–111.

2. Bem S. L. The measurement of psychological androgyny. *Journal of Consulting and Clinical Psychology.* 1974. № 42. P. 115–162.

3. Gordon Ch. Development of evaluated role identities. *Annual Review of Sociology*. 1976. № 2. P. 405–433.

Даценко С. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д.психол.н., професор Зарицька В. В.

ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ: СТРАТЕГІЇ БОРОТЬБИ З ТРИВОЖНОСТЮ ТА СТРАХАМИ ПЕРЕД КРИТИКОЮ

Психологічна підтримка в підлітковому віці є важливим аспектом розвитку емоційної стійкості та соціальної адаптації молодої людини. Підлітки часто переживають тривогу та страхи, пов'язані з критикою, відмовою або невизнанням у соціумі. Ці переживання можуть мати серйозний вплив на їхню самооцінку, а також

на здатність самостійно приймати рішення, що в свою чергу може призвести до соціальної ізоляції та затруднень у розвитку міжособистісних стосунків. Тому психологічна підтримка в цей період є важливою для подолання страху перед критикою та розвитку емоційної стійкості.

Однією з головних причин тривожності у підлітків є потреба в соціальному схваленні. В цей період підлітки активно шукають своє місце у світі, і думка оточення може значною мірою впливати на їхню самооцінку. Відмова або критика з боку друзів, вчителів чи батьків може викликати почуття нереалізованості, низької цінності або непотрібності. Тому страх перед критикою стає одним із найпоширеніших проявів тривожності в підлітковому віці.

Для подолання цих проблем необхідно застосовувати різні стратегії психологічної підтримки, що сприяють розвитку внутрішньої впевненості, емоційної стійкості та здатності справлятися з критикою. Одним з таких підходів є когнітивно-поведінкова терапія, яка спрямована на зміну негативних переконань і сприйняття себе. Підліткам важливо навчитися розпізнавати та оскаржувати ірраціональні думки про себе, які виникають у відповідь на можливу критику. Техніки когнітивної перебудови допомагають змінити ставлення до критики, вчать сприймати її як можливість для особистісного зростання, а не як особисте приниження.

Окрім когнітивно-поведінкової терапії, важливим елементом підтримки є навчання підлітків емоційної саморегуляції. Тривога та страх перед критикою часто виникають через підвищений рівень стресу і недостатню здатність керувати своїми емоціями. Використання технік релаксації, глибокого дихання та медитації допомагає знижувати рівень тривожності і зберігати спокій у складних соціальних ситуаціях. Прості методи саморегуляції дозволяють підліткам зберігати емоційну рівновагу і не дозволяти критичним зауваженням або осуду з боку інших людей сильно впливати на їхній стан.

Додатково важливо сприяти розвитку позитивного самовідчуття і самооцінки підлітків. Страх перед критикою часто виникає через сумніви в своїх здібностях і вмінні відповідати вимогам інших. Психологічна підтримка повинна включати методи підвищення самооцінки, зокрема через афірмації (позитивні твердження про себе), а також через визнання досягнень і сильних сторін. Регулярна рефлексія над своїми успіхами та досягненнями дозволяє підліткам відчувати себе більш впевненими і менш вразливими до негативних оцінок.

Соціальна підтримка є важливим фактором у подоланні тривоги та страхів. Підлітки, які мають здорові, підтримуючі стосунки з батьками, друзями або вчителями, зазвичай відчувають менше тривоги щодо критики з боку оточення. Тому важливо створювати сприятливе середовище, де підлітки можуть отримати підтримку та розуміння. Підтримка повинна включати не тільки конструктивну критику, але й заохочення, прийняття та підтвердження цінності підлітка як особистості.

Ще однією важливою стратегією є розвиток навичок ефективного спілкування. Підлітки повинні навчитися висловлювати свої думки і почуття таким чином, щоб не піддаватися надмірному впливу критики і водночас вміти конструктивно приймати зворотний зв'язок. Тренування в умінні просити про допомогу, виражати свої переживання та ставити межі також є важливою частиною роботи з підлітками.

Також, важливо розуміти, що страх перед критикою – це нормальний етап розвитку, який можна і потрібно коригувати за допомогою підтримки та психологічних методів. Підлітки, які навчаються сприймати критику як частину свого розвитку, стають більш стійкими до зовнішніх факторів і здатними приймати власні рішення, не залежачи від думки оточення. Відтак психологічна підтримка в цей період допомагає підліткам стати впевненішими, емоційно здоровими і соціально адаптованими людьми.

Список використаних джерел

1. Бенашвілі С. Д. Психологія підлітка: основи теорії і практики. Київ, 2010.
2. Годфрі М. О., Ліндсі А. А. Психологічне здоров'я в підлітковому віці: теорія та практика. Харків, 2006.
3. Робінсон К. С. Підліткові страхи: як підтримати і допомогти подолати тривожність. Київ, 2010.

Даценко С. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д.психол.н., професор Зарицька В. В.

РОЗВИТОК ОСОБИСТІСНОЇ АВТОНОМІЇ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ: ПОДОЛАННЯ ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ДУМКИ ІНШИХ ЛЮДЕЙ

Юнацький вік є критичним періодом у житті людини, коли відбувається активне формування особистості, відносин до світу, власної ідентичності та самооцінки. Одним із основних завдань цього періоду є розвиток особистісної автономії – здатності діяти відповідно до власних переконань, а не під впливом зовнішніх факторів. Особистісна автономія забезпечує стійкість до соціального тиску та допомагає індивіду знайти своє місце в світі.

Психологічні основи залежності від думки інших людей.

Залежність від думки оточуючих у юнацькому віці є результатом розвитку соціальних потреб і бажання належати до певної групи. Підлітки перебувають на етапі активного пошуку своєї ідентичності, тому соціальні зв'язки стають важливими для них. Це може призвести до того, що оцінки з боку ровесників, батьків чи авторитетних фігур стають основним критерієм для визначення власної цінності. Залежність від думки інших може бути виражена у різних формах, таких як бажання відповідати соціальним стандартам або копіювання поведінки та рішень оточуючих. Часто підлітки починають змінювати свою зовнішність, стиль життя, навіть свої переконання, аби відповідати стандартам групи, у якій вони хочуть бути прийнятими. В результаті така поведінка може призвести до втрати автентичності і почуття порожнечі, адже особистість починає формуватися на основі зовнішніх очікувань, а не внутрішніх переконань.

– **Вплив соціальних мереж та медіа на розвиток залежності від думки інших.**

У сучасному світі соціальні мережі і медіа стали важливими каналами комунікації для підлітків. У цих середовищах підлітки часто стикаються з порівняннями, конкуренцією та оцінками з боку оточуючих, що ще більше посилює їх залежність від думки інших. «Лайки», коментарі та увага до публікацій можуть створювати

ілюзію соціальної значущості і підвищувати самооцінку на короткий період часу, але також можуть викликати почуття тривоги та сумнівів, якщо соціальні взаємодії не відповідають очікуванням.

Інформація в соціальних мережах часто уніфікована та стандартизована, що ставить підлітків у ситуацію постійного порівняння з ідеалізованими образами. Це сприяє тому, що молоді люди можуть почати ставити під сумнів власну унікальність і відчувати себе неповноцінними. Тому важливо вчити підлітків правильно використовувати соціальні мережі та не давати їм можливість визначати свою цінність через погляди оточуючих.

Розвиток особистісної автономії як шлях до подолання залежності від думки інших.

Розвиток особистісної автономії в юнацькому віці є важливим етапом психологічного становлення. Особистісна автономія – це здатність приймати рішення, керуючись власними переконаннями, а не орієнтуючись лише на думку інших людей. Це включає в себе впевненість у собі, незалежність у виборі, а також здатність не залежати від зовнішніх оцінок. Саме розвиток цієї якості дозволяє підліткам знайти свою власну дорогу, зберігаючи при цьому здорові соціальні стосунки.

Подолання залежності від думки інших може відбуватися через кілька ключових етапів:

1. Самопізнання та рефлексія: Для розвитку автономії важливо, щоб підліток почав розуміти свої внутрішні переконання, цінності та інтереси.

2. Розвиток критичного мислення: Підлітки повинні навчитися оцінювати інформацію з різних джерел і не приймати все за чисту монету.

3. Підтримка близьких людей: Важливо, щоб підліток відчував підтримку з боку родини та друзів.

4. Робота з самооцінкою: Формування здорової самооцінки є основою для розвитку особистісної автономії. Підлітки повинні вчитися визнавати свої сильні сторони, приймати свої недоліки і не порівнювати себе з іншими.

5. Постановка власних цілей та досягнення їх: Важливо, щоб підліток навчався ставити перед собою конкретні цілі і досягати їх, орієнтуючись на свої інтереси та бажання, а не на зовнішні очікування.

Розвиток особистісної автономії в юнацькому віці є важливим кроком до подолання залежності від думки інших людей. Цей процес допомагає підліткам сформувати здорову самооцінку, стійкість до соціального тиску та знайти своє місце в світі. Важливо, щоб підлітки мали можливість самовиражатися, ставити власні цілі та діяти відповідно до своїх переконань, а не зовнішніх стандартів. Підтримка родини, друзів і професіоналів є необхідною умовою для успішного розвитку автономії та зменшення залежності від думки інших людей.

Список використаних джерел

1. Бандура А. О. Самовизначення та самоповага: основи психології самооцінки. Київ, 2003.
2. Карпова, Л. В. Психологія юнацького віку: від соціалізації до самореалізації. Харків, 2017**.**
3. Рибак В. М. Психологічні аспекти розвитку автономії в юнацькому віці. 2018.

Демченко К. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д.психол.н., професор Зарицька В. В.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ФЕНОМЕНУ «РЕВНОЩІ»

Ревнощі, як феномени подружнього життя, є вкрай складним. Зазвичай, почуття ревнощів розглядається або з теоретичних позицій, або з позицій психотерапії. Існують різноманітні визначення почуття ревнощів у відносинах між чоловіком і жінкою, де наголошується, як позитивні, так і негативні сторони цього явища.

Ревнощі – це негативна емоція, викликана реальним або уявлюваним фактом вступу близької людини (друга, статевого партнера й т.д.) у тісні емоційні або фізичні відносини із третьою особою.

Ревнощі невідривно пов’язані з такими проявами як страх, гнів, непевність у собі, і навіть заздрість. Отже, ревнощі – це свого роду несвідомий прояв своїх слабостей.

Виділяють кілька видів ревнощів: тиранічні, від ущемлення, звернені, щеплені.

Ревнощі класифікують: за критерієм норми – нормальні або патологічні; за змістовним критерієм – афективні, когнітивні, поведінкові; по типу переживання – активні й пасивні; по інтенсивності – помірні й глибокі, важкі.

Посиленню реакцій ревнощів сприяють:

1) інертні психічні процеси, що ускладнюють розуміння, усвідомлення дій в даній ситуації;

2) ідеалістичний настрій, при якому людина не допускає ніяких компромісів у любовному житті;

3) виражене власницьке ставлення до речей та осіб;

4) завищена чи занижена самооцінка;

5) самотність, бідність міжособистісних зв’язків, при якій партнера ніким замінити;

6) сильна залежність від партнера у досягненні будь-яких життєво-важливих цілей (матеріальна забезпеченість, кар’єра та ін.).

Прояв ревнощів тісно пов’язаний з типом темпераменту особистості. Наприклад, холерики як люди запальні, більш агресивні й реагують відповідно при передбачуваній зраді партнера: ображають, загрожують, вистежують, шантажують і тощо. Люди флегматичні, пасивні, відчувають страждання при думці про можливу зраду, переживають свою безпорадність, при цьому вони можуть не відчувати агресивних почуттів до партнера або суперника, висуваючи виправдувальні пояснення, такі люди страждають мовчки. Мабуть, найбільш болісно переживають ревнощі меланхоліки, які схильні до ревнощів від ущемлення. Будучи недовірливими, вони не тільки підозрюють свого партнера в зраді, але й «бачать» те, що підтверджує їхні домисли.

Серед способів подолання ревнощів виділяють такі:

1) відволікання на щось значуще для людини (навчання, робота, діти, хобі);

2) вироблення нового погляду на речі, формування моралі вибачення, свідомий контроль над реакціями ревнощів;

3) винесення уроків, пошук власних помилок, побудову нових стосунків з партнером, можливо, іншого типу;

4) у разі розпаду партнерства – пошук нового партнера, зміна способу життя, формування інших міжособистісних зв'язків.

Таким чином, ревнощі – це, передусім, особиста трагедії людини. Так чи інакше ревнощі відчувають усі люди, вони здатні торкатися практично будь-яких видів людських стосунків. Але найбільше притаманні ревнощі сексуальні, які завдають особливо тяжкі страждання.

Доновська Н. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д.психол.н., професор Зарицька В. В.

ФЕНОМЕН ДЕПРЕСІЇ У НАУКОВИХ ПІДХОДАХ

– Депресією (від лат. depressio – пригнічення) прийнято вважати тяжку психічну хворобу, під час якої в організмі людини всі процеси стають повільнішими, з'являється стабільний стан пригніченості. Порушення сну та режиму харчування, хронічна втома та апатія і, найголовніше, суїцидальні думки – все це наслідки того, як під час депресії змінюється мислення людини та розвиваються емоційна та тілесна загальмованості.

– Депресивним станом називають реакцію людини на певні трагічні події в її житті, на навколишнє середовище, взаємодія з яким провокує травмування психічного здоров'я. Підвищене стресове навантаження також інколи може призводити до депресивного стану, чи, навіть, депресії.

– Вивченням депресії, депресивних станів та їх проявів займалися провідні зарубіжні та вітчизняні лікарі, психіатри, психологи, психоаналітики, психофізіологи.

На депресію страждали завжди, вона описується ще у Старому Завіті. Але її по-іншому називали: меланхолією, розлиттям чорної жовчі (Гіппократ), неврастенією, іпохондрією, хандрою, печаллю, журбою, кручиною. Вона навіть була модною та була ознакою заможних людей.

– Через дев'ятнадцять віків прикметник «смертельний» для визначення однієї з форм депресії використає глибинний філософ і психолог С. К'єркегор, назвавши її смертельною хворобою.

– Ці визначення перегукуються із сучасними оцінками феномена депресії як хвороби сучасного суспільства, що поширюється у масштабах епідемії, як хвороби, що може бути безпосередньою причиною смерті у такій формі, як самогубство, частота здійснення якого у всіх країнах світу невпинно, за статистичними даними, зростає, як розладу, що паралізує життєву продуктивність людини, примушуючи її глибоко страждати.

– Батьківщиною депресії вважається туманний Альбіон, де вона називається спліном.

Результати теоретичного аналізу наукової літератури свідчать, що депресивні симптоми спостерігаються практично у всіх сферах особистості, а саме у емоційній, інтелектуальній, вольовій та мотиваційній. Це виявляється як суб'єктивно у скаргах людини, так і об'єктивно у зміні поведінки.

– Проблема вивчення депресії є предметом дослідження багатьох галузей знань: психології, педагогіки, біології, фізіології, філософії тощо. У сучасній науці проводяться міждисциплінарні дослідження проблеми депресивного стану.

Захарченко К. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.психол.н., доцент Ковтун Р. А.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ У СУСПІЛЬСТВО ПІДЛІТКІВ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Кожна дитина несе в собі особливу місію. У цих словах закладено сутність сучасної реабілітаційної педагогіки, місія якої полягає в тому, щоб допомогти кожній дитині усвідомити смисл свого життя, визначити „свій образ буття", „зустрітися зі своєю сутністю", визначити орієнтири власного розвитку, систему смисложиттєвих координат, у яких вона може існувати.

Які домінанти людини, такий і її інтегральний образ світу, таке і обличчя її для інших людей. Тому значущим є формування філософії образу дитини з особливими потребами, у якій як у дзеркалі, відбиваються всі болі й тривоги суспільства, рівень його демократичності і відкритості, масштаб утвердження загальнолюдських цінностей та ідеалів.

На сьогодні, актуальним є подолання усталених стереотипів сприйняття дитини як пасивного об'єкта наших впливів, ставлення до хворої дитини як до аномальної.

Дороговказом для XXI століття є життєва стратегія, зафіксована у Конвенції про права дитини і спрямована на те, як допомогти дитині з особливими потребами вести повноцінне і достойне життя в умовах, що забезпечують її гідність, сприяють почуттю впевненості в собі і полегшують її активну участь у житті суспільства.

Закономірним є пошук відповідей на запитання: Як плекати образ людини – господаря власної долі? Якою має бути людина у житті і чим вона озброєна для життя? Як допомогти дитині з особливими потребами компетентно обрати свій життєвий шлях та ефективно інтегруватися у суспільство? Як подолати соціальний параліч, недовіру й відчуженість? Як освіта сприятиме особистісному розвитку, розкриттю потенційних можливостей дитини з особливими потребами?

Ці та інші животрепетні питання є предметом філософської, педагогічної, методологічної рефлексії, спрямованої на пошук інноваційних моделей розвитку життєвої і соціальної компетентності, інтеграції дітей з особливими потребами в українське суспільство.

Поглиблення негативних тенденцій у дитячому середовищі потребує від науковців, педагогів, громадськості і глибокого дослідження проблем комплексної реабілітації, відновлення фізичного, психічного, морального здоров'я дітей, інтеграції їх у суспільство.

Одна з гострих проблем – їхня ізольованість від суспільства: вісімдесят відсотків дітей з особливими потребами проживають у сім'ях, які не отримують цілеспрямованої педагогічної допомоги й підтримки.

Проблема інтеграції підлітків з особливими потребами у суспільство є загальною для всіх країн світу.

Вирішення цієї проблеми є дуже важливою справою нашої держави. Від забезпечення включення підлітка з особливими потребами в суспільство, до розв'язання проблеми їхньої взаємної адаптації, і, нарешті, до надання інтеграції значення такого процесу, який значною мірою сприяє гуманізації суспільства.

Настав час вирішити, як зробити так, щоб підлітки з особливими потребами почувалися комфортно у цьому світі, адаптувалися у суспільстві, інтегрувалися у колектив здорових людей.

Адже підлітки з особливими потребами мають право задовольняти свої потреби так як і всі інші члени суспільства, в якому вони перебувають. Їм необхідно спілкування, взаємодія, взаєморозуміння звичайних, здорових дітей.

Зінкевич Ю. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д.психол.н., професор Зарицька В. В.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ПРИ АГРЕСИВНОСТІ ПІДЛІТКІВ ВНАСЛІДОК РОЗЛУЧЕННЯ БАТЬКІВ

Зростання кількості розлучень у сучасному суспільстві посилює проблему соціально-психологічних наслідків для дітей, особливо підлітків, які переживають кризу самоідентичності та підвищену емоційну чутливість.

Розлучення батьків є стресогенним чинником, який часто провокує у підлітків агресивну поведінку як захисну реакцію, що вимагає особливої уваги в сфері психологічної освіти.

Проблема корекції агресивної поведінки серед підлітків стає важливою як для сімейної психології, так і для шкільної системи, що взаємодіє з такими дітьми.

Після розлучення у підлітків проявляється агресія як реакція на психологічний біль, втрату стабільності та захищеності, схильність до проявів вербальної агресії, провокаційної поведінки, агресії до молодших членів сім'ї та однолітків, формування недовіри до оточуючих, зниження рівня емпатії, розвиток комплексів меншовартості та прихованої агресії.

Психологічна освіта має навчати підлітків конструктивного вираження емоцій, зокрема агресії, а також розуміння причин її виникнення.

Вона повинна включати методи саморегуляції, розвиток емоційної компетентності, ідентифікацію емоцій та безпечне їх вираження.

Через освітні програми можна мінімізувати наслідки агресивної поведінки, що може призвести до соціальної дезадаптації підлітків.

Методами та формами психологічної роботи з підлітками можуть бути: психопросвітницькі заняття (групові заняття, що включають вправи на розвиток самосвідомості, емпатії, комунікації, навичок управління агресією), індивідуальне консультування (робота з психологом над особистими емоційними переживаннями та розвитком навичок конструктивної взаємодії з батьками та ровесниками), когнітивно-поведінкові техніки (розвиток умінь самоконтролю та зміни негативних когніцій щодо сімейної ситуації).

Водночас існує ряд проблем у вказаній області, такі як недостатня кількість кваліфікованих фахівців у сфері психологічної підтримки підлітків з розлучених сімей, відсутність стандартизованих програм психологічної освіти для роботи з агресією, зокрема враховуючи потреби підлітків із різними типами агресії, труднощі залучення батьків до процесу корекції агресивної поведінки, зокрема через емоційні проблеми після розлучення та брак розуміння важливості їхньої участі.

Важлива є належна та своєчасна взаємодія батьків та шкільних фахівців з підлітками, розроблення просвітницьких програм для батьків, які допоможуть усвідомити вплив їхніх стосунків на поведінку підлітка та їхню роль у процесі корекції агресії, співпраця зі шкільними психологами та педагогами для впровадження спеціальних програм емоційної підтримки в шкільних установах, розробка індивідуальних планів для підлітків, що мають підвищений рівень агресії, з метою забезпечення довготривалої психологічної підтримки.

Психологічна освіта є важливим інструментом профілактики та корекції агресивної поведінки у підлітків, що пережили розлучення батьків.

Необхідним є створення сучасних методик та навчальних програм для психологів, педагогів і батьків з метою зниження рівня агресії та емоційного стресу в підлітковому середовищі.

Важливим є міждисциплінарний підхід у взаємодії сім'ї, школи та суспільства для підтримки підлітків у період після розлучення, зокрема через активне впровадження психологічної освіти.

Золотов А. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д.психол.н., професор Зарицька В. В.

РОЗВИТОК СТРЕСОСТІЙКОСТІ У ПРАЦІВНИКІВ МВС

Розвиток стресостійкості у працівників Міністерства внутрішніх справ (МВС) є важливим аспектом психологічної підготовки, оскільки їхня діяльність часто пов'язана з високими рівнями стресу та емоційного напруження. Поліцейські, слідчі, співробітники швидкої допомоги та інших підрозділів МВС постійно стикаються з ситуаціями, що вимагають швидких і рішучих дій, а також здатності зберігати спокій у стресових умовах.

Тому розвиток стресостійкості є необхідною складовою для забезпечення ефективної роботи та психологічного здоров'я працівників правоохоронних органів.

Стресостійкість можна визначити як здатність особистості адекватно реагувати на стресові ситуації, зберігати емоційну рівновагу та приймати оптимальні рішення в умовах напруги. Для працівників МВС стресостійкість є критично важливою, оскільки їхня робота пов'язана з високими вимогами до фізичної та психологічної витривалості, а також з необхідністю швидко адаптуватися до різноманітних стресових ситуацій. Вони можуть бути змушені діяти в умовах криз, таких як насильство, катастрофи, розслідування складних злочинів, а також взаємодіяти з людьми, які переживають стрес або перебувають у стресових ситуаціях.

Одним із важливих напрямків розвитку стресостійкості є психофізіологічна підготовка працівників. Тренування, які спрямовані на покращення фізичної витривалості, здатності до швидкого відновлення після фізичних і емоційних навантажень, допомагають знизити рівень стресу. Фізична активність сприяє виведенню стресових гормонів, покращенню загального самопочуття та підвищенню працездатності. Вправи на координацію, витривалість та швидкість реакції можуть бути важливими для підготовки працівників МВС до екстремальних умов.

Психологічні методи розвитку стресостійкості включають тренінги, психологічну підготовку та використання технік психоемоційної регуляції. Одним із ефективних підходів є когнітивно-поведінкова терапія, яка допомагає змінити сприйняття стресових ситуацій, дозволяє розвивати навички контролю за емоціями, а також забезпечує розвиток позитивного мислення. Під час таких тренінгів працівники навчаються управлінню стресом, розвиткові самоконтролю, а також здатності до швидкої адаптації до мінливих умов.

Не менш важливим є розвиток соціальної підтримки та командної взаємодії. Робота в команді дозволяє знижувати рівень стресу, оскільки підтримка колег може бути потужним ресурсом у складних ситуаціях. Працівники МВС, які мають розвинену здатність до ефективної комунікації, взаємодії та підтримки один одного, менш вразливі до стресових впливів. Психологічна підтримка на робочому місці, а також здатність до колективного подолання складних ситуацій сприяє підвищенню стресостійкості.

Важливу роль у розвитку стресостійкості відіграє також створення умов для психологічного відновлення. Надмірні навантаження, постійний стрес і відсутність можливості для відпочинку можуть призвести до вигорання та зниження ефективності роботи. Тому важливою складовою є організація розумного балансу між робочими обов'язками та особистим життям, забезпечення часу для відпочинку та відновлення сил.

Додатково до вищезазначених підходів важливими є індивідуальні психологічні консультації, які допомагають працівникам МВС впоратися з особистими стресами та емоційними труднощами. Застосування психотерапевтичних методів, таких як когнітивно-поведінкова терапія, арт-терапія, або навіть сеанси медитації, може допомогти працівникам краще розуміти свої емоції та стратегії подолання стресу.

У підсумку, розвиток стресостійкості у працівників МВС є багатогранним процесом, який включає фізичну підготовку, психологічні методи, техніки релаксації, розвиток командної підтримки та створення умов для відновлення. Це дозволяє знизити вплив стресових факторів на ефективність роботи, покращити психологічний стан працівників і, в цілому, підвищити якість надання послуг з безпеки та правопорядку.

Список використаних джерел

1. Бенашвілі С. Д. Психологія стресу та стресостійкості. Київ, 2011.
2. Горбатенко Т. В. Психологічні аспекти роботи в умовах стресу. Харків, 2015.
3. Кисельова Н. Л. Стресостійкість працівників МВС: шлях до професійної витривалості. Дніпро, 2017.

Зубов С. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д.психол.н., професор Зарицька В. В.

ОСОБЛИВОСТІ ВНУТРІШНЬОГО КОНФЛІКТУ У ЧОЛОВІКІВ СЕРЕДНЬОГО ВІКУ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ

Здатність до самореалізації - суть життя, вона властива всьому живому, і саме прагнення до актуалізації свого потенціалу - основне джерело життя людини. Здійснюючи свій сенс життя, людина реалізує себе, свою зовнішню природу. Потреба людини в ідентичності і цілісності задовольняється саме в процесі самореалізації. По суті своїй, змістом людської історії є прагнення людей знайти самих себе і задовольнити потреби на основі своїх можливостей. Кожна людина здатна стати тим, ким він може бути. В цілому самореалізація є процесом опредметнення сутнісних сил людини і можлива лише на основі здатності бути особистістю.

Виявлено, що істотну роль для розуміння процесу професійного становлення людини відіграє аналіз протиріч, що виникають у нього в процесі всього періоду навчання.Були виділені наступні групи протиріч: протиріччя між досвідом первинного навчання в школах, вузах та новими вимогами до особистості в постійно змінюваному світі; протиріччя в системі «роботодавець - я», «я - улюблений вид діяльності, творчості»; протиріччя між прагненням до самостійності у відборі знань, способах їх придбання, і досить нестандартними формами і методами підготовки фахівця певного профілю та ін.

Таким чином, протягом усього періоду навчання у чоловіків середнього віку не тільки не усуваються вже наявні внутрішні конфлікти, а й, навпаки, актуалізуються процеси їх поглиблення, виникають нові протиріччя. Все це необхідно враховувати при розробці основних напрямків психологічного супроводу слухачів курсів масажу в процесі професійного навчання, метою якого є конструктивне подолання внутрішньоособистісних конфліктів.

Мета роботи полягає у теоретичному вивченні та емпіричному дослідженні форм і способів вирішення внутрішньоособистісних конфліктів чоловіків середнього віку у процесі професійної самореалізації через заняття масажем.

Завдання дослідження:

1. вивчити поняття внутрішньоособистісних конфліктів, його класифікацію і причини виникнення;
2. розглянути наслідки внутрішньоособистісних конфліктів і способи їх розв'язання;

3. описати організацію, методи і методики дослідження;

4. розробити корекційну програму, довести її ефективність та проаналізувати результати дослідження.

Об'єкт дослідження - внутрішньоособистісні конфлікти чоловіків середнього віку в процесі професійної самореалізації.

Предмет дослідження - форми і способи вирішення внутрішньоособистісних конфліктів чоловіків середнього віку в процесі професійно самореалізації на курсах масажу.

Методи дослідження:

1. Аналіз літератури по даній тематиці і діагностичні методи.

2. Підбір адекватних методів дослідження внутрішніх конфліктів чоловіків середнього віку і процесі професійної самореалізації в ракурсі проходження навчання на курсах масажу

3. Педагогічний експеримент

4. Методи статистичної обробки отриманих результатів

Гіпотеза дослідження ґрунтується на наступних припущеннях:

Динаміка внутрішньоособистісних конфліктів чоловіків середнього віку в процесі професійної самореалізації розгортається в наступних напрямках:

– зміна співвідношення мотиваційних, когнітивних і рольових конфліктів в загальній структурі внутришньоособистісної конфліктності;

– трансформація змісту внутрішньоособистісних конфліктів;

– усвідомлення неусвідомлюваних перших конфліктів;

– зміна старих і вироблення нових індивідуальних способів розв'язання конфліктів.

Гармонізація особистісного розвитку чоловіків середнього віку сприятиме реалізація спеціальної програми, заснованої на даних про основні тенденції динаміки їх внутришньоособистісної конфліктності і спрямованої на створення особистісно-розвивального середовища, що сприяє усвідомленню неусвідомлюваних внутрішньоособистісних конфліктів і видозміни старих і вироблення нових способів їх розв'язання.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що отримані дані про основні тенденції динаміки внутришньоособистісної конфліктності, що полягають у зміні співвідношення різних видів конфліктів, їх змісту та способи вирішення. Запропоновано програму гармонізації особистісного розвитку, спрямована на створення особистісно-розвивального середовища, що сприяє усвідомленню неусвідомлюваних внутрішньоособистісних конфліктів і видозміни старих і вироблення нових способів їх розв'язання.

Практична значимість роботи полягає в тому, що виявлені в процесі дослідження способи розв'язання внутрішньоособистісних конфліктів чоловіків середнього віку в процесі професійної самореалізації, можуть бути основою для розробки диференційованих програм психологічної підтримки особистості і розвитку мотивації професійного навчання.

Висновки

1. Розглядаючи літературні джерела, ми вивчили поняття внутрішньоособистісних конфліктів. Виявили, що внутрішньоособистісний конфлікт можна визначити як гостре негативне переживання, викликане тривалою боротьбою структур внутрішнього світу особистості, що відбиває суперечливі зв'язки з соціальним середовищем і затримують прийняття рішення. Класифікація і причини виникненнявнутрішньоособистісних конфліктів докладно описана в першому розділі.

2. Розглянули наслідки внутрішньоособистісних конфліктів та виявили, що їх наявність завжди впливає на появу негативних емоцій, що у свою чергу руйнують відношення особи зі світом і з самою собою. Способи розв'язання внутрішньоособистісних конфліктів теж описані у першому розділі цієї роботи.

3. У другому розділі ми описали організацію і методики дослідження. В дослідженні брали участь 50 чоловіків середнього віку, які проходили навчання на Курсах професійного масажу А. Тарасової. Контрольна група проходила психологічну та професійну трансформацію лише на курсах, представники ОГ, ще проходили індивідуальні та групові тренінги у вільний час за методиками НЛП (маю сертифікат НЛП-практика від LND-groups 2018 р.). Також були підібрані методи емпіричного дослідження стану чоловіків середнього віку, які мали внурішньоособистісні конфлікти та намагалися змінити своє життя через зміну професії. Ми обрали три опитувальника, це Індекс життєвого стилю (Плутчик), опитувальник PEN (Ганс, С. Айзенк) та опитувальник самовідношень (Столін, Пантелеєв).

4. Проаналізувавши результати дослідження, ми бачимо, що деякі показники наприкінці дослідження мали навіть параметрично достовірні результати, що можна побачити у таблицях представлених в третьому розділі.

Після проходження наших курсів масажу чоловіки КГ майже всі розпочали комерційну діяльність у професії масаж. Але, у зв'язку неповного позбавлення внутрішніх конфліктів, їх професійне становлення відбувається трохи уповільнено, вони соромляться ставити високі ціни, вони відчувають свої комплекси та їх бізнес йде дуже повільно та інколи вони повертаються допопереднього способу життя. Чоловіки ОГ всі активно працюють у професії масажиста, дають собі адекватну рекламу, мають достатню клієнтську базу та являються успішними не тільки у професійному масажному колі, а й у родині. Тому індивідуальні та групові тренінги з НЛП на предмет утилізації внутрішніх конфліктів, образ, зміни та утилізація глибинних переконань і т.п., дають дуже гарні стійкі результати щодо професійного становлення чоловіків середнього віку.

Ковтун Р. А.
Класичний приватний університет

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ САЛЮТОГЕНЕТИЧНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Сучасні наукові дослідження доводять, що здоров'я людини є складним феноменом, що становить індивідуальну та суспільну цінність. Здоров'я розглядають як філософську, соціальну, біологічну, медичну, психологічну, педагогічну категорії. Тому й проблеми здоров'я людини на сьогодні є предметом дослідження медиків, соціологів , психологів (А. Маслоу), педагогів, філософів тощо. Водночас, як зазначає Н. Поліщук, «здоров'я – явище системного характеру, динамічне, що постійно взаємодіє з довкіллям, яке, у свою чергу, постійно змінюється».

Розвиток наукової ідеї життєздатного, життєстійкого поводження в процесах адаптації і соціалізації одержало широке поширення в сучасній науці. Виникнення ряду релевантних конструктів: самоефективність, життєстійкість, життєздатність, стійкість, якість життя, фортогенез і салютогенез свідчить про вичерпаний ресурс прийнятих у психології адаптаційних схем і стратегій поведінки особистості. Тому вчені, в останні 30 років, зосередили дослідницьку увагу на ресурсних характеристиках людини, її потенціалі й умінні виживати всупереч складним умовам існування. Новий дослідницький напрям в медицині, педагогіці, психології, що займається витоками здоров'я, отримав назву салютогенезу.

Концепція салютогенезу (від лат.salus – благополуччя, добрі самопочуття, щастя) представлена в дослідженнях M. Eriksson,та ін. Вона спрямована на виокремлення та емпіричне дослідження тих захисних факторів, що сприяють здатності до опору і допомагають суб'єкту: підтримувати високий рівень активності та працездатності, долати проблемні та стресогенні ситуації адекватним способом, зберігати психологічне здоров'я.

Салютогенетічна концепція має наступні складові: узагальнені ресурси опору та почуття когеренції. Формальна дефініція відчуття когеренції визначає це поняття як глобальну орієнтацію людини, яка виражає ступінь тривалих, хоча й динамічних переконань, що: 1) вплив зовнішнього та внутрішнього середовища має структурований, передбачуваний та пояснюваний характер; 2) існують засоби, які забезпечують можливість відповідати вимогам цього впливу і ці засоби є доступними та цей вплив є викликом, вартим уваги. Взаємопов'язаними компонентами, які складають відчуття когеренції і можуть бути виділені лише теоретично є: осягненість, керованість та усвідомленість.

Салютогенетична концепція на противагу патогенетичній парадигмі, розглядає ті ресурси та чинники, які сприяють підтриманню, збереженню та промоції здоров'я, часто навіть усупереч об'єктивно потужному впливові різноманітних біологічних, психологічних та соціальних чинників, а також допомагає суб'єкту не тільки зберігати психологічне здоров'я.

Основними корелятами салютогенетичної спрямованості особистості виступають індекс якості життя, соціальна креативність, онтогенетична рефлексія, самовідношення особистості та рівень її самоактуалізації.

Отже, аналіз наукових першоджерел дозволяє зазначити, що феномен салютогенезу представляє собою складне комплексне психологічне утворення, в якому поєднуються і особистісні характеристики, і статусні ознаки суб'єкта, і його соціально креативні форми поведінки, але, безпосередніх досліджень салютогенетичної спрямованості особистості у психології не виявлено. Частіше це – опосередковане дослідження проблеми через вивчення різних аспектів самовідношення особистості, її самоактуалізації та розкриття власного потенціалу.

Компан М. Л.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д.психол.н., професор, зав. каф. практичної психології Зарицька В. В.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Актуальні проблеми розвитку соціальної роботи в умовах війни та повоєнного відновлення є надзвичайно важливими для забезпечення стабільності суспільства та підтримки населення. Серед них можна виділити наступні ключові аспекти:

1. Зростання потреби в соціальних послугах

Зростання потреби в соціальних послугах під час війни та в період повоєнного відновлення зумовлене масштабними змінами в суспільстві та появою нових категорій вразливих людей. До основних причин цього явища можна віднести такі аспекти:

– Збільшення кількості вимушено переміщених осіб: Бойові дії призводять до евакуації населення з зон конфлікту, що створює велику кількість внутрішньо переміщених осіб, які потребують житла, роботи, адаптації в нових громадах та підтримки в налагодженні соціальних зв'язків.

– Реабілітація військових та цивільних постраждалих: Військові та цивільні особи, які зазнали фізичних чи психологічних травм під час війни, потребують медичної, психологічної та соціальної допомоги для повернення до нормального життя. Це включає допомогу в працевлаштуванні, адаптації до нових фізичних можливостей та психосоціальну підтримку.

– Підтримка сімей загиблих і зниклих безвісти: Війна залишає багато сімей без підтримки основного годувальника, а також викликає соціальну і психологічну кризу в родинах загиблих та зниклих безвісти. Їм потрібна допомога в юридичних питаннях, емоційна підтримка та соціальна адаптація.

– Психологічна підтримка та допомога в адаптації: Травматичний досвід війни може спричинити розвиток посттравматичних стресових розладів (ПТСР) як у військових, так і у цивільного населення, включаючи дітей. Це вимагає розширення доступу до психологічних послуг та розвитку програм з адаптації.

2. Робота з травмами та психічним здоров'ям

Робота з травмами та психічним здоров'ям є одним із найважливіших аспектів соціальної роботи в умовах війни та повоєнного відновлення. Військовий конфлікт супроводжується глибокими емоційними та психічними травмами, що вражають як військових, так і цивільних, особливо дітей. Основні напрями роботи включають:

– Діагностика та лікування посттравматичного стресового розладу (ПТСР)

Військові, мирні жителі та діти часто переживають ПТСР, що проявляється через флешбеки, тривожність, емоційну нестабільність і соціальну ізоляцію. Діагностика ПТСР є першочерговим кроком для ефективної допомоги, що передбачає використання опитувальників, інтерв'ю та інших психодіагностичних інструментів. Лікування може включати когнітивно-поведінкову терапію (КПТ), терапію очима, тренінги з управління стресом та інші спеціалізовані методи.

– Надання кризової допомоги та первинна психологічна підтримка

Криза, що виникає внаслідок втрати рідних, поранень або руйнування житла, потребує негайної підтримки. Крім психологів, кризову допомогу можуть надавати спеціально підготовлені соціальні працівники, які допомагають постраждалим впоратися з першими проявами стресу, страху та розгубленості.

– Організація групової терапії та взаємопідтримки

Групова терапія є ефективною формою підтримки, оскільки дозволяє людям, які мають подібний досвід, обговорювати свої почуття та отримувати взаємну підтримку. Групові сеанси можуть проводитись для ветеранів, переселенців, родин загиблих, а також дітей, що пережили бойові дії.

– Інтеграція психосоціальної підтримки в повсякденне життя

Психосоціальна підтримка – це інтеграція психологічної допомоги з соціальними аспектами, такими як адаптація до нових умов, навчання нових навичок і повернення до повсякденного життя. Це включає допомогу в адаптації до зміненої соціальної реальності, сприяння поверненню до роботи, навчання, спілкування в громаді.

– Розробка програм довгострокової реабілітації

Робота з травмами не обмежується короткостроковою кризовою допомогою – вона потребує довготривалих реабілітаційних програм, що можуть тривати місяці або навіть роки. Це передбачає постійний супровід пацієнтів, моніторинг їхнього стану та адаптацію реабілітаційних програм.

Психологічна підтримка та робота з травмами є критично важливими для відновлення здоров'я суспільства в умовах війни та повоєнного відновлення, адже вона дозволяє людям подолати психологічні наслідки травматичного досвіду і повернутися до стабільного, повноцінного життя.

Корнієнко Т. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д.психол.н., професор Зарицька В. В.

КОРЕКЦІЯ ТРИВОЖНОСТІ ПІДЛІТКІВ ПІД ЧАС ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ В УКРАЇНІ

Тривожність - постійно або ситуативно проявляє властивість людини приходити в стан підвищеного занепокоєння, відчувати страх і тривогу в специфічних соціальних ситуаціях пов'язаних або з екзаменаційними випробуваннями, або с підвищеною емоційною або фізичною напруженістю, породженою причинами різного характеру.

Тривога несе в собі адаптивні функції, попереджаючи про зовнішні або внутрішні небезпеки, підказує організму, що треба вжити необхідних заходів для попередження небезпеки або пом'якшення її наслідків.

У психології велика кількість визначень цього поняття. Але все ж багато психологів сходяться на тому, що його необхідно розглядати диференційовано - як ситуативне явище і як особистісну характеристику.

Сама поширена класифікація тривожності виділена Ч. Спілбергером:

– ситуативна тривожність;

– особистісна тривожність.

Причини, викликають тривогу і впливають на зміну її рівня і можуть лежати у всіх сферах життєдіяльності людини. Умовно їх розділяють на суб'єктивні та об'єктивні. Тривожність робить також вплив на ефективність у спілкуванні, на соціально-психологічні показники ефективності діяльності. Висока тривожність породжує конфлікти.

Джерелом виникнення тривожності можуть бути: відсутність почуття безпеки в міжособистісних відносинах, соціальне оточення, неадекватне сприйняття суб'єктом самого себе, внутрішній конфлікт і т.д. Також джерелом тривожності можуть бути психофізіологічні причини.

Тривога не найкраще відображається на нашому психічному здоров'ї і впливаючи на всі сфери нашого життя, а також трудову діяльність. А проблема тривожності є однією із найактуальніших негараздів у сучасної психології.

Будь-яка тривога негативно впливає на психологічний стан особистості, тому не буде зайвим діагностика та корекція особистісної тривожності. Існує багато методів боротьби з тривогою, різноманітні корекційні програми для дітей і дорослих, але для кожної людини характерний свій оптимальний рівень тривожності, так звана корисна тривожність, яка є необхідною умовою розвитку особистості.

Після аналізу методик, які націлені на визначення тривожності підлітків, був підібраний комплекс психодіагностичних методик та проведене емпіричне дослідження щодо рівня тривожності підлітків в умовах воєнного стану в Україні. Наступним етапом була розроблена та впроваджена програма зниження рівня тривожності дорослих методами арт терапії та здійснений аналіз її ефективності.

Метою корекційної програми було вироблення конструктивних форм поведінки в стресових ситуаціях, підвищення емоційної компетентності, оволодіння навичками саморегуляції за допомогою методів арт терапії. Серед завдань корекційної програми були наступні: корекція тривожності; знайомство з власними емоціями і почуттями; наповнення ресурсами; накопичення емоційно-позитивного досвіду керування своєю тривожністю; розкриття творчого потенціалу; навчання новим способам поведінки в стані підвищеної тривожності; стимулювання творчого самовираження.

Запропонована програма завдання дозволили учасникам краще відчути своє тіло, усвідомити ступінь його напруги, гармонізувати психофізичні функції.

Корнієнко О. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д.психол.н., професор Зарицька В. В.

ПСИХОЛОГІЧНА ОСВІТА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ В СИСТЕМІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Психологічна освіта відіграє важливу роль у формуванні здорового способу життя, оскільки вона допомагає індивіду не лише усвідомити цінність здоров'я, але й сприяє розвитку внутрішньої мотивації до підтримання фізичної активності. Усвідомленість є ключовою умовою для того, щоб кожен обирав здоровий спосіб життя не під впливом зовнішніх обставин чи соціального тиску, а виходячи з внутрішнього бажання покращити своє фізичне та психічне самопочуття.

Психологічна освіта дає індивіду знання та навички для кращого розуміння власних потреб і можливостей, а також вчить, як адаптувати своє життя для підтримки здоров'я. Коли людина розуміє, як пов'язані її емоційний стан, психічний добробут і фізична активність, вона починає відчувати відповідальність за своє здоров'я, адже усвідомлює, що її повсякденний вибір і дії впливають на її загальний стан. Така свідомість є першим кроком до вибору здорових звичок і відмови від шкідливих.

Мотивація до фізичної активності багато в чому залежить від внутрішніх установок, цілей і розуміння користі від регулярного руху. Психологічна освіта розвиває ці установки, підсилюючи віру у власні сили та формуючи позитивне ставлення до здорового способу життя. Індивіди, які здатні встановлювати перед собою реалістичні й досяжні цілі, демонструють вищу стійкість у процесі зміни звичок і легше адаптуються до нових вимог. Наприклад, фокусування на невеликих, але досяжних задачах поступово зміцнює самоефективність, тобто впевненість у своїй здатності досягати мети, що, у свою чергу, забезпечує відчуття задоволення від досягнень і посилює внутрішню мотивацію до подальшого прогресу.

Знання про стрес, його вплив на тіло і способи подолання є також важливим елементом психологічної освіти. Здоровий спосіб життя неможливий без вміння управляти стресом, а розуміння його природи допомагає людині легше долати труднощі, не припиняючи активного способу життя. Психологічна освіта надає інструменти для боротьби з емоційним виснаженням та навантаженнями, навчаючи технік релаксації, планування та встановлення пріоритетів. Таким чином, вона стає фундаментом для гармонійного розвитку фізичної активності і психічного благополуччя, сприяє розвитку усвідомленості та здатності до рефлексії стосовно власного фізичного та психічного добробуту.

Формування мотивації до здорового способу життя в системі фізичної культури можна забезпечити через вправи, що сприяють глибшому розумінню власних потреб та цінностей. Обговорення зв'язку між емоційним станом, фізичною активністю та загальним самопочуттям допоможе людині зрозуміти, що здоровий спосіб життя – це не лише зовнішня вимога, а особистий вибір, який позитивно впливає на їхній стан.

Крім того, розвиток стійкості через техніки управління стресом є необхідним елементом. Кожен має знайти власну, глибоку причину для підтримання активності, що підсилить внутрішню мотивацію.

Формування почуття спільності та соціальної підтримки через створення атмосфери взаємодопомоги також є важливим елементом, оскільки людина (індивід) зможе ділитися своїм успіхом та труднощами, працюючи у групах і обговорюючи позитивний вплив фізичної активності на життя.

Застосування цих психологічних принципів у процесі фізичної культури сприятиме формуванню стабільної та усвідомленої мотивації до здорового способу життя, а також розвитку навичок, які допоможуть підтримувати цей стиль життя в довготривалій перспективі.

Корсунська В. В.
Класичний приватний університет
аспірантка
ОС Україна з Європейської методики з професійної орієнтації для підлітків «Магеллано Університет»
практичний психолог, психолог-консультант;
організація соціального забезпечення «Leuchtturm – Perspektive Mensch» Галле (Заале), Німеччина
практичний психолог, волонтер
наук. кер. – д.психол.н., професор Зарицька В. В.

ТЕМПЕРАМЕНТ: НАУКОВИЙ ПОГЛЯД

Однією з властивостей людської психіки є темперамент, який викликає зацікавленість серед наукової спільноти та пов'язані з розкриттям біологічних основ, встановленням генетичної природи. Кожна людина унікальна та має певні характерні відмінності не тільки у фізичних рисах, а й характеру. У науковій спільноті завжди були спроби зрозуміти людину в її індивідуальності, розкрити її особливості та моделі поведінки. Розуміння поняття темперамент має своєрідне визначення як «правильне поєднання». Але природна сутність кожної людини є своєрідною сумішшю, що поєдную в собі невідомі особливості. Динамічні особливості психічних процесів людини визначено в понятті «темперамент». В «Психологічному словнику» темперамент розглядається як «*індивідуально-психологічна характеристика людини, що проявляється у силі, напруженості, швидкості та врівноваженості перебігу її психічних процесів*» [2]. На думку *німецьких дослідників* темперамент – це сукупність афективностей (афектів), прагнень людини, виникає зі співвідношення характеру і конституції. Польська психологічна спільнота розглядає *темперамент як «емоційну природу» з урахуванням рівня енергії, панівного настрою та чутливості до стимуляції (подразників).*

Олівер Беттріх у своїй роботі стверджував, що на сьогодні не існує єдиної думки відносно написаних частин трактату про темперамент Гіппократом. Тобто, виникають питання щодо авторства думок Гіппократа про темперамент. Чи це все ж таки робота його учнів? Тому, дослідження автора ґрунтується на перекладах німецького лікаря та історика медицини Ріхарда Капферера [1]. Він стверджує, що з погляду Гіппократа людина містить в собі чотири головні матеріали: повітря, вогонь, воду та землю. Такі версії висунули філософи Аристотель (*вогонь – горячо-суха стихія, повітря – горяче-волога стихія, вода – холодна-волога стихія, земля – холодна-суха стихія*) та Прокл Діодах (*вогонь – гостро-тонка-рухлива стихія, повітря – груба-тонка-рухлива стихія, вода – груба-щільна-рухлива стихія, земля – груба-щільна-нерухома стихія*), які доповнюють одна одну. Однак, Гіппократ спирається на філософську теорію Аристотеля. Тим самим він протиставив під сумнів думки Геракліта Ефеського, Фалеса., Анаксімена та Ксенофана щодо єдиного основного матеріалу у макрокосмі та мікрокосмі (крові, слизу чи жовчі). Теорія Гіппократа охоплює людину в цілому, тобто розум і тіло, де здоров'я і хвороба були тісно пов'язані між собою. Тому темперамент кожної людини являє собою суміш: сангвінік (стихія повітря), холерик (стихія вогню), меланхолік (стихія землі) та флегматична частина тіла (стихія води).

Вчені підкреслюють, що темперамент – це все, що залишається в людині після віднімання загального інтелекту та когнітивних здібностей (наприклад, зорових, вербальних). Темперамент проявляється насамперед у повсякденній поведінці – у тому, як особистість емоційно реагує на подразники та як справляється із загрозливими та конфліктними ситуаціями.

Список використаних джерел

1. Bettrich O. Die Temperamentslehre des Hippokrates und deren Folgen. *Seminar Paper «Psychology – Personality Psychology».* 2000. 17 p.
2. Психологічний словник / авт.-уклад. : В. В. Синявський, О. П. Сергєєнкова ; за ред. Н. А. Побірченко. 2007. 336 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5980/3/O_Serhieienkova_IL.pdf (дата звернення: 09.10.2024).

Костенко А. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.психол.н., доцент Гришина Т. А.

ОСОБЛИВОСТІ СТРЕСОСТІЙКОСТІ МОЛОДІ У КОНТЕКСТІ ВІЙСЬКОВОГО КОНФЛІКТУ

Молодь, яка бере участь у військових конфліктах, є особливо вразливою до стресу. За даними досліджень, понад 20% військовослужбовців віком до 25 років мають симптоми посттравматичного стресового розладу (ПТСР) після повернення з військових операцій. У військових конфліктах стрес вважається нормою життя для військовослужбовців, оскільки вони стикаються з небезпекою, нестабільністю, ризиком для життя та здоров'я.

Великий рівень стресу може призвести до погіршення фізичного та психічного стану військових, що може негативно вплинути на їх ефективність у бойових умовах. Тому важливо досліджувати особливості стресу у військових конфліктах та шляхи подолання його впливу.

Основні особливості стресу у військових конфліктах:

– Довготривалий та високий рівень стресу.
– Несприятливі умови життя та роботи.
– Постійна загроза для життя та здоров'я.
– Високий рівень відповідальності.
– Психологічний тиск.
– Відчуття відокремленості від родини та близьких.
– Травматичні досвіди.
– Стресостійкість є ключовою складовою успішного виконання завдань у військових конфліктах. Уміння ефективно керувати стресом та швидко адаптуватися до змінних умов є особливо важливими як для військових лідерів, так і для військовослужбовців. Особливості стресостійкості у військових конфліктах можуть включати наступне: Самодисципліна та дисципліна. Військові навички та тренування допомагають військовослужбовцям розвивати самодисципліну та дисципліну, що є ключовими елементами стресостійкості. Ці якості дозволяють військовослужбовцям дотримуватися правил та розумно приймати рішення в умовах підвищеного напруження.

Стресостійкість є важливою якістю для військовослужбовців у військових конфліктах. Щоб бути успішними в таких умовах, військовослужбовці повинні мати позитивний підхід до життя, бути гнучкими та адаптивними, вірити у свої здібності, керувати своїми емоціями та мати підтримку команди.

Розвиток стресостійкості є критичним для військових, оскільки вони можуть зіткнутися з низкою стресових ситуацій, які можуть впливати на їхню фізичну та психологічну стійкість. Розвиток стресостійкості може допомогти військовим краще адаптуватися до різних умов та зберігати свою ефективність у виконанні завдань. Високий рівень стресостійкості може допомогти військовим керувати своїми емоціями та реакціями на стресові ситуації, зберігати зосередженість та увагу в умовах надмірного навантаження та несприятливих умов, а також швидко адаптуватися до змінних обставин. Завдяки розвитку стресостійкості, військові можуть зберегти свою ефективність та збалансованість навіть у найбільш небезпечних та стресових ситуаціях, що може зберегти їхні життя та здоров'я, а також підвищити їхню здатність до виконання завдань та досягнення успіхів у військовій службі

Вивчення теоретичних аспектів стресостійкості та особливостей її розвитку у молоді є важливим завданням для психологічної науки та практики. Знання про ці аспекти може бути корисним для розробки програм психологічної підготовки військовослужбовців, що сприятиме підвищенню їх стресостійкості та ефективності дій у складних стресових ситуаціях військових конфліктів.

Кривцун М. В.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – к.психол.н., доцент Гришина Т. А.

ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СВІДОМОСТІ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Сучасне українське суспільство наразі переживає значні політичні, соціально-економічні, соціокультурні трансформаційні зміни. Створення нових економічних умов для життя, формування принципово нових соціальних відносин, нестабільність, ускладнення економічного стану в країні та світі, загострення економічної кризи, викликаної військовим станом, спричинило зміну життєдіяльності людини, ставлення до себе та суб'єктивне сприйняття дійсності. Це визначає пріоритетність і актуальність розширення досліджень економічної свідомості різних груп населення і, зокрема, студентської молоді як майбутніх фахівців [1].

Вивчення економічної свідомості студентської молоді в процесі навчання в закладі вищої освіти повинно стати предметом уваги психологів, педагогів, економістів, адже системне уявлення щодо динаміки економічної свідомості студентів дозволить вирішувати питання оптимізації професійної соціалізації студентів через створення освітніх програм, що у найбільшій мірі відповідатимуть потребам ринку з урахуванням запитів населення [3].

Процес становлення економічної свідомості пов'язаний з умовами різного рівня, але чи не найбільше значення має батьківське виховання, яке потім, протягом усього життя корегуватиметься впливом різних

агентів економічної соціалізації. Отже, важливу роль у формуванні економічної свідомості відіграють сімейні цінності та настанови, що транслюються дітям у вигляді батьківських сценаріїв.

У працях науковців з цієї тематики розглядаються переважно форми і механізми функціонування економічної свідомості, характеристика її структурних компонентів, висвітлюються особливості функціональних форм актуальної економічної свідомості, котру розуміють як вищий рівень психічного відображення особистістю економічних відносин [2]. На жаль, менше уваги надається дослідженню ціннісних, поведінкових та інших впливів сім'ї на формування економічної свідомості особистості. А це дуже важлива проблема. Адже економічна свідомість молоді, що сформувалася під впливом традиційних батьківських сценаріїв, характерних для радянської економічної дійсності, не завжди адекватна сучасній економічній ситуації, а відтак молоде покоління часто-густо стає безпорадним в умовах соціально-економічного сьогодення, оскільки, на нашу думку, фінансовий успіх та економічна незалежність особистості обумовлюються, насамперед, психологічною готовністю бути матеріально забезпеченим, самостійно приймати конкретні адаптивні фінансові рішення та нести особисту відповідальність за них.

Отже, формування економічної свідомості на початкових стадіях економічної соціалізації залежить від дитячих вражень і досвіду життя в батьківській сім'ї. В нашому суспільстві батьки мало уваги звертають на формування в дитини позитивної економічної свідомості переможця, вміння творчо перетворювати економічну дійсність в залежності від конкретної ситуації. Найчастіше економічне виховання, як і будь-яке інше, здійснюється шляхом вказівок і настанов, котрі носять здебільш характер заборон і не спрямовуються на формування уміння творчо перетворювати економічний світ.Е. Берн, зокрема, зазначав: "Доля кожної людини визначається, в першу чергу, нею самою, її вмінням мислити і розумно ставитися до всього, що відбувається в оточуючому світі. Людини сама планує власне життя. Лише свобода дає їй сили реалізовувати свої плани, а сила дає їй свободу осмислювати чи боротися з планами інших". Поведінка та настанови, що впливають на формування економічної свідомості, є наслідком емоційної динаміки раннього дитинства, зокрема – взаємовідносин з батьками, економічна свідомість яких формувалася в іншому соціально-економічному просторі [1].

Таким чином, на формування економічної свідомості впливають різні чинники: по-перше індивідуальні особливості особистості (рівень тривоги, рішучість і наполегливість у вирішенні завдань чи в уникненні складних завдань, емоційність, вимогливість до себе і оточення, потреби і мотиви, якими керується особистість), по-друге, соціальні чинники такі як освіта, професія, зарплата, становище в робочому колективі, статус в сім'ї та суспільстві.

Список використаних джерел

1. Комаровська В. Л. Особливості економічної свідомості студентів вищих навчальних закладів : автореф. дис. … канд. психол. наук / Інститут психології імені Г. С. Костюка АПН України. Київ, 2006. 20 с.

2. Соціальна економіка : навч. посіб. / кол. авт. : О. О. Бєляєв, М. І. Диба, В. І. Кириленко та ін. Київ : КНЕУ, 2005. 196 с.

3. Фоміних В. П., Захарова А. Н. Трансформація економічної свідомості населення. *Успіх сучасності*. 2004. № 3. С. 138.

Кубарєва О. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.психол.н., доцент, професор кафедри практичної психології Гришина Т. А.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ УЯВИ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Актуальність дослідження творчої уяви молодших школярів зумовлена важливістю розвитку креативних здібностей у дітей на ранніх етапах їхнього навчання та виховання. Сучасне суспільство потребує особистостей, здатних мислити творчо, знаходити нестандартні рішення та адаптуватися до швидких змін.

Творча уява є основою для формування цих навичок, оскільки вона сприяє розвитку гнучкості мислення, креативності та інноваційності. Ініціативність, оригінальність, винахідливість, бажання та готовність творити – неповний перелік рис, що формуються на базисі уяви [2].

Серед наукових діячів, які займалися розробкою теоретичних і практичних питань уяви як психічного процесу, відомі імена Л. К. Балацької, Л. С. Виготського, Ж. Берні, М. В. Вульфа, У. Гордона, А. С. Денисюка, О. М. Дяченка, І. І. Карабаєвої, А. Жатсель, Дж. Енгела, Є. І. Ігнатьєва, З. С. Карпенко, О. І. Кульчицької, Р. Г. Натадзе, Х. Рагга, Т. Рібо, І. М. Розета, Ю. А. Самаріна, І. В. Страхова тощо.

Дослідження, спрямовані на вивчення та розвиток творчої уяви молодших школярів, є особливо важливими [3]. Вони можуть допомогти у створенні більш гнучких і різноманітних програм навчання, що враховують індивідуальні особливості дітей та сприяють розвитку їхніх творчих здібностей.

Мета дослідження: вивчення особливостей розвитку творчої уяви дітей молодшого шкільного віку.

Методи дослідження: аналіз наукової літератури, опитування, тестування, констатуючий та формуючий експерименти, методи математичної статистики.

Дослідження проводилося на базі комунального закладу загальної середньої освіти ліцею № 10 Жовтоводської міської ради. Обсяг вибірки становив 52 учні других класів. На констатуючому етапі відбулося вивчення психологічних особливостей розвитку творчої уяви дітей молодшого шкільного віку (учнів 2-А та 2-Б класів). Використовувалися методики: Е. П. Торренса «Неповні фігури», «Закінчи казку», «Неіснуюча тварина» [1]. Під час формуючого етапу було розроблено та впроваджено програму «Мій чарівний світ уяви», спрямовану на розвиток творчої уяви дітей молодшого шкільного віку. На контрольному етапі досліджувалася ефективність програми. Ми повторно використали ті ж самі методики, що й на першому етапі, та простежили зростання рівня творчої уяви школярів у експериментальному класі (2-А). Отже, висунута нами гіпотеза підтвердилася, а саме: запровадження програми розвитку творчої уяви сприяє підвищенню її рівня.

Результати експериментального дослідження підтвердили наше припущення про те, що творча уява молодших школярів може ефективно розвиватися під час освітнього процесу. Виходячи з цього, важливо

підкреслити, що працівникам закладів освіти необхідно проводити систематичну роботу щодо підвищення рівня творчої уяви, розробляти та реалізовувати відповідні програми. За підсумками дослідження були розроблені рекомендації батькам учнів.

Список використаних джерел

1. Терецька Л. Г. Вікова психологія і психодіагностика : навч. посіб. Київ : Слово, 2016. 608 с.

2. Сергєєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Вікова психологія : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2012. 376 с.

3. Методи діагностики психічного розвитку дітей / за ред. : А. А. Палія. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2014. 652 с.

Кудренко Т. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д.психол.н., професор Зарицька В. В.

ПОНЯТТЯ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ У ПСИХОЛОГІЇ

Самореалізація у професії є соціокультурним феноменом, який тісно пов'язаний із конкретною соціальною ситуацією певного часу та простору.

Професійна самореалізація є однією із основних сфер (поряд із сімейною) особистісної самореалізації. Вона в основному пов'язана з відчуттям власної цінності, приналежністю до певної соціальної групи та здатністю задовольняти власні потреби в більшій мірі, ніж у сімейному контексті. Задоволення від професійної діяльності є одним із ключових складових особистого благополуччя, а самореалізація у професійній сфері відіграє значну роль у формуванні особистості.

Професійна самореалізація є складним процесом, що відбувається протягом усього життя, і включає кілька етапів перетворення професійного потенціалу на конкретні результати.

До найпершого етапу можна віднести визначення професійних цілей та самоаналіз. Тут важливо зрозуміти свої сильні сторони та здібності, які будуть корисними у певній професії.

Етап розвитку професійних навичок та компетенцій включає здобуття знань і навичок, за допомогою яких можна ефективно працювати та бути конкурентоспроможним у своїй сфері.

Одним з найтриваліших етапів є практична діяльність та накопичення досвіду. В цей період професійний потенціал реалізується через роботу, досягнення конкретних результатів, виконання певних завдань та участь у різноманітних проєктах.

Щоб не втратити мотивацію та визначити нові напрями у своїй діяльності потрібен періодичний аналіз цієї діяльності та коригування цілей. Цей етап також допомагає пристосуватись до змін у професійній діяльності.

На етапі професійного визнання та досягнення майстерності людина відчуває задоволення від своєї роботи, вона є визнаною професіоналом у своїй сфері, а результати її діяльності є цінними для суспільства або компанії.

Успішна професійна самореалізація в життєдіяльності людини залежить від її професійної компетентності, що дозволяє особистості не лише пристосовуватися до обраної професії, а й активно формувати її під свої потреби та індивідуальність. Різноманітні особистісні якості можуть впливати на здатність людини до успішної професійної адаптації в умовах постійних змін у суспільстві.

Отже, професійна самореалізація розглядається як постійний процес, що охоплює весь життєвий шлях особистості в професійній сфері, починаючи з початкового етапу професійного становлення.

Кучерук О. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.психол.н., доцент Ковтун Р. А.

ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ У ДІТЕЙ З ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ

Мовлення – це інструмент розвитку вищих відділів психіки людини. Затримка розвитку мовлення на перших вікових ступенях не може бути повністю компенсована. Увага до розвитку мови дитини особливо важлива тому, що в цей час формуються психічні функції, які в дитинстві легше піддаються тренуванню.

У дітей дошкільного віку в розвитку мовлення часто виникають порушення та різних видів розлади. Особливо цим страждають діти з відхиленнями в розвитку.

Одночасно з мовленнєвим недорозвитком в тій чи іншій мірі страждає особистість дитини. Звісно, ступінь порушення загального психічного і особистісного розвитку та окремих функцій дитини при мовленнєвих порушеннях не однакова і залежить від характеру дефекту, ступеню вираженості розладів окремих психічних процесів і функцій, від ефективності психологічного впливу, умов життя і виховання дитини та інших факторів.

У дошкільному віці (3-7 років) проявляються наступні особливості формування емоційної сфери: більш спокійний, урівноважений емоційний фон сприйняття; емоційність обумовлена уявленнями, що розвиваються: бажання-уявлення-дія-емоція; емоційні процеси більш керовані; розвивається емоційне передбачення (майбутній результат, його оцінка дорослим).

Протягом дитинства особливості емоцій (їхня сила, тривалість, стійкість) змінюються у зв'язку зі зміною загального характеру діяльності дитини і її мотивів, а також з ускладненням відносин дитини з навколишнім світом.

Наявність у дитини тих чи інших дефектів є однією з головних причин виникнення психічних станів, які проявляються у неадекватній пасивності, яка перешкоджає виконанню тих чи інших дій. Такий стан називається у психології терміном «психологічний бар'єр».

Емоційний механізм психологічних бар'єрів виражається в посиленні негативних переживань та установок, які пов'язані з виконанням тієї чи іншої задачі та проявляється у виді сорому, почуття вини, страху, тривоги, низької самооцінки тощо. В соціальній поведінці психологічні бар'єри представлені бар'єрами спілкування або комунікативними бар'єрами, які заважають дитині встановлювати нормальні контакти у міжособистісній взаємодії.

Для всіх дітей, у яких спостерігаються порушення мовленнєвої функції, необхідним є раннє виявлення їх причин та організація своєчасної корекційно-розвивальної допомоги, яка є важливою умовою для створення більш сприятливих можливостей для формування дитини як особистості.

Кушнір Б. В.
Класичний приватний університет

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Сучасний розвиток українського суспільства, його інтеграція до європейського простору вимагають якісних змін у сфері освіти, зокрема у психологічній освіті, яка є важливим чинником для підготовки фахівців, здатних ефективно вирішувати суспільні виклики. Психологічна освіта повинна відповідати європейським стандартам і вимогам, орієнтуючись на підготовку висококваліфікованих спеціалістів, здатних працювати в умовах глобалізації та соціальних змін.

Основні проблеми психологічної освіти в Україні пов'язані з декількома аспектами. По-перше, це необхідність оновлення підходів і методів навчання. Багато навчальних програм з психології не враховують сучасних досягнень науки та зміни на ринку праці, що обмежує конкурентоспроможність випускників. Важливо, щоб навчальні програми включали новітні освітні технології та інтерактивні методи, які підвищують ефективність навчання та сприяють формуванню професійних навичок.

По-друге, бракує достатньої практичної підготовки, що є критично важливим для майбутніх психологів. Значна частина навчального процесу має бути орієнтована на практичну діяльність: роботу в центрах психологічної підтримки, участь у стажуваннях та тренінгах, що дозволить студентам набути важливого досвіду для роботи з клієнтами.

Третя проблема полягає в недостатньому інтегруванні психологічної освіти в інші галузі знань. Психологія має важливе значення для соціальних, економічних та правових сфер, однак її вплив на них залишається обмеженим. Важливо, щоб міждисциплінарний підхід набув більшого поширення, адже це дозволить застосовувати психологічні знання для вирішення комплексних суспільних проблем.

Для вдосконалення психологічної освіти в Україні пропонується орієнтуватися на європейські стандарти, що включає розробку програм міжнародного обміну та партнерства з європейськими університетами. Також важливим є інтегрування новітніх наукових досліджень і методик у навчальний процес, що забезпечить актуальність отриманих знань. Нарешті, впровадження міждисциплінарного підходу дозволить краще врахувати потреби сучасного ринку та суспільства, сприяючи формуванню фахівців, здатних працювати з різними аспектами соціальних проблем.

Таким чином, вдосконалення психологічної освіти є важливим завданням для розвитку сучасного суспільства, яке прагне до європейських стандартів у підготовці висококваліфікованих кадрів. Реформування освіти відповідно до актуальних потреб дозволить українським фахівцям ефективніше працювати на міжнародному рівні та сприятиме загальному розвитку українського суспільства.

Луценко М. Ф.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д.психол.н., професор Зарицька В. В.

АРТ-ТЕРАПІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ САМООЦІНКИ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Формування здорової самооцінки є одним із ключових етапів у розвитку особистості молодших школярів. Саме у цьому віці діти починають усвідомлювати себе, свої можливості та позиціонувати себе у відносинах із соціальним оточенням. Самооцінка формується через взаємодію дитини із середовищем, оцінки від дорослих, зокрема батьків і вчителів, а також через власну діяльність і сприйняття її результатів [2; с. 49]. Адекватна самооцінка сприяє формуванню в дитини почуття власної гідності, впевненості в собі, здатності до саморозвитку, що є важливими передумовами для успішної соціальної адаптації і навчальної діяльності [1; с. 20]. Занижена чи завищена самооцінка, навпаки, негативно впливає на емоційний стан дитини, її комунікативні навички і здатність до самореалізації, що робить проблему самооцінки актуальною в контексті сучасної психологічної науки.

Сучасні дослідження у сфері дитячої психології вказують на ефективність арт-терапії як одного з методів розвитку адекватної самооцінки у дітей молодшого шкільного віку. Такі вчені, як Загурська І. С., Ковалишин І. В., та Максименко С.Д., розглядають арт-терапію як інструмент для вираження внутрішнього світу дитини, що полегшує її адаптацію до змін у соціальному середовищі та сприяє формуванню позитивного сприйняття себе [3; с. 30]. Арт-терапія надає можливість дитині виражати свої емоції, досліджувати власні почуття та переживання через малюнок, ліплення, музичну терапію, театральні вправи та інші види творчої діяльності. Це дозволяє дітям наочно побачити і прийняти власні почуття та досвід, що допомагає формувати внутрішню гармонію та позитивне ставлення до себе.

Арт-терапевтичні методики є ефективним способом для зниження рівня тривожності, зміцнення впевненості в собі та розвитку комунікативних навичок [6; с. 98]. Психологічний процес у арт-терапії базується на безоцінковому сприйнятті, що особливо важливо для дітей з низькою самооцінкою або тих, хто переживає емоційні труднощі. Результати досліджень вказують, що арт-терапія допомагає дітям усвідомити свої позитивні риси, сприяє самоакцептації та формуванню реалістичної оцінки власних можливостей [8; с. 71]. Це

відбувається через активне залучення дитини до створення образів, які стають символічними посланнями її внутрішнього стану, відкриваючи шлях до гармонізації внутрішнього світу.

Формування адекватної самооцінки за допомогою арт-терапії досягається завдяки розробленим методам, які включають роботу з кольорами, формами, образами, ігровими елементами, що сприяють вираженню індивідуальних переживань. Наприклад, під час малювання чи ліплення дитина відчуває власний вплив на навколишній світ, що дозволяє їй відчути контроль над ситуацією, розвиток довіри до себе та своїх можливостей. Методики арт-терапії, які передбачають створення особистих проектів чи виконання завдань у групах, додатково сприяють соціальній адаптації, підвищують рівень міжособистісної довіри, покращують комунікативні здібності, що є важливими аспектами для успішного навчання та розвитку [7; с. 57].

Таким чином, арт-терапія сприяє розвитку когнітивного, емоційного та соціального компонентів самооцінки, допомагаючи дітям виробляти більш об'єктивне уявлення про свої сильні сторони і можливості. Вона виконує також важливу роль у зміцненні емоційної стабільності та формуванні особистісної ідентичності, що є необхідним для соціальної інтеграції дитини у молодшому шкільному віці. Психологи вказують на значний потенціал арт-терапії у формуванні адаптивних стратегій поведінки, що робить її невід'ємною частиною психологічного супроводу дітей у цей віковий період.

Список використаних джерел

1. Загурська І. С. Розвиток самооцінки у молодшому шкільному віці. *Практична психологія та соціальна робота*. 2010. № 6. С. 14–21.

2. Ковалишин І. В. Самооцінка дітей молодшого шкільного віку. *Вісник Харківського нац. університету імені В. Н. Каразіна.* 2011, № 959. С. 47–51.

3. Ліщина О. М. Арт-терапія як засіб психокорекції емоційних станів у дітей. *Психологія: реалії та перспективи.* 2018. № 10. С. 25–30.

4. Максименко С. Д. Психологічні механізми розвитку і саморозвитку особистості. Київ : АПН України, 2008. С. 28–37.

5. Печенюк О. С. Методи арт-терапії у роботі з дітьми. *Молодий вчений.* 2021. № 7. С. 45–49.

6. Савицька А. В. Психологічні методики в арт-терапії для дітей. *Психологічний вісник.* 2020. С. 92–103.

7. Сіверс Т. А. Використання арт-терапії у психологічній роботі з молодшими школярами. *Науковий вісник Чернівецького національного університету*. 2017. № 784. С. 56–62.

8. Яровенко Н. В. Вплив арт-терапії на формування самооцінки у дітей молодшого шкільного віку. Психологічні перспективи : зб. наук. пр. 2022. № 12. С. 68–74.

Мотильов І. Г.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – д.психол.н., професор Зарицька В. В.

ПСИХОЛОГІЧНІ ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА КРИЗОВІ ПЕРІОДИ В СІМ'Ї

Сучасні психологічні дослідження дають підстави стверджувати, що один з найскладніших етапів подружнього життя, є період молодого подружжя (приблизна тривалість до 9 років подружнього життя). Враховуючи український контекст: тривалість російської агресії, збільшення рівня стресових факторів та внутрішню напруженість загалом та частині сімейного життя, та збільшення кількості факторів, що впливають на процес проходження цього етапу, це негативно впливає на подружні стосунки та формування інституту сім'ї загалом.

Життєва криза – це перехідний період життя, для якого характерним є ламання й активна зміна життєвих ролей особистості, межа між старим і новим досвідом, якісний перехід з одного стану в інший [1].

Окрім життєвих криз, які так само мають вплив на функціонування сім'ї, визначають певну періодичність та стадії, які проходить сім'я, а саме: створення сім'ї, поява першої дитини, сім'я з дітьми, сім'я з підлітками, "покинуте гніздо", старість та втрата одного з членів сім'ї.

Дана класифікація є загальною для розуміння та допускає певні зміну, як відповідь на культурні та звичаєві особливості, загальну ситуацію в країні чи певній місцевості.

Сімейна криза – стан сімейної системи, що характеризується порушенням гомеостатичних процесів, що призводять до фрустрації звичних способів функціонування сім'ї та неможливості справитися з новою ситуацією, використовуючи старі моделі поведінки [1].

Психологічні фактори, що впливають на кризові періоди у сім'ї, відіграють ключову роль у динаміці міжособистісних стосунків. Вони визначають, як подружжя буде реагувати на виклики, а також які стратегії обрати для подолання відповідного кризового періоду.

Вивчення психологічних аспектів, що можуть викликати кризи у шлюбі, має дає можливість не просто зрозуміти психологічні процеси, які відбуваються в подружжя, але і методи та способи роботи в практичній допомозі подружжю.

В даній роботі розглянемо особистісні фактори, соціально-економічні фактори, фактори комунікації, фактори сексуальності.

Особистісні фактори включають в себе способи вирішення конфліктів (інтроверсія чи екстраверсія), рівень тривожності та схильність до емоційної нестабільності, власна самооцінка, яка впливає на питання довіри, психологічні проблеми (установки), які є невирішеними.

Соціально-економічні фактори передбачають вплив соціальних факторів на рівні громади чи країни на подружні стосунки (фінансове напруження, збільшення фінансової та соціальної нерівності суспільства, вплив близького кола спілкування, реформування законодавства та штучна підтримка інформації, яка підвищує рівень тривожності, зміна соціальних норм, що створюють відповідний тиск на подружжя)

Невміння виражати свої емоції та почуття, невміння слухати, відсутність відкритого діалогу, нестабільність комунікації, відсутність емпатії чи емоційної підтримки спілкування призводить до накопичення невдоволення та збільшення напруження у подружжі.

Фактори сексуальності, тобто фізичні чи психологічні проблеми, пов'язані зі здоров'ям, нерівновага у сексуальних потребах, зниження інтимності або сексуального задоволення.

Психологічні фактори є важливими елементами, які можуть впливати на кризові періоди в сім'ї. Розуміння та управління цими факторами може допомогти подружжю подолати кризи та зміцнити свої стосунки. Дослідження психологічних аспектів сімейних криз є важливим кроком для розробки ефективних стратегій подолання та профілактики конфліктів у шлюбі [2].

Отже, вищевказані фактори важливо розглядати в контексті сімейних криз не лише як індивідуальну проблему, але і як соціальний феномен. Розширений аналіз факторів, які впливають на вікові та сімейні кризи, допоможе виявити нові підходи до раннього втручання, психоедукації та підтримки подружніх пар.

Список використаних джерел

1. Черезова І. О. Психологія життєвих криз особистості : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. Бердянськ : БДПУ, 2016. 193 с.

2. Поліщук В. М. Психологія сім'ї : підручник. Суми : Університетська книга, 2021. 248 с.

Навроцька І. Г.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.психол.н., доцент, професор кафедри практичної психології Гришина Т. А.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СТРЕСОСТІЙКОСТІ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Війна в Україні тягнеться уже не перший рік, і кожен день, який проживають наші громадяни, є стресовим для них. Це стосується усіх: і дітей, і військовослужбовців, і мешканців окупованих регіонів, і тих, кому пощастило жити у відносно спокійних областях, і переселенців та біженців. Стрес під час війни так чи інакше зачіпає кожну людину, хоча його сила, інтенсивність і наслідки для психіки та фізичного здоров'я можуть відрізнятись.

Страшні реалії повномасштабної війни вплинули на кожного з нас. Втрата відчуття безпеки, стабільності у завтрашньому дні стала причиною сильного стресу, тривале перебування в якому може призвести до важких наслідків. За таких умов суттєво зростає роль психологічної служби в системі освіти щодо забезпечення своєчасної та систематичної психологічної підтримки усіх членів освітнього процесу відповідно до цілей та завдань системи освіти. Вагомого значення набуває забезпечення психологічно комфортного освітнього середовища для всіх учасників та забезпечення якісного освітнього середовища для осіб, які мають психологічну травму, надання компетентностей педагогічним працівникам щодо роботи з дітьми з психологічною травмою, забезпечення підтримки педагогічних працівників та залучення батьків до освітнього процесу.

Щоб підвищити або зберегти психологічну стійкість усіх учасників освітнього процесу, потрібно знайти певні ресурси, які допоможуть справлятись в різних складних ситуаціях. Під ресурсами розуміємо внутрішні та зовнішні змінні, що сприяють психологічній стійкості в стресогенних ситуаціях. Оскільки людина – соціальна істота, одним із найважливіших ресурсів збереження психологічної стійкості особистості в стресових ситуаціях є соціальна підтримка. Хороше соціальне оточення допомагає людині краще переносити ті чи інші складні ситуації. А це допомагає підвищити психологічну стійкість також і під час воєнного стану.

Наступним ресурсом психологічної стійкості є психологічна компетентність особистості. Сюди належить рівень психологічної освіченості і культури. Ще одними важливими ресурсами є фізичні. Вони включають стан здоров'я а також ставлення до нього як до цінності. Також сильний вплив на розвиток психологічної стійкості мають матеріальні ресурси. Наприклад людина з високим рівнем матеріального доходу а також матеріальних умов буде відчувати себе краще, оскільки буде впевнена в тому, що може забезпечити себе на даний момент. Останній вид ресурсів – інформаційні. До них належить вміння використанні різних методів для того, щоб досягти поставлених цілей.

Отже, формування психологічної стійкості є насправді важливим чинником в житті людини сьогодні. Ось чому ми розглядаємо аспекти формування психологічної стійкості, а також ресурси, які для цього можуть знадобитися. Основними аспектами формування стресостійкості учасників освітнього процесу до негативних чинників зовнішнього середовища в умовах воєнного стану є: усі види ресурсів (особистісні, фізичні, інформаційні та інші), Тенденції інтенсивного і напруженого ритму життя людини, призводить до збільшення негативних емоцій, котрі накопичуючись формують яскраво виражені та тривалі стресові стани.

Однорал О. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д.психол.н., професор Зарицька В. В.

САМООЦІНКА ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН

Самооцінка особистості представляє собою оцінку, яку людина дає своїм внутрішнім характеристикам, що відображаються в її особистості, здібностях, досягненнях та поведінці в різних аспектах життя. Тому в сучасній психології проблема самооцінки, її структура, функції, особливості формування, зв'язок з іншими особистісними утвореннями постійно привертає увагу вчених.

Першим, хто ввів поняття «самооцінка», був У. Джеймс. Він визначає самооцінку – як «образ самого себе» у структурі особистості.

К. Роджерс демонструє дещо інший підхід і розуміє самооцінку як структурний компонент Я-концепції особистості. На його думку, Я-конценція особистості формується у процесі соціалізації через взаємодію з іншими значущими людьми (батьками, друзями та іншими).

А. Маслоу розглядає самооцінку через описану ним ієрархію потреб, серед яких з самооцінкою він пов'язує два рівні – це потреба у приналежності та любові й потреба у самоповазі.

Оскільки феномен самооцінки вивчався багатьма науковцями, це призвело, на думку Н. Устіменко, до формування різних теоретичних підходів до її вивчення:

1. Особистісний підхід - самооцінка як структурний компонент самосвідомості особистості.

2. Структурно-цілісний підхід - самооцінка як складне структурне утворення в цілісній структурі особистості, яке має багаторівневу будову та ієрархічну структуру, міжсистемні зв'язки з іншими утвореннями.

3. Діяльнісний підхід - самооцінка як чинник, що впливає на якість результатів діяльності особистості.

4. Динамічний підхід - самооцінка як утворення в процесі вікової зміни індивіда у взаємозв'язку зі становленням особистості.

5. Психопатологічний підхід - самооцінка як показник психічного здоров'я особистості.

6. Функціональний підхід - самооцінка як одна з основних функцій особистості.

Багатоаспектне вивчення самооцінки, як зазначає М. Пирлик, підтверджує, по-перше, її вплив на розвиток та функціонування різних психологічних виявів особистості, по-друге, її складність дослідження і багатозначність як психологічного феномена, який може змінюватися в процесі діяльності та водночас впливати на неї.

Р. Бернс – один з найвідоміших зарубіжних психологів, який досліджував самооцінку, визначав її як особистісне судження про власну цінність, яке виражається в установках індивіда, і є засобом та умовою формування «Я»- концепції особистості.

І. Чеснокова розглядає самооцінку як загальне почуття "за" і "проти" себе, враховуючи позитивні і негативні моменти співвідношення.

І. Кон вважає, що самооцінка є своєрідною когнітивною схемою, яка організує і структурує інформацію про аспект "Я". А. Леонтьєв вбачає самооцінку як умову, що дозволяє людині перетворитися в особистість і мотивує до відповідності вимогам оточуючих і власним домаганням.

Т. Криворучко розглядає самооцінку як компонент самосвідомості, пов'язаний з самовідношенням, самопізнанням та саморегулюванням. М. Апетян вважає, що самооцінка є центральним особистісним утворенням, яке впливає на соціальну адаптацію, поведінку, діяльність та міжособистісні стосунки.

С. Дмитрієва називає самооцінку внутрішньою умовою регуляції поведінки та діяльності особистості. Ці підходи відрізняються у своїх акцентах і підкреслюють різні аспекти самооцінки.

Розуміння самооцінки включає в себе як емоційні, так і когнітивні аспекти, а також враховує соціальні та індивідуальні фактори, що впливають на формування і розвиток самооцінки особистості.

Опілат О. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д.психол.н., професор Зарицька В. В.

ПОНЯТТЯ СТРАХУ В НАУКОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ: ОГЛЯД ТА АНАЛІЗ

Страх є фундаментальною емоцією, яка супроводжує людину з найдавніших часів і має важливе значення в її житті. Ця емоція впливає на поведінку, думки та рішення, відображаючи не лише індивідуальні особливості, але й загальні суспільні та культурні тенденції. В українській науковій літературі страх розглядається як комплексне явище, що вивчається з різних сторін - психологічної, нейробіологічної, соціальної та культурної. Особливий інтерес вчених викликає зв'язок страху з травматичними подіями, що вплинули на національну свідомість українців, такими як війни, голодомори та репресії.

У психології страх визначається як природна реакція на загрозу, що допомагає людині уникати небезпечних ситуацій. Водночас, страх може бути викликаний як реальними, так і уявними загрозами. Дослідники відзначають, що його прояви залежать від індивідуальних особливостей особистості, соціального оточення, культурного контексту та особистого досвіду людини. Страх може виконувати адаптивну функцію, допомагаючи організму мобілізуватися для захисту в небезпечних ситуаціях. Однак, у випадках хронічного страху, ця емоція перетворюється на дезадаптивний чинник, який порушує нормальне функціонування людини, викликає надмірну тривожність і може призводити до розладів психіки.

На нейробіологічному рівні страх – це реакція організму, яка виникає за участі нервової та ендокринної систем. У момент страху активується симпатична нервова система, підвищуючи рівень адреналіну і кортизолу, що готує організм до захисної реакції. Вважається, що обробкою страху займається амігдала – частина мозку, яка впливає на формування тривожних емоцій. Тривалий стрес може підвищити активність амігдали і призвести до розвитку тривожних розладів, що актуально в умовах постійної небезпеки, наприклад, у військових конфліктах.

Соціальні та культурні умови формують специфічні страхи у суспільстві. В українському контексті страх має глибокі корені, пов'язані з історичними подіями, такими як війни, голодомори, репресії та інші соціальні потрясіння. Ці травматичні події залишили свій відбиток у колективній пам'яті, створивши певні стереотипи поведінки та суспільну настороженість. Відповідно, страх перед владою, війною чи соціальними катастрофами є частиною колективної свідомості і передається з покоління в покоління, впливаючи на сприйняття сучасних подій.

Колективний страх перед зовнішніми загрозами і соціальними потрясіннями формує в українців певну замкнутість та недовіру до політичних інститутів. Це також проявляється у поведінкових стратегіях, спрямованих на збереження особистої безпеки та захист своїх близьких.

Сучасні військові дії в Україні та масштабні загрози для населення в умовах війни стали новим джерелом страху, який поширюється у суспільстві. Постійні ризики та тривалий стрес спричиняють появу нових типів страху: боязнь втратити близьких, страх перед фізичним насильством, тривога через невизначеність майбутнього. Цей страх впливає на психічний стан людей і може мати довгострокові наслідки для психічного здоров'я як дорослих, так і дітей. В умовах війни особливо важливо забезпечити підтримку для населення, щоб зменшити вплив негативних психологічних факторів.

Особливу увагу дослідники приділяють дитячим страхам, адже діти є найвразливішою частиною суспільства. Вони швидко реагують на стресові ситуації в родині або в суспільстві, такі як війна, економічні труднощі чи конфлікти між батьками. Страх у дітей може проявлятися через фізичні симптоми (головний біль, розлади сну) або поведінкові зміни (замкнутість, агресивність). Важливо створити для дітей безпечне і стабільне середовище, щоб вони могли подолати ці страхи і зберегти психічне здоров'я.

Петречко О. Я.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д.психол.н., професор Зарицька В. В.

ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА БАЖАННЯ МОЛОДИХ ЧОЛОВІКІВ СТАТИ БАТЬКАМИ

У сучасному світі вибір стати батьком є важливим етапом у житті чоловіка, який часто супроводжується різноманітними внутрішніми та зовнішніми факторами. Хоча історично батьківство було обов'язковою частиною соціальної ролі чоловіка, в останні десятиліття ставлення до цього питання зазнало суттєвих змін. Сучасні молоді чоловіки часто відчувають більше свободи у виборі, чи бути батьком, і цей вибір залежить від багатьох умов, зокрема від психологічних, соціальних, економічних та культурних факторів. Вивчення цих факторів допомагає краще зрозуміти, чому одні молоді чоловіки мають бажання стати батьками, а інші з різних причин відтягують або взагалі відмовляються від цієї ролі.

1. Соціальні фактори та культурні стереотипи

Одним із найбільш суттєвих факторів, які впливають на бажання молодих чоловіків стати батьками, є соціальні норми і культурні стереотипи, що визначають роль чоловіка у суспільстві. Особливо це стосується чоловіків, які виховувались у традиційних сім'ях, де батько був основним годувальником і вихователем.

В умовах сучасного суспільства, яке змінює підходи до родинних ролей, чоловіки можуть почати сумніватися в своїй здатності або бажанні бути батьками. Стереотипи, які обмежують чоловічу роль лише функцією годувальника і захисника, поступово змінюються, дозволяючи чоловікам ставити під питання свої майбутні батьківські обов'язки та віддавати перевагу іншим аспектам життя, таким як кар'єра або особисті амбіції.

2. Економічні фактори

Економічна стабільність є важливим чинником, що впливає на бажання молодих чоловіків стати батьками. У багатьох випадках потенційні батьки відчувають тиск щодо необхідності забезпечити своєму дитині гідні умови для життя, що включає фінансову стабільність, житло, освіту та інші базові потреби.

Фінансова нестабільність або невизначеність можуть стати серйозною перепоною для чоловіків, які планують мати дітей. Молоді люди, які не мають стабільної роботи або належного доходу, часто відкладають батьківство, сподіваючись на покращення економічних умов у майбутньому.

3. Психологічні фактори та готовність до відповідальності

Психологічні чинники також відіграють важливу роль у формуванні бажання стати батьком. Чоловіки, які мають високу самооцінку і відчувають себе готовими до нової соціальної ролі, з більшою ймовірністю обиратимуть батьківство. Психологічна готовність до батьківства включає здатність взяти на себе відповідальність за іншого, вміння балансувати між особистими бажаннями та вимогами батьківської ролі.

Тим не менш, деякі чоловіки можуть відчувати страх або невпевненість у своїй здатності стати хорошими батьками. Це може бути пов'язано з особистими переживаннями, такими як негативний досвід батьківства в сім'ї чи соціальні стереотипи про те, що бути батьком – це великий тягар.

4. Взаємини з партнеркою

Ставлення до батьківства часто залежить від наявності стабільних і підтримуючих стосунків з партнеркою. Молоді чоловіки, які перебувають у здорових і підтримуючих стосунках, мають більше шансів на бажання стати батьками. Стосунки, засновані на взаємоповазі, довірі та спільних цінностях, створюють сприятливі умови для народження дитини. Підтримка з боку партнера може бути вирішальним фактором у вирішенні стати батьком.

Важливою є також комунікація між партнерами. Якщо обидва партнери згодні щодо того, що час для батьківства настав, і мають спільне бачення того, як це відбуватиметься, чоловік, як правило, відчуває себе більш впевненим у своєму рішенні. Однак якщо між партнерами існують розбіжності щодо часу або бажання мати дітей, це може створити додаткові труднощі для чоловіка, змушуючи його відмовитись від ідеї батьківства.

5. Позитивний досвід виховання дітей у родині

Власний досвід виховання в сім'ї також має великий вплив на бажання молодого чоловіка стати батьком. Якщо чоловік виріс у родині, де батько активно брав участь у вихованні дітей, це може позитивно вплинути на його бажання стати батьком. Натомість негативний досвід батьківства в родині, коли батько був відсутнім або не брав участі у вихованні дітей, може призвести до побоювань щодо майбутнього батьківства і навіть до відмови від цього.

6. Кар'єрні амбіції та особисті цілі

Важливим фактором є кар'єрні амбіції та особисті цілі. Багато молодих чоловіків відкладають батьківство через бажання досягти професійних висот або особистих цілей, таких як подорожі, здобуття вищої освіти чи самореалізація. Під час цього процесу чоловік може вважати, що він не готовий до відповідальності, яку накладає батьківство, і тому вибирає інші пріоритети на певному етапі свого життя.

Бажання молодих чоловіків стати батьками є результатом взаємодії багатьох факторів, зокрема соціальних, економічних, психологічних і особистісних. Для кожного чоловіка цей процес є індивідуальним, і часто залежить від його життєвих обставин, стосунків з партнеркою, а також від того, як він розуміє свою роль у суспільстві і в родині. Урахування цих факторів допомагає краще розуміти, чому для одних чоловіків батьківство є природним етапом життя, а для інших – великою відповідальністю, до якої вони готові йти тільки тоді, коли це буде відповідати їхнім життєвим умовам і цінностям.

Список використаних джерел

1. Глущенко С. В. Психологія батьківства. Київ, 2018.

2. Семенова І. М. Фінансові та соціальні умови як фактори, що визначають готовність до батьківства. 2017.

3. Шевченко А. О. Психологія соціальних ролей і батьківства. Київ, 2019.

Поліщук І. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д.психол.н., професор Зарицька В. В.

ПСИХОЛОГІЧНА КОРЕКЦІЯ КОНФЛІКТНОСТІ ЖІНОК СЕРЕДНЬОГО ВІКУ ПІСЛЯ РОЗЛУЧЕННЯ

Розлучення є важливим соціально-психологічним феноменом, що суттєво впливає на психологічний стан жінок, особливо у віці від 35 до 55 років, коли відбувається переоцінка життєвих цінностей. З огляду на соціокультурний тиск, жінкам непросто адаптуватися до нових обставин без належної психологічної підтримки.

Згідно з дослідженнями Бек, когнітивно-поведінкові фактори, зокрема мислення про особисту провину або невдачу, сприяють виникненню тривожності та підвищеної конфліктності [1]. Емоційна нестабільність у цей період може погіршуватися через відсутність соціальної підтримки, що підвищує рівень стресу та конфліктності [6].

Дослідження підтверджують, що після розлучення жінки можуть проявляти високий рівень конфліктності, зумовлений внутрішніми та зовнішніми факторами. Конфліктність є результатом розбіжностей у ціннісних орієнтаціях, а також впливу змін у соціальному статусі. Ці фактори ускладнюють адаптацію і сприяють негативному ставленню до оточуючих [3].

Когнітивно-поведінкова терапія (КПТ) є одним із найефективніших методів для корекції конфліктної поведінки. Джудіт Бек у своїй книзі наголошує, що КПТ допомагає жінкам визначати деструктивні думки, що впливають на їхню поведінку, і формувати нові моделі мислення, які знижують рівень конфліктності [1]. Такий підхід дозволяє жінкам подолати почуття провини, навчає нових способів реагування на стресові ситуації та покращує навички самоконтролю.

Арт-терапія є важливим інструментом, що сприяє вираженню прихованих емоцій і зниженню рівня стресу. Дослідниця Карен Преторіус зазначає, що використання арт-терапії допомагає жінкам краще усвідомлювати свої емоційні проблеми, виражати їх через творчість і знаходити нові способи вирішення конфліктних ситуацій [4]. Арт-терапія знижує емоційний напруження і позитивно впливає на здатність адаптуватися до нових життєвих умов.

Тілесно-орієнтована терапія (ТОТ) включає дихальні вправи, практики релаксації та вправи на розслаблення тіла, що сприяє зниженню емоційної напруги. За даними П. Клаф, жінки, які після розлучення практикують тілесно-орієнтовані техніки, відзначають значне покращення емоційного стану і зниження рівня тривожності та конфліктності [2].

Гетерінгтон у своїй роботі аналізує, що когнітивно-поведінкова терапія у поєднанні з арт-терапією значно знижує рівень конфліктності та тривожності у жінок середнього віку. Результати показують, що жінки, які отримали належну підтримку, відчувають підвищення самооцінки та здатності до адаптації [3].

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що психологічна корекція конфліктності у жінок середнього віку після розлучення є важливою складовою успішної адаптації. Використання методів когнітивно-поведінкової терапії, арт-терапії та тілесно-орієнтованих практик сприяє поліпшенню емоційного стану жінок, зниженню конфліктності та підвищенню самооцінки. Застосування цих підходів допомагає жінкам віднайти внутрішню рівновагу та позитивно адаптуватися до нових умов життя.

Список використаних джерел

1. Beck J. S. Cognitive behavior therapy: Basics and beyond. New York : Guilford Press, 2011. 391 p.

2. Clough P. Mind-body interventions in stress reduction for women. London : Routledge, 2012. 278 p.

3. Hetherington E. M. The role of marital transitions in women's psychological adjustment. New York : Psychology Press, 2006. 315 p.

4. Pretorius K. T. Art therapy as a healing tool for post-divorce women. *Art in Therapy*. 2009. № 5 (3). P. 177-192.

5. Ward L. Self-perception and conflict in post-divorce women. *International Journal of Women's Health*. 2011. № 3 (1). P. 45–53.

6. Гуменюк Л. М. Психологічні аспекти підтримки жінок у кризовій ситуації розлучення. Київ : КНУ, 2019. 254 с.

Прилуцька Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.психол.н., доцент, професор кафедри практичної психології Гришина Т.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРОЯВУ РЕВНОЩІВ У ЖІНОК СЕРЕДНЬОГО ВІКУ. ДО ПОСТАНОВКИ ПРОБЛЕМИ

У працях сучасних психологів (як вітчизняних так і зарубіжних) таке явище як ревнощі знаходить недостатнє висвітлення та єдиної думки щодо цього явища немає. Нині досить мало таких джерел, які однозначно сказали, що робити, як змінити себе, як навчитися жити неревниво, що робити, якщо ревнощі заважають нормальному життю людини, як змінити себе, якщо ревнощі руйнують особистість. У той самий час постає запитання – звідки береться почуття ревнощів, наскільки воно небезпечне, що з ним робити? Пошук відповіді на ці питання, для ефективної допомоги людям, які мають дане почуття з високим рівнем прояву, робить проблему ревнощів неабияк актуальною, цікавою й значущою для дослідників.

Під поняттям ревнощі розуміють негативне почуття, що виникає при недостатності уваги, любові, поваги чи симпатії з боку дуже значущої, насамперед коханої, людини, в той час як це уявно або реально отримує від неї хтось інший [1].

Основними причинами ревнощів є наступні: генетична обумовленість; евпевненість у собі; почуття власності; егоїзм; риза довіри;порушене почуття справедливості. А також можемо виділети наступні психологічні особливості особистості жінок середнього віку до яких відносять:симптоми тривожності й конфліктності; изький рівень впевненості у собі; низький рівень самооцінки;низький рівень довіри до оточуючих. Саме в цьому віці емоційна сфера жінок найбільш вразлива і потребує пильної уваги й опрацювання. Яка в майбутньому приведе жінок до: стабілізації у психофізіологічному, психологічному та соціальному аспектах розвитку;реалізації особистісного потенціалу у різних сферах життєдіяльності; стабілізації з подальшим зниженням емоційності [2].

Отже, можна зробити висновок, що вчені по-різному підходять до розуміння поняття ревнощів. Однак, ці підходи включають різні за змістом психічні процеси та явища, особистісні якості, психофізіологічні й фізіологічні явища, які роблять їх надто широкими, а відтак не придатними для практичного використання. Тому, теоретичний аналіз більш детально дозволив нам дослідити ці підходи. Романтичні стосунки чоловіків і жінок не завжди складаються ідеально. Зі зростанням свободи у відносинах все сильніше про себе заявляють проблеми зрад і ревнощів.

Практика свідчить, що до ревнощів більше схильні люди підозрілі, вибухові, з нестійким характером, невпевнені в собі, які мають психологічні комплекси. Крім того, такі люди приймають ревнощі за правильну манеру поведінки, оскільки ще в дитинстві спостерігали щось схоже в батьківській сім'ї.

Список використаних джерел

1. Айванхов О. М. Любов і сексуальність. Київ : Просвіта, 2001. С. 46.
2. Максименко С. Д., Соловієнко В. О. Загальна психологія. Київ : МАУП, 2000. 256 с.
3. Яценко Т. Психологічні основи групової психокорекції. Київ : Либідь, 1996. 264 с.

Прудко Н. В
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.психол.н., доцент, професор кафедри практичної психології Гришина Т.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДТРИМКИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я У ПРОФЕСІЇ ПСИХОЛОГА

Актуальність дослідження зумовлено тим, що відповідно до формулювання Всесвітньої організації охорони здоров'я, людське здоров'я − це не просто відсутність хвороби, а повне фізичне, душевне та соціальне благополуччя. У світлі цього людина є автором власного здоров'я, а в справі його збереження вона виконує основну роль, що визначається зрілою самосвідомістю індивіда й повагою до свого єства. Останнє виражається гармонійною стратегією поведінки, що прийнято називати − здоровим способом життя [3].

Психічне здоров'я забезпечується на різних, але взаємозалежних рівнях функціонування: біологічному, психологічному і соціальному. Здоров'я на психологічному рівні пов'язане з особистістю людини. Психічне здоров'я може бути порушене домінуванням негативних за своєю сутністю рис характеру, дефектами в моральній сфері, неправильним вибором ціннісних орієнтацій тощо [1].

Перехід від психічного до соціального рівня дуже умовний. Психічні властивості особистості не існують поза системою суспільних відносин, у яку вона включена. Людина розглядається на цьому рівні насамперед як істота суспільна. І, відповідно, тут на першому плані − питання впливу соціуму на здоров'я особистості [4]. Психічне здоров'я зазнає впливу із боку різних соціальних зв'язків, у тому числі родини, спілкування з друзями й родичами, роботи, дозвілля, релігійних та інших організацій. Наслідки цих впливів можуть носити як позитивний, так і негативний характер. Лише люди зі здоровою психікою звичайно почувають себе активними учасниками в соціальній системі [1].

Професія психолога належить до так званих хелперських (від англ. Help − допомагати), оскільки пов'язана з роботою в системі «людина-людина», тривалим міжособистісним спілкуванням, а також наданням підтримки й допомоги підопічним. Саме в цих людей дуже високий ризик психічних і соматичних, тілесних) реакцій на напружені ситуації на роботі. У даний час у Міжнародній класифікації хвороб (МКФ) навіть виділяють окремий стан − «Професійний стрес», визначаючи його як стрес пов'язаний із труднощами керування своїм життям. Один із наслідків тривалого професійного стресу-синдром професійного вигорання.

Термін «вигорання» походить від англ. «burnout» (дослівно - припинення горіння). У зарубіжній літературі використовується вже більш як 30 років - відтоді, як активно вивчають проблему емоційного виснаження професіоналів робота яких пов'язана з тривалим прямим контактом з людьми [2].

Сьогодні під професійним вигоранням розуміють захисну поведінку, спрямовану на уникнення або зменшення витрат на емоції. У людини зменшується сила волі, загострюються індивідуальні особливості й деякі риси характеру [2].

Психологічне консультування і психотерапія віднесені до професій, що вимагають великого емоційного навантаження та відповідальності. Суттєвим стресогенним фактором є психологічні й фізичні перевантаження психологів, які спричиняють виникнення синдрому „емоційного вигорання" – виснаження моральних і фізичних сил, що неминуче позначається на ефективності професійної діяльності, психологічному самопочутті, на стосунках з оточуючими [3]. Отже, професія психолога – одна з тих, де синдром „емоційного вигорання" є найбільш поширеним. Тому дуже важливим є вивчення особливостей його виникнення, розвитку та перебігу саме у цій сфері діяльності.

Значущість і недостатня розробленість теоретичних та прикладних аспектів проблеми обумовила вибір теми даного дослідження.

Список використаних джерел

1. Бордулькіна Т. О. Діагностика емоційного компоненту образу професії : (на прикладі студентів-психологів). С. 168–177.

2. Булатевич Н. М. Синдром емоційного вигорання : автореф. … канд. психол. наук. Київ : 2004. 20 с.

3. Психологія особистості : словник-довідник / за ред. П. П. Горностая, Т. М. Титаренко. Київ : Рута, 2001. 320 с.

4. Чепелєва Н. В. Формування професійної компетентності в процесі вузівської підготовки психолога-практика. *Актуальні проблеми психології: Наукові записки Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України* / за ред. С. Д. Максименко. 1999. № 19. С. 200–215.

Райков Г. В.
Класичний приватний університет
аспірант

ТЕОРІЯ ДИСКУРСІВ ЛАКАНА В ПОВСЯКДЕННІЙ ПСИХОЛОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ

Французький психоаналітик Жак Лакан, розробивши модель з чотирьох сталих структур, базованих на фундаментальному уявленні та ролі в ньому Іншого, вийшов таким чином далеко за рамки суто-психоаналітичної теорії та відчутно збагатив широке коло гуманітарних знань. Саме поняття дискурсу, якому він не є автором, означає певним чином організоване мовлення або спосіб мовлення чи мислення. Ці структурні правила, згідно з якими зрештою структуруються наші соціальні зв'язки, зумовлюють як культурні надбання, так і ефективність та результативність комунікації.

Таким чином, комунікативна практика в повсякденній роботі практичного психолога включає в себе базові структури мовлення, описані в 17 семінарі Жака Лакана, а саме дискурс метра, істерика, аналітика та капіталізму. Внутрішня логіка дискурсів має на увазі положення Агента (суб'єкта мовлення) та направлення його відношення: починаючи з зову до матері, яким користається немовля задля задовільнення своїх потреб (цей аспект відкриває теорію дискурсів з позиції вікової психології) до радикально складніших комунікативних систем, яка, наприклад складається в професійному середовищі або роботі з клієнтом, який виступає тут в якості Іншого, того до кого звертаються. Але найважніше та найактуальніше в дискурсивних схемах не стільки направлення мовлення та співвідношення Агента та Іншого, а ті елементи які на перший погляд непомітні, але без них дискурс як такий був би неможливим.

Це зерно називається, за термінологією Лакана, «Істина» дискурсу та є тим справжнім сенсом звернення, яке завжди замовчується саме задля того щоб дискурс стався. Ця істина, згідно з психоаналітичним тлумаченням, є суто індивідуальною, суб'єктивною та далекою від буденного або моралістичного орієнтиру загального вживання. Саме здатність вчасно виявляти психічно мотивовані елементи мовлення відрізняє професіонально компетентного психолога, соціального працівника та просто досвідчену людину, бо витіснені елементи дискурсів все ж таки здатні зчитуватися як чинники – чому я звертаюсь до іншого? – Чому саме до цього іншого? – Навіщо я до нього звертаюся? Не маючи власного змісту, структури, за якими акт мовлення виступає як відповідь, дає нам змогу деконструювати безперервний потік несвідомо-впевненого дискурсу до справжніх особистісних мотивацій, тобто провести заздалегідь операцію, яка самостійно виникає в разі серйозної екзистенційної кризи, суперечки або розладу.

Романенко Ю. В.
Класичний приватний університет.
наук. кер. – д.психол.н., професор Зарицька В. В.

СТРУКТУРА КУЛЬТУРНОЇ СИСТЕМИ ТА ЇЇ РЕКУРСІЇ З СОЦІУМОМ, ПСИХІКОЮ ТА ТІЛОМ/ТІЛЕСНІСТЮ. («ПСИХІКА В КУЛЬТУРІ»)

Характер як одна із структур цензури перебуває в певному співвідношенні із іншими її складниками, як вищого, так і нижчого рівня. Регуляторні функції характеру та його типізуюча роль щодо поведінки особи або представників різних спільнот в літературі з психології є розглянутою в достатньому обсязі. Проте, певні прогалини аналізу характеру лишаються в секторах його співвідношення із статусно-рольовою структурою суспільства як частиною культурної цензури «вгорі» та з скриптами і патернами цілепокладання – як із цензурними складниками «внизу». Характер в контексті неофункціоналістської методології розуміється автором як рекурсія статусно-рольової структури із її габітусами та типовими диспозиціями. Водночас характер набуває розгортання в специфічних скриптах/сценаріях та патернах цілепокладання як поведінкових автоматизмах. Їх функціонування в складі характеру як цензуро-утворюючої структури теж лишається недостатньо опрозореним.

Соціальні скрипти. Характер через наявні у його структурі диспозиції дозволяє здійснювати сценарне інтегрування окремих процесів, тобто, задає формування сценаріїв цілепокладання (соціальних скриптів). Сценарії цілепокладання, залежно від рівня автоматизованості та способів соцієтальної репресії, можуть бути умовно поділені (і тут автор навряд чи може претендувати на вичерпну повноту класифікації) на звичаї, традиції, ритуали. Рівень автоматизованості та соцієтальної репресії зростає у міру переходу від звичаю до традиції та ритуалу. У змістовному відношенні сценарії диференціюються за типами організації характерів і припускають типові схеми ціледосягнення у носіїв цих характерів у вигляді відповідних поведінкових домінант, таких як: експансії/індивідуації (психопатична організація характеру); ухилення/ізоляція (шизоїдна організація характеру); атенціювання/демонстрація (істерична організація характеру); самоекзекуція/самообвинувачення (мазохістська організація характеру); фантазування/догляд (дисоціативна організація характеру) тощо [3, с.212-214].

Патерни цілепокладання. Складниками скриптів виступають звичаї, традиції, ритуали, норми як зразки оцінки дій і вчинків, що реалізуються в рамках сценаріїв на рівні поведінкових диспозицій характеру.

Патерни цілепокладання, таким чином частково являють собою цензурний конструкт, частково - емпіричні моделі рутинних дій, які є повторюваними і часто реалізуються при опосередкуванні нижчого (емпіричного, технологічного, прагматичного) мислення та поведінки. Для функціональності патернів цілепокладання потрібно, з одного боку, їх збереження в блоці довготривалої пам'яті (для необхідної репродукції та звіряння) як перцептуальних зразків з актами свідомості та дії; з іншого боку, для ідентифікації патернів цілепокладання є необхідною адекватна робота перцепції та теоретичного мислення, що дозволяє здійснювати впізнавання ситуацій, у яких є потрібним їх застосування, за рахунок категоризації цих ситуацій [3, с.214-221].

Сенси-значення в культурній системі сприяють вибудові ціннісних зразків, які, у межах нашої концепції, виконують функції центрування/вертикалізації. Як для дорослої здорової людини недостатньо мати голову і стояти, щоб йти, так і для психічної системи, вочевидь, недостатньо, мати у своєму розпорядженні фонди культурних смислів (конституйованих через простір-час) для безпосереднього регулювання поведінки, сценарного композиціювання, нормативної оцінки практик та окремих дій. Цю регуляторну функцію щодо поведінки має виконувати якийсь самостійний сегмент цензури, за яким є закріпленою функція ординалізації (упорядкування), яка в більш точному вираженні зводиться до "перекладу" цінностей на мову поведінки, що забезпечує характер, комплементарні для нього сценарії (соціальні скрипти-ролі) та норми. Саме ці структури нижчої цензури дозволяють здійснювати функцію тестування щодо відповідності/невідповідності фактичних поведінкових складових характеру - нормативним. Соціальний характер, сценарії та норми, порівняно зі світоглядом, спрямованістю та іншими ціннісними складниками вищої та середньої цензури (вищого та середнього регістрів культурної системи) виступають чимось "пласким", редукованим, як, власне, і будь-яка система в русі реалізує лише частину своїх реальних можливостей, але не весь потенціал, а тому потенціал системи завжди виглядає об'ємнішим порівняно з реальними можливостями, які є «пласкими» порівняно з ним.

Вища та середня цензура надає "об'ємне бачення" для великих соціальних груп, активність яких тягнеться далі безпосереднього відтворення їхнього власного життя. Саме тому такі групи створюють та творять соціально-історичну перспективу будь-якої ідентичності. Нижча цензура відповідає малим соціальним групам та мікросоціальному оточенню, виконуючи регуляторні (ординалізуючі) функції мікрогрупового/особистого рівня, оскільки саме через нижчий сегмент цензури великі соціальні групи здійснюють культурний та соціальний вплив на поведінку тієї чи іншої психічної системи особи/малої групи та її безпосередню регуляцію. Цей сегмент представлений характером як метасценарієм життєвої активності, окремими сценаріями (поведінковими програмами), і патернами цілепокладання (нормами, звичаями, традиціями), які дозволяють здійснювати тестування різних репертуарів поведінки як поведінковим програмам, так і як їх метасценарію.

Список використаних джерел

1. Мід Д. Дух, самість і суспільство. З точки зору соціального біхевіориста / пер. з англ. та передумова Т. Корпало. Київ : Укр.центр духовної культури, 2000. 416 с.

2. Романенко Ю. В. Соціалізація особи: метапрограмний та психотехнологічний аспекти. Київ : вид-во ДУІКТ, 2007.- 436 с.

3. Этническая идентичность: социосистемологическое измерение геополитики : колект. монография / ред.-коорд. Ю. В. Романенко. Киев : Меркьюри-Подолье, 2016. 369 с.

Семьошин А. Г.
Класичний приватний університет.
наук. кер. – д.психол.н., професор Зарицька В. В.

ОСНОВНІ СКЛАДОВІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Продовжуючи дослідження психологічної готовності до професійної діяльності майбутніх психологів, давайте звернемо увагу на основні її складові. Найчастіше, автори які досліджували цю тему посилались на структуру психологічної готовності до професійної діяльності подану в роботі М. І. Д'яченко та Л. А. Кандибович, які виділяють такі складові та компоненти:

– мотиваційний, позитивне ставлення до своєї професії, та інтерес до неї;

– орієнтаційний, це знання та уявлення про особливості та умови своєї майбутньої професійної діяльності;

– операційний, це володіння способами, засобами та інструментами професійної діяльності;

– вольовий, здатність до самоконтролю, змога керувати своїми професійними діями;

– оцінний, змога до самооцінювання професійної підготовки, що стосуються вимог професійної діяльності;

– мобілізаційно-настрієвий, мобілізація сил, оцінювання труднощів, що можуть виникнути на професійному шляху. Автори виділяють також ситуативну і сталу готовність до професійної діяльності.

Також досліджуючи цю тему особливо хочеться виділити структуру особистісного рівня готовності до професійної діяльності у майбутніх психологів, яка є складним синтезом тісно взаємопов'язаних структурних компонентів. Серед них: мотиваційно-ціннісний, емоційний та когнітивний. У структурі готовності до професійної діяльності центральне місце посідає мотиваційно-ціннісний компонент, під яким мається на увазі відношення студента до майбутньої професійної діяльності [1].

Професійне ставлення особистості варто осмислювати як цілісність об'єктивних і суб'єктивних складових. У цьому контексті об'єктивна позиція особистості створює основу для її вибіркового інтересу до цінностей професійної діяльності, які задовольняють її внутрішні потреби. Цей аспект функціонує інтегративно, поєднуючи та впорядковуючи інші структурні елементи.

Когнітивний компонент вбирає знання та уявлення про майбутню професійну діяльність. Емоційний компонент відображає суб'єктивну важливість професійних цінностей, зокрема і глибокі почуття, а також здатність до конгруентності та емпатії. Практичний рівень охоплює технологічний компонент - професійні навички, що свідомо розвиваються протягом фахової підготовки.

Список використаних джерел

1. Антоненко Т. Л. Психологічні засади становлення ціннісно-смислової сфери особистості майбутнього фахівця : дис. д-ра психол. наук / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ, 2018. 519 с.

Силка К. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.психол.н., доцент Гришина Т. А.

РОБОТА TEAMUP-ФАСИЛІТАТОРА З СІМ'ЯМИ, ЯКІ ВИХОВУЮТЬ ДІТЕЙ ІЗ ОСОБЛИВОСТЯМИ У РОЗВИТКУ

TeamUP-фасилітатор займає ключову позицію у допомозі сім'ям, що виховують дітей з особливими потребами. Його робота орієнтована на забезпечення психологічної, емоційної, освітньої та соціальної підтримки для батьків і дітей. Вона сприяє зміцненню зв'язків між батьками та їхніми дітьми, створенню атмосфери підтримки і прийняття, що є необхідною умовою для розвитку дитини. Нижче розглянемо основні напрямки роботи фасилітатора TeamUP у важливому соціальному проекті підтримки сімей, що постраждали від війни (Всеукраїнська Фундація «Захист прав дітей»).

Основні напрямки роботи:

1. Психоемоційна підтримка родин. Фасилітатор забезпечує комплексну психологічну підтримку батькам, допомагаючи їм справлятися з емоційним навантаженням, пов'язаним із вихованням дитини з особливими потребами. Проводяться групові та індивідуальні консультації, на яких батьки можуть висловити свої побоювання чи переживання, отримати відповіді на актуальні питання та емоційну підтримку. Також фасилітатор допомагає їм у розвитку стратегії подолання стресу та зниження тривожності, підвищення самооцінки та розуміння їхньої важливої ролі у житті дитини.

2. Адаптовані активності для дітей. Ще одним важливим аспектом є організація активностей, спеціально розроблених для дітей з особливими потребами. Вони допомагають дітям розвивати навички соціалізації, комунікації та впевненості у собі. Це можуть бути різні інтерактивні ігри, творчі заняття та адаптовані вправи, які стимулюють сенсорний розвиток, дрібну і загальну моторику, а також когнітивні функції дитини. Через такі активності діти вчаться взаємодіяти з однолітками та адаптуватися до колективних занять.

3. Навчання батьків адаптаційним навичкам. Фасилітатор TeamUP проводить тренінги, що допомагають батькам освоїти навички ефективної адаптації дітей у соціумі. Під час воркшопів батькам демонструються техніки взаємодії з дітьми в складних ситуаціях, а також надаються інструменти для розвитку самостійності у дітей. Цей напрямок особливо важливий, оскільки саме батьки, використовуючи здобуті знання, можуть забезпечити сталість цих навичок у повсякденному житті.

4. Сприяння соціальній інтеграції дітей. Діти з особливими потребами часто стикаються з труднощами у соціальній адаптації. Для полегшення цього процесу фасилітатор організовує інклюзивні заходи та інтерактивні ігри, у яких беруть участь як діти з особливими потребами, так і їхні однолітки. Це сприяє подоланню соціальних бар'єрів, формує толерантність та емпатію у дітей. Також це допомагає самим дітям краще адаптуватися до соціального оточення, знижує тривожність та підвищує їхню впевненість у собі.

5. Розвиток компетенцій батьків. Фасилітаторка забезпечує батьків знаннями та навичками, що допомагають їм краще розуміти особливості розвитку своїх дітей. Завдяки спеціалізованим тренінгам батьки отримують цінну інформацію щодо методик виховання, способів підвищення якості комунікації з дітьми та подолання складних ситуацій. Крім того, організовуються семінари за участі психологів та педагогів, що сприяють більш глибокому розумінню потреб дітей.

6. Інформування та забезпечення доступу до послуг. TeamUP-фасилітатор також виконує роль інформатора, забезпечуючи батьків необхідною інформацією про доступні ресурси, соціальні та медичні послуги. Спеціаліст допомагає сім'ям орієнтуватися в наявних програмах підтримки та реабілітації, що надає можливість ефективніше використовувати доступні ресурси для забезпечення потреб дітей.

Отже, робота фасилітатора TeamUP – це багатогранний процес, спрямований на підтримку сімей з дітьми, які мають особливості у розвитку. Завдяки комплексному підходу до підтримки, фасилітаторка допомагає не тільки покращити життя дітей, а й надати батькам необхідні інструменти та знання для їх подальшого виховання. Це створює підтримуюче та інклюзивне середовище, яке сприяє інтеграції дітей у суспільство та підтримці їхніх сімей.

Скиба Л.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.психол.н., доцент, професор кафедри практичної психології Гришина Т.

ПСИХОЛОГІЧНА КОРЕКЦІЯ ФРУСТРАЦІЇ ЖІНОК СЕРЕДНЬОГО ВІКУ ЯКІ ВТРАТИЛИ РОБОТУ

Однією з форм прояву психологічного стресу при втраті роботи є фрустрація. Цей психічний стан переживання невдачі, обумовлений неможливістю задоволення людиною деяких своїх потреб, що виникають за наявності реальних або уявних непереборних перешкод до деякої мети. Досить часто людина зазнає невдач у зв'язку з труднощами, що виникають на шляху до досягнення мети. Переживання невдачі може супроводжуватись негативними емоційними проявами, такими як гнів, роздратування, почуття провини тощо.

Актуальність дослідження проблеми фрустрації обумовлюється поширеністю цього явища в сучасному суспільстві. Слід відмітити, що зазначений феномен вивчався в рамках медицини та соціології, права та криміналістики, однак в психології, а тим більше, у віковій психології поки що не зайняв належного місця

серед досліджуваних дефініцій. Українська психологічна наука лише впродовж останнього десятиліття почала цікавитися тематикою безробіття. На жаль, у нашій країні ще не існує психологічної служби, метою якої була б терапія, психологічний супровід і консультування людей у ситуації втрати роботи. Тому вивчення особливостей психічних станів безробітних, є відповіддю науковців на запити часу [2].

З'ясування психологічних особливостей фрустрації особистості набуває важливого значення у зв'язку з актуальним завданням формування стійкості особистості до впливу несприятливих життєвих факторів.

В наш час проблема безробіття є однією з найбільш значимих в соціально-економічній сфері України. При втраті роботи таки стани як фрустрація, страх, стрес перешкоджають пошуку роботи, професійної самореалізації, ще більше посилюючи ситуацію, викликаючи почуття безвиході. Неможливо скласти уніфікований «портрет стану безробітного» без урахування віку, статевих особливостей, адже ряд досліджень вказує на те, що ці відмінності існують [1].

Проблема безробіття вже давно стала не тільки проблемою галузі економічного знання, нею також глибоко зацікавлена медицина, соціологія та психологія. На жаль, українська психологічна наука лише нещодавно почала цікавитися цією тематикою. У нашій країні ще не існує психологічної служби, метою якої була б терапія, психологічний супровід і консультування людей у ситуації втрати роботи. Тому вивчення особливостей психології безробіття, є відповіддю науковців на запити часу.

Неможливо скласти уніфікований «портрет стану безробітного» без урахування віку, статевих особливостей, адже ряд досліджень вказує на те, що ці відмінності існують. Необхідно більш детально розглянути ці особливості та формувати методики, які будуть враховувати всі індивідуальні особливості тієї чи іншої соціальної групи людей [3].

Що стосується особливостей прояву фрустрації у жінок середнього віку що втратили роботу, то можна зробити висновок, що соціальна фрустрованість, погіршує сприйняття себе жінкою, власних особистісних характеристик, таких як: ситуативна тривожність, адаптація, самоприйняття, прийняття інших, емоційний комфорт, само відношення, самовпевненість [1].

Також, під час кризи середини життя від рівня соціальної фрустрованості залежить і самооцінка жінки. Отже, соціально-психологічна корекція фрустрації у безробітних жінок середнього віку передбачає комплекс заходів, спрямованих на усунення негативних аспектів у психології особистості безробітного, в його системі знань, умінь і навичок, що заважають його нормальній соціальній адаптації, коригування його уявлень про себе інших людей, актуальною соціальної ситуації.

Список використаних джерел

1. Божок О. О. Феномен фрустрації в психологічній теорії та практиці. *Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент*. 2010. № 2. С. 87–94.

2. Булах І. С., Бушанська Л. П. Базові та ситуативні детермінанти фрустрації підлітків. *Психологія* : зб. наук. пр. 1998. Вип. 1. С. 84–91.

3. Schutz W. C. FIRO: A three-dimensional theory of interpersonal behavior. New York : Holt, Rinehart & Winson, 1958. 217 p.

Статівка Є. С.
Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – к.психол.н., доцент Гришина Т. А.

ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ САМООЦІНКИ У ОСІБ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ

Конкретним змістом процесу набуття підлітками дорослості є оволодіння ними певними знаннями, соціальними уміннями і навичками, особистісними якостями, а засвоєння принципів, цінностей і установок, які відповідають вимогам конкретного суспільства і дозволяють людині адаптуватися і ефективно функціонувати в ньому. Поряд із почуттям дорослості існує так звана тенденція до дорослості (або претензія на дорослість) – прагнення виглядати та вважатися дорослим.

Тенденція до дорослості означає рух, перехід від нижчого до вищого рівня розвитку, що вказує на "траєкторію дорослішання" особистості. Вона характеризується наступними ознаками свого становлення. Важливим проявом дорослості у підлітків являється розвиток інтересів, які впливають на усі сторони життєдіяльності підлітка. Саме інтереси, на думку психологів, виступають інтегральним утворенням у свідомості дитини, яка розвивається. "У підлітка з'являються не тільки нові інтереси, але й втрачаються старі, він не тільки починає захоплюватись чимось зовсім новим, але й втрачає цікавість до речей, якими він захоплювався раніше"[3]. .

Надмірна вираженість інтересів підлітків до чого-небудь може набути, на думку А.Е. Лічко характер захоплення. На його думку, захоплення, утворюють найважливішу межу саме підліткового віку: "Підлітковий вік без захоплень подібний до дитинства без ігор".

Зміни в емоційній сфері також впливають на розвиток внутрішньої позиції дорослого у підлітків. Зокрема, зростання егоцентричних емпатійних переживань, у зв'язку з чим виникають: страждання, сум, страх, радість у відповідь на смуток і навпаки, переживання заздрощів. Іноді підліток байдужий навіть до важливих подій, які відбуваються навколо, або зовсім байдужий до оцінки – хорошої чи поганої. В іншому випадку підліток може не відгукуватися на якусь важливу подію, на похвалу або навпаки, осуд, але бурхливо обурюватися за дрібниці [1].

Отже відомо, що найбільш очевидні зміни в змістовній стороні самооцінки підлітків. Це пояснюється тим, що саме в цей період, досить короткий за своєю тривалістю, спостерігається різкий перехід від фрагментарного й недостатньо чіткого бачення себе до відносно повної, всеосяжної Я-концепції. Так, кількість якостей, які усвідомлює у собі старший підліток, у два рази більша, ніж у молодших школярів.

Старшокласники в оцінці себе вже здатні охопити майже всі сторони власної особистості – їх самооцінка стає все більш узагальненою. Крім того, удосконалюються також і їхні судження щодо своїх недоліків [2].

Таким чином, формування самооцінки – характерна риса особистості підлітка. Особливості самооцінки впливають на всі сторони його життя: емоційне самопочуття і взаємини з оточуючими, розвиток творчих здібностей, і успіхи в навчанні. За низької самооцінки підліток недооцінює свої можливості і прагне до виконання тільки найпростіших завдань, що заважає його самоствердженню. Чим вищий ступінь самоприйняття, тим більше підліток вірить у свої власні можливості, успішне завершення починань і тим більших успіхів у підсумку досягає. Однак неадекватно завищена самооцінка також може служити джерелом особистісних проблем.

Список використаних джерел

1. Заброцький М. М. Основи вікової психології. Тернопіль : Навчальна Книга: БОГДАН, 2009. 112 с.

2. Попелюшко Р. П. Психологічні умови подолання негативної самооцінки в юнацькому віці : автореф. дис. … канд. психол. наук. Київ, 2008. 12 с.

3. Світлична С. П. Особливості розвитку особистості та образу «Я» у дошкільників. *Педагогіка та психологія.* 2002. № 20. С. 127–134.

Стегній П. А.
Придніпровський Інститут ВНЗ «Міжрегіональна Академія Управління Персоналом»
к.і.н., доцент, доцент кафедри соціальної роботи та мовної підготовки

РОЛЬ ПСИХОДІАГНОСТИКИ ТА ПСИХОКОРЕКЦІЇ У РОБОТІ З ПЕДАГОГІЧНО ЗАНЕДБАНИМИ ДІТЬМИ

При роботі з педагогічно занедбаними дітьми, а саме при поверненні дитини в родину, увага психологів зосереджується на виявленні, розвитку та використанні позитивних якостей і ресурсів дитини, її родини та соціального оточення, і використовується концепція сильних сторін. Цей підхід акцентує увагу на можливостях та потенціалі, а не на проблемах та дефіцитах. Також в концепції сильних сторін значення має професійна підтримка мультидисциплінарної команди та підтримка здорових соціальних контактів. Цей підхід сприяє створенню позитивного і підтримуючого середовища, яке допомагає дитині успішно повернутися до родини та інтегруватися в суспільство. Він орієнтований на співпрацю між дитиною, родиною та фахівцями, забезпечуючи максимально сприятливі умови для реінтеграції [1].

Водночас з соціально-психологічною роботою в закладі здійснюється педагогічна, виховна та реабілітаційна діяльність. Для проведення профілактики педагогічно занедбаних дітей в термін перебування в Центрі для дітей використовують наступні методи подолання педагогічної занедбаності дітей:

1. Мотиваційні - для здійснення навчальної, пізнавальної та ігрової діяльності (відтворення ситуації зацікавлення, ситуації опори на життєвий досвід, пізнавальні ігри, ситуації емоційного хвилювання, ситуації успіху).

2. Методи самоорганізації (групові ігри, групові змагання).

3. Методи організації спілкування і взаємодії (прояв розуміння, довіри, поваги, аналіз дій, вирішення конфліктів).

4. Методи впливу та стимулювання до активності (вимогливість, навіювання, заохочення).

5. Методи для гармонійного розвитку (особистісна перспектива, яка обумовлює віру дитини в свої можливості).

9. Методи розвитку самосвідомості (безумовне прийняття унікальності дитини, позитивне сприйняття інших).

З вихованцями закладу протягом року проводяться виховні заняття відповідно до Річного плану роботи закладу, який затверджується на кожний новий робочий рік, за різними напрямками, наприклад: рольові ігри, диспути (формування просоціальних поведінкових умінь і навичок); вправи для когнітивного розвитку дітей (гра «Парасолька», вправи для розвитку дрібної моторики); ігри та вправи для підвищення мотивації навчання у дітей шкільного віку («Моє ім'я», «Мій сусід», «Дерево очікувань», «Долоня», та інші.; заняття з розвитку соціальних навичок «Як будемо в дружбі жити – нас нікому не зломити»; корекційні заняття на тему: «Рівень тривожності у дітей. Шляхи його зниження», «Соціально-психологічна допомога дітям під час війни», «Моє життя в щасливій родині» [2].

В процесі занять використовуються матеріали для надання психолого-педагогічної допомоги дітям із високим рівнем тривожності, яка пов'язана з зовнішніми факторами або внутрішньою невпевненістю у спілкуванні та діяльності.

Отже, педагогічну занедбаність дітей можливо виправити за допомогою належно створених умов для психодіагностики та психокорекції, які реалізуються методами групової та індивідуальної роботи з дітьми. Під час соціально-педагогічної роботи проводиться корекційна робота, стимулювання та підтримка позитивних змін, що відбуваються в дітях.

Список використаних джерел

1. Ящук Л. П. Сучасне розуміння соціального сирітства та значення територіальної громади як фактору соціалізації. *Державне управління: теорія та практика*. 2014. № 1. С. 81–88.

2. Панок В. Г. Психологічна служба : навч.-метод. посіб. для студентів і викладачів. Кам'янець-Подільський : ТОВ Друкарня Рута, 2012. 488 с.

Стригуненко Н. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – Зарицька В.В. – д.психол.н., професор

ОБРАЗ ЯК ПСИХОЛОГІЧНА КАТЕГОРІЯ

Образ як психологічна категорія походить з філософії. Розвиток уявлень про образ починається ще з античності.

Проблема образу в психології є однією з центральних, належить до числа фундаментальних і продиктована рядом практичних завдань.

У вітчизняній психологічній науці широко вивчалася роль образів і понять про людей в регуляції поведінки людини.

Розглядалася як в цілому, так і в подробицях динаміка усієї пізнавальної діяльності людини, коли об'єктом її виявляється інша людина, і все глибше простежуються відмінності в пізнанні людиною людини від пізнання їм просто предмета.

Категорія образу досить вивчена у такій галузі психологічної науки як інженерна психологія і психологія праці. У 50-х − 70-х роках 20-го століття в нашій країні різними авторами активно вивчалися ряд понять, які використані для характеристики образу, оператора (льотчика-оператора), що регулює предметні дії. Були виділені центральні характеристики: «концептуальна модель», «оперативний образ», «образ-мета».

Розгорнуте трактування поняття «образ» запропонував О. Леонтьєв в роботі «Образ світу», визначивши головну роль, яку грає образ в процесі психічного відображення об'єктивної реальності особою. Згідно з автором, сприйняття носить не пасивний, виключно реактивний характер, але включає формування образу навколишньої дійсності.

О. Леонтьєв ввів поняття про п'ятий квазівимір, в якому відкривається людині об'єктивний світ − смислове поле, система значень. На відміну від поглядів представників гештальтпсихології він розглядає образ як активний, діючий початок, що впливає не лише на сам характер сприйняття, але і на мотиваційну сферу особи, а через неї − на діяльність.

О. Леонтьєв відмічав, що сама проблема сприйняття психологічної науки повинна ставитися як проблема побудови у свідомості індивіда багатовимірного образу світу, образу реальності.

Психологію образу (сприйняття) учений розглядав в якості знання про те, як в процесі своєї діяльності індивіди будують образ світу - світу, в якому вони живуть і діють.

Людина в процесі праці передбачає його продукт. Це передбачення має форму побудови ідеального уявлення, яке разом з тим як свідома мета передує виробництву продукту (як матеріального, так духовного). Ця мета як закон визначає спосіб і характер дій людини, який підпорядковує їй свою волю.

У всіх видах діяльності процесу отримання її предметного результату передує виникнення потреби, потягу, внутрішнього образу, уявлення і мети. Ці поняття мають різний зміст, але їх об'єднує поняття ідеального. І в ідеальному плані вони дозволяють передбачити і випробувати можливі дії, спрямовані на досягнення результату, що задовольняє потребу [54].

Аналізуючи поняття «діяльність» і «образ», можна стверджувати, що вони являють собою дві в певному сенсі протилежні і водночас взаємопов'язані форми психічного.

Більше того − основний спосіб існування психічного є постійний перехід образу в діяльність і діяльності в образ.

Психічний образ в якомусь сенсі є орган діяльності.

Образ це суб'єктивний феномен, що формується в процесі предметно-практичної, чуттєвої і розумової активності і представляє собою результат цілісного, інтегрального відображення навколишньої дійсності.

Тарасова Я. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д.психол.н., професор Зарицька В. В.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕЖИВАННЯ ВТРАТИ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Смерть близької людини – це найтрагічніший екзестенціальний досвід, що охоплює усі сфери психічного буття людини: когнітивну, афективну, мотиваційну, поведінкову.

Горювання – це процес, що має чотири завдання: визнати втрату, оплакати її; адаптуватись до змін у своєму житті, світогляді, самосприйнятті; створити пам'ять та знайти місце в своєму серці, для людини, що пішла з життя. Це праця, яка потребує: відповідного часу, зовнішніх і внутрішніх ритуалів, певних психологічних процесів. Втім, триваюча війна залишає по собі страшні сліди, болісні і незворотні, вносить свої корективи на кожному із цих етапів, що обумовлює актуальність представленої теми.

Є низка теоретичних моделей, що описують процес горя.

Класифікації відрізняються одна від одної відповідно до теоретичних орієнтацій дослідників. У загальному вигляді переживання втрати має такі стадії як: 1) первинна взаємодія з втратою (шок і відмова повірити в реальність); 2) усвідомлення і прийняття події; 3) горювання (гостре горе); 4) відновлення (прощання-відпускання і відокремлення-реконструктуризація). Дослідники погоджуються у тому, що різняться власне його тривалість та інтенсивність, «глибина емоційного занурення», які залежать від значущості втраченого об'єкта та індивідуальних особливостей людини, що горює. Втім, якщо людина не може конструктивно пройти стадії горювання, то це не тільки призводить до витіснення переживань, але й може стати причиною незворотних психологічних змін, хвороби чи смерті. Тож надалі розглянемо деякі психологічні особливості, що супроводжують процес горювання під час війни.

Проживання втрати – це природний процес, що супроводжує нас усе життя. Та з іншого боку, біль війни – не природний, адже цих смертей не мало би бути. По всій країні гинуть люди, діти, що ще мали б жити довго та щасливо, і це важко вкладається в реальність, виходить за межі звичайного досвіду людини.

Процес горювання відбувається за важкої життєвої ситуації воєнного часу, енергетичні навантаження якого часто перевищують адаптаційно-компенсаторні можливості психіки й організму та супроводжуються руйнуванням психічного здоров'я. Це вплив різних чинників: небезпеки, несподіваності, невизначеності; високої психофізичної складності; необхідності поєднувати кілька видів діяльності й виконувати декілька завдань; несприятливих інформаційних, соціальних і часових впливів; девальвації колишніх базових смислів і

цінностей тощо. Забагато смерті, болю, стресу і травматичних подій довкола аби психіка змогла з ними впоратися у своєму темпі. Відтак бракує ресурсу й , психічного простору огорнути весь той біль, щоб дати йому прорости теплом і світлими спогадами.

Травматизація під час воєнних дій має характер мультитравми, коли одночасно людина піддається впливу кількох травмівних подій (наприклад, отримана контузія від вибуху, і від цього ж вибуху загинув товариш), або політравми – множинної, поєднаної, комбінованої травми. Остання характеризуються такими особливостями: синдромом взаємного обтяження – реакцією на множинну травму часто буває шоковий стан, важче переживаються травмівні ситуації, гірший прогноз; поєднання травм утруднює терапевтичний процес; частіше розвиваються супутні розлади та важкі ускладнення; спостерігається нечіткість симптоматики, що спричиняє діагностичні помилки.

Отже, переживання втрати – процес, що містить багаторівневі психологічні зміни.

Для особистості формуються нова психологічна реальність, що впливає на психологічну адаптацію в часто кардинально нових умовах свого існування. Це природний процес, і людина в більшості випадків переживає його без професійної допомоги.

Трофімук К. В.
Класичний приватний університет
к.пед.н., доцент

ПСИХОЕМОЦІЙНИЙ СТАН УКРАЇНЦІВ В УМОВАХ ВІЙНИ

Сучасний стан українського суспільства з упевненістю можна характеризувати як близький до кризового. Війна в Україні, соціально-політична нестабільність у суспільстві – фактори, що призводять до травматизації (фізичної та психологічної) багатьох верств населення.

В саме такі часи підвищеного емоційного навантаження, стресу та ізоляції особливо важливо зберігати, розвивати та компетентно використовувати ресурси для регулювання психоемоційного стану.

Питання потенціалу психіки було розглянуто такими сучасними науковцями як: І. Воронюк, Г. Костюк, С. Максименко І. Маноха, В. Павленко та ін.

Метою нашої праці є визначення психоемоційних станів під час війни та вплив на психічне і емоційне здоров'я населення.

На сьогодні в умовах війни українці переживати різноманітні психоемоційні стани, включаючи:

Стрес: неуспішність пристосування до нових небезпечних умов, страх за власну безпеку та безпеку близьких може викликати стрес та тривогу. Тривога: невизначеність щодо майбутнього, страх перед можливими загрозами, турбота про близьких можуть призводити до почуття тривоги та напруження. Депресія: постійна напруга, втрати близьких, обмеження у звичних сферах життя можуть спричиняти відчуття безнадійності та пригніченості. Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР): Досвід бойових дій, пережите насильство чи травматичні події можуть призвести до розвитку ПТСР, який супроводжується відчуттями страху, непокою, та нав'язливих спогадів. Переживання втрат: втрата близьких людей, руйнування домівок та звичних життєвих обставин може викликати глибоке горе та скорботу. Відчуття безпорадності: неспроможність впливати на ситуацію, втрата контролю та відчуття безпомічності можуть спричиняти відчуття безпорадності та розчарування.

Ці психоемоційні стани можуть мати серйозний вплив на психічне та емоційне здоров'я під час війни.

Існує кілька умов, які можуть допомогти українцям легше переживати негативні емоційні стани в умовах воєнного стану:

Підтримка та сприяння соціальної підтримки: забезпечення підтримки від близьких, друзів, родини, а також від громадських організацій та психологічних служб може допомогти молоді подолати стрес та тривогу.

Ефективне спілкування та інформування: забезпечення доступу до об'єктивної та правдивої інформації про ситуацію, можливість вільного спілкування та висловлення своїх думок та почуттів може сприяти зменшенню тривоги та напруги.

Призначення професійної психологічної допомоги: вчасне надання психологічної допомоги та консультацій може допомогти ефективніше впоратися з емоційними труднощами та стресом, які виникають у зв'язку з воєнними обставинами.

В умовах воєнного часу українцям можуть бути корисні наступні шляхи подолання негативних психоемоційних станів:

Спілкування: забезпечення можливості вільного спілкування та висловлення почуттів з близькими, друзями або професійними психологами може допомогти зменшити відчуття самотності та непорозуміння.

Саморегуляція та релаксація: використання методів релаксації, таких як медитація, глибоке дихання або йога, може допомогти знизити рівень стресу та тривоги.

Фізична активність: зайняття спортом або прогулянки на свіжому повітрі сприяють виробленню ендорфінів, які поліпшують настрій та знижують рівень стресу.

Встановлення режиму дня: планування дня та виконання регулярних рутинних дій може створити відчуття стабільності та контролю над ситуацією.

Навчання стратегіям копінгу: вивчення та впровадження ефективних стратегій подолання стресу, таких як пошук підтримки, позитивне мислення та вирішення проблем, може допомогти зберегти психічне здоров'я.

Відпочинок та самозасобблення: важливо забезпечити собі достатньо часу для відпочинку, релаксації та самозасобблення, щоб зберегти енергію та витривалість в умовах воєнного стресу.

Підтримка спільноти: приєднання до груп або спільнот, які надають підтримку та ресурси для подолання стресу та тривоги, може бути корисним для збереження психічного здоров'я в умовах воєнного часу.

Таким чином, ці шляхи можуть допомогти українцям ефективно подолати негативні психоемоційні стани, які можуть виникнути в умовах воєнного конфлікту.

Цюпа Л.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.психол.н., доцент, професор кафедри практичної психології Гришина Т.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МІЖОСОБИСТІСНИХ ВІДНОСИН МІЖ ЧЛЕНАМИ ТРУДОВОГО КОЛЕКТИВУ

Актуальність теми дослідження визначається тим, що спеціалісти відіграють особливу роль в будь-яких організаціях. З одного боку, вони є ядром організацій, з іншого боку, люди є найважливішим ресурсом організацій для досягнення її цілей. Постійна взаємодія людей чи спільнот у процесі трудової діяльності у визначених соціальних умовах створює специфічні соціально-трудові відносини. У трудову діяльність працівники вживаються, адаптуються в силу об'єктивної потреби й у такий спосіб вступають у трудові відносини. Кожен працівник по-своєму виявляє себе у взаємовідносинах один з одним, із керівником, у ставленні до праці, до порядку розподілу робіт і т.п [1].

Відносини з приводу зайнятості, умов праці, зв'язки між людьми, обумовлені спільною трудовою діяльністю, представляють собою трудові відносини. А з приводу суспільного становища, образу й укладу життя, умов формування та розвитку особистості між членами спільнот складаються соціальні відносини. Останні тісно пов'язані з трудовими, тому соціально-трудові відносини дозволяють визначити соціальну значимість, роль, місце, суспільне становище людини чи їх групи, вони є сполучною ланкою між робітниками, керівником і підлеглими, певними групами працівників і окремими їх членами [3].

Міжособистісні відносини між членами відіграють важливу роль у формуванні трудового колективу. Ці відносини формують людину як особистість, дають їй можливість набути певних рис характеру, сформувати інтереси, звички, схильності, засвоїти норми та форми моральної поведінки в колективі, сприяють розвитку та вдосконаленню комунікативних навичок працівника, в результаті він стає більш здатним до міжособистісних контактів, для себе більше можливостей для розвитку. Тому дослідження дизайну міжособистісних відношень та оптимізація роботи колективу має важливе значення як для особистісного розвитку людини, так і для суспільної практики, а особливо для ефективного функціонування трудового колективу державної влади [2].

Чим вище рівень кваліфікації працівника, тим більше уваги вони надають професійній складовій у функціонуванні трудового колективу, а вже потім – характеру і стану мікросередовища. І, навпаки, працівники з нижчою кваліфікацією більше орієнтовані на соціальнопсихологічні характеристики колективу. Наступне: зміст праці впливає на ступінь задоволеності нею і на оцінку стану колективу. Чим більше задоволеність працею, тим більш позитивна оцінка характеру взаємовідношень в колективі. Третє: чим більш позитивними є взаємовідношення в системі «керівник – підлеглий», «працівник – працівник», тим вище згуртованість трудового колективу [2].

Міжособистісні стосунки мають великий вплив на ефективність функціонування трудового колективу. Слід зазначити, що недостатньо лише визнати важливість оптимізації роботи колективу у колективі. Потрібно вимагати формування та розробки високоякісних методологічних розробок для цього типу відносин. Крім того, сам службовець часто розуміє необхідність розвитку ефективних міжособистісних стосунків, але рівень його компетентності у цьому питанні ускладнений. Зрозуміло, що розвиток міжособистісних відносин в трудовому колективі прямо пропорційний продуктивності взаємодії у ділових відносинах з низьким рівнем міжособистісних конфліктів та задоволеності тих, хто бере участь у міжособистісних контактах [3]. Отже, головною особливістю та принципом побудови міжособистісних стосунків на державній службі, безумовно, повинен бути принцип гуманізму, який орієнтований на власну гідність людини, самовдосконалення, самореалізацію та прагнення гармонізувати свої стосунки в міжособистісному процесі. взаємодія. Формування та розвиток співпраці має бути основою взаємовідносин у колективі. Учасники взаємодії повинні розуміти, що вони несуть однакову відповідальність за формування та підтримку різних міжособистісних стосунків у своїй професійній діяльності, в тому числі у проблемних ситуаціях.

Список використаних джерел

1. Завадський Й. С. Організація і психологія управління трудовими колективами. Київ : Урожай, 1985. 159 с.

2. Мельничук Д. П. Психологія управління : конспект лекцій для студентів денної і заочної форм навчання спеціальностей 050109 «Управління персоналом та економіка праці», 050201 «Менеджмент організацій». Житомир : ЖДТУ, 2006. 72 с.

3. Щокін Г. В. Як ефективно управляти людьми: психологія кадрового менеджменту : наук.-практ. посіб. Київ : МАУП, 1999. 400 с.

Частюк А. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д.психол.н., професор Зарицька В. В.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ФРУСТРАЦІЇ У МОЛОДИХ ЖІНОК, ЯКІ ВИЇХАЛИ ЗА КОРДОН ПІД ЧАС ВІЙНИ

Зараз ми всі перебуваємо в умовах війни в такому стані, коли наші очікування, будування планів на життя та хоча б на пару днів уперед, як раніше, всі почали колихатися та очікування дуже різняться від реалій.

Виходячи з цього, кожен з нас, в тій чи іншій мірі, перебуває в стані фрустрації – коли реалії війни, наче густим туманом непередбачуваності, окутують все довкола, а разом з тим наші плани, наші думки на майбутнє та приводять наш емоційний стан та нас загалом в почуття тривожності, як і що буде, куди рухатися далі?, навіть коли всі труднощі цілком переборні нами.

Цей стан притаманний наразі як людям, які виїхали з своїх домівок по Україні, так і тим, особливо тим, які виїхали зі своїх домівок за кордон. Фрустрація є і в тих людей, які живуть в своїх домівках тут, в цьому жахливому стані війни, безумовно. Але їхня фрустрація полягає у тривожності поки лише за це місце мешкання більше, в той час як фрустрація, наприклад, в тих людей, які виїхали із своїх домівок за кордон полягає ще й в питаннях «Чи повернемося в рідне місце? Чи повертатися в Україну?». Тож кожен хоче дізнатися, як оцю фрустрацію, оце переживання та тривожність, щоб наші зусилля, які ми вкладали в своє життя протягом нього, не призвели до бажаних наслідків зараз, а навпаки, ситуація завела в непередбачуваність.

Фрустрація пояснюється тим, що кожна людина робить певні зусилля, крокуючи по життю, аби в тому чи іншому покращити його, наблизитися до запланованої дії. Але коли приходить непередбачувана ситуація, яка рушить усі наші плани, надії та сподівання. Як-от зараз, коли всі без винятку опинилися в таких страшних умовах, - коли всі плани на життя зруйнувалися, коли боїшся щось думати наперед, бо, «а раптом..» - в умовах війни. Що може бути настільки невизначеним та колихаючим, ніж жити в умовах війни, коли не знаєш, що тебе чекає та як вдіяти.

Коли небезпека або навіть такі руйнівні почуття як тривожність та паніка оволодівають нами, кожна людина, в тій чи іншій мірі відчуває себе безпорадною та не здатною будь-що зробити.

Кожне зусилля у своєму житті людина робить для чогось, для задоволення свого блага та не тільки свого, тому це ясна річ, що, коли все йде не по плану, в кожного з нас починається сум, печаль та тривожність, як та що буде далі. Окрім того, витрачено час та сили на певне зусилля, що помічається, коли робиш його та ніби чекаєш згодом «дивідентів», що будуть як нагорода за певні зусилля. Помічаємо ми це за собою, або ні, але це відбувається на підсвідомому рівні.

Шалагінова А. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.психол.н., доцент Гришина Т. А.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ СУДДІВ

Професію судді справедливо відносять до одних з найбільш складних юридичних професій, оскільки ця професія пов'язана із необхідністю прийняття важливих і відповідальних рішень, зокрема, і щодо подальшої долі інших людей. Окрім того, судді доводиться взаємодіяти з широким колом осіб, з різним процесуальним становищем, віком, соціальним станом тощо [1, С. 171]. Отже, важливе значення для осіб, які мають намір обійняти цю відповідальну посаду, має формування відповідних професійних якостей, притаманних суддівській професії, та їх розвиток на рівні, який є необхідним для вирішення тих завдань, які щодня постають перед суддею.

Професійна компетентність майбутніх суддів формується на основі специфічних психологічних особливостей, пов'язаних як з особистими якостями, так і з професійними навичками. Окреслимо основні з них.

Так, ключовими психологічними аспектами, що сприяють розвитку професійної компетентності суддів, на нашу думку, є розвиток юридичного мислення, емоційної стійкості і самоконтролю, комунікативних навичок, незалежності та об'єктивності, вміння приймати рішення в умовах невизначеності, моральної відповідальності та етики, здатності до самоаналізу та рефлексії.

Майбутні судді повинні володіти аналітичним і критичним мисленням для об'єктивної оцінки правових ситуацій, що включає здатність аналізувати докази, виявляти ключові аргументи та формувати логічні висновки. Психологічна особливість юридичного мислення також передбачає вміння абстрагуватися від особистих переконань і емоцій при прийнятті рішень.

Для судді надзвичайно важливо залишатися емоційно стійким у складних і часто емоційно навантажених справах. Самоконтроль дозволяє судді залишатися неупередженим і уникати впливу емоцій, як власних, так і учасників процесу. Розвиток емоційної стійкості є однією з основних складових компетентності, яка потребує спеціальних тренінгів і психологічної підготовки.

Суддя повинен вміти ефективно спілкуватися з різними учасниками процесу – від підсудних до адвокатів та свідків. Це потребує розвитку таких якостей, як активне слухання, вміння задавати точні питання та контролювати перебіг діалогу.

Майбутнім суддям важливо розвивати незалежність мислення, що дозволяє уникати впливу зовнішніх чинників і тиску. Ця якість формується завдяки практиці, самоконтролю та розумінню етичних норм професії. Судді повинні приймати рішення, ґрунтуючись виключно на законі та об'єктивних фактах, тому необхідно виховувати в собі високий рівень принциповості та неупередженості.

Судді часто стикаються з ситуаціями, де потрібно приймати рішення в умовах обмеженої інформації чи правової невизначеності. Це потребує розвинених навичок інтуїтивного мислення, що спирається на досвід та правову інтуїцію. Оволодіння такими навичками сприяє прийняттю виважених рішень, навіть коли немає чіткого алгоритму дій.

Професійна компетентність суддів також включає розвиток моральної відповідальності за наслідки рішень, які вони приймають. Вони повинні володіти чіткими етичними принципами, які не лише регулюють поведінку судді, а й підвищують довіру до судової системи в суспільстві.

Здатність до рефлексії є важливою для розуміння своїх помилок, удосконалення практичних навичок та саморозвитку. Регулярний самоаналіз допомагає суддям підтримувати високий рівень професійної компетентності та вдосконалювати свої професійні якості.

Аналіз сучасних психологічних досліджень у даній сфері свідчить про те, що питання розвитку вищезазначених компетенцій майбутніх суддів не враховує усі психологічні особливості суддівської професії, а також не містить комплексного підходу до їх розвитку, який би включав розвиток аналітичного мислення, емоційної стійкості, комунікативних навичок, незалежності, здатності приймати рішення в умовах невизначеності, високого рівня моральної відповідальності та рефлексії.

Наразі Національною школою суддів України розроблено тренінгову програму в рамках підготовки кандидатів на посаду судді, з метою розвитку їх комунікативної компетентності, безконфліктного спілкування та саморегуляції як методу профілактики професійного вигоряння судді [2, С. 4–5]. Тобто, дана програма стосується лише трьох компетенцій майбутнього судді. Таким чином, подальші дослідження мають бути спрямовані на розвиток у майбутніх суддів усіх інших необхідних для подальшої професійної діяльності компетенцій, як-то: розвиток юридичного мислення, емоційної стійкості і самоконтролю, незалежності та об'єктивності, вміння приймати рішення в умовах невизначеності, моральної відповідальності та етики, здатності до самоаналізу та рефлексії.

Список використаних джерел

1. Коновалова В. О., Шепітько В. Ю. Юридична психологія : підручник. 2-ге вид., перероб. і доп. Харків : Право, 2008. 240 с.

2. Савченко Г. В. Навчально-методичний посібник з організації та проведення тренінгу: «Професійно-психологічна підготовка суддів». Київ : ТОВ «Горизонт», 2016. 78 с.

Шишова А. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д.психол.н., професор Зарицька В. В.

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОРЕКЦІЇ ВЕРБАЛЬНОЇ АГРЕСІЇ ДІВЧАТ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ

Актуальність цієї теми обумовлена зростанням вербальної агресивної поведінки серед дівчат, яка може мати негативний вплив на їх психологічний стан, соціальні стосунки та загальний розвиток.

Дослідження вербальної агресивної поведінки особливо актуально щодо дівчат підлітків у віці 14-15 років, і у зв'язку з їх нестабільним психофізичним розвитком, активною зміною різних соціальних середовищ, де виявляються різні форми поведінки, а також високою ймовірністю ситуативної поведінки.

Вербальна агресія, проявлена в спілкуванні, часто є наслідком труднощів у саморегуляції емоцій. Дівчата можуть використовувати агресію як захисну реакцію на стрес, конфлікти чи невпевненість у собі.

Експериментальне дослідження моєї роботи складалося з двох частин: констатувального експерименту і проведення тренінгових занять.

Завдання розробленої програми:

1. знизити рівень вербальної агресії;
2. покращити емоційне здоров'я;
3. розвинути навички здорового спілкування.

Щодо константувального експерименту, використовувались опитувальньники:

– тест на визначення інтегральних форм комунікативної агресивності В.Бойко;
– опитувальник агресивності і ворожості Басса-Даркі;
– тест-опитувальник агресивності Л. Почебут .

Програма корекції вербальної агресії дівчат підліткового віку включала вправи на розвиток емоційної свідомості та управління агресією. Учасниці знайомилися, встановлювали правила роботи в групі та визначали свої цінності. Працювали над виявленням та розумінням механізмів агресії через аналіз агресивних слів та рольові ігри.

Навчалися контролювати емоції, використовуючи техніки релаксації, розпізнавання сигналів гніву та вираження емоцій через «скриньки емоцій». Відпрацьовували конструктивне вирішення конфліктів через рольові ігри та розвивали навички вираження своїх почуттів.

Програма завершилася роботою над особистими цілями, підсумковою діагностикою та рефлексією, що допомогло учасницям закріпити набуті навички та поставити нові цілі.

Експериментальне дослідження після завершення тренінгових занять, підтвердило успішність впровадженої програми. Результати повторної діагностики показали зниження рівня вербальної агресії серед учасниць, що свідчить про ефективність застосованих методик. Важливо, що учасниці не лише знизили прояви агресії, а й почали краще розуміти свої емоції, почуття та реакції на стресові ситуації.

Однак, незважаючи на позитивні результати, дослідження також виявило необхідність подальшої роботи над зміцненням навичок, здобутих під час тренінгів. Важливо, щоб дівчата мали можливість застосовувати ці навички в реальному житті, а також мали підтримку з боку дорослих у розвитку здорових комунікативних стратегій.

Список використаних джерел

1. Мельник Л., Пуха К., Журавель Т. Подолання агресивної поведінки: тренінгова програма для неповнолітніх. Київ, 2018.

2. Магдисюк Л. І. Основи психологічного консультування : навч. посіб. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 360 с.

Ягнен А. Є.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.псих.н., доцент, професор кафедри практичної психології Гришина Т. А.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ ПРАЦІВНИКІВ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

Психічне здоров'я та чинники психологічного благополуччя особистості досліджували Б. Братусь, Н. Бредберн, Л. Куликов, В. Павленко; питання, пов'язані із задоволеністю професійною діяльністю, особливості професійного стресу, прояви синдрому емоційного вигорання під час роботи, професійну деформацію досліджували С. Безносов, В. Заусенко, Л. Карамушка, Б. Новиков, В. Медведев, Т. Ранинська, А. Реан. Р. Шаміонов.

Проблема емоційного вигоряння вище вказаними дослідниками визначається по-різному, що свідчить про відсутність єдиного підходу до неї, зокрема наявні відмінності в поглядах на місце емоційного вигорання серед інших понять, пов'язаних із професійною дезадаптацією особистості. Також не існує єдиних діагностичних критеріїв, тому синдром складно виявити. Різняться думки науковців і щодо класифікації симптомів. Зважаючи на це, виникла необхідність ґрунтовніше розкрити питання емоційного вигоряння, зокрема в напряму профілактики і подолання.

Сучасний розвиток суспільства поставив черговий виклик науковцям щодо вивчення проблеми синдрому емоційного вигоряння. Ними останнім часом все активніше обговорюються питання, пов'язані з великою напругою у професійній діяльності. Учені аналізують різні чинники, що викликають подібні симптоми в різних видах діяльності, і зазначають, що існує низка професій такі як працівники управління персоналом, психологи тощо в яких людина починає переживати почуття внутрішньої емоційної спустошеності, спричинене необхідністю постійних контактів з іншими людьми. Тобто більшою мірою схильні до вигоряння особи, діяльність яких пов'язана з великою кількістю непередбачуваних та неконтрольованих комунікацій з нерегламентованим графіком роботи, з високою мірою відповідальності за результати праці, знаходженням в емоційно насиченій атмосфері. Зважаючи на це, важливо вміти розпізнавати та усувати причини емоційного вигоряння.

Маємо зазначити про те, що професійне вигорання – це дискомфортний емоційний стан, який заважає виконанню звичайних робочих обов'язків. Звична професійна діяльність стає нестерпно важкою для людини, людина стає нервовою і непродуктивною. Природно в результаті страждає і робота, і колектив, і сама людина.

Синдром емоційного вигоряння – це фізичне, емоційне або мотиваційне виснаження. Цей синдром зазвичай розцінюється як стрес-реакція у відповідь на виробничі та емоційні вимоги, що походять від зайвої відданості людини своїй роботі. Водночас характерна супутня зневага до сімейного життя або відпочинку [1].

Основними симптомами емоційного вигорання є постійна втома, порушення сну, втрата апетиту, погіршення концентрації уваги, млявість, замкнутість і постійна дратівливість. Ці симптоми характерні для ранніх стадій емоційного вигорання. З погляду концепції стресу (Г. Сельє) професійне вигорання – це дистрес або третя стадія загального адаптаційного синдрому – стадія виснаження, яка характеризується вираженим зниженням енергетичного тонусу й ослабленням нервової системи. Емоційний захист у формі «вигорання» стає невіддільним атрибутом особистості.

Звичайно не існує універсальних рекомендацій від вигорання, але це не означає, що проблему не варто вирішувати. Зокрема, необхідно індивіду вміти розділяти робочу частину життя та сімейну й не змішувати їх, не брати роботу додому, не занадто затримуватись на роботі. Корисні фізичні вправи та прогулянки, творча діяльність, хобі, щоб відволіктись від роботи. Також досить корисно брати короткочасні перерви для отримання ресурсу, коли відчуваєте, що ситуація занадто напружена [2].

Щоб уникнути емоційного виснаження, необхідно аналізувати та оцінювати задоволеність власним життям. Таким чином, вироблення стратегії долаючої поведінки та усвідомлена регуляція життєвого шляху виступають важливим компонентом із психопрофілактики та подолання синдрому емоційного вигорання та підвищення рівня психологічного благополуччя.

Список використаних джерел

1. Карамушка Л. М., Мартинова Г. В. Комплекс методик для дослідження психологічних особливостей професійного «вигорання» в підприємців. *Актуальні проблеми психології: Організаційна психологія. Економічна психологія. Соціальна психологія :* зб. наук. праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка ; за ред. С. Д. Максименка, Л. М. Карамушки. 2011. Т. 1. Ч. 31–32. С. 272–277.

2. Булатевич Н. М. Синдром емоційного вигорання: роль індивідуальних та організаційних чинників. *Вісник Київського національного університету імені Т. Шеченка. Серія Соціологія. Психологія. Педагогіка*. 2005. № 22–23. С. 47–50.

ЗМІСТ

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПРІОРИТЕТИ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ В ГУМАНІТАРНОМУ, ДУХОВНОМУ ТА ПЕДАГОГІЧНОМУ ВИМІРАХ

ГУМАНІТАРНІ ПРОБЛЕМИ СУСПІЛЬСТВА
ТА РОЛЬ ЦЕРКВИ І ДЕРЖАВИ У ЇХ ВИРІШЕННІ

Бердник Д. І.
РОЗВИТОК ХРИСТИЯНСЬКОЇ МОРАЛІ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ
ПАСТИРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ НАПРИКІНЦІ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ 3

*Б*огатько З. А.
ВПЛИВ ХРИСТИЯНСЬКОЇ МОРАЛІ ТА ЕТИКИ НА ВИХОВАННЯ ПАТРІОТИЗМУ
ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ МОЛОДОГО ПОКОЛІННЯ..... 3

Галаченко В. В.
МОДЕРУЮЧА РОЛЬ ДУХОВНОСТІ/РЕЛІГІЇ У МЕХАНІЗМІ РОЗВИТКУ
ТА ПЕРЕБІГУ ЖІНОЧОГО АЛКОГОЛІЗМУ 4

Галаченко О. О.
ПРОГРАМА РЕАБІЛІТАЦІЇ «ПІЗНАЙ ІСТИНУ» ЯК ХРИСТИЯНСЬКА МОДЕЛЬ
ПОДОЛАННЯ ЗАЛЕЖНОСТЕЙ..... 5

Жихарев В. С.
ГЕРМЕНЕВТИЧНИЙ АНАЛІЗ, ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАПОБІГАННЯ
СУБ'ЄКТИВНОГО ТЛУМАЧЕННЯ СВЯТОГО ПИСЬМА 5

Зелінський С. П.
ПРИЧИНИ ВПЛИВУ ЮДАЇЗМУ НА СУЧАСНЕ ХРИСТИЯНСТВО..... 6

Капустін І. С.
ПРАВДИВИЙ ШЛЯХ БОЖИЙ. ЯКИМ ЧИНОМ МОЖНА ЙОГО ВИЗНАЧИТИ..... 7

Кір'янова Г. О.
ПРАКТИКА СЛУЖІННЯ ДОМАШНІХ ЦЕРКОВ ЯК ГАРМОНІЙНЕ ДОПОВНЕННЯ
ДО ЗАГАЛЬНОГО ХРАМОВОГО СЛУЖІННЯ..... 8

Коновалов Д. В.
ПРОПОВІДЬ ЯК ЗБУДОВЧИЙ ЕЛЕМЕНТ СЛУЖІННЯ ЦЕРКВИ
ПІД ЧАС ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ В УКРАЇНІ У ХХІ СТ. 8

Краснопьоров Р. О.
ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВІЙСЬКОВИХ КАПЕЛАНІВ 9

Линник О. В.
ТЕОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДУШЕОПІКИ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ В УКРАЇНУ 10

Мельниченко В. Ю.
ХРИСТИЯНСЬКИЙ ПОГЛЯД НА РОЗВИТОК ТА ВИХОВАННЯ ГАРМОНІЙНОЇ ОСОБИСТОСТІ 11

Облєс І. І.
ЗБАГАЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ
З БОГОСЛОВ'Я МОРАЛЬНО-ЕТИЧНИМ ЗМІСТОМ..... 12

Савін В. В.
МОТИВАЦІЯ Й АКТУАЛІЗАЦІЯ ЖИТТЄВОГО ДОСВІДУ
ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ЗАЛУЧЕННЯ ХРИСТИЯН ДО ВОЛОНТЕРСТВА 12

Сидор О. В.
ОРГАНІЗАЦІЯ МОЛОДІЖНОГО СЛУЖІННЯ ЯК ДІЄВИЙ ШЛЯХ
ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ РОБОТИ З МОЛОДДЮ 13

Філімонов Д. Ю.
ПРИНЦИПИ ХРИСТИЯНСЬКОГО ЛІДЕРСТВА, ЙОГО ВНУТРІШНЄ ТА ЗОВНІШНЄ КОЛО..... 14

Щербик В. В.
ЩОДО ПРОБЛЕМ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ КАПЕЛАНІВ 15

ПЕРСПЕКТИВНІ КОНЦЕПТИ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОЇ ТА УПРАВЛІНСЬКОЇ ГАЛУЗІ
В УМОВАХ АВТОНОМІЇ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Андрєєв Є. Ю.
SMART-ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ
В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА..... 16

Андрєєв Є. Ю.
СТИМУЛЮВАННЯ ОСОБИСТІСНОГО ЗАГАЛЬНОКУЛЬТУРНОГО ЗРОСТАННЯ В ПРОЦЕСІ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ 16

Асаул М. М.

ІНФОРМАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКА СИСТЕМА ПЛАНУВАННЯ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ 17

Безручко М. І.
ПЕРСПЕКТИВА ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЇ В ОСВІТНІЙ ПРОСТІР УКРАЇНИ 17

Берестецький В. О.
СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ЗАКЛАДІВ ІНТЕРНАТНОГО ТИПУ
В ЗАКАРПАТТІ В ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТОЛІТТЯ: ІСТОРИЧНИЙ ЕПОС 18

Бехтер Р. В.
ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ В МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ГАЛУЗІ 18

Бєлєв А. А.
ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ТЬЮТОРСЬКИХ ПРАКТИК У СУЧАСНОМУ СТАНІ
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ РІЗНИХ ВІКОВИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ 19

Бєлоусов О. Р.
ШЛЯХИ СПРЯМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ДОСВІДУ УЧНІВ
СТАРШОГО ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ В УМОВАХ ПОЗАКЛАСНОЇ ВИХОВНОЇ РОБОТИ 19

Боднарчук Т. Л.
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ
ДО ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВІ 20

Болотін В. В.
ПРО СУЧАСНІ МОВНІ ПРОБЛЕМИ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ 20

Бондар В. Ю.
ОРГАНІЗАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ У ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ 22

Боровик А. В.
ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧА
У ПРОЦЕСІ МАГІСТЕРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ 23

Бровко А. І.
ОСНОВНІ КОМПОНЕНТИ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМ СЕРЕДОВИЩЕМ ЗАКЛАДУ
ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ 23

Булдигін Т.
ПОБУДОВА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ ТРАЄКТОРІЇ БАКАЛАВРІВ
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ З УРАХУВАННЯМ СПОРТИВНОЇ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ 24

Буній М. В.
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНИМ РОЗВИТКОМ ВИКЛАДАЧІВ КАФЕДР МЕНЕДЖМЕНТУ 24

Васильченко А. О.
ФОРМУВАННЯ МЕТОДОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДОСЛІДНИКА У ГАЛУЗІ ОСВІТНІХ НАУК 25

Водоп'ян Я. А.
СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО АНАЛІЗУ ВПЛИВУ РІЗНИХ ТИПІВ СЕРЕДОВИЩА НА
РОЗВИТОК ОСВІТНІХ СИСТЕМ 26

Воробйов Б. А.
СУТНІСТЬ НАУКОВИХ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ 26

Гальчук Т. П.
ВЗАЄМОДІЯ СІМ'Ї ТА ОСВІТНЬОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ НА РІЗНИХ ЕТАПАХ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО
СУСПІЛЬСТВА 27

Гамов А. О.
ПЕДАГОГІЧНА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ ХХІ СТОЛІТТЯ ЯК ЧАСТИНКА ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ 27

Ганзійчук Т.
ДОСЛІДЖЕННЯ НАПРЯМКІВ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ
НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ЗНАННЯ В РІЗНИХ ГАЛУЗЯХ ПЕДАГОГІКИ 28

Герус А. О.
РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ БІБЛІОТЕЧНОЇ СПРАВИ В ОСВІТІ 29

Гирич О. В.
СИСТЕМАТІЗАЦІЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ
УЧЕНЬ В ІСТОРИКО- ПЕДАГОГІЧНОМУ ПРОЦЕСІ 29

Гізенко О. Д.
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ
У СФЕРІ РЕКЛАМИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 30

Головатчук І. І.
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В ІСТОРИЧНОМУ АСПЕКТІ 30

Голушков К.

ЦІННІСНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО ВЧИТЕЛЬСТВА
В КОНТЕКСТІ ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИХ РЕАЛІЙ 31

Горіна Ю. В.
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ЗВО ДО ФОРМУВАННЯ
ТА РОЗВИТКУ МЕДІАГРАМОТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ..... 31

Горкунов Є.
ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ЦІННОСТЕЙ
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ У ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ 32

Городницький А. Л.
ДОСЛІДЖЕННЯ СПАДЩИНИ ВИДАТНИХ ПЕДАГОГІВ У СУЧАСНІЙ ОСВІТІ: ЯНУШ КОРЧАК 33

Городницький А. Л.
ДОСЛІДЖЕННЯ СПАДЩИНИ ВИДАТНИХ ПЕДАГОГІВ У СУЧАСНОМУ СВІТІ 33

Григоренко Є. М.
ТЕОРІЯ ТА КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ СИСТЕМ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ 34

Григоренко М. М.
ЗАСТОСУВАННЯ ПРАКТИЧНОЇ ІННОВАТИКИ У ВИХОВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ 34

Григоренко М. М.
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ НАПРЯМІВ ВИХОВАННЯ У СУЧАСНІЙ ОСВІТІ 35

Григорян Г. С.
ВПЛИВ МЕРЕЖНИХ ІНСТРУМЕНТІВ ХМАРО ОРІЄНТОВАНОГО СЕРЕДОВИЩА
НА ЕМОЦІЙНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ УЧНІВ 35

Грищук Р. Б.
НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ 36

Громадюк М. Б.
ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ
В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЦИФРОВОГО СЕРЕДОВИЩА 36

Гурковський Є.
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ТРЕНЕРІВ
З ГАНДБОЛУ ДО РОБОТИ З ЮНИМИ СПОРТСМЕНАМИ..... 37

Гурковський П.
ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У ЮНИХ ГАНДБОЛІСТІВ... 38

Данишенко В. І.
ВПЛИВ САМОСТІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ НА ЇХ ОСОБИСТІСНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ 38

Данько А. О.
ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ОСВІТНІХ ТРАЄКТОРІЙ УЧНІВ ЯК ПРІОРИТЕТ РОЗВИТКУ
ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ОСВІТНЬОЇ АВТОНОМІЇ..... 39

Делечук Д. В.
ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ В УКРАЇНІ 39

Демчина Ю. Р.
ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГО- ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ БАТЬКІВ,
ЯКІ ВИХОВУЮТЬ ДІТЕЙ З ІНВАЛАДНІСТЮ..... 40

Дзидз М. М.
ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАННЯУ ДІТЕЙ, ЯКІ ПОТРАПИЛИ В СКЛАДНІ СОЦІАЛЬНІ УМОВИ.. 40

Дитюк С.
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ
ВІЙСЬКОВО-ПРИКЛАДНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА..... 41

Діденко О. С.
ЗАСТОСУВАННЯ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
У ПРОЦЕСІ ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ОБДАРОВАНОЇ ДИТИНИ 42

Діденко О. С.
ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ОБДАРОВАНИХ І ТАЛАНОВИТИХ УЧНІВ:
НОВІ ПІДХОДИ ТА ВИКЛИКИ В УМОВАХ АВТОНОМІЇ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ 42

Дмитрієв А. В.
ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНОГО НАВЧАННЯ ОБДАРОВАНОЇ ТА ТАЛАНОВИТОЇ МОЛОДІ
У ПРОФЕСІЙНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ..... 43

Дмитрієнко П. С.
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗРОБКИ СУЧАСНИХ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ
КОМПЛЕКСІВ ДЛЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА 43

Доновський Є. В.

ЕФЕКТИВНА ВЗАЄМОДІЯ З УЧНЯМИ В ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ:
ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ 44

Дробишевська Д. А.
АТЕСТАЦІЯ ЯК ОДИН ІЗ МЕТОДІВ МОТИВАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ 44

Дука О. О.
ПРОЕКТУВАННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ТА СИСТЕМИ ОЦІНЮВАННЯ
ЯКОСТІ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ 45

Дулов А. І.
ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
У ВИХОВАННІ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕЧНОЇ ПОВЕДІНКИ В УЧНІВ 46

Дулов А. І.
ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ШКОЛЯРІВ
У НАВЧАЛЬНОМУ ТА ПОЗАНАВЧАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ 46

Дяченко М. Д.
ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ АНДРАГОГІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ... 47

Єгоров М. Л.
ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ МОИВАЦІЇ ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 48

Єременко І. Є.
ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ У ПРОЦЕСІ ОПАНУВАННЯ НИМИ РЕГІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ 48

Єфімов Є. О.
ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДАМИ ОСВІТИ 49

Жеронкін О. С.
РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В СИСТЕМІ ОСВІТИ УКРАЇНИ 49

Жовніренко К.
ПРОЄКТУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ... 50

Журавльов Т. О.
ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ В ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ:
ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ 50

Забіла О.
ІННОВАЦІЙНІ СПОРТИВНО-ВИХОВНІ ПРАКТИКИ
ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ 51

Заграновський О. Р.
ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСБКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ОСОБИСТОСТІ ЯК РЕЗУЛЬТАТУ ОСВІТИ 51

Запорожець В. Г.
ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ДО КРАЄЗНАВЧО-ТУРИСТСЬКОЇ РОБОТИ У ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ 52

Захарчук С. П.
ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ 53

Захарчук С. П.
ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ
У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ 53

Зінченко І.
ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ
ЗДАТНОСТІ ДО ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СИСТЕМ НА ОСНОВІ ТЕОРІЇ ГРАФІВ 54

Зінько В. В.
ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА ДО
ВИКОРИСТАННЯ В РОБОТІ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ 55

Зінько В. В.
ЦІННІСТНІ ОРІЄНТАЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ
ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ 55

Зінько М. В.
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ В УНІВЕРСИТЕТАХ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ 56

Зобків О. Я.
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ДІЯЛЬНОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ АСОЦІАЦІЇ УНІВЕРСИТЕТІВ ... 56

Зубков М. В.
СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 57

Зуєв В. О.

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ СУСПІЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН Є ВАЖЛИВИМ АСПЕКТОМ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ 57

Іванов А.
МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАПИТИ СУЧАСНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ 58

Ільїн О. В.
ВПЛИВ ПРАКТИКИ ТА ПРОЦЕСУ СТАЖУВАННЯ НА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЦІННОСТЕЙ ТА ОРІЄНТИРІВ СТУДЕНТІВ 59

Ільніцький О. В.
ВПЛИВ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ 59

Кабарухін В. В.
ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ У ВІЙСЬКОВИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ 60

Калинюк А. М.
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ 60

Калита С. М.
ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ВІРТУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА: ФІЛОСОФСЬКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ 61

Калістий Д.
АКТУАЛЬНІСТЬ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ТРЕНЕРІВ-ВИКЛАДАЧІВ ДО ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДНИХ ОРІЄНТИРІВ ВИХОВАНЦІВ ДЮСШ 61

Кальной М.
ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ЗДОБУВАЧІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ 62

Кара Ю. А.
ВПЛИВ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ СТУДЕНТІВ 62

Кардаш С. О.
СУЧАСНІ ДИТЯЧІ АНГЛОМОВНІ ДЖЕРЕЛА В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ 63

Карпачов Є. С.
РОЗВИТОК МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЧЕРЕЗ ПРОГРАМИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОБІЛЬНОСТІ: ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ. 63

Катиринюк В. В.
ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ» В ПЕДАГОГІЧНІЙ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ 64

Катиринюк В. В.
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПОЗАШКІЛЛЯ 66

Качмар А. Р.
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ 66

Кириченко С. О.
НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛОМОВНОЇ ДИСКУСІЇ 67

Кійко О. В.
ЧИННИКИ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ПІДГОТОВКУ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ 67

Кініцький А. Р.
ІНОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ 68

Кленачев С.
ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ АДАПТИВНОГО ПІДХОДУ ДО КОНСТРУЮВАННЯ ЗМІСТУ БАГАТОРІЧНОГО ПРОЦЕСУ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ФАХІВЦІВ 68

Ковальчук Б. П.
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ 69

Ковальчук М. П.
ФОРМУВАННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ 70

Колодій А. С.
РОЗВИТОК СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ 70

Колодка О. В.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ДО РОБОТИ
ЗІ СТУДЕНТСЬКИМИ МОЛОДІЖНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ 71

Корабльов С. В.
ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНЕ ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ 71

Коркін Є. О.
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЯКОСТІ РОБОТИ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ 72

Костюк Л. М.
ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 053 ПСИХОЛОГІЯ В ЗВО 72

Крат А. С.
ОСВІТНЯ ПІДГОТОВКА МЕНЕДЖЕРІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ .. 73

Кривенко А. В.
ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ
ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ 73

Крицак А. І.
МОДЕЛЮВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ЗВО 74

Кріпкий Т. В.
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З ІНФОРМАТИКИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ. 74

Ксень В. Ю.
РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ
В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ 75

Кузема О. Г.
ПРО РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА 75

Кузьменчук В. М.
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ З МЕНЕДЖМЕНТУ
ДО РОБОТИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ 77

Куйдан О. С.
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ
ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ 77

Липчук В. В.
РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ
ПРАВООХОРОНЦІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ 78

Логвиненко О. М.
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
В УМОВАХ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ 78

Лукомський О. В.
ПРОФЕСІЙНА АДАПТАЦІЯ ВІЙСЬКОВИХ КАПЕЛАНІВ
ДО РОБОТИ З ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ ТА ЇХНІМИ СІМ'ЯМИ 79

Макущенко М. С.
ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
ЛІНГВІСТИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТИ 79

Малофій Р. Т.
ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ІНКЛЮЗІВНОЇ ОСВІТИ 80

Мальцев С. І.
ПІДГОТОВКА МАГІСТРІВ ДО САМОРОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПРОЦЕСІ
НАВЧАННЯ 80

Маляр Д. О.
ДУХОВНО-МОРАЛЬНІ ЦІННОСТІ ЯК ОСНОВА СУЧАСНОЇ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ 81

Манько Р. М.
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ПІДЛІТКІВ У ПОЗАШКІЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ 82

Маржец Ю. А.
СОЦІАЛЬНО ЗНАЧУЩА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК СИСТЕМОТВІРНИЙ ЧИННИК ВИХОВНИХ
СИСТЕМ В ОСВІТНІХ ОРГАНІЗАЦІЯХ РІЗНОГО РІВНЯ ОСВІТИ 82

Мартиненко С. М.
ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ
ТА СОЦІАЛЬНИХ НАВИЧОК УЧНІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ 83

Мартинюк М. О.
РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЯК ЦІЛЬОВА ФУНКЦІЯ ОСВІТИ 83

Масляк Д. М.
ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА,
ПРОФІЛАКТИКИ ТА ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ ТА КІБЕРБУЛІНГУ 84

Матвєєв К. М.
КОМПОНЕНТИ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ДО ЗАСТОСУВАННЯ ГЕЙМІФІКАЦІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ 84

Медвідь В. М.
МОДЕЛЮВАННЯ ВЗАЄМОДІЇ СІМ'Ї ТА ШКОЛИ В УМОВАХ ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЗАУРОЧНОЇ ДІЯЛЬНОСІ 85

Мельник А. М.
USING AUTHENTIC MATERIALS AS AN EFFECTIVE METHOD OF TEACHING GRAMMAR IN CONTEXT 85

Мельниченко І. О.
НОВІ ПРАКТИКИ СІМЕЙНОГО НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ
В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА 86

Мехатурі Г. О.
СТАН ДОСЛІДЖУВАНОСТІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АНАЛІТИЧНОГО МИСЛЕННЯ
У МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 224 «ТЕХНОЛОГІЇ МЕДИЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ
ТА ЛІКУВАННЯ» В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ 87

Микицей І. Р.
ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА БАТЬКІВ ЯК ВІДПОВІДАЛЬНИХ СУБ'ЄКТІВ
СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ ТА ОСВІТИ 87

Молнар К. Ф.
ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ
У МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ 88

Молнар Ф. Ф.
ФОРМУВАННЯ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ
МАШИНОБУДІВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ВУМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ 88

Мороз М. О.
ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ АДАПТИВНОГО ТЕСТУВАННЯ ЗНАНЬ
В УМОВАХ ГІБРИДНОГО НАВЧАННЯ 89

Мурко А. С.
ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ
ДО ВИКЛАДАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПРОЦЕСІ МАГІСТЕРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ 90

Наконечний В. І.
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ
У МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО РОБОТИ З ДІТЬМИ 90

Наконечний В. І.
ОРГАНІЗАЦІЯ ІНТЕРАКТИВНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ 91

Негадайлов М. А.
ГРОМАДЯНСЬКІСТЬ – ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА ЯКІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ 91

Негадайлов П.А.
ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ 92

Новосядло С. І.
РОЗВИТОК УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ЗОВНІШНЬО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 92

Олесневич С. В.
РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ КЕРІВНИКА ОСВІТНЬОЇ УСТАНОВИ
У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ 93

Онисько Ю. Ю.
ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ 93

Певец О. С.
РОЛЬ ОСВІТИ В СОЦІАЛЬНІЙ РЕАБІЛІТАЦІЇ 94

Перетятько Ю.
ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО СТИМУЛЮВАННЯ ІНТЕРЕСУ УЧНІВ ШКІЛ
ДО ЗАНЯТЬ РУХОВИМИ ВПРАВАМИ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ 94

Пернаровський В. Б.
ПРОГРЕСИВНІ ВЕКТОРИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА
ЗВО ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 95

Пестов В. А.
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ МАЙСТЕР-КЛАСІВ
ХУДОЖНЬО-КОНСТРУКТИВНОГО ЗМІСТУ З ДІТЬМИ ШКІЛЬНОГО ВІКУ 96

Петренко Л. Р.
ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО САМООСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ 96

Петренко О.В..

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ
ДО ІННОВАЦІЙНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ 97

Пижик Д. В.
ВПЛИВ ІНТЕРАКТИВНИХ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ НАВЧАЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ
НА ПРОЦЕС ЗАСВОЄННЯ ЗНАНЬ У СТУДЕНТІВ-ЕКОНОМІСТІВ 98

Півторак Ю. П.
УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
У СИСТЕМІ УНІВЕРСИТЕТСЬОГО КОЛЕДЖУ 99

Плаксін С. В.
ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ 99

Поправка С. С.
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СВІТОВОГО ДОСВІДУ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ
КОМПЕТЕНЦІЇ У УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ 100

Приймачок О. Ю.
НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ ПРАВА У КНР . 101

Приходькіна Н. О.
ТЕХНОЛОГІЇ ТЬЮТОРИНГУ ТА КОУЧИНГУ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ АНДРАГОГІВ
І ВИКЛАДАЧІВ ЗВО ДО ПРОФЕСІЙНОГО ТА ОСОБИСТІСНОГО ЗРОСТАННЯ 101

Прокопчук А. В.
ТЕОРИТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ
ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ У СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ В ПЕРІОД ВІЙНИ В УКРАЇНІ З РОСІЄЮ 102

Протасов В. В.
ЕВОЛЮЦІЯ ПІДХОДІВ ДО РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВИКЛАДАЧІВ
(90-ТІ РР. ХХ СТОЛІТТЯ – СЬОГОДЕННЯ) 102

Рагозін О.
ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ
У ЮНИХ ГАНДБОЛІСТІВ В УМОВАХ ДЮСШ 103

Разумович А.
ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У НЕФОРМАЛЬНІЙ ОСВІТІ ДОРОСЛИХ 104

Рожнова Т. Є.
ПСИХОЛОГО-АНДРАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ЕТИКИ
ПРОФЕСІЙНОГО МОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ОСВІТНІХ, ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК 104

Романова Т. А.
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ КОРЕКЦІЙНИХ ПЕДАГОГІВ ДО СТВОРЕННЯ
ТОЛЕРАНТНО СПРЯМОВАНОГО ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ 105

Рудявський М. Д.
ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДҐРУНТЯ ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДОРОСЛИХ 106

Савченко В. В.
ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ
СУЧАСНИХ ПРОТИТАНКОВИХ РАКЕТНИХ КОМПЛЕКСІВ 107

Саморіз М. Р.
АКТИВІЗАЦІЯ ТВОРЧИХ МОЖЛИВОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ВИПУСКНИХ КУРСІВ У ВИЯВЛЕННІ
ОСОБИСТІСНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В ПРОЦЕСІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ 107

Свідрук С. Р.
ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ СТАРШИХ КУРСІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ
КОМПЛЕКСНИХ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ 108

Севастенков С.
ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ЗАЛУЧЕННЯ БАКАЛАВРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
І СПОРТУ ДО ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ 108

Северин А. Ю.
ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ОСВІТНІХ УСТАНОВ
У СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ : ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ 109

Семенчук М.
МОДЕЛЮВАННЯ ОСВІТНЬО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ У ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКИХ СПОРТИВНИХ ШКОЛАХ 110

Сем'янов Г. В.
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН 110

Скаковський О. М.
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ 111

Скуз Є.

ЗДАТНІСТЬ ДО СУДДІВСТВА ЗМАГАНЬ ЯК ЦІЛЬОВИЙ ОРІЄНТИР
ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ 111

Соболь А. В.
ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ АВТОНОМНОГО ШКІЛЬНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ..... 112

Соколова К. Ю.
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПРІОРИТЕТИ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ В ГУМАНІТАРНОМУ,
ДУХОВНОМУ ТА ПЕДАГОГІЧНОМУ ВИМІРАХ..... 113

Солдатенко В. В.
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ
ДО ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЗДОРОВ'Я..... 114

Спичка А. Л.
НАУКОВО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ 114

Стасик А. М.
РОЗВИТОК САМООРГАНІЗАЦІЇ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ЗА ДОПОМОГОЮ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ..... 115

Сторчеус М. Б.
STREAM-ОСВІТА В РОБОТІ З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ 116

Тимошко Г. М.
ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ
МАЙБУТНІХ АНДРАГОГІВ І ВИКЛАДАЧІВ ЗВО 117

Третяков О. В.
ВІДМІННОСТІ В ПРОФЕСІЙНОМУ ІМІДЖІ ВИКЛАДАЧА ВНЗ ТА ВИКЛАДАЧА КОЛЕДЖУ 118

Трипольська Н. В.
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ДО ЗАСТОСУВАННЯ ДІЯЛЬНІСНОГО
ПІДХОДУ В ПРОЦЕСІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ УЧНІВ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ 118

Туркін О. С.
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ СВІДОМОСТІ І МОРАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ
МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ 119

Турчин Р. М.
ОСОБЛИВОСТІ ЦІЛЕСПРЯМОВАНОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ
ФАХІВЦІВ БЕЗ ВІДРИВУ ВІД ВИРОБНИЦТВА 119

Тятенков К. О.
ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИЧНИХ ПРИЙОМІВ ПРИ ПОШУКУ
НАУКОМЕТРИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ 120

Українець О.
ДО ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ЗМІСТОМ НАСКРІЗНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ
БАКАЛАВРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ НА ОСНОВІ ЦІЛЬОВОГО ПІДХОДУ 121

Футько Н. В.
ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИЙ ТЕНДЕНЦІЙ
РОЗВИТКУ ОСВІТИ 121

Хвальбота П. М.
ФОРМУВАННЯ КОГНІТИВНОГО КОМПОНЕНТУ ЗДОРОВ'ЯФОРМУВАЛЬНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ТРЕНЕРІВ-ВИКЛАДАЧІВ 122

Хомутенко Д. О.
SOFT SKILLS І МАЙБУТНІ КЕРІВНИКИ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ..... 122

Чабан А. Ю.
ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ФУТБОЛУ В РЕЖИМІ
ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ЗВО В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 123

Чечура Є. А.
РОЛЬ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА 124

Чижаковський В. Т.
ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ..... 124

Чумаченко С. А.
ВПЛИВ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ АСПЕКТІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ КУРСАНТСЬКОГО
КОЛЕКТИВУ НА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ 125

Чурсінов О. О.
ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНИХ МЕНЕДЖЕРІВ 126

Шаповал Р. П.
РОЗВИТОК ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ 126

Шарай Д. В.

ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ УПРАВЛІНЦІВ ПЕРСОНАЛОМ ГОТОВНОСТІ
ДО РОБОТИ У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ 127

Швидкий А. О.
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДО МІЖКУЛЬТУРНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В МІЖНАРОДНОМУ БІЗНЕСІ ... 128

Шеремета А. О.
РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КУЛЬТУРИ У МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ . 128

Шершньов О.
ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО СТАВЛЕННЯ ДО СЛУЖБИ В ЛАВАХ ЗСУ В ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО
ВИХОВАННЯ УЧНІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА..... 129

Штемплюк М. В.
ІСТОРИЧНІ ВИТОКИ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ
В ПРАЦЯХ ДОСЛІДНИКІВ МИНУЛОГО ТА СЬОГОДЕННЯ 130

Шульга Є. А.
ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
АД'ЮНКТІВ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ..... 130

Щербушенко М. С.
ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ 131

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ У XXI СТ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ, ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ

Архілюк І. І.
РОЛЬ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА І ТРАДИЦІЙ У ФОРМУВАННІ
КОМУНІКАТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ СКАНДИНАВСЬКИХ ТА АЗІЙСЬКИХ КУЛЬТУР..... 132

Бондарчук Р. Р.
ВПЛИВ АКРОНІМІВ У КОМУНІКАЦІЇ (НА ОСНОВІ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ) 132

Васильєва І. С.
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ХИБНИХ ДРУЗІВ ПЕРЕКЛАДАЧА
З АНГЛІЙСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ, НА МАТЕРІАЛІ НАУКОВО ТЕХНІЧНОГО ТЕКСТУ..... 133

Горіна В. О.
МОВНІ ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ НА ПРИКЛАДІ ЖЕНЕВСЬКИХ КОНВЕНЦІЙ:
СПЕЦИФІЧНІ ТЕРМІНИ, КОНСТРУКЦІЇ РЕЧЕНЬ, ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ..... 134

Дубовик Д. О.
ПЕРЕКЛАД ГАСТРОНІМІВ В РОМАНІ Д. ГАРРІС
«ПЯТЬ ЧЕТВЕРТИНОК АПЕЛЬСИНА» УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ..... 134

Духота А. С.
ФУНКЦІЇ ТА ЗАВДАННЯ ЛОГІСТИКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ 135

Каменчук А. В.
ТЕРАПЕВТИЧНИЙ ДИСКУРС У ЗБЕРЕЖЕННІ ТА ПІДТРИМЦІ МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я..... 135

Кобець А. С
ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЯ ЛЮДЕЙ З РІЗНИМИ ТИПАМИ ІНТЕЛЕКТУ 136

Колчик О. В.
ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АБРЕВІАТУР В АНГЛОМОВНОМУ ПРОСТОРІ..... 137

Малиновська С. В.
ВЕРБАЛІЗАЦІЯ НАСИЛЬСТВА НАД ЖІНКАМИ В СУЧАСНИХ МЕДІА:
КОРПУСНИЙ АНАЛІЗ МОВИ БРИТАНСЬКИХ НОВИННИХ ВИДАНЬ..... 137

Маслова Д. А.
ДОМЕСТИКАЦІЯ РЕАЛІЙ В ПЕРЕКЛАДАХ ДИТЯЧОЇ ІГРОВОЇ ПОЕЗІЇ:
«100 КАЗОК МАМИ ГУСКИ» (ПЕР. РОСТИСЛАВ БУЧКО)..... 138

Мордовець О. В.
ПЕРЕКЛАД ЕМОЦІЙНОЇ ЛЕКСИКИ В ГОСТРОСЮЖЕТНОМУ РОМАНІ
ЯК МОВНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПЕРСОНАЖА. 139

Перекопіна Ю. К.
ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДУ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕРМІНІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ 139

Рябчун Є. С.
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ДІАЛЕКТУ КОКНІ ТА СТАНДАРТНОГО АНГЛІЙСЬКОГО ДІАЛЕКТУ 140

ЛІТЕРАТУРНІ СТУДІЇ XXI СТ.: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Дейнека С. О.
ІСТОРІЯ КАЯ МАРЦІЯ КОРІОЛАНА В ІНТЕРПРЕТАЦІЯХ ПЛУТАРХА
І ШЕКСПІРА (КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ В СВІТЛІ ТЕОРІЇ ЛІМІНАЛЬНОСТІ)..... 142

Носик Є. С.
РОЛЬ ХУДОЖНЬОГО ВИМИСЛУ ПРИ СТВОРЕННІ ОБРАЗУ ІСТОРИЧНОГО ПЕРСОНАЖА
(НА МАТЕРІАЛІ ДРАМАТИЧНОЇ ХРОНІКИ ВІЛЬЯМА ШЕКСПІРА «РІЧАРД ІІІ») 142

Поліщук Н. С.
ТИПОЛОГІЯ ВОЄН В ІСТОРИЧНИХ ХРОНІКАХ ВІЛЬЯМА ШЕКСПІРА 143

СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ В ГЛОБАЛЬНОМУ СВІТІ

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ
В СОЦІО-КОМУНІКАТИВНИХ ПРОЦЕСАХ

Ponomarova V.
GENRE SPECIFICITY AND COMMUNICATION POTENTIAL OF INTERNET MEME 145

Абакумова О. Є.
ДО ПРОБЛЕМИ ВИЯВЛЕННЯ І РОЗПІЗНАННЯ ПРОПАГАНДИ В МЕДІА 145

Андрєєв Е. А.
АНАЛІЗ СТРАТЕГІЙ ЖУРНАЛІСТСЬКИХ РІШЕНЬ В УКРАЇНСЬКИХ МЕДІА 146

Герасименко Б. А.
АНАЛІЗ МЕДІАВЛАСТИВОСТІ В УКРАЇНІ І ЇЇ ВПЛИВ
НА РЕДАКЦІЙНУ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ І ЯКІСТЬ КОНТЕНТУ 146

Дяченко І. М.
РОЛЬ СУЧАСНИХ МЕДІА В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ 147

Кожем'якіна І.
РОЛЬ УКРАЇНСЬКИХ СПІЛЬНОТ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ
В КОНТЕКСТІ ВИСВІТЛЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКИХ ВІДНОСИН. 148

Медведєв А. В.
МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ЯК ІНФОРМАЦІЙНА ГІГІЄНА 148

Пришляк Я. Б.
НЕГАТИВІЗМ У ПОВІДОМЛЕННЯХ ПРО ВІЙНУ ЯК ОДНА З ПРИЧИН УНИКАННЯ НОВИН 149

Смірнов С. А.
СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ: НЕДОСТОВІРНА ІНФОРМАЦІЯ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМАТІВ 150

Старій К. Є.
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В СОЦІО-КОМУНІКАТИВНИХ ПРОЦЕСАХ 150

Тритяченко А. О.
ТЕЛЕГРАМ-КАНАЛИ ЯК ЗАГРОЗА БЕЗПЕКИ УКРАЇНСЬКОГО МЕДІАПРОСТОРУ:
ВИКЛИКИ ТА СТРАТЕГІЇ ПРОТИДІЇ 151

Чалий С. К.
НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ АУДІОВІЗУАЛЬНОЇ МЕДІАКУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ 151

УКРАЇНСЬКА МОВА: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ

Іваннікова А. І.
УКРАЇНСЬКА МОВА В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ: ВИКЛИКИ ФУНКІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ 153

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Авдєєв А. І.
ВПЛИВ СОЦІАЛЬНОЇ ІЗОЛЯЦІЇ НА ПСИХОЕМОЦІЙНИЙ СТАН ЖІНОК,
ЯКІ ПОКИНУЛИ КРАЇНУ ЧЕРЕЗ ВІЙНУ 154

Авдєєв А. І.
ПСИХОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ ЕМІГРАЦІЇ ДЛЯ МОЛОДИХ ЖІНОК
ПІД ЧАС ВІЙНИ:СТРАТЕГІЇ АДАПТАЦІЇ ТА ПОДОЛАННЯ СТРЕСУ 154

Багно Я. В.
ВОЛОНТЕРСТВО ЯК ЯВИЩЕ І ЙОГО ЗМІСТ 155

Баршацький І. В.
РОДИНА ЯК СОЦІАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ І СОЦІАЛЬНА СПІЛЬНІСТЬ 156

Болохнова О. С.
РОЗВИТОК ПРОЄКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В КОНТЕКСТІ РОЗБУДОВИ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ГРОМАД . 156

Гаєвська О. В.
СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ СІМЕЙ ВЕТЕРАНІВ ТА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ 157

Зайцев Г. К.
МОЖЛИВІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ ПЛАТНОГО СОЦІАЛЬНОГО
ОБСЛУГОВУВАННЯ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ 158

Зайцев К. Г.

СТАН УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНОЮ МОБІЛЬНІСТЮ ПРАЦІВНИКІВ
СОЦІАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ 158

Компан М. Л.
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ 159

Кущенко Н. В.
ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ МОЛОДІ
В СИСТЕМІ ОРГАНІЗОВАНОЇ ДОЗВІЛЛЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 160

Нестеренко С. А.
РОЛЬ ДЕРЖАВИ І СУСПІЛЬСТВА У СОЦІАЛЬНІЙ РЕАБІЛІТАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ 161

Приймакова О. О.
ОСОБЛИВОСТІ АРТ-ТЕРАПІЇ ЯК ЗАСОБУ ВІДНОВЛЕННЯ ОСІБ,
ЯКІ ОПИНИЛИСЯ У СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ 161

Применко Н. О.
КЕЙС-МЕНЕДЖМЕНТ У СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ З ВРАЗЛИВИМИ КАТЕГОРІЯМИ ДІТЕЙ 162

Свідрук М. Р.
ПІДГОТОВКА СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА ДО СТВОРЕННЯ ДОСТУПНОГО СЕРЕДОВИЩА 162

Селезньова О. В.
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВОЛОНТЕРСТВА В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ 163

Сокуренко П. І.
АГРЕСІЯ ЯК ФОРМА ПРОЯВУ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ І ЯК СОЦІОЛОГІЧНЕ ПОНЯТТЯ 163

Сохацька Л. С.
ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ НА ПІДПРИЄМСТВІ 164

Талат І. О.
СОЦІАЛЬНА РОБОТА НА ПІДПРИЄМСТВІ 165

Тараненко І. О.
ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
В ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРІВ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ 165

Фідря Т. В.
СОЦІАЛЬНА РОБОТА З НАРКОЗАЛЕЖНИМИ 166

Червонний С. В.
СОЦІАЛЬНЕ ЗАМОВЛЕННЯ ДЕРЖАВИ НА ПОЗАШКІЛЬНУ ОСВІТУ 166

Шаульська Н. І.
СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ СІМЕЙ З ДІТЬМИ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ В ЗОНІ ВІЙСЬКОВОГО КОНФЛІКТУ 167

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Антіпов І. О.
ПСИХОЛОГІЧНА КОРЕКЦІЯ ПТСР У ВІЙСЬКОВИХ ПІСЛЯ ТЯЖКИХ ПОРАНЕНЬ 168

Арефнія С.
ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ ЖІНОК-БІЖЕНОК ЗА КОРДОНОМ 168

Артоуз О. О.
КОПІНГ-СТРАТЕГІЇ ЯК РЕСУРС ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ 169

Архіпцева К. Є.
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ
АДМІНІСТРАТИВНО-УПРАВЛІНСЬКОГО АПАРАТУ 170

Бандуряк Ю. В.
РОЛЬ БАТЬКІВ У СВОЄЧАСНІЙ ПРЕВЕНЦІЇ ПІДЛІТКОВИХ СУЇЦИДІВ 170

Барбанова О. В.
ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОРЕКЦІЇ РІВНЯ САМООЦІНКИ ПІДЛІТКІВ МЕТОДОМ КАЗКОТЕРАПІЇ 171

Блакитна А. М.
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОРЕКЦІЇ ТРИВОЖНОСТІ У МОЛОДШОМУ ШКІЛЬНОМУ ВІЦІ 171

Бур'ян С. П.
ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ 172

Вакалюк Д. С.
РОЛЬ ПРОФЕСІЙНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ В ПРОЦЕСІ СТАНОВЛЕННЯ
САМООЦІНКИ ЧОЛОВІКІВ СЕРЕДНЬОГО ВІКУ 173

Варакута М. Л.
РОЛЬ МОТИВАЦІЇ В АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ РІЗНОГО ВІКУ ДО ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ 173

Віндюк П. А.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ 174

Гордієнко О. Ф.
СТРУКТУРА ГОТОВНОСТІ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ
ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ПСИХОЛОГІЧНО-СОЦІАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ 175

Городецька Н. І.
ВПЛИВ ЗАСОБІВ МУЗИКОТЕРАПІЇ НА КОМУНІКАТИВНІ ЗДІБНОСТІ ДІТЕЙ
З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА 176

Гришин В. С.
РОЛЬ ОСВІТИ У ЗБЕРЕЖЕННІ МЕНТАЛЬНОГО (ПСИХІЧНОГО) ЗДОРОВ'Я
ОСОБИСТОСТІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ 177

Гущина Л. П.
ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО КЛІМАТУ
В КОЛЕКТИВАХ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ..... 177

Данилова О. О.
ТЕОРИТИЧНІ АСПЕКТИ ФЕНОМЕНУ ПОСТТРАВМАТИЧНОГО ЗРОСТАННЯ..... 178

Дановська Н. О.
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ
ІДЕНТИЧНОСТІ ОСОБИСТОСТІ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ 179

Даценко С. С.
ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ:
СТРАТЕГІЇ БОРОТЬБИ З ТРИВОЖНОСТЮ ТА СТРАХАМИ ПЕРЕД КРИТИКОЮ 179

Даценко С. С.
РОЗВИТОК ОСОБИСТІСНОЇ АВТОНОМІЇ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ:
ПОДОЛАННЯ ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ДУМКИ ІНШИХ ЛЮДЕЙ..... 180

Демченко К. Ю.
ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ФЕНОМЕНУ «РЕВНОЩІ» 181

Доновська Н. О.
ФЕНОМЕН ДЕПРЕСІЇ У НАУКОВИХ ПІДХОДАХ 182

Захарченко К. О.
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ
У СУСПІЛЬСТВО ПІДЛІТКІВ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ 182

Зінкевич Ю. В.
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ
ПРИ АГРЕСИВНОСТІ ПІДЛІТКІВ ВНАСЛІДОК РОЗЛУЧЕННЯ БАТЬКІВ..... 183

Золотов А. А.
РОЗВИТОК СТРЕСОСТІЙКОСТІ У ПРАЦІВНИКІВ МВС 183

Зубов С. І.
ОСОБЛИВОСТІ ВНУТРІШНЬОГО КОНФЛІКТУ
У ЧОЛОВІКІВ СЕРЕДНЬОГО ВІКУ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ 184

Ковтун Р. А.
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ САЛЮТОГЕНЕТИЧНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ ОСОБИСТОСТІ..... 185

Компан М. Л.
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ..... 186

Корнієнко Т. В.
КОРЕКЦІЯ ТРИВОЖНОСТІ ПІДЛІТКІВ ПІД ЧАС ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ В УКРАЇНІ 187

Корнієнко О. Ю.
ПСИХОЛОГІЧНА ОСВІТА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ
ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ В СИСТЕМІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ 187

Корсунська В. В.
ТЕМПЕРАМЕНТ: НАУКОВИЙ ПОГЛЯД..... 188

Костенко А. В.
ОСОБЛИВОСТІ СТРЕСОСТІЙКОСТІ МОЛОДІ У КОНТЕКСТІ ВІЙСЬКОВОГО КОНФЛІКТУ 189

Кривцун М. В.
ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СВІДОМОСТІ ОСОБИСТОСТІ
В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ..... 189

Кубарєва О. В.
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ УЯВИ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ 190

Кудренко Т. В.
ПОНЯТТЯ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ У ПСИХОЛОГІЇ 191

Кучерук О. А.
ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ У ДІТЕЙ З ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ 191

Кушнір Б. В.
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ 192

Луценко М. Ф.
АРТ-ТЕРАПІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ САМООЦІНКИ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ..... 192

Мотильов І. Г.
ПСИХОЛОГІЧНІ ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА КРИЗОВІ ПЕРІОДИ В СІМ'Ї 193

Навроцька І. Г.
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СТРЕСОСТІЙКОСТІ
УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 194

Однорал О. М.
САМООЦІНКА ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН 194

Опілат О. М.
ПОНЯТТЯ СТРАХУ В НАУКОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ: ОГЛЯД ТА АНАЛІЗ 195

Петречко О. Я.
ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА БАЖАННЯ МОЛОДИХ ЧОЛОВІКІВ СТАТИ БАТЬКАМИ..... 196

Поліщук І. О.
ПСИХОЛОГІЧНА КОРЕКЦІЯ КОНФЛІКТНОСТІ ЖІНОК СЕРЕДНЬОГО ВІКУ ПІСЛЯ РОЗЛУЧЕННЯ..... 197

Прилуцька Ю.
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРОЯВУ РЕВНОЩІВ
У ЖІНОК СЕРЕДНЬОГО ВІКУ. ДО ПОСТАНОВКИ ПРОБЛЕМИ..... 197

Прудко Н. В.
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДТРИМКИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я У ПРОФЕСІЇ ПСИХОЛОГА ... 198

Райков Г. В.
ТЕОРІЯ ДИСКУРСІВ ЛАКАНА В ПОВСЯКДЕННІЙ ПСИХОЛОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ..... 199

Романенко Ю. В.
СТРУКТУРА КУЛЬТУРНОЇ СИСТЕМИ ТА ЇЇ РЕКУРСІЇ З СОЦІУМОМ, ПСИХІКОЮ
ТА ТІЛОМ/ТІЛЕСНІСТЮ. («ПСИХІКА В КУЛЬТУРІ»)..... 199

Семьошин А. Г.
ОСНОВНІ СКЛАДОВІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ..... 200

Силка К. В.
РОБОТА TEAMUP-ФАСИЛІТАТОРА З СІМ'ЯМИ, ЯКІ ВИХОВУЮТЬ ДІТЕЙ
ІЗ ОСОБЛИВОСТЯМИ У РОЗВИТКУ..... 201

Скиба Л.
ПСИХОЛОГІЧНА КОРЕКЦІЯ ФРУСТРАЦІЇ ЖІНОК СЕРЕДНЬОГО ВІКУ ЯКІ ВТРАТИЛИ РОБОТУ 201

Статівка Є. С.
ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ САМООЦІНКИ У ОСІБ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ..... 202

Стегній П. А.
РОЛЬ ПСИХОДІАГНОСТИКИ ТА ПСИХОКОРЕКЦІЇ У РОБОТІ З ПЕДАГОГІЧНО ЗАНЕДБАНИМИ ДІТЬМИ . 203

Стригуненко Н. М.
ОБРАЗ ЯК ПСИХОЛОГІЧНА КАТЕГОРІЯ..... 203

Тарасова Я. В.
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕЖИВАННЯ ВТРАТИ ПІД ЧАС ВІЙНИ..... 204

Трофімук К. В.
ПСИХОЕМОЦІЙНИЙ СТАН УКРАЇНЦІВ В УМОВАХ ВІЙНИ 205

Цюпа Л.
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ
МІЖОСОБИСТІСНИХ ВІДНОСИН МІЖ ЧЛЕНАМИ ТРУДОВОГО КОЛЕКТИВУ..... 206

Частюк А. О.
ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ФРУСТРАЦІЇ У МОЛОДИХ ЖІНОК, ЯКІ ВИЇХАЛИ ЗА КОРДОН ПІД ЧАС ВІЙНИ..... 206

Шалагінова А. В.
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ СУДДІВ . 207

Шишова А. Ю.
ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОРЕКЦІЇ ВЕРБАЛЬНОЇ АГРЕСІЇ ДІВЧАТ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ 208

Ягнен А. Є.
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО
ВИГОРАННЯ ПРАЦІВНИКІВ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ 208

Наукове видання

НАУКА І ВИЩА ОСВІТА

Тези доповідей
XXXIII Міжнародної наукової конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених

Том 1. Частина 2

Матеріали подано в авторській редакції

Технічний редактор Ю. В. Бабич

Підписано до друку 07.11.2024.
Формат 60×84/8. Папір офсетний. Друк різографний. Гарнітура Arial.
Умовн.-друк. арк. 26,04. Обл.-вид. арк. 28,94. Тираж 300 пр. Зам. № 2-11-2024К.

Видавництво
Класичний приватний університет
Свідоцтво Державного комітету інформаційної політики, телебачення
та радіомовлення України про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 3321 від 25.11.2008 р.

Виготовлено на поліграфічній базі Класичний приватний університет
69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70 б